LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրատուն : 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

1er FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 249

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՐԵՆՑ ԲԱԽՏԻՆ ՁԳՈՒԱԾ

Հակառակ ակներեւ տագնապին եւ ամէն կողմէ յայտնուած թելադրութեանց, չի տեսնուիր ո՛ր եւ է լուրջ ձեռնարկ, անգործութեան անմիջական հետեւանքները մեղմացնելու համար։

Մեզի կը հաղորդեն թէ Փարիզի Աղքատախնամը ամէն օր ապուր կը բաշխէ մաս մը անգործներու։ Միւս կողմէ, Հօկը ինքն իր գլխուն մարմին մը կազմեր է, որ աջէն - ձախէն դրամ կը մուրայ եւ օրական 3 ֆրանք կը բաժնէ եղեր քանի մը թաղերու մէջ (խեղճեր կան որ 1ֆր. 20 մէթրոյի դրամ կուտան և Պէվիլ կ'երթան, այդ երեք ֆրանքը ստանալու համար. ուրիշ խօսքով, կ'առնեն 1 ֆրանք 80)։ Այս փարկաբեկ մարմինն հովանաւորած կոմիտէն հինգ հազար ֆրանք ստացեր է Բարեգործականէն, հազար՝ Աղքատախնամէն, երկու հազար տուեր է ինք, իսկ հանգանակութենէ գոյացեր է միայն 805 ֆրանք։ Բայց, իր իսկ օրկանին յայտարարութեամբ, «կարիքը այնքան մեծ է որ, նպաստի բաշխումը կանոնաւոր կերպով առանց ընդհատումի շարունակելու համար կոմիտէին հարկաւոր է միանուագ գումար մը»։ Եւ, «այս գումարը կրնան միայն ձեռք բերել մեր բարենպատակ ազգային կազմակերպութիւնները»։

Նո՛ր բարիլոյս։ Երբ, տագնապին սաստկութեան առաջին օրերուն, թելադրեցինք որ համաժողովրդական մարմին մը կազմուի անմիջական օգնութեան համար, այս միեւնոյն մարդիկը գոհհիկ ակնարկներ ուղղեցին եւ ծաղր զարկին իրենց խեղճուկրակ ձեռնարկին համար։ Մեր առաջարկը այն էր որ գործին գլուխը անցնին բոլոր իրաւասու մարմինները։ Եւ եթէ մասնաւորապէս կը յիշէինք Հ. Հ. Պատուիրակութեան եւ Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովին անունները, պատճառը շատ պարզ էր։ Գործազրկութեան տագնապը միայն նպաստի բաշխում չի թելադրեր, այլ եւ կը պահանջէ մասնաւոր հետաքրքրութիւն եւ աշխատանք, ի հարկին խմբական տեղափոխութիւններ կատարելու, պետական զանազան դիւրութիւններէ օգտուելու, կամ անակնկալներ կանխելու համար։ Զգիտենք. մինչեւ հիմա ի՛նչ ձեռնարկներ կատարեր են մեր ակնարկած մարմինները։ Քանի մը գաւառներու մէջ, ժողով գումարած եւ բանաձեւեր ղրկած էին այդ նոյն օրկաններուն։ Կը թուի թէ Բարեգործականը ուզեր է թօթուել օձիքը, քանի մը հազար ֆրանք նուէր ղրկելով։ «Առէք, բաժնեցէք, միայն թէ գլխ մի՛ նեղէք»։ Աղքատախնամն ալ կը պարծենայ իր բաժնած ապուրով։

Այս բոլորը լա՛ւ։ Բայց, ո՞ւր է միութեան գիծը, կեդրոնական կապը՝ այս մասնակի ձեռնարկներուն։

Ո՞ւր է իրական օգուտը այս պատահական գործունէութեան։ Եւ, ինչո՞ւ միայն Փարիզի մէջ։ Թշուառութիւնը նոյնքան կսկծալի է գաւառներու խորը։ Թշուառներ կան որ ձայն չեն հաներ, որովհետեւ գիտեն թէ լսող չկայ։ Շիրակի աղէտին առթիւ, հաւաքուեցաւ ոչ միայն դրամ, այլ եւ հագուստակապուստ եւ ճերմակեղէն։ Այստեղ, Փարիզի մէջ, անգործներ ունինք որոնք շապիկի մը կամ գուլպայի մը կարօտը կը քաշեն։ Ո՞վ պիտի կազմակերպէ այս գործը, երբ «ազգային» կոչուած օրկանները իրենց պատեանին մէջ կը քաշուին, կամ փոխանակ ասպարէզ իջնելու եւ գործելու, փշրանքներ կը նետեն, որպէս զի ազատին գլխու ցաւէ։

Այս հարցումները կ'ընենք ոչ թէ մէկը միւսը վիրաւորելու, այլ տիրող անհոգութիւնը պարզելու համար։ Աղքատախնամին ապուրը, Բարեգործականին հինգ հազարը աջակցութիւններ են, բայց իրական գործեր չեն։ Բոլորը մէկ ձեռք ձեռքի տալով եւ համախորհուրդ աշխատանքի մղուելով, կրնային կազմել ցանց մը, որ իսկապէս նպատակի ծառայէր։ Մինչդեռ ներկայ ձեւով, հասարակ աղքատախնամի գործն է որ կը կատարուի, այն ալ շատ խեղճուկ սահմանի մը մէջ։ Եւ իբրեւ հետեւանք, իրենց բախտին ձգուած են գործազուրկները, ու մանաւանդ ամէնէն թշուառները։

Այս առթիւ, նորէն խորհուրդ կուտայինք մեր հայրենակիցներուն, որ թօթուեն իրենց աչքը կեդրոնին յառելու, կամ ո՛ր եւ է կեդրոնէ հրաշք սպասելու սովորութիւնը։ Ինչպէս ազգային կազմակերպութեան կամ նմանօրինակ պարագաներու մէջ, այս տագնապին առթիւ ալ, ամէնէն խելացի ճամբան՝ ինքնագործութիւնն է։ Թող իւրաքանչիւր շրջան ինքն իր մասին մտածէ, իր տեղին մէջ հաստատէ փոխադարձ օգնութեան մարմիններ, գործի մղելով բոլոր ազգային օրկանները։ «Ազգ»ը, այնպէս ինչպէս կ'ըմբռնեն ոմանք, գրասենեակներու մէջ թաղուած, չի կրնար շատ հեռուները տեսնել, կամ կը տեսնէ այնպիսի աչքով մը որ չի համապատասխաներ բուն իրականութեան։ Ինչ որ կը կատարուի ո՛ր եւ է թաղի կամ քաղաքին մէջ, տեղական նախաձեռնութեամբ եւ գործակցութեամբ, շատ աւելի արդիւնաւոր է։ Եթէ «ազգ»ն ալ բարեհաճի իր օրհնութիւնը ընծայել, պէտք է շնորհապարտ ըլլալ...։

Անցողակի հարցում մը,—Հայրենակցական Միութիւնները, որոնք այնքան եռանդով գործի լծուեցան Շիրակի աղէտին առթիւ, ի՞նչ ձեռնարկ փորձած են մինչեւ այսօր, գործազրկութեան առթիւ։

Անոնք աւելի մօտ են տառապողներուն, եւ հաւանաբար վիճակագրութիւններ ալ ունին, իւրաքանչիւր շրջանի տարագիրներու մասին։

Արդ, ո՞ր օրուան կը սպասեն, շարժելու համար։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՊՏԱԿ ՄԸ ՈՐ ՉԱՐՆՈՂԻՆ ԳԼԽՈՒՆ Կ'ԻՋՆԷ

«Խորհրդային Հայաստան»ի ոտքը գետնէն կտրեր է, Թուրքիոյ հետ կնքուած նոր պայմանագրութեան առթիւ։ Ինչպէս գրած էինք, համաձայնութիւն գոյացած է Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ, Արաքսի ջուրերէն եղբայրաբա՛ր օգտուելու համար։ Երեւանի պաշտօնաթերթը հաղորդելով այս լուրը, հետեւեալ չնաշխարհիկ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ (18 Յունուար).—

«Նոյնպիսի բերկրութիւն կը ծամակէ մեզ, որ Թուրքիան եւս նոյն իրաւունքներով օգտուելով, պիտի կրնայ սահմանի այն կողմը ինկած տարածութիւնները ջրել, բարձրացնելով մեր ծարեւան աշխատաւորութեան տնտեսութիւնը։

Երկու երկիրներու այս բարեկամական քայլը խոշոր ապտակ մըն է ծակախորհրդային բոլոր տեսակի տարագիրներու երեսին, որոնք ամէն ջանք կը թափեն մեր բարեկամական յարաբերութիւնները խառնակելու, խանգարելու համար անոր յետագայ ամրապնդումը։

Մանաւանդ՝ մեր դաշնակցական տարագիրներուն, որոնք աւելի չեն փախցներ խորհրդային իշխանութիւնը վարկաբեկելու աշխատաւոր զանգուածներու աչքին արտասահմանի մէջ, յարձակելով Թուրքիոյ ծանդէպ վարած մեր բարեկամական քաղաքականութեան վրայ։

Բայց ոչ մի վայրահաչութիւն չի կրնար մեզ շեղեցնել մեր ընտրած ճիշտ ուղիէն։

Մեր այսօրուայ քաղաքականութիւնը կը բղխի աշխատաւոր զանգուածներու եւ խորհրդային իշխանութեան անմիջական շահերէն։»

Այո՛, մանաւանդ խորհրդային իշխանութեան շահերէն։

Ուրեմն այս ողորմելիները տակաւին չեն ըմբռներ թէ, այդ սիրակցորդ կենակցութեան շնորհիւ կամ անոր ամլութեան հետեւանքով, այսօրուան Հայաստանը դարձած է վարձու ագարակ մը, իսկ հայ ժողովուրդը՝ զանցառելի քանակութիւն մը։ Եթէ առու մը հոսի «Արաքսի Թրքական ափերից», կամ Թուրքիա քանի մը բեռ փայտ շնորհէ իր յափշտակած Սօղանլուի անտառէն, Հայաստանի կը մնայ «թէմէննահ»ի կենալ եւ փա՛ռք տալ Հայկամկուսին, որ այնքան սակաւապէտ է...։

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՏԱՐՆԵՐԸ

Գործազրկութեան տագնապին առթիւ շատ խօսուեցաւ օտար բանուորներուն մասին։ Նախաբարէն սկսեալ մինչեւ ընկերվարական երեսփոխանները համաձայն էին որ այլեւս օտար բանուոր չառնուի Ֆրանսա, և եղածներն ալ «համոզելով» իրենց երկիրը ճամբուին։ Ազգայնական «Էքօ տը Փարի»ի մէջ Ժիւլ Վէրան խօսելով այս խնդրին մասին, կը գրէ.

— Բնականոն պայմաններու մէջ, կասկած չկայ որ պէտք ունինք օտար բազուկներու աջակցութեան։ Արդէն պէտք ալ չկայ զանոնք ծրաւիրելու։ Ամէն երկրի մէջ, ծնունդներու նուազումը, օդ առնելու պէս իրեն կը կանչէ աւելի կամ նուազ չափով գաղթականներ։ կառավարութեան կ'իյնայ կազմակերպել ներգաղթը,— ինչպէս օտար ապրանքներու մուտքը,— այն ձեւով որ ո՛չ մէկ վնաս բերէ ազգային արդիւնաբերութեան։

«Պատերազմէն ի վեր, օտար աշխատաւորները մեծ ծառայութիւն մատուցին մեր ճարտարարուեստին, առանց վնասելու ֆրանսացի աշխատաւորներուն։ Հիմա կացութիւնը փոխուած է։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԲՈԼՈՐ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ 40 ՖՐԱՆՔ ՊԻՏԻ ՎՃԱՐԵՆ

Պաշտօնաթերթը տակաւին չհրատարակեց այն հրամանագիրը, որով երեք նախարարութիւններ (Ներքին, Աշխատանքի եւ Երկրագործութեան) պիտի բացատրէին վարձու աշխատաւոր (Travailleur Salarié) *բառին իմաստը։*

Խիստ վաւերական եւ ստոյգ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ' Ներքին նախարարութիւնը Յունուար 15ին մասնաւոր հրահանգ ղրկած է Ոստիկանական Տեսչութեան, յանձնարարելով որ ինքնութեան թուղթի համար այսուհետեւ միայն ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՖՐԱՆՔ գանձուի այն բոլոր բանուորներէն, որոնք օրական 60 ֆրանքէն աւելի, եւ բոլոր պաշտօնեաներէն, որոնք ամսական 1500 ֆրանքէն աւելի չեն շահիր։

Մանրամասնութիւնները չուտով։

Թուրքիա դարձեալ կը սարսափի Իտալիայէն

Չըրչիլի եւ Մուսոլինիի տեսակցութեան առթիւ, Թուրքիա դարձեալ ահազանգը հնչեցուցած է։ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Հռոմի տեսակցութեան մէջ Պալքաններու եւ Անատոլուի մասին եւս խօսք եղած է։ «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ այս լուրը կը բաւէ լրջօրէն ահաբեկելու համար Թուրքիան, որ դառնօրէն կը գանգատի թէ «իտալիոյ կողմէ խռովութեան այս կէս-սպառնալիքները կը ստիպեն զինքը զինուորական պատրաստութեանց համար ծախքեր ընել եւ այս ուղղութեամբ գործածել այն դրամը, զոր պիտի ուզէր յատկացնել ընկերային բարենորոգումներու»։

«Իտալիա պէտք է ծաւալի կամ պայթի»

Մուսոլինի հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է «Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի թղթակցին.—

— Իտալիոյ հողը խիստ նեղ է մեր յարաճուն բնակչութեան համար, որով ստիպուած ենք անկէ քաղել իր սնուցիչ ուժին մինչեւ ամենայետին կրամը։ Հակառակ գիտական բոլոր ջանքերուն, Իտալիա չի կրնար սնուցանել իր ամբողջ բնակչութիւնը։ Պէտք է ծաւալինք կամ պայթինք։ Չեմ կրնար հաւատալ խաղաղասէրներու մարդասիրական գաղափարապաշտութեան, որոնք բանաստեղծական են եւ ցնորամիտ։ Պէտք է նկատի ունենանք միջազգային կացութիւնը, ուր բանաստեղծական ոչինչ կայ։ Առով ըսել չեմ ուզեր թէ Իտալիա պիտի յարձակի իր դրացիներէն մէկուն վրայ։ Աճումը յեղաշրջումի գործ է։ Պէտք է համբերութիւն ունենանք Անգլիացիներուն պէս. հապճեպով կարելի չէ բան մը կատարել։ Իտալիա պիտի ծաւալի Պատմութեան դանդաղ եւ տրամաբանական ուժով։ Մենք պէտք է նպաստաւորենք մեր բնական ձգտումները ծաւալումի, որ համոզուած եմ թէ խաղաղօրէն պիտի կատարուի։

Խօսելով Աւստրիոյ Գերմանիոյ կցուելուն մասին, Մուսոլինի յոյս յայտնեց որ ատիկա պիտի իրականանայ օր մը, որովհետեւ ժամանակի ընթացքին մեծ պետութիւնները պիտի ծաւալին եւ շատեր կը կարծեն թէ մէկ դարու մէջ փոքր պետութիւնները պիտի անհետանան։

Խռովութիւններ Կովկասի մէջ?

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Ռիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ հակապոլշեւիկ խռովութիւններ ծագած են Կովկասի մէջ եւ թէ Վրաստանի վարիչներէն Օրախելաշվիլի ժողովի մը մէջ հաստատած ըլլալով այս իրողութիւնը, որոշած է աւելցնել Հայաստանի եւ Վրաստանի պահակազօրքը։

Ուրիշ աղբիւրէ լուր չունենալով այս մասին, վերապահութեամբ կ'արձանագրենք զայն։ Երեւի Խորհուրդներու Նոր ընտրութեանց առթիւ անկարգութիւններ ծագած են։

Հակողութիւն Չիչէրինի վրայ

«Տէյլի Էքսփրէս»ի Վիսպատընի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ գերման ոստիկանութիւնը խստիւ կը հսկէ Չիչէրինի շարժումներուն վրայ։ Կը կարծուի թէ Չիչէրին միայն դարմանուելու համար չէ որ Ֆրանքֆորթ կը մնայ, այլ քաղաքական նպատակներ կը հետապնդէ։

Կացութիւնը Պալքաններու մէջ

Յունաստանի նոր կառավարութիւնը տակաւին չկրցաւ երկիրը խաղաղեցնել։ Ամէն օր Ներքին խլրտումներու եւ դաւադրութիւններու լուրեր անպակաս են։ Վերջին անգամ Աթէնքի թերթերը գրեցին թէ արքայականները ընդարձակ դաւադրութիւն մը կազմակերպած են՝ հանրապետութիւնը տապալելու համար եւ թէ բանակին մէջ խռովարարական թռուցիկներ կը բաժնեն։ Պատերազմական նախարարը քննութիւն մը բանալով, հաստատեց այս լուրին սխալ ըլլալը։ Արքայական Նախարարները պահանջեցին որ Ա. զօրաբանակի հրամանատար Մանէթաս հրաժարի։ Նախարարական Խորհուրդը որոշեց միայն մէկ ամիս արձակուրդ տալ զօրավարին, որ կ'ամբաստանուի թէ զինուորական լրտեսներուն հրաման տուած է լրտեսել արքայական պետական մարդիկը։

Ամէն պարագայի, վտանգը չէ անհետացած եւ հանրապետութեան դէմ դաւադրութիւնները կը շարունակուին։

Կացութիւնը վարդագոյն չէ նաեւ Եուկօսլաւիոյ մէջ։ Դաշ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ

ԿԱԶՄԱԼՈՒԾՈՒՄԸ ԿԱՐՄԻՐ ՏԻՐԱՑՈՒՆԵՐՈՒ ՁԵՌՔՈՎ

Երեւանի «Ազատ Եկեղեցի»ն, որ կը հրատարակուի պոլշեւիկներու դրամով եւ վարձկան «բարեկարգիչներու» ձեռքով, Դեկտ. 31ի թիւին մէջ կը հրատարակէ՝ հետեւեալ «յեղափոխական» դէպքերը.—

«Այսպէս թէ այնպէս, էջմիածնի գերագոյն խորհուրդը անելի մը մէջ փակուած կը գտնէ ինքզինքը։ Թիֆլիսի մէջ Քամոյեան առաջնակարգ եկեղեցին, Վերայի Ս. Խաչ, Ս. Սարգիս, Խոջիվանք, Ս. Նշան, Ս. Գէորգ ամէնէն ծաւութաբեր եկեղեցիներն են, որ փոխանցուած են Ազատ Եկեղեցական եղբայրութեան։ Մարդիկ ձերբակալուած են, կառավարութիւնը միջամտած է։

Այս բաւական չէր, եւ Երեւանէն լուրեր ծասան թէ քաղաքին կեդրոնական եւ ամէնէն պայծառ եկեղեցին, Ս. Լուսաւորիչը, անցաւ Երեւանի Ազատ Եկեղեցական եղբայրութեան ձեռքը։ Հարուած ծարուածէն զգալի։ Խորէն ու Գարեգին արքեպիսկոպոսները մեկնեցան Երեւան, բաւական օրեր ծոն մնացին, տեսնուեցան, բանակցեցան, եւ վերադարձան գլխիկոր...։

⁂ Թիֆլիսէն կը ծաղորդեն թէ, վերահայ թեմական իշխանութիւնը չէ ճանչցած Թիֆլիսի Քաղգործկոմի (քաղաքային գործադիր կոմիտէ) կարգադրութիւնը, որով Քամոյեան եւ այլ եկեղեցիներ յանձնուած են Ազատ եկեղ. եղբայրութեան։ Թեմականը բողոքած է Վրաստանի կեդր. գործադիր կոմիտէին, բայց բողոքը մերժուած է...»։

⁂ Գրած էինք թէ, Թիֆլիսի ծայոց եկեղեցիին մէջ ցոյց կատարուած է Բենիկի դէմ, երբ ան կը փորձէր քարոզել։ Վրացերէն «Մուշա» թերթը այսպէս կը նկարագրէ այդ դէպքը.—

«Ճիշդ այն միջոցին երբ Բենիկ Ս. վրդ. կը քարոզէր, յանկարծ ներս կը խուժէ Սածակ Քհնյ. իր մարդոց ծետ։ Եկողները մեծ անկարգութիւն կը յարուցանեն, եւ կը սկսի գլխի ու երեսներու ջարդ։ Կը լսուին նաեւ «կորչի՛ Բենիկը» բացագանչութիւններ։

Բենիկը, ստիպուած, վերջ տուաւ քարոզին։ Երեւցաւ միլիսը, եւ սրիկայ Սածակ, իր կնոջ եւ խումբին ծետ այժմ կը ծանգստանայ ապածականոցին մէջ։ Այնտեղ են (ձերբակալուած են) նաեւ Սարգիս Գրիգորեան, Վախտանգ Խեչումեան, Լիպարիտ Ադամեան եւ Վասիլ Աղրաշէվ։

Բանտարկեալներուն դատը շուտով կը սկսի։»

⁂ Երեւանի Ազատ եկեղ. եղբայրութիւնը իր մէկ ժողովին մէջ որոշած է խնդրել կեդր. կոմիտէէն, իր անդամները ազատ կացուցանել ցարական եւ միջնադարեան կամայականութիւններէ եւ անտեղի ծալածանքներէ, որոնք կրնան անախորժութեանց տեղի տալ։

Երբ Դեկտ. 5ին տեղի կ'ունենայ ուրիշ ժողով մը, ժողովուրդէն բազմութիւն մը կուգայ եւ կ'ըսէ Ազատ եկեղեցիի «եղբայր»ներուն.— Ինչո՞ւ ժողով կը գումարեք, դուք Լուսաւորիչը չէք ճանչնար, սուրբ պատկերները պիտի պատռտէք եւլն.։

Ջուր անցան յորդորները։ Կարգը խանգարուեցաւ, եկեղեցին փողոցի վերածուեցաւ։ Մարդիկը պատրաստ էին ամէն տեսակ սրիկայութեան։ Բայց շնորհիւ մեր պաղարիւնութեան, շնորհիւ անոր որ չդիմադրեցինք, դէպքը անցուցինք, առանց միլիսը կանչելու եւ ոեւէ անձ դատի տալու։

Վրաստանի Հայոց Թեմական Խորհուրդը ծաշիւ տալու կանչած է այն 7—8 քածանաները, որոնք ուրիշներու ծետ ժողով գումարելով, Բենիկը իբրեւ քարոզիչ ծրաւիրեր են։

ՀԱՑԵՐԸ ՔՍԱՆԹԻԻ ՄԷՋ

ՔՍԱՆԹԻ, 20 յունուար

Քսանթիի հայ գաղութը համեմատաբար ամենալաւ կազմակերպուածն է ամբողջ Յունաստանի մէջ։

Այս գաղութը քանի մը տարի առաջ կազմակերպած է «Ազգ. մարմին» անուն վարչութիւն մը, ժողովրդական ընտրութեամբ, որ կանոնաւորապէս կը շարունակուի եւ որուն ղեկավարութեան եւ հակակշռին տակ են գաղութի ազգային բոլոր հաստատութիւնները։

Ազգային մարմինը հաստատած է ազգային պարտադիր տուրք, կարողութիւններու համաձայն եւ համեմատականի սկզբունքով։ Ազգային տուրքի հասոյթներով է որ կը մատակարարուի եկեղեցին եւ մանկապարտէզ-նախակրթարանը մասամբ։

Ազգային մարմինը իր կազմակերպութենէն կարճ ժամանակ յետոյ, նշանակած է շինութեանց յանձնաժողով մը, որուն յանձնուած են եկեղեցիի ու վարժարանի շինութիւնները։

Յանձնաժողովը կարճ ժամանակի ընթացքին ժողովրդային հանգանակութեամբ, ազգապատկան հողի մը վրայ կը շինէ եկեղեցին եւ վարժարանը միեւնոյն շրջափակին մէջ, որուն համար ծախսուած է 280,000 տրախմի։

Նախքան վարժարանի շինութիւնը։ որպէսզի երախաները փողոց չմնան, «Քօմփանի Տէ Էնէրալ» ծխախոտի ընկերութեան տնօրէն Թագուրեան, իր ծխախոտի գործատեղիներէն մէկը կը յատկացնէ Ազգային մարմնին վարժարանի գործածութեան։ Այսօր ալ այդպէս կը շարունակուի, մինչեւ նոր վարժարանին շինութիւնը։

Նոր դպրոցին մէջ դասախօսութիւնները սկսած են 1926 Յունուարին։ Ունի տնօրէնութեան սենեակ մը, որ միաժամանակ կը ծառայէ իբրեւ Երիտասարդաց Միութեան գրադարան։ Ա.յստեղէն, դասերու ժամերէն դուրս եւ պիրակի օրերը ընթերցասէրները կը ստանան իրենց գրքերը։

Ունի կոկիկ սրահ մը եւ կողքին երեք դասարաններ։ Սրահը յատկացուած է տարրական առաջին եւ երկրորդ կարգերուն։ Դասարաններէն երկուքը՝ մէյնին երրորդ եւ չորրորդ կարգերուն, իսկ մէկ դասարան ալ մանկապարտէզի։

Մանկապարտէզին մէջ կան 36 երկսեռ աշակերտներ, իսկ նախակրթարանին մէջ 56 երկսեռ աշակերտներ։ Դպրոցը ունի տնօրէն մը, երկու հայ եւ մէկ յոյն ուսուցիչներ եւ մէկ այլեալու ուսուցիչ, որ շաբաթը 12 պահ դասկուտայ։

Պիւտճէն ամսական 7000 տրախմի կը հասնի, որուն մէկ մասը կուտայ Ազգ. Վարչութիւնը, մէկ մասը թաշակներէ կը գոյանայ, իսկ մէկ մասն ալ իր վրայ առած է Երիտասարդաց Միութիւնը, որ պարբերաբար տուած հանգէսներու հասոյթէն կուտայ։

Աշակերտներու թաշակը 25—75 տրախմի է. համաձայն կարողութեան։ Ամբողջ Յունաստանի մէջ այս դպրոցը միակն է որ այսքան բարձր գնով թաշակ նշանակած է եւ ծնողները կանոնաւորապէս կը վճարեն առանց դժուարութեան։ Ազգային մարմինը նշանակած է նաեւ աղքատախնամ յանձնաժողով մը, որ մարմին առած է թուրքիոյ Ազգ. խնամատարութիւնը լուծուելէ յետոյ։ Այս յանձնաժողովը, տօնական օրերու առթիւ պարբերական հանգանակութիւններով, հիմնադրամ մը կը կազմէ, կը նպաստէ կարօտ հայրենակիցներու։

Երիտասարդաց Միութիւնը այժմ ունի 60 անդամ։ Միութեան ուրջը համախմբուած են բոլոր սրտցաւ երիտասարդները, որոնք երեկոյթներով ու ներկայացումներով կը գոյացնեն բաւական հասոյթ։ Այս գումարով է որ կը պահեն ու կը ճոխացնեն իրենց գրադարանը ու ամէն ամիս դպրոցին կը վճարեն պուճաճէին մէջ նախատեսուած իրենց բաժինը։

Գոյութիւն ունի նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղ մը 30 հոգիէ բաղկացած։ Իրենց կողքին կազմուած է փութպոլի խումբ մը, որ յաճախ մրցումներ կ'ունենայ տեղական ուրիշ խումբերու հետ։ (Ընդդէմի ըսելմ որ առ Հասարակ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր խումբերը անջատ են եւ կապ չունին ընդհանուր կեդրոնի մը հետ։ Համապատասխան մարմիններու ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այս երեւոյթին վրայ)։

Ամէն առաջ կայ եղեր Զատիկ Որբերու միութիւն մը, որ այժմ կազմալուծուած է, շատերու հեռացման հետեւանքով։

Գաղութը կը բաղկանայ 200 ընտանիքներէ ու 100ի մօտ ամուրի երիտասարդներէ։ Կէսը կը զբաղի առեւտուրով, իսկ կէսն ալ արհեստաւոր կամ գործաւոր է ծխախոտի գործարաններու մէջ։

Գլխաւոր զբաղումներն են, կերպասեղէն, գոհարավաճառութիւն, դերձակութիւն, կօշկակարութիւն, ապակեղէնի գործ, դեղագործութիւն եւն.։

Նկատելի է որ քաղաքի 16 դեղարաններէն վեցը հայ դեղագործներու ձեռքն է։ կան նաեւ չորս բժիշկներ։ Մասնաւորապէս անոնցմէ մէկը, Տօքթ. Ստեփանեան՝ Ռոտոսթօցի, մեծ ժողովրդականութիւն շահած է։

Ց. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԹՇՈՒԱՌ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

«Անապաստան երեխաներին օգնող ընկերութիւնը, վերջին օրերս երեւանի փողոցներից հաւաքել է 50 երեխայ»։ «Խ. Հ.»

Եօթը տարի է Արարատեան հայութիւնը կը հեծէ պոլշեւիկեան լուծին տակ։

Այս եօթը տարուան մէջ, եօթն անգամ եօթանասուն գովաբանութիւն ու թմրուկի հնդարաւոր ձայներ ենք լսած հայ պոլշեւիկներէն եւ ռամկավարներէն, մեր դժբախտ ժողովուրդի վիճակի բարւոքման, քաղաքական անդորրութեան ու ապահովութեան եւ երջանկութեան մասին։

Սեւը ճերմակ ներկելու վարժուած հրապարակագրութիւնը եւ կուսակցական միտումները չեն որ դիտակից եւ ճշմարիտ հայրենասէրին պիտի պարզեն Հայաստանի մէջ տիրող պայմաններուն իսկական պատկերը։

Այդ հրապարակագրութեան շնորհիւ, մեր ժողովուրդի զանազան խաւերը, եւ նոյն իսկ անոնք որ լրջօրէն կը հետաքրքրուին Հայաստանով, չեն կրնար հարազատօրէն հետեւիլ, շատ մը խնդիրներու եւ երեւոյթներու, որոնց պարզաբանումն ու բացատրութիւնը ինք նին պիտի դիւրացնէր ամէն գործ։

Այս անգամ խօսքը կուտանք Երեւանի պոլշեւիկեան պաշտօնաթերթի մեծերէն «Խորհրդային Հայաստան»ին, որ իր Յունուար 13ի թիւին մէջ կուգայ հրապարակաւ մատնանշելու՝ թէ ինչպէս պոլշեւիկեան իշխանութիւնը իր եօթը տարուան տիրապետութեան ընթացքին, տակաւին բառոյ, թշուառութեան մէջ կը պահէ բուն իսկ մայրաքաղաքը։

«Վերջին օրերս Երեւանի փողոցներէն 50 անապաստան երեխայ հաւաքուած»...։

Ո՞ւր է խորհրդային իշխանութեան բերած բարիքներու տոպրակը, երբ տակաւին անտէր եւ անօգնական հայ խլեակներ կը վխտան Երեւանի փողոցներուն մէջ, այն ալ ո՛չ թէ մէկով կամ երկուքով, այլ տասնեակներո՛վ...։

1920ին, Հայաստանի Հանրապետութեան օրերուն, կառավարութիւնը եւ Ամերիկացիները յաջողած էին հաւաքել ծնողազուրկ որբերը, որոնք հազարաւոր տարագիրներու հետ խճողուած էին կեդրոններու եւ քաղաքներու մէջ։

Եօթը տարի է, գործի դլուխ անցած է նոր կառավարութիւն մը, որ տիրացուներու կողմէ կը համարուի լաւագոյնն ու միակը իր տեսակին մէջ, եւ սակայն անապաստան երախաներ, անդամալոյծներ ու ամէն տեսակի հիւանդներ ու ախտաւորներ կը վխտան փողոցներուն մէջ։

«Անապաստան երեխաների թիւը քաղաքում աւելանում է, կը շարունակէ «Խ. Հայաստան»,— որովհետեւ այստեղ են կետրոնանում դիւղից եկած բատրակները եւ Ամերկոմից փախած որբերը»։

Ո՞ւր է խորհրդային հայ իշխանութիւնը։ Երեւա՞նէ թէ Մոսկուա։ Մի՞թէ կարելի է կառավարական, վարչական եւ յեղափոխական յաւակնութիւններով ամբաղ, ու թոյլ տալ որ անապաստան երեխաներու թիւը օրէ օր աւելնայ։

Ինչպէ՞ս կարելի է հանդուրժել որ հայ որբերը փողոցները թափառին եւ չունենան իրենց մասին մտածող բարեկամ մը։

Պոլշեւիկեան իշխանութիւնը ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս պիտի կարենայ ինքզինքը արդարացնել եւ ի՞նչ փաստաբանութիւն պիտի ընծայ այս առթիւ այդ իշխանութեան երդուեալ պաշտպանները։

Խե՛ղճ Հայաստան։ Տէրեր, իշխանաւորներ եւ մարզպաններ շատ ունին, բայց դունաւոր, տիտղոսաւոր մարդոց այս շքախումբին մէջ, քանի՞ հոգի են իրական հայրենասէրները։

Անապաստան մանուկներու եւ պատանիներու պատմութիւնը յիշեցինք։

Սակայն կայ դեռ չափահասներու եւ տարիքառներու ողբերգութիւնը։

Լսենք կրկին «Խ. Հայաստանը» թիւ 11 (1664)՝ 15 Յուն. 1927) որ աւելի պերճախօս է, քան ո եւէ քննադատութիւն կամ ընդդիմադիր տեսակէտ։

Համայնավար լրագրող մը կը բողոքէ թէ, խենդ մը դարմանատունէն փախչելով Երեւանի փողոցներն է ինկած եւ սարսափ կը տարածէ խաղաղ բնակչութեան վրայ։

Հայաստանի մայրաքաղաքի Հողերուժական հիւանդանոցի բժշկապետը, Գրօ, պատասխանելու նպատակով կը յայտարարէ, որ «Փողոցում եղած ուրիշներին վախեցնող խելագարը մեր հիւանդանոցն չէ»։

*«Ուրիշներին վախեցնող հիւանդներու թիւը քաղաքում աւելանում է, կը շարունակէ «Խ.

ՅԱՅՏՈՒՆԻՔ

(ՀԱՆ ՅՈՒՆՅԻՍ 28)

«Յունիսի 28-ին, ժամը 5-ին, Ալավերդու հանքերի ամբողջ աշխատավորությունը, ինչպես միշտ, ժամադրվեց հանքերի մոտ՝ ամենօրյա հանդիպման։ Ամենքն էլ գիտեին, որ այդ օրը ընկերական դատաստան պիտի լիներ Ալավերդու հանքերի ղեկավար մարմինների անդամների նկատմամբ։ Ամենքն էլ գիտեին, որ այդ օրը պիտի պատասխան տրվի այն հարցերին, որոնք տարիներ շարունակ հուզում էին հանքերի աշխատավորությունը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ այդ օրը պիտի պատասխան տրվի այն հարցերին, որոնք տարիներ շարունակ հուզում էին հանքերի աշխատավորությունը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ այդ օրը պիտի պատասխան տրվի այն հարցերին, որոնք տարիներ շարունակ հուզում էին հանքերի աշխատավորությունը։

լիճը, որ դեռ ամիս մը առաջ կազմուած էր, կրկին հրաժարեցաւ՝ ընտրական խնդրի մը առթիւ կառավարական թեկնածուները փոքրամասնութեան մէջ մնացած ըլլալով: Նոր դահլիճին կազմութիւնը դարձեալ յանձնուեցաւ Ուզունովիչի, որ պիտի աշխատի միացեալ կառավարութիւն մը կազմել:

Պելկրատէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մակեդոնիոյ քոմիթաճիներուն պետերէն պուլկար զօրավար Փրոցկիով սպաննուած է:

Օտարականներու խուզարկութիւնը

Անցած գիշեր օտարականներու դիւանին ոստիկանական քննիչները խուզարկութիւն կատարեցին 4րդ, 12րդ, 19րդ եւ 20րդ թաղամասերու շատ մը պանդոկներուն եւ այն սրճարաններուն մէջ, ուր օտարականներ կը յաճախեն: Հարցաքննուեցան 853 հոգի, որոնք հրաւիրուեցան ներկայացնել իրենց ինքնութեան թուղթերը: Արդիւնքը եղաւ այն, որ 30 հոգի, որոնք կանոնաւոր թուղթեր չունէին, սահմանէն դուրս քշուեցան, երկու հոգի, որոնք նախապէս վտարուած ըլլալով հանդերձ, Ֆրանսա դարձած էին, ձերբակալուեցան, բռնուեցաւ նաեւ մէկ հոգի, որ կեղծ անցագիր ունէր. 17 հոգիի դէմ դատական հետապնդումներ պիտի կատարուին: Պիտի հետապնդուին նոյնպէս 12 գործատէրեր, որոնք օրինական թուղթ չունեցող օտարականներ կ'աշխատցնէին:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ներկայ տագնապէն ազդուած են նաեւ Փարիզի Օփերա եւ Մատլէն թաղամասերու պերճանքի վաճառատուները: Րիւ տը լա Փէի մեծ դերձակատուններն ու Րիւ Րուայեալի գլխարկավաճառները ամէնէն շատ տուժողներն են: Անոնք որ արտասահմանի հետ գործ կ'ընէին, ներկայիս՝ ֆրանքի կայունացումին հետեւանքով՝ սկսած են քիչ շատ գործ ընել դարձեալ. իսկ ֆրանսացի յաճախորդ ունեցողները մեծ վնասներու ենթարկուած են: Տուներ կան, որ առաջ 45 բանուոր կ'աշխատցնէին, իսկ հիմա հազիւ չորս հոգիի համար գործ ունին: Գործի համար դիմողներուն կը պատասխանուի որ 15 օր վերջ կրկին հանդիպին:

Մատլէնի քովիտի փողոցներուն գլխարկավաճառներէն շատեր խանութները փակած են, եւ հետեւեալ վերտառութեամբ ազդեր փակցուցած են. «վաճառատունս փակուած է. Ապրիլին կը վերաբացուի»:

Մուշտակագործներն ալ շատ տուժած են: Գրեթէ գործ չեն ըներ ամիսներէ ի վեր: Սակայն վերջին օրերս գործերը քիչ մը բացուած են եւ յոյսեր կը ներշնչեն: Ֆօպուր Մօնմարթրի մուշտակի վաճառատան մը մէջ բանուորներուն օրականը 40էն 30ի, բանուորուհիներունն ալ 30էն 25ի գեղչուած է:

Նոյն անգործութիւնը գոհարավաճառներուն քով: Րիւ տը լա Փէի մեծ տուները շատ քիչ գործ ըրած են եւ գործարաններու եղած ապսպրանքները ջնջած են: Մարգարիտի վաճառականներն ալ երկու ամիս նեղուած են, սակայն Րիւ Լաֆայէթի մարգարտավաճառ մը կ'ըսէ թէ տենէ մը ի վեր գործերը բացուած են արդէն:

Գրեթէ վերոյիշեալ բոլոր ճիւղերուն մէջ գործերը հետզհետէ կը բացուին: Ասոր պատճառը ֆրանքին որոշ սակի մը վրայ կայունացումն է: Այս պարագան վստահութիւն կուտայ արտասահմանի յաճախորդներուն, որոնք բստ առաջնոյն սկսած են ապսպրանքներ տալ:

Թատրոնները եւս տագնապի ենթարկուած են: Ամէնէն շատ տուժողները եղած են Օփէրայի եւ Մատլէնի մօտը գտնուողները, մասնաւորաբար Միշօտիէր եւ Քափիւսին: Թատրոն մը որ տագնապէն առաջ օրական 10.000 ֆրանքի մուտք կ'ունենար, հիմա 3000 միայն կ'ունենայ: Ուրիշ մը իր յաճախորդներուն 100էն 40ը կորսնցուցած է: Շատ մը թատրոններ 100էն 50 կորուստ ունեցած են: Եւ որովհետեւ շատ ծախք ունին, թատրոնի տնօրէնները չեն ուզեր զեղչել իրենց գիները: Առաջ օտարներն է որ սուղ տեղերը կը գնէին, հիմա շատեր մեկնած են, Ֆրանսացիներն ալ աւելի ժողովրդական տեղեր կը նստին:

Մեծ պուլվառներու ճաշարանները շատ չեն վնասուած, հազիւ 100էն 10ը: Իսկ մեծ սրճարաններու յաճախորդները պակսած են եւ շատ մը աշխատաւորներ դուրս ձգուած:

⁂ Թաղապետական խորհրդական Լուի Ժիլիս Սէնի քաղաքապետութեան առաջարկեց որ գործազուրկներու դպրոց յաճախող զաւակներուն ձրի ճաշ տրուի դպրոցէն, իսկ լիսէները յաճախողներէն վարձք չառնուի, մինչեւ գործազրկութեան տագնապին վերջանալը:

⁂ Սթարա-Զակորայէն (Պուլկարիա) կը գրեն թէ Ֆրանսայի գործազրկութեան առթիւ, շատեր որ աշխատանքի պայմանագիր եւ մուտքի արտօնագիր ունէին, այժմ չեն ուզեր մեկնիլ:

Պոլշեւիկները պատերազմի կը պատրաստուին

Խորհրդային Միութեան պատերազմական գործավար Վորոշիլով օդանաւորդութեան եւ քիմիական արտադրութեանց բոլոր կազմակերպութեանց համաժողովին մէջ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ միջազգային կացութիւնը կը պահանջէ պատերազմական դրութեան վրայ դնել ամբողջ Ռուսիան: Յիշելէ յետոյ Լէնինի այն խօսքը թէ պատերազմը անխուսափելի է անորոշ թուականի մը, պոլշեւիկ գործավարը շարունակեց.

—Պատերազմի վտանգը աւելի թանձրացեալ ձեւ մը կը ներկայացնէ: Բազմաթիւ իրողութիւններ ցոյց կուտան թէ անգլիական աշխարհակալութիւնը յարձակում մը կը պատրաստէ Լեհաստանի եւ Պալթեան երկիրներու միջոցաւ: Եթէ միջոցներ չառնենք ամէն անակնկալի դէմ, անմիտներ պիտի ըլլայինք:

Վորոշիլով յայտնեց նաեւ թէ ներկայ ռուս բանակը շատ տկար է, կէս միլիոնէն քիչ մը աւելի, ու եզրակացուց թէ «Զինուորական մեծ պահեստներ պէտք է ստեղծենք, վայրկեանը հասնելուն օգտագործելու համար»:

Պարսիկ դահլիճը հրաժարեցաւ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ պարսիկ դահլիճը հրաժարեցաւ: Պատճառն է պարսիկ կառավարութեան եւ անգլօ-պարսիկ քարիւղի ընկերութեան միջեւ վերջերս փոխանակուած թղթակցութիւնը, եւ այն պարագան թէ պարսիկ կառավարութիւնը չյաջողեցաւ առեւտրական դաշնագիր կնքել Ռուսիոյ հետ: Անկախներու կուսակցութիւնը միացաւ ընդդիմադիրներուն հետ, դահլիճը տապալելու համար:

Անտէլի ուրական մը Անգլիոյ վրայ

Քանի մը օր առաջ ահաւոր ուրական մը արշաւեց Սկովտիոյ, Իրլանտայի եւ ամբողջ Հիւսիսային Անգլիոյ վրայ: Ուրականը կը սուրար ժամը 150 քիլոմէթր արագութեամբ, աւլելով փողոցներու կառքերը եւ տանիքներու ծխնելոյզները: Բազմաթիւ տուներ կործանեցան: Տան մը ծխնելոյզը չորրորդ յարկէն ինկաւ բանուորական խրճիթի մը վրայ՝ քանդելով զայն: Միայն Սկովտիոյ մէջ մեռնողներու թիւն է երեսուն հոգի, ծանրապէս վիրաւորուեցան մօտ երեք հարիւր հոգի: Փլած տուներու տակէն հանուեցան բազմաթիւ վիրաւորներ: Կլասքոյի Ուիլսըն փողոցին մէջ տան մը տանիքը տապալեցաւ, երեք յարկերն ալ փլան եւ հրդեհ ծագեցաւ: Վեց հոգի կորսուած են նոյն տան մէջ: Ուրիշ բազմաթիւ տուներէ նոյնպէս հրդեհներ ծագեցան: Վնասները ահագին են: Ճամբաները դեռ կը մնան գոցուած՝ արմատախիլ ծառերով: Կատաղի հովը կեցուց էտինպուրկէն մեկնող շոգեկառքը: Հեռագրական հաղորդակցութիւնները ժամերով ընդհատուեցան: Քաղաքին մէջ թրամուէյներ տապալեցան: Տըպլինի մէջ ծխնելոյզ մը ինկաւ հիւանդանոցի մը տանիքին վրայ, սարսափի մատնելով իրենց անկողիններուն գամուած հիւանդները: Ամէն կողմ ապակիները ջարդուփշուր եղան: Փողոցի լապտերները բոլորն ալ թռան փոթորիկէն եւ ձողերը կիսովին հալած մոմերու պէս ծռած մնացին:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կիրակի օր լաւ յաղթանակ մը տարաւ Մօնթառժիի տեղական խումբին դէմ, 1ի դէմ 6 նշանակէտով: Խումբը կառ. տը Լիոնէն եւ առաւօտեան ճեպընթացով Մօնթառժի հասաւ, ուր դիմաւորուեցաւ տեղացի Հայերուն կողմէ, որոնք թիւով 10 - 15 հոգի, ոգեւորուած էին իմանալով մեր այցելութիւնը:

Առաջին կիսախաղին՝ հովը որ նպաստաւոր էր Ֆրանսացիներուն, վերջացաւ 1 - 1 արդիւնքով: Բ. կիսախաղին մերինները սկսան մերթ ընդ մերթ տիրապետել խաղին եւ իրենց կարճ ու կոկիկ «փաս»երով յաջողեցան երկու նշանակէտ եւս շահիլ: Ֆրանսացիները թէեւ մարմնապէս զօրաւոր էին, բայց մեր տղայոց ճկուն եւ արագ շարժումներուն միշտ տեղի տալով, սկսան պաշտպանողական խաղի մը, որուն վրայ չորրորդ եւ հինգերորդ նշանակէտներ եկան աւելցնել մեր «սքօր»ը: Խաղը վերջանալու հինգ վայրկեան մնացած մերինները վեցերորդ եւ վերջին նշանակէտ մըն ալ շահեցան եւ վաղըվերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ:

ՕՐ. ՄԱՐԻԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
ԵՒ
ՊՕՂՈՍ ՔԷՇԻՇԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Մօնթրէօյլ 30 Յունուար 1927

Հ. Յ. Դ. Կարտանի ենթակոմիտէին հանգանակութեան ցանկը:

Մ. Կարապետեան, Ա. Գազանճեան, Ա. Մարաշլեան, Յ. Մարտիրոսեան, Ն. Ատոյեան 100ական ֆրանք, Գոմքի Բարեսիրաց Միութիւն 300 ֆրանք, Լ. եւ Յ. Գայաճանեան եղբարք, Մ. եւ Ա. Արսլանեան եղբարք, Հիպոյեան եղբարք 100ական ֆրանք, Քոփոեան եղբարք 80 ֆրանք, Ա. Ասատուրեան 70 ֆրանք, Լ. Գոսոյեան 60 ֆրանք, Խ. Արզումանեան, Գ. Գոստիկեան, Ն. Խրոյեան, Խ. Տէր Նազարէթեան, Մ. Խաչատուրեան, Ա. Շահինեան, Ս. Աբրահամեան, Պ. Պարոնեան, Ե. Գայսէրլեան, Ս. Եկաւեան, Գ. Գալֆաեան, Բ. Հիպոյեան, Մ. Տէր Պետրոսեան, Թ. Թովմասեան, Կ. Աբրահամեան, Պ. Անսուրեան, Պ. Յովսէփեան 50ական ֆրանք, Կար. Վարդանեան, Տ. Ստեփանեան 40ական ֆրանք, Յովհ. Չէրչեան, Յակ. Սարգիսեան 35ական ֆր., Ար. Կոնյոեան, Ղ. Վարդանեան, Հ. Ղուկասեան, Ա. Նաւոեան, Ոմն, Ն. Յովհաննէսեան, Յ. Տօնիկեան, Ս. Յակոբեան 30ական ֆր., Յ. Պոլոյեան, Մ. Շահինեան, Գ. Եղիկեան, Մ. Գամպուրեան, Կ. Ստեփանեան 27ական ֆր., Ս. Թեւանեան, Տ. Տօնականեան, Ն. Մանուէլեան, Պ. Գէորգեան, Լ. Կիւլէզեան, Հ. Ղուկասեան, Խ. Մաճալեան, Յ. Տոլմաճեան, Յ. Սահակեան, Մ. Սարգիսեան, Յ. Բրուտեան, Գ. Այվազեան 25ական ֆրանք:

Մ. Մնակեան, Տ. Լօնկոյեան, Մ. Խուպոյեան, Ա. Մաթոյեան, Ոմն, Խ. Գրիգորեան, Հ. Պէյթալեան, Յ. Գուլադեան, Գ. Տօնապետեան, Գ. Սահակեան, Ե. Մեսրոպեան, Կ. Գարայտաեան, Ո. Ծերուկեան, Ս. Սիրականեան, Յ. Փափազեան, Մ. Սահակեան, Յ. Աբրահամեան, Գ. Միլոյեան, Ա. Յովակիմեան, Մ. Աստուրեան, Դ. Խուրշիտեան, Յ. Տէտէեան, Վ. Յուսուեան, Ս. Պէքարեան, Հ. Պարսամեան 20ական ֆրանք, Զ. Քէնտէրեան, Հ. Ստեփանեան, Ն. Շաշվաթեան, Ս. Միլոնեան, Ս. Աւետիսեան 15ական ֆրանք, Թ. Տողրամաճեան 10 ֆրանք, Ն. Գալայճեան 3 ֆրանք, Խ. Փանիկեան 15, Ե. Պէրպէրեան 15, Յ. Սրապեան 12, Բ. Քէսէճեան, Մ. Ղազարեան, Մ. Մէյթէլեան, Թ. Պոյաճեան, Հ. Սերոբեան, Թ. Յովհաննէսեան, Գ. Պարսամեան, Կ. Գասպարեան Գ. Գասպարեան, Ն. Պէզազեան, Ա. Քիւլաֆեան, Ե. Գինոսեան, Պ. Թովմասեան, Ոմն, Ա. Կոստանեան, Լ. Գասպարեան, Կ. Քլունկեան, Կ. Պալաճեան, Կ. Մանուկեան, Յ. Տէկիրմէնճեան 10ական ֆրանք, Ն. Պարդամեան, Մ. Քամալեան, Խ. Յովհաննէսեան, Կ. Յովհաննէսեան, Պ. Թովմասեան, Վ. Պէրպէրեան 5ական ֆրանք, (չորս ամսու եփախայ մը) Վ. Գազանճեան 2 ֆրանք, գումար 3850 ֆրանք: (Տես «Յառաջ» 26 Յունուար):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԻՈՂԻ յառաջիկայ գրական երեկոն, 3 փետր., Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ: Յար. Ֆրէնկեան կը ներկայացնէ փոլ Ժէրալտի Aimerն: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Կայծակ» խումբի դասախօսական ժողովը, Դշ. երեկոյ ժամը 8.30ին գրադարանի սրահին մէջ: Դասախօս Ընկեր Մ.:

ԼԻՈՆԻ ԽԱՐԲԵՐԴԻ եւ շրջակայ գաւառի Հայրենակցական Միութեան Ա. Դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ երեկոյ 5 Փետրուար ժամը 9ին, Րիւ Րապըլէ թիւ 76 սրճարանի ներքնասենեակը, դասախօս Պ. Ա. Գէորգեան, կը հրաւիրուին Խարբերդի նահանգին պատկանող բոլոր հայրենակիցները:

Խարբերդի Հայրենակցական Միութեան հասցէն է Mr. S. Pogharian 34 Rue Villroy, Lyon.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Սիվրի-Հիսարի (Գաղատիա) Հայրենակցական Միութեան ժողովը 6 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, թիւ 63 րիւ տը լա Րէփիւպլիքի սրահը: Օրակարգ՝ տեղեկագիր եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Միութիւնը կոչ կ'ուղղէ Ֆրանսաբնակ հայրենակիցներուն, որ նիւթապէս եւ բարոյապէս մասնակցին միութեան:

Հասցէ՝ 1 Rue du Saule, Marseille.

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ տան վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ, այն բոլոր կազմակերպութիւններուն եւ անհատներուն, որոնք ընդառաջ երթալով իր կոչին (տե՛ս «Յառաջ» 20 Յունուար) անհատապէս եւ հաւաքապէս նուէրներ ղրկած են:

Ընկեր Սրբս Դէնէվիզեան դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր մայրը, Այրի Տիկին ԷԼՊԻՍ ԴԷՆԷՎԻԶԵԱՆ՝ որ իր մահկանացուն կնքեց Պոլսոյ մէջ Յունուար 17ին:

ՓՆՏՌԵՑԷ՛Ք բոլոր ցրուիչներէն և գրավաճառներէն

1927Ի ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

Անհրաժեշտ ամէն Ֆրանսա բնակող Հայու:

2000Է ԱՒԵԼԻ ՀԱՍՑԷՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ, ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒ

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻ՝ Ա. Անտոնեան, Լ. Բաշալեան, Կ. Բասմաջեան, Տիկ. Պ. Բարսեղեան, Տօքթ. Լ. Գրիգորեան, Գ. Թէլլալեան, Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, Ա. Յովհաննէսեան, Մ. Նաթանեան, Մինաս Չերազ, Ա. Չօպանեան, Մ. Պարսամեան, Հրանտ Սամուէլ, Ա. Րաֆֆի.— Ակիզբէն ի վեր Ֆրանսայի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, եւ Հայերը Ֆրանսայի մէջ: Ինչ՞ր պէտք է գիտնայ Ֆրանսաբնակ Հայը. Ֆրանսայի բոլոր Հայ միութիւնները: Անգլիոյ, Պելճիքայի, Զուիցերիոյ եւ Իտալիոյ Հայ գաղութները:

ԳԻՆ՝ 20 ՖՐԱՆՔ (ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ 25 ՖՐՔ.)

Կեդրոնատեղի՝

ՄԱՍԻՍ Տպարան, 208 bis, Rue Lafayette, PARIS (10e).

կամ ՊԱԼԵՆՑ Գրատուն 233 Faub. St. Martin, PARIS (10e)

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE

ՏՕՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ հիմնուած 1900ին

TÉL. MARCADET 03-64

38 Aven. St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)

Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեռամիզային, մորթի, ֆրկախտի, շնչերակային, թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբերութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործողութիւն եւ գործի արկածներ, ելեկտրական դարմանում ք. ճառագայթ:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱՐԱՆ

Ակռայի դարմանում, առանց ցաւի ակռայ քաշել 10 ֆ., արուեստական ճերմակ ակռայ 20 ֆրանքի, ոսկի զուրօնի ֆրանքէն սկսեալ:

Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8. կիրակի եւ տօն օրեր չեւ ցերեկ:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹ...

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր

Խնայեցէք ձեր ակռաները եւ դիմեցէ...

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔ

12, RUE RICHOMME, 12

Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններ—

Առաջին այցելութիւնը ձրի

Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍԷԿՐ. Խ. Ս.— Ստացանք 70 ֆրանք: Ղրկած ենք: Կը պարտիք 6 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Եղեգի.— 10 ֆր.:

ԼԱԼՕՆՏ ԼԷ ՄՕՐ, Մ.— Ստացանք 35 ֆր.:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Պատ. Միութ.— Ստացած ենք 350 ֆրանք:

ՄԱՐԹԻՔ, Խ. Ա.— Ստացանք 45 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Հ.— Ստացանք 1 տոլար:

ՊԵԼԿՐԱՏ, Ս. Մ.— Ստացանք 400 ֆրանք:

BOIS COLOMBESի ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պր. Մանուկ Հապեանի խանութը:

110 Rue des Chambards, Bois Colombes (Seine):

ՍԱԿԱՐԱՆ

31 Յունուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	123	14
Տոլար,	Dollar	25	39
Մարք (ոսկի) 100	Mark	602	50
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12	75
Թրք. ոսկի	» or	113	—
Մէճիտիէ	Médjidié	8	—
Լէվա 100 հատը	Léva	18	25
Տրախմի »	Drachme	33	25
Լիր »	» Lire	109	25
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	71	60
Զուից. »	Frc. Suisse	488	—
Լէյ 100 հատը	Ley	13	70
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	70	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Փր. Ֆօնսիէ I Cr. Fonc. Eg.		2950	—
» II »		1850	—
» III »		1610	—
Թուրքի երկթղ. Lots turcs		155	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ

Տրամադրելի ժամեր ունի տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ (հայերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:

Դիմել՝ Chaville 10bis des Trois Champtiers Տէր Կարապետեանին:

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ.— Բ... գրքեն փրցուած էջեր ... ֆրանք, Պէպէքս, զաւեշտ ... Հրաշագործ Ֆաքիր ... պէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին ... հուրդները հայ պատանի ... 5, Վերջալոյսին տակ (... Կ. Մեհեանի) 5, Անձկ... ժամեր 2, Բարիգէթ ... Երազահան 6, Ճշմարիտ ... լական թուրքիոյ մէջ 5:

Ընկ. Փանջունի 10 ..., Թաղականին կնիկը 17.5..., քէլի սիրարկածը 5, Մ... Տէր Պապան 17.50, Մ... 7.50, Յեղափ. մակարդ... 7.50, Զաքըր Ավրամ 6:

ՀԱՅՋՈՒԱԳԻՏ ԳՐՔԵՐ.— ... վանդադէն՝ Արտիսը 10, ... Ֆրանսերէնը 5 ֆր., Ժող... (3 հատ.) 65, Նաւաստ... ւաքածոյ 25, Ժողովածու... չեան 25, ինչպէս նաեւ ... բաններ վիպական գիրքեր...

Ստանալու համար գիր... մակով Vahram Sévouni ... nue Quihou, Saint-Mandé ...

Փարիզ եւ գաւառները ... ծախք չառնուիր ... րուն համար:

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՍԵՆԱԿ...

Տնական եւ խոհանոց... խատանքներու համար ... «Յառաջ»ի վարչութեան...

IMPRIMERIE - MASSIS - ...
208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant : H. TEURN...

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն } 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԲԱԺՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շԼ.	40 շԼ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

2 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 250 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ՈՐՈ՞ՆՔ 40 ՖՐԱՆՔ ՊԻՏԻ ՎՃԱՐԵՆ ԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ

ՄԵՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

«Յառաջ»ի երէկուան թիւին մէջ, խիստ ստոյգ եւ վաւերական աղբիւրէ մը քաղելով, հաղորդեցինք թէ նոր հրահանգի մը համաձայն, բոլոր աշխատաւորները ինքնութեան թուղթի համար միայն 40 ֆրանք պիտի վճարեն: Այս մասին մանրամասնութիւններ ստանալու համար դիմեցինք Սէն Նահանգի Ոստիկանական Տեսչութեան, եւ հետեւեալ խօսակցութիւնը ունեցանք Օտարականներու դիւանին պետին հետ.—

— *Ճի՞շտ է թէ Ներքին նախարարութիւնը նոր հրահանգով մը բացատրած է* Travailleur Salarié *բառին իմաստը:*

— *Բացարձակապէս ճիշտ: Յունուար 15ին Ներքին Նախարարութիւնը 31 Դեկտ. 1926 թուակիր շրջաբերական մը ղրկեց՝ ուղղուած բոլոր Նահանգապետներուն* (Préfets), *որով ինքնութեան թուղթերու նոր օրէնքին մասին կարգ մը լրացուցիչ բացատրութիւններ կուտայ եւ ի մէջ այլոց կը սահմանէ նաեւ* Trvailleur Salarié*ի իմաստը, համաձայնութեամբ միւս երկու նախարարութեանց՝ Աշխատանքի եւ Երկրագործութեան: Ինչպէս գիտէք, նախորդ օրէնքներուն համաձայն* Travailleur Salarié *կը նկատուէին միայն այն բանուորները, որոնք 1917էն առաջ Ֆրանսա մտած էին, մասնաւոր պայմանագրութեամբ եւ* Sauf Conduit*ով: Այս ձեւով, մնացեալ բոլոր աշխատաւորները չէին կրնար օգտուիլ քառասուն ֆրանքի զեղչեալ սակէն: Ներքին նախարարութեան նոր հրահանգին համաձայն, օրէնքին այս խիստ տրամադրութիւնը բոլորովին մեղմացած է եւ Նահանգապետներուն իրաւասութիւն տրուած է* ի պաշտօնէ Salarié նկատել այն բոլոր բանուորներն ու պաշտօնեաները, որոնք ժամը 7.50, օրը *(8 ժամուան աշխատանքի համար)* 60, ամիսը 1500 եւ տարին 18,000 ֆրանքէն աւելի չեն շահիր:

«*Ահա թէ ինչ վկայաթուղթ պէտք է ներկայացնել պատկանեալ պաշտօնատան, 40 ֆրանքի սակէն օգտուելու համար. — Անոնք որ նոր եկած են եւ ինքնութեան թուղթը առաջին անգամ ըլլալով պիտի ստանան, պէտք է ներկայացնեն աշխատանքի վկայագիր մը,* վաւերացուած Աշխատանքի նախարարութենէն: *Իսկ անոնք որ արդէն ինքնութեան թուղթ ունին եւ նորոգելու համար պիտի դիմեն, պէտք է ներկայացնեն իրենց աշխատած տեղի գործատէրէն* (patron) *առնուած վկայագիր մը, —որուն մէջ յիշուած պիտի ըլլայ իրենց շահած գումարը,—պարզապէս վաւերացուած պատկանեալ ոստիկանատունէն* (Commissariat de Police)*: Գործատէրերը վկայագիրները կուտան իրենց անձնական պատասխանատուութեան տակ: Սխալ կամ կեղծ վկայագիր տուողները ըստ օրէնքի կը պատժուին: Ոստիկանութիւնը իր կողմէն քննութիւն կը կատարէ այս մասին, ի պահանջել հարկին:*

— *Աշխատաւորներու ընտանեկան պարագաներն ալ պիտի օգտուի՞ն զեղչեալ սակէն:*

— *Այո՛: Զեղչեալ սակէն օգտուելու իրաւունք ունեցող բոլոր աշխատաւորներու կիները, անչափահաս զաւակները եւ հայրն ու մայրը եւս քառասուն ֆրանք կը վճարեն, պայմանաւ որ անգործ ըլլան եւ խնդրոյ առարկայ աշխատաւորը հոգայ իրենց ապրուստը: Այս պարագան ալ պէտք է հաստատել համոզիչ վկայաթուղթերով:*

—*Այս նոր հրահանգը ո՞ր թուականէն գործադրելի է: Այն վարձու աշխատաւորները, որոնք 3 Օգոստոս 1926էն ի վեր ինքնութեան թուղթի համար 375 ֆրանք վճարած են, իրաւունք պիտի չունենա՞ն 40ին մնացեալ մասը ետ պահանջելու:*

— *Օրէնքը գործադրելի է Յունուարի սկիզբէն: 1926 Օգոստոս 3էն մինչեւ 1927 Յունուար 1 բոլորին համար միատեսակ սակ նշանակուած էր, 375 ֆրանք: Հետեւաբար այդ թուականներուն վճարուած գումարները կարելի չէ ետ պահանջել: Ասիկա պիտի նմանէր այն բանին որ մարդ մը հինգ ամիս առաջ կօշիկ մը գնած է 150 ֆրանքի, այսօր նոյն կօշիկը 50 ֆր. կ'արժէ, հետեւաբար պիտի ուզէր կօշկակարէն ետ պահանջել 100 ֆրանքը...*

— *Նոր հրահանգին մէջ ուրիշ ի՞նչ փոփոխութիւններ կան:*

— *Ուսանողներուն համար նախկին տրամադրութիւնը փոխուած է: Զեղչեալ սակէն պիտի օգտուին միայն այն աշակերտներն ու ուսանողները, որոնք միջնակարգ կամ բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ արձանագրուած են եւ գիտական, գրական կամ համալսարանական դաստիարակութիւն կը ստանան: Արհեստի կամ առեւտուրի պատրաստող վարժարաններուն ուսանողները 375 ֆրանք պիտի վճարեն:*

— *Ինքնութեան թուղթերը ո՞ւր եւ երբ պէտք է փոխել:*

— *Բոլոր անոնք, որոնց ինքնութեան թուղթի պայմանաժամը կը լրանայ 1926ի վերջը, պէտք է նորոգեն մինչեւ Մարտ 31: Հին տետրակները չպիտի փոխուին, միայն վրան համապատասխան նոր դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի: Պէտք է ներկայանալ թաղային այն ոստիկանութեանց, որոնց մասին նախապէս յայտարարուած է: Միասին պէտք է տանիլ երեք լուսանկար:*

— *Նոր հրահանգին համաձայն որո՞նք ձրի ինքնութեան թուղթ պիտի կրնան ստանալ:*

— *Ֆրանս. բանակին մէջ ծառայած կամաւորները եւ այրիները: Այս վերջինները չքաւորութեան վկայագիր պէտք է ստանան իրենց բնակավայրի քաղաքապետութենէն: Նոր հրահանգին մէջ կ'ըսուի թէ* արտաքին նախարարութեան յանձնարարութեամբ մասնաւոր թոյլտուութիւն պիտի ըլլայ հայ եւ ռուս գաղթականներուն:

ԾԱՆՕԹ.— Օրուան լուրերու ստիպողութեան պատճառով խմբագրականը յետաձգուած է այսօր:

ՄԱՄՈՒԼ

"ՍՈՒՍ-ՓՈՒՍ" ԳՈՐԾԵՐ

«Երեւան» քանի մը անգամ է որ մասնաւոր խմբագրականներով կը պահանջէ «Խորհրդային Հայաստանի» վերադարձնել Մելքոնեան նուէրը:

Կիրակի օր, նոր խմբագրականի մը մէջ, գիտել կուտայ.

«Բարեգործականը թըքսթի վերածեց իր դրամագլուխը, այսինքն իր ունեցած չունեցածը թաղեց անգլիական բանկի մթին նկուղներում մինչեւ ի կատաբածս աշխարհի:

« ...Բամկավար թերթերը, իւրաքանչիւր օր դաշնակների ասած՝ «լորձունքոտ» շողոքորթութիւններ են շռայլում խորհուրդային Միութեան եւ խորհուրդային Հայաստանի հասցէին:

«Այս ամէնը կարելի էր ասել յամենայն դէպս ո՛չ «թըքսթի վերածելու» առթիւ, որովհետեւ հայկական կապիտալը «թըքսթի վերածել» անգլիական բանկում— բացայայտ անվստահութեան քուէ է խորհուրդային Հայաստանին:

«Մենք պահանջում ենք, որ Մելքոնեան նուիրատուութեան խնդիրը տնօրինուի ո՛չ թէ «սուս ու փուս», վարագոյրի ետեւում, այլ բարձրաձայն, հրապարակօրէն:

«Մենք պահանջում ենք, որ ռամկավարները հրապարակօրէն ճանաչեն մեր տեսակէտի արդարութիւնը. իսկ այնուհետեւ իրանց գործն է կամ ծայնակցել մեզ եւ նոյն պահանջները առաջ մղել Բարեգործականի Ալտիւլ Համիտեան դպրոցն անցած «քաղաքագէտների» հանդէպ, կամ բարձրաձայն խոստովանել, որ չեն կարող տիրոջ խօսքից անցնել, որ իրենց հոգին յոժար է, իսկ գրիչը տկար...:»

*. *Դաշնիբէէն կը հաղորդեն թէ Պ. Կ. Մելքոնեան, որ որոշ մաս ունէր իր եղբօր հարստութեան բաշխման գործին մէջ, հրաժարած է այդ իրաւունքէն, իբրեւ արդիւնք նոր բանակցութեանց: Որով նուէրին ամբողջ մատակարարութիւնը կ'անցնի Բարեգործականին, աւելի ճիշտ՝ անոր Եգիպտոսի «էմէքտար»ներուն ձեռքը:*

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին մարդահամարի մը համաձայն, 1927 Յուլիսին Մ. Նահանգներու բնակչութիւնը պիտի ըլլայ մօտաւորապէս 118,628,000 հոգի, ինչ որ կը նշանակէ 12 միլիոն 917,380 հոգիի աւելում 1920ի վրայ:

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Մասնաւոր նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ, Պաղեստինի մէջ գտնուող հայ գաղթականները անգործութեան հետեւանքով սաստիկ թշուառութեան մատնուած են, եւ այդ պատճառով կը հեռանան դէպի Մարսիլիա, Պէյրութ եւ այլուր:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՒԵՏԱՐԱՆԸ

Յիսուսի մասին, ինչպէս անցեալ օր գրեցինք, Իտալիոյ մէկ քաղաքին մէջ գտնուած էր յունարէն լեզուով կենսագրական մը: Նոր տեղեկութիւններ կ'աւելցնեն թէ գրողն է Յովսէփ անունով Երուսաղէմի մէկ եպիսկոպոսը, որ կ'ապրէր Ա. դարուն: Այս աւետարանը կը խօսի կարգ մը հերետիկոսութիւններու մասին, որոնք կը վերաբերին Քրիստոսի աստուածային յայտնութեան եւ յարութեան խնդիրներուն:

Աւետարանին վաւերականութեան մասին կասկածներ յայտնուած ըլլալով, մասնագէտներ քննութիւն կը կատարեն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՂԱՂԱՍԷՐ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

«Բօթիտիէն»ի մասնաւոր թղթակիցը, որ այս միջոցին պտոյտներ կը կատարէ Թուրքիոյ մէջ, երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի հետ: Թղթակիցին հարցումներուն պատասխանելով, գործավարը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է.

— Մենք երկու դաշնագիր ունինք Ռուսիոյ հետ, որոնք երբեք գաղտնի չեն, մէկը՝ այն որ Մոսկուայի մէջ կնքուեցաւ 1921ին եւ միւսը՝ Փարիզինը, 1925ին: Կրնամ երկուքին ալ բնագիրները ցուցնել ձեզի: Երկուքն ալ ֆրանսերէն խմբագրուած են, հետեւաբար ո՛ր եւ է տարակոյս չի կրնար մնալ անոնց ճշգրիտ իմաստի մասին, ինչպէս կրնար ըլլալ եթէ օտար բնագրէ մը ֆրանսերէնի թարգմանուած ըլլային: Ինչ՞ո՛ր չըսին և կը գրեն մեր յարաբերութեանց մասին: Մինչեւ անգամ ասխական խմբակցութեան մը խօսքը ըրին: Խորհրդային Միութիւնը եւ մենք հողային երկար եւ հասարակաց սահմանագլուխ մը ունինք, բացայայտ է որ երկուքս ալ պարտաւոր էինք դիւանագիտական թուղթով մը ամրապնդել այդ սահմանագլուխին ապահովութիւնը, եւ պատճառ չկայ որ այդ քայլը ո՛ր և է մէկուն դէմ ուղղուած համարուի: Խորհրդային Միութեան եւ մեր յարաբերութիւնները հետեւանք են իրերու բնական ընթացքին: Մեր ամուր բարեկամութիւնը Ռուսիոյ հետ եւ կընքուած դաշնագիրները երբեք արգելք չեն որ բնականոն յարաբերութիւններ ունենանք միւս ազգերուն հետ: Մենք բոլորովին ազատ ենք եւ կրնանք միեւնոյն տեսակի դաշնագիրներ կնքել ուրիշ պետութեանց հետ, միշտ խաղաղութիւնը աւելի ամրապնդելու առաջադրութեամբ: Այդ նոյն մտահոգութեամբ էր որ բարեացակամ չէզոքութեան դաշնագիր մը կնքեցինք Պարսկաստանի հետ, 1926 Ապրիլ 22ին, մեր արեւելեան սահմանները ապահովելու համար, ինչպէս անկէ առաջ, 1921ին, տեսակ մը զինակցութիւն կնքեր էինք Աֆղանիստանի հետ: Երբ ձեր տան դրան վրայ ապահովութեան կղպանք մը կը դնէք, արդա՞ր է որ ձեր դրացիները իրենց դէմ ուղղուած սպառնալիք մը նկատեն այդ պաշտպանութեան պարզ միջոցը: Այսօրուան Թուրքիան այնքան պէտք ունի խաղաղութեան, աւելի քան 13 տարուան անընդհատ պատերազմներէ յետոյ, որ իր կառավարութեանց գլխաւոր հոգերէն մէկն է ամէն կարելի միջոցներով ամրապնդել իր արտաքին ապահովութիւնը: Պուլկարիոյ հետ, մենք փակեցինք անցեալի հաշիւները, 1925ին ստորագրուած դաշնագրով մը, ուր նախատեսուած է թէ բանակցութիւններ պիտի կատարուին իրաւարարական դաշնագիր մը կնքելու համար, որպէսզի յառաջիկային ո՛ր եւ է վէճ չծագի երկու երկիրներու միջեւ: Նուկօ Սլավիոյ հետ ունինք բարեկամական դաշնագիր մը, իսկ Յունաստանի հետ վերջերս յաջողութեամբ փակեցինք անցեալ մը որ ծանրօրէն կը ճնշէր երկու երկիրներու յարաբերութեանց վրայ: Իտալիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները բացարձակապէս բնականոն են եւ բարեկամական: Մինչեւ այսօր, ես ո՛ր եւ է թշնամական արտայայտութիւն չեմ տեսած Իտալիոյ կողմէ: Գերմանիոյ հետ ալ ունինք դաշնագիր մը եւ վերջերս ստորագրեցինք առեւտրական պայմանագիր մը: Անգլիոյ հետ, մեր յարաբերութիւնները դարձած են բնականոն եւ նոյնիսկ բարեկամական, Մուսուլի վէճին կարգադրութենէն ի վեր: Անգլիոյ եւ Իրաքի հետ կնքուած դաշնագիրը կ'ընդունի մեր Թուրք-Իրաքեան սահմանագլուխին անձեռնմխելիութիւնը: Ազգերու Դաշնակցութեան հանդէպ մենք չունինք թշնամական դիրք:

Գործազրկութեան տագնապը

Թերթերը կը հաղորդեն թէ այսօր երիտասարդ անգործներու պատուիրակութիւն մը պիտի ներկայանայ Աշխատանքի նախարարութեան, կտրուկ դարման մը խնդրելու համար:

*. *Սէնդիքաներու Միութեան վերջին տեղեկագրին համաձայն, գործազրկութիւնը սաստկացած է հիւսուածեղէնի բոլոր ճիւղերուն մէջ: Բոլորովին անգործներու թիւը երթալով կ'աճի, այնպէս որ այժմ տասնեակ հազարներով կը համրուի, իսկ մասնակի անգործներուն թիւը առնուազն 100էն 75ի հասած է: կարելի է ըսել թէ մասնակի անգործները ընդհանրապէս շաբաթը չորս, երկու եւ նոյն իսկ երեք օր միայն կ'աշխատին: Ամէնէն աւելի ազդուած ճիւղերն են բուրդի, մետաքսի, կտաւի եւ շղարշի գործերը:*

*. *Պուշ տիւ Ռօնի Նահանգին մէջ* (Մարսէյլ) *20,000 կը հաշուեն գործազրկութեան ենթարկուած ընտանիքներու թիւը: Սէնդիքային տեղեկագիրը դիտել կուտայ թէ կառավարութիւնը տակաւին ձեռնարկած չէ հանրօգուտ շինութեանց եւ ուրիշ գործերու, եւ միայն նպաստը 3-6 ֆրանքէն բարձրացուած է 6-12 ֆրանքի: Անգործութիւնը մասնաւորապէս սուր է խմորեղէնի, շաքարի, մորթի եւ կաշիի, կարուձեւի եւ տպագրական գործերու մէջ:*

Նորէն խառնակիչ "Չօկ"ը

Աթէնքէն կը գրեն թէ Չօկը նոր բարենիշ մըն ալ շահած է խառնակչութեան մէջ: Ամերիկայի Հայ կարմիր Խաչը քանի մը հակ հագուստ ղրկած էր Աթէնքի հայ գաղթականներուն համար: Ցիքսի մէջ բաշխումին պահուն, Չօկի դատարկա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՎԱՏՆՈՒՄ - ԶԵՂՋՈՒՄՆԵՐ

Խորհրդային մամուլը կը շարունակէ հրատարակել վատնումներու եւ զեղծումներու փաստեր: Այդ ախտը արդէն դարձած է «կենցաղային երեւոյթ» խորհրդային «պետհիմնարկութիւններու» մէջ: Ահա քանի մը թիւեր, զորս կը քաղենք «Իզվէստիա»յի 26 Յունուարի համարէն:

Համաձայն դատախազութեան տուած պաշտօնական տեղեկութիւններուն, 1926 տարուան ընթացքին հետեւեալ քանակով զեղծումներ երեւան հանուած են *միայն* Խորհրդ. Ռուսաստանի (որ մէկ մասն է Խորհրդ. Միութեան) պետական հիմնարկութիւններուն մէջ.—Յունուար 5702, փետրուար՝ 6096, Մարտ՝ 5377, Ապրիլ՝ 6531, Մայիս՝ 5689, Յունիս՝ 5410, Յուլիս՝ 5549, Օգոստոս՝ 5041, Սեպտեմբեր՝ 5331, Հոկտեմբեր՝ 4506, ընդամէնը 10 ամսուայ ընթացքին՝ 55,161 զեղծում-վատնում:

Վատնումներու գումարը նոյն ժամանակամիջոցին եղած է.— Յունուար 2,993,059 ռուբլի, փետրուար՝ 3,126,614 ռուբ., Մարտ՝ 2,768,162 ր., Ապրիլ՝ 3,211,009 ր., Մայիս՝ 2,849,114 ր., Յունիս՝ 2,494,543 ր., Հոկտեմբեր՝ 1,762,675 ռուբլի. ընդամէնը եօթը ամսուայ ընթացքին՝ 19,205,176 ր., կամ մօտ 250 միլիոն ֆրանք:

Ինչպէս կը տեսնուի, զեղծում վատնումը խորհրդային պետական հիմնարկութիւններու մէջ ստացած է տեսակ մը ընկերային օրէնքի բնոյթ եւ ամսէ ամիս կը կրկնուի, գրեթէ միեւնոյն թիւով: Ասոր կ'ըսեն «խորհրդային շինարարութիւն»:

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԸ ՊԱՐՏԱՒՈՐԻՉ

Թուրքիոյ առեւտրական գործավարութիւնը, բոլոր առեւտրական տնօրէնութեանց հաղորդեց իր այն որոշումը, որով Թուրք եւ օտար ընկերութիւնները կը պարտաւորուին Թուրքերէնը գործածել իրենց գործառնութիւններուն մէջ:

Եթէ ընկերութիւնները ունին այնպիսի գործակալներ եւ յաճախորդներ որոնք Թուրքերէն չեն գիտեր, կրնան ուրիշ լեզուով թղթակցիլ անոնց հետ. միայն թէ օտար լեզուով բռնուած տետրակները օրինական ուժ չունին եւ միշտ Թուրքերէն արձանագրութիւնն է որ հիմ պիտի նկատուի:

ՖԱՇԻՍՏՆԵՐԸ ՊԱՏԺՈՒԱԾ

Փարիզի պատժական ատեանը երկու ամիս բանտարկութեան եւ 200 ֆրանք տուգանքի դատապարտեց Ֆրանսայի Ֆաշիստներու պետերէն Ժօրժ Վալուան, մէկ ամիս եւ 100 ֆր. տուգանքի՝ անոր ընկերը եւ 15 օրուան՝ երրորդ մը: Անոնք Նոյեմբեր 11ին յարձակեցան արքայական «Աքսիոն Ֆրանսէզ»ի վրայ, զէնք արձակեցին, ապակիներ եւ սեղաններ ջարդուփշուր ըրին եւն.

Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ տպած է իր հայերէն արմատական բառարանին 10րդ պրակն ալ որ կըսկսի *բաղխ* բառէն եւ կը վերջանայ *բարբառ* բառով՝ մինչեւ 100 էջ: Երկու պրակ եւս տպելով պիտի վերջանայ Բ. տառը, ինչպէս եւ Ա. հատորը:

ՍԱՄՍՈՆԻ նահանգային ժողովը որոշած է մինչեւ Օգոստոս անպայման վերցնել կիներու քողերը, *հաշմաք*ները, այրերուն դուրսի գօտիները, *չարշաֆ*ները, *պլպլա*ները եւ *փօթու*ները:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ կրթական գործավարը չէ ընդունած Պոլսոյ Թուրք երաժշտանոցին տնօրէնութեան խնդրանքը, որով փափաք կը յայտնուէր չջնջել երաժշտանոցէն Թուրք երաժշտութիւնը, կամ գոնէ Թրքական սազը:

ԿԱՌԼԻՔԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆԻՆ ՀԱՍՑԵ ՅԱՂՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԽՆԴՐԵԼՈՎ

«Կռուի փոխարէն ինչո՞ւ չենք տեսնում ֆրանսերէն ուսումնական հաստատութիւններում, ասաց նորընծայ ուսանողը։

— Ֆրանսերէն ո՞ւր ենք սորվելու, երբ մեր ամբողջ կեանքը ֆրանսերէն է։ Ֆրանսերէն ենք խօսում, ֆրանսերէն ենք մտածում, ֆրանսերէն ենք երազում։ Ֆրանսերէն ենք սիրում, ֆրանսերէն ենք ատում։ Ֆրանսերէն ենք ուտում, ֆրանսերէն ենք խմում։ Ֆրանսերէն ենք հագնում, ֆրանսերէն ենք մերկանում։ Ֆրանսերէն ենք ծնւում, ֆրանսերէն ենք մեռնում։ Ֆրանսերէն ենք ամուսնանում, ֆրանսերէն ենք ամուսնալուծւում։ Ֆրանսերէն ենք ծեծում, ֆրանսերէն ենք ծեծւում։ Ֆրանսերէն ենք ծաղրում, ֆրանսերէն ենք ծաղրւում։ Ֆրանսերէն ենք գողանում, ֆրանսերէն ենք գողանում։ Ֆրանսերէն ենք սպանում, ֆրանսերէն ենք սպանում։ Ֆրանսերէն ենք ինքնասպանութիւն գործում, ֆրանսերէն ենք ինքնասպանութիւն գործում։ Ֆրանսերէն ենք ամէն ինչ անում, ֆրանսերէն ենք ամէն ինչ ան

երեսփոխան Պ. Էվրար.—

Ձեր վիճակագրութիւնները հակասական են։ 1925ին կ'ըսէիք թէ Ֆրանսայի մէջ կան 2 միլիոն 850,000 օտարականներ, որոնց 300,000ը իսկական բանուորներ էին։

Աշխատանքի նախարարը.— Ինչ որ ալ ըլլայ, բոլոր այս օտար բանուորները Ֆրանսայի մէջ գործ կը գտնէին, մինչեւ տագնապին ծագիլը։ Այնինակ շարունակ կը պահանջուէր մեզմէ նոր բանուորներ ժողվել։ Ի՞նչ պէտք է ըլլայ հիմա մեր քաղաքականութիւնը։ Նախ՝ պէտք չէ թոյլ տալ որ Ֆրանսա մտնէ ոեւէ օտարական, որ վարձու աշխատանք կատարելու կուգայ։ Այս ուղղութեամբ հրահանգներ տրուած են։ Վերջերս եկողները այս հրահանգները չեն եկողները այս հրահանգները հաղորդուելէն առաջ ճամբայ ելած էին։ Ապագային եկող չպիտի ըլլայ։ Ինչպէս դիտել կուտար պ. Լըպլա, մարդասիրական խնդիր մըն է այս։ Անոնք Ֆրանսա գալով պիտի տառապին, եւ նպաստ ալ չպիտի կրնան ընդունիլ, որովհետեւ օրինական պահանջները չեն լրացներ։

Վայեան Քութիւրիյէ (համայնավար).— Հապա՞ քաղաքական յանցաւորները։

Նախագահը.— Կը խնդրեմ, պարոններ, խնդիրները չխառնենք։

Աշխատանքի նախարարը.— Դներքին եւ Աշխատանքի Նախարարները մէկ շրջաբեր ձեւով առած են, եւ օտար բանուորները կ'աշխատեցնեն իրենց աշխատանքի պայմանագրութիւնը պէտք է «վիզա» ընել տան։ Եթէ այս ալ բաւական չըլլայ, անցագիրը պիտի վերահաստատենք։ Կրնա՞նք մտածել նոր ղրկելու այն օտար բանուորները, զորս նախորդ տարիներու ընթացքին աշխատեցնած ենք մեր երկիրը քաշել։ Եթէ խնդիրը անհատական հիւրընկալութիւն կ'ընծայէ օտարականներուն, սակայն չի կրնար անոնց բացառիկ դիրք շնորհել։ Մասնաւորաբար անընդունելի պիտի ըլլար որ գործատէրերը արձակեն Ֆրանսացի բանուորները՝ պահելու համար օտարները։

Ալպէր Քուռնիէ.— Այդպէս ընողներ պակաս չեն։

Աշխատանքի նախարարը.— Ես հակառակին համոզուած եմ։ Ընտաստողները ըստ օրինի ձեռուց հատուցման կը դատապարտուին, ես չպիտի վարանիմ մեր աշխատանքի քննիչներուն միջոցաւ անոնց յիշեցնել իրենց պարտականութիւնը մեր ազգակիցներուն հանդէպ։

Կարդացէք և տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»ը

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

72.— ԻԻԶԻՄ

Իւզէս գիւղաքաղաք մըն է Մարսէյլի հարաւ արեւմտեան կողմը։ 1926ի սկիզբները եկած եւ հաստատուած են մեծ թիւով Հայեր։ Միայն գորգի գործարան մը կայ ուր 200ի մօտ այրիներ եւ օրիորդներ կ'աշխատին։ Առաջ կը բանէին օրական 12 ժամ եւ լի ու լի կը բաւէր իրենց ապրուստին։ Գործազրկութիւնը հոս ալ ծայր տուած ըլլալով, շաբաթը միայն 24 ժամ կ'աշխատին։ Ասոնք բոլորն ալ գրեթէ 6 ամիս պայմանաժամով եկած էին։ Այսօր գործազրկութեան պատճառով կ'ուզեն հեռանալ, բայց ուր երթան։ Կը սառանան «Յառաջ» եւ երբեմն ալ «Դրօշակ»։

Խ. Գ.

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌՆԵՐԷՆ

Ֆոն տ'Օպնա.— Գործազրկութեան պատճառաւ քանի մը ամուսնութիւններ յետաձգուելով, թեկնածուները հոս հոն ցրուեցան գործ ճարելու համար։ Միայն մէկուն ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 22ին։

Կը լսենք թէ տեղւոյս քոմիւէրն զանգատ եղեր է որ ամուսնութեան համար 160—170 ֆրանք վճարելով հանդերձ, իրենց նպատակին չեն հասած։ Մենք կը յորդորենք մեր հայրենակիցները, որ այսպիսի միջոցով, չպատուեն իրենց եռանդը, վիրաւորելով անձնուիրաբար ծառայողները։ Թերեւս ամուսնութիւնը շահագործումի աղբիւր դարձած է, կ'ըսեն, սակայն երբեմն ալ, հնթական ծանօթ չըլլալով երկրի օրէնքներուն, անդիտակցաբար աւելորդ ծախսերու կը մատնուի։ Մինչեւ իսկ միայն փաստաբանի 150—200 ֆրանք վճարողներ կան գաւառներու մէջ։ Եւ լաւն ալ իրենց գործէն ետ չմնալու համար այսպիսի միջոցներու կը դիմեն։

Ազգ. Միութեան հրաժարեալ ատենադպիրը, հաշիւները ատենապետին յանձնած պահուն, աչքի կը զարնուի, դիւանի, գոյքերու, եւ 12 ամսուայ թղթատարի, պաշտօնեաներու ծախքերը որու քանակը, հարիւր ինը ֆրանքը չանցնիր։ Յիշեալը կրկրող անգամ ըլլալով վերջնական հրաժարականը տուած է, որովհետեւ բաւական սուղի նըստած է իրեն այդ պաշտօնը։

Ազգ. Միութեան վերբնտրութեան մասին, առ այժմ բան մը չենք ըսեր, միայն կարողութիւն կը մաղթենք, եւ կը յուսանք թէ այս կազմին մէջ նոր մտնող անդամներէն մէկ երկուքը, հետզհետէ իրենց վարմունքը կը յարմարցնեն իրենց պաշտօնին։

Արեւելք Հայրենակցական Միութիւնը տեղ մը վարձած է որ ժամադրավայր մը պիտի դառնայ։

Մանուկեան

ՇԻՒԱԿԸ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅԵՐԸ

Պուլկարիոյ գանազան հայկական քաղաքներուն մէջ, Շիւրակի ազէտեալներուն օգնութեան համար կազմակերպուած հանգանակութիւնները մօտ են վերջանալու։ Բացի Փիլիպէէն, Ռուսճուկէն եւ Պուրգազէն, միւս քաղաքները իրենց հանգանակութեան արդիւնքը դրկած են արդէն Հանգանակիչ Կեդրոնական Յանձնախումբին, որ մինչեւ հիմա ստացած է հետեւեալ գումարները.— Սոֆիա 118,000 լեվա, Վառնա 80,000, Սլիվէն 24,013, Լոմ 18,812, Շումէն 14,334, Նովա Զակորա 13,700, Փլէվնա 7210, Սթ. Զակորա 7800, Բարնապատ 3650, Պրիսովկրատ 3310, Թաթար-Փազարճըղ 3000, Սլիվէնկրատ 2940, «Արաքս» խումբի միջոցով 15,000, գումար՝ 321,769 լեվա։

ՌՈՒՍԻԱ ԻՐ ՈՍԿԻՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐԷ ՄՈՍԿՈՒԱ

Լոնտոնի դիւանագիտական եւ ելմտական շրջանակներուն մեծ յուզում պատճառեց այն լուրը թէ սովետական կառավարութիւնը հրահանգած է Մոսկուայի պետական դրամատունը փոխադրել այն պահեստի ոսկիները, զոր կը պահէր Անգլիոյ դրամատան մէջ։ Կը կարծուի թէ նախազգուշական միջոց մըն է այս, իբրեւ նախատեսութիւն հաւանական բարդութիւններու։

Այնպէս կ'ենթադրուի որ անցեալ Ուրբաթ, հնչուն ու ձայլ ոսկիները, 12 թօնս ծանրութեամբ եւ երկու միլիոն ֆրանք արժէքով, երկաթապատ բեռնատարներու վրայ բեռցուցած, արդէն փոխադրուեցան դէպի նաւահանգիստ։ Բազմաթիւ գաղտնի ոստիկաններ դրուած էին սովետական նաւերէն քիչ մը հեռու, արդիւնաւոր համար անցքը բոլոր անցորդներուն, որ չունէին մուտքի արտօնագիր։ Հարիւրեակ մը սընտուկներ բեռցուեցան նաւը։ Զինուած պոլշեւիկ նաւագներ կը պաշտպանէին նաւը, որ մեկնեցաւ ուշ գիշերին, թէյմզ գետն ի վար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ԳՈՂԵՐՈՒՆ

ՄԷԿ ԹԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՅՈՒՅԱԿԱԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Ուրբաթէն Շաբաթ լուսնալիք գիշերը պատահած են.

ա) *Թատրոնէն դարձին, Լը Սէն տեսաւ որ կողոպտուած է իր տունը։ Ոսկիէ եւ լսնոսկիէ ժամացոյցի շղթայ մը, սեւ մուշտակ մը, սամոյր մուշտակ մը, ամէնը մօտ հարիւր հազար ֆրանքի արժէքով, գողցուա՛ծ էին։ Անմիջապէս կանչեց ոստիկանները, որոնք եկան եւ բարձրացան նախ սպասուհիներուն յարկաբաժինը։ Սպասուհիները դինով պլխով պառկեր էին։ Ոստիկանները խստօրէն հարցաքննեցին զանոնք, որոնցմէ մէկը, Օնօրին Լակաշ, 22 տարեկան աղջիկ մը, խոստովանեցաւ որ քանի մը օր առաջ էֆուալի հրապարակին վրայ ծանօթացած է երիտասարդի մը հետ, եւ «բարեկամ» դառնալով՝ հրաւիրած է որ Ուրբաթ գիշեր իր մօտ գայ։ «Բարեկամ»ը, նոյն գիշերը կուգայ, միասին բերկրելով ընկեր մըն ալ, զոր, կատարեալ ուշ սարքելու համար, խոհարարուհիին կուտան իբրեւ «բարեկամ» եւ երկու «բարեկամ»ները, սպասուհին ու խոհարարուհին, շրջանակ կը կազմեն ու առա՛ջ առա՛ջ կը խմեն։ Երբ աղջիկները կը գինովնան, բարեկամները կ'ուղեն տիրոջ տան յարկաբաժինին բանալիները, պարզապէս ներսը աչք մը պտոյտելու համար։ Կ'առնեն բանալիները, — ֆրանսացի աղջիկները միշտ դուրսպան կ'ըլլան «բարեկամ»ները,—եւ պէտք եղածը կ'առնեն ու կը մեկնին։*

Այժմ խոհարարուհի եւ սպասուհի բանտն են։

*** *Դարձեալ նոյն գիշերը, Վիլլէթի ծառուղիին վրայ գողեր կը մտնեն հայելիի գործարանի մը մէջ։ Կը յարձակին դրամարկղին վրայ, յատակէն կը ծակեն, և քիչ էր մնացեր որ դրամարկղին յատակը ամբողջովին խորտակէին, երբ դռնապանը վրայ կը հասնի, եւ կը ստիպուին կծիկը դնել։ Դրամարկղին մէջ կար 60,000 ֆր., վայրկեան մըն ալ՝ եւ ահա պիտի յաջողէին։*

*** *Նոյն գիշերը, գողերը կը մտնեն Նէօյիլի մէջ Տէշանի պարտէզը եւ կը ծակեն վիլլային դուռը։ Ներս մտնելու պահուն կ'արթնցնեն դրացիները, եւ կը ստիպուին խոյս տալ, յատկելով պարտէզին պատերուն վրայէն։*

*** *Ռումանիոյ դեսպանին տղան, իշխան Քանթակուզէն, նոր ամուսնացած է իշխանուհի Սթիրպէյի աղջկան հետ։ Այժմ մեղրալուսինը կը վայելեն ճամբորդութեան մէջ։ Իշխանուհի մայրիկը, անոնց վերադարձէն առաջ ղեակ մը կ'ուզէր կահաւորել։ Նոր նոր կարասիներ կը փոխարէրէր։ Գողերը Ուրբաթ գիշեր կը խառնուին գործին։ Նոր հասած բոլոր բեռները կը բանան, ոչի՛նչ կար արժէքաւոր։ Վրէժ լուծելու համար, նոր կահաւորուած ղեակին կահ կարասին ամբողջապէս կը կոտրեն, կը փշրեն։*

*** *Նոյն գիշերը, Մինեօթի փողոցին մէջ ոստիկանները կը հանդիպին երեք անձանօթներու, որոնք ծանրակեռ կապոցներ կը փոխադրէին։ Երբ ոստիկանները կ'երեւին, կը ձգեն կապոցները եւ կը փախչին։ Մօտերը կը զեղերէր ինքնաշարժ մը։ Ոստիկանները կը կեցնեն զայն, կը խուզարկեն, եւ կը գտնեն բանալիներու տրցակ մը։ Իբրեւ ժեղոակից՝ առաջնորդուած է բանտ։*

*** *Նոյն գիշերը, զրամարկղի մուկերը, նավէկ փողոցին վրայ, խոշոր նպարավաճառի մը խանութը կը մտնեն եւ կը ծակեն երկաթէ արկղը, որ կը կշռէր 300 քիլօ։ Մասնագիտական գործիքներով կը խորտակեն եւ սակայն... պարզ թուղթեր կային մէջը։*

Հարսնիքի պաճուն. — Մեր երկրին մէջ չա՛տ պատահած է որ աւազակներ հարս գողնան եւ կեղեցիին ճամբուն վրայ։ Ֆրանսայի մէջ պակաս մը չեղաւ, եւ կեղեցիին դրան առջեւէն անցեալ օր առեւանգուեցաւ... փեսայ մը։

Ինքնաշարժի վարիչ մը, Լուի Մարժէ երբ Մօնլէրի եկեղեցիէն կ'ելլէր, թեւ թեւի՝ իր հարսնցուին հետ, որուն պսակը դեռ նոր աւարտած էր, ոստիկաններ եկան եւ փեսան առին տարին։ Հարսնեւորները, արժանք զարմանքի մէջ լինկան։

Իւնչ յանցանք ունէր դժբախտ փեսան։ Բորո՞ն էր, կամ ա՛լ ինքնաշարժի վարիչ չկար եւ փեսա՞ն պէտք եղաւ։ Ո՛չ։

Փեսայ Մարժէ հարսնիքի համար դրամ չունէր, բայց կ'ուզէր որ անպայման ամուսնանար։ Ուստի գնաց, Լօնկփօն կոչուած ճամբուն վրայ կողոպտեց հարուստ մը, որ ինքնաշարժով քաղաք կ'երթար։ Քառասունը. մէկ անգամ մուրճը իջեցուց վաճառականին գլխուն։ Վաճառականը չմեռաւ, սակայն զառանցանքի մէջ ինկած է։ Ոստիկանութեան քիթը հոտ առաւ յանկարծ։ Ոճրագործը, որ եկեղեցիին դրան առջեւ ձերբակալուեցաւ, խոստովանեցաւ թէ հարսնիքին ծախքերը հայթայթելու ուրիշ միջոց չունէր, եւ չէր ալ ուզեր սպասել։

Գլուխները նեցուկ.— Առջի օր, 19 տարեկան Ֆրանսացի աղայ մը, երբ Սէն-Մանսէ փապուղիին տակ գլուխը դուրս հանեց շոգեկառքէն, որ կը սուրար Փարիզէն Ժօնթըէյ, գլուխը թռաւ։

ԲԱՆԻՈՐԸ

(ՀԻՆ ԶՐՈՅՑ)

—Գնորդները մեզի ճամբայ կը բանային յարգանքով։ Որգոտային ծայրը վրան մը կար ուրուն առջեւ ահագին եռուզեռ մը։ Հրէաներ, Ասորիներ, Ցոյներ ու Ալբանացիներ կը պոչտային։ Փափաք յայտնեցի Ամնադամին այդ մարդոց մօտենալ։

«Ամնադամ ըսաւ թէ գեղեցիկ ծաղիկներ են անոնք։ Փափաքս ուժեղցաւ։ Մօտեցանք եւ տեսանք վրանին տակ հուժկու սեւամորթներ՝ շղթակապած։ Եթովպուհիներ, խոտերու վրայ նստած, հրեայ տղեկներ ու յոյն աղջիկներ՝ քիչ մը հեռու մնացեալներն։ Հրեայ մը արդէն մեզի մօտեցած էր, կարծեցով թէ գնորդներ ենք՝ եւ իր ապրանքները կը գովէր։ Ես դինքը նայեցայ։ Ինծի ծանր թուեցաւ։ Ոչ մէկ բիրտ միջոցով կրնայի գործածել անոնց հանդէպ եւ կառավարութիւնը կը դուշանայ այդպիսի քայլ մը առնելէ։ Ցետոյ, պէտք չէ՞ մտածել նաեւ, որ երբ այս տագնապը անցնի, դարձեալ պիտի ստիպուինք օտար բանուորներ բերել տալ, թէեւ աւելի նուազ թիւով։ Վերջապէս կան օտարներ ալ, որոնք մեզմէ տեսակ մը ապաստանի իրաւունք խնդրած են. անոնց հանդէպ ալ պարտաւորութիւններ ունինք եւ բնաւ մեր միտքէն չենք անցներ զանոնք զրժել։ Ուրեմն եթէ այս պատճառներով չենք կրնար բոնի միջոցներ ձեռք առնել, գոնէ կըրնանք համոզումի դիմել։

«Բնականաբար, երբ բանուոր մը գործադուրկ է, կարելի կ'ըլլայ հասկցնել անոր որ այս կացութիւնը կրնայ շատ երկարիլ։ Ինքնաս իրեն, որով եւ իր ճշմարիտ շահը կը պահանջէ հայրենիք վերադառնալ։ Այս առթիւ կ'աշխատինք դիւրութիւններ տալ իրենց։ Հանրօգուտ շինութեանց նախապատրաստութիւնը դիւրութիւններ առած է երկաթուղիներէն անոնց համար, որոնք կ'ուզեն հետաքրքրել գործազրկութեան պատճառով կ'ուզեն հեռանալ, բայց ուր երթան։ Կը սառանանք «Յառաջ» եւ երբեմն ալ «Դրօշակ»։

Խ. Գ.

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌՆԵՐԷՆ

Ֆոն տ'Օպնա.— Գործազրկութեան պատճառաւ քանի մը ամուսնութիւններ յետաձգուելով, թեկնածուները հոս հոն ցրուեցան գործ ճարելու համար։ Միայն մէկուն ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 22ին։

Կը լսենք թէ տեղւոյս քոմիւէրն զանգատ եղեր է որ ամուսնութեան համար 160—170 ֆրանք վճարելով հանդերձ, իրենց նպատակին չեն հասած։ Մենք կը յորդորենք մեր հայրենակիցները, որ այսպիսի միջոցով, չպատուեն իրենց եռանդը, վիրաւորելով անձնուիրաբար ծառայողները։ Թերեւս ամուսնութիւնը շահագործումի աղբիւր դարձած է, կ'ըսեն, սակայն երբեմն ալ, հնթական ծանօթ չըլլալով երկրի օրէնքներուն, անդիտակցաբար աւելորդ ծախսերու կը մատնուի։ Մինչեւ իսկ միայն փաստաբանի 150—200 ֆրանք վճարողներ կան գաւառներու մէջ։ Եւ լաւն ալ իրենց գործէն ետ չմնալու համար այսպիսի միջոցներու կը դիմեն։

Ազգ. Միութեան հրաժարեալ ատենադպիրը, հաշիւները ատենապետին յանձնած պահուն, աչքի կը զարնուի, դիւանի, գոյքերու, եւ 12 ամսուայ թղթատարի, պաշտօնեաներու ծախքերը որու քանակը, հարիւր ինը ֆրանքը չանցնիր։ Յիշեալը կրկրող անգամ ըլլալով վերջնական հրաժարականը տուած է, որովհետեւ բաւական սուղի նըստած է իրեն այդ պաշտօնը։

Ազգ. Միութեան վերբնտրութեան մասին, առ այժմ բան մը չենք ըսեր, միայն կարողութիւն կը մաղթենք, եւ կը յուսանք թէ այս կազմին մէջ նոր մտնող անդամներէն մէկ երկուքը, հետզհետէ իրենց վարմունքը կը յարմարցնեն իրենց պաշտօնին։

Արեւելք Հայրենակցական Միութիւնը տեղ մը վարձած է որ ժամադրավայր մը պիտի դառնայ։

Մանուկեան

ՇԻՒԱԿԸ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅԵՐԸ

Պուլկարիոյ գանազան հայկական քաղաքներուն մէջ, Շիւրակի ազէտեալներուն օգնութեան համար կազմակերպուած հանգանակութիւնները մօտ են վերջանալու։ Բացի Փիլիպէէն, Ռուսճուկէն եւ Պուրգազէն, միւս քաղաքները իրենց հանգանակութեան արդիւնքը դրկած են արդէն Հանգանակիչ Կեդրոնական Յանձնախումբին, որ մինչեւ հիմա ստացած է հետեւեալ գումարները.— Սոֆիա 118,000 լեվա, Վառնա 80,000, Սլիվէն 24,013, Լոմ 18,812, Շումէն 14,334, Նովա Զակորա 13,700, Փլէվնա 7210, Սթ. Զակորա 7800, Բարնապատ 3650, Պրիսովկրատ 3310, Թաթար-Փազարճըղ 3000, Սլիվէնկրատ 2940, «Արաքս» խումբի միջոցով 15,000, գումար՝ 321,769 լեվա։

ՌՈՒՍԻԱ ԻՐ ՈՍԿԻՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐԷ ՄՈՍԿՈՒԱ

Լոնտոնի դիւանագիտական եւ ելմտական շրջանակներուն մեծ յուզում պատճառեց այն լուրը թէ սովետական կառավարութիւնը հրահանգած է Մոսկուայի պետական դրամատունը փոխադրել այն պահեստի ոսկիները, զոր կը պահէր Անգլիոյ դրամատան մէջ։ Կը կարծուի թէ նախազգուշական միջոց մըն է այս, իբրեւ նախատեսութիւն հաւանական բարդութիւններու։

Այնպէս կ'ենթադրուի որ անցեալ Ուրբաթ, հնչուն ու ձայլ ոսկիները, 12 թօնս ծանրութեամբ եւ երկու միլիոն ֆրանք արժէքով, երկաթապատ բեռնատարներու վրայ բեռցուցած, արդէն փոխադրուեցան դէպի նաւահանգիստ։ Բազմաթիւ գաղտնի ոստիկաններ դրուած էին սովետական նաւերէն քիչ մը հեռու, արդիւնաւոր համար անցքը բոլոր անցորդներուն, որ չունէին մուտքի արտօնագիր։ Հարիւրեակ մը սընտուկներ բեռցուեցան նաւը։ Զինուած պոլշեւիկ նաւագներ կը պաշտպանէին նաւը, որ մեկնեցաւ ուշ գիշերին, թէյմզ գետն ի վար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ԳՈՂԵՐՈՒՆ

ՄԷԿ ԹԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՅՈՒՅԱԿԱԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Ուրբաթէն Շաբաթ լուսնալիք գիշերը պատահած են.

ա) *Թատրոնէն դարձին, Լը Սէն տեսաւ որ կողոպտուած է իր տունը։ Ոսկիէ եւ լսնոսկիէ ժամացոյցի շղթայ մը, սեւ մուշտակ մը, սամոյր մուշտակ մը, ամէնը մօտ հարիւր հազար ֆրանքի արժէքով, գողցուա՛ծ էին։ Անմիջապէս կանչեց ոստիկանները, որոնք եկան եւ բարձրացան նախ սպասուհիներուն յարկաբաժինը։ Սպասուհիները դինով պլխով պառկեր էին։ Ոստիկանները խստօրէն հարցաքննեցին զանոնք, որոնցմէ մէկը, Օնօրին Լակաշ, 22 տարեկան աղջիկ մը, խոստովանեցաւ որ քանի մը օր առաջ էֆուալի հրապարակին վրայ ծանօթացած է երիտասարդի մը հետ, եւ «բարեկամ» դառնալով՝ հրաւիրած է որ Ուրբաթ գիշեր իր մօտ գայ։ «Բարեկամ»ը, նոյն գիշերը կուգայ, միասին բերկրելով ընկեր մըն ալ, զոր, կատարեալ ուշ սարքելու համար, խոհարարուհիին կուտան իբրեւ «բարեկամ» եւ երկու «բարեկամ»ները, սպասուհին ու խոհարարուհին, շրջանակ կը կազմեն ու առա՛ջ առա՛ջ կը խմեն։ Երբ աղջիկները կը գինովնան, բարեկամները կ'ուզեն տիրոջ տան յարկաբաժինին բանալիները, պարզապէս ներսը աչք մը պտոյտելու համար։ Կ'առնեն բանալիները, — ֆրանսացի աղջիկները միշտ դուրսպան կ'ըլլան «բարեկամ»ները,—եւ պէտք եղածը կ'առնեն ու կը մեկնին։*

Այժմ խոհարարուհի եւ սպասուհի բանտն են։

*** *Դարձեալ նոյն գիշերը, Վիլլէթի ծառուղիին վրայ գողեր կը մտնեն հայելիի գործարանի մը մէջ։ Կը յարձակին դրամարկղին վրայ, յատակէն կը ծակեն, և քիչ էր մնացեր որ դրամարկղին յատակը ամբողջովին խորտակէին, երբ դռնապանը վրայ կը հասնի, եւ կը ստիպուին կծիկը դնել։ Դրամարկղին մէջ կար 60,000 ֆր., վայրկեան մըն ալ՝ եւ ահա պիտի յաջողէին։*

*** *Նոյն գիշերը, գողերը կը մտնեն Նէօյիլի մէջ Տէշանի պարտէզը եւ կը ծակեն վիլլային դուռը։ Ներս մտնելու պահուն կ'արթնցնեն դրացիները, եւ կը ստիպուին խոյս տալ, յատկելով պարտէզին պատերուն վրայէն։*

*** *Ռումանիոյ դեսպանին տղան, իշխան Քանթակուզէն, նոր ամուսնացած է իշխանուհի Սթիրպէյի աղջկան հետ։ Այժմ մեղրալուսինը կը վայելեն ճամբորդութեան մէջ։ Իշխանուհի մայրիկը, անոնց վերադարձէն առաջ ղեակ մը կ'ուզէր կահաւորել։ Նոր նոր կարասիներ կը փոխարէրէր։ Գողերը Ուրբաթ գիշեր կը խառնուին գործին։ Նոր հասած բոլոր բեռները կը բանան, ոչի՛նչ կար արժէքաւոր։ Վրէժ լուծելու համար, նոր կահաւորուած ղեակին կահ կարասին ամբողջապէս կը կոտրեն, կը փշրեն։*

*** *Նոյն գիշերը, Մինեօթի փողոցին մէջ ոստիկանները կը հանդիպին երեք անձանօթներու, որոնք ծանրակեռ կապոցներ կը փոխադրէին։ Երբ ոստիկանները կ'երեւին, կը ձգեն կապոցները եւ կը փախչին։ Մօտերը կը զեղերէր ինքնաշարժ մը։ Ոստիկանները կը կեցնեն զայն, կը խուզարկեն, եւ կը գտնեն բանալիներու տրցակ մը։ Իբրեւ ժեղոակից՝ առաջնորդուած է բանտ։*

*** *Նոյն գիշերը, զրամարկղի մուկերը, նավէկ փողոցին վրայ, խոշոր նպարավաճառի մը խանութը կը մտնեն եւ կը ծակեն երկաթէ արկղը, որ կը կշռէր 300 քիլօ։ Մասնագիտական գործիքներով կը խորտակեն եւ սակայն... պարզ թուղթեր կային մէջը։*

Հարսնիքի պաճուն. — Մեր երկրին մէջ չա՛տ պատահած է որ աւազակներ հարս գողնան եւ կեղեցիին ճամբուն վրայ։ Ֆրանսայի մէջ պակաս մը չեղաւ, եւ կեղեցիին դրան առջեւէն անցեալ օր առեւանգուեցաւ... փեսայ մը։

Ինքնաշարժի վարիչ մը, Լուի Մարժէ երբ Մօնլէրի եկեղեցիէն կ'ելլէր, թեւ թեւի՝ իր հարսնցուին հետ, որուն պսակը դեռ նոր աւարտած էր, ոստիկաններ եկան եւ փեսան առին տարին։ Հարսնեւորները, արժանք զարմանքի մէջ լինկան։

Իւնչ յանցանք ունէր դժբախտ փեսան։ Բորո՞ն էր, կամ ա՛լ ինքնաշարժի վարիչ չկար եւ փեսա՞ն պէտք եղաւ։ Ո՛չ։

Փեսայ Մարժէ հարսնիքի համար դրամ չունէր, բայց կ'ուզէր որ անպայման ամուսնանար։ Ուստի գնաց, Լօնկփօն կոչուած ճամբուն վրայ կողոպտեց հարուստ մը, որ ինքնաշարժով քաղաք կ'երթար։ Քառասունը. մէկ անգամ մուրճը իջեցուց վաճառականին գլխուն։ Վաճառականը չմեռաւ, սակայն զառանցանքի մէջ ինկած է։ Ոստիկանութեան քիթը հոտ առաւ յանկարծ։ Ոճրագործը, որ եկեղեցիին դրան առջեւէն ձերբակալուեցաւ, խոստովանեցաւ թէ հարսնիքին ծախքերը հայթայթելու ուրիշ միջոց չունէր, եւ չէր ալ ուզեր սպասել։

Գլուխները նեցուկ.— Առջի օր, 19 տարեկան Ֆրանսացի աղայ մը, երբ Սէն-Մանսէ փապուղիին տակ գլուխը դուրս հանեց շոգեկառքէն, որ կը սուրար Փարիզէն Ժօնթըէյ, գլուխը թռաւ։

ԲԱՆԻՈՐԸ

(ՀԻՆ ԶՐՈՅՑ)

—Գնորդները մեզի ճամբայ կը բանային յարգանքով։ Որգոտային ծայրը վրան մը կար ուրուն առջեւ ահագին եռուզեռ մը։ Հրէաներ, Ասորիներ, Ցոյներ ու Ալբանացիներ կը պոչտային։ Փափաք յայտնեցի Ամնադամին այդ մարդոց մօտենալ։

«Ամնադամ ըսաւ թէ գեղեցիկ ծաղիկներ են անոնք։ Փափաքս ուժեղցաւ։ Մօտեցանք եւ տեսանք վրանին տակ հուժկու սեւամորթներ՝ շղթակապած։ Եթովպուհիներ, խոտերու վրայ նստած, հրեայ տղեկներ ու յոյն աղջիկներ՝ քիչ մը հեռու մնացեալներն։ Հրեայ մը արդէն մեզի մօտեցած էր, կարծեցով թէ գնորդներ ենք՝ եւ իր ապրանքները կը գովէր։ Ես դինքը նայեցայ։ Ինծի ծանր թուեցաւ։ Ոչ մէկ բիրտ միջոցով կրնայի գործածել անոնց հանդէպ եւ կառավարութիւնը կը դուշանայ այդպիսի քայլ մը առնելէ։ Ցետոյ, պէտք չէ՞ մտածել նաեւ, որ երբ այս տագնապը անցնի, դարձեալ պիտի ստիպուինք օտար բանուորներ բերել տալ, թէեւ աւելի նուազ թիւով։ Վերջապէս կան օտարներ ալ, որոնք մեզմէ տեսակ մը ապաստանի իրաւունք խնդրած են. անոնց հանդէպ ալ պարտաւորութիւններ ունինք եւ բնաւ մեր միտքէն չենք անցներ զանոնք զրժել։ Ուրեմն եթէ այս պատճառներով չենք կրնար բոնի միջոցներ ձեռք առնել, գոնէ կըրնանք համոզումի դիմել։

«Բնականաբար, երբ բանուոր մը գործադուրկ է, կարելի կ'ըլլայ հասկցնել անոր որ այս կացութիւնը կրնայ շատ երկարիլ։ Ինքնաս իրեն, որով եւ իր ճշմարիտ շահը կը պահանջէ հայրենիք վերադառնալ։ Այս առթիւ կ'աշխատինք դիւրութիւններ տալ իրենց։ Հանրօգուտ շինութեանց նախապատրաստութիւնը դիւրութիւններ առած է երկաթուղիներէն անոնց համար, որոնք կ'ուզեն հետաքրքրել գործազրկութեան պատճառով կ'ուզեն հեռանալ, բայց ուր երթան։ Կը սառանանք «Յառաջ» եւ երբեմն ալ «Դրօշակ»։

Խ. Գ.

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌՆԵՐԷՆ

Ֆոն տ'Օպնա.— Գործազրկութեան պատճառաւ քանի մը ամուսնութիւններ յետաձգուելով, թեկնածուները հոս հոն ցրուեցան գործ ճարելու համար։ Միայն մէկուն ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 22ին։

Կը լսենք թէ տեղւոյս քոմիւէրն զանգատ եղեր է որ ամուսնութեան համար 160—170 ֆրանք վճարելով հանդերձ, իրենց նպատակին չեն հասած։ Մենք կը յորդորենք մեր հայրենակիցները, որ այսպիսի միջոցով, չպատուեն իրենց եռանդը, վիրաւորելով անձնուիրաբար ծառայողները։ Թերեւս ամուսնութիւնը շահագործումի աղբիւր դարձած է, կ'ըսեն, սակայն երբեմն ալ, հնթական ծանօթ չըլլալով երկրի օրէնքներուն, անդիտակցաբար աւելորդ ծախսերու կը մատնուի։ Մինչեւ իսկ միայն փաստաբանի 150—200 ֆրանք վճարողներ կան գաւառներու մէջ։ Եւ լաւն ալ իրենց գործէն ետ չմնալու համար այսպիսի միջոցներու կը դիմեն։

Ազգ. Միութեան հրաժարեալ ատենադպիրը, հաշիւները ատենապետին յանձնած պահուն, աչքի կը զարնուի, դիւանի, գոյքերու, եւ 12 ամսուայ թղթատարի, պաշտօնեաներու ծախքերը որու քանակը, հարիւր ինը ֆրանքը չանցնիր։ Յիշեալը կրկրող անգամ ըլլալով վերջնական հրաժարականը տուած է, որովհետեւ բաւական սուղի նըստած է իրեն այդ պաշտօնը։

Ազգ. Միութեան վերբնտրութեան մասին, առ այժմ բան մը չենք ըսեր, միայն կարողութիւն կը մաղթենք, եւ կը յուսանք թէ այս կազմին մէջ նոր մտնող անդամներէն մէկ երկուքը, հետզհետէ իրենց վարմունքը կը յարմարցնեն իրենց պաշտօնին։

Արեւելք Հայրենակցական Միութիւնը տեղ մը վարձած է որ ժամադրավայր մը պիտի դառնայ։

Մանուկեան

ՇԻՒԱԿԸ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅԵՐԸ

Պուլկարիոյ գանազան հայկական քաղաքներուն մէջ, Շիւրակի ազէտեալներուն օգնութեան համար կազմակերպուած հանգանակութիւնները մօտ են վերջանալու։ Բացի Փիլիպէէն, Ռուսճուկէն եւ Պուրգազէն, միւս քաղաքները իրենց հանգանակութեան արդիւնքը դրկած են արդէն Հանգանակիչ Կեդրոնական Յանձնախումբին, որ մինչեւ հիմա ստացած է հետեւեալ գումարները.— Սոֆիա 118,000 լեվա, Վառնա 80,000, Սլիվէն 24,013, Լոմ 18,812, Շումէն 14,334, Նովա Զակորա 13,700, Փլէվնա 7210, Սթ. Զակորա 7800, Բարնապատ 3650, Պրիսովկրատ 3310, Թաթար-Փազարճըղ 3000, Սլիվէնկրատ 2940, «Արաքս» խումբի միջոցով 15,000, գումար՝ 321,769 լեվա։

ՌՈՒՍԻԱ ԻՐ ՈՍԿԻՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐԷ ՄՈՍԿՈՒԱ

Լոնտոնի դիւանագիտական եւ ելմտական շրջանակներուն մեծ յուզում պատճառեց այն լուրը թէ սովետական կառավարութիւնը հրահանգած է Մոսկուայի պետական դրամատունը փոխադրել այն պահեստի ոսկիները, զոր կը պահէր Անգլիոյ դրամատան մէջ։ Կը կարծուի թէ նախազգուշական միջոց մըն է այս, իբրեւ

պորտները կը հասնին եւ կարմիր Խաչի գրասենեակին առջեւ կը սկսին աղմկել: Կը պոռան ըսելով թէ՝ կարմիր Խաչի Տիկիններէ կ'խլրացնեն հացուստները: Ոստիկանները կը միջամտեն, բայց խառնակիչները կը յաջողին խուժել ներս, այնպէս որ տիկինները սարսափահար կը փախչին: Հօկի մարդիկը հայհոյելով, հոնկէ կ'երթան կակոսեանի սրճարանը, ուր կը գտնուէր կ. Խաչի անդամուհիներէն մէկուն ամուսինը, ուսուցիչ Զաքար Զաքարեանը, ու կը կոտրեն ապակիները, կը ծեծեն ուսուցիչը, մինչեւ որ ոստիկանները կը հասնին եւ պահականոց կ'առաջնորդեն հերոսները:

Գերմանիոյ հսկողութիւնը բերուած

Անցեալ Դեկտեմբերին, Ժընեւի մէջ տրուած որոշման մը համաձայն, Փետրուար 1էն Ազգերու Դաշնակցութեան անցաւ Գերմանիոյ զինուորական հսկողութեան գործը, զոր մինչեւ հիմա կը վարէր Միջդաշնակցային Զինուորական Յանձնախումբը: Երկուշաբթի ամբողջ օրը բանակցութիւններ կատարուեցան այս մասին, բոլոր վիճելի հարցերը հարթելու համար: Մինչեւ ուշ ատեն քանի մը կէտեր անկախ մնացին: Այսպէս, համաձայնութիւն գոյացած էր լեհական սահմանին վրայ կարգ մը բերդեր եւ ամրութիւններ քանդելու համար, բայց Գերմանիոյ վերջնական հաւանութիւնը ուշացաւ, դահլիճին կազմը լրացած չըլլալով:

Պոլշեւիկներուն դէմ

Ամերիկայի Հանքային Բանուորներու Միութիւնը իր տարեկան ընդհ. ժողովին մէջ, գրեթէ միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ բոլորովին կը վտարէ համայնավարները: 1500 պատուիրակներէն հազիւ 15ը դէմ քուէարկեցին: Այսուհետեւ բոլոր անոնք որ համայնավար են, պիտի արտաքսուին եւ մշտապէս պիտի արգիլուին որ եւ է պաշտօն վարելէ:

Այս առթիւ միութեան Նախագահին թոշակը տարեկան 8000 տոլարէն բարձրացուցին 12,000ի, իսկ դեր. Նախագահին եւ քարտուղարին թոշակը՝ 7000էն 9000ի:

Գործազրկութիւնը Աստրախանի մէջ

Անցեալ տարուան Ապրիլէն մինչեւ տարեվերջ, անգործներուն թիւը աւելցած է 603 հոգի: Արձանագրուած գործազուրկներու թիւը հիմա կը հասնի 22,123ի, որոնց 13,526ը սէնտիքայի անդամ, 1208ը պատանիներ են: Գանձակի մէջ գործազուրկներու թիւն է 3486, գաւառին մէջ 6000: Գործազրկութեան դէմ պայքարելու համար կառավարութիւնը յատկացուցած է 172,860 րուբլի նպաստ: 109,700 րուբլին տրուած է ընկերային աշխատանքներու, 52,000 րուբլին՝ համագործակցական կազմակերպութիւններու են.:

Պոլշեւիկեան հերքումներ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ կարմիր զինուորներ համախմբուած են Խորհրդային Միութեան արեւմտեան եւ արեւելեան սահմաններուն վրայ: Հեղինակաւոր շրջանակներու մէջ այս լուրը կը նկատուի չարամիտ յերիւրանք մը:

∴ Խորհրդային Միութեան Փարիզի դեսպանատունը կը հերքէ արտաքին փոխ-գործավար Լիթվինոֆի վերագրուած այն յայտարարութիւնը թէ խորհրդային կառավարութիւնը երբեք չպիտի ճանչնայ ցարական պարտքերը: Միայն Ֆրանսայի ունեցած պարտքն է մօտ 17 միլիառ Ֆր. ոսկեդրամ:

"Իզվեստիա,,ի մուտքը արգիլուած

Ներքին Նախարարութեան որոշումով, Յունուար 25էն սկսեալ արգիլուած են իտալերէն «Իլ Փէնսիէրօ Լաթինօ» եւ ռուսերէն «Իզվեստիա» թերթերուն Ֆրանսա մուտքը:

Արիւնալի կռիւներ Աւստրիոյ մէջ

Նախկին Ռազմիկներու Ընկերակցութիւնը եւ ընկերվարական միութիւն մը ժողովներ սարքած էին Պիւրկէնլանտի մէջ: Երկու խմբակցութիւններուն միջեւ կռիւ մը ծագելով, ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ ցրուեց: Բայց յանկարծ նոր կռիւ մը ծագեցաւ եւ զէնքեր արձակուեցան: Երկու հոգի և եօթը տարեկան տղայ մը սպաննուեցան: Զոհերը ընկերվարականներ են:

Անգլիա եւ Պաղեստին

Անգլիոյ գաղթային Նախարար Պ. Էմըրի Պաղեստինի մասին յայտարարեց.— Պատերազմի ատեն յանձնառու եղանք Պաղեստինի մէջ հրէական օջախի մը հաստատման օգնելու, սակայն այն ատեն խիստ կարեւոր վերապահում մը ըրինք, ըսելով թէ ատոր պատճառաւ անարդարութիւն պէտք չէ ըլլայ արաբ ժողովուրդին: Արաբները նախապէս վախցան թէ իրենք պիտի սեփականազրկուին, սակայն հիմա առաջին օրերու այդ վախերը մեծ մասամբ անհետացած են: Դարերէ ի վեր քայքայուած Պաղեստինը ուշագրաւ կերպով վերակենդանանալու վրայ է:

Նախարարը յետոյ նպաստաւոր տեղեկութիւններ հաղորդեց Պաղեստինի նիւթական կացութեան մասին:

∴ «Ֆրանսա-Պաղեստին» Ընկերակցութիւնը հացկերոյթ մը տուաւ սիոնական կազմակերպութեան վարչական խորհուրդի Նախագահ Սոքոլովի: Ներկայ էր ընկերակցութեան Նախագահ ծերակուտական Ժիւսթէն Կոտար եւ բազմաթիւ ֆրանսացի ու հրեայ դէմքեր: Պ. Ժիւսթէն Կոտար նպաստաւոր կերպով արտայայտուեցաւ պաղեստինցի բանուորներուն համար, որոնք Ֆրանսայի մէջ կ'աշխատին, ու յայտնեց թէ գալ տարի նոր եբրայեցերէնի դասարան մը պիտի բացուի Փարիզի Արեւելեան կենդանի Լեզուներու վարժարանին մէջ:

Չինաստան կը բողոքէ

Հիւսիսային Չինաստանի (կեդրոնական կառավարութիւն) արտաքին Նախարարը բողոքագիր մը ուղղեց անգլիական դեսպանին, պահանջելով անմիջապէս ետ կանչել Շանկայ ղրկուած զինուորները: «Զօրք, մարտանաւ եւ օդանաւ ղրկելով, Անգլիա կը խախտէ 1921—22ին Ուաշինկթընի մէջ ինը պետութեանց կողմէ ստորագրուած դաշնագիրը, ինչպէս կը բռնաբարէ Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտին 10րդ յօդուածը»:

Բողոքագիրը կ'աւելցնէ թէ՝ չինական կառավարութիւնը ո'ր եւ է պատասխանատուութիւն չստանձներ անգլիական զօրքին առաքման հետեւանքներու մասին:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի վիճակական ընդհանուր ժողովը 4 փետրուար, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին, փլաս տ'Իթալի, քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ Իթալի:

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert

SALON ESPAGNOLի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի

եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան

Ի նպաստ իր Գրադարանի ճոխացման

Կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է'լ մի Աղօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պարտի ժառանգ մնացած մնտուկը»:

ԲԱՑՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԵՒՐՈՊԱՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ

Théatre Renée Maubelի մէջ, 10 Rue du l'Orient, Metro Blanche

5 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին

կը ներկայացուի՝ ԿԱՐԼ ԿՈՒՑՔՈՎԻ

ՈՒՐԻԷԼ ԱԿՈՍՏԱ Տրամը, 5 արար

Կը մասնակցին Տիկ. Ալիքսանեան, Օր. Բօշեան, Պ. Պ. Մ. Մարութեան, Կոստանեան Որդի, Ս. Նաւասարդեան, Ն. Պէշիկթաշլեան, Շ. Սարեան եւն.:

Տոմսերու գիները խիստ ժողովրդական, 10, 7.50, 5 և 3 ֆրանք

Չերթական բէժիսէօր՝ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

«ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԴՐՕՇԱԿ»

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՕՆ ձեռնարկած է հրատարակութեանց շարքի մը, որուն առաջինը բաղկացած պիտի ըլլայ 5-էն ՄԻՆՉԵՒ 7 ԳԻՐՔԷ, համաձայն իրենց ծաւալին, ընդամէնը 40 ՊՐԱԿ, այսինքն 640 էջ:

Այս գիրքերը նուիրուած պիտի ըլլան ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ խնդիրներու ուսումնասիրութեան, ձեռնհաս գրողներու կողմէ:

Այս առաջին շարքին համար բացուած է սահմանափակ թիւով բաժանորդագրութիւն մը: Բաժանորդները կը ստանան այս Ա. շարքին բոլոր գիրքերը, անոնց հասարակաճառին գինին վրայ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 25 ԶԵՂՉՈՎ ՄԸ:

Բաժնեգինն է, Ֆրանսայի, Սուրիոյ եւ Պալքանեան երկիրներու համար 30 ֆրանք, հատավաճառի 40 ՖՐԱՆՔԻ փոխարէն: Իսկ Ամերիկայի, Անգլիոյ, անգլ. գաղութներուն եւ մնացեալ երկիրներուն համար բաժնեգինն է 2.50 ՏՈԼԱՐ, հատավաճառի 3.25 ՏՈԼԱՐԻ փոխարէն:

Բաժանորդները առանձին փոսթի ծախք չպիտի վճարեն՝ գիրքերու առաքման համար:

Յաջորդաբար պիտի ծանուցուին գիրքերուն անունները:

Բաժանորդագրութիւնը ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ է:

Բաժնեգինը ղրկել հետեւեալ հասցէին.— H. Kintouni, 36 Av. de Chevreuil, Asnières (Seine) Հեռաձայն՝ Courbevoie 505.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի գ.նուՆի խումբին ընկերական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8ուկէսին, գրադարանի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատոմսով:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Իշխան» խումբի ժողովը՝ Շաբաթ երեկոյ փետրուար 5ին ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատ. Միութեան վիճաբանական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, սովորական հաւաքատեղին:

Նիւթ՝ «Փետրուար 18ի ապստամբութիւնը»: Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Կայծակ» խումբի դասախօսական ժողովը, այս երեկոյ ժամը 8.30ին գրադարանի սրահին մէջ: Դասախօս Ընկեր Մ.:

ՑԱՐԴԳՈՒՂԻ յառաջիկայ գրական երեկոն, վաղը, Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ: Ցար. Ֆրէնկեան կը ներկայացնէ փօլ ժէրալտիի Aimerն: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՑԱՐԴԳՈՒՂ կը ծանուցանէ թէ Մարտ 12ի Շաբաթ երեկոյ, Ալ տը Ժէօկրաֆիի մէջ կուտայ գեղարուեստական մեծ երեկոյթ մը, փաղմեռնիկ հայ նկարիչի մը յիշատակին: Մանրամասնութիւնները՝ շուտով: Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը:

ՍԱՆՆԱՍԱՐԵԱՆԻ Նախկին բոլոր սաները, շրջանաւարտ թէ թերաւարտ, ժողովի կը հրաւիրուին կիրակի, 6 փետրուար, առտուան ժամը 10ուկէսին, եկեղեցիի խորհրդարանը, կենսական հարցի մը մասին վճռական խորհրդակցութիւն ունենալու համար: Ժողովին պիտի նախագահէ համանուն հաստատութեան վաստակաւոր տեսուչ Պ. Գ. Ըրուլեան:

ԼԻՈՆԻ ԽԱՐԲԵՐԴԻ եւ շրջակայ գաւառի Հայրենակցական Միութեան Ա. Դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ երեկոյ 5 Փետրուար ժամը 9ին, Րիւ Բալըէ թիւ 76 սրճարանի ներքնասենեակը, դասախօս Պ. Ա. Դէօրդեան, կը հրաւիրուին Խարբերդի նահանգին պատկանող բոլոր հայրենակիցները:

Խարբերդի Հայրենակցական Միութեան հասցէն է Mr. S. Pogharian 34 Rue Villroy, Lyon.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Սվրի-Հիսարի (Գաղատիա) Հայրենակցական Միութեան ժողովը 6 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, թիւ 63 րիւ տը լա Րէփիւպլիքի սրահը: Օրակարգ՝ տեղեկագիր եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Միութիւնը կոչ կ'ուղղէ Ֆրանսաբնակ հայրենակիցներուն, որ նիւթապէս եւ բարոյապէս մասնակցին միութեան:

Հասցէ՝ 1 Rue du Saule, Marseille.

ԿՈՉ ՀԱՅ ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

Չափահաս Երկս. Որբերու Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը նկատէ որ, հակառակ մեր երիտասարդներուն ցոյց տուած խանդավառութեան՝ դէպի որբերու շարժումը, Փարիզի եւ գաւառներու մէջ մեր որբ քոյրերը, վարանումով եւ քիչ մը անվստահութեամբ, կը մնան տակաւին անկազմակերպ եւ հեռու մեր շարքերէն: Մեր քոյրերուն մասնակցութիւնը անհրաժեշտ է, միասին լծուելու, միասին ձգնելու եւ միասին հասնելու համար մեր ապագայ յաղթանակին, ինչպէս միասին տառապեցանք ու կրեցինք երէկ որբութեան դառնութիւնը:

Ուրեմն, քոյրե՛ր, միացէ՛ք մեզի, որպէսզի կատարեալ ըլլայ մեր ուրախութիւնը, եւ կատարեալ ըլլայ մեր յաղթանակը: Արձանագրուեցէ՛ք մեր միութեան մասնաճիւղերուն, առանց վարանումի եւ յապաղումի:

Դէպի մե՛զ, քոյրե՛ր, եւ դէպի մեր նուիրական խնճոյքը:

Հասցէ՝ Union des Orphelins Arméniens Majeurs. 61 rue Mr. Le Prince, Paris (6e) (Floria)

ԾԱՆՕԹ.— Մեր բոլոր մասնաճիւղերուն կը ծանուցանենք թէ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

Բացուած է Պէլվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանացի, տղայոց, վեներական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ակռաներու հիւանդութիւններ:

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր:

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Սփոփողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:

Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անգամ մը սոյն Polycliniqueը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ:

ԱՐԱԳ ՋԵԽԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

VAHAN YARJANIAN

CONTENTIEUX

5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)

Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97.39 Métro: CLICHY

» GUTEMBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITÉ

Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9.12 և 2.7 բացի կիրակի

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ Վ.ԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

Միութիւնս վաւերացուած է կառավարութենէն 9 Հոկտ. 1926ին 657 թիւ պաշտօնագիրով եւ բոլոր քննութիւնները աւարտած են:

Մեր մասնաճիւղերուն կը յանձնարարենք ուժ տալ փրօփականտին մեր որբ քոյրերուն մէջ:

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել այս կոչը:

(Կնիք)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123 (Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանս. ա. տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6 կիրակի՝ 9—12:

Ժողով րդական գիներ

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 Ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալեան գրատունը եւ Սեւոնեանի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux

Médaille d'argent

Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

Աշխատակցութեամբ

Կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթային, վեներական հիւանդութիւնները եւ բակալայնութիւններու (varices) հիմնական դարմանումը առանց գործողութեան:

Ամէն օր ժամը 10-12, և 2.8, կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:

142 R. DU FB. St. DENIS

Կառ տը լ'Էսթի մօտ

Հեռաձայն՝ Nord 31—49

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մանաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:

Դիմել,— Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՍՊԱՍՈՒՀԻ

Տնական եւ խոհանոցի խառնուածքներու համար: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

BOIS COLOMBESի ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Նպարավաճառ Պր. Մանուկ Հայկեանի խանութը:

110 Rue des Chambards, Bois Colombes (Seine):

ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

		Ֆր.
Սթեռլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի) 100	Mark	602
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12
Թրք. ոսկի	» or	113
Մէճիտիէ	Médjidié	8
Լէվա 100	հատը Léva	18
Տրախմի »	Drachme	33
Լիր »	» Lire	109
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	71
Զուից. »	Frc. Suisse	488
Լէյ 100 հատը	Ley	13
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	70

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ	I Cr. Fonc.	Eg.	2950
»	II	»	1850
»	III	»	1610
Թուրքիոյ Երկթղ.	Lots turcs		155

Comptoir Parisien de change et de Crédit 80, Rue Lafayette

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Տրամադրելի ժամեր ունի իր տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ գիւրամատչելի պայմաններով:

Դիմել՝ Chaville 10bis Rue des Trois Champtiers՝ Օր. Ա. Տէր Կարապետեանին:

ՅՈՒՍԱԲԵՐ

— ՕՐԱԹԵՐԹ —

Հասցէ.— B. P. 868, Le Caire (Egypte).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS 208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺՆԵԳԻՆ			
	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

3 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 251 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՑՐՈՒԵՑԷ՛Ք ԵՒ ՔԱՇՈՒԵՑԷ՛Ք

Վերջին շաբաթներու ընթացքին, մէկէ աւելի քաջագործութիւններ արձանագրուեցան հռչակաւոր Հօկերու մուտքի տետրակին մէջ։

Ընթերցողներու յիշողութիւնը թարմացնելու համար, ամփոփենք մէկ-երկու իրողութիւններ։

Ամերիկայի Քլիվլէնտ քաղաքին Հօկի նախկին ատենապետը բանտարկուած է, անդամներէն Նիկոլեանի 3000 տոլար արժէքով գորգերը փախցուցած ըլլալով։

Սելանիկի մէջ, Հօկի զեղծումներու խնդիրը յանձնուած է պետական դատարանին։ Վարչութեան անդամները իբրեւ զեղծարար բանտարկել տուած են ամկլաւոր քարտուղարը, իսկ այս վերջինը երկու ամիսէ ի վեր մերկացումներ կը կատարէ, ամէնուն աչքին առջեւ փռելով Հօկի չորս տարուան «ցուցակ ծառայութեանց»ը։ Անուն, թուական, թուանշան, ամէն բան կայ այդ հրատարակութիւններուն մէջ, որոնցմէ շատ համառօտ քաղուածք մը ներկայացուցինք անկէ առաջ։ Սելանիկի Հօկը շատոնց շահած է անղրանկութեան մրցանիշը, հիմնարկութեան առաջին օրէն ի վեր, մանաւանդ որ Հայաստան մարդ ղրկելու թանկագին պատեհութիւն մըն ալ կար, հասարակ «սրմսար»ներու եւ արհեստով խաչագողներու համար։

Մարսէյլի մէջ, երկու շաբաթ առաջ ծանր կռիւ մը ծագած է Հօկի անդամներու եւ բողոքողներու միջեւ (մեծ մասը Հնչակեաններ)։ Այն պատճառով որ, ոստիկանութիւնը միջամտած եւ կռուարարները ցրուած է։ Բայց վէճը կը շարունակուի տակաւին։ Երկու կողմերը իրար կ'ամբաստանեն իբրեւ մատնիչ։ Այսօր հրատարակած ենք 14 բողոքողներու նամակ մը, որ կարգ մը իրողութիւններ կը պատմէ։

Չենք ուզեր յիշել աւելի հին պատմութիւններ, Աթէնքէն մինչեւ Լիոնի ղաւաղրութիւնը, որուն հետեւանքները կը տեւեն տակաւին, ամէնէն առաջ խայտառակելով եւ քայքայելով հայրենիքի օգնութեան անունով կազմուած արշաւանքը, նոյն ինքն Հօկը։

Ի՞նչ կը հետեւի այս իրողութիւններէն։

Ա՛ն ինչ որ ըսեր ենք եւ անդադար կը կրկնենք,— Հօկերը, իրենց ներկայ կազմով եւ առաջադրութեամբ, ոչ թէ հայրենիքի օգնութեան կոմիտէներ են, այլ խարդախութեան, վատնումի, ներքին պառակտումի եւ կազմալուծման բոյներ։ Եւ իբրեւ այդպիսին, հայրենիքին շահն իսկ կը պահանջէ որ քանդուին։ Հայաստանը ոչ բարոյապէս, ոչ ալ նիւթապէս պիտի կրնայ օգտուիլ այդ «իմարէթխանէ»ներէն։ Բուն երկրին մէջ, անոնք արդէն իջած են զերոյի, չնայելով որ ոչ մէկ ընդդիմադիր տարր կայ, եւ կը վայելեն խորհրդային իշխանութեան բա՛րձր հովանաւորութիւնը։

Այստեղ, արտասահմանի մէջ, շինդալից ներբողներ կը հիւսուին Հօկերու հասցէին։ Բայց անհաւասիկ արդիւնքը,— որդը ինկեր է ամէն տեղ, ճեղքեր բացուած են լայն-լայն, եւ վարիչները խէժի տեսակներ կը փորձեն, կտորները իրար փակցնելու համար։

Թշուա՛ռ մարդիկ։ Փոխանակ այդքան եռանդ սպառելու եւ եղբայր եղբօր դէմ հանելու, փոխանակ սանթիմներ հաւաքելու եւ ֆրանքներ մսխելու, իսկապէս հայրենիքին ծառայած կ'ըլլաք, ցրուելով այդ ախտաւոր բոյները։

Եւ, ուշադրութի՛ւն. եթէ անկեղծ է ձեր սէրն ու ճիգը հայրենիքին համար, եթէ անոր բարիքն է որ ձեզի կրել կուտայ այս յոգնութիւնները, քաշուեցէ՛ք ասպարէզէն։

Զգեցէք որ ժողովուրդը ի՛նք, առանց կանխակալ կարծիքներու, եւ առանց «վերին» հրամաններու, ստեղծէ հայրենիքի օգնութեան մարմիններ, վստահելի եւ արդիւնաւոր։ Այդ մասին փորձեր շատ ունինք, եւ եթէ մարդիկ մոռցած են Պոլսոյ Հօմին պատմութիւնը, թող յիշեն Շիրակի օգնութեան կազմակերպումը։ Աղէտին առաջին լուրերուն վրայ, ժողովուրդը ինքնաբերաբար առաջ նետուեցաւ, եւ մինչեւ այսօր ալ, հակառակ տիրող տագնապին, իր բերնէն կը խլէ եւ կուտայ հեռաւոր եղբայրներուն։ Ո՛ւր որ ձախողեցաւ կամ սահմանափակուեցաւ օգնութեան գործը, այնտեղ կ'երեւար Հօկին ճաղատ գլուխը։ Ամէնէն մօտաւոր եւ պերճախօս վկան՝ Մարսէյլը։

Ցրուեցէք եղածը, եւ քաշուեցէք, որպէսզի մթնոլորտը պարզուի, եւ հայրենիքը իրապէս օգտուի բոլոր բարի տրամադրութիւններէն, փոխանակ անամէջ սադմոսներ լսելու։

Եւ հարկ չկայ որ պետական օրկաններ, տիտղոսաւոր կամ վարձու գործակալներ խառնուին այս նուիրական եւ ժողովրդական գործին։

Երեւանի վարիչներն ալ, ո՛րքան հեռու կենան այս շարժումէն, այնքան օգնած կ'ըլլան իրենց վարած երկրին եւ գաղութներու խաղաղութեան։ Անո՛նք էին որ հաստատեցին հրէի եւ հեթանոսի խտրութիւնը, իմաստակ «չերտաւորութիւնները», պապը պելական անուանումներն ու պաշտօնանկութիւնները եւ չորացուցին ոգեւորութեան աղբիւրները։

Արդիւնքը՝ իրենց խրատ։

Եթէ չեն ընդունիր որ չարաչար սխալած են եւ լրջօրէն խաստած հայրենիքի շահերուն, կը նշանակէ թէ, շատ կ'ախորժին պարզ հրձիգի դերէն, բոլորովին անտարբեր՝ հետեւանքներուն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀՈԳԵՎԱՐՔ ՊՈԼԻՍԸ

Թուրք թերթերը լրջօրէն մտահոգութեան մատնուած են Պոլսոյ կացութեան առջեւ։ «Ագշամ» կը խնդայ անոնց վրայ որոնք ծրագիր ունէին հաճոյքի կեդրոն դարձնելու Պոլիսը,«զայն կործանումէ փրկելու համար»։

—Հաճոյքի եւ պերճանքի մասին կարելի՞ է խօսիլ քաղաքի մը մէջ, որուն կէսը տակաւին խեղդուած կը մնայ հրդեհի աւերակներու փոշիին մէջ։

«Մարմարայի եւ Վոսփորի բնական գեղեցկութիւնները այլեւս հինցան, շատ տեսնուեցան։ Շոգենաւէն կամ շոգեկառքէն Պոլիս եկող օտարները, իրենց շուրջի տեսարանը տեսնելուն պէս, փախչելու զգացում կ'ունենան։ Ճամբորդին զարմանքը աւելի պիտի շատնայ, եթէ իրեն իբրև «առաջնակարգ» ներկայացնենք պանդոկներ, որ իր երկրին մէջ չորրորդ, հինգերորդ աստիճանի վրայ կուգան։ Հապա եթէ գիտնայ որ առտուն իրեն հրամցուած կաթը խառն է կովի ծիծի պալարներէն վազած թարախով, որ իր կերած կերակուրին իւղը խարդախուած է, որ Պոլսոյ մէջ անկարելի է անարատ կարագ գտնել...

«Օտարները ի՞նչ ընելու պիտի գան հոս.— քաղաքին խեղճութի՞ւնը, կամ մեր թշուառութի՞ւնը դիտելու։ Այժմ Պոլիսը թշուառութեան քաղաքն է։ Այս քաղաքը զբօսավայր դարձնելու համար, միլիոններ պէտք են։ Նոյնիսկ ատիկա ալ չի բաւեր. նիւթական պիտոյքներէ զատ, կայ նաեւ ըմբռնումի, մտայնութեան խնդիր մը, որ դրամով չի լուծուիր։

Իսկ «Իգտամ»ի խմբագրապետ Ահմէտ Ճէվտէթ պէյ կը գրէ.

—«Ճիշդ չէ Պոլիսը աւելի երկար թողուլ իր այս վիճակին։ Երկիրը աւելի կը քանդուի, կալուածներուն արժէքը աւելի կ'իյնայ, նոր բաներ առաջ չեն գար։ Կողմնակի փողոցներէն կարելի չէ անցնիլ։ Աւրուած մայթերը և ցեխի կոյտերը ի՛նչ գէշ տեսարան կը պարզեն։

«Պէտք եղածը ընելու է, Պոլիսը այս վիճակէն ազատելու համար։ Եթէ 20,000 ոսկի հասոյթ ունեցող պաշտօնատուն մը 25, հազար ոսկի ծախսէ, աշխ վերջը չի գար։»

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Պուլկարիոյ վերջին մարդահամարին համաձայն, բնակչութեան ընդհ. թիւն է 5,200,000 հոգի. 1920ի մարդահամարին վրայ մօտ 400,000 աւելի։ Ամէնէն շատ աւելցածն է Սոֆիայի բնակչութիւնը, որ հիմա 224,370ի կը համնի։ Բնակչութեան աճման հետեւանքով Սոպրանիյէի երեսփոխաններուն թիւը 243էն 260ի պիտի բարձրանայ։ Ասոնցմէ 11ը պիտի տայ Սոֆիա, որ ներկայիս միայն ութ երեսփոխան ունի։

ԸՆԴՀ. ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ վնասները կը համնին 30 միլիոն մարդկային կորուստի, եւ 400 միլիար տոլարի։ Սպիտակ ցեղը պակսած է թէ քանակով եւ թէ որակով, որովհետեւ աւելի առողջները գացին... անդարձ։

ԿՐԻՓԸ վրդովիչ համեմատութիւններ կ'առնէ Անգլիոյ մէջ։ Պաշտօնական վերջին տեղեկագրին համաձայն, Լոնտոնի եւ ուրիշ 104 մեծ քաղաքներու մէջ 725 հոգի մեռած են Յունուար 29ին վերջացող շաբթուան ընթացքին, մինչ առջի շաբթու 470 էր եւ աւելի առաջ՝ 326։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ՀՐԱՀԱՆԳ ԳԱՒԱՌԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ

Երէկ հրատարակեցինք մեր տեսակցութիւնը Սէն նահանգի Ոստիկանական ցեւչութեան հետ եւ մանրամասնութիւններ տուինք ներքին նախարարութեան կողմէ նահանգապետներուն ղրկուած նոր հրահանգին մասին։ Նահանգապետները իրենց կարգին յունուարի 22ին շրջաբերական մը ղրկած են իրենց ենթակայ քաղաքներու եւ համայնքներու քաղաքապետութեանց եւ Ոստիկանութեանց։ Կը քաղենք կարեւոր կէտերը.—

«1926 Նոյմ. 30ի հրամանագիրը եւ 1926 Դեկտ. 19ի ելմտական օրէնքին 19րդ յօդուածը նոր փոփոխութիւններ մտցուցած են օտարականներու Ֆրանսա ընդունուելու եւ բնակելու պայմաններուն մէջ։ Այսպէս՝

1.— Նախապէս ինքնութեան թուղթերը սկզբունքով երկու տարի արժէք ունէին, հիմա մէկ տարի արժէք պիտի ունենան.

2.— Բոլոր վարձու աշխատաւորները (Salarié) ինքնութեան թուղթ ստանալու համար, պէտք է ներկայացնեն կանոնաւորապէս «վիզէ» եղած աշխատանքի պայմանագրութիւն մը (Contrat d'embauchage ou de travail)։

Այս պայմանագրութիւնը, սկզբունքով մէկ տարիէն աւելի եւ երեք ամիսէն պակաս պէտք չէ ըլլայ։ Վեց ամիս կամ աւելի պայմանաժամով պայմանագրութիւն մը իրաւունք կուտայ մէկ տարուան ինքնութեան թուղթի, իսկ եթէ պայմանագրութիւնը վեց ամիսէն պակաս է, ինքնութեան թուղթը կը տրուի պայմանագրութեան վրայ արձանագրուած ժամանակամիջոցին համար միայն (Ծ. Խ.— Այս տրամադրութիւնը ֆրանսա նոր եկողներուն համար է)։

3.— Ձեղչեալ սակէն օգտուողները եթէ իրենց զբաղումը փոխեն եւ դառնան վաճառական կամ գործատէր, պէտք է որ նոր ինքնութեան թուղթ առնելու համար դիմում կատարեն, վճարելով 375 ֆրանք։ Նոյնպէս նոր ինքնութեան թուղթ պէտք է առնեն այն հողագործական բանւորները, որոնք իրենց պայմանագրութիւնը խզելով ճարտարագործութեան մէջ կ'անցնին։

(Վաղուան թիւով կը հաղորդենք լրացուցիչ տեղեկութիւններ)։

Չինացիները կը ճակատին Անգլիոյ դէմ

Երէկ գրած էինք թէ Չինաստանի կառավարութիւնը բողոքագիր մը ղրկած է Լոնտոն, անգլիական զօրքի առաքման դէմ։ Վերջին լուրերու համաձայն, խզուած են բանակցութիւնները Քանթոնցիներու (հարաւի ապստամբները) եւ անգլիական ներկայացուցչին միջեւ։ Քանթոնի կառավարութեան պետն ալ յայտնած է թէ չի կրնար որ եւ է համաձայնագիր ստորագրել, որքան ատեն որ Անգլիա զինուոր կը համախմբէ Շանկայի մէջ։ Ուրեմն, ներքնապէս պառակտուած Չինաստանը մէկ ճակատ կը կազմէ անգլիական աշխարհակալութեան դէմ։

Գերմանիոյ նոր համաձայնութիւն

Գերմանիոյ ապազինման եւ ամրոցներու քանդման մասին երկար ատենէ ի վեր դաշնակից պատուիրակներուն եւ Գերմանիոյ միջեւ կատարուած բանակցութիւնները Փետր. 1ին յանգեցան որոշ եզրակացութեան մը։ Գերմանիա յանձն առաւ Ռայխսթակին քուէարկել տալ հետեւեալ իմաստով օրէնք մը. «Արգիլուած է ներածել եւ արտածել ամէն տեսակ ռազմանիւթ (զէնք, ռազմամթերք եւ այլ նիւթեր), նոյնպէս արգիլուած է ռազմանիւթ շինել եւ արտածել կամ երկրին մէջ պահել եւ կամ ծախել։ Այսպէսով Գերմանիոյ ապազինման խնդիրը կը լուծուի։

Երկրորդ կէտը կը վերաբերէր արեւելեան սահմանին վրայ 1920էն ի վեր շինուած ամրոցներուն, հակառակ Վերսայլի դաշնագրին 180րդ. յօդուածին։ Գերմանները յանձն կ'առնեն քանդել վերջերս շինուած 88 ամրութիւններէն 54ը եւ այսուհետեւ նորեր չշինել։ Այս կերպով Պալթիկ ծովէն մինչեւ Պալ պիտի երկարի զինուորական զուտ պաշտպանողական գիծ մը, որ ո՛չ մէկ պարագայի չպիտի կրնայ արդիանալ եւ զօրացուիլ, ու պիտի միանայ Հօհենօսեան անմխաս գօտիին։ Այս խնդիրներու կարգադրութեան համար 4 ամիս պայմանաժամ տրուած է Գերմանիոյ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԴԱՌՆԱԼ Կ'ՈՒԶԷ

Վերջերս շատ կը խօսուի նախկին կայսր Վիլհէլմի Գերմանիա վերադառնալուն մասին։ Փրուսիոյ կառավարութիւնը երբ հաշուեյարդարի ենթարկեց Վիլհէլմի կալուածներն ու գոյքերը, չուզեց ձեռք դպցնել անոր Ունթէր տէն Լինտէն (թմբիներու տակ) ծառուղիին վրայ գտնուած պալատին, որուն մէկ մասը ազգային թանգարանի պիտի վերածուէր։ Գերման թերթերը կը գրեն թէ Վիլհէլմ հրաման տուած է նորոգել այդ պալատը։ Կը կարծուի թէ Գերմանիա վերադարձի նշան մըն է այս հրամանը։ Կայսեր հաւատարիմները լծուած են լուռ գործունէութեան մը։ Բազմաթիւ գրքոյկներ, թռուցիկներ ցրուած են, ժողովուրդին միտքը պատրաստելու համար։ Մասնաւոր ջանքեր կը թափէ կայսեր կինը, կայսրուհի Հերմինէ։

Փրուսիոյ պետութեան եւ Հօէնցոլէրնեաններու միջեւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

Ո՞Ր ԹԱՂԵՐԸ ԱՒԵԼԻ ԱԶԴՈՒԱԾ ԵՆ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵՆԷՆ

Տեղական թերթ մը փարիզի բոլոր թաղամասերուն մէջ տիրող տնտեսական տագնապին եւ գործազրկութեան մասին քննութիւն կատարելով, կացութիւնը կը ներկայացնէ հետեւեալ կերպով.—

Ամէնէն շատ ազդուած թաղն է Մօնմարթրը, իր գիշերային ճաշարաններով, զինետուններով, պարասրահներով։ Հասոյթները 100էն 70—80 պակսած են։

Յետոյ կուգայ Էթուալը, որ իր մեծ պանդոկներով եւ պերճանքի առեւտուրով — ինքնաշարժ, շրջազգեստ, անուշահոտութիւն — տագնապին հարուածները կրեց։ Էթուալէն անմիջապէս վերջ կուգայ Մօնփառնասը իր պանդոկներով, պարասրահներով եւ հաճոյքի վայրերով։ Այս թաղի ճաշարաններէն շատեր իրենց հասոյթին 100էն 60ը կորսնցուցած են։ Քարթիէ Լաթէնն ալ մեծապէս ազդուած է տագնապէն։ Իր ճաշարանները, թատրոնները, պարասրահները կէս առ կէս պարպուած են։ Օտարականներու մեկնումը շատ մեծ ազդեցութիւն ունեցած է վերոյիշեալ թաղերու տագնապին մէջ։

Կեդրոնի թաղերը՝ Մատլէն, Օփէրա եւ մեծ պուլվառները՝ աւելի քիչ ազդուած են։ Այստեղ ճաշարաններէն ու սրճարաններէն աւելի վնասուողները եղած են դերձակի, գլխարկի, մուշտակի եւ գոհարավաճառի վաճառատունները։ Փարիզուհին՝ տնտեսական տագնապի շշուկներէն սարսափած՝ կը կրճատէ իր ծախքերը։

Բանւորական թաղերը նոյնպէս շատ ազդուած են։ Այստեղ թշուառութիւնը աւելի ակներեւ է եւ ուղղակի արդիւնքը գործազրկութեան տագնապին։ Անգործ բանւորը —նոյնիսկ անգործութեան սպառնալիքին տակ գտնուողները— այլեւս դադրած են թատրոն եւ սինէմա երթալէ եւ աւելորդ ծախքեր ընելէ։ Այս պատճառով 13րդ, 14րդ, 15րդ, 19րդ եւ 20րդ թաղամասերուն մէջ գործերը պակսած են։

Սակայն ամէնէն աւելի ազդուողը եղած է 11րդ թաղամասը եւ 12րդի կէսը, ֆօպուր Սէնթ-Անթուանի թաղը, որ կահ-կարասիի ճարտարագործութեան կեդրոնն է։

Ամէնէն քիչ ազդուածները պուրժուական թաղերն են, 16րդ, 17րդ, 8րդ, 7րդ եւ 12րդի մէկ մասը։

*. Ֆրանսերէն թերթերը կը գանգատին թէ հակառակ տիրող ծանր տագնապին, բանւորները ամէն օր տուրքի կոչնագիրներ կը ստանան, ու կը պահանջեն կառավարութենէն, որ անգործ հարկատուները զերծ մնան 1926ի տուրքերէն։

Կին մը յարութիւն կ'առնէ.— Մէյի մօտիկ գիւղէ մը, բանւոր Փիէր Արթի, շարունակ կռիւ կ'ընէր կնոջ հետ։ Առջի օր ուզեց գործը վերջացնել։ Կնոջ գլխուն հարուած մը իջեցնելէ յետոյ երբ կը նուաղի, կը տանի խոհանոց եւ չուանով մը նուաղած կինը կը կախէ առաստաղէն։ Յետոյ չուանը կը կտրէ եւ կեղծ կինը կը պառկեցնէ անկողինին մէջ, կը կանչէ դրացիները, եւ անոնց կը յայտարարէ թէ իր «սիրական» կինը անձնասպան եղած է չուանով։ Դրացիներուն աչքուկին վըրայ, ուշքի կուգայ կինը, որ չէր մեռած դեռ։ Ամուսինը կը սարսափի. տեսնելով որ յարուցեալը կը մատնէ իր ըրածները։

Բանւորը ծակ նետուած է։

Զարմանալի ոտանավորներ են, իրոք, Ռուբեն Սևակի «Ծաղկեպսակ»-ի 1920-ական թվականների բանաստեղծությունները։ Ինչպես ասում են, ոչ մի ավելորդ բառ, ոչ մի ավելորդ տող։ Ամեն ինչ տեղն ու տեղին։ Ամեն ինչ ճշգրիտ, ամեն ինչ հարազատ։ Ամեն ինչ ինքնատիպ։ Ամեն ինչ ինքնուրույն։ Ամեն ինչ ինքնաբուխ։ Ամեն ինչ ինքնահոս։ Ամեն ինչ ինքնաբերաբար։ Ամեն ինչ ինքնաբերաբար։ Ամեն ինչ ինքնաբերաբար

...ազգերական նահանգներու, ա... ...նց տեղ տալու ներքին պայ... ...րի մը փոփոխական աստա... ...ներուն, անոր հոգին անընդ... ...ոտ կը մագլցի ոճիրի արահետը ...ալով ու մոնչելով։

* *

...կոստանեանի շուրջ հաւաք... ...ած՝ Մարութեանի, Սարեանի ...ազարեանի, Նաւասարդեանի ...ն գերասաններ՝ պիտի կրնա... ...ն՝ ուժեղ ամբողջութիւն մը ...ակերել։ Բայց գլխաւոր դե... ...րու անյարմար ու գրեթէ պա... ...ական դասաւորում մը՝ Կոս... ...ենանը մեկուսացուց եղերա... ...ն իր ոգեւորումին մէջ։

Նշանեանը՝ ամէն թուղթի վը... ...յ իր անունը արձանագրելու ...րմաշէն մղուած, այս անգամ ...լ վերցուցեր էր Եակօի դերը, ...ր բեմական ցամաք եւ անկեն... ...ն յղացում մըն է եւ ամենէն ...ռաջ գերակատարէն կը պա... ...նջէ կազմի եւ դէմքի, ձայնի ...ւ շշուկի մանուանդ բնախօսա... ...ն յատկութիւններ, ինչ որ կը ...ակսին Նշանեանի։

Իսկ Տիկին Կոստանեան հա... ...առակ սերտուած ու բնական ...ումի մը, չէր կրնար ան... ...ւշտ լրիւ արտայայտել Տէզտէ... ...նան, որուն հոգեկան անմե... ...ւթիւնը պէտք է շեշտուի ու ...ւսուրի մանկունակ դէմքի մը ...րմութեամբ։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴՐԱԽՏԻՆ ՄԷՋ

ԲԱԳՈՒԻ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

ՄԵԾ ՄԱՍՈՎ ՀԻՒԱՆԴ

Անցեալ տարուան ընթացքին ...518 բանուորներ քննութեան են... ...արկուելով, տեսնուած է որ ...458ը առողջ են, 2060ը՝ հի... ...նդ։ Այս վերջիններուն հարիւ... ...ն 58,5ը վարակուած է զանա... ...ն հիւանդութեամբ, հարիւրին ...8,3ը (644 հոգի) թոքախտով, ...արիւրին 17,1ը՝ անարիւնու... ...թեամբ, 17,5ը՝ ճահճատեն... ...ով, 7,8ը՝ ջղային, 8,8ը՝ աչքի հի... ...նդութիւններով, մնացեալները ...րբեր ախտերով։ Բանուորներուն ...էջ կան ալ, որոնք կասկածելի են ...թոքախտով, եւ եթէ նկատի ու... ...նենք որ անարիւններն ալ որս են ...թոքախտի, այն ատեն թոքախտի ...ամեմատութիւնը կը բարձրա... ...յ 23ի։ Քննութեան ատենուած ...43 բանուոր աղջիկներէն 92ը հի... ...նդութեամբ վարակուած են։

Հանքագործ բանուորներուն ...են մասը թոքախտաւոր է։ Այս ...րգի բանուորներէն 1864ին մէջ ...իւանդ են 1060ը, մետաղագործ ...անուորներէն 261ին մէջ 157ը, ...րի աշխատաւորներէն 306ին ...էջ 226ը, ձանձագործ բան... ...որներէն 150ին մէջ հարիւրին ...7 ը։

ՈՒՍՄԱՆ Վ.ՃԱՐ

Սկզբունքով պոլշեւիկները կը քարոզեն՝ ձրի եւ պարտադիր ուսում։ Գործնականին մէջ տեսէք, թէ ինչ ձեւ ստացած է այդ քարոզը։ «Փրավտա»յի 26 Յունուար համարին մէջ հրատարակուած է Համգործկոմի Նախագահութեան Յունուար 24ի որոշումը դպրոցական եւ գաստիարակչական հիմնարկութիւններու աշակերտներէն եւ ուսանողներէն գանձուելիք ուսման վճարի մասին։ Այդ որոշման համաձայն, զգալի չափով բարձրացուած է ուսման վճարը։ Այսպէս, այն բանուորներն ու պաշտօնեաները, որոնք 101—150 րուպլի ռոճիկ կը ստանան, պէտք է իրենց զաւակներուն համար ուսման վճար տան՝ բարձրագոյն դպրոցներուն մէջ հարիւրին 3, երկրորդական վարժարաններու՝ հարիւրին 1,5, առաջին աստիճանի դպրոցներու՝ հարիւրին 1։ Աւելի ստացողները պիտի վճարեն ամսական 3,5—5 առ հարիւր։ Գիւղացիները պէտք է վճարեն համեմատաբար համար այնքան, ինչքան կուտան պետական տուրք, իսկ նախնական դպրոցի համար՝ կէսը։ Արհեստաւորները՝ իրենց վճարած տուրքի մէկ ու կէսը։ Ազատ գործադրողի տէր մարդիկ իրենց վճարած տուրքի մէկ ու կէսը։ Մնացածները՝ վճարած տուրքի կրկինը...

Ասոր ալ կ'ըսեն «շինարարութեան լուսաւորութեան ճակատի վրայ»։

ՀԱՑ ՈՒՆԵՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թիֆլիսի մէջ, Ռուսթավէլիի փողոցին վրայ նաւթի հօրերու տէր Տէր-Մարգարեանի տունը նորոգելու պահուն, գործաւորները գաղտնի պահարանի մը մէջ կը գտնեն մեծ քանակութեամբ արժէքաւոր իրեր, զորս կը գրաւէ կառավարութիւնը։ Այդ առարկաներուն մէջ կը գտնուէին ընտիր յախճապակիով անօթներ, հայելիներ՝ սաքսոնական հիանալի շրջանակով, ֆրանսական յախճապակեայ ճաշի սպաս՝ հարիւր հոգիի համար, վենետիկեան թանկագին իրեր եւն.։

Թիֆլիսահայ համուստը, Վրաստանի կարմրեկէն յետոյ, փախած էր եւ կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի փարիզ։

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ ԹԷ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆ

Բագուի «կոմունիստ»ը համագործակցական (քոօփէրաթիվ) խանութներուն գործունէութեան պատկերը քննելով, չի կրնար հասկնալ թէ այդ խանութները մենատիրութեա՞ն կը ծառայեն թէ համագործակցական շահերու։

Անցեալ տարի առաջին եռամսեակին, պետական մարմիններուն ծախուած է ապրանքներուն 46—47 առ հարիւրը, համագործակցականի անդամներու՝ 18,41 առ հարիւրը, մասնաւոր անձերու՝ 35,41 առ հարիւրը։ Երկրորդ եռամսեակին, պետական մարմիններուն ծախուած է ապրանքներուն 52,82 առ հարիւրը, համագործակցականի անդամներուն՝ 11,36 առ հարիւրը, մասնաւոր անձերու՝ 35,82 առ հարիւր։ Աւելի հետաքրքիր են թէյին ու շաքարին վաճառման թիւերը։ Պետական մարմիններուն ծախուած է 9837 րուբլի 79 կոպէկի, համագործակցականի անդամներուն՝ 72,392 րուբլի 31 կոպէկի, իսկ մասնաւոր անձերու՝ 193,298 րուբլի 73 կոպէկի։

Դեռ աւելին։ Մասնաւոր անձերու ծախուած են ամէնէն հազուագիւտ ապրանքները՝ շա՛տ աժան, նոյնիսկ համագործակցականին գինէն աւելի վար արժէքով։

ՈԳԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԻՔ ԴԷՄ

Բագուի մէջ առողջապահական ընդհանուր ժողով մը գումարուած է եւ որոշուած է որ տօնական եւ հանգիստի օրերը արգիլուի վաճառել ոգելից ըմպելի։ Ճաշարաններու մէջ ոգելից ըմպելի պիտի տրուի մինչեւ իրիկուան ժամը 10։ Իսկ 3րդ. կարգի ճաշարաններու մէջ մինչեւ ժամը 12։ Օղեվաճառները տօնական եւ հանգիստի օրերը պիտի փակեն իրենց խանութը։ Ըմպելիները պիտի ծախեն առտուան 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԻՆՈՊԻ ՄԷՋ

Սինոպի մէջ, «աւազուտ» կոչուած գետնին վրայ լուցկիի գործարան մը շինուած պահուն, գտնուած են հնարժէք պատմական առարկաներ։

Կը կարծուի թէ «աւազուտ» կոչուած գետինը կը համապատասխանէ պատմական հին ցեղերու գերեզմանոցին։ Պեղելով աւազուտը, թուրք գործաւորները երեւան հանած են դամբաններ, որոնք շինուած են աղիւսով։ Այդ դամբաններուն մէջ եւ շուրջը գտնուած են բազմաթիւ անօթներ եւ արձանիկներ։ Մետաղեայ անօթները աւելի քիչ են, քան անոնք որ հողէ շինուած են։ Ամէնը կը հաշուուի հազար կտոր, սակայն երկու հարիւր կտորը միայն ներկայանալի վիճակի մէջ։ Այս վերջինները ղրկուած են Էնկիւրիի թանգարանը։ Անօթներուն կոթերը գլխու ձեւ ունին։

Նոյն «աւազուտ»ին պեղումներուն ընթացքին երեւան հանուած է հողմէկական շրջանէն մեհեան մը, որ խճանկարներով զարդարուած է եւ ուղղանկիւն ձեւ մը ունի, կը գտնուի հողմէկական ջրմուղներուն բերանը։ Մեհեանին տակէն գտնուած են մարդկային կմախքներ, հռոմէական դրամներ եւ երկու շիշեր։ Դրամները ժանգոտած են, այնպէս որ կարելի չէ եղած կարդալ գիրերը։ Կմախքները կը գտնուէին ջուրի խողովակներուն մօտ, եւ թուրք հնախօսը կարծեր է որ անոնք ոսկորներն են այն բանուորներուն, որոնք ջրմուղներու շինութեան պահուն մեռեր ու թաղուեր են։ Ըստ նոյն թուրք հնախօսը պէտք է գիտնալ որ բոլոր մեհեանները ջուրի գաղտնի երակներ ունէին, սրբանալու համար, ինչպէս նաեւ դամբաններ՝ մեռած քուրմերուն համար։ Խճանկարները կը ներկայացնեն արեւելաոճ ձի մը եւ երկրաչափական զարդարանքներ։

Գտնուած են նաեւ երկու թանկագին քարեր։ Մէկը դորիական ճարտարապետական ոճով գերեզմանաքար մըն է եւ կը ներկայացնէ սիւնի մը խոյակը, որուն տրուած է առիւծի մը ձեւը։ Առիւծին գլուխը կոտրած է։ Միւսը կը թուի թէ մեհեանի պալատին արտաքին զարդարանքներէն կտոր մըն է։

ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը մեզի ղրկած է իր տարեկան հաշուեկշիռը (1 Օգոս-1925-31 Յուլիս 1926), զոր կը ներկայացնենք ամփոփ։

Միութիւնը ունի երեք մասնաճիւղ, ա) Որբերու Օգնութեան Մասնաճիւղին տարեկան ընդհ. հասոյթը կը հասնի 126877 ֆր. 60 ս.ի։ Ելք՝ 109775 ֆր. 25 ս.։ Հայաստանի շարժանկարին հասոյթը, 10428 ֆր. 90, յանձնուած է պատուիրակներուն։ Թահրա պէյի ներկայացման հասոյթը 17140 ֆր.ը հինգ հաւասար մասով բաժնուած է Հօկին, Փարիզի Ազգ. Խնամակալութեան, Կաժրոյ, Պատուիրակութեան եւ Հայ Կարմիր Խաչին։ Աթէնքի վարժարանի որբերուն ղրկուած է 500 ֆր., Փաթրասի մէջ բացուած Տիկնանցի որբանոցին, ուր 85 աշակերտներ ձրիաբար կ'ուսանին, ղրկուած է 15000 ֆր.։ Մարսիլիոյ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին տրուած է 7000 ֆր.։ Փարիզի եւ արուարձաններու գիշերօթիկ վարժարաններու մէջ կրթուող (քսան մանչ եւ 13 աղջիկ) 33 անչափահաս որբերուն համար ծախսուած է 51950 ֆր.։ (Հայ որբերը միշտ առաջնութիւն շահած են իրենց ֆրանսացի դասընկերներուն մէջ)։ «Փարիզահայ Տուն»ի շինութեան համար հանգանակած է 97250 ֆր., որուն 77250ը միայն դանձած է գեռ, եւ չէ անցուած ներկայ հաշուեկշիռին մէջ։ Նոյն նպատակին համար Միութիւնը յատկացուցած է 50,000 ֆր., որ նոյնպէս ներկայ հաշուեկշիռին մէջ չէ մըտցուած։ Այս գումարները հանգանակութեան փակումէն վերջ անմիջապէս պիտի ղրկուին Հայաստան։ Այս մասնաճիւղը ունի պատրաստ դրամ 79926 ֆր. 05 ս. եւ արժեթուղթ՝ 102723։

(բ Ուսանող. Օգնութեան Մասնաճիւղին տարեկան ընդհ. հասոյթն է 71198 ֆր. 40 ս.։ Ելք՝ 31843 ֆր.։ Փարիզի Հայ Ուս. Միութեան յատկացուած է 28260 ֆր., Նանսիի ուսանողներուն՝ 1000 ֆր., Մօնփէլիէի ուսանողներուն՝ 600 ֆր., ուրիշ ուսանողներու՝ 1500 ֆր.։ Այս մասնաճիւղը ունի պատրաստ դրամ 48880 ֆր. 95 ս.։

գ) Հայաստանի Կ. Խաչի Օգն. Մասնաճիւղին տարեկան ընդհ. մուտքն է 56693 ֆր. 75 ս., որ կազմուած է տարեվճարներէ (2670), ծախուած գիրքերէ (242), Հ. Կ. Խաչի նախագահ բժ. Կամսարականի ձեռքով (4970), պարահանդէսի հասոյթէ (29813. 25) Կ. Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդ. օրացոյցներու հասոյթէն (3388) եւ զանազան նուէրներէ։ Ելք՝ 51473 ֆր. 35 ս.։ Միութիւնը ղրկած է Հայաստանի Սրփա գիւղին հիւանդանոցին քինինի համար 1925ին 9938 ֆր. 20 ս., եւ 1926ին 5725 ֆր. 40 ս., Սանթօնինի համար՝ 8330 ֆր.։

1926ի երկրորդ կիսամեակի ընթացքին, միեւնոյն հիւանդանոցին ղրկուած է քինին, էմէթին եւ պիսմութ, որոնց հաշուեցուցակը դեռ պատրաստ չէ։ Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցին ղրկած է 3388 ֆր.։ Բժ. Կամսարականի յանձնարարութեամբ շինուած են Հ. Կ. Խաչի շքանշաններ, որոնց համար ծախսուած է 4825 ֆր., Հ. Կ. Խաչի տեղեկագրի տպագրածախք՝ 1668 ֆր. 45 ս. եւ առողջ. գրքոյկներու տպագրածախք 4500 ֆր., Փարիզի բուժարանին ծախք՝ 10613 ֆր. 05 ս.։ Բուժարանը ունի վճարեալ դեղագործ մը։ 2000 հիւանդներու բժշկական օգնութենէ զատ բրած է նաեւ սնունդի ծախքեր։ Մասնաճիւղը ունի պատրաստ դրամ 5881 ֆր. 45 ս.։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Մասնագէտ գողերը.— Երկուշաբթի առաւօտ, Պուրժուա բոյրերու գործարանին տէրը, Պ. Վէրթէյմէ, երբ գրասենեակ մտաւ, տեսաւ որ դրամարկղին փորը ճեղքած են, եւ մօտ 80 հազար ֆր.ի պարունակութիւնը աւլած էին գողերը։ Յայտնի է որ գողերը շատ մօտէն տեղեկութիւն ունէին գրասենեակին տեղագրութեան մասին։ Որովհետեւ անոնք փորած են այն պատը, որ դիւրութեամբ կրնար գիրենք իջեցնել ներքնայարկը։ Երկաթ ուսող աղօտով մը կտրելէ յետոյ պատին երկաթեայ վանդակը, անոնք գտած են դրամարկղը եւ պարպած։

Երկրագունտին փորին մէջ.— Մինչեւ հիմա չկար հանքահոր մը, որուն խորութիւնը 2360 մեթրէն աւելի ըլլար։ Քալիֆօրնիոյ մէջ, սակայն, փորած են հոր մը, որուն խորութիւնը կը հասնի 2440 մեթրի։ Հորին յատակը տաքութեան աստիճանաչափն է 100։

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՇԻՐԱԿԻ ՋՈՀԵՐՈՒՆ

(''ՅԱՌԱՋ,,Ի ՄԻՋՈՑԱՒ)

Գարակէօզեան Հօմէն

Գետնախնձորի մը աճուրդէն Պ. Նուպար Դաւիթեանի ձեռքով (Բ. անգամ)	407.50
Լա Վիյլ Օ Տամէն Ա. Պետրոսեան (որբ)	10.—
	417.50
Յունվ. 30ի գումարը	4890.25
Գումար	5307.75
Եւ մէկ սդերլին Դեկտ. 31ին փակուած հաշիւը	65963.55
Ընդհ. գումար	71271.30

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՂՈՔԵԼՈՎ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆՔ

Կարդալով Երեւան թերթի 190րդ թիւին մէջ Մարսէյլի Հօկի բողոքող անդամներու դէմ հիւսուած անորակելի զրպարտութիւնը, ստորագրեալներս՝ իրազեկ եւ ականատես՝ եղած գայթակղութեան, հարց կուտանք Երեւանի թղթակցին թէ՝

1. — Վարչութեան ատենապետ Գույումճեանը չէր պար Մօնիւմանթալի ժողովին եկող Հօկի հնչակեան անդամները ժողովի սկզբնաւորութեան իսկ ստիկաններուն յանձնողը։

2.— Վարչութիւնը եթէ անմեղ էր, ինչո՞ւ չորս ամիսէ ի վեր ժողով չէր գումարեր եւ «լիազօր» Զուբար, միայն վարչութիւնը լսելով չէ՞ որ, 11 Յուն. 927 շրջաբերականով 37 պարտաճանաչ անդամներ չեղուած կը յայտարարէր։

Արդ, չկարողանալով հանդուրժել Մարսէյլի Հօկի մասնաճիւղի վարչութեան 6 ամիսներէ ի վեր ցոյց տուած յամառ եւ քանդիչ գործելակերպին եւ նկատելով մանաւանդ, որ գործը ծայրայեղութեան տանելով մատնութեան դերն ալ կատարած է, բողոքելով կը հրաժարինք Մարսիլիոյ նախածՀօկէն։

Քերովբէ Չէրչեան, Նշան Տէր Զաքարեան, Գրիգոր Յակոբեան, Սեդրակ Հարօեան, Մկրտիչ Քէլէպէկեան, Լեւոն Պապօեան, Լ. Շահպազեան, Օննիկ Դանիէլեան, Գէորգ Պէրպէրեան, Թօնոց Ներսէսեան, Հռիփսիմէ Տէր Մերկերեան, Արտաշէս Սագալեան, Յակոբ Ճաֆէրեան, Յովհաննէս Տէր Մերկերեան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԲԱՆՈՒՈՐԸ

(ԶԻՆ ԶՐՈՅՑ)

—Այս փոքրիկը անոր նման է, ...միրեմ զինքը եղբօրս տեղ, քը... ...ս պէս ու դուն գիս պտտնիկ ...անուանես։ Ալ քեզի հետ չեմ ...ր պաղիրա։ Թող գիս ազատ ...այդ տղեկն ալ քեզի ըլլայ։ ...կ'ուզեմ դառնալ Սիգոն։ Թող ...ս այլեւս։

Անգամ ուրախութենէն կը ...ր ու այդ սագայէը լաւ ...ու ուրախութենէն եւ անշնորհ ...կութեամբ մը մօտենալով ...ի, սկսաւ լալագին խօսիլ.

—Ներողութիւն, իմ թագուհի ...րդնա, ներողութիւն։ Սէրս իր ...կէ հօսանքով գիս մտածումի ...ւ ճամբաներուն վրայ նետեց։ ...դուն չես դառնար։ Կուգաս ...մեր։ Ես բարի եմ, միայն ցնո... ...րած՝ ների՛, ինծի։ Սիրէ այդ փոքրիկը, քանի որ նման է ան քու եղբօրդ։ Ների՛ ինծի Սիգոննա։ Սիրոյս սատկութիւնն է որ գիս սըխալեցուց։ Օ՛ եթէ գիտնայիր թէ ինչպէս կը սիրեմ քեզ։ Անիկա սէր մը չէ, կիրք մը չէ, հրդեհ մըն է որ երթալով կը մեծնայ, տանջանքներու շարք մըն է որ երթալով կ'աւելնայ. անիկա դժոխքի եւ դրախտի զուգաւորութիւնն է հոգիիս մէջ, որ գիս ո՛չ կը մեռցնէ եւ ո՛չ կ'ապրեցնէ։ Կատաղութիւն, նախանձ, ոճրագործութիւն, խենթութիւն, կրակ, զարհուրելի կրակ... Օ՛ Սիգոննա, ների՛ ինծի...

Իր ձեռքը սեղմեցի կէս հաշտութեամբ մը ու յաղթանակիս զացի պառւղները քաղել փոքրիկ փոքրիկ հրեայի ցանկալի այտերէն։

Հասանք տարօրինակ շէնքի մը առջեւ։ Դրանէն դիմաւորեցին մեզ։ Ցանձնեցինք մեր ձիերը անոնց ու մտանք դանէն ներս։ Ահագին շէնք մ'էր ան պարիկներու ձեռքով բանուած կարծես։ Կարասիներուն, զարդերուն առատութիւնն ու նրբութիւնը առասպելական էր։ Օթեւան մըն էր, միեւնոյն ժամանակ թատրոն, զբօսավայր, պոռնկանոց։ Մեծ սրահի մը մէկ օթեակը տարին մեզ։ Անկէ կ'երեւէր բեմը՝ ուր մերկ բոզեր կ'երգէին ու կը պարէին։ Հարուստ բազմութիւն մը կար։ Մեզի բերին գինի եւ երէներ։ Փոքրիկ սրբեկը մօտս նստած էր։ Գրեթէ ես կը կերցնէի իր կերակուրը։ Ահագին աղմուկ կար։ Ես կը նեղուէի եւ տկարութիւն պատրուակելով Ամէնադէն խնդրեցի որ սենեակ մը քաշուիմ տղեկին եւ մօրը հետ միասին։ Դռնայ մը մեզ ննջարան մը առաջնորդեց։ Կարծես աստուածներու զահլիճէն ներս մտանք։ Հոն խօսեցայ տղեկին մօրը հետ ու ըսի.

— Մայր, ես բարի աղջիկ մըն եմ, բնաւ չվախնաս ինձմէ։ Ես ձեզի գնեցի ոչ թէ իբրեւ գերի գործածելու, այլ ձեզի ազատելու համար։ Այս բարի տղեկը նման է իմ մէկ եղբօրս, զոր շատ կը սիրեմ։ Անիկա հեռու երկիր է հիմակ, իսկ զաւակդ ինծի մօտ։ Թող գիս այս պզտիկին հետ մինակ ու դուն գնա հանգչէ խաղաղ քունով։ Վաղը պիտի երթանք Հէլիոպոլիս։

Մայրը տխուր ժպիտով մը շնորհակալ եղաւ ու իր պաշտած Եհովային ու Մովսէսին անունով օրհնեց գիս։ Այդ օրհնութիւնը մաքուր երանութիւն մը պարգեւեց ինծի։ Ցետոյ ծառայ մը կանչեցի ու հրամայեցի որ կինը տանի ննջասենեակ մը ու դարձեալ ինծի ներկայանայ։ Քիչ վերջ ծառան եկաւ։ Ցած ձայնով ըսի որ երբ Ամէնադամ օթեակէն դուրս ելլէ, անմիջապէս ինծի իմաց տայ։ Դռան վարժ էր ու հասկցաւ։ Իրեն նուէր տուի մատանիներէս մէկը։ Երբ նրբանցքներուն մէջ անոր ոտնաձայնը մարեցաւ, դուռը գոցեցի ու լուսեղէն երջանկութեամբ դարձայ փոքրիկ սիրահարիս։ Տղեկը սրինգ մը գտած էր սենեակին մէջ ու կը քններ։ Աստղիկի ամէնէն անոյշ, ամէնէն խըռովիչ մէկ բեղմնաւորութենէն ծնած պարման մը ըլլար կարծես։ Դրան կրթնած էի ու բոլոր երակներս տաւիղի թելերու պէս կը դողային սիրոյ մատներուն տակ։ Մեր նայուածքները իրարու դէմ ելան, փափուկ հուրերու նման։ Սիրոս կը վաղերդեփէր այդ գրաւիչ մանչուկը։ Քայլերս շարժեցան ու թեւերս երկարեցան։ Ափերուս մէջ առի անոր երկու այտիկները ու աչքերս իր աչքերուն մէջ թափեցի տխուր ու խոր հատնումով։ Շոյեցի առատ ու խոպոպաձեւ վարսերը, գգուեցի իր կոնակը, յետոյ ծունկներուս վրայ նստեցուցի զայն ու յանկարծ խենթութեան տաք հովէ մը մղուած անոր վզէն երկու ձեռքերով բռնելով համբուրեցի զայն շրթներուս ու լեզուիս ամբողջ ուժովը։ Նուաղելու նման թմրութիւն մը եկաւ վրաս։ Ոտնաձայն մը։ Մօտեցաւ։ Զանգեցայ։ Ամէնադամին էր։ Գրկէս հեռացուցի փոքրիկը ու պատշգամ ուղղուեցայ։ Դուռը բացուեցաւ, Ամէնադամ ու ծառայ երեւցան։ Դռան թերազած էր իր պարտականութեան մէջ։ Ամէնադամ ներս մտաւ ու ըսաւ թէ կ'ուզէր քիչ մը խօսիլ տղեկին հետ։ Կասկածանքով մօտեցանք երեքս իրարու։

Ամէնադամ հարցուց տղեկին ու տղեկը այսպէս պատասխանեց.

—Ո՞ր երկրէն ես, տղաս։

— Ցուդայի երկրէն։

— Ո՞ր քաղաքէն։

(Շար.) ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

կնքուած համաձայնութեամբ 15 միլիոն մարք պիտի վճարուի կայսերական գերդաստանին իբրեւ հատուցում: Ակէ առաջ 5 միլիոն մարքի կանխավճար մը եղած էր, փետրուար 1ին վճարուեցաւ երկրորդ մասը, յառաջիկայ Մայիս 3ին ալ ետեւ 5 միլիոնը պիտի վճարուի:

Թերթերը կը գրեն թէ այս գումարը Վիլհելմի գործակալ Ֆօն Ֆլայսթի կողմէ ամբողջութեամբ կը գործածուի ինպատ կայսեր վերադարձին շարժում մը առաջ բերելու համար: Գերման իրիկնաթերթ մը կը գրէ թէ արտաքին նախարար Շթրէզէման եւ հանրապետութեան նախագահ Հինտէնպուրկ իրենց հաւանութիւնը տուած են եւ կ'օժանդակեն այս ծրագրին: Տոքթ. Շթրէզէման խոստացած է համոզել հանրապետականները թէ Վիլհելմի վերադարձը ոեւէ վտանգ չի սպառնար Հանրապետութեան: Շթրէզէման կը յուսայ յաղողցնել այս ծրագիրն ալ, ինչպէս յաղողցուցած էր գահաժառանգին վերադարձը:

Ֆրանսերէն եւ լեհ թերթերը բուռն կերպով կը բողոքեն այս ձեռնարկներուն դէմ: Վարշաւայի «Բուրիէր Փորաննի» թերթը կը գրէ. «Ժողովուրդը կը մոլտայ գերման մայրաքաղաքին մէջ թէ այն օրը ուր Մարքսի դահլիճը վերակազմուեցաւ, ոճիր մը գործուեցաւ հանրապետութեան դէմ: Ռամկավարութիւնը կաոր կաոր եղաւ: Ազգային Պաշտպանութեան նախարար կէսլէր, որ ամբողջ 25 տարի ամէնէն կարկառուն պետը եղած է ռամկավար կուսակցութեան, կը խզէ իր կապերը եւ ազգայնականներուն կը միանայ: Պերլինի մէջ մթնոլորտը փոթորկալից է եւ մարդ չպիտի զարմանայ, եթէ մօտ օրէն կայսրութիւնը հռչակուի»:

*** Գերման ազգայնական խմբակի մը անդամներէն մէկուն տան նկուղին մէջ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց զէնքերու մը: Տասը հոգի ձերբակալուեցան:

Ամերիկայի պարտքը Ֆրանսայի

Ուաշինկթընէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ամերիկեան Ծերակոյտը 27ի դէմ 38 ձայնով քուէարկած է օրինագիծ մը, որով քննութիւն պիտի կատարուի թէ Միացեալ Նահանգները ինչ ձեւով կրնան վճարել աւելի քան հարիւր տարի առաջ Ֆրանսայէն կատարուած փոխառութիւնը, որ երեք միլիոն տոլարէն աւելի գումար մը կը ներկայացնէ:

Էնկիւրիի ցուցահանդէսը

Յունուար 31ին Էնկիւրիի մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, ուր կը ներկայացուին պետական կերպասեղէնի եւ ուրիշ գործարաններու, ինչպէս նաեւ հանքերու արտադրութիւնները:

Գործազրկութեան տագնապը

Ազգային Տնտեսական ժողովը, որուն մէջ ներկայացուցիչներ ունին թէ՛ գործատէրերը եւ թէ բանուորները, քննութիւն մը բացած է տագնապին տարողութիւնը հասկնալու համար: Աշխատանքի Ընդհ. համադաշնակցութեան (C. G. T.) եւ Արդիւնաբերութեան Ընդհ. դաշնակցութեան մօտ կատարուած ուղղակի քննութեանց հետեւանքով հաստատուած է թէ տագնապը լուրջ հանգամանք ունի: Ամէնէն շատ ազդուած ճիւղերն են ուտելիքի վերաբերեալ ճիւղերը (շոքոլա, պահեստներ, պիսքիւի): Աւտնք տարւոյն սկիզբէն ի վեր գրեթէ նոր ապսպրանք չեն ընդունած. իսկ գաւառի մէջ շատ մը գործարաններ ստիպուեցան իրենց դուռները փակել Դեկտ. 20էն մինչեւ Յունուար 15: Նպարեղէնի մեծաքանակ վաճառատուներուն մէջ գործերը 100ին 50 պակասած են:

Շինուածանիւթի գործարանները դեռ նոր կը սկսին գալ տագնապին ազդեցութիւնը: Մետաղագործարանները Նոյեմբերին եւ Դեկտեմբերին եղած ապսպրանքներով կը զբաղին հիմա: Արտածումը գրեթէ դադրած է: Ինքնաշարժի ձուլարաններուն կայուն վիճակ մը ունին: Փարիզեան շրջանին մէջ ինքնաշարժի, թիթեղի, գեղարուեստական առարկաներու, խաղալիքներու գործարանները օրական 6—7 ժամ միայն կ'աշխատցնեն իրենց բանուորները, որոնցմէ 100ին 10ը ճամբած են: Լիոնի մէջ նոյն ճիւղի բանուորները շաբաթը 38—40 ժամ միայն աշխատին: Լիոնի կօշիկի գործարաններէն շատեր փակուած են: Միւսներուն մէջ բանուորները 25էն 40 ժամ կ'աշխատին: Նոյն կացութիւնը կաշիի գործին մէջ: Զեռնոցի ճարտարարուեստին մէջ գործերու դադարը զգալի է եւ ընդհանուր: Գալով մետաքսի ճիւղին, մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը կարելի եղած էր շաբաթական 40 ժամ աշխատցնել: Հիմա ապսպրանքները կը դանդաղին, նոյնիսկ քանի մը շաբաթ առաջ ստացուած ապսպրանքները չենջուած են:

Նոյն կացութիւնը Ռուպէ - Թուրքուանի հիւսուածեղէնի գործարաններուն մէջ: Արտածումները կասած են. ներքին սպառումն ալ օրէ օր կը պակսի: Գործարանները մէկ երկու շաբթուան գործ ունին միայն: Բուրդի, բամպակի, կտաւեղէնի եւ այլ յարակից ճարտարարուեստները նոյնպէս ազդուած են տագնապէն:

Մեկուկէս միլիոն փախցնող Սուրիացիներ

Երկու Սուրիացի եղբայրներ՝ Ֆուատ եւ Միշէլ Պատտուրա, որոնք Հալէպի մէջ մանարաններ ունին, 1923ին Լիոն գալով տեղւոյն մետաքսի վաճառականներէն մէկուկէս միլիոն ֆրանքի վարկ մը առին, խոստանալով մեծաքանակ խոզակ գնել եւ մետաքսի վերածելով Լիոն ղրկել, սակայն փոխանակ իրենց խոստումը կատարելու, երկու եղբայրները սակարանի մէջ խաղացին եւ ղրամը կորսնցուցին, յետոյ մետաքսի փոխարէն մնաւուկներով խճաքար ղրկեցին Լիոնի վաճառականներուն ու անհետացան: 1924ին Պէյրութի դատարանը իրեւ խարդախ մնանկ հռչակեց Պատտուրա եղբայրները եւ ձերբակալման հրաման հանեց երկու խաչագողներուն, ինչպէս նաեւ Ֆուատ Պատտուրայի կնոջ եւ զոքանչին դէմ, տեղեկութիւն տալով աշխարհի բոլոր ոստիկանութիւններուն:

Ժամանակ մը Գահիրէ մնալէ վերջ, Հոմ եկան, ուր Տիկին Պատտուրա եւ մայրը ձերբակալուեցան: Երկու եղբայրները ինքնաշարժով փախցուցին կինը եւ զացին Պրազիլիոյ Սան-Փաօլօ քաղաքը, ուր մետաքսի եւ պերճանքի առարկաներու առեւտուրի սկսան: Միշէլ Պատտուրա ապրանք գնելու համար վերջերս Փարիզ եկաւ: Ամէն օր պանդոկ կը փոխէր չբռնուելու համար եւ պարասրահներէն չէր հեռանար: Նոյն իսկ բարեկամուհի մըն ալ ճարած էր: Առջի օր ձերբակալուեցաւ եւ բանտարկուեցաւ: Վրայէն գտնուեցան երկու անցագրեր, Միշէլ Մաքէր եւ Միշէլ Մազարաք անունով: Եղբայրը Ֆուատ, որ պատերազմի առեն սպայ եղած է Թուրք բանակին մէջ, պիտի ձերբակալուի Պրազիլիոյ ոստիկանութեան կողմէ: Կ'ըսուի թէ ասոնք 1925ին զէնք ծախած են Տիւրզիներուն:

800,000 ֆր.ի խարէութիւն մը

Մէկ ամիս առաջ, Թանկազին քարերու վաճառական մը, Մ. Ս... եօթը կտոր շղթաներ (փրլանթի) կը յանձնէ Փլաթլիք անուն գոհարավաճառի մը: Ամբողջ ապանդը կ'արժէր 800,000 ֆրանք: Տէրը քանի մը անգամ ետ պահանջեց իր ապանդը, բայց մարդը այն տեղուանքը չէր: Ասոր վրայ Մ. Ս. լուր տուաւ ոստիկանութեան: Խուզարկութեան առեն գտնուեցան քարերէն վեցը, Զիլպերֆելտ անուն ուրիշ հրեայի մը քով: Ան ալ իր մէկ ազգականէն ստացած էր: Եօթերորդ քարը, որ 7 քրաթ էր, գտնուեցաւ Զօն անուն միջնորդ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

“HARATCH”

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շլ.	40շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տլ.	10տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

4 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 252 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ ՄՐՏԱԴՈՂ

Չենք գիտեր ի՛նչ է պատահեր, բայց չափազանց ուշագրաւ է երեւոյթը:

Կովկասի վարիչները նորէն ազդարարութիւններ եւ սպառնալիքներ կ'ուղղեն աջ ու ձախ: Կոտրել-թափելու խօսքեր կ'արտասանեն ու կը տպեն:

Աչքի առջեւ ունինք Վրաստանի իշխանաւորներէն Օրախելաշվիլիի ընդարձակ զեկուցումը՝ ներկայացուած Թիֆլիսի կուսակցական 7րդ խորհրդաժողովին: Իրենց ներքին գործունէութեան եւ արտաքին քաղաքականութեան պատկերը գծելէ յետոյ, Անդրկովկասի նոր դիտկատորը կը նկատէ որ վտանգը չէ անցած, ու կ'ազդարարէ շանթալից.

— «Ի հարկէ մենք չենք կրնար հանգստանալ, քնանալ դափնիներու վրայ... Պէտք չէ մոռնալ նոյնիսկ մէկ բոպէ, որ տակաւին կը գտնուինք մեր դժուար ճամբուն սկիզբը... Յեղափոխական գրոհով տապալեցինք մեր թշնամիները, սակայն դեռ բոլորովին չենք ոչնչացուցած տնտեսական յետաշրջութեան բոլոր արմատները, որոնք դեռ սնունդ կուտան քաղաքական յետաշրջութեան... Մենք, մեր կուսակցութիւնը, խորհրդային իշխանութիւնը, արհեստակցական միութիւնները, ամբողջ խորհրդային հասարակութիւնը պէտք է միշտ սպառազինուած ըլլանք: Սպառազինուած պէտք է ըլլայ նաեւ մեր բանակն ու պետական քաղաքականութիւնը: Եթէ աշխարհի երեսին ո՛ր եւ է մէկուն կը պատկանի ճնշումներ գործելու իրաւունքը, խօսք չկայ որ այդ պէտք է պատկանի բանւորա-գիւղացիական իշխանութեան... *Մենք չենք մոռցած ոչ խփելը, ոչ ալ կոտրելը...»*

Զեկուցման մէջ, իբրեւ շօշափելի փաստ, կը յիշուի միայն «Պրոմէթէոս» թերթը, որ վերջերս հրատարակուիլ սկսաւ Փարիզի մէջ, Թամար Խուսրէվ պէկ Սուլթանովի, վրացի Ռամիշվիլիի եւ ուրիշներու նախաձեռնութեամբ, եւ որ կը ձգտի Կովկասը ազատագրել իրենց հասկցած եղանակով: (Այս մասին առանձին արտայայտուած է «Դրօշակ»ը, ներկայ փետրուարի թիւին մէջ):

Այս յայտարարութիւններէն երկու օր յետոյ, Յունուար 20ին, Թիֆլիսի «Մարտակոչ»ը հրատարակեց խմբագրական մը, որ հուր ու բոց կը ժայթքէ իր կարգին, համաձայն տրուած պատուէրին: Յօդուածագիրը դիտել կուտայ թէ, ամէն անգամ որ կը զօրանայ հակախորհրդային «պրովոկացիա»ն, եւ մեծ պետութիւններէն մէկն ու մէկը գործօն քայլեր կ'առնէ, «Թշուառ տարագիրները, անոնց կարգին եւ Կովկասէն վռնտուածները, անօթի շնագայլերու պէս կը սկսին պատէ պատ լինալ, մանաւանդ սահմանամերձ երկիրներու մէջ»: Ու կը նշմարէ թէ վերջերս քաղքենի մամուլին «հերթական յոխորտանքը կենդանութեան մտցուցած է նաեւ արտասահմանեան մենշեւիկներու, մուսավաթականներու եւ դաշնակներու մէջ»:

Եզրակացութիւնը,— նորէն կոտրել-թափելու սպառնալիքներ.

— «Մենք թշնամիին առջեւ դնելիք պարանոց չունինք: Հարուածին կը պատասխանենք ամենախիստ հակահարուածով:»

Ապացոյց՝ երկու տարի առաջ տրուած «դաժան դաս», Վրաստանի «ապստամբութեան հերոսներուն»:

Ինչպէս կը տեսնէք, մեծ է իրարանցումը խորհրդային աշխարհին մէջ: Խուճապ մը, որ շատ կը յիշեցնէ «գող, սիրտը դող» առածը: Մենք սակէ առաջ առիթ ունեցանք ամփոփելու Խորհրդային Միութեան պատերազմական գործավար Վորոշիլոֆի խօսքերն ալ, որոնք միեւնոյն մտահոգութիւնը կը մատնեն. «Մենք ստիպուած ենք արօրէ աւելի սուրի մասին մտածել: Միայն զինուելով եւ ուրիշները վախցնելով է որ պիտի յաջողինք ձեռք բերել այն խաղաղութիւնը, որ անհրաժեշտ է յառաջիկայ պատերազմին համար»:

Կը հետեւի թէ՝ ներքին տագնապի եւ արտաքին ճնշումի ազդեցութեան տակ, նոր հովեր սկսեր են փչել Մոսկուայէն մինչեւ Թիֆլիս, եւ ուժեղ դարձ մը կը փորձուի դէպի «ռազմական կոմունիզմը»:

Ուրիշ խօսքով, նորէն կը թանձրանայ մթնոլորտը խորհրդային երկինքին տակ, միշտ գորշ եւ խաբուսիկ:

Արդ, այս երեւոյթն իսկ արժանի է լուրջ ուշադրութեան:

Մեզ չեն հետաքրքրեր քաղքենի աշխարհականներու «պրովոկացիա»ները, որոնք նոյնքան զզուելի են որքան պոլշեւիկներու փետրազարդ խարդախութիւնները:

Մեզի համար էականը այն է, որ խորհրդային վարիչները, փոխանակ տեսնելու իրական վտանգը,— իրենց կաշկանդած ռազմացեղ ժողովուրդներու յարաճուն դժգոհութիւնն ու խլրտումը, փոխանակ լսելու բնութեան եւ բանականութեան ձայնը, աշխարհը վախցնել կ'ուզեն դիւային «սասըրմ-քեսըրմ»ներով, ճիշտ ինչպէս Համիտն ու Իթթիհատը:

Եթէ խորհրդային դիկտատորութիւնը պիտի տապալի — եւ պիտի տապալի իրերու բնական ընթացքով — խփելու, կոտրելու սպառնալիքները չեն որ պիտի կասեցնեն փլուզումը:

Վտանգը կանխելու աւելի ապահով եւ մարդկային միջոցներ կան, եթէ միայն ուզեն խելքի գալ:

Բոլոր բռնակալութիւններն ալ, երբ, տեղի եւ անտեղի կը մոլտան ու կը սպառնան, թշնամիներ երեւակայելով աջ ու ձախ, պարզապէս իրենց վախճանը կը փութացնեն:

Այս է եղած պատմութեան անողոք դասը, հին դարերէ մինչեւ կարմիր իշխանաւորներու գալուստը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

“ԳԱԼԷՄՏԷՆ ԳԱԼԷՄԷ„

Խորհրդային թերթերը նշանաւոր յայտնութիւններ կը հրատարակեն գրասենեակային գործունէութեան կամ դիւանակալութեան (պիւրոկրատիզմ) ախտի մասին, որ լայնօրէն ծաւալած է «բանւորա-գիւղացիական» իշխանութեան մէջ: Հայ թերթերն ալ, հետեւելով օրուայ նշանաբանին, նոր պայքար մը սկսած են այդ ախտին դէմ: Հետեւեալ տողերը կը թարգմանենք Թիֆլիսի «Մարտակոչ»ի մէկ խմբագրականէն (13 Յունուար).

— Պիւրոկրատիզմը դեռ հաստատուն հիմքեր ունի մեր մէջ. պիւրոկրատները ոչ միայն հիներէն կը բաղկանան, այլ եւ բազմաթիւ օրինակներ ունինք, երբ նորերու մէջ եւս այդ ախտը բոյն է դրած իր ամենավատ կողմերով:

«Օրինակները պիւրոկրատական գործավարութեան՝ բազմաթիւ են եւ շատ վրդովիչ: Թիֆլիսի կուսակց. համագումարին մէջ ընկ. Կախիանիի զեկուցումը պիւրոկրատիզմի բաւական կենդանի փաստեր կը ներկայացնէ: Իբրեւ օրինակ, ընկերը առած է միայն Թիֆլիսի Գործկոմի հիմնարկները, ուր բոյն են դրած այնպիսի ժարգիկ որոնք համոզուած են, թէ ո՛չ թէ իրենք են Գործկոմին համար, այլ Գործկոմն է իրենց համար: Պաշտօնական գրութիւնները կամ ներկայացուած խնդրագրերը երբեմն կ'անցնին տասնեակ դիւաններէ կամ «սեղաններէ» եւ ապա միայն կը մտնեն գործադրութեան շրջանը: Մանաւանդ առով կրնայ պարծենալ անշարժ կալուածներու վարչութեան բաժինը: Իսկ գրութիւններու այդքան «սեղաններ» անցնիլը պարզ է որ. ժամանակ կը պահանջէ, երբեմն մէկ երկու շաբաթ:»

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Կառավարութիւնը որոշած է տարեկան 24000 ֆրանքի թոշակ յատկացնել նախկին վարչապետ Էռնէսթ Մօնիսի, որ հիմա 80 տարեկան է եւ թշուառութեան մէջ կը գտնուի: Պ. Մօնիս 35 տարի երեսփոխան եւ ծերակուտական եղած է Ժիրօնտի նահանգէն: 1899ին Վալտէք-Ռուսօի մեծ դահլիճին մէջ դատական նախարար, 1911ին վարչապետ, 1913ին ալ Պ. Կասթօն Տումէրկի դահլիճին մէջ ծովային նախարար եղաւ: 1920ի ընտրութեանց մէջ պարտուեցաւ, ու միայն 200 ֆրանք ամսաթոշակ կը ստանար իբրեւ նախկին ծերակուտական: 74 տարեկան էր, ապրուստի ուրիշ միջոց չունէր. յիշեց թէ ժամանակին փաստաբան եղած էր եւ սկսաւ դատարան մտնել, սակայն չար բախտէն յաճախորդ չէր գտներ, գտածներն ալ մեծ բան մը չէին վճարեր: Թշուառութիւնը օրէ օր կ'աւելնար եւ խեղճ ծերունին ուժասպառ կ'ըլլար:

Վարչապետ Փուանքարէ տեղեկանալով, որոշեց վերջ տալ այս վիճակին, որ պատուաբեր չէ ֆրանս. ազգին համար:

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍ ԹՐՔՈՒՀԻՆԵՐԸ

Թուրք ոստիկանութիւնը խիստ հսկողութիւն կը կատարէ պարերու եւ պարասրահներու յաճախորդներուն վրայ: Մասնաւոր ոստիկաններ յատուկ քննութիւն կը կատարեն, եւ պարասրահներէն ու պարասրահներէն դուրս կ'ընեն բոլոր դեռատի «հանըմ»ները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՆԿԱՐՈՂ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Նահանգապետներուն կողմէ իրենց ենթակայ քաղաքներու եւ համայնքներու քաղաքապետութեանց եւ ոստիկանութեանց ղրկուած հրահանգներուն մէջ (*Տեսնել երէկուան «Յառաջ»ը*) ուշագրաւ են նաեւ հետեւեալ կէտերը. —

ԶԵՂՉԵԱԼ ՍԱԿԷՆ ՕԳՏՈՒՈՂՆԵՐ.— Բացի օրէնքով նախատեսուած անձերէն, որոնք 40 ֆրանք պիտի վճարեն ինքնութեան թուղթի համար, զեղչեալ սակէն պիտի օգտուին նաեւ այն բոլոր աշխատաւորները, որոնք պիտի ապացուցանեն թէ՝

1.— Ունին օրինաւորապէս «վիզէ» եղած աշխատանքի պայմանագրութիւն մը (Contrat de travail ou d'embauchage.),

2.— կանոնաւորապէս մտած են մեր հողը.

3.— Տարեկան 18,000 ֆրանքէն աւելի չեն շահիր:

«Անոնք, որոնց անցագրին վրայ մասնաւոր յիշատակութիւն կայ թէ աշխատավարձքով գործ չպիտի ընեն, իրաւունք չունին զեղչեալ սակէն օգտուելու:

«Եթէ կան աշխատաւորներ, որոնք զեղչեալ սակէն օգտուելու համար անհրաժեշտ պայմանները չեն լրացներ, եւ սակայն կը կարծէք թէ ի վիճակի չեն 375 ֆրանքի ամբողջական սակը վճարելու, հաճեցէք այդպիսիներու անունները հաղորդել ինծի, օգտակար բոլոր տեղեկութիւններով միասին: Այսուհետեւ ես իրաւունք ունիմ արտօնելու որ անոնք ալ օգտուին 40 ֆրանքի զեղչեալ սակէն:»

«Զեղչեալ սակէն օգտուելու կամ ձրի ինքնութեան թուղթ ստանալու իրաւունք ունեցողի մը կինը, հայրը, մայրը եւ զաւակները եւս նոյն դիւրութիւններէն պիտի օգտուին, եթէ անոնց ապրուստն ալ ինք կը հոգայ:

«Ագարակապաններն ու ընկերովի հողագործները այսուհետեւ վարձու աշխատաւոր պիտի նկատուին, եթէ տեւական կերպով ուրիշ բանւոր չեն աշխատցներ, բացի իրենց ընտանիքէն»:

. *. Ժուռնալ Օֆիսիէլը մեր թղթակիցը կը հաղորդէ փետրուար 1 թուականով.—

Փրիվայի Քաղաքապետութիւնը Արտէշի Նահանգապետէն ստացած է Յունուար 22 թուակիր շրջաբերական մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ տարին մինչեւ 18,000 ֆրանք շահող բոլոր աշխատաւորները միայն 40 ֆրանք պիտի վճարեն ինքնութեան թուղթի համար: Այս լուրը մեծ մխիթարութիւն մը եղաւ մեր հայրենակիցներուն համար, որոնք ամէն տարի 375 ֆրանք վճարելու հեռանկարէն մտահոգ էին :

Ամերիկայի եւ Թուրքիոյ միջեւ

«Իգդամ» կը տեղեկանայ թէ Ամերիկեան Ծերակոյտին կողմէ Լօզանի դաշնագրին մերժումէն յետոյ, Պոլսոյ Ամերիկեան Առեւտրական Սենեակին մէջ գումարուած է ժողով մը, մասնակցութեամբ հիւպատոս՝ Էլլէն Չարլիսի, Առնավուտգիւղի ամերիկեան գոլէճէն Պրայքլ Լէսթէրի, Կէյթսի, Պայպլ Հաուզէն Լութէրի, Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութենէն Սթիվընսի եւ բազմաթիւ ընկերութիւններու տնօրէններուն: Այս ժողովը միանալով Սամսոնի, Այնթապի եւ Իզմիրի ամերիկեան հաստատութեանց բաղձանքներուն, հեռագիր մը ղրկած է Ուաշինկթըն, խնդրելու համար որ վաւերացուի դաշնագիրը:

Թուրք ելմտական գործավարութիւնը արդէն հրամայած է ամէն տեսակ ամերիկեան ներածումներէ մաքսատուրք գանձել, եւ կիրարկել ամերիկեան բարեգործական, կրօնական եւ կրթական հաստատութեանց հանդէպ այն գործողութիւնները, որոնք տեղի կ'ունենան Ամերիկայի մէջ Թուրք հաստատութեանց հանդէպ: Ասկէ զատ, Ամերիկայի եւ Թուրքիոյ միջեւ դաշնագիր մը կնքուելէն առաջ, Ամերիկացիները չպիտի կրնան կալուած գնել Թուրքիոյ մէջ: Սակայն նախապէս գնուած անշարժ ինչքերու վրայ Ամերիկացիները պիտի կրնան պահել իրենց իրաւունքը:

Գործազրկութեան տագնապը

Մինչեւ Յունուար 31 հասած տեղեկութիւններու համաձայն, գործազրկութիւնը միշտ կը սաստկանայ մորթի եւ կաշիի ճարտարարուեստին մէջ: Միայն Փարիզի շրջանէն, իբր 28,000 բանւորներու եւ բանւորուհիներու 100ին 33ը բոլորովին անգործ են, եւ առնուազն 100ին 37ը մասնակի անգործ: Այս վերջինները շաբաթական 24—28 ժամ կ'աշխատին: Իբր 40 տուներ, որոնք 280 բանւոր ունէին, բոլորովին փակուած են: Ֆուժէռի մէջ, կօշիկի 7893 բանւորներէն 6093ը մասնակի անգործ են, 1312ը ամբողջովին, եւ միայն 583ը լման շաբաթ կ'աշխատին: Պոստոյի մէջ իբր 1500 հոգի բոլորովին անգործ են եւ բարւոքման ո՛ր եւ է նշան չի տեսնուիր: Լիոնի մէջ 2300 բանւորներու 1500ը բոլորովին անգործ են. միւսները կ'աշխատին շաբաթը 24 ժամ, բացի մէկ գործարանէ որ 35—40 ժամ է: Ռոմանի մէջ 3500 բանւորներու 900ը բոլորովին անգործ են, միւսները՝ 24—28 ժամ: Լիմօժի մէջ 2800է 1800ը բոլորովին անգործ. միւսները 24 ժամ:

. . Երկաթուղիներն ալ տուժած են տնտեսական տագնապէն. թէ մարդատար եւ թէ վաճառաբարձ կառախումբերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄՐՏԱՌՈՒՉ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

Ղազիրի (Սուրիա) հայ կոյր որբերը իրենց մէջ հաւաքած են 1263 սուր. ղրուշ եւ յանձնած՝ իրենց տնօրէն Պ. Քինցլէրին, յատկացնելու համար Շիրակի աղէտեալներուն: Պ. Ֆաուլ, որբանոցներու ընդհ. տնօրէնը, շատ յուզուած է կոյր որբերու այս սրտառուչ նուիրատուութենէն, եւ անմիջապէս այս մասին հեռագրած՝ Նիւ Եորքի կեդրոնին:

Պ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆՆ ԱԼ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ԶՐԿՈՒԱԾ...

«Սօն Սաաթ» կը գրէ թէ նախկին արտաքին նախարար Պ. Գ. Նորատունկեան, որ, առանց Թրք. կառավարութենէն արտօնութիւն ուզելու, ընդունած էր օտար հպատակութիւն մը, հանուած է Թրքական հպատակութենէ, մասնաւոր օրէնքին համաձայն:

Արդէն գրաւուած էր Պ. Նորատունկեանի Թաքսիմի բնակարանն ալ, իբրեւ «լքեալ» գոյք:

ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ամերիկեան նոյլէն ընկերութիւնը հետեւեալ առաջարկները ներկայացուցած է Թուրքիոյ.—

ա) Ընկերութիւնը, ստանձնելով բոլոր ծախքերը, պատրաստ է շինելու կառավարութեան ցոյց տուած շրջաններուն մէջ երկաթուղիներ եւ նաւահանգիստներ:

բ) Ընկերութիւնը պատրաստ է Թուրքիոյ 20 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն մը ընել, որ պիտի վճարուի 20 տարուան ընթացքին 20 մասնավճարներով:

Երբ կառավարութիւնը սկզբունքով ընդունի այս առաջարկները, ընկերութիւնը պիտի մանրամասնէ փոխատուութեան տնտեսական եւ շինութեան գիտական պայմանները:

Ընկերութեան ներկայացուցիչը երկու շաբաթուան համար Պոլսէն մեկնած է դէպի Փարիզ:

Այս այն ընկերութիւնն է, որ երեք տարի առաջ առաջարկած էր վերաշինել եւ արդիական քաղաքի մը վերածել Էնկիւրին:

. *. Զուիցերիացի սեղանաւոր մը, Պ. Ֆլաթօ, Պոլիս գացած է, ստանալու համար Թուրք ծխախոտի մենաշնորհը Թուրքիոյ մէջ: Պիտի հետաքրքրուի նոյնպէս թէ Թուրքիա կ'ուզէ՞ երկաթուղիի շինութիւնը յանձնել իրենց:

* * Շուէտական այն խմբակը, որ ստանձնած էր Սամսոն-Սվազ երկաթուղագծին շինութիւնը, որոշած է գործի ձեռնարկել: Արդէն Պոլիս հասած են խմբակին ներկայացուցիչը, Պ. Անտէրսըն, իրաւագէտ-խորհրդականը Հոլէմկրէն եւ 10 շուէտացի երկրաչափներ: Ասոնք անմիջապէս կը մեկնին Էնկիւրի, ստորագրելու համար համաձայնագիրը: Համաձայնագրին ստորագրութենէն յետոյ Շուէտացիները պիտի սկսին աշխատանքի:

ԹՈՒՐՔ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ԳՈՆՋԵՐԸ

Պոլսոյ առողջապահական քննիչներուն տեղեկութեանց համաձայն, Թուրք դպրոցներուն մէջ զգալապէս տարածուած է գոնջութիւնը (քէլ): Ամենէն աւելի վարակուած են Յաթիհի, Ագսէրայի, Յէնէրի եւ աղքատ թաղերու վարժարանները: Հրահանգ տրուած է հիւանդ գլխով տղաքը չէգոքացնել: Վարակուած տղոցմէ անոնք, որ աղքատ ընտանիքի կը պատկանին, ձրի պիտի դարմանուին թաղապետական բժիշկներու կողմէ: Փախանցիկ այս հիւանդութեան տարածման հանդէպ իբրեւ միջոց, յանձնարարուած է քաուչուկ գլխարկով մը ծածկել գոնջ գլուխները:

ԱՍՏԱԼԱՆ

— «Ժամ չունեցողը էշ» ասելուց հետո, ինչպես ասում են, ոչ մի խոսք չեմ ասում։ Ասում են, որ ամեն ինչ ասելուց հետո պետք է նաև մի քանի խոսք ասել։ Ես էլ ասելու եմ։ Ասելու եմ, որ Ասլանը ոչ միայն ժամ չունեցող էշ չէ, այլև ամենաժամանակակից էշերից մեկն է

ՊՈՍՏԱՐԿԶ

(ՀԻՄՆԱԴՐՎԱԾ 1938 Թ.)

— Ինչպես ձեզ հայտնի է, Ստալինի անվան Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետում ընդունելության քննությունները սկսվում են հուլիսի 23-ին։ Ֆակուլտետ ընդունվելու համար դիմում են միայն միջնակարգ դպրոցն ավարտած երիտասարդները։ Ֆակուլտետ ընդունվելու համար դիմում են նաև ռազմական ծառայությունից զորացրված

երթեւեկը մեծապէս նուազած է։ Դեկտեմբերի չորրորդ շաբթուն,— այսինքն տարւոյն ամէնէն գործօն շրջանին — նոյն ամսուան առաջին շաբթուան հետ բաղդատելով 25,786, երկրորդ շաբթուան հետ բաղդատելով 31,839 վակօն պակաս շրջագայած է։

∴ Անգլիոյ մէջ գործադուրկներու թիւն է 1,348,700 հոգի, շաբաթ մը առաջուան թիւին վրայ 42,318 հոգի պակաս, տարի մը առաջուան նոյն շաբթուան թիւին վրայ 147,873 հոգի աւելի։

∴ «Փրաւտա» կը գրէ թէ Ռուսիոյ մէջ անգործներու թիւն է 1.250,000 հոգի։ Ամէնէն շատ անգործութիւն կը տիրէ մետաղագործութեան, հիւսուածեղէնի եւ տպագրութեան ճիւղերուն մէջ։

Վեց հայեր թուրք դատարանի առջեւ

«Ազգամ» կը գրէ թէ Պատժական Դ. Ատեանին յանձնուած են վեց Հայեր, Գասպար Տէտէեան, Տիկին Մարիամ, Մատթէոս, Սեդրակ, Ադամ, կարապետ եւ Թուրք մը՝ Ալի, որոնք ամբաստանուած են իբրեւ կեղծ անցագիր պատրաստողներ։ Տիկին Մարիամ Պուլկարիայէն Պոլիս հասած պահուն, ծովային ոստիկանութիւնը կը քննէ անցագիրը եւ երեւան կը հանէ կեղծուածքը։ Նման անցագիրերով Տիկին Մարիամ, Ադամ եւ կարապետ քանի մը անգամ ճամբորդած են Պուլկարիոյ եւ Պոլսոյ միջեւ։ Քննութիւնները շարունակուելով ձերբակալուած է Գ. Տէտէեան, որ Ոստիկանական Տնօրէնութեան Դ. ճիւղին պաշտօնեաներէն Ալիի հետ մեղսակցաբար պատրաստած է կեղծ անցագիրներ, եւ ծախած՝ ճամբորդներու։ Ալի էֆէնտի յանձնուած է պաշտօնեաներու դատական յանձնախումբին։

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ՆՈՐ ՈՃԻՐ ՄԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնէն փետր. 2 Թուականով կը հեռագրեն.—

Կիւլօթիէր թաղը բնակող հայ բանւոր մը, Յովհաննէս Շանեան (Օհանեան?) ծրագրած էր ամուսնանալ իր մէկ հայրենակցին՝ այրի տիկին Շալմարի (Շամիրամ?) հետ։ Կինը կը բնակէր իր եղբօր Պ. Մանիկեանի հետ, որ ճաշարան մը ունի բիւ փասթէօր։

Պ. Մանիկեանի մօտ կ'աշխատէր ուրիշ Հայ մը՝ Գաբրիէլ Յակոբեան, որ վերջերս յայտնած էր տիկին Շալմարի սիրոյ գրաւել, նախանձը շարժելով Շանեանի։

Այս վերջինը Զորեքշաբթի առաւօտ սպասեց Յակոբեանի ճամբան եւ անմիջապէս վրան յարձակելով մահացու կերպով վիրաւորեց զայն։

Մարդասպանը այսքանով չգոհացաւ եւ երկաթի հարուածներ տեղացուց գոհին գլխուն, ու փախաւ։ Սակայն քիչ վերջ ձերբակալուեցաւ, եւ առանց յուզումի խոստովանեցաւ թէ կանխամտածութեամբ գործած էր ոճիրը։

Շանեան բանտ դրուեցաւ։

Ինդրոյ առարկայ կնոջ ամուսինը մեռած էր տարագրութեան մէջ։

Նեռգաղթի ճոռ օրէնքը չեռանգուած

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Ծերակոյտը միաձայնութեամբ մէկ տարի յետաձգեց գործադրութիւնը ներգաղթի նոր օրէնքին, որ իբրեւ չափանիշ կ'ընդունի «ազգային ծագում»։ Ինչպէս գրեցինք, նոր օրէնքին համաձայն, իւրաքանչիւր ազգի համար տարեկան հիմ պիտի բռնուի 1920ին Միացեալ Նահանգներու մէջ բնակող իրենց ազգակիցները։ 1924էն ի վեր գործադրուող օրէնքը իբրեւ չափանիշ ընդունած էր 1890ի բնակչութիւնը։ Նոր օրէնքը պիտի սկսի գործադրուիլ 1928 Յուլիս 1ին։ Կասկած չկայ որ այդ թուականէն սկսեալ Ամերիկա ընդունուելիք Հայերու թիւը մեծապէս պիտի աճի, քանի որ 1920ին անհամեմատ աւելի Հայեր հաստատուած էին Միացեալ Նահանգներուն մէջ քան 1890ին։

ՖԱՇԻՍՏ ԼԷԳԻՈՆՆԵՐԸ ԿԱԶՄ ՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏ

Առջի օր ֆաշիստ քաղաքապահ զօրքի հաստատման հրդ տարեդարձն էր։ Այս առթիւ Մուսօլինի պատգամ մը ուղղեց՝ իր լեգէոնները փառաբանելու համար։ Ֆաշիստ քաղաքապահները այսօր ամբողջ աշխարհի մէջ միակն են որ անջատ մասը կը կազմեն բանակին։ Պէտք է յիշել որ չորս տարի առաջ հազիւ քանի մը հազար հոգի էին անոնք։ Այսօր աւելի քան 200 հազար լաւ զինուած ուժ մը կը ներկայացնեն։ Անոնք լաւ մարզուած են եւ լաւ սպառազինուած, ու պատրաստ՝ ի պահանջել հարկին պաշտպանելու ազգը։ Բազմաթիւ լեգէոններ կը պահպանեն Իտալիոյ ծայրագոյն հարաւային սահմանները Լիբիական անապատին, Երիթրիոյ եւ Սոմալիլէնտի մէջ։ Ֆրանսական, աւստրիական եւ նուկօսլաւ սահմաններուն վրայ եւս պաշտպանող լեգէոններ կան։ Բացի իրենց զինուորական պարտականութիւններէն, անոնք կը գործեն նաեւ իբրեւ մասնաւոր եւ քաղաքական ոստիկանութիւն՝ Իտալիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն եւ աւաններուն մէջ։

Մուսօլինի իր պատգամը կը վերջացնէ այսպէս.

— «Սեւ շապիկաւորնե՛ր, ձեր չորրորդ տարեդարձին առթիւ ձեր հրամանատարը կը կրկնէ իր հիմնական հրամանը. եւս առաւել կատարելագործուեցէ՛ք, մինչեւ որ ըլլաք մէկ սիրտ ու մէկ զէնք, պատրաստ՝ կատարելու ինչ որ պիտի հրամայուի ձեզ վաղը»։

Սուրիոյ կացութիւնը

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը կը հերքէ անգլ. թերթերու գրած այն լուրը թէ աւազակներ աւարի տուած են Դամասկոսի կարգ մը թաղերը։ Ցիշեալ քաղաքին մէջ կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ. աւազակախումբերու գործունէութիւնը բոլորովին նուազած է։

Պէյրութէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ամրաշ զերդաստանի պետ Հասան էլ Ամրաշ հպատակութիւն յայտնած է։ Հրոսակ. ներու թիւը, որ վերջին ամիսներուն 20,000ի կը հասնէր, այսօր 300 է միայն։ Սուլթան էլ Ամրաշ փախած և Անդրյորդանան ապաստանած է։

Օսմ. հաւերային պարտիզը

«Էքսչէյնճ Թելէկրաֆ» խիստ հեղինակաւոր աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ խզուած են այն բանակցութիւնները, որ կը կատարուէին ամիսներէ ի վեր Թուրք կառավարութեան եւ բազմաթիւ պետութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ՝ օսմ. հանրային պարտքի վճարման մասին։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի վիճաբանական ընդհանուր ժողովը այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին, փլաս տ'Իթալի, քաֆէ Քլէր մը Լիւնի վերնայարկը՝ Մէթրօ Իթալի։

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert
SALON ESPAGNOL ի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ի նպաստ իր Դրադարանի ճոխացման

կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է'լ մի Ազօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած անտուկը»։

ԹՈՒՅՏ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԵՒՐՈՊԱՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ

Théatre Renée Maubelի մէջ, 10 Rue du l'Orient. Metro Blanche
վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին (կը վերջանայ ժամը 11.30ին
կը ներկայացուի՝ ԿԱՐԼ ԿՈՒՅՖՈՒԼԻ
ՈՒՐԻԷԼ ԱԿՈՍՏԱ *Տրամը, 5 արար*

Կը մասնակցին Տիկ. Ալիքսանեան, Օր. Քոշեան, Պ. Պ. Մ. Մարութեան, Կոստանեան Որդի, Ս. Նաւասարդեան, Ն. Պէշիկթաշլեան, Շ. Սարեան եւն.։

Տոմսերու գիները խիստ ժողովրդական, 10, 7.50, 5 և 3 ֆրանք
Հերթական րէժիսէօր՝ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ
Հայոց Հոչակաւոր Ձեռնածու՝ ՓՈՕՖ. ԷԶՆԱՔԻ
ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ
ՄԻԱԿ ԱՌԻԹԸ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՅՕԷ ԱՒԵԼԻ ՓՈՐՁԵՐ
ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ ? ԴՐԱՄԻ ԱՆՁՐԵՒԸ ? *եւլն.*
Տեղի կ'ունենայ 6 փետրուար 1927 կիրակի գիշեր ժամը 9ին
SALLE du PEUPLE FRANÇAISի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ
42, Rue Hermel (18e) Métro : Simplon
ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԻԱԴ ԳԻՆԵՐԸ 15էն 5 ՖՐԱՆԿ
Տոմսերը՝ ՀԱՅ ՁԱՇԱՐԱՆՆԵՐԷՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Դայամարտ» խումբի ժողովը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Անդամատեւորերը միասին բերել։ Զեկուցում շրջանային կոմիտէի կողմէ։

Հ. Յ. Դ. «Աղբիւր Սերոբ» խումբի դասախօսական ժողովը կիրակի Փետր. 6ին կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին։ 4 Passage St. Hippolyte, Métro Italie.

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Իշխան» խումբի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին սովորական Հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ Բրիստոփոր խումբի համակրական դասախօսական ժողովը 6 փետր. կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2ին, 63 Բիւ Բէփիւպլիք։

ԼԻՈՆԻ ԽԱՐԲԵՐԴԻ եւ յարակից դաշտի Հայրենակցական Միութեան Ա. Դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը՝ Շաբաթ երեկոյ 5 Փետրուար ժամը 9ին, Բիւ Բասըլէ թիւ 76 սրճարանի ներքնասենեակը, դասախօս Պ. Ա. Գէորգեան, կը հրաւիրուին Խարբերդի նահանգին պատկանող բոլոր Հայրենակիցները։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Սիլքի-Հիսարի (Դաղստան) Հայրենակցական Միութեան ժողովը 6 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, թիւ 63 բիւ տը լա Բէփիւպլիքի սրահը։ Օրակարգ՝ տեղեկագիր եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Հ.Յ.Դ.ՌՈՍՏՈՄ, Խաժակ,Ալմէն-Գարօ, Գէորգ-Զավուշ խումբերու ժողովը, 7 փետր. երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Ռոստոմի սրահը, 131, Faubourg du Temple, Belleville. Օրակարգ՝ Զեկուցում շրջանային կոմիտէի կողմէ եւ ընտրութիւն նոր կոմիտէի։

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Վարդգէս» խումբի առաջին ժողովը, կիրակի 6 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 63 Rue de la Républiqueի մէջ։

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը՝ կիրակի 6 փետր. առաւօտեան ժամը 8.30ին, 63 Rue de la Républiqueի սրահին մէջ։ Կը դասախօսէ ընկեր Մեսրոպ Գույումճեան։ Մուտքը ազատ է։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ալֆօրվիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը վաղը՝ Շաբաթ գիշեր ժամը 8ին։ Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները, Rue Étienne Dolet, Bureau Tabach մեծ սրահը։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ.— Օր. Մ. Բաբայեանի աշակերտներու երաժշտական ցերեկոյթը 12 փետրուար Շաբաթ ժամը 2ին, Salle Gaveau, 45 Rue de la Boetie, մասնակցութեամբ վեց հեղինակներու։ Մուտք 3 ֆրանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Բարեսէր Հայ տիկին մը, Տիկ. Ֆ. Ա. իր ինքգուցեալ ամուսնոյն հոգւոյն համար, սովորութիւն ըրած է ամէն տարի նուիրատուութիւններ ընել զանազան բարեգործական միութիւններու։ Այս տարի ալ գործազրկութեան ստեղծած թշուառութեան պատճառաւ իրեն դիմողները միշտ նպաստաւորած է։ Ես ալ ներկայացայ իրեն եւ օգնեց ինծի, որու համար հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ։

Պէյրութի որբուհիներէն
ՊԱՅՇԱՆ ՄՕՇՕԵԱՆ

ԲԱԼՈՒՆ ԳԱՂ. երիտ. միութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.—

252 ջուխակ մը, 207 գեղ. փոքր արծան մը, 468 կոմս Մօնթէ Քրիսթօ, 562 ժամացոյց մը, 366 արծաթէ բաժակ մը, 285 մետաքսէ շապիկ մը, 266 մաճեակալի ծածկոց մը, 555 սեղանի ծածկոց մը, 346 մէկ վեցեակ թաշկինակ։

Շահուած առարկաները ստանալու համար դիմել՝ Ալսէն կ. Մելքոնեանի 3 Traverse Mont de Piété, Marseille.

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մարսէյլի մէջ Հ. Յ. Դ. Պատմիութիւնը 63 Rue de la République *արճարանին վերնայարկը բացած է Գրադարան Ընթերցարան մը՝ որմէ կրնան օգտուիլ մեր բոլոր հայրենակիցները. առանց խորութեան։ Հոն կարելի է գտնել ամէն տեսակ թերթեր եւ հանդէսներ. առ այժմ բացէ շաբաթը երկու օր, կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 12, եւ Հինգշաբթի երեկոյ՝ 8էն 10։*

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհիաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի։ Գին 40 ֆր.։ կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, պալենց գրատունը եւ Յեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կահագործի աշկերտ մը։ Դիմել խմբագրատուն։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր

Թեւաւոր ձեր ակռաները եւ դիմացի
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔ
12, RUE RICHOMME, 12
Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարմանագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով
Աւտոբուսի այցելութիւնը ծրի
Շաղորդակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ

ՈՒՂՂԱԿԻ ՍԻՏԼԱՆԷ, ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱԾՈՒՄ
ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱՒԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ

ՊԱՀԱՆՋԵԼ ԾՐԱՆՍԱԾԻ ՄԷՋ ԲՈԼՈՐ ԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՆ ՆԵՐՔԻՆ

Հաստատեալ 1880ին

Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ։
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU» 23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ԿՈԶ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ դրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne *138* Rue Etienne Dolet, Alfortville.

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ.— Բժիշկին դրքէն փրցուած էջեր 12.50 ֆրանք, Պէպէքս, գաւեշտ 10, Հրաշագործ Ֆաքիր Թահրա պէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին խորհուրդները հայ պատանիներու 5, Վերջալոյսին տակ (թատր. կ. Մեհեանի) 5, Անձկութեան ժամեր 2, Բարիզէթ 7.50, Երազահան 6, Ճշմարիտ. Քէմալական Թուրքիոյ մէջ 5։

Ընկ. Փանջունի 10 ֆրանք, Թաղականին կնիկը 17.50, Միքէլի սիրարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պաղան 17.50, Մատնիչը 7.50, Յեղափ. մակաբոյծները 7.50, Զաքըր Ամբամ 6։

ՀԱՋՈՒԱԳԻՒՏ ԳՐՔԵՐ.— Շիրվանզադէյի Արտիստը 10, իսկ ֆրանսերէնը 5 ֆր., Ժող. Երկերի (3 հատ.) 65, Նաւասարդ հատաքածոյ 25, Ժողովածու Թօփչեան 25, ինչպէս նաեւ բառարանները վիպական գրքեր։

Առանալու համար դիմել նամակով Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé։

Փարիզ եւ գաւառները փոստի ծախք չառնուիր

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ԶԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու։
Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԼԻԻԼ ՔԱՅՄԱՔ
Կը ծախուի ընտիր Normand *կաթէ պատրաստուած լիւէ քայմաք։ Կ'ընդունուին մատնաւոր ապսպրանքներ տուներու համար։ Դիմել՝ Սրապեան ճաշարան, 31bis Fbg Montmartre, Téléph. Provence 57—65։*

BOIS COLOMBESի ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պր. Մանուկ Հապճանի խանութը։

110 Rue des Chambards, Bois Colombes (Seine)։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 12[illegible]
(Métro: St. Denis և Réaum[illegible]

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒԹԵԱՆ
Ջերմամիզութեան, ֆոտի, արիւնի եւ մոր[illegible] հիւանդութեանց։

Բժշկական տարբալուծում
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2 կիրակի՝ 9—12։
Ժողով բդական գին[illegible]

.. .. ՏՊԱՐԱՆ ..
≡ ՄԱՍԻՍ
.... ՓԱՐԻԶ ....
Imprimerie MASSIS
208bis RUE LAFAYETTE
: : PARIS (10e) : :

Ամէն տեսակ տպարանական գործեր կը կատարուին գեղեցիկ ձեւերով եւ գիներ չափաւոր։

Ընկերներէն եւ ֆրանսական տպագրական որեւէ գործ ինչպէս նաեւ պրակներ եւ դիրքերու հրատարակութեան համար գաւառները եւ արտասահմանէն դիմելէ առաջ ուղղակի Մ. Մ. Տպարանին։ ՕՕ ՕՕ ՕՕ ՕՕ

ԱՆԹԵՐԻ ԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏՅԵԼԻ ԳԻՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ

3 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	
Տոլար,	Dollar	
Մարք (ոսկի)	100 Mark	
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	
Թրք. ոսկի	» or	
Մէճիտիէ	Médjidié	
Լէվա 100 հատ	Léva	
Տրախմի »	Drachme	
Լիր »	» Lire	
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	
Զուից. »	Frc. Suisse	
Լէյ 100 հատ	Ley	
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3[illegible]
»	II »	1[illegible]
»	III »	1[illegible]
Թումեյի երկաթ.	Lots turcs	[illegible]

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris(
Le Gérant : H. TEURNI

ՅԱՌԱՋ

L'E PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ	»	»	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration, Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

5 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 253 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՐՔՈՒԹԻՒՆԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Քիչ անդին կը հրատարակենք «Թան»ի Պոլսոյ Թղթակցին մէկ նամակը, որ ուշագրաւ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Թուրք-Թաթար փախստականներու գործունէութեան մասին:

Թղթակիցը, Պ. Ժանթիզօն, ներմապէս համակիր է Թուրք դատին, եւ առիթ չի փախցներ ջատագովելու քէմալական իշխանութիւնը: Այնպէս որ, կարելի չէ Թշնամական ոգի վերագրել, իր հաղորդած լուրին առթիւ:

Ուրեմն, «Թան»ի աշխատակիցն ալ կը հաստատէ որ՝ Թուրանական ոգին միշտ վառ կը մնայ արդի Թուրքիոյ մէջ, հոգ չէ թէ Աղրբէյճանէն կամ Թուրքաստանէն փախած գործիչներ ըլլան այդ գաղափարին քարոզիչներն ու վարիչները: Ինք միայն Իսմուլ Ջաւէի եւ Օսման պէյի անունները կը յիշէ, բայց շատ լաւ գիտէ որ անոնք մինակ չեն: Եթէ այսօր լռած է անոնց ամէնէն Թիրու առաջնորդը, Ազաօղլու Ահմէտը, պատճառը այն է որ Բագուի հռչակաւոր Այայեւը այսօր պատասխանատու պաշտօն ունի Թուրք պետութեան մէջ, եւ չի կրնար հրապարակ իջնել, առանց անախորժ կացութեան մը մատնելու Մ. Քէմալը, Ըմմէթն ու ընկերները: Ճիշտ այդ պատճառով ալ, ինչ որ հրապարակաւ եւ դղրդագին ցոյցերով կը հռչակուէր տասը - տասնըհինգ տարի առաջ, Թուրքիոյ Թերթերուն, սրահներուն եւ փողոցներուն մէջ, այսօր կը լսուի միայն տարագիր «Եէնի Կավկասիա»յի նեղ սիւնակներէն կամ «Թուրք Օճաղի»-ներու եւ նման ժողովներու մտերմութեան մէջ:

Բայց ինչպէս կ'երեւայ, Թուրք-Թաթար տարագիրները քիչ մը չափը անցուցեր են, մանաւանդ վերջերս: Ապացոյց՝ այն ճառը զոր արտասաներ է Իսմուլ զաւէ Մէհմէտ Էմին, ուսանողական ժողովի մը մէջ.

«Եթէ այս երեք Թուրք ընտանիքները (Թուրքիա, Ադրբէյճան, եւ Թուրքիստան) սիանան, Թրքութիւնը փրկուած է: Մնաց որ, ատոր իրականացումը հեռու չէ»:

Անշուշտ այս է մէկ շարժառիթը, որ դրդեց կէս - պաշտօնական «Միլլիյէթ»ը՝ ազդարարութիւն մը ուղղել Յունուար 19ին, Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ պէյի բերնով (տես Յառաջ Յունուար 27 եւ 28):

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, կարեւոր է Թղթակցին եզրակացութիւնը, — Թէ այդ բոլորը անցողակի բաներ են, եւ երբեք չպիտի փոխեն երկու երկիրներուն քաղաքականութիւնը՝ իրարու հանդէպ:

Եւ այստեղ է, մեզի համար, չարիքին բուն աղբիւրը:

Այս առթիւ, նորէն ու նորէն, «Ի. Հայաստան»ը կրնայ ճչալ. «Ո՛չ մի վայրահաչութիւն՝ չի կրնար մեզ շեղեցնել մեր ընտրած ճիշտ ուղիէն... Մեր այսօրուայ քաղաքականութիւնը կը բխի աշխատաւոր զանգուածներու եւ խորհրդային իշխանութեան անմիջական շահերէն» (18 Յունուար):

Ինդիրը այն է որ, այդ քաղաքականութիւնը, այնպէս ինչպէս մշակուեցաւ եւ կը շարունակուի ու կը զարգանայ 1918էն ի վեր, հեռաւոր կապ անգամ չունի աշխատաւոր զանգուածներու շահերուն հետ: Ընդհակառակն, ժխտումն ու խորտակումն է այդ շահերուն: Ամէն տեղ ալ, կարելի է հաստատել բռնակալական յարաբերութիւններ հարեւանէ հարեւան, նոյն իսկ զինակցութիւն՝ պետութենէ պետութիւն: Բայց, պայման է որ անոնք հիմնուած ըլլան փոխադարձ շահերու ճանաչման եւ իրաւունքներու ապահովման վրայ:

Արդ, խորհրդային իշխանութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ տիրող սիրակցորդ կենակցութիւնը Կովկասի ո՞ր ժողովուրդին գոյութիւնն ու շահերը կ'ապահովէ: Կը փրկէ՞, նոյն իսկ ռուս ժողովուրդին շահերը:

Բիթամիաներն ու արհեստով պոլիտիկոսները միայն կրնան հաւատալ այդպիսի բանի մը, այն ալ ուխտ - ինը տարուան փորձերը տեսնելէ յետոյ:

— Կովկասի այսօրուան քարտէսը սերտելէ յետոյ...:

Այդ բարեկամութիւնն ու զինակցութիւնը մինչեւ այսօր ծառայեցին միայն Թրքութիւնը փրկելու, հրաբուխին բերանը դնելով միւսները, եւ տասն անգամ աւելի դժուարացնելով Կովկասի խաղաղեցումը:

Թողունք Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը. մինչեւ անգամ ապահով չեն, այսօր, Վրաստանն ու Աղրբէյճանը, որոնք Թուրքիոյ բարեկամութեան մէջ կը փնտռեն իրենց փրկութիւնը, բայց իրապէս, խաղի գնդակներ պիտի դառնան անոր ձեռքը, իրենց գոյութիւնն ալ խախտելով ուրիշներու հետ:

Ճիշտ ինչպէս ցարական օրերուն, պոլշեւիկներն ալ — յեղափոխականնե՛ր— այսօր ստեղծեր են այնպիսի վիճակ մը, որ ամէն բանէ առաջ կը ձգտի մէկը միւսին դդել տալու, տկարը զօրաւորին ձեռքով զգետնելու,—եւ արեան ու մոխրակոյտի վրայ իշխելու:

Իրականութիւնն է որ կը մատնանշէ Իսմուլ զաւէն, ըսելով.

— Շեղու չէ ատոր իրականացումը:

Այո՛, պոլշեւիկները հարթեցին ճամբան Յարդարարներու հետ ձեռք ձեռքի, եւ կրնան պարծենալ հետեւանքներով:

Կրնան հռչակել ամէնուն, ամէնո՛ւն, Թէ, օրինակ, տապալեցին «հայկական իմպերիալիսմը». այն աստիճան որ, ներկայ Հայաստանը այլ եւս չի կրնար ոտքի կանգնիլ, չի կրնար գլուխը շարժել, առանց կողէն, ճակտէն կամ կռնակէն դաշոյն մը ուտելու: Կրնան աւետել Թէ պարտուա՛ծ է «Թշնամի»ն, եւ հիմա բարեկամները հանգիստ սրտով պիտի վայելեն աւարը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԴԷՊ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ,,

Գործադրկութեան առթիւ Ֆրանսերէն Թերթերը կը շարունակեն զբաղիլ օտարականներու խնդրով: Քթի փարիզիէնի մէջ Մ'օրիս Փրաքս կը գրէ.

— Արդարեւ, այս պահուս գործազուրկներ կան, որոնց պէտք չէ օգնենք, պէտք չէ ջանդուրժենք եւ զորս պէտք չէ մնուցանենք: Ասոնք այն օտար գործագուրկներն են, որոնք սկզբունքով անգործ կը պտտին եւ երբեք չեն աշխատած մեր երկրին մէջ: Կամաւոր գործազուրկներ, որոնք իբրեւ գործիք ունին պրաուն ինկը, գողի ծակիչը, կամ դանակը, միայն գողութեամբ կամ ոճիրով կրնան ապրիլ: Իրապէս մենք պէտք չունինք անոնց: Բնաւ պէտք չունինք մորթուելու Լեհերու կամ կողոպտուելու Իտալացիներու կողմէ: Պէտք չունինք դատելու, դատապարտելու եւ կերակրելու, տարիներ եւ տարիներ, բանտին մէջ, պաղումցի աւազակներ կամ սելանիկցի խաչագողներ:

Արդ, բոլոր օտարականները զորս կը ձերբակալեն, անխուսափելիօրէն առանց աշխատանքի մարդիկ են: կարծեմ ժամանակը եկած է պարզապէս եւ ուղղակի վտարելու այն օտար «աշխատաւորները», որոնք Ֆրանսա եկած են երբ ամէնուն համար գործ կար, սակայն ամենափոքր արհեստ մը իսկ չեն ըրած:

ՇԻՐԱԿԻ ԵՐԿԱՇԱՐԺԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Մասնաւոր յանձնախումբի մը անդամ Պարզեան, Ալէքսանդրապոլի երկրաշարժին վնասներուն լրիւ պատկերը կ'ուտայ այսպէս.

Քաղաքին եւ 44 գիւղերուն մէջ քանդուած են 5516 սենեակ, 3327ը կարօտ են հիմնական վերանորոգութեան:

Քաղաքին հարիւրին 64ը վնասուած է լուրջ կերպով: վնասը կը հասնի 12 միլիոն րուբլիի: Իւրաքանչիւր քանդուած սենեակի շինութեան համար դնահատուած է 1750 րուբլի, ամբողջին համար՝ 9,643,000 ր.:

Գիւղերուն մէջ վնասուած տուներուն թիւն է 8823: Ամբողջովին քանդուած են 4294, իւրաքանչիւր քանդուած տունի համար 600 րուբլի դին որոշելով, ամբողջին շինութեան համար դնահատուած է 2,576,400 րուբլի: Կիսաքանդ տուներուն թիւն է 985, իւրաքանչիւրին համար 300 րուբլի դին որոշելով, ամբողջին շինութեան համար դնահատուած է 295,500 րուբլի: Թեթեւ կերպով քանդուած տուներուն թիւն է 739, իւրաքանչիւրին համար 150 ր. դին որոշելով, ամբողջին շինութեան համար կը նախատեսուի 110,850 րուբլի:

Ամբողջ Ալէքսանդրապոլի շրջանին վերահաստատման համար դնահատուած է 17,700,000 րուբլի, շինութիւնները երեք տարուան ընթացքին վերջացնելու պայմանով: Նոր շէնքերը պիտի շինուին այնպիսի վիտական մեթոտով, որ դիմանան երկրաշարժի ցնցումներու: Շինութիւնները պիտի սկսին գարնան:

ԼԷՆԻՆԻ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Լէնինի ձեռագիրները կը պահուին մասնաւորապէս շինուած պողպատեայ խոշոր սենեակի մը մէջ, որուն պատերուն ֆաստութիւնն է մէկ մէթր: Ձեռագիրները տեղաւորուած են 30 արկղներու մէջ, որոնք այրելու վտանգին ենթակայ չեն: Սենեակը որոշ բարեխառնութեան մէջ կը պահուի, որպէսզի ձեռագիրները խոնաւութենէ վերծ մնան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐԱՆԱԿԱՆ ԵՐԱԶԸ

ՄԻՇՏ ՎԱՌ ԿԸ ՄՆԱՅ

Անցած օր հրատարակեցինք Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ պէյի մէկ յօդուածը, որով խօսելէ յետոյ Թուրքիոյ բարեկամութեան վրայ, խորհուրդ կուտար մաժուլին հակառակ հրատարակութիւններ չընել, մանաւանդ չգրել այնպիսի յօդուածներ, որոնք կարծել պիտի տային Թէ Թուրքիա աչք ունի Կովկասի կամ Թրքաբնակ երկիրներու վրայ:

«Թայմզ»ի Թղթակիցը այս յօդուածը հեռագրով իր Թերթին հաղորդելէ վերջ, կը զարմանար Թէ ինչո՞ւ գրուած է այն, քանի որ Ռուսիոյ հակառակ յօդուած գրող Թերթ չկայ Թուրքիոյ մէջ:

«Թան»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը բացատրէ այս առեղծուածը, իր Թերթի Փետր. 4ի Թիւին մէջ, ուր կը գրէ.—

Պոլշեւիկեան յեղափոխութեան Կովկասի եւ կեդր. Ասիոյ մէջ առաջ բերած տակնուվրայութեան հետեւանքով Պոլիս եկան ազգայնական կուսակցութեանց պատկանող բազմաթիւ իսլամ քաղաքական տարագիրներ, որոնք համաշխարհային պատերազմէն վերջ իշխանութեան գլուխ կը գտնուէին Ազրպէճանի եւ Թուրքիստանի մէջ: Ժամանակի ընթացքին, այս տարագիրներէն մաս մը Թուրք քաղաքացի դարձան: Ուրիշներ, ընդհակառակն, ուժեղ կերպով կապուած կը մնան իրենց հայրենի երկրին եւ կը հետապնդեն քաղաքական գործունէութիւն մը, որ երբեմն բացէ ի բաց հակախորհրդային է:

Ասոնց կարգէն են, օրինակ, Րէսուլզատէ Մէհմէտ Էմինը, Ազրպէճանի Ազգային ժողովին նախկին նախագահը, եւ Թուրքիստանի Հանրապետութեան նախկին նախագահ Օսման պէյ: Վերջերս Պոլիս գտնուող Թուրքիստանցի ուսանողներու կազմակերպած մէկ հաւաքոյթին մէջ, Օսման պէյ բացատրեց Թէ ինչպէս համաշխարհային պատերազմի վաղորդայնին, ազգայնականութեան եւ անկախութեան գաղափարները արթնցան կեդրոնական Ասիոյ մէջ:

Իր կարգին խօսք առաւ Րէսուլզատէ Մէհմէտ Էմինը, ու վեր հանելէ վերջ այն կապերը, որ կը միացնեն Թուրքիան, Ազրպէճանը եւ Թուրքիստանը, «երեք երկիրներ որ նոյն իտէալով ոգեւորուած են», յայտնեց հետեւեալ միտքերը.

«Եթէ Թրքական այս երեք ընտանիքները միանան, Թրքութիւնը պիտի փրկուի: Մնաց որ ատոր իրականացումը շատ հեռու չէ: Ամենօք իւրաքանչիւրս անջատաբար կ'աշխատէինք մեր ազատութեան համար: Մեր երբեմնի վեհապետները բան մը չըրին այս ուղղութեամբ: Հիմա մենք կ'ընդօրինակենք ինչ որ եւրոպացիները ըրին 19րդ. դարու ընթացքին: Արեւելքի մէջ կրօնական դպրոցներու տեղ հիմա հաստատուած են ընկերակցութիւններ, որոնք անկախութեան եւ յառաջդիմութեան ճամբէն կը քալեն: Թուրքիստանի եւ Ազրպէճանի մէջ Թուրք ցեղին մէկ մասը տակաւին լուծի տակ է: Պէտք է փոխադարձաբար ճանչնանք զիրար, մենք մեզ ազատելու համար այս գերութենէն:»

Այս քաղաքական տարագիրները Պոլսոյ մէջ կը հրատարակեն փրոփականտի պարբերաթերթեր՝ ինչպէս «Եէնի Քավքազիա» եւ «Ազրպէյճան», օրկան Ազրպէճանի Ազգային կուսակցութեան:

Կասկած չկայ, որ այս «ցեղի եւ կրօնքի եղբայրներ»ուն գործունէութիւնը քիչ մը տաղտուկ կը պատճառէ Թուրք հանրապետութեան, Ռուսիոյ հանդէպ անոր հետապնդած բարեկամական քաղաքականութեան պատճառաւ: Նոյնիսկ ասոր երեսէն որոշ գժտութիւններ ծնան Լենինգրատի եւ Մոսկուայի միջեւ: Պոլշեւիկները կը փափաքին անշուշտ որ Թուրքերը միջոցներ ձեռք առնեն այս տարագիրներուն ձայնը խեղդելու համար: Բայց Թուրքիա չի կրնար լրջօրէն գործել այս մարդոց դէմ, որոնք գոյն իրբեւ իրենց պաշտպան կը նկատեն: Ասիկա նախ զգացումի խնդիր է: Միւս կողմէ Թուրքիա միշտ օտար քաղաքական փախստականներու հիւրընկալ երկիր եղած է: Ժամանակին հոն ապաստանեցան իշխաններ, ինչպէս կարոլոս ԺԲ., զոր Բ. Դուրը մերժեց յանձնել Ռուսիոյ, ու լեհ, մաճառ հայրենասէրներ՝ ինչպէս Միցքիէվիչ, Ռաքօցի: Նոյնիսկ 1918ին, զինադադարին թող չտուին որ Շէյխ Մնուսի դաշնակիցներուն ձեռքն իյնայ: Այսօր բացառութիւն չի կրնար ընել Կովկասի եւ Թուրքիստանի տարագիրներուն, մանաւանդ որ անոնք կրօնական կիցներ են: Միայն Թէ ատեն ատեն ազդարարութիւններ կ'ուղղէ անոնց: (Թղթակիցը հոս մէջբերումներ կ'ընէ Մահմուտ պէյի ծանօթ յօդուածէն), յետոյ կ'աւելցնէ՝

«Սակայն եւ այնպէս, կը թուի Թէ այս միջադէպերը բոլորովին անցողակի պիտի ըլլան եւ բնաւ չպիտի ազդեն ռուսեւ-Թուրք յարաբերութիւններուն վրայ:»

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՈՃԻՐԸ

ԳԱԲՐԻԷԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՉԷ ՄԵՌԱԾ

Երէկ հաղորդեցինք Թէ կնոջական խնդրի մը առթիւ ցովիանէս ծիանեան վայրագ յարձակում մը գործած է Գաբրիէլ Յակոբեանի վրայ: Լիոնէն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը ստանանք այս առթիւ.

Զորեքշաբթի առաւօտ ժամը 8ին Յ. Օհանեան նստած էր իւր փաստ Թիւ 10, Շանտըլիէ սրճարանը, երբ ապակիին մէջէն նշմարեց Գաբրիէլ Յակոբեանը, որ կ'երթար իր գործին՝ բիւփաս-

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՆԱՅ ԼԻՃԸ ԵՒ ՓԱՂԱՔԸ

Երկրաչափ Շըֆգի պէյ, որ երեք տարիէ ի վեր Հանրօգուտ շինութեանց վարչութեան կողմէ վանայ լճի ծովային փոխադրութեանց գործերուն կը նախագահէր, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

«Ներկայիս Վանայ լճին մէջ կը գտնուին 25 մէթր երկարութեամբ գոյք պատուտակաւոր շոգենաւ մը, երկու շոգեմակոյկ եւ երկաք հարիւր թօնօնոց երկու լաստանաւ:

Յորենի, գարիի եւ ճամբորդի փոխադրութիւն կը կատարուի Վանայ լճին եղերքը գտնուող Վան, Դատուան, Ախլաթ, Ալճէվազ, Արճէշ եւ Գաւաշ նաւամատոյցներուն միջեւ: Արճէշի նաւամատոյցէն մեծաքանակ ցորեն եւ գարի կ'առնուի ու Դատուանի նաւամատոյցին միջոցաւ Պիթլիսի նահանգը կը ղրկուի:

Ընդհ. պատերազմէն առաջ Հայերը Վանայ լճին մէջ 250ի չափ փայտաշէն նաւեր ունէին, որոնք Հայոց կողմէ պատերազմի ընթացքին փճացուեր են: Իսկ նաւերուն մէկ մասն ալ պատերազմի միջոցին Ռուսերը տարած են: Վանայ լիճը լեռներով շրջապատուած ըլլալով, ամէն տեն փոթորիկներ կը պատահին: Այս պատճառաւ կարելի չէ միշտ առագաստանաւերով փոխադրութիւն կատարել:

Արճէշ գաւառակէն 18 քիլոմէթր հեռաւորութեամբ Առնիսի մօտ լճին մէջ նաւաշինարան մը կայ ուր շոգենաւեր կը նորոգուին միշտ: Այս նաւաշինարանին առջեւ նաւահանգիստ մըն ալ կայ:

Վանայ լիճը Մարմարայի մէկ երրորդին չափ տարածութիւն ունի: Իրարու ամենահեռաւոր նաւամատոյցներն են նաւաշինարանը եւ Դատուանը, որոնք 120 քիլոմէթր հեռաւորութիւն ունին:

Վանայ լճին մէջ երկու տեսակ ձուկ կայ, բայց ասոր մէկ տեսակը՝ այսինքն տառեխը կ'ուտուի: Միւս տեսակը շատ պզտիկ է եւ ծանր հոտ մը ունի: Լճին Ջուրը բորակային է, որով ձուկերը միայն գարնան երեւան կ'ելլեն: Ձուկը շատ առատ է, այնպէս որ լճացուն գարիւղի Թիթեղ մը ձուկը 8—10 դրշ.ի կը ծախուի:

Վան քաղաքը քանդուած վիճակ մը ունի եւ սակայն դայն վերաշինելու ձեռնարկներ կը կատարուին: Կորզոտի մէջ քարիւղի հոր մը կայ, որուն մենաշնորհը Տէլի Թուատ փաշայի կողմէ առնուելով փոխանցուած է Ֆրանսացիներուն: Այս հորը չի շահագործուիր ներկայիս: Ակէ գատ գաճի եւ ագի հանքեր ալ կան, որոնց առաջինը անսէր է, իսկ երկրորդը կը բանեցուի հանր. պարտուց վարչութեան կողմէ:»

ՊՈԻԼԿԱՐԻՈՅ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ

Առջի օր տուած էինք Պուլկարիոյ մարդահամարին թիւերը: Այսօր կուտանք զլխաւոր քաղաքներուն բնակչութեան թիւերը: Սոֆիա ունի՝ 83,102 բնակիչ, Տուրնիցա՝ 15,070, Իլէնա՝ 2209, Փրէսլավ՝ 3847, Պուրկաղ՝ 31,363, Սլիվէն՝ 29,280, Սթ. Զակորա՝ 28,015, Նովա Զակորա՝ 9867, Այթոս՝ 13,540: (Այս վերջին քաղաքին Հայերուն թիւն է 250): Քազանլըք՝ 11 հազար 785, Ռուսճուք՝ 45,650, Հարմանլը՝ 7,179, Վ. Թրնովօ՝ 12,780, Խասքովօ՝ 26,316, Շումէն՝ 25,295:

ԻՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ՖՐԱՆՍԱ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ
ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Վիէննայի նոյէս վինըբ ժուռնալ օրաթերթին Փարիզի թղթակիցը խիստ շահեկան տեսակցութիւն մը ունեցած է «Ներգաղթի ու Գաղաքակցութեան Մանուժողով»ի ընդհանուր վարիչ երեսփոխան Շարլ Լամպէռի հետ։

Պ. Շարլ Լամպէռ իբրեւ քաղ մասնագէտ Ֆրանսայի մէջ բնակող օտարներու վերաբերեալ հարցերու, 1926 Հոկտ. 20էն ի վեր նախարարի մը իրաւասութիւններով կոչուած է վարելու 24, Rue de l'Université֊ի մէջ հաստատուած նոր պաշտօնատան գործերը։

Ինչպէս ծանօթ է, Ֆրանսական քաղաքակրթութիւն ստանալու համար տրուած ազերսագիրները մինչեւ վերջին ժամանակները խիստ դանդաղ ու զեղծումի տեղի աուղ գործողութիւններու կ'ենթարկուէին։ Այժմ սակայն շնորհիւ Պ. Լամպէռի կորովի միջամտութեան, հիմնական փոփոխութիւններու կը սպասուին. օրինակ՝

ա) երեք տարի շարունակական բնակում Ֆրանսայի մէջ (փոխանակ տասնի)։ բ) Ծախք՝ 100 ֆրանք միայն (փոխանակ 1500ի). գ) Օտարի մը հետ ամուսնացող ֆրանսուհի մը իր ֆրանսական հպատակութիւնը կը պահէ, իսկ օտար ամուսինը առանց ձեւակերպութեան ֆրանսական հպատակ կը դառնայ։

Պ. Լամպէռ իր յայտարարութեանց ընթացքին ըսած է.

— Կ'ուզենք զէպի Ֆրանսա ներգաղթը վերակազմել ամերիկեան օրինակին հետեւելով։ Ֆրանսայի եւ Ալզաս-Լոռէնի բնակչութեան թիւը, 1911էն ի վեր 41,478,000էն 40,743,000 իջաւ։ 1891ին բնակչութեան 62 առ հարիւրը հողագործութեամբ կը զբաղէր. 1921ին՝ 53 առ հարիւրը միայն, ու այսօր ա՛լ աւելի նուազ։ Ցորենի արտերը 12 տարուան մէջ 250,000 հեքտար պակսեցան ու հողագործ ժողովուրդը երկու տարուան մէջ երկու միլիոն նուազեցաւ։ Ֆրանսա գաղրած է երկրագործական պետութիւն մը ըլլալէ։

Ֆրանսայի մէջ հաստատուած օտարներու թիւը այժմ 3 միլիոնի կը հասնի ու աշխարհի ամէն կողմէ, 47 տարբեր ազգեր տարեկան 40,000 գաղթական կը ղրկեն մեր երկիրը։ Սակայն ամէնէն աւելի քաղաքականապէս ճնշուած ազգերու կը պատկանին։ Այս համեմատութեամբ, տասը տարուան մէջ Ֆրանսայի բնակչութեան մէկ վեցերորդը օտարներէ կազմուած պիտի ըլլայ։

Հետեւաբար այսպիսի կարեւոր դանդուածներու մեր երկրին մէջ հաստատուիլը այլեւս չենք կրնար առանց հակակշռի թողուլ։ Գաղթականութեան զեղծեալ հոսանքը պէտք է դառնի ու իր ընթացքը կանոնաւորուի, որպէսզի թափի հողագործ ձեռքերու կարօտը քաշող դաշտերու վրայ եւ ոչ թէ երթայ ճարտարագործական կեդրոններու չքաւորներու թշուառութիւնը աւելցնէ։ Միւս կողմէ, կ'ուզենք գաղթականին կարելիութիւն ընծայել, իր ճակատին քրտինքովը հերկած երկրին արժանի ու համահաւասար քաղաքացին ըլլալու։ Այս ալ՝ թէ՛ իր եւ թէ մեր օգտին համար։ Օտար գաղթականներէն շատերը կը բաղձան այս քաղաքացիական իրաւունքը ձեռք ձգել ու հակառակ մինչեւ հիմակուան դանդաղ ձեւակերպութեանց, որով տարեկան միայն 4000 ազերսագրի ընթացք կը տրուէր, դարձեալ օրական 3-400 խնդրարկուներ կը ներկայանան։ Իմ ծրագրած օրինագծով, ապագային կարելի պիտի ըլլայ մէկ տարուան մէջ 100,000 հոգիի հպատակութիւն տալ։

Թղթակիցի այն հարցման թէ առանց նախընթաց հիմնովին իրաշարժման, ցեղով ու քաղաքակրթութեամբ իրարմէ տարբեր օտարներու այսպիսի դանդուածային քաղաքակցում (naturalisation) մը չի՞ կրնար դէշ ազդել ֆրանսական ժողովրդի նկարագրի, մշակոյթի ու բարքերու վրայ, թէ կարելի՞ է արդեօք այդ նոյն անհատներն իրենց բնութենի հայրենիքին կապող հազարումէկ կապերն անտեսել, Պ. Լամպէռ պատասխանած է.

— Այդպիսի վախու մը բնաւ պատճառ չունինք։ Ֆրանսական ժողովուրդի իւրացրելու կարողութիւնը շատ մեծ է։ Միայն կը բաւէ յիշել թէ, ինչպէս շատ մը ուրիշ երկիրներ, Ֆրանսա ալ դարերու ընթացքին այլազան ցեղերու խառնուելուն մէջ գտած է իր զարգացումը։ Լապուտի ու թուռէնի նահանգներուն մէջ մինչեւ այսօր կը հանդիպինք սարակինեան (արաբ) ձեւով գլուխ ունեցող մարդոց, մինչ հիւսիսային ծովեզրին վրայ մեծ մասամբ անգլեւսաքսոն դիմագիծերով ժողովուրդ մը կը բնակի։ Սխալ է ֆրանսական ցեղի մը վրայ խօսիլ, ատիկա դոյութիւն չունի. կայ միայն ֆրանսական ազգ մը, ու այս ազգը կ'ապրի իր մեծ անցեալէն վերջ իր մեծ Ազգային սպասելով։ Ֆրանսական ոգիի ու մշակոյթի համբաւաւոր ռահվիրաններուն մէջ կան Զօլայի, Կամպէթթայի, Պէռկսոնի ու Տիկին Քիւրիի պէս իւրաշրջուած օտարականներ։ Այս իւրաշրջումը դիւրացնելու համար շատ անգամ նոր քաղաքացիէն կը պահանջեն որ իր օտար հնչող անունը փոխէ։

Արդէն ես աղերսարկուներուը ուղղակի հաշիւի չեմ առներ, պիտեմ թէ անոնք երբեք ճշմարիտ Ֆրանսացիներ չպիտի ըլլան. իմ յոյսս երկրորդ ու երրորդ սերունդներու վրայ է։ Փոքրիկ մանուկ մը վեց ամսուան մէջ կատարելապէս իր Ֆրանսացի տարեկիցին ձեւերն ու խօսքերը կ'առնէ։ Փարիզի նախնական վարժարաններու մէջ 25,000 ու հիւսիսային նահանգներու մէջ ալ նոյն գոլորշներն յաճախող 63,000 օտար մանուկներ կան։ Առնք առհասարակ Ֆրանսացիներէն բարձր նիշեր կը ստանան ու կը ջանան իրենց կարողութիւնը ցոյց տալ Ֆրանսացի դասընկերներուն դէմ։

Բնականաբար, առանց ընտրութեան ալ չենք կրնար ամէն օտարականի հպատակութիւն տալ։ Հողագործներու և մանուկներու պէտք ունինք, որով շատ քիչ բացառութեամբ, միայն ընտանիքի հայրերու ու մանուկներու ալ հողագործ հայրերու աղերսագրերուն ընթացք կը տրուի։ Հաւանաբար առնք ամէնէն աւելի Շուէյտացիները, Պելճիքացիները, Իտալացիները եւ Հոլանտացիները պիտի ըլլան։

— Naturalisation֊ի հարցը իւրացէս քանուորական հարց մը՞ն է թէ ոչ։

— Օտարներու հարցը այժմ վեց նախարարութեանց նկատումն առարկայ դարձած է։

Այդ պատճառաւ ալ բնաւ արդիւնք մը չի տար։ Օտարականներ իրենց պլխուն, առանց հակակշռի կ'ելլեն Ֆրանսա կուգան (Զեխոսլօվաքիայէն, Լեհաստանէն, Պելճիքայէն եւլն. եկողները արդէն «վիզա»ի ալ պէտք չունին)։ Ամբողջ արտեր երեսի վրայ ամայացած են բաւականաչափ երկրագործ չգտնուելուն, մինչ անդին անգործ օտարներու խումբեր բազմալնակ քաղաքներու մէջ կը խռնուին։ Մեր հիւանդանոցներուն 100ին 20ը եւ բանտերուն 100ին 50ը օտարականներ կը լեցնեն։

Նոր օրէնքի գործադրութեամբ, կը պահանջեմ որ գաղթողներու բժշկական քննութիւնը մեկնումէ առաջ իրենց երկրին մէջ կատարուի։ Յետոյ քսան ամերիկեան ներգաղթի պաշտօնեաներուն գործադրած մէթոտին, գաղթային հոսանքը հեռացնել Սէնէի, Հիւսիսի, Ռօնի, Պուշ ու Ռօնի, Ժիռոնտի, Ալպ Մարիթիմի, Փիրէնէ Օրիանթալի պէս խիտ բնակչութիւն ունեցող նահանգներէ ու զարն ուղղել դէպի վարին եւ վերին Ալպեաններու Շէռի, Ալիէի ու Նիէվռի պէս նօսր բնակչութիւն ունեցող նահանգներ։

Թղթակիցը տեսակցութիւնը վերջացնելէ առաջ հասկնալ ուզեր է թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ անգործութեան գատապարտուած օտար բանուորներու դիրքը։

— Բնաւ մի մտահոգուիք, ամէն պարագայի տակ երկրէն դուրս չենք հաներ զանոնք։ Արդէն գործաւորներու մեծագոյն մասը կառավարական հսկողութեամբ կնքուած պայմանագրութեանց համաձայն ու որոշ ժամանակի համար եկած է։ Այս պայմանագրութիւնները խստիւ պիտի յարգուին. նոյն իսկ յանձն կ'առնենք տեղացի գործաւորները ճամբել քան մեզ հետ պայմանաւորուած օտար գործաւորները մէջտեղը ձգել։ Միւս գործաւորներն ալ խմբովին սահմանէն դուրս չպիտի հանուին։ Արդէն յաջորդ շաբաթներու ընթացքին հանրային խիստ կարեւոր շինութեանց պիտի ձեռնարկուի որ ատեն կառավարութիւնը գաղթական օտար բանուորներու դիրքը գոհացուցիչ պիտի առնէ։ Ու նոյն իսկ տնտեսական տագնապի մը առաջացման պարագային (ինչ որ ես բոլորովին անհաւանական կը նկատեմ) ունինք մեր գաղթավայրերը։ Ես չեմ ըսողը, ամերիկացի գրագէտ մը ըսած է սա խօսքը. «Ամէն մարդ երկու հայրենիք ունի, երկրորդը Ֆրանսան է»։

Այս երկրին մէջ հաստատուած օտարականներու ու մասնաւորաբար մեզ Հայերուս համար, Ֆրանսայի բարձր պաշտօնատարին այս յայտարարութիւնները եթէ անհատական տեսակէտով քաջալերիչ են, բայց ազգային տեսակէտով ալ ոչ նուազ վրդովիչ յայտնութիւններ կը պարունակեն։

Մեր ազգային գոյութիւնը աչքի առջեւ ունենալով, կ'արժէ որ այս ծրագիրը յիշողութենէ չվրիպեցնենք ու ջանանք այս երկրորդ հայրենիքին մէջ վառ պահել ազգային գիտակցութիւնը, մինչեւ որ հայրենիքին դուռները բացուին։

Կ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԳՈՂ, ՍԻՐՏԸ ԴՈՂ

Երեւանի մօտ, փարաքար գիւղին մէջ, ձմեռը պսակի հարմար եկեղեցի գացած ատեն, տղաքուելիւն էի մուշտակ ձգել նոր փեսային ուսերուն վրայ։

Գիւղին մէջ ամէն մարդ մուշտակ չունէր, եւ գիւղին միակ մուշտակը կարգով կը զարգարէր բոլոր փարաքարցի երիտասարդներու ուսերը։

Ընդհակ օր պուխարինի ճառը կարդալով, յիշեցի մուշտակի հին սովորութիւնը, միայն այն տարբերութեամբ, որ պոլշեւիկեան մուշտակի դերը կը կատարէ «համաշխարհային յեղափոխութիւնը»։

Ամէն անգամ, որ եւ է հարցի մասին խօսած կամ արտաքին քաղաքականութեան մասին զեկուցած ատեն, կամ կուսակցական վէճերու միջոցին, մէջտեղ կը դրուի հին մուշտակի պատմութիւնը։ Ատով պոլշեւիկ վարիչները կ'ուզեն յուսադրել իրենցմէ երես դարձնող բազմութիւնները, իսկ իրենց մարդոց ալ կ'ուզեն ըսել. «Մի կուսիք անօթի շուներու նման կտոր մը ոսկորի համար, ահա գալիք «համաշխարհային յեղափոխութիւնը» բոլորիս պատասխանատու պաշտօններ կը բերէ...»

Սակայն եթէ դիւրին էր քաղաքացիական կուռւ միջոցին ու անկէ յետոյ 5—6 տարի շարունակ դիւրահաւատ գանգուածները նոր դրախտի մը բարիքներով, այժմ դժուար է նոյն միջոցը։

Շնորհակալ պոլշեւիկները ահա երեք ամիս է նոր պատմութիւն մը ստեղծեր են։ Ահա երեք ամիս է, որ մեծէն մինչեւ փոքրը կը խօսին «աշխարհիս ամենաստաղասէր պետութեանը» սպառնացող արտաքին վտանգի մասին։

Այս մասին խօսեցաւ Պուխարինը, որ եղրակացուց. «Ճիշտ է, յառաջիկայ երկու ամսուան ընթացքին կամ գարնան գուցէ չծագի պատերազմը, բայց անխուսափելի է մօտակայ ամիսներու ընթացքին»։ Պուխարինէն մէկ օր յետոյ, Յունուար 13ին խօսեցաւ ռազմական գործավար Վօրօշիլովը կ'ըսէր.

— Ակնհայտ կասկած չկայ, որ Եւրոպայի վրայ ամպեր կը կուտակուին եւ մենք հոգեբանօրէն զօրահաւաքի պիտի ենթարկենք մեզ։»

Իսկ ի՞նչն է պատճառը, որ պոլշեւիկ ղեկավարները կ'ուզեն ամբողջ միութեան 145 միլիոն ազգաբնակութեան մէջ տարածել օգ կ'ընդունուի ու անցեալի բախտաւորները յուսահատ ու գլխիկոր կը վերադառնան։ Այս կը կրկնուի ամէն օր եւ չենք գիտեր թէ տակաւին որքա՞ն պիտի տեւէ։

Ի՞նչ պիտի ըլլայ հետեւանքը եթէ երկարաձգուի ներկայ տագնապը։

Հայրենակցական միութիւնները, որոնց գոյութիւնը շատ անգամ անտեսուած ու արհամարհուած է Ազգ. մարմիններու կողմէ, փրկարար դեր կը կատարեն ներկայիս ու իրենց կարելի միջոցներով նիւթական օժանդակութեան կը փութան իրենց անգործ կարօտեալներուն։ Սակայն ի՞նչ պիտի ըլլան կարօտ անգործները, երբ ոեւէ միութիւն չունին եւ Ազգ. մարմիններն ալ չեն հետաքրքրուիր իրենցմով։

Պատասխանը շատ պարզ է, յարատեւող անգործութեան հետեւանքով ծիւրիլ, ենթարկուիլ հիւանդութիւններու ու օր մը, չարաբաստիկ օր մը, իյնալ հիւանդանոցի մը անկիւնը, անտէր անտիրական, ուրկէ ողջ դուրս ելլելն ալ խնդրական է։

Թէեւ հայրենակցական միութիւնները, ինչպէս ըսի, կը կատարեն իրենց պարտքը, սակայն այդ ալ որոշ սահման մը ունի։ Ժամանակէ մը վերջ, անոնք ալ պիտի դադրեցնեն օգնութիւնը, քանի որ հասոյթի աղբիւրները շատ սահմանափակ են։ Այս պարագային եւ այժմ իսկ ովքե՞ր պարտական են շարժելու։

Ընդուշտ Ազգ. վերին մարմիններուն կ'իյնայ նախ նկատի առնել ներկայ տագնապը ու անոր տխուր հետեւանքները։

Դժբախտաբար Մարսէյլի անժողովրդական եւ նշանակովի Ազգ. վարչութիւնը ամփոփուած իր պատեանին մէջ, չի հետաքրքրուիր գուրսի անցուդարձերով։ Այդ մարմինը, գլուխն ունի ապիկար վարդապետ մը, որ ամենէն առաջ իր ժամանգը կը մտածէ։ Այո՛, կայ վարժարան մըն ալ 100-120 աշակերտներով, սակայն այն փշրանքները, որ կը նետուին այդ հաստատութեան պահպանման համար, չորաբեկ հացագին մը անգամ չեն պաշտօնեաններուն՝ ներկայ սղութեան օրերուն։ Եղած հասոյթներուն մեծագոյն մասը կը ծախսուի հոգեւոր հովուութեան պէտքերուն։

Ազգային գործերու այս վիճակը խոր զգացողութիւն կը պատճառէ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն։ Մարսիլիայի գաղութը, որ իր սանդիմներով կլորիկ հասոյթ մը կ'ապահովէ Ազգ. ատուկին, երբ կը տեսնէ այս անկերպարան վիճակն ու անտարբերութիւնը, բնականաբար իրաւունք կ'ունենայ ընդվզելու կամ չհոգալու։

Ֆրանսական կառավարութիւնը 80,000 ի մօտ գումար տուաւ երկու տարի առաջ սէյլի կարօտեալներուն անոնց Նախորդ Ազգ. Միութիւնը, որ բնաւոր ներկայացուցչի կը դուխս, այդ գումարը իր գահին անունով դրաւ Պանքի մէջ, նոր պարագայի մը ժողովի հաւանութեամբ գործելու համար։ Կա՞յ արդեօք մի ատիպողական եւ ճանաչուած քան այսօրուան գործադրիչը։ Ինչո՞ւ այդ գումարը կարճ փոխադրուեցաւ Բարձականին, մինչ այդ դրամ պահով ձեռքի մէջ չէր։ Բարձականը ինչ առնչութիւն այդ դրամին հետ եւ ով արտօնութիւնը Մարսէյլի նով նկած գումար մը յանձտարերք մը։

Ուշ չէ, դարմանելու համար այս սխալը։ Այդ գումարով սամբ կարելի պիտի ըլլայ կեդրոնաւոր ներկայացուցչի մը դուխս, այդ գումարը իր գահին անունով դրաւ Պանքի մէջ, նոր պարագայի մը ժողովի հաւանութեամբ գործելու համար։ Կա՞յ արդեօք մի ատիպողական եւ ճանաչուած քան այսօրուան գործիչը։ Ինչո՞ւ այդ գումարը կարճ փոխադրուեցաւ Բարձականին, մինչ այդ դրամ պահով ձեռքի մէջ չէր։ Բարձականը ինչ առնչութիւն այդ դրամին հետ եւ ով արտօնութիւնը Մարսէյլի նով նկած գումար մը յանձտարերք մը։

Ուշ չէ, դարմանելու համար այս սխալը։ Այդ գումարով սամբ կարելի պիտի ըլլայ կեդրոնաւոր ներկայացուցչի մը դուխս, այդ գումարը իր գահին անունով դրաւ Պանքի մէջ, նոր պարագայի մը ժողովի հաւանութեամբ գործելու համար։ Կա՞յ արդեօք մի ատիպողական եւ ճանաչուած քան այսօրուան գործիչը։ Ինչո՞ւ այդ գումարը կարճ փոխադրուեցաւ Բարձականին, մինչ այդ դրամ պահով ձեռքի մէջ չէր։ Բարձականը ինչ առնչութիւն այդ դրամին հետ եւ ով արտօնութիւնը Մարսէյլի նով նկած գումար մը յանձտարերք մը։

ԿԵԱՆՔԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Գործազրկութեան տագնապը.— Հայրենակցական միութիւնները կ'օգնեն, բայց մինչեւ ե՞րբ.— Ազգ. գործերու վիճակը.— Սխալ կարգադրութիւն մը.—

Տիրող տնտեսական տագնապը ու անոր հետեւանքով հարիւրաւոր հայրենակիցներու անգործութիւնը ցաւագին երեւոյթներ պարզելէ վերջ, օր աւուր ալ կը կոտտացնէ վէրքը, երբ արդէն սպառած է կամ սպառելու մօտ է տնտեսուած քանի մը ֆրանքը։ Եթէ փորձութիւնք հետաքրքրութեան համար գտնուիլ գործարանի մը առջեւ, բացման պահուն, պիտի տեսնէք տասնեակներով բիտասարդներ, որոնք արշալոյսէն շատ առաջ դուրս ելեր են առաջին շարքերը գրաւելու համար, հակառակ տիրող ցուրտին ու հովին։ Երկար սպասումէ վերջ, ոչ օգ կ'ընդունուի ու անգեայի բախտաւորները յուսահատ ու գլխիկոր կը վերադառնան։ Այս կը կրկնուի ամէն օր եւ չենք գիտեր թէ տակաւին որքա՞ն պիտի տեւէ։

Ի՞նչ պիտի ըլլայ հետեւանքը եթէ երկարաձգուի ներկայ տագնապը։

Հայրենակցական միութիւնները, որոնց գոյութիւնը շատ անգամ անտեսուած ու արհամարհուած է Ազգ. մարմիններու կողմէ, փրկարար դեր կը կատարեն ներկայիս ու իրենց կարելի միջոցներով նիւթական օժանդակութեան կը փութան իրենց անգործ կարօտեալներուն։ Սակայն ի՞նչ պիտի ըլլան կարօտ անգործները, երբ ոեւէ միութիւն չունին եւ Ազգ. մարմիններն ալ չեն հետաքրքրուիր իրենցմով։

Պատասխանը շատ պարզ է, յարատեւող անգործութեան հետեւանքով ծիւրիլ, ենթարկուիլ հիւանդութիւններու ու օր մը, չարաբաստիկ օր մը, իյնալ հիւանդանոցի մը անկիւնը, անտէր անտիրական, ուրկէ ողջ դուրս ելլելն ալ խնդրական է։

Թէեւ հայրենակցական միութիւնները, ինչպէս ըսի, կը կատարեն իրենց պարտքը, սակայն այդ ալ որոշ սահման մը ունի։ Ժամանակէ մը վերջ, անոնք ալ պիտի դադրեցնեն օգնութիւնը, քանի որ հասոյթի աղբիւրները շատ սահմանափակ են։ Այս պարագային եւ այժմ իսկ ովքե՞ր պարտական են շարժելու։

Ընդուշտ Ազգ. վերին մարմիններուն կ'իյնայ նախ նկատի առնել ներկայ տագնապը ու անոր տխուր հետեւանքները։

Դժբախտաբար Մարսէյլի անժողովրդական եւ նշանակովի Ազգ. վարչութիւնը ամփոփուած իր պատեանին մէջ, չի հետաքրքրուիր գուրսի անցուդարձերով։ Այդ մարմինը, գլուխն ունի ապիկար վարդապետ մը, որ ամենէն առաջ իր ժամանգը կը մտածէ։ Այո՛, կայ վարժարան մըն ալ 100-120 աշակերտներով, սակայն այն փշրանքները, որ կը նետուին այդ հաստատութեան պահպանման համար, չորաբեկ հացագին մը անգամ չեն պաշտօնեաններուն՝ ներկայ սղութեան օրերուն։ Եղած հասոյթներուն մեծագոյն մասը կը ծախսուի հոգեւոր հովուութեան պէտքերուն։

Ազգային գործերու այս վիճակը խոր զգացողութիւն կը պատճառէ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն։ Մարսիլիայի գաղութը, որ իր սանդիմներով կլորիկ հասոյթ մը կ'ապահովէ Ազգ. ատուկին, երբ կը տեսնէ այս անկերպարան վիճակն ու անտարբերութիւնը, բնականաբար իրաւունք կ'ունենայ ընդվզելու կամ չհոգալու։

Ֆրանսական կառավարութիւնը 80,000 ի մօտ գումար տուաւ երկու տարի առաջ սէյլի կարօտեալներուն անոնց Նախորդ Ազգ. Միութիւնը, որ բնաւոր ներկայացուցչի մը դուխս, այդ գումարը իր գահին անունով դրաւ Պանքի մէջ, նոր պարագայի մը ժողովի հաւանութեամբ գործելու համար։ Կա՞յ արդեօք մի ատիպողական եւ ճանաչուած քան այսօրուան գործիչը։ Ինչո՞ւ այդ գումարը կարճ փոխադրուեցաւ Բարձականին, մինչ այդ դրամ պահով ձեռքի մէջ չէր։ Բարձականը ինչ առնչութիւն այդ դրամին հետ եւ ով արտօնութիւնը Մարսէյլի նով նկած գումար մը յանձտարերք մը։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

L'Eclaireur de Nice֊ի (26 Յունուար) կը կարդանք, ժուլէի ստորագրութեամբ հետեւալ գնահատականը, նուիրուած Վարդան Մախոխեանի մասին որ նկար մը նուիրած էր քաղաքին կարմիր խաչին։ Գնահատականը կ. խաչի նուիրուած նկարին կը վերաբերի մասնաբապէս։

«... Ես հարկ չեմ համարիր ծանօթացնել պ. Վարդան Մախոխեանը «Էքզէրէօր»ի ընթերցողներուն։ Արուեստի հմուտ դատներ, քամիւլ Մոքլէր, Ռաֆրիլ, Ժօրժ Մօրվէռ, Գաբրիէլ Թիէբօ-Սիսոն, Մելի Ներկայացած են Մախոխեանը իբրեւ մարդկը, զոր կոչած են «Ծովի նատեղծ»։ Կը բաւէ միայն տեսնել ուժգնօրէն արտայայտած իր դէմքը եւ նայուածքին ոգեւորութիւնը Մարսէյլի համար գաղութական ընդհանուր դաշնաւորութիւնը պատկերացնելու համար։ Ծովային տարրին կը զուգորդուի իր մէջը։ Ցիշեալ վարպետին նման ես կը հիանամ, անկեղծ տաղանդին վրայ, որ հանգէս չունեցաւ այն յաղթութեանց որով արտայայտեց, փոխանակ եւանգորը պահելուն, կամ անոր կային քաղցր լռութեան երկինքի եւ ծովի յարաբերակցութեան ձեւերը։

Ներկայացնելու համար նկարը, որ կը պատկերացնէ Նիսի ներու ընդհարում մը ֆէերիի հրանդանին ժայռերուն վրայ։ Ես կը բաւականանամ միայն խօսքերը ֆ. Մոքլէրի, որ կատարած է անոր մէջ թէ՛ գեղացուհի կատարեալ համայնքի ճակցութիւն։ «Իր կառքը չոր շրթներուն կը նետէ ալիքները ուժգին աղի շաղին համբոյրներուն տակ։ Ինչ ուժգնութիւն է որ ծովանկարիչ մը, որ կոչուած է ներկայացնելու ծովը, ունենայ նաեւ ուժ մարդկային կերպարանքներ ստեղծելու։ Ներկայացնելու համար նկարը, որ կը պատկերացնէ Նիսի ներու ընդհարում մը ֆէերիի հրանդանին ժայռերուն վրայ։ Ես կը բաւականանամ միայն խօսքերը ֆ. Մոքլէրի, որ կատարած է անոր մէջ թէ՛ գեղացուհի կատարեալ համայնքի ճակցութիւն։ «Իր կառքը չոր շրթներուն կը նետէ ալիքները ուժգին աղի շաղին համբոյրներուն տակ։ Ինչ ուժգնութիւն է որ ծովանկարիչ մը,

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

L'Eclaireur de Nice֊ի (26 Յունուար) կը կարդանք, ժուլէի ստորագրութեամբ հետեւալ գնահատականը, նուիրուած Վարդան Մախոխեանի մասին որ նկար մը նուիրած էր քաղաքին կարմիր խաչին։ Գնահատականը կ. խաչի նուիրուած նկարին կը վերաբերի մասնաբապէս։

«... Ես հարկ չեմ համարիր ծանօթացնել պ. Վարդան Մախոխեանը «Էքզէրէօր»ի ընթերցողներուն։ Արուեստի հմուտ դատներ, քամիւլ Մոքլէր, Ռաֆրիլ, Ժօրժ Մօրվէռ, Գաբրիէլ Թիէբօ-Սիսոն, Մելի Ներկայացած են Մախոխեանը իբրեւ մարդկը, զոր կոչած են «Ծովի նատեղծ»։ Կը բաւէ միայն տեսնել ուժգնօրէն արտայայտած իր դէմքը եւ նայուածքին ոգեւորութիւնը Մարսէյլի համար գաղութական ընդհանուր դաշնաւորութիւնը պատկերացնելու համար։ Ծովային տարրին կը զուգորդուի իր մէջը։ Ցիշեալ վարպետին նման ես կը հիանամ, անկեղծ տաղանդին վրայ, որ հանգէս չունեցաւ այն յաղթութեանց որով արտայայտեց, փոխանակ եւանգորը պահելուն, կամ անոր կային քաղցր լռութեան երկինքի եւ ծովի յարաբերակցութեան ձեւերը։

Ներկայացնելու համար նկարը, որ կը պատկերացնէ Նիսի ներու ընդհարում մը ֆէերիի հրանդանին ժայռերուն վրայ։ Ես կը բաւականանամ միայն խօսքերը ֆ. Մոքլէրի, որ կատարած է անոր մէջ թէ՛ գեղացուհի կատարեալ համայնքի ճակցութիւն։ «Իր կառքը չոր շրթներուն կը նետէ ալիքները ուժգին աղի շաղին համբոյրներուն տակ։ Ինչ ուժգնութիւն է որ ծովանկարիչ մը,

ՔՈՒԹԷՇ

«Յառաջ»ի 27 Յունուարի թիւին մէջ կը հարցնէիք, թէ «Քութէշը ի՞նչ է», եւ Խորհրդային թերթերէ առնելով կը վախնայիք թէ «արտասահմանի բժշկական օգնութեան մարմիններ... չպիտի պիտանան թէ ի՞նչ հիւանդութիւն է «Քութէշը»։

Քութէշ բառը գործածուած է նաեւ մեր հին բժշկարաններու մէջ, եւ կը նշանակէ ծանօթ Scarlatine հիւանդութիւնը, կարմրախտ, տաճկերէն «քըզըլ»։

Կ. Յ. ԲԱՅՄԱՋԵԱՆ

գիւղանկար մը, կը ներկայացնէ հոգեկան վիճակ մը. Մախոխեանի ծովերը մեզի կը յայտնեն այն հակապկերութիւնները, զորս իր մէջ կը յարուցանէ, յաւիտենական ու ճակատագրական կշռոյթով մը՝ բնութեան մէկ ուժին անսաստը: Թող ներկայացնէ զայն կատաղութեան մէջ կամ հանդարտ մով մը՝ աւազներուն վրայ,— ան կը մնայ, իր սիրտին մէջ, իբրեւ տարազը նուագակցութեան մը մեծամեծ ձայնագրութիւններուն: Հասկնալի է թէ նման արուեստագէտի մը զգայնութիւնը, որ շարունակ կը սրուի յուզակա՛ն ու համեմատաբար ուսումնասիրութեամբը այն հովուերգութիւններուն եւ ողբերգութիւններուն, զորս Լոյսն ու Ջուրը կը խաղան իր բացառիկ թափանցողութեամբ աչքին դէմ, չէ՛ր կրնար անտարբեր մնալ այդ խռովուն կշռոյթին եւ մարդկային կեանքին փոթորիկներուն հանդէպ:

Ծագումով Հայ, անդամ Պատւոյ Լէգէոնի, տարագրուած՝ իր հայրենիքէն, որ նուիրականացած է բազմաթիւ դժբախտութիւններով, Մախոխեան վերջերս ընդունեց ֆրանսական հպատակութիւնը, եւ իր շնորհալի տաղանդով կը հարստացնէ իր երկրորդ հայրենիքը:»

ԾԱՆՕԹ ԽՄԲ.— Մախոխեանի յիշեալ նկարը ցուցադրութեան դրուած է եւ պիտի մնայ, մինչեւ փետր. 10, Նիսի Maison Rub ապակեփեղկին մէջ, «Էքլէրէօր» թերթին կից:

ԹՕՓԳԱՓՈՒԻ ՊԱԼԱՏԸ

Անցեալ շաբթու բացուեցաւ Պոլսոյ Թօփգափուի պալատը, որ այսուհետեւ բաց պիտի մնայ, իբրեւ թանգարան, շրջիկներուն առջեւ: Մուտք նշանակուած է կէս ոսկի: Պալատին կարգ մը բաժինները, մինչեւ որ անհրաժեշտ կարգադրութիւնները աւարտին, դեռ փակ պիտի մնան: Արդէն բաց են գանձարանը, Պաղտատ եւ Մէճիտիէ զարդասենը, կայսերական ընդունարանը, բժշկապետարանը, յախճապակեայ դղեակը, կուսանոցի ներքիններուն յարկաբաժինները: Մօտ օրէն պիտի բացուին պալատական կիներուն յարկաբաժինները, որոնք հազարումէկ հաճոյքներու թատր դարձած էին: Գանձարանին մէջ կը բնակէր Ֆաթիհը: Այս դղեակը, վարի եւ վերի յարկը, եօթը աչք (սրահ) ունի: Հոս կը պահուին օսմանեան թագաւորներուն զգեստները, խոյրերը, գահարեղէնները, շքանշանները, զէնքերը, գահերը, զարդմանակները, կնիքները:

Զինադադարին, զգուշութեան համար, գանձարանին ամբողջ հարստութիւնը շողենաւ մը լեցնելով Իզմիրի ճամբով Էնկիւրի ղրկած էին: Հաշտութենէն յետոյ վերադարձուած ըլլալով Պոլիս, այժմ կարգի կը դրուին: Գանձարանի այս հարստութիւնը թէեւ դեռ գնահատուած չէ, սակայն, պատմական արժէքէ զուրս միլիառներու գին ունին:

Գանձարանի առաջին սրահին մէջ կան խոշոր ապակեդարաններ, որոնց մէջ կ'երեւին փադիշահներու դէմքերը, կայսերական աթոռներ, խոյրեր, զարդմանակներ, գինանշաններ, դաշոյններ: Ֆաթիհին գահը, մետաքսեայ ծածկոցով: Դաշոյնը, կոթին վրայ երեք զունդ թանկագին զմրուխտով: Կայսերական զգեստներուն մօտ սամ մը, զոր նուէր տուած է Պատրիարք մը: Պայազիտ Բ.ին թագը խոշոր մարգարիտի աչքերով: Գանունի թագաւորին թագը, հրաշալի զարդմանակով: Զրահապատ կերպարանքներ, կակաչով նախշուած գահեր: Լուի ԺԶ. ոսկով ժամացոյցներ, հնդկէք անօթներ, պարսկական կուժեր, թրքական քիսաբիններ (ըպրըք), ջրամաններ, բաժակներ, ադամանդէ վիզով շիշեր, Հնդկաստանի արտադրութիւն՝ Շահ Իսմայիլի գահը, զոր յափշտակած է Եաւուզ Սուլթան Սէլիմ: Այս աննման գահը հալկթածոյ է, բանուած յակինթով, զմրուխտով, ծանրագին քարերով: Պատերուն վրայ ոսկեզօծ աշտանակներ:

Երկրորդ սրահին մէջ եբենոսեայ գահ մը (Սուլթան Մուրատ Դ.ի) կիտուածանկար ջահ մը, Ահմէտ Գ.ի գահը՝ սատափի վրայ պերօզակով քանդակուած, վրան՝ կակաչի ձեւով զմրուխտ մը, Խըրքայը շէրիֆի տնտուկներ, արքայազուններու օրօրոցները:

Սուլթան Ահմէտ Ա.ի շինած քէօշքին (խորանարդաձեւ մանրանկար տաճար) ոսկի ջրորդանը: Ոսկեզօծ գրանկար մը, վրան քանդակուած ոտանաւոր մը: Եղիա մարգարէին... կմախքը: Բիւզանդական կայսրերէն Կոստանդինի գրիչը: Կիտուածանկարեալ կոնքեր, քիսաբիններ, կարմրաքարէ յամպարի տուփեր, Կատարինէ Թագուհիին պչրանքի սեղանը, զոր յափշտակած է Պալթաճը Մէհմէտ փաշա: Սեղանին վրայ կայ հայելի մը, երկու աշտանակ եւ ծանրագին քարեր:

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Պոլսոյ մէջ մօտ 8000 համբ կայ, որոնք զանազան արհեստներ ունին, —կօշկակար, նկարիչ, երկաթագործ, կահագործ, դերձակ եւայլն: Այս դժբախտները սակայն կ'աշխատին եւ կ'ապրեցնեն իրենց ընտանիքը: Շատերը կարդալ գրել գիտեն: Վերջերս Պոլսոյ մէջ գումարած են իրենց համաժողովը, ուր բանաձեւած են պահանջներ, յանձնելու համար կառավարութեան: Նշանացի խօսակցութիւններով, ի հարկին գրաւոր հասկցնելով, անոնք համաձայնութեան եկած են կարգ մը բարդ եւ խելացի որոշումներու շուրջ, բան մը որ բախտաւոր շատախօսներ չեն յաջողած ընել:

Համբերուն պահանջներն են.

1.— Փոխադրական միջոցներու արկածներէն զերծ մնալու համար, ընդունիլ բոլոր համբերուն յատուկ գլխարկ մը, որուն եզերքները կարուած պիտի ըլլան կարմիր երիզով. կարմիր պիտի ըլլայ վերի մասն ալ:

2.— Գլխարկը որոշելէն յետոյ հրաման տալ ինքնաշարժի եւ ամէն տեսակ կառքի վարիչներուն, որ ուշադրութիւն ընեն կարմիր գլխարկով մարդոց:

3.— Համբերէն չգանձել կամուրջի դրամ եւ շահատուրք: Եւ ուրիշ խելացի պահանջներ, որոնց ուժ տալ խոստացած է Պոլսոյ եւ Իզմիրի համբերու վարժարանին տնօրէն Յուսուփէյ:

ՊՈԼՍՈՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՈՐՔԱՆ ՏՈՒՐՔ ՎՃԱՐԱԾ Է

Պոլսոյ թերթերը կը հրատարակեն 1 Մարտ 1926—31 Դեկտեմբեր 1926ի ժամանակամիջոցին Պոլսոյ ժողովուրդին վճարած տուրքերուն ցուցակը.

	Որոշուած քանակը ոսկիով	Գանձուած քանակը ոսկիով
կլճտուրք.	2,231,283	1,356,521
Հող. եւ Թափուր գետիններու	300,000	339,000
Շահտուրք.	3,348,252	2,633,814
Համրանքի	112,954	100,416
Սպառման	4,253,764	3,630,364
Դրօշմատուրքի եւ Թէզքէրէի	874	701
Արտօնագիրի եւ իւնվանի	97,731	95,899
Դրամական	94,770	228,728
Նահանգին եւ քաղաքին	229,750	309,096
Մաքսու	100,951	466,145
Շիտրքի. եւ սպառ. յաւելումները	23,123	75,427
Ժառանգ. եւ փոխանցման	26,739	26,464
	8,328,927	11,508,073

Արհեստներու քաջալերութեան օրէնքին համաձայն կամ լքեալ ազգ. կալուած ըլլալուն պատճառաւ, յետաձգուած տուրքերուն քանակը՝

կալուածատուրքէ	113,405 ոսկի
Հողային եւ Թափուր գետիններու տուրքէ	4,654 »
Շահատուրքէ	6,497 »

Եւ դեռ այս սարսափելի տուրքերը ամբողջապէս չեն գանձուած, որովհետեւ հաւաքիչ պաշտօնեաները անբաւարար թիւ մը կը կազմեն Պոլսոյ մէջ: Ներկայիս 41 հաւաքիչ պաշտօնեայ կը գտնուի: Ելմտական գործավարութենէն արտօնութիւն խնդրուած է, պաշտօնեաներուն թիւը կրկնապատկելու համար:

կարդացէք և տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ՔԷՍՐԻԿՑԻՆԵՐԸ ՇԻՐԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քէսրիկի Երիտ. Միութեան ի նպաստ Շիրակի աղէտեալներուն սարքած հանդէսի հասոյթը, 600 ֆրանք, ձեզի կ'ուղարկենք ու կը խնդրենք որ յատկացնէք Ամերիկեան Նպաստամատոյցին, որպէսզի գործածուի իր նպատակին: (Տես ցուցակը):

Թէեւ մեր բաժինը մի քիչ ուշ եւ քիչ մըն ալ մեր ակնկալածէն պակաս է, եւ սակայն այսքանը իսկ բաւական է ցոյց տալու թէ մենք անտարբեր չենք հանդէպ մեր աղէտահար եղբայրներուն եւ մեր կարելին ի գործ դրած ենք այս կամ այն կերպով մեր լուման հասցնելու մեր տառապեալ եղբայրներուն: Մանաւանդ որ, մենք չմոռցանք զանոնք ներկայ գործադրկութեան տագնապին մէջ, որ մեր սեմերէն ներս մտած է արդէն: Երանի թէ ամէն միութիւն ասպարէզ գար, հոգ չէ թէ փոքր բաժինով. բաւական է որ անկեղծ զգացումներով տոգորուած ըլլան: Մեզի երբեք չի հետաքրքրեր այս կամ այն հասանքը: Մենք բոլորովին անկախ այս բոլորէն, կը գործենք ազատ եւ անկաշկանդ եւ հետեւաբար կրնանք ի հարկին նորէն օժանդակել:

Միութեանս բոլոր անդամներն ալ կարօտագին աչքերով ու անվհատ կը սպասեն Հայաստանի դռներու բացման: Մեզի համար չափազանց դառն է ապրիլ օտար երկինքի տակ, զրկուած մեր հայրենիքէն, զրկուած սեփական երդիքէ, յաճախ «հալալ» վաստակէ: Ե՞րբ վերջ պիտի տրուի այս թափառական վիճակին...

(կնիք Մասնաճիւղի)

Ց. Գ.— Հոս անհրաժեշտ կը նկատենք յանձնարարել բոլոր մեր գիւղացիներուն թէ Երիտ. Միութեան անունը փոխած եւ անուանած ենք Քէսրիկի ընդհ. Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղ: Մեր կեդրոնը կը գտնուի փրավիտէնս, Ամերիկա, որ արդէն մեզի հետ յարաբերութեան մտած է եւ իր աջակցութիւնը չէ զլացած նիւթապէս եւ բարոյապէս:

Գործազուրկ մը կը յարձակի.— Առջի գիշեր, Ռիվոլի փողոցին վրայ երեք անցորդներ աղաղակ բարձրացուցին եւ ոստիկաններ վազեցին հասան: Անցորդները ցոյց տուին մարդ մը, որ իրենց վրայ յարձակելէ յետոյ կը փախչէր: Ոստիկանները անմիջապէս ձերբակալեցին անծանօթը, որ յայտարարեց թէ գործազուրկ ըլլալով, եւ երկու օրէ ի վեր հաց կերած չըլլալով, որոշած էր կողոպտել անցորդները: Սակայն վրայէն գտնուեցաւ 212 ֆրանք եւ վեց բանալի:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Թագաւոր մը բանտարկուած.— Կնորա Դ. Թագաւոր Տահոմէի (պետութիւն արեւմտեան Ափրիկէի մէջ, Ֆրանսական գաղութ), իր երկրին դատարանին կողմէ անցեալ տարի դատապարտուած էր 20 տարուան բանտարկութեան: Թագաւորը ամբաստանուած է թէ 15 տարեկան երկու աղայ սպաննած է: Հետեւորդ մը ըլլալով կախարդութեան, այդ ոճիրը գործած էր կատարելու համար դժոխային եւ խորհրդաւոր արարողութիւն մը:

Կնորա Դ. միշտ կը պնդէ անմեղութեանը մասին, եւ կը կարծէ թէ ինք զոհ գացած է քաղաքական մեքենայութիւններուն իշխան Թէքփայայի, որ այժմ բազմած է իր արքայական գահին վրայ:

Գեղեցիկ նիւթ մը շարժանկարի: Կալանաւոր արքան դիմելով Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին, շնորհ խնդրած է, սակայն մերժուած:

Գողութիւն շոգեկառքի մէջ.— Առջի գիշեր, Ֆրանսացի մանկամարդ տիկին մը, վերջին շոգեկառքով, Ա. կարգը մխ-մինակ նստած, Սէն-Բրիւ իր տունը կը վերադառնար: Սիւրէնի կայարանէն յետոյ, երբ շոգեկառքը ճամբայ ելած էր արդէն, յանկարծ դուռը կը բացուի եւ ներս կը մտնէ երիտասարդ մը, որ սեւ դիմակ մը դրած էր երեսին, եւ աչքերը կը փայլէին երկու ծակերուն մէջէն: Տիկինը ժամանակ չունեցաւ ահազանգի զանգակը քաշելու, երբ անծանօթը ատրճանակը ուղղած՝ պահանջեց որ, խելօք ու հանդարտ, ունեցած դրամը տայ: Նոյն վայրկեանին յափշտակեց նաեւ տիկնոջ ձեռքէն պայուսակը, որ 250 ֆրանքի գումար մը կը պարունակէր: Տիկինը աղաչեց որ գոնէ տանը բանալիները վերադարձնէ, գիշերը դուրսը չմնալու համար: Գողը դրամները միայն առաւ եւ վերադարձուց գեղեցիկ պայուսակը: Յետոյ, երբ շոգեկառքը Վալ-տ'Օրի մօտ կը դանդաղէր, տիկնոջ հարցուց թէ «Դուք Սէն-Բրի՞ւ վար պիտի իջնէք» եւ առանց պատասխանին սպասելու, դուռը բացաւ կորսուեցաւ:

Մայր-աղջիկ մը.— 19 տարեկան աղջիկ մը, որ վեց ամսու մանուկ մը ունի, անցեալ օր երբ կ'ուզէր նետուիլ Փարիզի մէջ Սէն-Մարթէնի ջրանցքը, մօտը գտնուող պահապաններ արգիլեցին եւ ոստիկանատուն տարին: Հոն խեղճ աղջիկը պատմեց թէ կ'ուզէր անձնասպան ըլլալ, որովհետեւ վեց ամսուան երախայ մը ունի, եւ նորէն յղի ալ է, միւս կողմէ «բարեկամը» զինք լքած է եւ միջոց չունի ապրելու:

Ոճրագործ ատամնաբոյժ մը.— Առջի օր Էփինէյի մէջ ահռելի ոճրագործութիւն մը կատարած է ատամնաբոյժ մը: Ատամնաբոյժ Փաուքալ, որ մօրը հետ կը բնակէր իր բուժարանին վրայ, ընտանեկան անհամաձայնութեան մը պատճառաւ, կ'որոշէ ձգել ատամնաբուժութիւնը: Երբ քոյրը, որ նոր ամուսնացած էր Տիմա անունով երիտասարդի մը հետ, ուզեց գալ բնակիլ նոյն յարկին տակ, անհամաձայնութիւնը ալ աւելի մեծցաւ: Յանկարծ քեռայրին մէկ ազգականն ալ քանի մը օրուան համար հիւր եկաւ: Բռնկեցա՛ւ ատամնաբոյժը: Եւ առջի օր, գիշերը, հինգ անգամ ատրճանակը ճչաց անոնց տանը մէջ: Դրացիները լուր տուին ոստիկաններուն, որոնք ձերբակալեցին զինքը: Մազ մնաց որ ամբոխը բզիկ բզիկ ընէր: Տանը մէջ փեսան, ձախ քունքէն եւ աջ բազուկէն վիրաւոր ինկած էր գետին: Իսկ փեսային ազգականը արդէն հոգին փչած էր:

Փոթորիկ եւ ձիւն.— Նորվէկիոյ ծովեզերքներուն վրայ սարսափելի փոթորիկ մը կը դղրդայ: Ձկնորսի շատ մը նաւեր ընկղմած են եւ մարդկային զոհերու թիւը կը հասնի 21ի:

Մանշ ծովը, Ֆրանսայի հիւսիսային եզերքներուն վրայ, փոթորկած է եւ նաւարկութիւնները դադրած են:

Ֆրանսայի ստորին Լուարի շրջանակին մէջ սաստիկ փոթորիկէ մը յետոյ կարկուտ տեղացած է: Կայծակ զարկած է Մաշքուլի եկեղեցիին շանթարգելի նետին եւ խորտակած՝ զայն: Փոթորիկը մեծ վնաս պատճառած է:

Ֆրանսայի հարաւ—արեւմտեան եզերքին վրայ եւս նաւարկութիւնը անկարելի դարձած է:

Առատ ձիւն կը տեղայ Մօնփէլիէի շրջանին մէջ:

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՇԻՐԱԿԻ ՋՈՀԵՐՈՒՆ

("ՅԱՌԱՋ„Ի ՄԻՋՈՑԱՒ)

Քէսրիկի հայրենակցական միութենէն (Մարսէյլ)	600.—
փետր. 3ի գումարը	5307.75
Գումար	5907.75
եւ մէկ ողերլին դեկտ. 31ին փակուած հաշիւը	65963.55
ընդհ. գումար	71871.30

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

կ'աւարտի «Բանւորը», որ այնքան հետաքրքրութեամբ կարդացուեցաւ:

Անմիջապէս յետոյ կը սկսինք հրատարակել՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ ԿՈՏԻՆ

Ռումանացի երիտասարդ գրագէտ ՓԱՆԱՅԻԹ ՍԹՐԱԹԻԻ ամենավերջին եւ յուզիչ գործը՝ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ԲԱՆՒՈՐԸ

(ՀԻՆ ԶՐՈՅՑ).

— Ո՞ւր, մա՞յրդ, հա՞յրդ, եղբայրնե՞րդ...:

— Ո՛չ, անոնք ամէնքը իրենց հայրենիքն են...: Ազատենք բոլոր մայրերը, հայրերը, եղբայրները:

— Ազատենք, Էմմանէլ, խօսէ՛, խօսէ՛ միայն... Ա՜հ, դուն ես այն տղեկը...:

Ու Սիգոննա կուլար ու երջանիկ էր կորսուած դրախտ մը գտնողի նման:

* * *

Հետեւեալ առաւօտ Էմմանէլ կ'իմանար Աննայէն ամբողջ մնացեալ պատմութիւնը Սիգոննայէն:

Սիգոննա Հէլիոպոլիսէն ճամբայ ելլելէ վերջ, Ասարի, Նաբուլի եւ Պալի միջոցաւ սպաննել կուտայ Ամիադամը, իբրեւ վրէժխնդրութիւն:

Կը մտնէ Պալմիրա եւ կ'ամուսնանայ Ասարի հետ:

Քիչ ժամանակ վերջ սպաննել կուտայ Ասարն ալ ու կ'իշխէ Պալմիրայի վրայ: Ան վրէժ կը լուծէր նաեւ ամբողջ ժողովուրդէն, զայն ամէն ձեւով կողոպտելով: Ան գրեթէ ամէն երեկոյ կուտար Սարդանապալեան խնճոյքներ: Երիտասարդութեան կէսը հիւծած էր իրեն համար: Ժողովուրդը փոխուած էր մուրացկաններու խումբի մը: Հասարակութեան մէջ բողոք ու կատաղութիւն ամէն օր կը տեսնուէր: Օր մը վերջապէս ամբոխը Զապտալէ անուն հսկայի մը առաջնորդութեամբ քալեց պալատին վրայ եւ պահակ զինուորները սպաննեց: Ամիտ, պահակապետը, հարցուց ամբոխին թէ — ինչ կ'ուզեն:

— Թագուհի՛ն, պոռացին այրերն ու կիները միաբերան:

Ամիտ քաշուեցաւ: Գոռում գոչումը սկսաւ: Ու յանկարծ սիւներու մէջէն մեծ շուշանի մը նման երեւցաւ Սիգոննա, ճերմակ շղարշներու մէջ փաթթուած: Կեցաւ պալատին սանդուխներուն վերին աստիճանին վրայ: Իր հետը մարդ չէր ուզած: Ամբոխին մէջէն վայրի կանչ մը բարձրացաւ.— Մա՜հ, մա՜հ... ու քայլ մը դէպի առաջ: Սիգոննա յանկարծ իր վրայէն նետեց սպիտակ շղարշը եւ յամից ցցլուն մերկ կանգնեցաւ ամբոխին առջեւ: Լոյսի գանձ մըն էր ան ու շլացուց ապստամբները: Ան իր ծիծերուն լուսացունգերը ցցեց ու պոռաց:

— Ահա՛, սպաննեցէք զիս... Շո՛ւտ, շո՛ւտ...

Ամբոխը տառապանքի աղաղակներ կ'արձակէր ի տես Սիգոննայի աստուածային մերկութեան: Ու կարծես դիցուհի մը ըլլար ան: Ամբոխը գետին ինկաւ: Իւրաքանչիւր մարդ իր զգեստով իր աչքերը կը գոցէր՝ չտեսնելու եւ չտառապելու համար: Սիգոննա յաղթած էր: Վար իջաւ սանդուխներէն եւ հասարակութեան վրայ կոխկրտելով յառաջացաւ հայհոյանքներ բերնին:

— Սրբուհի՛ն, հոգի՛ն, անասուննե՛ր:

Սիգոննա հասաւ կիներու բաժնին: Կիները դէմ դիմաց երկու կարգ եղան պառկած վիճակի մէջ եւ իրենց մազերը գետին փռեցին որպէս զի Սիգոննա անցնի փափուկ վարսագորգի մը վրայէն: Սիգոննա անոնց ալ ուղղեց բառեր:

— Աղտո՛տներ, բոզե՛ր...

Ու քիչ վերջ արդէն հեռացած էր Պալմիրայէն, խումբ մը հաւատարիմներու հետ:

Սիգոննա վերադարձած էր Սիդոն: Ժամանակ մը վերջ կանչուած էր Հռոմէն: Տիբերիոս կայսրն էր զինքը հրաւիրողը: Այս հրէշը ջարդելէ վերջ Օգոստոս կայսեր ամբողջ ցեղը, սպաննելէ վերջ իր բարեկամ Սէյանոսը՝ խողխողելէ վերջ քաղաքին ազնուականներէն շատերը եւ կողոպտելէ վերջ ամբողջ կայսրութիւնը, իր քով բերել տուաւ Սիգոննան ու քաշուեցաւ Կապրէա կղզին, անկէ կառավարելով աշխարհը, իր հեշտութիւններէն աւելցած ժամերով: Հինգ տարի մնաց Տիբերիոսի մօտ: Կապրէայէն արդէն քանի մը տարի էր որ եկած էր Եգիպտոս:

* * *

Ցերեկին ճաշէն վերջ, Սիգոննա եւ Էմմանէլ գացին պարտէզ:

Սիգոննա փափաքեցաւ ինքն ալ իմանալ Էմմանէլի կեանքը:

Էմմանէլ խուսափեցաւ եւ պատասխանեց.

— Օր մը բոլոր աշխարհի հետ դուն ալ կ'իմանաս իմ կեանքս:

Էմմանէլ փափաք յայտնեց Թէփէ երթալու եւ ուսանելու: Սիգոննա հաւանեցաւ: Ու քանի մը օր վերջ Էմմանէլ մեկնեցաւ:

* * *

Բաւական ժամանակ վերջ, օր մը վերադարձաւ Էմմանէլ, դեռ ուսանողական շրջանը չաւարտած: Շրջեցաւ Սիգոննայի հետ մէկտեղ Տիբերիոսի ընծայած հողերուն մէջ: Առաջարկեց Սիգոննայի այդ հողերը բաժնել աղքատներուն: Սիգոննա զմայլելի համակրութիւն մը միայն ցոյց տուաւ: Շատ խանդավառուեցաւ Էմմանէլ ասկէ եւ թեւերը վեր քաշելով գործի սկսաւ: Հաւաքեց բոլոր կաղերը, կոյրերը, հաշմանդամները, որբերը, այրիները, խեղճերը, դժբախտները եւ լեցուց այդ հողերուն մէջ: Թշուառները այնքան շատ էին որ ահագին հողերը քիչ եկան:

(Շար.) ՆՇԱՆ ՊԵՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

թէօր՝ Մանիկեան ճաշարանը: Յակոբեան ներս մտաւ եւ Օհաննեանի դիմացը նստաւ: Հազիւ սկսած էին խօսիլ, երբ հայ՝ հոյութիւններու տեղատարափ մը սկսան իրարու դէմ: Օհաննեան անմիջապէս ձեռքը գրպանը տարաւ. Յակոբեան ոտքի ելաւ եւ փորձեց փախչիլ: Այդ պահուն Օհաննեան ատրճանակը պարպեց իր հակառակորդին վրայ, սակայն գնդակը վրիպեցաւ եւ ապակի մը ջարդեց: Յակոբեան դէպի դուռը կը վազէր. սակայն Օհաննեան մէկ ոստումով վրան խոյացաւ եւ մօտէն երկու գնդակ եւս պարպեց. անկէ վերջ ա՛լ ատրճանակը կրակ չառաւ: Յակոբեան սեղանի մը քով գետին ինկաւ: Այն ատեն հրէշը անոր կոկորդէն բռնեց եւ վայրենի կատաղութեամբ մը ատրճանակի կոթով հարուածներ տեղացուց իր զոհին գլխուն: Ոճիրին ականատեսները օգնութիւն խնդրեցին: Ոճրագործը պաշտպանելէ վախնալով սկսաւ հեւասպառ փախչիլ, հետապնդուած անցորդներէ: Օհաննեան ասոնց վրայ դարձուց իր զէնքը, որ բարեբախտաբար կրակ չէր առներ այլեւս: Հասաւ Փլաս տիւ Փօն եւ մտաւ թիւ 7 շէնքը, ուր կը բնակէր: Այդ պահուն ժողովուրդը ահազանգը հնչեցուցած էր եւ «բռնեցէ՛ք ոճրագործը, սպաննեցէ՛ք» կը պոռար: Փօլ-Պէրի պահականոցէն երկու ոստիկաններ, որոնց միացած էին հեծանւորդ ոստիկան մը եւ բազմաթիւ անցորդներ, վճռաբար շէնքէն ներս մտան եւ սանդուխէն վեր ելան. մարդ չգտան: Դ. յարկը բնակող կին մը ոստիկաններուն յայտնեց թէ երկար պեխերով թխադէմ հսկայ մարդ մը, արիւնոտ շապիկով, հեւ ի հեւ մտած էր իր քովի կահաւորուած սենեակը:

Ոստիկանները դուռը զարկին, Օհաննեան բացաւ եւ պաանց դիմադրութեան յանձնուեցաւ: Պրաունինկը, զոր անկողինին վրայ նետած էր, գրաւուեցաւ եւ ոճրագործը բազմաթիւ ոստիկաններու ընկերակցութեամբ Փլաս տիւ Փօնի ոստիկանատունը տարուեցաւ:

Յակոբեան ինքնաշարժով Օթէլ-Տիէօ հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ: Գնդակներէն մէկը աջ դաստակը ծակած է, միւսը ձախ ծիծին տակէն մտնելով կողոսկրին վրայէն սահած եւ ձախ բազուկին աջեւի մասէն դուրս ելած է: Երկու վէրքերն ալ ծանր չեն. սակայն գլխուն ստացած հարուածները մտահոգութիւն կը պատճառեն: Հիւանդանոցի բժիշկը կը յայտնէ որ եթէ գանկին ոսկորները կոտրած չեն, հաւանաբար կարելի ըլլայ փրկել Յակոբեանի կեանքը:

Սէն-Լուի թաղի ոստիկանապետը Պ. Պուա եւ իր քարտուղարը Պ. Ազարիօ հարցաքննեցին ոճրագործը, որ ըսաւ թէ Յակոբեանը կը ճանչնար 1914էն ի վեր եւ զայն ուզած էր պատժել որովհետեւ եօթը ամիսէ ի վեր գլխու ցաւ կուտար իրեն: Սակայն սպաննելու նպատակ չունէր:

— Իբրեւ խոհարար Մանիկեանի մօտ մտնելէն ի վեր, Յակոբեան իմ պատիւս եւ պարկեշտութեանս դէմ խօսքեր կ'ընէր հրապարակաւ, ինչպէս ընկերներս կը հաղորդէին ինծի: Զայրացած էի. այս պատճառաւ միտքս դրի բացատրութիւններ ուզել: Իմ դժբախտութիւնս կը սկսի 1923էն, երբ Մանիկեան ընտանիքը Լիոն եկաւ: Մանիկեան կ'ուզէր ինծի տալ իր քոյրը, որ պատերազմին այրի մնացած էր երկու զաւակներով: Սպասեցի. սակայն 10 ամիս կայ որ Մանիկեան իբրեւ խոհարար առաւ Յակոբեանը: Իմացայ որ Յակոբեան մշտական յարաբերութեան մէջ էր իմ նշանածս ըլլալիք կնոջ հետ: Այլեւս չէի տեսնուեր Մանիկեան ընտանիքին հետ: Այն ատեն է որ ինծի դէմ հալածանքները սկսան: Երկար ատեն համբերեցի, բայց վերջին օրերս կը զգայի թէ կեանքս վտանգի տակ էր: Բոլորը կը դաւադրէին ինծի դէմ: Վրաս առի ատրճանակ մը, զոր հինգ տարիէ ի վեր ունիմ. վճռած էի վերջ տալ այս վիճակին: Եւ որովհետեւ գլխ հալածողներուն գլխաւորը Յակոբեանն էր, ուզեցի զայն պատժել:

Ոստիկանատան մէջ հարցաքննուեցաւ նաեւ Մանիկեանի քոյրը Տիկին Շահնար, որ ըսաւ.

— Ոճիրին պատճառներուն մասին բան չեմ գիտեր: Մերժեցի ամուսնանալ Օհաննեանի հետ, որովհետեւ ամուսինս Թրքական տարագրութեան ատեն իբրեւ անհետացած արձանագրուած է եւ ոչ իբրեւ մեռած: Յակոբեանի հետ ո եւ է յարաբերութիւն չունիմ:

Լիոնի ֆրանսերէն թերթերը երկարօրէն կը պատմեն այս դէպքը եւ ոճրագործին վայրենութիւնը վեր կը հանեն:

Չինական խնդիրը

Ամբողջ միջազգային մամուլը լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնէ Չինաստանի դէպքերուն առթիւ: Շատեր անխուսափելի կը գտնեն պատերազմը, եթէ Անգլիա վերջին պահուն տեղի չտայ: Ինչպէս յայտնի է, Չինաստանի երկու կառավարութիւններն ալ (Փէքին եւ Քանթոն) մերժեցին բանակցիլ Անգլիոյ հետ, քանի որ քսան հազար զինուոր կը ղրկէ Շանկայ: Անգլիոյ աշխատաւորական եւ ազատական թերթերը կը պահանջեն ետ կանչել այդ զինուորները, կամ գոնէ Շանկայ չհանել զանոնք, այլ ուրիշ տեղ մը, սպասելով բանակցութեանց ելքին: Զինուորները Չինաստան կը սպասուին Մարտին, այնպէս որ մինչեւ այն ատեն պէտք է միջոց մը գտնել, պատերազմը կանխելու համար:

Ամերիկեան կառավարութիւնը, որ միշտ մեկուսի կը գործէ, մասնաւոր լիազօրութիւններ տուաւ ծովակալ Ուիլեըմսի: Այս վերջինը կը հեռագրէ թէ 2500 նաւազ ցամաք պիտի հանէ Շանկայ:

Մուսոլինիի տեսակցութիւնները

Թորինոյի ոստիկանապետը հրամայած է գրաւել ֆաշիստական «Սթամփա» եւ «Կազէթթա տէլ Փօփօլօ» թերթերու այն թիւերը, որոնց մէջ թարգմանուած էին Մուսոլինիի յայտարարութիւնները «Տէյլի էքսփրէս»ի թղթակցին:

Այս դէպքը մեծ զարմանք պատճառեց, որովհետեւ ո՛չ այս թերթերը իբրեւ խռովարար ճանչցուած են, ո՛չ ալ Մուսոլինի հակազգային գրող մըն է: Միակ տրամաբանական բացատրութիւնը այն է որ Մուսոլինիի յայտարարութիւնները սահմանուած են միայն Անգլիացիներուն, որոնք անոնց ճշտութիւնը ստուգելու հնարաւորութիւն չունին: Մինչդեռ երբ Իտալացիները կարդան, սուտն ու իրաւը պիտի հասկնան: Խնդրոյ առարկայ տեսակցութեան մէջ Մուսոլինի յայտարարած էր թէ 20 միլիոն Իտալացիներ յարած են ֆաշիստ արհեստակցական միութեանց, թէ մամուլի ազատութիւնը չէ ջնջուած Իտալիոյ մէջ, մինչդեռ նոյն ինքն Թորինոյի մէջ արքայական եւ պահպանողական թերթ մը՝ «Սթամփա» դադարման ենթարկուեցաւ եւ արտօնուեցաւ վերհրատարակուիլ այն ատեն միայն, երբ ֆաշիստ դարձաւ: Նոյնպէս կը յայտարարէր թէ ընդդիմադիրներու ընդհանուր թիւը 2000ը չանցնիր, մինչդեռ առնուազն երեք հազար հոգի բանտն են:

ԲԱՑՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԵԻՐՈՊԱՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻ

Théatre Renée Maubelի մէջ, 10 Rue du l'Orient, Metro Blanche

Այս երեկոյ ժամը 8.30ին (կը վերջանայ ժամը 11.30ին

կը ներկայացուի՝ ԿԱՐԼ ԿՈՒՑՔՈՎԻ

ՈՒՐԻԷԼ ԱԿՈՍՏԱ Տրամը, 5 արար

Կը մասնակցին Տիկ. Ալիքսանեան, Օր. Քօշեան, Պ. Պ. Մ. Մարութեան, Կոստանեան Որդի, Ս. Նաւասարդեան, Ն. Պէշիկթաշլեան, Շ. Սարեան եւն.:

Տոմսերու գիները խիստ ժողովրդական, 10, 7.50, 5 և 3 ֆրանք

Հերթական բեմիչեօր՝ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Հայազգի հռչակաւոր ձեռնածու՝ ՓՐՈՖ. ԷԶՆԱՔԻ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

ՄԻԱԿ ԱՌԻԹԸ ՀԵՏԱՔՐՔԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

30Է ԱՒԵԼԻ ՓՈՐՁԵՐ

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ ? ԴՐԱՄԻ ԱՆՁՐԵՒԸ ? Եւլն.

Տեղի կ'ունենայ 6 փետրուար 1927 կիրակի գիշեր ժամը 9ին

SALLE du PEUPLE FRANÇAISի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ

42, Rue Hermel (18e) Métro : Simplon

ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳ — ԳԻՆԵՐԸ 15Էն 5 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը՝ ՀԱՅ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԷՆ

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Գոյամարտ» խումբի ժողովը վաղը կէսօրէ վերջ ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին: Անդամատետրերը միասին բերել: Ջեկուցում շրջանային կոմիտէի կողմէ:

Հ. Յ. Դ. «Աղբիւր Սերոբ» խումբի դասախօսական ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: 4 Passage St. Hippolyte, Métro Italie.

Հ.Յ.Դ.ՌՈՍՏՈՄ, Խաժակ.Արմէն-Գարօ, Գէորգ-Չաւուշ խումբերու ժողովը, 7 փետր. երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Ռոստոմի սրահը, 131, Faubourg du Temple, Belleville. Օրակարգ՝ Զեկուցում Շրջանային կոմիտէի կողմէ եւ ընտրութիւն նոր կոմիտէի:

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ Քրիստափոր խումբի համակրական դասախօսական ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2ին, 63 Րիւ Րէփիւպլիք:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Նորակազմ «Վարդգէս» խումբի առաջին ժողովը, վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 63 Rue de la Républiqueի մէջ:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտեան ժամը 8.30ին, 63 Rue de la Républiqueի սրահին մէջ: Կը դասախօսէ ընկեր Մեսրոպ Գույումճեան: Մուտքը ազատ է:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ալֆօրվիլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երեկոյ ժամը 8ին: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները, Rue Étienne Dolet, Bureau Tabacի մեծ սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Սիլլի-Հիւարի (Գադառիա) Հայրենակցական Միութեան ժողովը վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, թիւ 63 րիւ տը լա Րէփիւպլիքի սրահը: Օրակարգ՝ տեղեկագիր եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի Նախկին բոլոր սաները, շրջանաւարտ թէ թերաւարտ, ժողովի կը հրաւիրուին վաղը կիրակի, առաւօտեան ժամը 10ուկէսին, եկեղեցիի խորհրդարանը, կենսական հարցի մը մասին վճռական խորհրդակցութիւն ունենալու համար: Ժողովին պիտի նախագահէ համանուն հաստատութեան վաստակաւոր տեսուչ Պ. Գ. Արուլեան:

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Ծախու է 15000 քառակուսի մէթր հող շէնքեր շինելու: Ջուր, ուզուածին չափ: Մարսիլիա, Croix Rouge: Դիմել՝ շաքարագործ «Մասիս» Պ. Վ. Ճնտիկեանի, 45 Rue du Baignoir:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԷՔՍ-ԼԷ-ՊԷՆ, Ք. Կ.— Ստացանք 70 ֆրանք: Սկսանք ղրկել Փետրուար 1էն.

ԹՈՒԼՕՆ, Յ. Ա.— Ստացանք 20 ֆրանք:

ՍԷՆ-ՄԱՐՍԷԼ, Հ. Ք.— Ստացանք 14 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ն. Թ.—Ստացանք 30 ֆրանք:

ՄԱՐԹԻՔ, Ա. Ն.— Ստացանք 35 ֆրանք:

ՄԱՐԹԻՔ, Է. Գ.— Ստացանք 35 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ս. Ա.—Ստացանք 15 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ. Ա. Պ.—Ստացանք 40 ֆրանք:

ՓՕՆԹԷՎԷՔ, Կ. Մ. — Ստացած եւ կարգադրած ենք: Տեսնել 25 Յունուարի թիւը:

ՆԷՕՎԻ-ԼԸ-ՌՈՒԱ, Ս. Ս. — Սկսանք ղրկել 3 Փետրուարէն:

ԱՆԿԻԷՆ-ԼԷ-ՊԷՆ, Գ. Ե.— Ստացանք 20 ֆրանք:

ԼԱԼՕՆՏ-ԼԷ-ՄՕՏ. Օ. Մ.—Մինչեւ 1 Ապրիլ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Եկեղեցւոյ Հայրենակց. միութենէն վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 482 T. S. F., 181 ջութակ մը, 418 մետաքսէ շապիկ մը, 420 սեղանի ժամացոյց մը, 175 կազ օճախի մը, 48 երկու շիշ շամփանեա, 234 պղինձէ սան մը (Թէնճերէ), 300 երկու քիլօ շաքար, 351 երեք քիլօ օճառ, 73 նապաստակ մը, 206 մէկ տուփ նամակի պահարան, 50 վեց հատ սուրճի գաւաթ: Ստանալու համար դիմել Արմենակ Շիշմանեանի Rue des Chapeliers No. 30 Marseille.

ԿՈՉ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ գրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne 138 Rue Etienne Dolet, Alfortville.

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մարսէյլի մէջ Հ. Յ. Դ. Պատմութիւնը 63 Rue de la République արձարանին վերնայարկը բացած է Գրադարան Ընթերցարան մը՝ որմէ կրնան օգտուիլ մեր բոլոր հայրենակիցները առանց խտրութեան: Հոն կարելի է գտնել ամէն տեսակ թերթեր եւ հանդէսներ. առ այժմ բաց է շաբաթը երկու օր, կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 12, եւ Հինգշաբթի երեկոյ՝ 8էն 10:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կահագործի աշկերտ մը: Դիմել խմբագրատուն:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵ[ԱՆՑ]

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ [illegible]

Խնամեցէք ձեր ակռաները եւ դիմեցէ[ք]

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔԻ

12, RUE RICHOMME, 12

Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կար[ող] մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններ[ով]

Առաջին այցելութիւնը ձրի

Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ՉԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՑԷՔ

19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers

Դիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպասներէ, մաք[ուր] խնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար: Արագ յանձնո[ւմ]

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

Բացուած է Պէլվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polycliniq[ue]) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոց[ով] ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանու[ին] գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանա[ցի], տղայոց, վեներական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչ[պէս] նաեւ աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ակռանե[րու] հիւանդութիւններ:

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9[էն] մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէ[սօր]

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանու[ին] նոյն իսկ գիշերը:

Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անպայ[մ] այս Polycliniqueը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խո[րհ]ուրդն ստանալու համար:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Au[to]bus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Ահարոնեան 25 ֆրանք, Ազգային ջոջեր, Յ. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերազարդ) Վ. Քիւրքճեան 40, Արաբիա կամ Վարժուհին, Ս. Տիւսաբ 15, Աւետարանները (Չորս) դ. եւ[?] լոնդ. եւսկ. Խուրեան 12.50, Բառարան հայ-գաղ. Լուսինեան 60, Բառարան գաղ. հայ. Նուպարեան 60, Գիւղը, Համաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) գրպանի 12,50, Երգարան ժողովրդ. Կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Խորհրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտնիքը, Սարուխան 25, Խրիմեան Հայրիկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօսակցութիւն հայ-գաղ., հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-անգղ. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-ռուս. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները Կ.Յ. Բասմաջեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1.50, Ճամբորդը, հայրենի զրոյցներ, Ա. Ահարոնեան 25, Նարեկ աշխարհաբար, Գարեգ. եպսկ. Խաչատուրեան 40, Նամականի ընդարձակ ընտանեկան-առեւտրական 15, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Բ. տարի, Բասմաջեան 7.50, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Պալասանեան 30, Պիւրիտան, Նէլի աշտարակին հերոսը, Մ. Զէվագօ 2 հատոր 25, Ռուսահայերի հասարակ. զարգացումը 1901—1918 65, Բանաստեղծութիւն Յ. Թումանեան 30, Սաթենիկ եւ Տրդատ 12.50, Սիմօն եւ Մառի 6 հատոր 40, Ցախսարիկը (Չալը գուշու) 16, Քամէլիազարդ կինը 15, Քրիստափոր Միքայէլեան Ա. Ահարոնեան 12.50, Ֆրանսահայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction éditionnaire, 1927) 40 ֆրանք:

Գրատանս մէջ կը գտնուին նաեւ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր:

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու համար փոստի ծախքը մեր վրայ է:

Հասցէ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՍՊԱՍՈՒՀ[Ի]

Տնական եւ խոհանոցի [?] խատանքներու համար: Դի[մել] «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ[?]

Տրամադրելի ժամեր ա[?] տան մէջ կատարելու ամէ[ն] գի ընդօրինակութիւններ [?] յերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ րամատչելի պայմաններով

Դիմել՝ Chaville 10bis des Trois Champtiers Օր. Տէր Կարապետեանի:

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitau[x]

Médaille d'argent

Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱ[Ն]

Աշխատակցութեամբ

Կը խնամէ ներքին, [?] նանց, մորթային, վեներ[ա]կան հիւանդութիւնները [?] բակալայնութիւններու (va[rices]) հիմնական դարման[ում] առանց գործողութեան:

Ամէն օր ժամը 10-12, 2-8, կիրակի եւ տօն օր[եր] 9—12:

142 R. DU FB. St. DEN[IS]

Կառ տը լ'Էսթի մօտ Հեռաձայն՝ Nord 31-4[?]

ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի) 100	Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի »	or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Չերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԷԹՂԹ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ 1	Cr. Fonc. Eg.
» II	»
» III	»
Թուրքիոյ երկաթ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Cr[édit] 80, Rue Lafay[ette]

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ	»	»	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 ալ.	10 ալ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

6 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 254 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԱԿՑԻՆ

Քաղաքական աշխարհին մէջ, օրուան խոշոր դէպքն է Իտալիոյ գործակցութիւնը Անգլիոյ հետ, Չինաստանի դէմ։

Անոնք որ Լոնտոնը մեկուսացած կը կարծէին, այժմ ապշահար կը հարցնեն թէ ո՛ւր կանգ պիտի առնէ այս գործակցութիւնը, կամ աւելի ճիշտ՝ մինչեւ ո՛ւր պիտի հասնի։

*Երեւոյթները կը հաստատեն որ պատահական բան մը չէ պահպանողական Անգլիոյ եւ սեւ շապիկաւոր Իտալիոյ այս գործակցութիւնը։ Անցեալ տարուան ամառէն իվեր, Անգլիոյ նախարարներուն համար ջուրի ճամբայ դարձաւ Իտալիան։ Օվմարէն մամնաւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ քանի մը անգամ։ Իսկ տակաւին վերջերս Զըրչիլ կը վերադառնար Հռոմէն, ֆաշիսմին փառքը երգելով ամբողջ ճամբուն վրայ։ Ամէն անգամ որ Մուսոլինի ճարտասանական պոռթկումներ կ'ունենար, հռոմէական կայսրութեան վերածնունդը աւետելով, իր դիմացը կը գտնէր անգլիացի պաշտօնատար մը, խորհրդաւոր ձեռքձեռնումներով։ Ատեն մը լուռ «Առաջնորդը» (il Duce). բայց տարուան սկիզբէն ի վեր, նորէն կը հնչեցնէ իտալական տիրապետութեան շեփորը։ Եւ ամէն անգամ որ տեսակցութեան կ'ընդունի օտար թղթակից մը, չի ծածկեր իր հակումները։ «Պէտք է ծաւալինք կամ պայթինք», կ'ըսէր անցեալ օր, «Նոյէ փրայէ Փրէսէ»ի թղթակցին։ «Հակառակ բոլոր գիտական միջոցներուն, Իտալիա չի կրնար մնուցանել իր բնակչութիւնը։» Ատոր համար ալ, ամէն տարի 400,000 իտալացի արտածելու հարկադրուած է, բայց ո՞ւր։ Երկու Ամերիկաներն եւ Ֆրանսան կը մնան իրրեւ հրապարակ, բայց անոնք այլեւս լայն չեն բանար դուռները եւ մէկ տասներորդն իսկ չեն կրնար ընդունիլ։

Մուսոլինի չի ծածկեր նաեւ նոր պատերազմներու անհրաժեշտութիւնը։ «Չեմ կրնար հաւատալ խաղաղասէրներու մարդասիրական գաղափարապաշտութեան որ բանաստեղծական եւ ցնորամիտ։ Պէտք է նկատի ունենանք միջազգային կացութիւնը, ուր բանաստեղծական ոչինչ կայ»։

Իսկապէ՛ս։ Մանաւանդ միջազգային ներկայ կացութեան մէջ, որ աւելի քան արձակունակ է և լի՝ զանազան փորձութիւններով։

Չինաստանի դէմ գործակցութեան առթիւ, իտալական մամուլը մէկ բերան արտայայտութիւններ կ'ունենայ քանի մը օրէ ի վեր, անշուշտ ներշնչուած կառավարութենէն, որուն տրամադրութեան տակ են բոլոր թերթերը։ Այս առթիւ նշանակալից է մանաւանդ առաջին դէկոյցը, որ հրատարակուեցաւ Ուրբաթ օր. «Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ հաստատուած գործակցութիւնը, որ կը թուի թէ սահմանուած է ընդլայնուելու, պայծառ կէտ մը կը կազմէ միջազգային անորոշ կացութեան մէջ, չինական հարցին առթիւ» ևլն.։

Արդարեւ, իրազեկներ կը պնդեն թէ այս չինապատումը յառաջաբանն է ընդարձակ ծրագրի մը, որուն մէկ ծայրէն կ'երեւայ Ալպանիան, միւս ծայրը՝ Փոքր Ասիան։ Մենք վերջերս առիթ ունեցանք շեշտելու Իտալիոյ ուշագրաւ գործունէութիւնը՝ Պալքաններու մէջ, մանաւանդաչս Յունաստանի և Պուլկարիոյ հետ։ Այդ բոլորը տեղի կ'ունենան մութին եւ լռութեան մէջ, եւ իրենց խորհրդաւորութեամբն իսկ հետաքրքրութիւն կը շարժեն։ Անցեալ տարի Մուսոլինի Ադրիակէի ափերը յածեցաւ դղրդագին ցոյցերով։ Ֆրանսացիները մտահոգ էին Թունուզի եւ Մարոքի համար։ Կը թուի թէ Իտալիա այժմ հրաժարած է դրացիները նեղելէ (բացի Եուկօ Սլավիայէն), եւ աչքերը յառած է ա՛յնտեղ ուր ե՛ւ հոգ կայ ե՛ւ յաջողելու մեծագոյն պատեհութիւն։ Եթէ Անգլիան ձեռք ձեռքի տուեր է արդէն, Ֆրանսան ալ, անախորժ կացութիւն մը կանխելու համար, հաւանաբար շատ չպիտի հետաքրքրուի դէպի Արեւելք արշաւանքով մը, կը բաւէ որ միայն չհայ Սուրիոյ իր ստացուածքներուն։ Ինչ կը վերաբերի Խորհրդային Միութեան, Անգլիան յայտնապէս անո՛ր դէմ է որ կը պայքարի այսօր, չինական ջուրերուն մէջ, մինչեւ անգամ ամէն յարաբերութիւն խզելու սպանալիքով։ Եւ քանի որ իր եեւէն քաշած է Իտալիան, կը նշանակէ թէ այս վերջինը այնքան ալ հոգ չունի այդ կողմէն։

Ուրեմն, աշխարհակալները ձեռք ձեռքի տալով, կը պատրաստեն նոր անակնկալներ, որոնց հետեւանքները կարելի չէ նախատեսել այժմէն։ Կը բաւէ շեշտել որ, խլրտումներու եւ փոթորիկներու շրջան է։ Անոնք որ յափրացած են Մեծ Պատերազմին աւարէն, կը ջանան որ ժգոհները «պայթած» ատեն ինչ չտան իրենց։ Թո՛ղ անոնք իրենց գլխուն ճարը նային, վայելելով բարեացակամ չէզոքութիւն մը։

Ներկայ պարագային, Իտալիան է առաջին ժգոհը եւ իր ուզածն ալ՝ գործելու ազատութիւն։ Երբ հրատարակութեան տրուեցան ցարական Ռուսիոյ գաղտնի փաստաթուղթերը, Իտալացիները տեսան թէ զանազան խարդախութիւններ գործուեր են, մանաւանդաչս իմպիրը իր ձեռքէն առնելու համար, հակառակ եղած յանձնառութեանց։ Ու ֆաշիստ լրագիրները պոռնօրէն բողոքելով, հատուցում պահանջեցին, առանց պատի պատ ձեւերու։

Այսպէս կամ այնպէս, կը թուի թէ այդ հատուցումը ամէնէն առաջ պիտի տուժէ ա՛յն, որ անյագօրէն եւ վայրագօրէն փուած ուրիշներու ժառանգութեան վրայ, կը յաւակնի իր թաթին տակ պահել 750,000 քառ. քիլոմէթր տարածութեամբ աշխարհ մը։

Շ.

ԻՄ ԱՆԿԻՒՆԷՍ

Ո՞ՒՐ ԵՍ, ԿԱՅԷՆ...

«Տէսինէն յղի հայ կին մը Փօն տը Շէրի կուգայ հիւանդանոցը պառկելու համար։ Կայարանին մէջ մանչ զաւակ մը կ'ունենայ։ Ծրանսացիները իսկոյն կինը կը խնամեն, մինչեւ որ ամուսինը լուր կ'առնէ»։

«ՅԱՌԱՋ»

Այսպէ՛ս է։ Եւ դեռ որքան սրտառուչ դրուագներ ունին մեր ցիր ու ցան բեկորները։ Տրտում ու թախծոտ եղերերգութիւններ։ Անոնց ամէն մէկին պատմութեանը մէջ, մանրանկարը կայ՝ մեր փոթորկոտ ու արիւնաներկ «ազգային պատմութեան»։

Շնչատ ու տխրութեամբ կը կարդամ զանոնք։ Ու ինծի կը թուի թէ՝ մեր ցեղն է որ՝ կը քալէ ու կը տուայտի անոնց հետ։ Մեր ընդհանրական կեանքն է որ՝ կը խորանայ ու կը ծուարի, մութ ու խոնաւ օթեւաններու մէջ...։

Ու նորէն՝ Հայ մօր երկունքն է, — թափառական, անոթ, աշխատանքի կամ տառապանքի ճանապարհին...։

Այն երկունքը, որ ուխտուած կան թուականներէն մինչեւ 908՝ աիաբեկ ու սրտատրոփ՝ խղդուեցաւ ծխանին մուխը սպառող խրճիթներուն մէջ։ կամ՝ դիմադրական ու կորովի՝ ազատամարտի ճանապարհին, սարերու ստորոտը, կռուի փոթորկումներուն մէջ անմսիացաւ։

Այն երկունքը, որ՝ 915-918 կոտորումի ճամբաներուն վրայ սաղմնաւորուեցաւ՝ ցեղին հետ տառապելու կամ մահանալու համար։

Ու այն երկունքը, որ 1922էն ի վեր, այս օտար ու թխպոտ երկինքներուն տակ, պանդոկներու կամ նկուղի մը ճամբուն վրայ՝ ցաւագինօրէն կը ծնի, «ֆրանսացիներու խնամքին» տակ։

Ու զարհուրելի՛ համեմատութիւնը հոն է, որ, — աւա՛ղ — մինչ տէսինէն փօն տը շէրիի կայարանի ճամբուն վրայ, օտարներն իսկ բերեր են իրենց խնամքը, անդին, Արարատի լանջերուն վրայ, հայ ցեղին հարազա՛տ գաւակները եկան թուրք-թաթարներու հետ խեղդելու՝ մեր դարաւոր տառապանքէն ծնող արիւնանե՛րկ երկունքը...։

Ո՞ւր, ինչպէ՛ս պէտք է արձանագրել այս անլուր ոճիրը...։

Վ.ԱԶԲԻՒ

ԳԵՐՄԱՆ ԶԷՆՖԵՐ ՊՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒՆ

Վարշաւայի «Քուրիէր Վարշաւսքի» թերթը կարդ մը մերկացումներ կ'ընէ գերման սպառազինման շուրջ եւ ժամանամանութիւններ կուտայ Գերմանիայէն Ռուսիա փոխադրուած զէնքերու եւ ռազմանիւթերու մասին։

Այսպէս, 1926ի Նոյեմբեր եւ Դեկտեմբեր ամիսներուն Ռուսիա պրկուած է 1850 թօնս ապխտ սիւֆիւրիք, 2690 թօնս տինամիթ, 620 թօնս ձեռնառումբ, 1774 թօնս փիրօլիքքին, 1520 թօնս զանազան պայթուցիկ նիւթեր, 320 թօնս առողջապահական պիտոյք հիւանդանոցներու եւ կայաններու համար, 725 թօնս նախանիւթ՝ հեղձուցիչ կազ պատրաստելու համար։ Մասնաւոր զգուշութեամբ փոխադրուած են 1000 թօնս մաւզէր քարապին։

Պոլշեւիկները այս բոլորը կը պրկեն Չինաստան, Անգլիոյ դէմ կռուելու եւ համաշխարհային յեղափոխութիւնը իրականացնելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ ՆՈՐՈԳԵՑԷՔ

Ոստիկանական ցեխչութիւնը կը հաղորդէ հետեւեալ գեկոյցը.—

Կը յիշեցնենք փարիզ եւ Սէնի նահանգը բնակող օտարականներուն թէ 1927ի համար արժէք ներկայացնող ինքնութեան թուղթերը պէտք է նորոգել իրենց արժէքը կորսնցնելու թուականէն սկսած երեք ամսուան պայմանաժամի մէջ։

Փարիզի եւ Սէնի նահանգին մէջ տրուած եւ 1925-1926 տարիներու համար միայն արժէք ներկայացնող ինքնութեան թուղթերու նորոգութիւնը պիտի կատարուի, ըստ առաջնոյն, Փարիզ՝ Թաղային գրասենեակները եւ արուարձաններու մէջ՝ ոստիկանատուները (Commissariat de Police)։ *Ինդրարկուները պէտք է ներկայանան իրենց հին ինքնութեան թուղթով եւ երեք լուսանկարներով։*

Անոնք որ 1926ին չեն նորոգած իրենց ինքնութեան թուղթերը, պէտք է ներկայանան Փարիզ՝ Ոստիկանութեան Տեսչութեան Օտարականներու կեդր. Գրասենեակը։ Նոյն տեղը պէտք է դիմեն նաեւ անոնք, որոնք իրենց ինքնութեան թուղթը գաւառներէն ստացած են եւ այժմ Փարիզ կը բնակին։

Անգլիա եւ Իտալիա ձեռ ձեռքի

Իտալական թերթերը փետրուար 4ին հրատարակեցին կիսապաշտօնական դեկոյց մը, որուն համաձայն Իտալիա որոշած է գործակցիլ Անգլիոյ, Չինաստանը խոնարհեցնելու համար։ Այս մասին բանակցութիւններ կը կատարուէին, եւ այժմ յաջող ելքի յանգած ըլլալով, Մուսոլինի նոր մարտանաւ պիտի ղրկէ չինական ջուրերը, ուր արդէն կան իտալական նաւեր։

Անգլիոյ դահլիճը երկու անգամ նիստ գումարեց Ուրբաթ օր, յատկապէս չինական գործերուն համար, մինչդեռ աշխարհը շօշափելով անգլեւռուս յարաբերութիւնները։

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Այս երրորդ ուրբաթն է որ երեսփոխանական ժողովը կը զբաղի գործազրկութեան տագնապով։ Համայնավար գործազուրկները դարձեալ փորձեցին ցոյց կատարել Խորհրդարանի շէնքին առջեւ, սակայն ոստիկանները արգիլեցին։ Միայն 70 հոգինոց պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ եւ ընդունուեցաւ համայնավար երեսփոխաններու կողմէ։ 11րդ, 12րդ, 14րդ. 15րդ եւ 20րդ թաղամասերու քաղաքապետարաններուն առջեւ հարիւրաւոր գործազուրկները ցոյց կատարեցին։

Երեսփ. ժողովին մէջ առաջին հարցապնդողը եղաւ Լէոնէսթ Լաֆօն, ընկերվարական-համայնավար, որուն յաջորդեց համայնավար կարշէրի։ «Այսօր, ըսաւ, աւելի քան 200,000 ընտանիքներ ապրուստի իրենց սովորական միջոցներէն զրկուած են. դեռ չեմ հաշուեր մանկական անգործները։ Տրուած նպաստը բաւարար չէ։ Անգործները ի վիճակի չեն բնակարանի վարձք վճարելու. պէտք է գործ հայթայթել, բանուորական աժան տուներ շինել տալով անգործներուն. այսպէսով չարիքը արմատէն կը դարմանուի։»

Յետոյ, բեմ բարձրացաւ վարչապետ Փուանքարէ, որ յայտնեց թէ կացութիւնը ողբերգական չէ, բայց կառավարութիւնը միշտ լրջօրէն կը զբաղի տնտեսական տագնապով։ Փորձագէտներու կարծիքով, տագնապը աւելի ծանր պիտի ըլլար, եթէ ֆրանքին արժէքը աւելի իյնար, միւս կողմէ Ֆրանսա օտար ազդեցութեանց նշաւակ պիտի ըլլար։ Ներկայ տագնապին պատճառները վերջին վեց ամիսէն առաջ պէտք է փնտռել։ Ֆրանսա՝ մեծապէս աղքատացաւ պատերազմի եւ աղետեալ նահանգներու վերաշինութեան երեսէն, Գերմանիա չվճարեց իր պարտքերը ու երկիրը խաբուսիկ եւ անցողակի բարգաւաճ շրջան մը անցուց, շնորհիւ առատ թղթադրամի տպագրութեան։ Ամբողջ չարիքին արմատը այդ թղթադրամներու շրջաբերութիւնն էր։ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ գործազրկութիւնը աւելի մեծ է։ Ներկայիս 56,250 գործաւորներ միայն արձանագրուած են նպաստ ստանալու համար, հակառակ վերջին օրերու պրոպագանդին։ Պատերազմէն առաջ, սովորական տարիներ 100,000 անգործներ կ'ըլլային Ֆրանսայի մէջ, երբեմն նոյն իսկ 200,000։ Պատերազմէն ի վեր բանուոր բնակչութիւնը աւելցած է՝ կիներու եւ օտարականներու խուժումով։ 1921ին 910,000 օտարականներ կային, այսօր 1,480,000։ Շատեր խորհուրդ կուտան մեզի անմիջապէս ամրացնել ֆրանքը։ Պանք տը Ֆրանսի շնորհիւ, յաջողեցանք որոշ կայունութիւն առաջ բերել, թոյլ տալով մեր ճարտարագործութեան նպաստաւոր պայմաններով նախանիւթ հայթայթել։ Անոնք որ անմիջական ամրապնդում կ'ուզեն, թո՛ղ չսպասեն մեր քաղաքական մահուան. պատրաստ եմ տեղս անոնց տալու. բայց անմիջական ամրապնդումի ամբողջ պատասխանատուութիւնը թո՛ղ ստանձնեն։ Ես չեմ քննար եւ գիտեմ թէ ի՛նչ կ'ընեմ։

«Գալով գործազրկութեան, պէտք է զարման տանիլ անոր, մանաւանդ որ տուժողները անմեղներ են։ Կառավարութիւնը և Փարիզի քաղաքապետութիւնը շուտով կարեւոր շինութեանց պիտի ձեռնարկեն, անգործներ գործ հայթայթելու համար։

Օտարականներու մասին խօսելով, վարչապետը ըսաւ.

— Տակաւին Փարիզի մէջ նպաստ կը տրուի 2000 օտար

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԹԵԼԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Անդրկովկասեան պետական ընկերութեանց կողմէ Հայաստանի գիւղերուն տրամադրուած է 30 անթել հեռաձայնի կազմած, գաւառական կեդրոններու համար՝ 7։ Այս կազմածները պիտի հաստատուին Փետրուար ամիսէն սկսեալ։

Վէտի-Բասարի եւ Ղամարլուի գիւղացիները առաջուց պահանջած են որ իրենց գիւղերուն մէջ ալ բարձրախօս հաստատուի, կառուցման ամբողջ ծախքերը առնելով իրենց վրայ։

ՏՈՒՐՔԵՐԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

1926 տարուան ընթացքին, Անդրկովկասի մէջէն հաւաքուած է 4.230.540 րուբլի տուրք, 2.456.455ը Ատրպէյճանէն, 710.762ը Հայաստանէն, 1.113.326ը Վրաստանէն։

Նոյն տարուան ընթացքին հին տուրքերէն գանձուած է 85.659 րուբլի, որուն 46·866ը տուած է Ատրպէյճան, 9.727ը՝ Հայաստան, 26.566ը՝ Վրաստան։

ՄԻՍԸ ՈՐՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ Է

«Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ (6 Յունուար) թղթակից մը կը պատմէ.—

«Սպանդարեան փողոցին վրայ կայ քօօփէրաթիվ խանութ մը, ուր կը ծախուին իւղ, պանիր, շաքար, սիկար, միս, եւլն.։

Խանութի պաշտօնեան Հայկ կանուխկէկ մը կը վերցնէ մեծ քանակութեամբ լաւ տեսակ միս եւ կը պահէ սեղանին տակ, յետոյ իրենց միջեւ բաժնելու համար։ Միս ուզողին կը պատասխանէ «չկայ»։ Երբ ըսին թէ միս չկայ, առանց որ եւ է բան կասկածելու դուրս ելայ։ Տասը վայրկեան յետոյ, շաքար գնելու համար, վերադարձայ եւ ինչ տեսնեմ։ Խանութին պաշտօնեաները միսը սեղանին տակէն հաներ են ու կը բաժնեն։ Չէի կրնար կարծել որ մեր քօօփէրաթիվներու մէջ նման դէպքեր կը պատահին, աչքերուս չէի հաւատար, բայց «խօ՛, տեսնում եմ, միս է, եւ բաժանում են»։ Ու հարցուցի, որ եթէ մինչեւ հիմա միս չկար, այս միսը ուրկէ՞ ելաւ։ Պաշտօնեան, կաս-կարմիր եղած, ինծի ալ միս տուաւ եւ դարձայ տուն։»

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կը տեղեկանանք թէ Հայաստանի պետական ընկերութեան փոխնախագահ Պ. Հէրօլտ եւ վարիչ փրոֆ. Թրէտէրիք Մաքլէոդ դիմումին վրայ Հռոմէի Ֆրանսիսկոսի հայոց վանքի վերաառնուէի Տիկին Սըկօն-Վէպէր ընդունած է անդամակցիլ Հայագիտական ընկերութեան դիւանին, խոստանալով իր պարապոյ ժամերը նուիրել յիշեալ ընկերութեան գործերուն։ Տիկին Սըկօն-Վէպէր հայասէր է եւ յաճախ իր մասնակցութիւնը բերած է հայկական հանդէսներու։

ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՁԱՀԻՏ ԳԻՐՔ ԿԸ ԳՐԷ

Հիւսէյին Ձահիտ պէյ Թուրք կրթական գործավարութեան հետ երեք առնձին համաձայնագիր կնքած է իր անտիպ գործերու տպագրութեան մասին։ Այս գործերէն մէկ մասը կը վերաբերի նախակրթարաններու, միջնակարգ վարժարանի կարգերու, մաս մըն ալ ուսումնասիրական աշխատութիւններու։ Մինչեւ 1927ի վերջը բոլորը պիտի յանձնուին կրթ. իշխանութեանց։

ԵՐԲ ԸՆԴՀԱՐ ՓՈՐԻՁ ԿՈՒՆԵՑԱՎ...

ԲԺՇ. Ն. ՈՍԿԵՀԱՏԵԱՆ ՄԻ ՊՈՒՐԸ

Մեզնայ պես, 15ին, փափկասիրտ Շայ ֆրշիկներն ալ կը սիրեն ուրախանալ, երբ ձմեռ կուգայ իր ձիւնով ու սառնամանիքով։ Ամէն տարի Դեկտեմբեր 15ին, Նոր Տարուան նախընթաց օրերուն, Ամերիկայի մեծ քաղաքներուն մէջ կը տեսնուի հետաքրքրական տեսարան մը։ Ամէն կողմ կը տեսնուին ձիերով քաշուած սահնակներ, որոնց վրայ կը նստին ուրախ երեխաներ, որոնք կը սահին ձիերուն ետեւէն։ Ամէն կողմ կը լսուին զանգակներու ձայներ, որոնք կը հնչեցնեն ձիերուն վիզերը։ Ամէն կողմ կը լսուին ուրախ երեխաներու ծիծաղներ, որոնք կը սահին ձիերուն ետեւէն

Ռամիշվիլին, Խոսրով բէկ, Սուլթանով, Բէսոլ Զատէն եւ ուրիշներ հրատարակած են «Պրոմէթէ» անունը կրող ընդհանուր օրաթերթի մը որուն գլխաւոր վերնագրին տակ գրուած է՝ «Կովկասի եւ Ռուսիոյ Ժողովուրդներու ազգային պաշտպանութեան օրգան» նախադասութիւնը։ Ծիծաղելի է։ Բայց այդ բանը կը նշանակէ թէ անոնք ձեռնարկած են «Պրոմէթէ»ն վաճառելու, —եթէ փող ըլլայ, կ'ըլլան նաեւ ապստամբութիւններ— ֆորմիւլի համեմատ։ Պէտք է այդ հաշիւի առնել եւ խորտակել հակայեղափոխութիւնը։ Բանւորական դասակարգը կը պահանջէ աւելի։ Ան կը պահանջէ աւելի խիստ պայքար մը հակայեղափոխութեան ելոյթներու դէմ, որ կը սկսի դուրս սողալ իր որջէն եւ կը մեկնէ իր արիւնալի թաթերը դէպի այն ազգային հաշտութիւնը եւ այն տնտեսական նուաճումները, որ մենք ձեռք բերած այստեղ, որտեղ դեռ եւս քիչ առաջ արիւնալի խնջոյք կը կատարէին Կովկասի չար հանճարները։

Ի հարկէ մենք չենք կարող հանգստանալ, քնանալ դափինեայ վրայ այն աոիթով, որ մենք ունինք ազգային հաշտութիւն եւ ազգալի յաջողութիւն մեր հանրապետութիւններուն տնտեսական վերածնութեան գործին մէջ։ Մենք պէտք է կոմունիստի եւ բոլշեւիկեան յեղափոխութեան էական պատուէր համարենք այն, որ պէտք չէ մոռնալ երբեք, նոյնիսկ մի րոպէ, թէ մենք կը գտնուինք դեռ եւս մեր դժուար նախապարին սկիզբը, թէ մենք դեռ չենք ստեղծած մեծ դժուարութիւններու, յեղափոխական գրաւով տապալած ենք մեր թշնամիները, սակայն դեռ եւս բոլորովին չեն ոչնչացուած տնտեսական յեղափոխութեան այն բոլոր պարմաները, որոնք ի հարկէ դեռ եւս մնացած կուտան քաղաքական յետադիմութեան։

Բայց յետադիմութիւնը, որ կ'աշխատի օգտագործել խորհրդակարգին վնասուած խաւերու դժգոհութիւնը եւ կատարել պատկարգ. ուժերու վերադասաւորումը մեր հանրապետութիւններուն մէջ, այդ յետադիմութիւնը արդէն բաւականաչափ հիւծուած է եւ այլեւս չի կրնար մտածել պայքարիլ մեր դէմ անմիջապէս քաղաքացիական պատերազմի կարգով ու ելնել մեր ձեռքէն իշխանութիւնը։ Բայց եւ այնպէս, ի հարկէ, մենք, մեր կուսակցութիւնը, խորհրդային իշխանութիւնը, արհեստ. միութիւնները, ամբողջ խորհրդային հասարակութիւնը պէտք է միշտ սպառազինուած մնանք։ Սպառազինուած պէտք է մնան ի հարկէ, նաեւ մեր բանակը եւ պետական քաղաքական վարչութիւնը։

Պէ՞տք է արդեօք ժողովուրդին պայքարը, ի հարկէ, բայց ի՞նչ մեթոտներով։ Ես այն կարծիքն ունիմ որ այդ հարցին մէջ մենք այս րոպէի յաղթող կը հանդիսանանք, եթէ փառաւոր կերպով անցընենք նախընտրական պայքարը։ Այդ մեզի համար յաջող ընտրական պայքարը մեր հակառակորդներու քաղաքական անդորրութեան հերթական ցոյցը կը դառնայ։ Ուժեղացնենք օրակով նաեւ տնտեսական աշխատանքը, գրաւելով աւելի խորապէս զանգուածները։ Եթէ աշխարհիս երեսին որեւէ մէկուն կը պատկանի ձնշումներ գործելու իրաւունքը, խօսք չկայ, որ այդ պէտք է պատկանի բանւորագիւղացիական իշխանութեան, որ աշխատողի իրաւակարգը կը պաշտպանէ կեղեքիչներու յետադիմութեան դէմ։

Այդ իրաւունքը մենք կ'օգտագործենք անգամ մըն ալ, եթէ ստիպուած ըլլանք կատարելու այդ։ Մենք չենք մոռցած ոչ խիղճ եւ ոչ ալ կտրտել։ Իսկ առայժմ պէտք է մենք աշխատինք։

ԿՐ ՀԱՐՑՆԵՆ ՈՒ ԿՐ ՉԱՐՄԱՆԱՆ

Ամբողջ Անդրկովկասի մէջ ձեռնարկուած է Խորհուրդներու նոր ընտրութեանց։ Ընտրական ցանկեր պատրաստուած են, եւ թեկնածուները ընտրական պայքարի մէջ են արդէն։ Նամակի գաւառային ներկայացուցիչին զեկոյցէն յետոյ, գիւղացիները 200 հարցեր կուտան, որոնք շատ ուշագրաւ են։ Անա հարցեր այդ 200էն.

— Ինչո՞ւ շատ ուշ կը նային գատական գործերուն. գատարանը քանի՞ ամիս իրաւունք ունի գործը առանց քննութեան ձգելու։

— Խորհրդային դպրոցին զեղծումի մը համար կը բանտարկեն, յետոյ ազատ կ'արձակեն եւ աւելի բարձր պաշտօն կուտան։

— Գիւղ եկող գործիչներէն ոմանք իրենց ձիին համար շէնք կը պահանջեն իսկ իրենց համար փիլաւ, եւ կը հայհոյեն մեզի՝ ցարական չինովնիկներու նման։

—Երբ մեզ տուրք կը դանձեն ու կը բողոքենք, անհետեւանք կը թողուն։

— Դուք կրճատումներ կ'ընէք, կը վախնաք տասը մանկէթ ծախսել, մինչդեռ աւազակները մեզմէ հարիւր հազարներ կը վերցնեն։

— Դուք երբ թէ կը կռուիք գիւղացիներուն դէմ, մինչդեռ յայտնի է որ, հողաբաշխութեան լիազօրները անոնցմէ են։

— Հողատէր գիւղացիները միշտ խորհուրդներու ընտրութեան մէջ կը յաղթողին, ընտրիւ բարեկամութիւններու։

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, կը հարցնեն գիւղացիները։

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀՐԴԵՀԸ

(Դէմ ակցութիւն)

ԹԱՒՐԻԶ, 20 ՅՈՒՆ.

Էջմիածնէն հասած մանաւանդ նամակէ մը կը քաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները Էջմիածնի մէջ պատահած մեծ հրդեհի մասին, որ ծագած է Յունուարի սկիզբները։

Վեհարանի ծխնելոյզներէն մէկը բռնկելով, ծաւալած է գիշերուան սաստիկ հովէն։

Հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն, հրդեհը կը տարածուի եւ կը սպառնայ հրոյ ճարակ դարձնել նաեւ վեհարանի ճոպկեայ դահլիճը,*) ուր դրուած է հայրապետական գահը։ Երբ կըրակը կը մօտենայ «Ճոպկեայ Դահլիճ»ի ը դունարան սրահին իսկոյն կը հետադրուի երեւան, կառավարութեան, խնդրելով որ հրշէջներու խումբը Էջմիածին հասնի։

Երեւանէն ինքնաշարժով կը հասնին պետական հրշէջները, որոնց կ'ընկերանան վանքի ծառայողները, ժողովուրդը եւ այս բոլոր միացեալ ուժերը կը յաջողին մարել հրդեհը։

Նամակագիրը կը շեշտէ, որ եթէ հրշէջներու խումբը չհասնէր, ամբողջ վեհարանը իր յարակից շէնքերով մոխրակոյտի պիտի վերածուէր։

Հրդեհի յաջորդ օրն իսկ, վանքի վարչութիւնը կը ձեռնարկէ այրուած շէնքերու նորոգութեան։ Բազմաթիւ բանւորներ աշխատելով կը յաջողին 10 օրուան մէջ նորոգել վեհարանի ւնասուած մասերը։

Վնասը քանի մը հազար րուբլիի կը հասնի, ինչ որ շօշափելի գումար մըն է Էջմիածնի համար, անտեսական ներկայ ծանր օրերու մէջ։

Լուրեր կը շրջին, թէ Խորհրդային կառավարութիւնը, համաձայնած է, որ Էջմիածնի միաբանութիւնը վերաբանայ Գէորգեան Ճեմարանը, որ մօտ տասը տարի փակուած մնաց, պատերազմի եւ վերահաս աղէտներու պատճառով։

ՄԱՍԻՍ

*) Ծաղկեայ Դահլիճը շինել տուած է Ջուղայեցի յակոբ կաթողիկոսը։ Իւղաներկ մանրանկարներով եւ ծաղիկներով զարդարուած այս դահլիճը գեղարուեստական եւ պատմական արժէքաւոր յիշատակարան մըն է, որուն կորուստը յիրաւի շատ ցաւալի պիտի ըլլար։

Հայկական եւ պարսկական մանրանկարչութեան մէկ գլուխ գործոցը կրնանք համարել Էջմիածնի «Ծաղկեայ Դահլիճը»։ Մ.

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

74.— Վ.Օ-ԱՆ-ՎԷԼԷՆ

Այստեղ կը գտնուի S. A. S. Է. գործարանը, ուր կ'աշխատին մօտաւորապէս 4000 գործաւորներ։ Կան մօտ 150 հայ բանւորներ եւ բանւորուհիներ։ Գործերուն ընթացքը նոյնն է, միայն գործազրկութենէն օգտուելով, գործաւորները կը նեղեն որպէսզի աւելի գործ արտադրեն։ Պտտիկ սխալ մը կամ արտունչ մը բաւական է որ քանի մը օրուան տուգանք սահմանեն եւ կամ պարզեւներ զեղչեն։ Հեղձ բանւորութիւնը պլուխ կը ձգէ, որպէսզի աւուր հացի կարօտ չմնայ։ Բայց մինչեւ ե՞րբ արտպէս օտար հորիզոններու տակ 30—40 տարեկան մարդիկ պիտի տառապինք հրամանի տակ։

Գաղութիս վրայ աւելցան երկու ընտանիք եւս, էնկիւրիցցի հայ կաթոլիկներ, որոնք վերջերս պարմնադրով եկած են Պուրկազէն (Պուլկարիա)։ Բազմանդամ են եւ ունին պզտիկներ որոնք հայերէն չեն գիտեր։ Ձկայ հայկական որ եւ է կազմակերպութիւն։ Ամէն մարդ իր հոգերով ծանրաբեռնուած քաշուած է անկիւն մը։

Բայց ափսո՜ս...

Գաղութը կը բաղկանայ ընդհանրապէս Զաթիկներէ եւ քանի մը ընտանիք ալ Իզմիրլի շրջանէն։ Բանի մը պզտիկներ ալ կը յաճախեն գործարանին դպրոցը, եւ արդէն օտարացեր են ու միշտ ֆրանսերէն կը թոթովեն՝ տան մէջ թէ դուրսը։

Մինչեւ հիմա ո եւ է գործաւոր արձակուած չէ, ընդհակառակը քանի մը Հայեր առած են, երբեմն կին գործաւորներ կ'ընդունուին, բայց ոչ յաճախակի։ Ոչ օրավարձ գեղչուած է, ոչ ալ աշխատանքի ժամ։ Կիները օրական կ'աշխատին 9 ժամ, իսկ այրերը 8—10։ Տակաւին պզտիկ յաւելուածներ կ'ըլլան ինքնաբերաբար։ Դոնէ այս տեսակէտով գաղութը հանդիստ է։

Հայ գործաւոր մը գործէ հանգիստ, որովհետեւ ինքնութեան թուղթին մէջ նպաստավճառ դրուած էր, թէեւ կ'աշխատէր 8 ամիսէ ի վեր։

Գաղութը անհամբեր է հայրենիք երթալու, բայց ե՛րբ վերջ պիտի գտնեն հայրենիքի ինքնակոչ կոմիսարներու կամայականութիւնները, որպէսզի ամէն Հայ կարենայ իր ուզած ժամուն առանց մտնել, ձգելու հայրենիքի մաքուր օդը...

Մինաս Գալֆայեան

Անձնական ինւանդապահուին.— *Միլանի մէջ հիւանդապահուհի մը բազմաթիւ հիւանդներու մնդիկի բազադրութիւնով մը գրեթէ (շիրինկա) ըրած է, թերեւս սխալմամբ։ Զորս կիներ անմիջապէս մեռած են։ Հիւանդապահուհին անհետացած է, կը կարծուի թէ անձնասպան եղած է։*

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

կրօնաւորի մը ըմբոստութիւնը.— *Աբբայ Բեթղէհէմ, կը թուի թէ աստուածաշնչական անուն մը ունենալուն պատճառաւ, ներշնչուած ունեցած է փճացնել անբարոյութիւնը աշխարհիս երեսէն։ Մանաւանդ Փարիզի կեանքէն։ Եւ այս սրբագրութեան կրօնաւորը կ'ապրէր... Փարիզի մէջ։ Ան հերոսն է այն գանգատներուն, զորս կը ներկայացնեն լրագրավաճառները ըսելով թէ կրօնաւորը կը յափշտակէ եւ կը պատռէ բոլոր ծախու թերթերն ու հանդէսները, որոնց մէջ կինը կը փռէ իր գեղեցկութիւնը։ Ի՞նչ յանցանք ունին թերթերը, որ Փարիզի կեանքը պարզապէս կը լուսանկարէն։ Լրագրավաճառները չպիտի բողոքէին, եթէ կրօնաւորը դրամովը գնէր եւ յետոյ պատռէր հանդէսները։ Անցեալ օր դարձեալ լրագրավաճառի մը կրպակէն քաշեց այն բոլոր հանդէսները, որոնց կողքը ծածկուած է գեղուհիներու միսով։ Ու պատռե՛ց, պատռե՛ց, իրարու ետեւէ, մինչեւ որ ոստիկան մը եկաւ եւ ձերբակալեց։ Աբբան կը յայտարարէ թէ պոռնկապրական հանդէսներու հանդէպ հետապնդումները լրիւ չեն կատարուիր, եւ ինք իր գործքով կ'ուզէ ուշադրութիւն հրաւիրել այս հարցին վրայ։*

Այս վեցերորդ անգամն է որ Աբբան կը ձերբակալուի նոյն պարբերին համար։

Մարդու մը գլուխը սղոցին տակ.— *Քէսք քաղաքին (հիւսիսային Ֆրանսա) սալապատ-րանին մէջ անօրինակ եւ սարսափելի արկած մը պատահած է հետեւեալ պարագաներու տակ։ Երբ գործաւորները հասակէ մը դնելով ելեկտրական սղոցին բերանը, շերտ շերտ կը կտրէին, գինով մարդ մը ինկաւ վրան. սղոցը հորիզոնական կերպով կը բանէր, իսկ մարդուն գլուխը ուղղահայեաց դիրքով մը ինկած էր։ Մինչեւ որ ելեկտրական հոսանքը կտրեցին, սղոցը գլուխը մէկ կտրած էր գլուխը։ Գործաւորները, սարսափահար, վազեցին կանչել տեղւոյն իշխանութիւնը։*

Գող մը որ խիղճ ունի.— *Անցեալ օր Ֆրանսացի ծերուկ մը կը վերադառնար իր գիւղը, որ կը գտնուի Վէրսայլի մօտ։ Ճամբան կը հանդիպի անծանօթի մը, որ դանակը քաշած — գրա՛մ— կը պահանջէ։ Ծերուկը կ'ըսէ թէ գրպանը դրամ չունի, եւ հասատտելու համար, գրպաններուն աստարը դուրս կը կախէ։ Այն ատեն գողը կը յափշտակէ փողկապին ոսկի գնդասեղը եւ կ'անհետանայ։ Քիչ յետոյ, խիղճի խայթէ տառապելով կը ներկայանայ ոստիկանի մը եւ կ'ըսէ.*

— *Ձերբակալեցէք զիս, գընդասեղ մը գողցայ։*

Ոստիկանը կը ձերբակալէ գողը, որ գողութեան կէսում չունէր։

Կամ կը սիրես կամ կը սպանեմ.— Ֆրանսայի ներքին գաւառներէն Հաթըրի-ան-Սէսոնի ագարակներէն մէկուն ծառան, որ դեռ ամուսնալուծման դատ մը ունէր, դրացի ագարակէ մը աղջիկ ուզելու կ'երթայ։ Ուզածն ալ իրեն նման ագարակի մը ծառայող մըն էր, որ կը մերժէ առաջարկը երբ կ'իմանայ թէ փեսացուն զաղտնի կը պահէ իր առնանացած ըլլալը։ Անցեալ օր կ'երթայ կը գտնէ աղջիկը եւ երեք գնդակով կը սպաննէ զայն ու յետոյ ինք ալ անձնասպան կ'ըլլայ։

Գինովին կինը.— *Ֆրանսայի երկար անունով մէկ քաղաքէն, բանւոր մը, որ երկրագործական գործնքներ կը շինէր, շարունակ կը խմէր, եւ թրջած բամպակի պէս իրիկունը տուն կ'իյնար, ամէն կողմ կ'ադտոտէր։ Գիշեր մըն ալ դանակը վերցուց եւ սպառնաց կնոջը։ Կինը փախաւ խոհանոց, թրջած բամպակն ալ հետէն։ Այն ատեն կինը, սարսափած, ինքնապաշտպանութեան բնազդով մը, դարակէն քաշեց ատրճանակ մը եւ պարպեց երկանը դէմ, հինգ անգամ։ Երիկը սիւնի պէս գետին ինկաւ։ Կինը ձերբակալուած է։*

Եկեղեցի մը փլաւ.— *Լոնտոն, Էթըլըէտ փողոցը, մատուռ մը մէջ հազիւ թէ արարողութիւնը աւարտած էր, երբ յանկարծ ձեղունը սկսաւ ճարճատել։ Խուճապ մը ծագեցաւ մասնաւորաբար մանուկներուն մէջ։ Եկեղեցիին գանձապահը յաջողեցաւ սակայն կառավարել բռնմութիւնը, որ պաղարիւնութեամբ դուրս ելաւ։ Չեղունէն, 40 ոտք բարձրութենէ մը կը թափէին արդէն 20—40 քիլօնոց քարեր, դունդ դունդ։ Չոր շաղախներ։ 15 տղաք վիրաւորուեցան, 3ը ծանրապէս։ Լուսարարութիւնը սրտնեղած վրայ եւս ինկաւ քար մը, եւ ոտքը կոտրելէ յետոյ երկու մատ ծակեց նաեւ կաղնեփայտէ նստարանը։*

Այս մատուռը 106 տարեկան էր։ 3 տարիէ ի վեր մասնաւոր դերասաններ դրուած էին ամրացնելու համար։ Եւ այդ օրէն ի վեր արգիլուած էր վերնատունը գլլել։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այսօր՝ կիրակի 6 Փետրուար Հ. Մ. Ը. Մ.ի Քութայսի Ա. խումբը պիտի մրցի A. S. Amicale-ի Ա. խումբին դէմ։ Ժամադրավայր sortie métro Bastille ժամը ճիշտ 1ին։ Ա. խումբի խաղացողներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ ճիշտ ժամուն։

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԿՈՏԻՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԲԱՆԻՒՐԸ

(ՀԻՆ ԶՐՈՅՑ)

Էմմանէլ չյուսահատեցաւ ու նոյն առաջարկը ըրաւ ուրիշ հոգատէրերու։ Անոնք գլնքը վռնտեցին։ Ան ժամանակ Էմմանէլ սաստիկ բարկացաւ։ Ագարակատէրի մը ամբողջ գինին ջուրի, հասկերը փուչի եւ հողը աւազի փոխեց։ Ուրիշ շուայտի մը աչքերը կուրցուց։ Երրորդ մը հաշմանդամ ըրաւ։ Չորրորդ մըն ալ այդ օրերուն մեռաւ։ Էմմանէլ գնաց մեռելը ողջնցուց ու ըսաւ.— «Ապրե՛ք ու տառապե՛ք բորոտութեամբ»։ Ամբոխի ինկաւ շրջակայ հողերուն մէջ։

Էմմանէլ անյայտացաւ երկար ժամանակ։

Սիպոննա կը հիւծէր արագ արագ։

*
* *

Ժամանակ մը վերջ երեւցաւ Էմմանէլ։ Անիկա հոգւով մարմնով յեղափոխուած էր։ Իր մտքին մէջ ինկած էին նոր սերմեր եւ իր ճակատին վրայ ու աչքերուն քովերը նշմարելի էին նուրբ ակօսներ։ Թողած էր փափկիկ մօրուք մը։ Իր հոգիին մէջ գոգ գոգ շուշաններ լեցուած էին եւ անոնց մէջ կաղմուած էին թռչնոյ բոյներ։ Ցաւիլ մը իր հոգիին մէջ տիւ եւ գիշեր կը ձայներ ու թրթռումներով կը լեցուէր ամէն շրջանակ։ Իր ուսերուն վրայ երկու փոքր սձեր նստած ու իր գլխուն վրայ աղաւնի մը թառած կը կարծուէր։ Իր հոգիէն ու մարմինէն կուգար ձիթենիի բոյր։ Սիպոննա իր հիւանդի մահիճին մէջ ունեցաւ մեծ ուրախութիւն երբ տեսաւ Էմմանէլը իր գլխուն վրայ։ Էմմանէլ հեռացուց հիւանդին քովէն բոլոր բժիշկները, բարեկամները եւ ծառաները։ Ինք ամբողջ գիշեր մը լուսցուց անոր քով։ Գտաւ Սիպոննան հոգեփոխուած։ Անոր աչքերը երազագած էին եւ հիւծումի մատները Հպած անոր դէմքին։

Գիշերը Սիպոննա տխուր լուրեր տուաւ Էմմանէլին։ Անիկա պատմեց թէ իր բաժնած հողերուն վրայ ապրող ողորմելիները գաղանացած են եւ կը կեղեքեն ուրիշ թշուառներ եւ կը պահեն գերիներ։ Պատմեց թէ անոնք Էմմանէլի անունով ոճիրներ կը գործեն եւ ամէն տեղ ու ամէն ատեն արիւն ու գինի կը խմեն։ Անիկա պատմեց թէ շատ կռիւներ տեղի ունեցան իր բացակայութեան ժամանակ։ Երկուան թշուառները յարձակեցան մեծատուններու վրայ, կողոպտեցին անոնց ինչքը եւ յետոյ յարձակեցան իրարու վրայ։ Անիկա պատմեց լալով թէ պոռնկութիւնը, շուայտութիւնը եւ աննախընթաց թշուառութիւնը կ'ապրեն այդ նոր ոստանիկը։ Ըսաւ թէ ան Սողոմ մըն է ու աւելցուց.

— Սիրով, Էմմանէլ, միայն սիրով կարելի է քիչ մը բարելաւութիւն յուսալ։ Ոնդր, վրէժը ասկէ տարբեր պտուղ չունին տալիք։

— Ա՜յ, Սիպոննա, հառաչեց Էմմանէլ, սիրով միայն... Ա՜յ, Սիպոննա, սէ՛րը...։

*
* *

Հետեւեալ օր համբաւ եղած էր թէ գեւը— Էմմանէլ— եկած է դարձեալ։

Բոլոր այն հողատէրերը որոնք պատժուած էին Էմմանէլէն, իրենց ամբողջ ազգականներով ու ծառաներով եկած էին վրէժ լուծելու սպաննելու։ Եկողներուն մէջ նոյն իսկ մարդեր որոնք նպաստաւորուած էին Էմմանէլի շնորհիւ։

Անոնք յարձակեցան Սիպոննայի տունէն ներս ու մտան հիւանդին սենեակը։ Ընտրել էին Սիպոննա ու Էմմանէլ։ Սիպոննա հեռացուց հիւանդին քովէն բոլոր եւ ինքը մենակ մնաց անոնց հետ։

— Սիրով, Էմմանէլ, միայն սիրով կարելի է քիչ մը բարելաւութիւն յուսալ։ Ոնդր, վրէժը ասկէ տարբեր պտուղ չունին տալիք։

— Ա՜յ, Սիպոննա, հառաչեց Էմմանէլ, սիրով միայն... Ա՜յ, Սիպոննա, սէ՛րը...։

*
* *

Հետեւեալ օր համբաւ եղած էր թէ գեւը— Էմմանէլ— եկած է դարձեալ։

Բոլոր այն հողատէրերը որոնք պատժուած էին Էմմանէլէն, իրենց ամբողջ ազգականներով ու ծառաներով եկած էին վրէժ լուծելու սպաննելու։ Եկողներուն մէջ նոյն իսկ մարդեր որոնք նպաստաւորուած էին Էմմանէլի շնորհիւ։

Անոնք յարձակեցան Սիպոննայի տունէն ներս ու մտան հիւանդին սենեակը։ Ընտրել էին Սիպոննա ու Էմմանէլ։ Սիպոննա հեռացուց հիւանդին քովէն բոլոր եւ աննախընթաց թշուառութիւնը կ'ապրեն այդ նոր ոստանիկը։ Ըսաւ թէ ան Սողոմ մըն է ու աւելցուց.

անգործ բանուորներու. այս վիճակը առժամեայ է։ Նախ պէտք է կարգադրենք որ կարելի եղածին չափ քիչ օտար բանուոր մտնէ Փարիզ, բացի հողագործական ճիւղին համար, ուր բաւականաչափ ֆրանսացի աշխատաւորներ չունինք։ Խնդրեցինք օտար կառավարութիւններէն, որ տարհամոզեն իրենց քաղաքացիները Ֆրանսա գալէ։ Բայց ասիկա բաւական չէ։ Պէտք է իրենց հայրենիքը դարձնել կարգ մը օտարականներ։

Վարչապետը դարմանք յայտնեց թէ համայնավարները պետութենէն կը պահանջեն գործազուրկներուն տալ անոնց օրավարձէն աւելի նպաստ։ Եթէ տագնապը երկարի եւ բանուորները թշուառութեան մէջ իյնան, կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, բայց առայժմ վտանգաւոր կը նկատէ նպաստը աւելցնել։ (Համայնավարները կ'աղմկեն)։

— Եթէ գիս ստիպէք, գոչեց վարչապետը, պիտի կարդամ համայնավար կուսակցութեան թռուցիկները, Խորհրդարանը պիտի դատէ, ու պիտի տեսնենք թէ ձեզ հետաքրքրողը գործազուրկներո՞ւ շահն է թէ ձեր կուսակցութեան։

Վերջացնելէ առաջ, Փուանքարէ դանգատեցաւ որ երկրագործութիւնը երեսի վրայ ձգուած է, անհրաժեշտ հացահատիկները օտար երկիրներէ կը ներածուին, ու թելադրեց քաջալերել հողի մշակները։

Վիճաբանութեանց շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ Ուրբաթ օրուան։

.˙. Պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, այս շաբաթ 11,053 նպաստընկալներ եւս աւելցած են գործազուրկներու թիւին վրայ, ընդհանուր թիւը բարձրացնելով 56,275ի։ Դեկտեմբերի սկիզբէն ի վեր նպաստընկալ գործազուրկները աճած են հետեւեալ կերպով.— 1926 Դեկտ. 8ին՝ 1396 հոգի, 23ին՝ 6703, 1927 Յունուար 6ին՝ 17,178, 22ին՝ 45,222, Փետրուար 3ին՝ 56,275։ Անցեալ շաբաթ կարելի չէր եղած գոհացում տալ գործի համար դիմող 36,808 հոգիի, այս շաբաթ՝ 73,074 հոգիի։

1921ի տագնապէն վերջ կացութիւնը հետեւեալն էր. 1922 Յունուարին գործազուրկներու թիւն էր՝ 10,071, 1923ին՝ 2,674, 1924ին՝ 1227, 1925ին՝ 705, 1926ին՝ 547։

ԵԹԷ ԻՏԱԼԻԱ ԱՆԱՏՕԼՈՒՆ ԳՐԱՒԷ...

«Տէյլի էքսփրէս»ի թղթակից Պ. Աշմէտ Պարթլէթ Մուսոլինիի հետ իր վերջին տեսակցութեան առթիւ կը գրէ թէ Իտալիոյ վարչապետը երկրին ներքին փոխառութեանց խնդրով այնքան զբաղած է որ երկար ատեն չի կրնար խորհիլ իր դրացիներուն դէմ յարձակողականի մը վրայ։ Մուսոլինի յայտնեց թէ Ֆրանսայէն բան մը առնել չուզեր եւ երբեք Ֆրանսայի հետ չպիտի պատերազմի։ Սերպիոյ հետ ալ պատերազմելով մեծ բան մը չպիտի կրնայ շահիլ։ Աֆրիկանի եզերքները զօրք հանելէ վերջ՝ Իտալ. նաւաբաժնին ազդեցութիւնը ամէն պարագայի մէջ խիստ քիչ պիտի ըլլայ, եւ միւս կողմէ յայտնի է թէ՝ Սերպերը որքան կարեւոր տարր մըն են Պալքաններու մէջ։

Հետեւաբար միմիայն Թուրքիոյ հետ թշնամանալու կարելիութիւն կայ։ Անկարելի է նկատի չունենալ որ երբ Մուսոլինի դէպի Արեւելք տարածումի մը մասին խօսի՝ Իսկէնտէրունի եւ Իզմիրի միջեւ գտնուած եզերքներուն աչք տնկած չըլլայ։ Գուցէ Մուսոլինի՝ այն տեղերուն մէջ ուր երբեմն Յոյներ կը բնակէին եւ այժմ լքուած են, Իտալիոյ համար յարմար գետիններ կը գտնէ։

Թուրքիոյ ծովային կացութեան պատճառաւ, Իտալիա սկիզբները կրնայ աժանագին յաղթանակ մը ձեռք ձգել։ Նաւատորմին թնդանօթներուն պաշտպանութեան տակ, ցամաք զօրք կրնայ հանել, բայց միթէ՞ այս յաջողութիւնը բաւական է տեւական արդիւնք մը ապահովելու, որովհետեւ Իտալացիներուն ենթարկուելիք իրական դժուարութիւնները պիտի սկսին ճիշդ դէպի ներս արշաւանքի պահուն։ Գիտցողները երբեք չեն վարանիր յայտնելու թէ Թուրքերը Իտալացիներէն աւելի զերակշիռ պատերազմիկ ազգ մըն են։ Եթէ Իտալ. բանակը ուզէ, առեւտրական արժէք մը ապահովելու բաւականաչափ շրջանակ մը եւ ընդարձակ եզերքներ ձեռք ձգել, 1922ին Յոյներէն բանակին կրած աղէտին պիտի ենթարկուի։ Եթէ Մուսոլինի բաւականանայ եզերքի մէկ քանի քաղաքներով, ասոնք ալ տնտեսական շատ քիչ արժէք պիտի ունենան եւ այդ քաղաքները շարունակ կէս պաշարուած վիճակի մէջ պիտի գտնուին։ Ահա այս ճշմարտութիւնները ցոյց կուտան թէ՝ Իտալիա բան մը չպիտի շահի իր մերձաւոր դրացիներէն մէկուն հետ պատերազմի բռնուելով։

Թրքահպատակ Սուրիացիները հալած երկիրներու մէջ

Էնկիւրիի «Էնգարէ» թերթը կը գրէ թէ Թուրքիոյ հպատակութիւնը ընդունող Սուրիացիները հանուած են կառավարական պաշտօններէ։ Պետական պաշտօնատան մէջ ծառայող Թուրքերը իրենց օտարահպատակի հանգամանքով չպիտի կրնան շարունակել իրենց պաշտօնները եւ պիտի զրկուին հանգստեան թոշակի իրաւունքէն։ Կառավարութեան եւ այս յիշեալ պաշտօնեաներուն միջեւ պայմանագրութիւն մը կնքուած է որոշ ժամանակամիջոցի մը համար։

Միւս կողմէ, անգլիական հիւպատոսարանը բացարձակապէս արգիլած է Թուրքիոյ հպատակութիւնը ընդունող Սուրիացիներու Պաղեստին մուտքը։ Եթէ թրքական անցագիր ունեցող Սուրիացիները Պաղեստինի մէջ ձեռք անցուին, վեց ամիսէն մինչեւ մէկ տարի պիտի բանտարկուին։ Ասոր նպատակն է արգիլել թրքահպատակութիւնն ընդունող Սուրիացիներու պրոպագանդը Պաղեստինի մէջ։

.˙. «Ազգամ» կը գրէ թէ Եգիպտոսի 12,000 Թուրք հպատակները դժուար կացութեան մը մատնուած են, որովհետեւ եգիպտական կառավարութիւնը հրամանագիրով մը կը պահանջէ որ թրքահպատակները երկրէն հեռանան կամ ընդունին եգիպտական հպատակութիւնը։

Թուրք դեսպան Մուհիտին փաշա ծանուցագիր մը յանձնած է Գահիրէի կառավարութեան, պահանջելով որ օտարահպատակներուն մասին գոյութիւն ունեցող օրէնքներէն օգտուին նաեւ թրքահպատակները։

Հայր մը կը մորթէ երկու զաւակները

Էփէսէսի մէջ (Մանիի նահանգ) երկաթուղիի պաշտօնեայ մը, Փինոն, Ուրբաթ օր իր կնոջ բացակայութենէն օգտուելով, մորթեց երկու զաւակները, 7 եւ 4 տարեկան։ Դիազնութիւնը հաստատեց թէ երկու երախաները սպաննուած են առանց տառապանքի, քնացած ատեն։ Ոճիրը գործելէ յետոյ, ճիւաղ հայրը կիրակնօրեայ զգեստները հագնելով փախած է. բայց փախչելէ առաջ, մաքրեր է ածելին եւ դանակը, որոնցմով մորթած էր երախաները, եւ պատուհաններու փեղկերն ալ բացեր է, որպէսզի դրացիները չկասկածին։ Միեւնոյն ատեն նամակ մը գրելով հօրը, կը յայտնէ թէ ոճիրը գործեց հասուն խորհրդածութենէ մը յետոյ։ «Սպաննեցի պազարիւնութեամբ, եւ գործս լրացնելէ յետոյ այնպիսի սփոփանք մը զգացի ինչպէս բարի գործ մը կատարած ատեն»։

Ոճրագործը բարեխիղճ պաշտօնեայ մը ճանչցուած էր։ Ամէն կողմ հրաման ղրկուեցաւ անմիջապէս ձերբակալելու։

Սթալին ծանրապէս հիւանդ

Մոսկուայէն հասած լուրերու համաձայն, ռուս համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Սթալին ծանրապէս հիւանդ է։ Կեդր. կոմիտէի դիկտատորը կը տառապի ստամոքսի ուռեցքէ մը, եւ վիճակը վատթարացած է, բայց գաղտնի կը պահեն, իբրեւ թէ պետական գաղտնիք մը ըլլար։ Ներկայ պարագաներուն մէջ, մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս հիւանդութեան, թէ արտաքին եւ թէ ներքին քաղաքականութեան տեսակէտէն։

Նոյն լուրերուն համաձայն, ընդդիմադիրներուն դէմ հալածանքը սաստկացած է։ Սիմպերոքի նահանգին մէջ (այժմ Ուլիանոք) Թրոցքիի խմբակէն 17 ընդդիմադիրներ բանտարկուած են։ Ասոնցմէ երեքը Չեկային կողմէ դատապարտուած են Թոպոլսքի մենարանին մէջ ճգնելու, իսկ միւսները աքսորուած են հեռաւոր վայրեր։ Ուրիշ կոմունիստ մը, Կապուստին, որ տեղէ տեղ փոխադրուած էր 1923—24ի գործադուլին ատեն, բանտարկուած է իբրեւ ընդդիմադիր։

Վրաց. դեսպանատունը պիտի խուզարկուի

Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ Յունիս 10ին վրացի ազգայնական մը սպաննեց ազգակից կոմունիստ մը, Վեշափելին։ Անցեալ օր դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ եւ տիկին Վեշափելիի փաստաբանը պահանջեց խուզարկել ոչ միայն մեղսակիցներուն բնակարանները, այլեւ վրացական պատուիրակութեան շէնքը, փաստաթուղթեր գտնելու համար։ Դատաւորը մերժեց վերջին առաջարկը։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ
Հայազգի հռչակաւոր ձեռնածու՝ ՓՐՕՖ. ԷԶՆԱՔԻ
ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ
ՄԻԱԿ ԱՌԻԹԸ ՀԵՏԱՔՐՔԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
30Է ԱՒԵԼԻ ՓՈՐՁԵՐ
ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹԸ ? ԴՐԱՄԻ ԱՆՁՐԵՒԸ ? եւլն.
Տեղի կ'ունենայ այս երեկոյ ժամը 9ին
SALLE du PEUPLE FRANÇAISի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ
42, Rue Hermel (18e) Métro : Simplon
ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳ ԳԻՆԵՐԸ 15էն 5 ՖՐԱՆՔ
Տոմսերը՝ ՀԱՅ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԷՆ

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Գոյամարտ» խումբի ժողովը այսօր կէսօրէ վերջ ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Անդամակցութեները միասին բերել։ Զեկուցում շրջանային կոմիտէի կողմէ։

Հ. Յ. Դ. «Աղբիւր Սերոբ» խումբի դասախօսական ժողովը այսօր Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին։ 4 Passage St. Hippolyte, Métro Italie.

Հ.Յ.Դ.ՌՈՍՏՈՄ, Խաժակ.Արմէն.Գարօ, Դէորգ-Չաւուշ խումբերու ժողովը, վաղը՝ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Ռոստոմի սրահը, 131, Faubourg du Temple, Belleville. Օրակարգ՝ Զեկուցում Շրջանային կոմիտէի կողմէ եւ ընտրութիւն նոր կոմիտէի։

Հ. Յ. Դ. ՌՒՍ. Միութեան ընդ.ժ. ժողովը, 8 փետր. երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ, կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի ըլլայ։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Քեռի խումբի ընդ.ժ. ժողովը՝ երեքշաբթի փետր. 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։ 185 Rue Rabelais ժամը ճիշդ 8.30ին։

ՅԱՐԴԳՈՂԻ գրական երեկոն, 10 Փետր. Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ։ Յարդգողի 8 անդամները պիտի կարդան իրենց գրածներէն էջեր։ Մէջ ընդ մէջ արտասանութիւն եւ նուագ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
—○ ԱՄՍԱԳԻՐ ○—
Հասցէ.— 13-15, ShawmutSt. Boston, Mass. (U. S. A.).

ԿԱՎՌՕՇ
Զուարթ, ցատկռտո՛ւն, կեանքո՛տ, վարդագոյն
Կը գտնուի ամէն տեղ
ԳԻՆ 1 ՖՐ. 50

ԱԱՐՏԱՐԱԳԷՏ
Ա. Գ. ԽԱՆՃԵԱՆ
Ձրի խորհրդակցութիւն ամէն օր 4—5.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակիէ։ Դիմել՝ Պ. Պէրպէրեանի,70, Rue Taitbout, Paris (9e). Téléphone: Trudaine 23-65.

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Օր. Նազենի Տէր Միքայէլեան։

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ.— Բժիշկին զրքէն փրցուած էջեր 12.50 ֆրանք, Պէպէքս, զաւեշտ 10, Հրաշագործ Ֆաքիր Թահրա պէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին խորհուրդները հայ պատանիներու 5, Վերջալոյսին տակ (Թարգ. Կ. Մեհեանի) 5, Անձկութեան ժամեր 2, Բարեգէթ 7.50, Երազահան 6, Ճշմարիտ. Բէմալական Թուրքիոյ մէջ 5։

Ընկ. Փանջունի 10 ֆրանք, Թաղականին կնիկը 17.50, Միքէի սիրարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պապան 17.50, Մատնիչը 7.50, Յեղափ. մակարոյծները 7.50, Զաքըր Ավրամ 6։

ՀԱԶՈՒԱԳԻՒՏ ԳՐՔԵՐ.— Շիրվանզադէէն՝ Արտիստը 10, իսկ ֆրանսերէնը 5 ֆր., Ժող. Երկերի (3 հատ.) 65, Նաւասարդ հաւաքածոյ 25, Ժողովածու Թօփչեան 25, ինչպէս նաեւ բառարաններ վիպական գիրքեր։

Ստանալու համար դիմել նամակով Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé։

Փարիզ եւ գաւառները փօսթի ծախք չառնուիր

Տօքթ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
48, rue Montmartre
(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro : SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8.30—10ե. 1,30 — 8

Վարձու են 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար։ Դիմել՝ Տիկ. Ճանիկեանի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէնպուրկի պարտէզի դիմաց։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)
Le Gérant : H. TEURNIER

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Chirurgien - DENTISTE
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷԷՆ ԵՒ
126 RUE BOLIVAR (մէթրօ Պոլիվառ կամ ժօռէս)
Մասնագիտութիւն ատամնաշարերու (քառաչու թէ ոսկի) և ...
Բոլոր աշխատանքները ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ, ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչեւ 8ը։ Ո...
ատեն՝ ժամադրութեամբ։

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F.
ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ Ամէն կարգի ելեքտրական զետեղումներ, ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու եւն. նորոգումներ։
ԿԸ ՇԻՆԷ Անթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց շնորհիւ կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրները, օրուան լուրերը։
M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (13e)
Tél: Goblins 52—18, Metro Italie

Տօքթ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵ...
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր ...

Խնամեցէք ձեր ակռաները եւ ղինեցէք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔԸ
12, RUE RICHOMME, 12
Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով
Առաջին այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ՃԱՇԱՐԱՆ "ՖԼՕՐԻԱ"
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
ՄԷԹՐՕ ՕՏԷՕՆ ԿԱՄ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Անթերի սպասարկութիւն

PRIMEROSE
183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)
Téléph. Richelieu 91-64 Métro:Pyramides - Palais-Royal
GALERIES MAUBEUGE
39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)
Téléph. Trudaine 75-55 Métro: Cadet
Այս երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատուկ ամէն տեսակ մետաքսեղէն եւ բրդեղէն կերպասներ շատ նպաստաւոր գիներով։ Ձոխ մթերք քրէփ տը շին։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկ ա...տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։
Չափաւոր գիներ

ԲԵՐՆԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐ...
ԽԱՒԵԱՐ «ԵՐԵՒԱՆ»
Թարմ եւ պահածոյ, ... սակէն, ուղղակի Պոլսէն ... ուած։
Մեծաքանակ եւ ... չելի գիներով, տուն յանձն... ուղղուած հասցէին կը ղրկ...
Դիմել նամակով
SÉFERIAN CHARAM...
73 Grand Rue, Enghien-les-B... (S. et O.)

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մանկավարժանի գիրքերու։
Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՏՕՔԹ. Տ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
Փարիզի բժշկ. համալսարանէն Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգային Հիւանդանոցին
44, Rue Poissonnière, Paris (2e)
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14էն 18 եւ ժամադրութեամբ։

ՍԱԿԱՐԱՆ
5 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	
Տոլար,	Dollar	
Մարք (ոսկի)	100 Mark	
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	
Թրք. ոսկի	» or	
Մէճիտիէ	Médjidié	
Լէվա 100 հատը	Léva	
Տրախմի »	Drachme	
Լիր »	» Lire	
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	
Զուից. »	Frc. Suisse	
Լէյ 100 հատը	Ley	
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՂԹ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	
» II	»	
» III	»	
Թուրքի Երկթղ.	Lots turcs	

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՖՐԱՆՍԱ 35ֆ. 70ֆ. 140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20շ. 40շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6տոլ. 10տոլ.
ԵՒՐՈՊԱ 100ֆ. 200ֆ.

"HARATCH"
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է ղրկել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927
8 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 255 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՉ ԽՓԵԼ, ՈՉ ԱԼ ԿՏՐՏԵԼ

Կիրակի օր հրատարակեցինք Անդրկովկասի դիկտատոր Օրախիլաշվիլիի հրացայտ այլ հում, կցկտուր ազգաթութիւնները՝ բոլոր տեսակի «հակայեղափոխականներու» դէմ:

Առիթ ունեցանք անդրադառնալու իր սպառնալիքներուն ալ.

— մենք չենք մոռցած ոչ խփել, ոչ ալ կտրտել:

Կ՚արժէ նորէն քրքրել այս ճարտասանական «ելոյթը», որ բնաւ բարենշան չէ ո՛չ բուն յեղափոխական դատին, ոչ ալ Խորհրդային Միութեան կցուած ո՛ր եւ է ժողովուրդի շահուն համար:

Եթէ պոլշեւիկները իրապէս յեղափոխականներ են, եւ ոչ թէ փեառը փոխած պոլիտիկոսներ, պէտք է միանգամ ընդմիշտ մէկդի դնեն «խփելու, կտրտելու» ճամարտակութիւնները, եւ սպառնացող վտանգին աղբիւրները փնտռեն կատարեալ պարզութեամբ ու պայծառ աչքերով:

Այսօր փաստ է որ, իրենց իսկ վարած քաղաքականութեան շնորհիւ, խոր դժգոհութիւն մը կը տիրէ հիւսիսէն մինչեւ հարաւ, Խորհրդային Միութեան լայնքին ու երկայնքին: Անշուշտ չարամիտներ կան որ կը փորձեն օգտուիլ այդ մթնոլորտէն: Ծանօթ աշխարհակալները կ՚ուզեն արծարծել համատարած դառնութիւնը, եւ ի հարկին բռնկումներ յառաջ բերել, իրագործելու համար պոլշեւիկներու խաղերը՝ ուրիշ ճակատի վրայ: Այդ ռազմավարութեան մէկ զսպանակը եթէ Անգլիոյ ձեռքն է, մէկն ալ, եւ թերեւս ամէնէն ազդուն, կը գտնուի իրենց քթին տակ, եղբայրակից, բախտակից եւ զինակից Թուրքիոյ ձեռքը:

Ի զուր իրար կը խառնեն Լատվիան, Լիթուանիան, Լեհաստանը, «իմպերիալիզմը» եւ կովկասի ժողովուրդները: Առաջինները արդէն գտած իրենց ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, կը դողդղան անոնց վրայ, եւ սատանային հետ ընկեր կ՚ըլլան, անոնք պաշտպանելու համար: Ինչ կը վերաբերի կովկասի ժողովուրդներուն, անոնք ալ կը ճգնին վերահաստատել իրենց անկախութիւնը, նոյն իսկ համաձայն պոլշեւիկեան սահմանադրութեան: Տխմարութիւն է արտասահմանի տարագիրներուն վերագրել այդ բնական եւ արդար ձգտումը: Այսօրուան տարագիրները՝ արտայայտիչներն են այս կամ այն ժողովուրդին բաղձանքին. եւ եթէ Մոսկուա խելք ունենայ եւ ժողովուրդները գոհացնէ, անոնք ինքնին կ՚իյնան: Թող փորձեն գործադրել ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը. թո՛ղ հանրաքուէ մը կատարեն եւ կատարեալ ազատութիւն տան ժողովուրդին, իր անկախութիւնը վերահաստատելու: Այն ատեն, ոչ խփելու խնդիր կը մնայ, ոչ ալ կտրտելու: Իսկ եթէ այդպէս չեն գործեր եւ աջ-ձախ կը սպառնան, կը նշանակէ թէ, բուն իսկ դժգոհները, ժողովուրդներն է որ պիտի խփեն ու կտրտեն:

Եւ դժբախտաբար, ա՛յդ է իրականութիւնը:

Հայ ժողովուրդը ապստամբեցաւ 1921 Փետր. 18ին: Խփեցին սուինով եւ թնդանօթով, առանց պատճառը հասկնալու: Վրացիները նոյն փորձը կատարեցին 1925 Օգոստոսին, աւելի դժբախտ պարագաներու մէջ, չարաչար տուժելով: Նորէն չհետաքրքրուեցան, «աւազակներու», «իշխաններու» գրգռութեան վերագրելով ահաւոր ողբերգութիւն մը: Այսպէ՛ս կ՚ըներ Համիտը, երբ հայ գիւղացիները ազատութիւն կ՚աղաղակէին լեռներէն: Այդպէս ըրաւ Իթթիհատը: Այդպէս կ՚ընէ, այժմ «հանրապետական» Թուրքիան, քիւրտ ժողովուրդին հանդէպ, նոյնինքն Մոսկուայի գործօն աջակցութեամբ:

Չգիտենք թէ ի՛նչ ծրագրած է ընել «կովկասի ազատութեան Միութիւնը», որու մասին կը խօսի Օրախիլաշվիլի: Բայց գիտենք որ առանց «սառըրմ-քէսէրիմ»ի կարելի է զինաթափ ընել այդ միութիւնը, պարզապէս գոհացնելով կովկասի ժողովուրդները, որոնց անունով կը գործեն բոլորը: Մոսկուայի վարիչները իրենք ալ կը խոստովանին թէ լուրջ խլրտումներ կան Ուկրայնայի մէջ: Վերջին լուրերու համաձայն, անկախութեան ձգտումը այնքան խորացած է որ, կը խորհուի ընդհ. ժողով մը գումարել Յուլիսին, Քիէվի մէջ, եւ անջատուիլ բուն Ռուսաստանէն: Այդ նոյն լուրերը կ՚աւելցնեն թէ՝ Պոլշեւիկներու զինուորական փաղանգներէն Պուտիէննիի ժողովի մը մէջ դիտել տուեր է որ, վտանգը դուրսէն չէ, այլ ներսէն եւ կռնակէն:

Արդարեւ, խորհրդային իշխանութեան կազմը լրջօրէն խոցոտուած է ներսէն, կռնակէն: Եւ այս՝ իրերու բնական ընթացքով: Արտաքին գրգռումները ատեն մը միայն կը տեւեն: Մանաւանդ Մեծ Պատերազմէն եւ իր անլուր յուսախաբութիւններէն յետոյ, ոչ անհատները, ոչ ալ ժողովուրդները կը հրապուրուին արտաքին խայծերէ: Բայց երբ իշխանութիւն մը կռնակին վրայ փուշեր կը տեսնէ, կամ իր թաթին տակ, ուրիշներու ոտքին փուշեր կ՚անցընէ, իսկ բողոքի պարագային, կը սպառնայ խփել-կտրտել, անշուշտ օտարն ալ կը խնդայ: Եւ կովկասի պարագային օտարը՝ խորհրդային իշխանութեան կամքերն է: Եթէ կովկասի մէջ նորէն փոթորիկ մը պիտի ծագի, միամտութիւն է անոր գաղտնիքը փնտռել միայն Բագուի քարիւղի հորերուն մէջ, եւ աչքերը գոցել բիրտ իրականութեան առջեւ, որ շատ աւելի վտանգաւոր է:

Իսկ դարմանը, կանխարգել միջոցը, կրկնենք անգամ մըն ալ, ոչ խփելն է, ոչ ալ կտրտելը, այլ արդարութեան վերահաստատումը, թէ հողային եւ թէ ազգագրական տեսակէտով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ի՞ՆՉ ՕԳՈՒՏ ՈՒՆԻ...

Ինչպէս վերջին լուրերէն կը տեսնուի, Պոլսոյ Թուրք մամուլը դառնօրէն կը գանգատի որ տակաւին չեն յաջողած Թուրքեւ-ռուս առեւտրական բանակցութիւնները: Կիսապաշտօնական Ճիւմհուրիյէթ կը գրէ.

— «Դրած էինք թէ Թուրքեւ-ռուս առեւտրական բանակցութիւններու մէջ շարունակ դժուարութիւն կը ծագի, եւ հակառակ մեր շատ մը զիջումներուն, ո եւ է ձեւով կարելի չըլլար տեսակէտներու տարբերութիւնները հարթել: Ռուս բանագնացներէն Պ. Նուրիէֆ, մեր մէկ խմբագրին զարմանք յայտնեց, երբ դժուարութեան մասին խօսուեցաւ իրեն: Իր երկար յայտարարութիւններուն համաձայն, ինք բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ թողուց: Մոսկուա գտնուած ատենն ալ միշտ այդ իմաստով լուր տուած է, եւ այժմ երբ վերադարձած է, դարձեալ նոյն լաւ վիճակին մէջ կը տեսնէ:

Այս բոլորին իբրեւ պատասխան կ՚ըսենք, թէ, Պ. Նուրիէֆի հոս գտնուած միջոցին ալ, Մոսկուա գացած ատենն ալ բանակցութիւնները երբեք լաւ ընթացք ունեցած չեն: Այսօր ալ նոյնն է կացութիւնը: Խօսքին կարճը.— Այս ձեւով անկարելի է որ բանակցութիւնները ելքի մը յանգին:

«Իգտամ» աւելի բաց խօսելով, դիտել կուտայ.

— «Հակառակ անոր որ, Թուրքեւ-ռուս առեւտրական առժամեայ պայմանագրութեան ժամանակը լրացած է, Թուրքիա կը շարունակէ նուազագոյն մաքսային սակացոյց կիրարկել ռուս ապրանքներուն համար: Այս ընթացքին միակ նպատակն է երկու երկիրներուն բարեկամական յարաբերութիւնները չխախտել:

Ե՞րբ պիտի կնքուի Թուրքեւ-ռուս առեւտրական դաշնագիրը, որու վիճաբանութիւնները կը շարունակուին այնքան երկար ատենէ ի վեր:

Մեր պաշտօնակիցները այս խնդրին մասին խօսելով, շարունակ բարեկամութենէ կը ճառեն: Խնդիր է, սակայն թէ, ի՞նչ օգուտ կրնայ ունենալ այս բարեկամութիւնը, երբ չինպաստեր տնտեսական յարաբերութիւններու ամրապնդումին:

Թուրքեւ-ռուս առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւններուն երկարաձգումը պատճառ եղած է որ, Թուրք վաճառականները կարծուածէն շատ աւելի մեծ վնասներու ենթարկուին, այլապէս ի՞նչ օգուտ ունի խօսքով բարեկամութիւնը, եւ «ռուսիէթներուն հետ բարեկամ ենք» ըսելը:

Ոչ մէկ ազգ, ուրիշ ազգի մը հետ բարեկամ կ՚ըլլայ անոր սեւ աչքերուն համար: Բարեկամութիւնը փոխադարձ շահեր եւ գոհութիւններ կը պարտադրէ: Այլապէս, ի՞նչ բանի կը ծառայէ բարեկամութիւնը սովիէթ ղեկավարներուն, եթէ անոնց ընթացքը շարունակ վնաս պիտի պատճառէ Թուրք վաճառականներուն: Կը կրկնենք, բացէ ի բաց թող ըսուի թէ, ի՛նչու չի կնքուիր առեւտրական դաշնագիրը: Հանրային կարծիքը թող տեղեկանայ իրականութեան:

Լուրջ վէճ մը ծագած է պոլշեւիկ հանքագործներու եւ Կովկասի մանկանէզի հանքերուն ամերիկեան ընկերութեան միջեւ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ռուս-թուրք յարաբերութիւնները

Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագրի մը մասին կատարուած բանակցութիւնները տակաւին որոշ եզրակացութեան մը չեն յանգած երկու տարիէ ի վեր:

«Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» կը գրէ թէ Թուրքիա չէ որ դժուարութիւն կը հանէ. ընդհակառակը ան ներածուած ռուսական ապրանքներու համար շատ նպաստաւոր սակեր որոշած է: Էնկիւրիի պաշտօնաթերթը կ՚աւելցնէ թէ Թուրքիոյ հաշտարար ընթացքը չի կրնար յաւիտեան տեւել ու կը պահանջէ որ Ռուսիա եւս իր կողմէ հաշտարար ոգի ցոյց տայ:

«Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ Եունուս Նատի պէյ խմբագրական մը կը գրէ նոյն նիւթին մասին: Բանակցութեանց պատմականը ընելէ յետոյ, կը գրէ թէ խորհրդային Ռուսիան Թուրքիոյ միացնող քաղաքական բարեկամութիւնը պէտք է ամրապնդուի նաեւ տնտեսական բարեկամութեամբ: Բայց եթէ կարելի չըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ, լաւ պիտի ըլլայ որ երկու երկիրներն ալ գործելու ազատութիւն ստանան: Յօդուածը կը վերջանայ այսպէս. «Եթէ առեւտրական դաշնագիր մը կ՚ուզուի, անմիջապէս կնքենք. ապա թէ ոչ խզենք բանակցութիւնները:»

«Թայմզ»ի թղթակիցը կը տեղեկանայ թէ անհամաձայնութեան գլխաւոր պատճառը ա՛յն է որ խորհրդային միութիւնը կը պնդէ արտաքին առեւտուրը պետական մենաշնորհ ընելու սկզբունքին վրայ եւ տեղի չպիտի տայ բնաւ:

ՊՈԼՍՈՅ ՀՈԳԵՎԱՐՔԸ

«Բօթիտիէն»ի Թուրքիոյ թղթակիցը իր չորրորդ թղթակցութեան մէջ հետեւեալ ուշագրաւ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Պոլսոյ մասին, զոր «մեռած քաղաք» կը կոչեն Թուրք թերթերն ալ:

Քէմալական կառավարութիւնը ջնջեց Կ. Պոլիս անունը եւ զայն կոչեց «Սթանպուլ», որ երէկ օսմանեան մայրաքաղաքին զուտ թրքական թաղին մէկ անունն էր: Երբեմն Բիւզանդիոն, յետոյ Կոստանդնուպոլիս, յունարէն բառ մը որ կը նշանակէ «կոստանդինի քաղաք», այժմ «Սթանպուլ»: Ուրեմն Պոլիսը մեռած է: Բայց ոչ միայն թուղթի վրայ: Ո՞ւր է երբեմնի ոգեւորութիւնը Ոսկեղջիւրի ափերուն վրայ: Վոսփորի քարափին վրայ անգամ քանի մը նաւեր միայն կը յածին:

Ան որ պատերազմէն առաջ տեսած է Պոլիսը, անմիջապէս կը հասկնայ փոփոխութիւնը. փողոցներուն մէջ դեռ քիչ մը ոգեւորութիւն կայ, թրքական թաղին մէջ ըլլայ թէ Բերայի քրիստոնեայ թաղին մէջ: Բերայի շիտակին վրայ, բազմութիւնը աղմկալի, նոյնիսկ անանցանելի է իրիկունը: Պէտք է ինքզինքդ ուժով պաշտպանես հրմշտուքէ: Ճամբան, հանրակառքերը լեցուն են, ինքնաշարժները կը սուրան: Կարմիր սաղաւարտով ոստիկաններ կը հսկեն անկարգ երթեւեկ մը: Բայց այս արտաքին շարժումն է:

Սրճարանները որոնք լեցուն էին, գրեթէ պարապ են: Յանցաւոր յաճախորդները կը ծխեն առանց խօսելու, կամ կը խօսին ցած ձայնով: Ծանր եւ մռայլ մթնոլորտ մը կը տիրէ: Պանդոկնե՞րը: Անոնք որ սուղ չեն, քիչ-շատ կը բանին, միւսները՝ ոչ: Երբեմն համբաւաւոր փալաս մը ամբողջ իմ բնակութեանս ընթացքին միայն մէկ հիւր ունեցաւ, Շուէտացի անձնաւորութիւն մը որ պաշտօնական առաքելութիւն մը ունէր: Ամբողջ քաղաքը կազմալոյծ, ուղղութիւնը կորսնցուցած քաղաքի մը տպաւորութիւնը կ՚ընէ: Վերջերս կազինօ մը բացուեցաւ Ըլտըզի պալատին մէջ: Կը կարծուէր թէ օտարականները պիտի հրապուրէ: Ընդհակառակն, օտարականները այլեւս չեն գար: Ապրուստը շատ սուղ է. իսկ գործերը Էնկիւրիի մէջ կը կարգադրեն: Որով, երկրին բնակիչներուն դրամն է որ կը խրի կազինոյի սնտուկին մէջ: Վարձակալը այս տեղը վարձած է տարեկան 30,000 Թրք. ոսկիի եւ անմիջապէս մէկ մասը վարձու տուած է իբրեւ պանդոկ եւ ճաշարան, տարեկան 45,000 ոսկիի: Մէկ ամսուան ընթացքին՝ տուրքի վարչութեան առջեւ խոստովանած է թէ 91,000 ոսկի զուտ շահ ունեցեր է... Ա՛լ գործ չկայ. ամէն մարդ կը յուսայ բախտախաղով գտնել ինքզինքը: Եւ դրամը կ՚անհետանայ: Անատոլուի Թուրքերը «փտած քաղաք» կը կոչեն Պոլիսը: Իրաւունք ունին:

Լուրջ տարրերը մեծ մասով հեռացած են այս դժբախտ քաղաքէն: Օրինակ մը,—պատերազմէն առաջ, Պոլսոյ մէջ կային 92,000 Աւստրիացի-Հունգարացիներ, բոլորն ալ լաւ դիրքի տէր, եւ անոնք գանգուած մը կը կազմէին, ունէին կեդրոնական կազմակերպութիւն մը, օգնութեան մարմիններ եւ հիւանդանոց մը, որուն համար իւրաքանչիւրը ամսական կուտար մէկ ֆրանքի համարժէք դրամ: Ամսական 92,000 ֆրանքով հիւանդանոցը կրնար ապրիլ եւ օգնել բոլոր Աւստրիացի-Հունգարացիներուն: Պատերազմին հետեւանքով, բոլորն ալ մեկնեցան: Շատերը ալ չեն վերադարձած: Իսկ միւսները դարձեր են Լեհ, Ռումէն, Իտալացի կամ Սերպ, նոր դաշնագիրներու շնորհիւ: Այլ եւս կարելի չէ կուսակցութիւն հաստատել. փոխադարձ ատելութիւնը թոյլ չի տար վերսկսիլ անցեալ կեանքը, եւ իրարու նուէր կը հեռանան: Ցոյներ կան որ պիտի փոխանակուէին, բայց կանչած կը մնան, որովհետեւ գիտեն որ Յունաստանի մէջ աւելի լաւ չպիտի ըլլան եւ կը յուսան նորէն հին օրերը տեսնել:

Այսօր Թուրքիոյ եւ արեւմուտքի միջեւ ծովային առեւտուրը գրեթէ բոլորովին անհետացած է: Պատերազմէն առաջ, ամէն մեծութեամբ նաւեր անընդհատ կ՚երթեւեկէին իրարմէ քանի մը մեղր հեռաւորութեամբ եւ ամբողջ օրը: Այսօր, եթէ 24 ժամ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԸ

Նոր Արաբկիր քաղաքը, որ շինուած է Ամերիկայի Արաբկիրցիներու Հայրենակցական Միութեան աշխատանքով, կը գտնուի, Երեւանէն մէկ ժամ հեռու լեռնալանջի մը վրայ: Կլիման բարեխառն է, օդը չոր եւ առողջարար: Կառուցուած տուներուն երեք կողմերը բաց են: Բացի պարտէզներէն, քաղաքը ունի 400 տեսիատին հող, երկրագործութեան համար: Հայրենակցական Միութիւնը կը խորհի արտասահմանի հայրենակիցները փոխադրել Հայաստան, անմիջապէս որ կարենայ ընդարձակել քաղաքը, ապահովել բնակարան ու նաեւ գործ: Մինչեւ այժմ բերուած են 72 հոգի, որոնք կը գտնուէին Թուրքիա, հին Արաբկիրի մէջ: Արդէն սկսած են շինել նաեւ մանուսայի գործարան մը:

ԾԱԽՈՒ ՏՂԱՔՆԵՐ

Վիէննական թերթերը տարօրինակ վիճաբանութեան մը բռնուած են: Մորավիոյ գիւղերուն մէջ կը պտտի կին մը, որ երկու երկուորեակ ունի (մանչ եւ աղջիկ) կուրծքին վրայ, 18 ամսու, եւ տղեկ մըն ալ քղանցքին կպչուած, 3 տարու: Կինը գիւղ ու քաղաք կը պտտի, ծախելու համար իր երեք զաւակները՝ հազար քուրօնի (մօտ 750 ֆր.): Ահա քանի շաբաթ է, եւ դեռ գնորդ մը չէ գտնուած, եւ դժբախտ կինը կը թափառի... ապրանքը ձեռքին:

Ահա այս պարագան է որ բուռն վիճաբանութիւն մը բացած է վիէննական թերթերուն մէջ, պարագայ մը, որ առաջինը չէ Հունգարիոյ մէջ: Թերթերուն մէկ մասը կը քննադատեն կինը, նկատելով որ նման... վաճառականութիւն մը համարժէք է դրամաշորթութեան, որովհետեւ, կ՚ըսեն անոնք, մարդը վաճառելի ապրանք չէ:

Հակառակորդ թերթերը, սակայն, կը պաշտպանեն այս տարօրինակ վաճառականութիւնը, որ պիտի ապահովէ երախաներուն դժբախտ կեանքը, եւ օգտակար պիտի ըլլայ մօր համար ալ:

ԱՐԻՒՆԱՐԲՈՒ ԱՒԱԶԱԿ ՄԸ

Տարիներէ ի վեր Այտընի շրջաններուն մէջ աւազակութիւն ընող Դօզաքլը Մեհմէտ անուն հրոսակ մը, որ քանի մը անգամներ ձերբակալուելով դատապարտուած եւ բանտարկուած էր, յաջողած է բանտէն փախչիլ: Կառավարութիւնը երկու հազար ոսկի պարգեւ խոստացած ըլլալով զայն ողջ կամ մեռած վիճակի մէջ ձեռք անցընողին, Դօզաքլը լեռնէ լեռ կը թափառէր ապաստանարան մը գտնելու համար իրեն: Այդ միջոցին, Պօզտուղան գաւառակի գիւղերուն մէկէն Ֆաթմա անուն գեղանի աղջիկ մը առեւանգելով, իր թաքստոցին մէջ անոր հետ կ՚ապրի: Ֆաթմա ալ ի վերջոյ հրոսակ մը եղած եւ Մեհմէտի սպաննած բազմաթիւ մարդիկը ինք անձամբ թաղած է:

Քանի մը օր առաջ լուր առնուած ըլլալով թէ Մեհմէտ եւ Ֆաթմա գաղտնօրէն Իզմիր գացած են, հետապնդումներ կատարուելով Ֆաթմա ձերբակալուեցաւ, բայց Մեհմէտ դեռ չէ գտնուած:

ՍՈՒՐԻՈՅ մարզպան Պ. Ժանրի Փօնսօ, որ քանի մը օրէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի, ներկայացաւ արտաքին նախարար Պ. Պրիանի, որուն զեկոյց տուաւ Սուրիոյ կացութեան մասին: Մարզպանը քանի մը շաբաթ պիտի մնայ հոս:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1925—26թթ. ֆինանսական տարվա պետական բյուջեի կատարման ընթացքը

Ֆինանսական տարվա ընթացքում պետական բյուջեի կատարման ընթացքը ցույց է տալիս, որ ընդհանուր առմամբ տարվա ընթացքում հաստատված բյուջեի ծրագրերը կատարվել են։ Ընդհանուր եկամուտների գծով հաստատված 10 մլն ռուբլի մուտքագրումների փոխարեն մուտքագրվել է 10 մլն 600 հազար ռուբլի, այսինքն՝ հաստատվածից 6 տոկոսով ավելի։ Ընդհանուր ելքերի գծով հաստատված 10 մլն ռուբլի ծրագրերի փոխարեն կատարվել է 10 մլն 600 հազար ռուբլի, այսինքն՝ հաստատվածից 6 տոկոսով ավելի։ Ընդհանուր եկամուտների և ելքերի գծով հաստատված ծրագրերի կատարման տոկոսների այս նույն հարաբերությունը պահպանվել է նաև առանձին ֆինանսական աղբյուրների գծով։ Այսպես, օրինակ, 1926 թվականի համար հաստատված 4 մլն ռուբլի ընդհանուր եկամուտների փոխարեն մուտքագրվել է 4 մլն 240 հազար ռուբլի, այսինքն՝ հաստատվածից 6 տոկոսով ավելի։ Նույն հարաբերությունը պահպանվել է նաև ելքերի գծով։ Հաստատված 4 մլն ռուբլի ելքերի փոխարեն կատարվել է 4 մլն 240 հազար ռուբլի, այսինքն՝ հաստատվածից 6 տոկոսով ավելի։

Ֆինանսական տարվա ընթացքում ընդհանուր եկամուտների

ԿՅՈՒՂՈՒՀԻ

(Շարունակությունը)

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՄԵՀԿԱՐԱՆԻ ՄԵՋ

Գավառի մեհկարանի ներսը ամայի էր։ Հազիվ մի քանի ուխտավորներ էին եկել, որոնք ցրված էին տարբեր կողմերում։ Ոմանք աղոթում էին, ոմանք էլ ուխտի համար զոհ էին մատուցում։ Ներսի ամայությունը ավելի էր ընդգծում մեհկարանի հոյակապ շինությունը։ Ամենուրեք տիրում էր մի տեսակ խորհրդավոր լռություն։ Միայն երբեմն-երբեմն լսվում էր ուխտավորների աղոթքների մրմունջը։

Մեհկարանի ներսում, ուր որ հարկավոր էր, կանգնած էին զինված պահակներ։ Նրանք ուշադիր հետևում էին ամեն մի շարժման, որ չլինի թե ուխտավորներից մեկը մի վատ միտք ունենա։

Ուխտավորների մեջ էր նաև Հայկազունը։ Նա ծնկաչոք աղոթում էր։ Նրա դեմքը գունատ էր, աչքերը՝ կարմրած։ Նա ուխտ էր եկել, որ աստվածներից խնդրի իր կորցրած ընկերուհուն՝ Ծաղիկին։ Նա ուզում էր իմանալ, թե ինչ է պատահել նրան։ Ողջ է, թե մեռած։ Եթե ողջ է, ուր է գտնվում։ Ինչպես էլ որ լինի, նա պետք է գտնի նրան։ Նա ուզում էր իմանալ, թե ինչ պետք է անի, որ գտնի նրան։

Հայկազունը ծնկաչոք աղոթում էր։ Նա ոչ ոքի չէր նկատում։ Նրա աչքերը կարմրած էին, ինչպես արյունով։ Նա ուխտ էր արել, որ մինչև չգտնի Ծաղիկին, չի վերադառնա։

Նա աղոթում էր։ Նրա աղոթքը հետևյալն էր.

— Ո՜վ մեծ աստվածներ, որոնք ապրում եք Երկնքում, ես ձեզ եմ դիմում։ Ես ձեզ եմ խնդրում, որ ինձ ասեք, թե ուր է գտնվում իմ սիրելի ընկերուհին՝ Ծաղիկը։ Ես գիտեմ, որ դուք ամեն բան գիտեք։ Ես գիտեմ, որ դուք ամեն բան կարող եք անել։ Ես գիտեմ, որ դուք ամեն բան տեսնում եք։ Ես գիտեմ, որ դուք ամեն բան լսում եք

ուան մէջ միջին մեծութեամբ նաւ մը Վոսփորէն իջնէ կամ ելլէ, մեծ բան է։ Այսօր աւելի քան երբեք ծանր ապրանքները կը փոխադրուին կառախումբերով։Արեւմուտքը Մարսիլիա, Ճենովա կամ Թրիէսթէ կը բեռցնէ իր ապրանքները. կեդրոնական Եւրոպան՝ Սելանիկ. իսկ Փոքր Ասիոյ, այսինքն ամբողջ Նոր Թուրքիոյ նաւահանգիստը Պոլիսը չէ, այլ Իզմիրը։

Ահա թէ ինչո՛ւ կը մեռնի Պոլիս—Սթանպուլը։

Ուսանողական ցոյց

Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Պաղտատի ուսանողները ցոյց մը կազմակերպած են, բողոքելու համար ուսուցիչի մը դէմ, որ չէր գոհացներ զիրենք։ Ցոյցը տեղի տուած է կռիւներու, որոնց ընթացքին սպաննուած են 8 հոգի եւ վիրաւորուած՝ 30 հոգի։

Լօզանի դաշնագրին մերժումը եւ Թուրքիա

«Թան»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը գրէ թէ Լօզանի դաշնագրին Ամերիկեան Ծերակոյտին կողմէ մերժուիլը ո՛չ մէկ զարմանք պատճառեց Թուրքիոյ մէջ, ուր ծանօթ էր յիշեալ դաշնագրին շուրջ ռամկավար ու հանրապետական երկու մեծ կուսակցութեանց միջեւ մղուած կռիւը։ Եւ սակայն այս դէպքը իրական ցաւ պատճառեց երկրին։ Քաղաքական շրջանակները կը գտնեն որ ներկայ վարչաձեւին կողմէ արդիացման այնքան ջանքեր կատարուելէ, աշխարհականութեան սկզբունքը գործադրուելէ եւ զուիցերական քաղաքային օրինագիրքը ընդունուելէ վերջ, բնական էր տեսնել բնականոն յարաբերութեանց հաստատումը Թուրք հանրապետութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ։ Թուրք մամուլը ընդհանուր առմամբ կը մեղադրէ Ամերիկացիները թէ չեն ճանչնար Թուրքիան, մանաւանդ իր նոր մտայնութիւնը։ Մասնաւորաբար «Ազգամ» վեր կը հանէ ամերիկեան քաղաքացիներու կատարեալ տգիտութիւնը իրենց երկրին մէջ անցած դարձածին մասին։ «Ամերիկացիներու մեծ մասին համար Թուրք հանրապետութիւնը ասիական նախնական երկիր մըն է, ուր երթալը դժուար է...։»Այս տգիտութեան վրայ աւելցած է թրքատեաց պրոպագանդ մը՝ «անընկճելի եւ զօրաւոր թշնամիներու կողմէ», ասոնք են Հայաստանի կողմնակիցները, բարձրաստիճան եկեղեցականներ, զանազան քաղաքական դէմքեր, ինչպէս Պերլինի եւ Պոլսոյ նախկին դեսպաններ Ճէրըրտն ու Մօրկընթաուը, մանաւանդ ծերակուտական Քինկ, որ 1925ին Արեւելք այցելութենէն ի վեր սիստեմաթիկ թշնամութիւն մը կը հետապնդէ Թուրքիոյ դէմ։

Եւրոպացիները կը հեռանան Իզմիրէն

Իզմիրէն եկած ճամբորդներ կը հաղորդեն թէ տիրող տնտեսական ծանր տագնապին պատճառով, օտար առեւտրական հաստատութիւնները հաշուեյարդարի կ'ենթարկեն իրենց գործերը։ Թուրքերու օտարատեացութիւնը եւ կառավարութեան կողմնակալ ընթացքը, կեանքը անտանելի դարձուցած են Եւրոպացիներու համար։

Վերջերս գաղտնի ոստիկաններ Փաթէրսօնի հաստատութեան մէջ սիկառէթի թուղթ գտած ըլլալով, կառավարութիւնը 75 հազար ոսկի տուգանքի դատապարտած է։ Գործերը գրեթէ դադրած են, տուրքերը շատ ծանր են եւ ժողովուրդը մատնուած է ծայրայեղ թշուառութեան։

Ապստամբութիւն Փորթուկալի մէջ

Լիզպոնէն առնուած հեռագիրներ կը յայտնեն թէ Հինգշաբթի առաւօտ Փորթոյի պահակազօրքէն մաս մը ապստամբելով գրաւեց Տուրօ գետին հիւսիսային եզերքի Սէրրա տօ Փիլար ամրոցը։ Երկաթուղիի պաշտօնեաներն ալ միաժամանակ գործադուլ յայտարարեցին։ Կառավարութիւնը անմիջապէս կտրուկ միջոցներ ձեռք առաւ, կայարանները գրաւեց. իսկ պատերազմական նախարարին հրամանատարութեամբ թնդանօթաձիգներ եւ հեծելազօրքեր ղրկուեցան ապստամբներուն դէմ։ Քանի մը օրէ ի վեր կատաղի կռիւներ կը մղուէին։ Վերջին տեղեկութիւններու նայելով, կառավարական զօրքերը յաջողած են մտնել Փորթօ եւ այժմ կը գրաւեն ռազմագիտական բոլոր դիրքերը։ Գրաւումէն առաջ օդանաւեր ռումբ նետեցին քաղաքին վրայ։ Թնդանօթներու արձակած ռումբերէն բազմաթիւ տուներ ու շէնքեր վնասուեցան։ Քաղաքին բնակչութենէն եւ ապստամբներէն հարիւրաւոր հոգի սպաննուեցան եւ վիրաւորուեցան։ Կառավարական զօրքերու կորուստն է հինգ սպաննուած եւ տասը վիրաւոր։

Պատերազմական Նախարարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը հաղորդէ թէ շարժումը բոլորովին զսպուած է եւ ապստամբները անձնատուր եղած են։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԴԷՄ

Վարչապետ Փուանքարէի նախագահութեամբ նիստ գումարեց երէկ առաւօտ Ազգային Տնտեսական Ժողովը, որ ծրագիր պիտի մշակէ՝ տնտեսական տագնապին առաջքն առնելու համար։ Կը մասնակցին արտադրողներու եւ սպառողներու 150 ներկայացուցիչները, որոնց մէջ նաեւ Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան քարտուղար Պ. Ժուհօ եւ Գործակցական միութեանց պատուիրակ յայտնի տնտեսագէտ փրօֆ. Շարլ Ժիտ։

Օրակարգը շատ ծանրաբեռնուած է։ Այս ժողովին մէջ վերջնապէս պիտի որոշուին ձեռնարկուելիք հանրօգուտ շինութիւնները։

Սերպերը Ռուսիոյ կը մօտենան

Գրուեցաւ թէ, իբրեւ հետեւանք ալպանեւիտալական դաշնագրին, Եուկօսլաւիա կը փորձէ մօտենալ Խորհրդային Միութեան։

Վերջին լուրերու համաձայն, արդէն իսկ ձեռնարկներ կը կատարուին առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու, իբրեւ յառաջաբան մերձեցման։ Կառավարութիւնը Առեւտրական Սենեակներու եւ ուրիշ տնտեսական հիմնարկութեանց խորհուրդ հարցուցած ըլլալով, Պելկրատի Առեւտրական Սենեակը խորհրդաժողով մը կազմակերպեց։ Ժողովը գրեթէ միաձայն բաղձանք յայտնեց որ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուի խորհրդային Ռուսիոյ հետ։ Իրենց կարծիքով, երկիրը մեծապէս պիտի օգտուի այդպիսի դաշնագրէ մը։

Սեւ Ծովի ծփուն ականները

Մեծ պատերազմի ընթացքին Ռուսերը 20,000 ծփուն ական թափած էին Սեւ Ծովուն մէջ։ Մինչեւ հիմա սոնցմէ 5000ը հաւաքուած են։ Քանի մը օր առաջ Օտեսայի բացերը ծփուն ական մը տեսնուած ըլլալով Սեւ Ծովու եզերքները մեկնելու պատրաստուողներէն շատեր իրենց ճամբորդութիւնը յետաձգած, շոգենաւ նստողներէն ոմանք ալ դուրս ելած են։

Արեւելքի բանակին զինուորները

Ընդհանուր պատերազմի ատեն արեւելեան ճակատին վրայ (Պալքան, Թուրքիա) կռուող ֆրանսացի զինուորներու ընկերակցութիւնը կիրակի օր տուաւ հացկերոյթ մը, որուն նախագահեց արտաքին նախարար Պ. Պրիան։ Ներկայ էին մարաջախտ Ֆրանշէ տ'էփրէ, զօր. Կուրօ եւ ուրիշ բարձրաստիճան զինուորականներ։ Ընկերակցութեան նախագահը Պրիանի յանձնեց մասնաւոր շքադրամ մը՝ իր պատկերով, զայն անուանելով «Արեւելքի բանակին առաջին զինուորը»։ Պրիան եղած էր կազմակերպիչը այս բանակին 1915ին, երբ վարչապետ էր։ Բաժակաճառեր խօսուեցան, ու հանդէսը վերջացաւ երաժշտութեամբ եւ պարերով։

Վերջնագիր համայնավար երեսփոխանի մը

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան քաղաքական բիւրօն վերջնագիր մը ուղղեց համայնավար երեսփոխան Պարանթոնի, մինչեւ ութ օր հրաժարիլ իր երեսփոխանական պաշտօնէն, այլապէս կուսակցութենէն պիտի վտարուի։ Պարանթոն ցխսբիւսիօն (վիճաբանութիւն) անուն թերթ մը կը հրատարակէ, պաշտպանելով Թրոցքիի տեսակէտները։ Համայնավար կուսակցութեան մէջ կարծիքի ազատութիւնը կաշկանդուած ըլլալով, Պարանթոնի արարքը հերձուած կը նկատուի։

Պոլշեւիկեան փոխառութիւն

Խորհրդային կառավարութիւնը 100 միլիոն րուպլիի պետական ներքին փոխառութեան մը ձեռնարկած է։ Պարտաթուղթերը պարգեւաւոր են,100ին 10 տոկոս պիտի բերեն եւ ութ տարիէն պիտի վճարուին։

Ցախրի փաշայի գոհարները կը գողնան

Փարիզի եգիպտական դեսպան Ցախրի փաշա անցած գիշեր պարահանդէս գացած էր։ Վերադարձին տեսաւ որ Ավընիւ Քլէպէրի դեսպանատունը գողեր մտած եւ կարգ մը գոհարեղէններ վերցուցած են։ Բարեբախտաբար չեն տեսած ուրիշ տուփ մը, որ շատ աւելի արժէքաւոր գոհարեղէններ կը պարունակէր, 100 քրամնոց շափիւղայ մատանի մը, ապարանջաններ, ադամանդներ եւն.։ Գողցուածները շատ մեծ արժէք չեն ներկայացներ։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացաւ։

Հէնրի Ֆորտի հարստութիւնը

Ամերիկեան Գանձին կողմէ, Ֆորտ հաստատութեան բաժնետէրերուն դէմ բացուած դատի մը ընթացքին, յայտնուեցաւ որ Հէնրի Ֆորտի անձնական հարստութիւնը կը հասնի երկու միլիառ տոլարէն աւելի գումարի մը (50 միլիառ ֆրանքէն աւելի)։ Կը կարծուի թէ՝ ինքնաշարժի համբաւաւոր գործարանատէրը, զանազան դրամատուներու մէջ ի պահ դրած է 10 միլիառ ֆրանքի գումար մը։ Դատավարութեան ընթացքին՝ Ֆորտի նախկին տնօրէն մը յայտարարեց թէ՝ առանց սնպատեհութեան, պարոն Ֆորտ կրնայ իր ինքնաշարժ կառքերը ծախել ապրանք եղած գինով, որովհետեւ միայն անջատ կտորներու վաճառումը կրնայ անոր հսկայ շահեր ապահովել։

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert
SALON ESPAGNOLի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի
եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան
ի նպաստ իր Գրադարանի ճոխացման

կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է՛լ մի Աղօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած սնտուկը»։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՌԽՍ. Միութեան ընդհ. ժողովը, այսօր՝ երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ, կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Կուկունեան խումբի ընդհանուր ընկերական ժողովը՝ Հինգշաբթի 10 Փետր. երեկոյեան ժամը ճիշտ 8.30ին, Գրադարանի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՅԱՐԴԳՈՂԻ գրական երեկոն, 10 Փետր. Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ։ Յարդգողի 8 անդամներ պիտի կարդան իրենց գրածներէն էջեր։ Մէջ ընդ մէջ արտասանութիւն եւ նուագ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

Զ. Ռ. Մ. ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Զ. Ռ. Միութեան փարիզի ընթերցարանը բաց է, 61 Rue Mr. le-Prince, Floria ճաշարանի վերի յարկը, ամէն օր առաւօտեան ժամը 7,30էն մինչեւ երեկոյեան 10։ Իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը՝ մինչեւ երեկոյեան 12։ Կարելի է գտնել տեղական եւ արտասահմանեան բոլոր հայ թերթերը եւ պարբերականները։ Գրադարանէն գիրք կը տրուի միայն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8,30 մինչեւ 10, իսկ կիրակի օրեր կէսօրէ վերջ 1—3։

Գրադարան-Ընթերցարանի Վարչութիւն

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՎՕԱՆ-ՎԻԼԼԻ, Մ. Գ.— Ստացանք 35 ֆրանք։

ՎԻԷՆ, Օ. Փ.— Ստացանք 35 ֆրանք։

ԼԻՈՆ, Ն. Գ.— Ստացանք 25 ֆրանք։ Կարգադրեցինք։

ԱԼՖՕՐՎԻԼ, Ա. Թ.— Ստացանք 10 ֆրանք։ Կարգադրեցինք։

ՄԱՅԵՍ, Տ. Ն.— Ստացանք 10 ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ռ. Ս.—Ստացանք 50 ֆրանք։

ՏՊԱՐԱՆ
ՄԱՍԻՍ
ՓԱՐԻԶ
Imprimerie MASSIS
208bis RUE LAFAYETTE
PARIS (10e)

Հայերէն եւ ֆրանսերէն տպագրական որեւէ գործի, ինչպէս նաեւ պրակներու եւ գիրքերու հրատարակութեան համար գաւառներէն եւ արտասահմանէն դիմեցէք ուղղակի ՄԱՍԻՍ Տպարանին։

ԱՆԹԵՐԻ ԱՃԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

Բացուած է Պէլվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանանց, տղայոց, վեներական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ակռաներու հիւանդութիւններ։

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8։ Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր։

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը։

Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անպայման նոյն Polycliniqueը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն առնելու համար։

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵ[ԱՆՑ]
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9...

ՋԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՑԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers

Դիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպասներէ, մաքուր խնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար։ Արագ յանձնում...

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Ահարոնեան 25 ֆրանք, Ազգային ջոջեր, Յ. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերազարդ) Վ. Փիրղալեան 40, Արաքսիա կամ վարժուհին, Ս. Տիւսաբ 15, Աւետարանները (Չորս) Դ. Եւոնդ եպսկ. Դուրեան 12.50, Բառարան հայ.-գաղ. Լուսինեան 60, Բառարան գաղ. հայ. Նուպարեան 60, Գիւղը, Համաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) գրպանի 12,50, Երգարան Ժողովրդ. կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Խորհրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտնիքը, Սարուխան 25, Խրիմեան Հայրիկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօսակցութիւն հայ.-գաղ., հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-անգղ. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-ռուս. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները Կ. Յ. Բասմաջեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1.50, Ճամբորդը, Հայրենի զրոյցներ, Ա. Ահարոնեան 25, Նարեկ աշխարհաբար, գարեգ. եպսկ. Խաչատուրեան 40, Նամականի ընդարձակ ընտանեկան-առեւտրական 15, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Բ. տարի, Բասմաջեան 7.50, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Պալասանեան 30, Պիւրիտան, Նէլի աշտարակին հերոսը, Մ. Զէվակօ 2 հատոր 25, Ռուսահայերի հասարակ. զարգացումը 1901—1918 65, Բանաստեղծութիւն Յ. Թումանեան 30, Սաթենիկ եւ Տրդատ 12.50, Սիմօն եւ Մառի 6 հատոր 40, Ցախսարիկը (Չալը գուշու) 16, Քամելիազարդ կինը 15, Քրիստափոր Միքայէլեան Ա. Ահարոնեան 12.50, Ֆրանսահայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction éditionnaire, 1927) 40 ֆրանք։

Գրատանս մէջ կը գտնուին նաեւ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու համար փոստի ծախքը մեր վրայ է։

Հասցէ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործ[ոց]ը աշխարհաբար լեզուով, գիրք[ը] թերգումի եւ աղօթքի։ Գին 40 ... կը ծախուի «Յառաջ»ի խմ[բագրատան] գրատունը, Պալենց գրատունը Սեւունիի մօտ (5, Ave. Q... St-Mandé)։

ԲԵՐՆԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐ[ՈՒՆ]

ԽԱՒԵԱՐ "ԵՐԵՒԱՆ"

Թարմ եւ պահածոյ, լա[ւագոյն] սակէն, ուղղակի Ռուսիայէն [բեր]ուած։

Մնդարար եւ դիւրամա[տ]չելի գիներով, տուն յանձնելու ուզուած հասցէին կը ղրկուի։ դիմել նամակով

SÉFERIAN CHARAM
73 Grand'Rue - Enghien-les-B[ains]
(S. et O[ise])

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԷ[Ր]
ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ
ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒ[Ն]

որ հրատարակիչն է մաս[նա]ւորապէս Լուսաբեր ընթեր[ց]արաններու եւ ճոխ մթեր[ք] մը ունի մատենագրական գիրքերու։

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՍԱԿԱՐԱՆ

7 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի) 100	Mark
Թրքական թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Չերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՂԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.
» II	»
» III	»
Օսմ. երկաթ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Cr[édit]
80, Rue Lafa[yette]

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Տրամադրելի ժամեր ունի իր տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել՝ Chaville 10bis Rue des Trois Champtiers Օր. Ա. Տէր Կարապետեանի։

Վարձու են 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար։ Դիմել՝ Տիկ. Ճահպազի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէմպուրկի պարտէզի դիմաց։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDIT[IONS]
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant : H. TEURNI[KIAN]

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

9 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 256 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

[...]ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱԽՏԱՆՇԱՆ ՄԸ

Աթէնքէն եւ Սելանիկէն հասած վերջին լուրերը կը հաս[...]ատեն թէ, իրապէս հետապնդում կը կատարուի հայ համայ[...]նավարներուն դէմ, որոնցմէ առնուազն վեց հոգի պիտի ար[...]աքսուին: (կասկածելիները 9—11 հոգի են, տեղական թեր[...]թերու համաձայն, բայց մէկ մասին համար բարեխօսութիւն[...]եր կատարուած են, զանազան չքմեղանքներով):

Այս խրողութեան առթիւ, նորէն կը լսենք անհամ շաղա[...]ղատութիւններ ծանօթ խմբակին կողմէ: Փոխանակ իրենց ե[...]րը ծածկելու, կամ չարիքին բուն աղբիւրը փնտռելու, այդ [...]արդիկը «մատնանշումներ» կ՚երեւակայեն եւ մնամէջ փամ[...]ուշտներ կ՚արձակեն:

Մենք վերջերս քանի մր անգամ առիթ ունեցանք լրջու[...]եան հրաւիրելու այդ ողորմելիները, նոյն իսկ իրենց շահուն [...]ամար: Բայց անօգուտ: Ահաբեկ՝ արտաքսման վճիռէն, անոնք [...]ենց բերնին կուտան, քանի թուղթ եւ գրիչ ունին: Սուտ[...]ենդ կը ձեւանան, գթութիւն հայցելով իբրեւ անմեղ զոհեր:

Այո՛, զոհեր են բոլորն ալ, բայց ոչ թէ «Դաշնակ»ներու [...]ամ ուրիշներու մատնութեան, այլ իրենց իսկ տխմարութեան: [...]ըր իրենց քոսոտ քուռակները կարաւանին խառնած, «հա[...]աշխարհային յեղափոխութեան» շեփորը կը հնչեցնեն իրա[...]ես քաղքենի, հակախորհրդային երկիրներու մէջ, ուշ-կանուխ [...]հետեւանքներն ալ պիտի կրեն: Եւ ասոր համար ամօթ է լալ, [...]ռոչտուքներ արձակել, միջնորդներ ճարել: Պէտք է տոկալ [...]րեւ յեղափոխակա՛ն: (Իսկ մենք գիտենք որ շատերը հասարակ [...]աչագողներ են, կամ այլասերած բթամիտներ): Ի՞նչ կը նշա[...]ակէ գրել ու խօսիլ իբրեւ պոլշեւիկ, քուէ տալ համայնավար [...]եկնածուներու, «կարմիր Յունաստան» երգել. յետոյ, նեղը [...]ացած պարագային, ճչալ թէ իրենք համայնավարներ չեն, [...]լ «խորհրդային Հայաստանի համակիրներ»:

Ո՛չ ոք իրաւունք ունի խառնուելու մէկուն-միւսին դաւա[...]անքին: Զափազանց մեծ պատիւ պիտի ըլլար հետաքրքրուիլ [...]ելանիկի, Աթէնքի կամ ուրիշ տեղերու թափթփուքներով: [...]աւատացե՞ր են,— թող գործեն իբրեւ «զինուորեալ»ներ: Բայց [...]ր վտանգը կուգայ, ուրիշին մեղքը առնելէ առաջ, պէտք [...] իրենց ուխտը յիշեն:

Այս միջոցին ամէն պետութիւն կը զօրացնայ իր ներքին [...]րդ ու սարքին վրայ: Խորհրդային իշխանութիւնը շատ աւելի [...]նողոք է այս տեսակէտէն: Շատ մը քաղքենի պետութիւններ [...]րայժմ կը հանդուրժեն գաղափարներու տարածման, գրաւոր [...]ւ բանաւոր քարոզութեան, եւ կը միջամտեն, երբ պոլշեւիկ[...]երը խօսքէն գործի կ՚անցնին: Ուրիշներ՝ այդքանն ալ չեն [...]ոյլատրեր: Իսկ բոլորը մէկ՝ ունին գաղտնի եւ յայտնի ոստի[...]անութեան բազմաճիւղ ցանց մը, որ սահմաններն ալ կ՚անցնի, [...]րարու կապելով բոլոր հակախորհրդային մեքենաները: Եւ իբ[...]եւ կանոն, ոչ մէկ երկիր կը հանդուրժէ օտարներու միջա[...]տութեան:

Այս պայմաններուն մէջ, ինչո՞ւ կը տրտնջան որ յոյն հա[...]այնավարը չի պատժուիր պարզ քարոզութեան համար, իսկ [...]այը կամ Ռուսը կ՚արտաքսուի:

[...]կացութիւնը տարբե՞ր է խորհրդային երկինքին տակ:

Ընդհակառակն: Այնտեղ կարգ ու սարքը, «պրոլետարական [...]իկտատուրա»յի պահպանման կիրքը այնքան սուր է, որ ոչ [...]ակ պոլշեւիկ ընդդիմադիրներուն կը հանդուրժեն, ո՜ւր կը մնան [...]հակայեղափոխականները»: Այնտեղ ոչ թերթ, ոչ բեմ, ոչ իսկ [...]զատ խօսակցութիւն կը թոյլատրուի հակապոլշեւիկին: Իսկ [...]ոստիկանական հսկողութիւնը աւելի բարդ է: Հոչակաւոր չե[...]այէն զատ, որ հիմա «Քաղաքական Վարչութիւն» կը կոչուի [...]Թուրքիոյ «Գրամը սիասին»), իւրաքանչիւր կոմունիստ ուխ[...]եալ զինուոր է եւ լրտես, տղան՝ հօրը դէմ, քոյրը, եղբօրը [...]րայ: Եւ այնտեղ երբ կը ձերբակալուի «հակայեղափոխականը», [...]ւէր, էսդէկ կամ դաշնակ, չուրանար ինքնութիւնը: Վկայ՝ Ե[...]եանի վերջին դատավարութիւնը, ուր ամբաստանեալները [...]ացորոշ ըսին թէ ի՛նչ են եւ ի՛նչ կը խորհին:

Արդ, կը հարցնենք նորէն.— ինչո՞ւ այսքան իրար են ան[...]եր: Եթէ կայ մէկը որ իրենց տպածէն, խօսածէն և ըրածէն [...]աւելի բան է փափսացեր ոստիկանութեան ականջին, թող [...]այտնեն անունը եւ խայտառակեն հրապարակաւ: Ամէն պա[...]արագայի մէջ, մենք չենք որ պիտի չքմեղացնենք արհեստով [...]մատնիչը կամ գաղտնի գործակալը:

Եւ յետոյ, ո՞ր եւ է ատեն հետաքրքրուա՞ծ են թէ իրենց շո[...]րթութեանց հետեւանքները միայն իրենք չէ որ կը կրեն, այլ և [...]րենց հայրենակիցները:

Այդ մասին ալ փաստեր չեն պակսիր: Շնորհիւ իրենց ցա[...]ած սերմերուն եւ Հօկերու խայտառակութեանց, Յունաստանի [...]այ գաղթականութիւնը այսօր կը ներկայացնէ պատկեր մը, որ [...]միշտ պատրուակներու տեղի կու տայ:

Այս անճարակ նորընծաները —ո՛ւր որ ալ գտնուին— հա[...]ար անգամ աւելի օգտակար պիտի ըլլան, եթէ ծանր նստին [...]րենց տեղը: Իսկ եթէ չեն կրնար լռել, լաւ է որ երթան [...]այաստան, ուր կուսակցական մարդահամար կը կատարուի [...]յս միջոցին, ինչպէս ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ: [...]երեւս պէտք կ՚ըլլան իբրեւ քաջ զինուոր...:

Շ.

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄԸ

ՊՈՒԽԱՐԻՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ՄԸ ԵՒ ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կիրակի օր հրատարակեցինք Անդրկովկասի դիկտատոր վրացի Օրջոնիկիձէի զեկուցումը, որ պարզելով խորհրդային միութեան դէմ սարքուած «դաւերը», կը սպառնար խփել-կտրտել բոլոր «հակայեղափոխականները»:

Կը թուի թէ այս միջոցին լուրջ մտահոգութեան մատնուած է ամբողջ խորհրդային իշխանութիւնը, միեւնոյն պատճառներով:

Մոսկուայի նահանգային 15րդ խորհրդաժողովին մէջ, Պուխարին ալ ընդարձակ զեկուցում մը ըրած է ներքին եւ արտաքին կացութեան մասին: Ստորեւ «Խորհրդային Հայաստան»էն (յուն. 27—28) կը թարգմանենք կովկասի վերաբերեալ մասը, որ շատ ուշագրաւ է.

«Քաղքենի պետութիւնները նոր նուաճողական պատերազմ կը պատրաստեն, լարուած աշխատանք կը կատարեն մեզ օղակելու համար, արշաւանք կը պատրաստեն մեր դէմ:

«Ես պէտք է ամենայն սրութեամբ Մոսկուայի կուսակցական խորհրդաժողովին առջեւ դնեմ պատերազմի վտանգի հարցը, որովհետեւ մեր կուսակցական կազմակերպութիւնը, եւ առաջին հերթին մեր՝ Մոսկուայի կուսակցական խորհրդաժողովը, պէտք է նկատի ունենայ որ մենք երաշխիք չունինք, թէ չեն յարձակիր մեր դէմ: Խօսքը, ի հարկէ, այս ամսուան մասին չէ եւ ոչ ալ եկող ամսուան մասին, բայց մենք երաշխիքներ չունինք գարնան կամ աշնան համար:

«Ռազմական գործողութիւններու պատրաստութեան անուղղակի նշան է այն անսովոր գործունէութիւնը զոր ցոյց կուտան սպիտակ տարագիրները, ամէն տեսակ էսէրական, կադետական, մենշեւիկեան եւ այլ կազմակերպութիւնները: Խօսքը ոչ միայն այն մասին է, որ այս անուղղայ նախկին մարդիկ կը դատարկաբանեն պոլշեւիկներու դէմ սկսելիք տերրորի մասին, — սատանան իրենց հետ, թող դատարկաբանեն,— այլ այստեղ ուրիշ բան ալ կայ: Արտասահմանեան սպիտակ ճահճի այսօրուան աշխուժացումը անկասկած կապ ունի Խ. Ս. Հ. Մ. օղակելու այն ընդհանուր աշխատանքին հետ, որու մասին խօսեցայ:

«Եռանդուն կերպով պատրաստութիւն կը տեսնեն միապետականները, գառամեալ ճենդլմէն Նիկոլա Նիկոլայէվիչի գլխաւորութեամբ: Միապետականներն իրենց կապերն ունին եւ ներկայիս ջանք կը թափեն անգլիական նպաստներով աշխուժացնել իրենց կազմակերպութիւնը: Աշխատանք կը կատարուի խաղախներու շրջանին մէջ: Եռանդուն աշխատանք կը թափուի Լեհաստանի մէջ, ուր ամէն կողմերէ կը հաւաքուին մեր զանազան ազգային հանրապետութիւններու եւ շրջաններու ազգային, քաղքենի եւ կալուածատիրական խմբաւորումները՝ Ուկրայնայի, Բելոռուսիայի ազգային-սպիտակ պահակները, Վրաստանի քաղքենի մենշեւիկեան ֆետերալիստական տարրերը եւայլն: Գործը հասած է այնտեղ,— այս մասին մեր կուսակցութիւնը պէտք է իմանայ —որ վրացի մենշեւիկները դրած եւ դրական իմաստով լուծեր են Վրաստանի մէջ ապստամբութիւն կազմակերպելու հարցը: *Փարիզի մէջ կազմուած է «Կովկասի ազատագրման կոմիտէ», որու գլուխը կանգնած է, իբրեւ գաղափարախօս եւ դրամական աջակից մի ոմն ֆրանսացի գնդապետ Շըվալիէ, որ Համաձայնութեան կողմէ Կովկասը գրաւող զօրքերու կոմիսար է եղեր: Գնդապետ Շըվալիէն կը վարէ այդ եղբայրակցութիւնը եւ կը նպաստէ դրամով «Պրոմեթէ» թերթի (որքան բարձր կը հնչէ այս), որ Կովկասի «ազատագրման» կոմիտէի կեդրոնականօրկանն է: Այսպարոններու ծրագիրը միանգամայն պարզ է և իրենց համար որոշուած:* Ստոյգ տեղեկութիւններ կան, որ այդ ապստամբութիւնը տեղի պիտի ունենայ այն ժամանակ, երբ Լեհաստանը կամ Ռումինիան յարձակման անցնին, բայց կարող է եւ աւելի շուտ ըլլալ: *Այս պէտք է յատկապէս նկատի ունենան մեր վրացի ընկերները:*

Այսպիսով, ամէն կողմէ՝ Ռումանիոյ, Լեհաստանի, տարագիրներու կողմէ, որոնց նպաստ կուտան զանազան օտար պետութիւններ, եւ առաջին հերթին Անգլիան— բոլոր կողմերէ աճաւոր ախտանշաններ կ՚երեւան: *Ճիշտ է, առանձնապէս վախ զգալու պէտք չկայ, որովհետեւ մեր թշնամիները լաւ գիտեն, որ մեզ հետ կռիւը քիչ մը... վտանգաւոր է (ծիծաղ, ծափահարութիւններ), անոնք լաւ չգիտեն, թէ այդ գործն ինչով կրնայ վերջանալ իրենց համար: Բայց եւ այնպէս անհրաժեշտ է, որ մենք լաւ պատկերացնենք պատերազմի աճող վտանգը: Մեր թշնամիները բացարձակապէս կը զինեն ամէն միջոցի:»*

Յունաստանի հայ համայնավարներուն դէմ

Գրած էինք թէ Սելանիկի մէջ ինը Հայերու դէմ արտաքսման որոշում տրուած է: Եղած դիմումներու վրայ, նոր քննութիւններ կը կատարուին, բուն համայնավարները զատելու համար: Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը գրէ Յունուար 29 թուականով—

Կը տեղեկանանք թէ հայ համայնավարներու աքսորի որոշումը ոչ միայն ի զօրու կը մնայ, այլ կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առած է Աթէնքի մէջ ալ քննութիւն բանալու:

Կ՚ենթադրուի թէ պիտի հարցաքննուին ազգային պատասխանատու դէմքերը, որոնք ուղղակի թէ անուղղակի զօրավիգ եղած են հայ համայնավարներու գործունէութեան:

Այլ եւս որ եւ է կասկած մնացած չէ թէ Նախարարական ժողովը տրուած որոշումին տեղեակ էր:

Ինչպէս յայտարարած է Ներքին Նախարար Պ. Ցալտարիս, հաւանական չէ որ տրուած որոշումը չեղեալ համարուի, քանի որ ձեռք ձգուած փաստաթուղթերը բաւարար են այդ քայլը արդարացնելու համար:

Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Սելանիկի «Աշխատանք» կոչուած քուրջի կտորն ալ գաղարման դատապարտուած է իբրեւ պոլշեւիկ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Գործազրկութեան տագնապը կը շարունակուի: Վերջին հաշիւներու նայելով գործազուրկներու թիւը մօտաւորապէս հասած է 1921ի տագնապի ժամանակուան կէսին: Գործազրկութիւնը ամէնէն աւելի սաստիկ եղած է Դեկտ. 15էն 30:

Քաղաքապետարաններուն մէջ մասնաւոր սրահներ յատկացուած են գործազուրկներու զաւակներուն օգնելու համար: Մինչեւ 20—24 ամսական երախաներուն կաթ կը բաշխուի, իսկ դպրոցական մանուկներուն ալ՝ ձրի կերակուր կը տրուի: 18 րդ. թաղամասին մէջ եւ ուրիշ քանի մը տեղեր ալ ժողովրդական ապուր կը տրուի կարօտ գործազուրկներուն:

Մօնմարթրի քաղաքապետութիւնը գրասենեակ մը բացած է 25 րիւ տէ Սօլ, ուր ժամանակաւոր գործեր կը հայթայթէ անգործներուն: Օրական 6 ժամի համար կը տրուի կերակուր եւ 10 ֆրանք, բացի գործազրկութեան համար տրուած սովորական նպաստէն:

20րդ. թաղամասին մէջ 700 հոգիէ աւելի են նպաստ ստացող գործազուրկները: Մէնիլմօնթանի թաղին մէջ գործազուրկներու թիւը 4000ը կ՚անցնի, 1921ին հազիւ ասոր կէսն էր: Տագնապը յանկարծակի եղած է: Ամէնէն շատ գործազուրկ կայ կօշիկի եւ կահկարասիի ճիւղէն: Քաղաքապետութիւնը օրական 25,000 ֆրանքէն աւելի նպաստ կուտայ անգործներուն: Մինչեւ հիմա մօտ մէկ միլիոն ֆրանք նպաստ բաշխած է: Այս թաղամասի քաղաքապետութիւնը ընկերվարականներու ձեռքն է:

∴ Երկաթուղիի ընկերութիւնները որոշած են մինչեւ յառաջիկայ Մարտ 1 բանւորական երթեւեկի տոմսակ տալ Սէնի եւ Սէն-է-Ուազի գործազուրկ բանւորներուն: Եթէ տագնապը շարունակուի, այս պայմանաժամը պիտի երկարաձգուի:

∴ Սէնի քաղաքապետութեան եւ հանրային խնամատարութեան տնօրէնին դիմում կատարուած է, որպէսզի հիւանդ գործազուրկները եւ իրենց ընտանիքները ձրի դարմանուին եւ ձրի դեղ ստանան:

∴ Պերլինի մէջ անգործներու թիւը բարձրացած է 285 հազարի, անցած շաբթուան վրայ 2600 հոգի աւելի:

Գերման դահլիճին տագնապը

Տոքթ. Մարքսի ջքնաջան աշխատութիւններով կազմած աջակողմեան դահլիճին մէջ արդէն իսկ ճեղքուածք մը բացուեցաւ: Ընկերվարականները, որոնք ընդդիմադիրի դիրքին մէջ են, կ՚ամբաստանեն Ներքին Նախարար Ֆօն Քոյտէլը, իբրեւ մասնակից Քափի պետական հարուածին: Ինչպէս յայտնի է, զօր. Քափ 1920ին ապստամբութիւն մը կազմակերպած էր՝ հանրապետութիւնը տապալելու եւ կայսրութիւնը վերահաստատելու համար: Վարչապետ Մարքս Փրուսիոյ կառավարութենէն ուզեց յիշեալ շարժման վերաբերեալ բոլոր վաւերաթուղթերը, որոնք չէզոք անձի մը կողմէ պիտի քննուին:

«Ֆօսիշէ Ցայթունկ» կը գրէ թէ շուտով դահլիճէն պիտի հեռացուին Ներքին Նախարար Քոյտէլ եւ պատերազմական Նախարար Ֆօն Կէսլէր: Աջակողմի թերթերը ընդհակառակը կը պաշտպանեն Քոյտէլը:

Անգլիա եւ Իտալիա

Չինաստանի մէջ անգլեւիտական գործակցութեան լուրը կը զբաղեցնէ ֆրանսական մամուլը: «Թան», որ կառավարական շրջանակներու կարծիքը կ՚արտայայտէ, կը գրէ.

«Ուշագրաւ է դիրքը Իտալիոյ, որ պիտի «գործէ», պիտի պաշտպանէ միջազգային շահերը Չինաստանի մէջ, եւ որ, ի հարկին, Անգլիոյ պիտի հայթայթէ «գործակցութեան նոր միջոցներ», ինչ որ կը նշանակէ թէ տրամադիր է նաւային եւ զինուորական ուժեր ղրկելու անգլ. ուժերուն հետ միասին գործելու համար:

«Լիվոռնոյի տեսակցութենէն ի վեր, միջազգային բոլոր երկիրներու մէջ անգլեւիտալական գործակցութեան տեսակէտը կը պաշտպանուի ամէն առթիւ իտալական շրջանակներու մէջ, որոնք ատոր մէջ տեսնել կ՚ուզեն Իտալիոյ նոր զօրութեան ամէնէն ազդու արտայայտութիւններէն մէկը: Այս մասին շատ խօսուեցաւ անցած տարի, երբ անգլեւթուրք տագնապ մը հաւանական կը նկատուէր: Շատ բնական է որ այսօր դարձեալ խօսուի՝ անգլեւչինական տագնապի մը առթիւ:

«Անգլիացիները գործակցութեան համար զանազան կողմերէ գետինը շօշափած ըլլալով, Իտալիա, գոնէ սկզբունքով, տրամադիր կ՚երեւի յարելու այդ՝ քաղաքականութեան: Սակայն իրերը մօտէն պէտք է քննել եւ չխաբուիլ փաշիստ պերճախօսութեան ստեղծած կարգ մը խաբուսիկ երեւոյթներէն»:

«Տէյլի Մէյլ» (Լոնտոնի տպագրութիւն) ալ կը գրէ.

«Չինաստանի համար անգլեւիտալական համաձայնութիւնը անմիջական հետեւանքներ չպիտի ունենայ, եւ պիտի սպասուի դէպքերու առնելիք ընթացքին: Եթէ կացութիւնը չծանրանայ, Իտալիա միայն երկու մարտանաւ ղրկելով պիտի բաւականանայ:

«Ներկայիս, Իտալիոյ կողմէ անգլ. քաղաքականութեան եղած աջակցութիւնը կարեւոր է, մանաւանդ բարոյական տեսակէտէ: Հռոմի քաղաքական շրջանակներուն մէջ գիտել կը տրուի թէ Իտալիա պատրաստ է կատարելապէս աջակցիլ, եթէ պէտք ըլլայ:»

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ԵՐԲ ԱՆՈՆՔ ՓԱՐԻՋ ԿՈՒԳԱՅԻՆ...

Բժ. Ն. ՌՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(Շարունակութիւն կիրակիի թիւէն)

Տօքթ. Ն. Ռուսինեան Կ. Պոլիս հաստնելով, ինքզինքը կը գտնէ լաւ միջավայրի մը մէջ։ Այնտեղ էին վաղեմի սիրելի ընկերները, Յ. Կրճիկեան, Սերվիչէն, Օտեան, Ազաթօն գիտունները եւ Նիկողոս Պալեան, Խ. Պարտիզպան եւ ուրիշներ, որոնց հետ շատ անգամներ միացած էր Փարիզի Մուրատեան վարժարանին մէջ Արարատեան Ընկերութեան նիստերուն համար, եւ որոնք ալ իրեն պէս ազգային վերածնութեան ու յառաջդիմութեան հուր սիրուն էին վառուած։

Հայ մտաւորական շարժումի մը պանծալի ժամանակներն էր. Կովկասի Հայութեան մէջ Խ. Աբովեան, Սմ.-Նազարեան ու Միքայէլ Նալբանդեան իրենց պրկի հրաշակերտ արտադրութիւններով ամբողջ ազգը լուսաւորութեան կեանքի մը առաջնորդել սկսած էին. Հնդկաստանի Հայութիւնը Մեսրոպ Թադէոսեանցի «Ազգասէր Ասրարատեան» թերթովը խոր քունէ մը զարթնած էր. Զմիւռնիոյ «Արշալոյս Արարատեան»ը «Սիւնեաց» Ընկերութիւնը ու պզրոցները՝ Հայուն նոր կենդանութիւն մը տալու վրայ էին։ Կ. Պոլսոյ մէջ ալ կարեւոր խլրտում մը կար, Ազգ. Պատրիարքարանը 1847էն ի վեր զէշ ազգկ կազմակերպութիւն մը ստացած էր. ունէր ժողովներ՝ Հոգեւոր եւ Գերագոյն, որոնց մէջ Յակոբեկ Կրճիկեան եւ Սերվիչէն կարեւոր գործունէութիւն մը կ'ունենային։ Առանց շնորհիւ 1846էն ի վեր կը հրատարակուէր «Հայաստան» թերթը, որուն մէջ ընտիր ուսումնականներ՝ Սերվիչէններ, Ազաթօններ, Նիկողոս Չօրայեաններ, Զամուրճեաններ շահեկան ու հանրօգուտ լուրջ յօդուածներ կը զրէին։ Համազգեաց մեծանուն ընկերութիւնը հաստատուած էր, դպրոցներու թիւը շատցած։ Այս բոլոր գեղեցիկ ձեռնարկներուն հետ ազգային իշխանութիւնը կը կազմակերպէր Ուսումնական Խորհուրդ մը, որուն պաշտօնն էր՝ ազգային դաստիարակութեան ամենակարեւոր հարցումն զբաղիլ ու Ջանաղիր ըլլալ դպրոցներու բարեկարգութեան։

1853 Հոկտեմբերին էր, որ կը կազմուէր այդ Ուսումնական Խորհուրդը։ Առենապետն էր Տօքթ. Սերվիչէն եւ անդամները՝ Նիկողոս Պալեան, Գր. Օտեան, Խաչատուր Պարտիզպան, Յարութիւն Տատեան եւ Տօքթ. Ռուսինեան, նաեւ ուրիշներ։

Ազգին մէջ առաջին անգամ էր որ կը հաստատուէր այդ Ուսումնական Խորհուրդը, եւ ունեցաւ խիստ արդիւնաւէտ աշխատութիւն, անոր ամենէն յիշատակելի գործն եղաւ Երկրագործական վարժարանը, զոր իր Առենապետին Ջանքերովը բացաւ Եչեիգուլէի Ազգ. Որբանոցին մէջ, որպէսզի անտէր անտիրական մանուկներ լաւ ապագայի ու ապահով ասպարէզի պատրաստէ։

Սերվիչէնի հետ Ռուսինեան ալ մեծ եռանդով մասնակցեցաւ Ուսումնական Խորհուրդին եւ իր դլխաւոր դերը եղաւ առաջարկել՝ որ ազգային դաստիարակութեան համար խմբագրուի կանոնաւոր հիմնագիր մը, զոր ինքն իսկ պատրաստեց ապա։

* * *

Բայց նշանակուած էր որ Ուսումնական Խորհուրդը երկար կեանք չունենար, ու Արարատեան Ընկերութեան պէս ըլլար՝ վաղամեռ, որովհետեւ զայն բաղկացնողներու կրթութիւնը եւ աշխատասիրութիւնը բոլորովին ներհակն էր Գերագոյն եւ Հոգեւոր ժողովները կազմող անձերու ունեցած խելքին ու մտածութեան։ Առաջինները Եւրոպա մեծցած եւ հոն ուսում առածներ, մինչ վերջիններս ազգային դպրոցի վերաբերող թուղթ յետազիմականներ, իրարու շա՛տ խոտոր կը համեմատէին, որով ի՛նչ որ Ուսումնական Խորհուրդը ընէր, կը նկատուէր՝ տեսակ մը անհաւատութիւն կամ անկրօնութիւն, ուստի տակաւ առ տակաւ դժգոհութիւններու տեղի տալ սկսաւ։

Այս դժգոհութիւններուն սաստկութիւնը գլխաւորապէս պատճառ եղաւ Ռուսինեան իր «Ուղղախօսութիւն» անուն աշխատութեամբը, զոր պատրաստած ըլլալով Փարիզ, կը հրատարակէր Պոլսոյ մէջ 1853ին, Ուսումնական Խորհուրդին կազմութենէն քիչ յետոյ։

Մեր աշխարհաբարը կոկելու, աւելի կանոնաւորելու ձեռնարկ մըն էր զոր Ռուսինեան կը փորձէր ընել իր այդ աշխատութեամբը, բայց՝ մէջը բառերու ա՛նպիսի կրճատումներ, համաոտագրութիւններ ըրած էր եւ ա՛նպիսի ուղղագրութիւն մը ընդունած, որ թէեւ սիրուն մտածութեան արդիւնք, բայց հաճելի չէր երեւար այն ատենի հայկաբաններուն, որով ծնցուց ամէնախիստ ու դաժան դիտողութիւններ։ Կղերական դասը իր բողոքի ու սրտմտութեան ձայնը ա՛յն աստիճանի տարաւ, որ Հոգեւոր Ժողովը Գերագոյնին հետ համակամ, որոշեց մինչեւ անդամ բանաղրանքի ենթարկել խեղճ «Ուղղախօսութիւն»ը եւ անոր հեղինակը, որ կը համարձակէր հայ լեզուն աղճատել, խաթարել։

Բարեբախտաբար այս բանադրանքը՝ որուն զուարճալի պատմութիւնը երկարօրէն պատմած է Գր. Օտեան եւ զոր ես հրատարակած եմ 1902ին, տեղի չունեցաւ, այլ որոշուեցաւ՝ Նիկողոս Պալեանէ, Գր. Օտեանէ, Գ. Պարտիզպանեանէ եւ Կ. Իւթիւճեանէ բաղկացած յանձնախումբ մը, որ Սրբազգիչ անունն առաւ, եւ որու պաշտօնն էր Ռուսինեանի հետ խորհրդակցութեամբ, սրբագրել «Ուղղախօսութիւնը»։

Հաղիւ երկու երեք նիստ կ'ունենայ այդ յանձնախումբը եւ կը դադրի, որովհետեւ Տօքթ. Ռուսինեան կը ստիպուէր բացակայիլ Կ. Պոլսէն եւ իբրեւ բժիշկ ընկերանալ 1854ին Ջուաո փաշային, որ զինուորական մեծ բանակի մը գլուխն անցած կ'երթար՝ Թուրքօ-Հելլենական սահմաններուն վրայ ծագած ապստամբութիւններուն վերջ տալու համար։

* * *

Եօթը ամիս կը տեւէ բացակայութիւնը։ Ռուսինեան Կ. Պոլիս կը դառնայ այն ատեն միայն, երբ ապստամբութիւնը բոլորովին կը մարի։

Հաղիւ ոտքը Պոլիս դրած, Ռուսինեան կը ձեռնարկէ թարգմանել Էմէ-Մառթէնի «Դաստիարակութիւն Մարց» կոչուած ա՛քանչելի գործը, զոր կ'աւարտէ մէկ տարիէն՝ 1854—1855, եւ որ կը մնայ անտիպ։

1855ի վերջերը հրապարակ կը հանէ իր ցարեցոյցը, զոր ուղղախօսութեան հետ պատրաստած էր Փարիզ գտնուած միջոցին։ Նորութիւն մը այս ալ եւ բոլորովին նորութիւն, որով Ռուսինեան տարին կը սկսէր Զարնանամուտի օրէն, ամիսներուն համար՝ կը գրէր՝ միամիս, երկամիս, եռամիս, քառամիս, հինգամիս, վեցամիս, ևլն. ու անոնց անուններն ալ կը նշանակէր Հոս եղանակներու համաձայն, Ջարթին (Germinal), Ցաղկին (Floréal), Մարգին (Prairial)՝ գարնան համար։ Հնձար (Messidor), Ջօթար (Thérmidor), Պտղար (Fructidor)՝ ամրան համար. Կթօն (Vendemiaire), Քաւմօն (Trumaire), Միգօն (Frimaire)՝ աշնան համար, իսկ Ձմրան համար ալ՝ Ձիւներ (Nivôse), Քաւներ (Pluviôse), Մրրկեր (Ventôse)։

Սոյն Տարեցոյցը ձեւուածէր Ֆրանսայի Հանրապետութեան ընդունած հանրապետական նոր օրացոյցին վրայ, իսկ ամսանուններն ալ ճիշտ ու ճիշտ թարգմանութիւնն էին այն բառերուն՝ զոր Fabre d'Eglantine բանաստեղծը յօրինած էր այդ օրացոյցին համար։

Խիստ ճարտարօրէն կերտած էր Ռուսինեան այս անուններուն հայերէն բառերը, բայեր՝ որոնք ոչ միայն յայտարար են անոր լեզուագիտական խոր հմտութեան, այլ եւ՝ ապացոյց՝ թէ մեր լեզուն ո՛րչափ հարուստ է, եւ թէ գիտական գեղեցիկ բառեր շինելու համար ո՛րչափ դիւրութիւններ ունի։

Ճոխ պարունակութեամբ, շահեկան նիւթերով զեղուն փոքրիկ հատոր մըն էր Ռուսինեանի Տարեցոյցը, որ դժբախտաբար շա՛տ քիչերէն գնահատուեցաւ ու «Ուղղախօսութեան» պէս այս ալ խորթ երեւցաւ եւ մնձ աղմուկ հանեց։ Ռուսինեանի այս երկու հրատարակութիւնները պատճառ եղան, որ ուսեալ չուսեալ դասակարգերուն միջեւ հետզհետէ խուլ հակառակութիւն մը յառաջ գայ, նորակազմ Ուսումնական Խորհուրդը ամբաստանուի Ազգային իշխանութեան կողմէն, եւ օրին մէկն ալ բոլորովին լուծուի, իր աշխատութիւններուն ամենափայլուն վայրկեանին։

Ուսումնական խորհուրդին այս վերահաս մահը պատճառ եղաւ որ Ազգային կանոնադրութիւն մը ունենալու գաղափարը հետզհետէ յանդէր բաղձալի իրականութեան, Ազգային Սահմանադրութիւնը ծնունդ առնէր, քանի որ՝ Ռուսինեան եւ Նիկողոս Պալեան, 1848ի ֆրանսական յեղափոխութեան զաւակները, Սերվիչէնի, Յ. Կրճիկեանի, Գր. Օտեանի եւ ուրիշներու հետ սկսած էին ծառանալ ազգին մէջ տիրող ամիրայական, տեսակ մը բռնապետական կոյր ու յետադիմական ընթացքին դէմ։

* * *

Ռուսինեան իր աշխատութիւններուն, հետեւաբար իր անձին դէմ եղած ատոր վերաբերմունքէն խորապէս ազդուած, կ'որոշէ հեռանալ խսպառ Կ. Պոլսէն, բայց Սերվիչէնի հետը նաեւ ուրիշ ուսումնասէր բարեկամներ, արդէլք կ'ըլլան անոր այս խորհուրդին, չեն թողուր որ մեկնի։ Այդ պահուն էր որ Կայսերական Բժշկական Ընկերութիւնը իր գիրկը կը բանար ու գինքը անդամ կ'ընդունէր։

Հետաքրքրական աշխատութիւններ կը ներկայացնէ Ռուսինեան այս ընկերութեան ժողովներուն, աշխատութիւններ՝ որոնց ամէնէն նկատելին էր Dragonneau (վիշապակ) կամ Filaires Arabes (Արաբական որդ) կոչուած հիւանդութեան վրայ ըրած զեկուցումը։ Ընկերութիւնը ա՛յնչափ կը գնահատէ այս գործը, որ անմիջապէս իր խմբագրական Յանձնախումբին Ա. տեղապետ կ'ընտրէ անոր հեղինակը։

1858ին Ռուսինեան, բժիշկ կ'որոշուի Սպարապետութեան Հիւանդանոցին, որուն բժշկապետն էր Տօքթ. Սերվիչէն, եւ մինչեւ 1860 կը պաշտօնավարէ հոն։ Այս հիւանդանոցին մէջն էր որ տեսած էր նա ու ճարտարապէս բժշկած, Dragonneau հիւանդութիւնը, որ ո՛չ այլ ինչ է՝ բայց եթէ թելանման որդնիկի մը մարմնի մէջ մուտ գործելն ու մորթի ներքեւը գալ տեղաւորուիլը։ Այս հիւանդութիւնը կը պատահի եղեր Արաբիոյ մէջ, որուն համար կոչուած է այն նաեւ՝ fils arabes (արաբական թել) կամ որդնիկ։

ՏՕՔԹ. Վ. ԱՇՐԱՄ Ց. ԹՈՐԴՈՄԵԱՆ

Գարման կրնիփին դէմ. — Ֆրանսայի հողագործ մը, որ Նանժիի մօտ ագարակ մը կը բնակի, յանկարծ օրուան հաճարակէն կը վարակուի, եւ գառանցանքի պահո՞ւն թէ դի տակցօրէն, ինքզինքը ձեղունէն կախելով՝ կ'ազատի հիւանդութեան տառապանքներէն։

ԱՍՈՒԼԻՍ

«Ի՞նչու չէք գոհանար եղածովը», կ'ըսեն մեզի։ «Ի՞նչ կ'ուզէք դեռ։ Անկախ ու ազատ Հայաստա՞ն, ահ՛ւանիկ»։

Չե՛մ ուզեր խօսիլ «անկախ» բառի մասին։ Յարաբերական իմաստ ունի ան։ Ու, ո՛չ միայն պայմաններու, այլեւ՝ ժամանակի, զգացողութեան հետ է կապուած։

Պօլշեւիկ աքլորներու համար «անկախ» է այսօրուան Հայաստանը, որովհետեւ անոնց մտածումն ու զգացումը՝ բոլորովին տարբեր են։ Անոնք կը գոհանան եղածովը։ Անոնց մէջ հայ ժողովուրդի իրական պահանջներու գնահատումը՝ սահմանափակ է ու մակերեսային։

Մենք չենք գոհանար, որովհետեւ կը մտածենք, որ եղածը մերը չէ։ Որովհետեւ՝ սա 29,000 քառակուսի քիլոմէթրի օղակուած տարածութիւնը բաւարար չէ հայ ժողովուրդին կէսն իսկ ամփոփելու։ Ու նաեւ՝ այդ ափ մը հողը չի գոհացներ մեր միւս պահանջները։

Ու պա՛րզ է, որ մեզ նման չեն կրնար գնահատել պոլշեւիկները։ Վասնզի «պիտի զգանք, որ կարենանք գնահատել»,—ինչպէս կ'ըսէ կէօթէ։

Չե՛նք գոհանար, այ՛ո, որովհետեւ,— «Ընկերութիւնը սեփականութիւն մըն է. իսկ ազատութիւնը՝ ապահովութիւն մը»։ Ֆրանսացի հեղինակաւոր կնոջ մը՝ Տիկ. Սթալի այս խօսքը առաւելապէս կը պատշաճի այսօրուան Հայաստանին։

Կը հարցնենք իրենց որ ապահո՞վ է Հայաստանը (հայկական հողը, հայ ժողովուրդը, հայ միտքը, լեզուն, երգը, պատմութիւնը, հայ արուեստը, վերջապէս)։ Ո՛չ։ Ուրեմն, եւ ազատ չէ։ Թող չըսեն՝ յեղեն «ֆոռմիւլներ ու մեղմացուցիչ յանկերգեր։ Ստելը ունայնութիւն մըն է եթէ, ինքնախաբէութիւնը պժբախտութիւն մը կը մնայ, սակայն։

Այո՛, ապահով չէ՛ հայ լեզուն։ Որովհետեւ՝ կը մկրատեն, կը պղծեն, կ'այլափոխեն զայն։

Ապահով չէ հայ գրականութիւնը։ Որովհետեւ՝ —կ'արգիլեն անոր ընթերցումն ու տարածումը՝ անոր մէջ՝ հայրենի շունչն ու ոգին։

Ապահով չէ հայ պատմութիւնը։ Որովհետեւ՝ —չեն ուսուցաներ զայն։ Զայն կ'ուզեն սկսած տեսնել Լէնինով։ Կը խափանեն անոր հարազատ գնացքը։ Կը կարմրցնեն անոր բերրի ու յղի գոյնը՝ հո՛ղի գոյնը։

Ապահով չէ հայ ժողովուրդը։ Որովհետեւ՝— կը թողուն որ ան թափառի հորիզոնէ հորիզոն։ փճաննայ ու կորսուի։ քայքայուի, աղճատուի, ու անհետի՜...։

Ապահով չէ եւ երկրի հայութիւնը։ Որովհետեւ կը ճնշեն ու կը հալածեն զայն։ Կը սպաննեն անոր ներքին, հոգեկան արիութիւնը։

Ապահով չէ նոյնիսկ բարեպաշտութիւնն եկեղեցին։ Որովհետեւ՝ կը քարկոծեն ու կը ծաղրեն զայն։ Կը «շինեն»... «հոր»ը։

Ապահով չենք, այո՛։ Եւ, հետեւապէս, —ժբախտութի՛ւն է,— ապա՛տ չենք։

Ա՞յս է իրենց ըմբռնած «անկախութիւնը»։

«Ազատ ու անկախ» Հայաստանը...

Այո՛, բայց կը գոհանան ա՛նոնք եղածովը։

Վասնզի իրենց մօտ կը պակսի աւելին ունենալու համար անհրաժեշտ գոհողութեան պատրաստակամութիւնը։ Խակ ճշմարիտ գոհողութեան մայրը՝ ներքին, բացարձակ համոզումն է։

Խակ իրենց «համոզո՞ւմը»...

ՎԱՀՐԻԱ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Առաջին անգամը ըլլալով Ֆրանսայի համար յառաջիկայ Ապրիլ 10ին Մարսէյլի մէջ պիտի բացուի դպրոցական ցուցահանդէս մը ուր պիտի ցուցադրուին աշակերտներու ձեռական աշխատութիւնները։

Մեր երիտասարդութիւնը պէտք է գիտնայ օգտուիլ իր շրջապատի բոլոր գործերէն, որոնք քաղաքակրթութեան ծնունդ են։

Այս կամ այն երկրին մէջ մեր ներկայութիւնը ժամանակաւոր է։ Ուշ-կանուխ պիտի հաստատունք մեր երկրի մէջ, հետեւաբար առիթէն օգտուելով պէտք է մեզի հետ տանինք գիտութեան հնարած բոլոր հիմնականն ու արժէքաւոր նորութիւնները, որոնք արդիւնք են, բարոյական, ֆիզիքական՝ նիւթական զոհողութեանց։

Ցուցահանդէսը կազմակերպողներուն բուն նպատակն է ցոյց տալ հասարակութեան թէ ինչերը կը կատարուին ժողովրդական վարժարաններու մէջ, պատրաստելու համար տղան որ արտադրէ։

Արտադրել կը խրատեն ա՛մէն կողմէ։ Արտադրել, որպէս զի Ֆրանսան աշխարհի հրապարակին վրայ իր լա՛յն տեղը բռնէ։ Արտադրել միշտ ու ջանալ որքան հնարաւոր է քիչ գնել։ Ապրուիլ մա՛յրական դաստիարակութեան մասին, ծիծաղելի պիտի ըլլար խեղճ կինը իր օրապահիկ ետեւէն կը վազէ։ Գալով հայ տանի, հայ մատաղ սերունդի աւելի շուտ ոգեւորել կը համաշխարհային յեղափոխութեան գաղափարներով, ազգային շինիչ ու ստեղծագործ դաստիարակութիւնով։

Տխուր է հայ ժողովուրդի ներկայ կեանքը, աւելի տխուր սերունդի հոգեկան ու մտային վիճակը։ Բայց քանի որ պագային վրայ կը նայինք սալից, մեզ կը մնայ ուրիշներէն գործնական ու շինիչ պատկերներ հաւաքել, քանի առիթը նիներ։

Այսօր դաստիարակչական ցուցահանդէս մը, վաղը ելեկտրական յանի մը շինութիւնը, ուրիշ մը պարզ ծառատնկութիւն ամէն օր ու ամէն ժամ կրնան գտնել նորութիւններ, որոնց տին եթէ երբեք որոշացողներ նման չեղնինք, այլ դիտողի հանգամանքով մեր այս տխուր կեանքին ամենայուսատու ճանապարհը ըլլայ դէպի մեր վերակենդանութիւնն ու վերածնութիւնը։

Մարսէյլ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

(Թարգմ.՝ խորհրդ. թերթեր)

Հայ գիւղացիները դպրոց չինեն.— Կոտայքի գաւառը ունի 68 տուն բնակչութիւն։ Գիւղացիները կատարած են գործերը իրենց միջոցներով, սկսած են հանգանակութիւն մը դպրոց մը շինելու համար։

Խակ կառավարութի՛ւնը— ռամկարութիւնը, տգիտութիւնը, Բուլղարիոյ գիւղին մէջ, ուր կը կին եղիսիներ, իր ծաղկեալ դպրոց բացած է։ Գիւղացիները «Չափազանց դո՛հ եւ շնորհակալ եղան» կը գրէ «Խորհրդային Հայաստան»։ Եղիսիները ապագիր չունենալով, առ այժմ հայերէնով։ «Բարեխնամ» կառավարութիւնը կը կատարուածին մասին լռութիւն մը պատրաստած է։

Հայերէն գրեցէք.— Շուտով Թիֆլիսի մէջ կը տպուին «Ա՛յբուգիրներ», որպէսզի ընդհանուր մատակարարելու համար ամսագիր-թերթակից մը «Խորհրդ.

ԴԱՏԱ

ՎՈՒՀԱՅՈՒ ՄՎՅՈՂՈՓ

Ա ԴՀՆԿԻՈՒՄ ՀՀՆ ՊՀՒՀՈՒ
ՀՈՒՀՈՒՄ ՀՀՆ ՊՀՒՀՈՒ

Համայնավար կուսակցութեան փտախտը

Երէկ գրեցինք թէ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը վերջնագիր տուած է իր ընկերներէն երեսփոխան Պարանթոնի։

Վերջնագիրը 1.) կը պահանջէ դադրեցնել իր թերթին («Տիֆքիսիօն») հրատարակումը։ 2.) Խիստ մեղադրանք կ'ուղղէ իր հատուածական աշխատանքին եւ կրկնակի անկարգապահութեանց համար։ 3.) կը պահանջէ այս որոշումի հաղորդուելէն մինչեւ ութ օր երեսփոխանութենէ հրաժարիլ եւ այդ մասին հաղորդել կուսակցութեան վարիչ մարմնին։ 4.) Պարանթոնը կը զրկէ մինչեւ վեց ամիս ո եւ է պաշտօն ունենալէ կուսակցութեան մէջ։

1924ի ընտրութեանց ատեն Պարանթոն բանուոր էր քիմիական արտադրութեանց գործարանի մը մէջ եւ գործը ձգեց երբ կուսակցութիւնը իր թեկնածութիւնը դրաւ իբրեւ երեսփոխան։ Ընտրութեանց իրիկունը, թիւրիմացութեամբ մը ընտրուած չհռչակուեցաւ։ Յաջորդ օրը ուրիշ տեղ աշխատելու գացած էր, երբ եկան լուր տուին իրեն թէ երեսփոխան ընտրուած է։

Խորհրդարանին մէջ, սկիզբէն ի վեր, որոշ ընդդիմութիւն ցոյց կուտար կուսակցութեան հրամաններուն կուրօրէն հետեւելու։ Ի վերջոյ իր հակառակութիւնը աւելի առաջ տարաւ՝ թերթ հրատարակելով։

Պարանթոն կը յայտարարէ թէ «Տիֆքիսիօն»ը հանրային թերթ չէ, այլ մեքենագիր պրակներ, գրեթէ գաղտնի, զորս կը ղրկէ իր կարգ մը բարեկամներուն։ Հոն արտատպուած էր 11 բողոքող համայնավարներու կողմէ գրուած թռուցիկ մը, որուն մէջ կ'ըսուէր․

«Վարիչ Մարմինը ո'չ կուսակցութեան կողմէ կը նշանակուի, ոչ ալ անոր հակակշռին կ'ենթարկուի։ Պարզապէս անբարոյականութիւն կը տիրէ կուսակցութեան մէջ։ Փարիզեան շրջանի զեկոյցին 1926 Դեկտեմբեր 15ի թիւին մէջ ոչ պակաս քան եօթ արտաքսումներ արձանագրուած են «զեղծումի» եւ երկու՝ «ոստիկանութեան հետ տեւական յարաբերութիւններու» համար։ 6րդ շառաւիղի Նոյեմբերի զեկոյցը կը յայտնէ թէ այդ շառաւիղին գանձը 1,356 ֆր. 75ի կորուստ մը ունեցած է՝ քանի մը անխիղճ գանձապահներու զեղծումին պատճառաւ։

Ուրիշ երկու համայնավար երեսփոխաններ՝ Պառու եւ Կօթիէ, նոյնպէս ազդարարագիր ստացած են Քաղաք. Բիւրոյէն։

Շթրէզէմանի պտոյտները

Գերմանիոյ արտաքին Նախարար Տոքթ. Կուսթավ Շթրէզէման առջի օր Պերլինէն մեկնեցաւ դէպի Րիվիէրա։ Նիսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Նախարարը հասած է Պօլիէօ։ Ուրիշ լուրերու նայելով Շթրէզէման Սան-Րէմօյիտի երթայ եւ ժամանակ մը պիտի մնայ հոն՝ դարմանուելու համար։ Կ'ըսուի որ եթէ այդ միջոցին Մուսօլինի քաղաքավարական այցելութեան մը համար փափաք յայտնէ, գերման Նախարարը չպիտի կրնայ մերժել այդպիսի առաջարկ մը։

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը նիստ կը գումարէ Մարտին Ժընեւի մէջ։ Շթրէզէմանի նպատակն է զանազան պետական անձնաւորութեանց հետ տեսակցելով յաջողցնել Հռենոսեան գրաւուած երկիրներու պարպումը Յունիս 25էն առաջ։ Դեսպանախորհուրդի որոշման համաձայն, այդ թուականէն առաջ պիտի քանդուին արեւելեան Փրուսիոյ ամրութիւնները։ Նախարարը իր այս պահանջը պիտի հիմնաւորէ Վէրսայլի դաշնագրին 430րդ յօդուածին վրայ։

Փորթուկալի ապստամբութիւնը կը ծաւալի

Հակառակ պաշտօնական զեկոյցներու հաւաստումին, Փորթուկալի ապստամբութիւնը ոչ միայն չէ զսպուած, այլ Փորթոյի սեղմ շրջանակէն դուրս ելլելով, տարածուած է նոյն իսկ մայրաքաղաք Լիզպոնի մէջ։

«Տէյլի Մէյլ» կը տեղեկանայ թէ Լիզպոնի ծովային զինուորներու, ոստիկանութեան, հանրապետական քաղաքապահներու եւ հետեւակազօրքի մասնակցութեամբ ապստամբութիւն մը ծագած է։ Ձերբակալուած են արտաքին եւ ներքին գործերու նախարարները։ Մինչեւ հիմա սպաննուած են 7 եւ վիրաւորուած 20 հոգի։ Յեղափոխական Կոմիտէն կը հրատարակէ յայտարարութիւն մը, որուն մէջ կ'ըսէ.—

«Յեղափոխական ուժերը արագօրէն գրաւեցին քաղաքին զանազան մասերը։ կը յուսանք յաղթել։ Ցայտնի է թէ քաղաքային բնակչութիւնը մեծապէս խանդավառուած է»։

Ստորագրած է շարժման ղեկավար Զօր. Մէնտէսրէս։ Յեղափոխականները փողոցները կը շրջին՝ կեցցէներ պոռալով Հանրապետութեան եւ յեղափոխութեան հասցէին։ Բոլոր բնակիչները զինուած են եւ կ'օժանդակեն յեղափոխականներուն։ Ցածանաւ մը կը ռմբակոծէ քաղաքը, որուն մարտկոցները փոխադարձ կրակ բացած են։

Միւս կողմէ Փորթոյի մէջ եւս շարժումը կը ծաւալի։ Ապստամբները ընդունած չըլլալով անձնատուութեան հրամանը, բնակիչները հրաւիրուեցան քաղաքէն մեկնիլ եւ ռմբակոծումը վերսկսաւ։ Կառավարութիւնը օգնական ուժեր ղրկեց։ Փորթօ բոցերու մէջ է։ Քաղաքին մէկ մասը քարուքանդ եղած է։

Ֆիկէրայի եւ Թավիրայի մէջ եւս ապստամբութիւն ծագած է։

Մայրաքաղաքին մէջ բոլոր հանրային հաստատութիւններն ու մեծ վաճառատուները փակուած են։ Կառավարութիւնը՝ ապստամբական շարժումէն առաջ 150 պետական անձեր եւ օրագրողներ ձերբակալելով ուզեց «Վասքօ-տը Կամա» եւ «Քավալհօ Արանեէօ» յածանաւերուն մէջ արգելափակել, սակայն նաւազները մերժեցին ընդունիլ զանոնք։

Փորթուկալի հիւսիսային եւ հարաւային մասին միջեւ հաղորդակցութիւնները խզուած են։ Յեղափոխական շարժման ղեկավարն է զօր. Սուզա Տիազ եւ նպատակ ունի տապալել զօր. Քարմօնայի դիկտատորութիւնը։

Օդանաւով ճամբորդող նախարարը

Անգլիոյ օդանաւային նախարար Սըր Սամուէլ Հօր Անգլիայէն մինչեւ Հնդկաստան ճամբորդեց օդանաւով, աշխարհին ցոյց տալու համար թէ ի՛նչ գերակշիռ դիրք կը գրաւէ Անգլիա օդին մէջ եւ թէ այսուհետեւ գաղթավայրերը ո՛րքան մօտիկցած են մայր հայրենիքին։ Նախարարը խիստ հանգստաւէտ պայմաններու մէջ հասնելէ վերջ, հիմա դարձեալ օդի ճամբով կը վերադառնայ Անգլիա։

«Սիթի-աֆ-Տէլհի» օդանաւը անցած շաբաթ Տէլհիէն մեկնելով առջի օր Հէլիոպոլիս հասաւ, Պասրա եւ Պաղտատ հանգիպելէ վերջ։

Աֆղան նախարարը Փարիզ կուգայ

Երկուշաբթի օր Փարիզ հասաւ Փարիզի նախկին դեսպան եւ այժմ Աֆղանիստանի արտաքին Նախարար Ալա Մահմուտ խան Թարզի, անձը Ամանուլլահ Թագաւորին։ Կայարանը դիմաւորելու համար գացած էր նաեւ խորհրդային դեսպանատան խորհրդական-վարիչ Պ. Դաւթեան։

Սելանիկի «Հօկ»ին զեղծումները

Սելանիկի Ալիքին մէջ կը կարդանք (28 Յունուար).—

Կ'իմանանք թէ, անցեալ օր, Հօկի խարխլուն կեդր. Վարչութեան հրաւէրով, խառն ժողով մը գումարուած է Հօկի տեղական վարչութեան մասնակցութեամբ։

Տեղական վարչութիւնը, տեսնելով, ցարդ հրապարակուած զեղծումներու եւ չարաշահութեանց հետեւանքով ստեղծուած անախորժ կացութիւնը, խմբովին հրաժարական կը ներկայացնէ եւ կը մերժէ իր գործակցութիւնը նման զեղծարար կազմակերպութեան մը։

Այս հրաժարականին շուրջ, կատաղի եւ աղմկալի վիճաբանութիւն մը ծայր կուտայ երկու կողմերու միջեւ։ Տեղական կազմի անդամները կը սկսին վարկաբեկել կեդր. վարչութիւնը, որ աչք գոցած է այնքան աճաւոր գայթակղութիւններու։ Մասնաւորապէս վէճի եւ դատապարտութեան նիւթ կը դառնայ Հօկի կեդր. վարչութեան մեղսակցութիւնը յետագայ գռեհիկ շահագործումին մէջ.—

Շահվէրդեանի հրահանգով, երբ, վերջին անգամ չիրականացած ներգաղթի արձանագրութեանց համար կաթնկեր պոլշեւիկ մը, Արմենակ Թագւորեան Սելանիկ կուգայ, տեղւոյս հայ համայնավարներու եւ այս վերջիններու ազդեցութեան ներքեւ գտնուող Հօկի կեդր. վարչութեան անդամներու համաձայնութեամբ, կ'որոշուի ընտանիք գլուխ, պարտաւորիչ կերպով «Աշխատանք»ի տարեկան բաժնեգին մը գանձել բոլոր արձանագրուողներէն, անկախ՝ գանձուած 150ական տրախմիի արձանագրութեան սակէն։ Այս պարտադրութիւնը — կամ աւելի լաւ կ'ըլլար ըսել այս գռեհիկ կողոպուտը — «Աշխատանք»ին եւ անոր շուրջ բոլորուած տարրերուն կ'ապահովէ կոկիկ հասոյթ մը։

Այս խաչագողութիւնն է որ, մետասաներորդ ժամուն ընդվզում մը կը պատճառէ Հօկի տեղական մարմնի անդամներուն, եւ նկատի ունենալով նաեւ անցեալի բոլոր զեղծումները, անոնք կ'որոշեն միանգամընդմիշտ քաշուիլ իրենց պաշտօնէն։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՄԵԼԻԻ երկաթուղիի պարտաթուղթերուն փետր. 1ի վիճակահանութեան մէջ 200,000 ֆրանք շահեցաւ 1,025,099 թիւը։ 4000ական ֆրանք շահեցան 333,075 եւ 408,787 թիւերը։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ 1500 թրքահպատակներ դիմում կատարած են ամերիկեան հիւպատոսարանը՝ Միացեալ Նահանգները երթալու համար։ Ցարեչափի օրէնքին համաձայն տարին 100 հոգի միայն կ'ընդունուի Թուրքիայէն Ամերիկա։

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert
SALON ESPAGNOLի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի
եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան
Ի նպաստ իր Գրադարանի ճոխացման

կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է'լ մի Աղօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած մնտուկը»։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր խումբի ընդհ. անդամական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին սովորական սրահին մէջ։ Օրակարգ եւ անդամատետրերու յանձնում։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Կուկունեան խումբի ընդհանուր ընկերական վաղը ժողովը՝ Հինգշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, Գրադարանի սրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՑԱՐԴԳՈՂԻ գրական երեկոն, վաղը Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ։ Ցարդգողի 8 անդամներ պիտի կարդան իրենց գրածներէն էջեր։ Մէջ ընդ մէջ արտասանութիւն եւ նուագ։ կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ԱՐԱԲԿԻՐՑԻՆԵՐՈՒ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի 13 փետրուար, ժամը 2.30ին Ֆլօրիայի սրահը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի տիկին Երմոնիա Կ. Պախթիյարեան եւ պարագաները իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ՏԻԱՐ ԲԱՐՍԵՂ ՊԱԽԹԻՅԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԽԱԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Տ. Շէխիկեան.— Կրնաք ղրկել։

ՓԱՐԻԶ, Գ. Շաղուկեան.— Հաճեցէք ամբողջութիւնը ղրկել, հեղինակին անունն ալ հաղորդելով։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

ԹՐԻՍԹէ, Վ. Յ.— Ստացանք 1 անգ. 13 շիլին, Սկսանք ղրկել 6 Փետրուարէն։

ՏԻԹՐՈՅԹ, Զաւ. Բ.— Ստացանք 5 տոլար, սկսանք ղրկել 6 փետրուարէն։

ՌՕՄԱՆԵԼ, Ստացած ենք 50 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սրբուհի Սարգիսեան կը փնտռէ իր քոյրը, կէյվէ-էջմէ գիւղացի Օր. Սրբուհի Գապատեան, 10 տարեկան, որ 1922ին Պոլիս Պէշիքթաշի որբանոցն էր։ Կը կարծուի որ Յունաստան փոխադրուած է։ Տեղեկացնել՝ Hagop Sarkissianի՝ 16 Rue Trabosca, Combes pr Aubin, Aveyron, France. կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի։ Գին 40 ֆր.։ կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé)։

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F.

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ Ամէն կարգի ելեքտրական գետեղումներ, ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու եւն. նորոգումներ։

ԿԸ ՇԻՆԷ Անթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց միջոցով կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրներն ու օրուան լուրերը։

M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (13e)

Tél: Goblins 52—18. Metro Italie

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

Զ. Ո. Մ. ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Զ. Ո. Միութեան փարիզի ընթերցարանը բաց է, 61 Rue Mr. le-Prince, ամէն օր առաւօտեան ժամը 7,30էն մինչեւ երեկոյեան 10։ իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը՝ մինչեւ երեկոյեան 12։ կարելի է գտնել տեղական եւ արտասահմանեան բոլոր հայ թերթերը եւ պարբերականները։ Գրադարանէն գիրք կը տրուի միայն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8,30 մինչեւ 10, իսկ կիրակի օրեր կէսօրէ վերջ 1—3։

Գրադարան-Ընթերցարանի Վարչութիւն

ԿՈՉ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ գրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne 138 Rue Etienne Dolet, Alfortville.

Ամէն տուն, ամէն մարդ կրնայ կարդալ

ՎԱՆԱԿԱՆԻՆ ՍԷՐԸ

անյագ հետաքրքրութիւն մը ձեզ կ'առաջնորդէ սկիզբէն մինչեւ վերջը։

կեդրոնատեղի՝ Միհծան մատենաշար, Կ. Պոլիս, հասցէ՝ Madénachar Ziazan- 10 Rue Billor, Galata, Constantinople.

Ցանծնապրութիւնները կը կատարուին փութով, փոխարժէքը կանխիկ՝ մեծաքանակներու մասնաւոր զեղչ։

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Տրամադրելի ժամեր ունի իր տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել՝ Chaville 10bis Rue des Trois Champtiers Օր. Ա. Տէր Կարապետեանի։

Վաճառելի 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար։ Դիմել՝ Տիկ. Շահպազի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէմպուրկի պարտէզի դիմաց։

ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթեռլին,	L. St.	123	45
Տոլար,	Dollar	25	47
Մարք (ոսկի)	100 Mark	603	—
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12	91
Թրք. ոսկի	» or	114	—
Մէճիտիէ	Médjidié	8	—
Լէվա 100 հատը	Léva	18	50
Տրախմի »	Drachme	32	75
Լիր »	» Lire	108	25
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	70	80
Զուից. »	Frc. Suisse	489	75
Լէյ 100 հատը	Ley	14	—
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	80	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3050	—
»	II »	1889	—
»	III »	1695	—
Թուրքիոյ երկթ.	Lots turcs	162	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ.— Բժիշ... գրքէն փրցուած էջեր 12 ֆրանք, Պէպէքս, գաւաշտ... Հրաշագործ Ծաքիր Թա... պէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին ... հուրդները հայ պատանին... 5, Վերջալոյսին տակ (Թա... Կ. Մեհեանի) 5, Անձնաթ... ժամեր 2, Բարիզէթ 7... Երազահան 6, Ճշմարիտ... լական Թուրքիոյ մէջ 5։

Ընկ. Փանջունի 10 ֆրանք... Թագաւորին կնիկը 17.50... քէի սիրարկածը 5, Մէջ... Տէր Պապան 17.50, Մատ... 7.50, Յեղափ. մակաբոյծ... 7.50, Զաքըր Ավրամ 6։ ... նաեւ բառարաններ վիպակ... գիրքեր։

Հրապարակ ելաւ ԿՈՅՍԻ ... ՕՐԱԳԻՐԸ, կոյս աղջկան մը ... քին ապրումներուն անկեղծ ... զգայացունց արտայայտութ... Գին՝ 5 ֆրանք, զաւառի եւ ... տասահմանի գործակալներուն ... գրավաճառներուն մասնաւ... զեղչ։

Ստանալու համար դիմել ... մակով Vahram Sévouni 5 Av. nue Quihou, Saint-Mandé։

Փարիզ եւ գաւառները փոստ... ծախք չառնուիր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզութեան, փրանկ... ալ.տի, արիւնի եւ մորթայի... հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծում...
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6
Կիրակի՝ 9—12։

Ժողով րդական գիներ

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux
Médaille d'argent

Տոքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
Աշխատակցութեամբ
Կը խնամէ ներքին, կա... նանց, մորթային, վեներ... կան հիւանդութիւնները և ... րակալայնութիւններու (Va... rices) հիմնական դարման... տանց գործողութեան։
Ամէն օր ժամը 10-12, և 2-8, կիրակի եւ տօն օրեր 9—12։
142 R. DU FB. St. DENIS
Կառ. տը լ'էսթի մօտ, Հեռաձայն՝ Nord 31—49.

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

որ հրատարակիչն է մասն... տորապէս Լուսաբեր ընթեր... ցարաններու եւ ճոխ մթերք... մը ունի մատենագիտ... գիրքերու։

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han Tchakmakdjilar, Constantinople.

IMPRIMERIE - MASSIS - EDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շլ.	40շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տլ.	10տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

10 FÉVRIER 1927

... ՏԱՐԻ ԹԻՒ 257 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Ամիսները կ'անցնին եւ սակայն ո՛չ մէկ ձեռնարկ՝ Եւրոպ... ազգային կազմակերպութեան համար։

...կարելի է ըսել թէ՝ քայլ մըն ալ ետ գացած ենք, անցեալ ...րուան վրայ։

...Փարիզցիներու եւ կաթող. պատուիրակութեան ծանօթ ...կամարտութիւնը սուր ձեւ առած է արդէն։ Երկու կողմերը ...ուած իրենց դիրքերուն վրայ, «ազգին գործերը» կը վա... համաձայն իրենց խելքին եւ դրամական կարողութեան։ ...ելի ճիշդ, Փարիզցիները յաղթական են, առ այժմ, իսկ Պա...քեան եպիսկոպոս ոչ միայն պարտուած եւ «իր» առաջնոր...րանը քաշուած է, այլ եւ անգործութեան դատապարտուած, ...նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս։

Իբրեւ զուարճալիք, յիշենք որ Փարիզ, իր հոգեւոր հովի... եւ ջոջերով, չընդունիր Պալաքեան եպիսկոպոսի ձեռնա...ած երկու քահանաները։ Ձեռնադրութիւնը քանի մը ամիս ...աջ կատարուեցաւ, բայց ատելութիւնը այնքան խոր է որ, ...րիզցիները հեւ ի հեւ երկու նոր թեկնածուներ կը փնտռեն ...կու շաբաթէ ի վեր, մէկը՝ իրենց ժամուն, միւսը՝ Լոնտոնի ...մար։ Այս վերջին քաղաքին մէջ ալ, պատ քաշուած է կաթ. ...ատուիրակին դէմ. այն աստիճան որ, երբ Պալաքեան եպիսկ. ...նտոն կ'երթայ վերջին անգամ, չեն թողուր պատարագել, Պ. ...ուլուստ Կիւլպէնկեանի հրամանով։

Ընդունինք որ Պալաքեան եպիսկ. ամէնէն ձախաւեր հով...ապետն եղաւ, իր թեթեւսոլիկ շարժուձեւերով եւ նոյնքան ...թեւ գործերով։ Մենք չենք ուզեր հետաքրքրուիլ. բայց կը ...ենք թէ անցեալ տարի հրապարակաւ ութ-տասը վարդա...ացու կը փնտռէր, անմիջապէս ձեռնադրելու համար։ Եւ, ...նքան աջ-ձախ չէր նայեր որ, քանըչորս ժամէն վերջ ան...ւց հանրածանօթ բախտախնդիրի մը գլխուն։ Բարեբախտա...ր, մարդը շուտ ձգեց դիմակը, եւ Վիէննայէն վռնտուեցաւ ...պարակային խայտառակութեամբ, թէեւ մինչեւ այսօր ալ ...պրուստը կը սպասէ կաթող. պատուիրակէն... Չենք հետա...քրուիր, դարձեալ, վերջին երկու ձեռնադրութիւններով։ Բայց ...մղուինք հարցնել թէ՝ փիլոն տուած ատեն, մտածե՞ց նաեւ ...ղ խեղճերուն ապրուստը։ Երբ գիտէր թէ Լոնտոնն ու Փա...իզը չպիտի ընդունին իր նորընծաները, ո՞ր գիւղին կամ քա...ղքին համար ձեռնադրեց, քանի որ եղած տէրտէրներն իսկ ...ն կրնար ապրիլ...

Կարելի է ուրիշ բազմաթիւ փաստեր յիշել իր անկարգ, ...նխորհուրդ գործերէն եւ սնամէջ հաւաստիքներէն. «ա՛ս պիտի ...եմ, ա՛ն պիտի ընեմ»։ Իրողութիւնը այն է որ իր շարք մը ...նձնառութիւնները գերոյի յանգած են այսօր, խախտելով ...եմական Խորհուրդին դիրքն ալ։

Կա՛յ, տակաւին, ամէնէն անհանդուրժելի պարագան։ ...աթող. պատուիրակին թեթեւամտութիւնն ու ձախողանքը ...րջ պատրուակներ կը հայթայթեն Փարիզի ջոջերուն եւ ...րենց» եպիսկոպոսին, որոնց խիղճը երբեք մաքուր չէ։

Ընդհակառակն. անոնք տեսակ մը չարախնդութեամբ լեց...ած են այս միջոցին, եւ կը տօնեն ո՛չ միայն Պալաքեանի ...եւացումը, այլ եւ ազգային կազմակերպութեան ծրագրին ...ժումը։

Ճիշդ է որ վերջին խնդացողը լաւ կը խնդայ. բայց ո՞վ ...ւաւ թէ կաթող. պատուիրակը պիտի ըլլայ այդ բախտաւորը։

Երրորդ զուարճալիք մը պատմած ըլլալու համար, յիշենք ...է երկու հովուապետներն ալ, Վռամշապուհ եպիսկ. եւ Պա...քեան եպիսկ. իրենց պաշտպաններն ունին Էջմիածնի մէջ, ...ր «խարէի մասլահաթ» կը յանձնարարէ կաթողիկոսին բեր...ով, բայց անուղղակի կը խրախուսէ հակամարտութիւնը։ Նոր ...է կղերապետական այս մոլութիւնը, ոչ ալ Փարիզի յատուկ։ ...ոյն սեւ թաթին հետեւանքներն է որ կը կրեն Յունաստան և ...ուլկարիա, առաջ քշելով զառամած արքեպիսկոպոս մը (Սօֆիա) ...ւ խարդախ առաջնորդ մը (Աթէնք)։

Ինչո՞ւ կը գրադինք այս մանրամասնութիւններով։

— Սթափեցնելու համար բոլոր անոնք որ տակաւին հա...ատք ունին օրհնաձիր կոնդակներու եւ անոնց հեղինակնե...ուն, կամ ժառանգական ջոջերու, պատերազմի հարուստներու ...ւ անոնց անկեղծութեան վրայ։

Այս տեսակէտէն, մեղքէ ազատ չէ նաեւ առժամեայ Թե...ական Խորհուրդը, որ փոխանակ մէջտեղ դնելու ամբողջ ան...ուղարձը, հրապարակաւ դիմակազերծ ընելու ազգային կազ...մակերպութեան ձախողման պատասխանատուները, ամիսներէ ...վեր կը հանդուրժէ անհամ քաշքշուքի մը։ Կը հաւատենք թէ ...թեմական Խորհուրդը այնքան յուսահատած է համբերշխու...թեան բոլոր փորձերէն, որ իբրեւ փրկութեան գօտի, ուրիշ մի...ջոց չի տեսներ, եթէ ոչ... նոր եկեղեցի մը վարձել, Փարիզի մէջ։ Իսկապէս, ա՛յդ էր պակաս։

Եւ Մանթաշեֆի շինած եկեղեցիին «միւթէվէլլի»ները ան...շուշտ գոհ պիտի մնան այդ ելքէն, փորձանքէ մը ազատելով։

... Զուարճալիքով սկսանք, բայց երբե՛ք զուարճանալու ...համար։

Թող ամէն մէկը իմանայ թէ ինչպէս կրնան երթալ «ազգին ...գործերը», այս պայմաններուն մէջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆՄԻՏ ՑՈՒՈՐՏԱՆՔ

Կիրակի օր հրատարակեցինք Կովկասի կարմիր փոխարքայ Օրախիլաշվելիի ազդարարութիւնները՝ խորհրդային իշխանութեան սպառնացող վտանգի մասին. իսկ երէկ՝ Մոսկուայի վարիչներէն Պուխարինի աւելի բացորոշ յայտնութիւնները։

Երեւանի «Խորհրդային Հայաստան»ն ալ, իր կարգին ձայնակցելով օրուան ազդանշանին, կը շեշտէ մասնաւոր խմբագրականով մը (27 Յունուար).—

«Ռուս, ուկրայնացի, բելոռուս տարագիրները կը շարժին, առատօրէն ներշնչուելով իմպերիալիստական ոսկիներով։

«Կը շարժին նաեւ Կովկասէն քշուած հակայեղափոխականները։ Անոնց ճահիճներուն մէջ նոյնպէս եռուզեռ կը նկատուի։ Կը շարժին վրաց մենշեւիկները, ֆեդերալիստներն ու միւս տեսակի ազգայնականները, Ազրբէջանի մուսավաթականները, Խոսրով բէկ Սուլթանովի կուսակիցները եւայլն։ Անոնց հետ միասին գլուխ կը բարձրացնեն նաեւ Դաղստանէն քշուած քանի մը արկածախնդիրներ եւ այս «ազնիւ պայքարին» հետ նաեւ քնացած վիճակէն կ'ուզեն բարձրանալ հայ լուսաւորչական հակայեղափոխականները, դաշնակցական տղերքը։

«Խորհրդային Միութեան եւ Կովկասի բոլոր ազգերու բանւորներու ու գիւղացիներու պողպատի պէս ամուր միութիւնը, մեր ընկերվարական յախուռն, (բուռն ըսել կ'ուզէ) շինարարութիւնը այսօրուան պատասխանն է Պոլտուին—Չէմպըլէնին եւ անկոչ «Կովկասի փրկիչներուն»։ Վաղը, եթէ անոնք յանդգնին ձեռք բարձրացնել մեր դէմ, ռազմի լեզուով կը խօսինք անոնց հետ եւ կը յիշեցնենք 1918—20—21 տարիները, երբ սոված ու բոպիկ կարմիր բանակի յեղափոխական արշաւէն խելակորոյս կը փախչէին Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի թանկերն ու գրահապատները։ Կը յիշեցնենք նաեւ այն օրերը, երբ Մուսավաթը ջախջախուեցաւ Ազրբէջանի մէջ, վրաց մենշեւիկները փախան դէպի Պաթում, ապա ծովը թափուեցան. կը յիշեցնենք Վրացեան փրկչի հրոսախումբերուն փախուստը դէպի Զանգեզուր, ապա Արաքսի այն կողմը եւ ալ աւելի հեռուները, մինչեւ Փարիզ ու Ամերիկա։

«Խորհրդային ընկոյզը շատ պինդ է. ոչ անգլիական աշխարհակալութեան փտած ատամները, ոչ ալ կարմիր բռունցքէն ջարդուած ժողղանփաններու, Խոսրով-բէկերու եւ Խատիսովներու ակռաները չեն կրնար կոտրել այդ ընկոյզը։»

Փոխանակ այս գռեհիկ լրբութիւններուն եւ անմիտ յոխորտանքին, որոնց մէկ մասը միայն թարգմանեցինք, Երեւանի փրկիչները տասնապատիկ աւելի յեղափոխական գործ կատարած կ'ըլլային, եթէ լրջօրէն զբաղէին իրենց յանձնուած երկրին եւ ժողովուրդին լինքնապաշտպանութեամբ։ Եւ այս՝ աւելի քան որ եւ է ատեն, քանի որ մօտ է փոթորիկը, ինչպէս կ'ազդարարեն իրենց վարպետները։

«Հայ լուսաւորչական հակայեղափոխականները» ա՛յս կը սպասեն Երեւանի կարմիր-կանանչ մահմետականներէն, որոնք երբեք դէպի հարաւ-արեւմուտք չեն նայիր, բուն վտանգը տեսնելու եւ կանխելու համար։

Մնացածը՝ հէքեաթ է։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«Թուրք ցեղը վտանգի մէջ»

Այս խորագրին տակ, եւ «մեր տղոց հարիւրին եօթանասունը կը մեռնի» աղաղակով, պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ»ը կ'արտատպէ Թուրք Մանկապաշտպան միութեան նախագահ եւ երեսփոխան Ֆուատ պէյի կարգ մը տեղեկութիւնները։—

Յօդուածագիրը նախ կը յիշէ Գալէճիքի մէջ կատարուած քննութիւնը, վիճակագրութեան տնօրէն Տօքթ. Քամիլ Ժաքարի կողմէ։ 14,504 բնակիչ ունեցող Գալէճիքի մէջ, քննութեան մասնակցեր են 789 մայր եղած կիներ, որոնք 3,469 առողջ տղու ծնունդ տուեր են. ասոնցմէ 1586ը մեռեր են, իսկ 1883ը ողջ են։ Ծնողներու եւ մեռնողներու համեմատութիւնը 100ին 48.6 է։ Ծնողներու եւ ողջ մնացողներու համեմատութիւնը 100ին 5.14 է։ Խեղանդամները հաշուի չեն առնուած։

Պ. Ժաքարի կատարած քննութենէն կը հասկցուի որ, մեռնողներու մէջ մեծեր ալ կը գտնուին։ Ասոնք եթէ 100ին 10 ընդունինք, արդիւնքին մէջ տղոց մահը դարձեալ 100ին 43էն աւելի է։

Ֆուատ պէյ իր երեսփոխան ընկերներուն մէջ ալ քննութիւն մը կատարելով ըսած է, թէ արդիւնքը ցաւալի է։ Երեսփոխաններէ 130ը 607 զաւակ ունեցեր են եւ ասոնցմէ 199 տղայ մեռած և 408 ողջ մնացած են։ Մահերու համեմատութիւնը 100ին 33 է։ Եթէ բարձր դասակարգի մէջ տղոց մահերը այս համեմատութիւնը ունին, գիւղերու մէջ պատահած մահերու վրայ գաղափար մը կազմել դժուար չէ։

Ֆուատ պէյ Ընկիւրիի 12 գիւղերուն մէջ ալ քննութիւն կատարելով, հասկցած է որ մահերու համեմատութիւնը 100ին 68 է։ Ողջ մնացողներէ ջերմէ բռնուածները եւ մէկ տարեկան տղոց մէկ մասն ալ պիտի մեռնին։

Ֆուատ պէյ ծերերու հետ տեսնուելով հասկցած է որ այս 12 գիւղերուն մէջ չկայ գիւղ մը որուն բնակչութիւնը աւելցած ըլլայ։ Ընդհակառակը մարդոց թիւը նուազած եւ գերեզմանները աւելցած են։ Ֆուատ պէյ կ'ըսէ թէ Թուրք կինը ծնող է եւ 16 զաւակով բաւական կիներ կան։ Հետեւաբար զաւակ բերելու այսքան ընդունակ ցեղի մը ծնած տղաքները ապրեցնելու պէտք է աշխատիլ։

Թրքացումը կը շարունակուի

Պոլսոյ կրթական տնօրէնութիւնը օտար եւ ոչ-իսլամ դպրոցներու տնօրէններուն ուղղած շրջաբերականով մը կը յայտնէ որ Թուրքերէնի, Թուրք աշխարհագրութեան եւ պատմութեան քննութեանց մէջ չյաջողող աշակերտները չպիտի կրնան կարգ փոխել, եթէ նոյն իսկ յաջող ըլլան միւս բոլոր ճիւղերուն մէջ։ Կրթական Տնօրէնը կը թելադրէ աւելի ուժ տալ յիշեալ դասերուն։

Երկրորդ շրջաբերականով մը կը յանձնարարուի կրթական տնօրէնութեան իմացնել ուսուցիչներու անուանումը կամ պաշտօնանկութիւնը։ Նոր ուսուցիչ առնուած ատեն պէտք է խստապահանջ ըլլալ եւ ըստ օրէնի անհրաժեշտ բոլոր թուղթերը ուզել։

Արքայական եւ Ընկերվարական դէմ դէմի

Շաբաթէ մը ի վեր իրաւաբանական համալսարանին մէջ դարձեալ սկսան կռիւները։ Համալսարանին մէջ սրահ մը կայ, ուր ուսանողները պարբերաբար կը հաւաքուին բանախօսութիւններ սարքելու համար։ Արքայականներու եւ ընկերվարականներու միջեւ պատահած միջադէպի մը հետեւանքով տնօրէնութիւնը արգիլեց հաւաքուիլ այդ սրահին մէջ։ Արքայականները, որոնք նախայարձակ եղած եւ նոյն իսկ ծանրօրէն վիրաւորած էին ընկերվարական խմբակին քարտուղարը, քաջալերուած՝ իրենց անպատիժ մնալէն, կը պնդեն եւ կը ստիպեն որ ընկերվարականները իրենց լամբակէն վերցնեն ցուցանիշերը։ Անցեալ Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի օրերը շարունակ բախումներ տեղի ունեցան, վար առնելու համար «ձախ»երու ցուցանիշերը։ Հինգշաբթի կռիւը սոսկալի եղաւ։ Վիրաւորուեցան բազմաթիւ ուսանողներ, որոնցմէ Ժան Պէլէն հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

Համալսարաններու ընդհ. տեսուչը արգիլեց կրել ո եւ է ցուցանիշ։ Ձախերը պատասխանեցին թէ կ'ընդունին վերցնել, պայմանով որ արքայականներն ալ նոյնը ընեն։ Սակայն արքայականները կը մերժեն ընդունիլ արգելքը։ Ու կիրքերը կը մնան միշտ լարուած։

Առջի օր իրաւաբանականի ընթերցասրահին մէջ ուսանողները կ'աշխատէին։ Յանկարծ սրահէն ներս մտան «Աքսիոն ֆրանսէզ»ի հերոսներէն մօտ 20 արքայական ուսանողներ եւ հրաւիրեցին որ ընկերվարական-հանրապետական խմբակին ցուցանիշը կրողները դուրս ելլեն։ Ո՛չ ոք տեղէն շարժեցաւ։ Ասոր վրայ արքայականները յարձակեցան եւ երկուստեք կռիւ մը սկսաւ մատենադարանին մէջ. շատեր վիրաւորուեցան։ Քարտուղար Շափիւի եւ թաղին ոստիկանապետը համեմատ դժուարութեամբ կրցան խաղաղեցնել զանոնք։ Համալսարանին շուրջ եւ Պուլվառ Սէն-Միշէլի վրայ ոստիկաններ կը հսկէին, ցոյցերու կրկնուիլը արգիլելու համար։

Անցած տարի ալ արքայականները սիստէմաթիք պայքար

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ ՄԸ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

Սելանիկի «Ալիք»ը ընկեր Յ. Ամատունիէ եւ Զօր. Թորգոմէ ստացած է հետեւեալ կոչը, 31 Յունուար թուականով.—

«Ազգային կարեւոր խնդիրներու շուրջ խորհրդակցութեան համար ժողովի հրաւիրուած են կարգ մը յարգելի ազգայիններ, միանգամընդմիշտ գաղութային վէճերուն վերջ տալու ցանկութեամբ։ Այս կարգադրութիւնը տեղի ունեցած է զօր. Թորգոմի եւ Պ. Յ. Ամատունիի նախաձեռնութեամբ։ Այսու կը յայտարարուի թէ, թերթերու միջոցով կամ այլ ձեւով, ազգային խնդիրներու շուրջ վէճեր չպիտի յարուցուին, մինչեւ խորհրդակցութեան վերջաւորութիւնը։

«Սարքադրեալները կոչ կ'ընեն բոլոր հայրենակիցներուն, առանց կուսակցական խտրութեան վերջ տալ վէճերուն եւ կատարեալ ազգասիրութեամբ և կարգապահութեամբ բարոյապէս օգնել այս ազգօգուտ ձեռնարկին։»

ՏՕՔԹ. ԼԵՓՍԻՈՍԻ ԳՈՐԾԸ

Տօքթ. Լեփսիուսի մահէն վերջն ալ, տակաւին կը շարունակուի այնիւ հայասէրին հիմնած գործը Գերմանիոյ մէջ՝ «Dr. Lepsius, Deutsche Orient-Mission»։ Նոյնպէս կը շարունակուի հրատարակուիլ իր հիմնած թերթը՝ Der Orient, որուն վերջին թիւէն կը տեղեկանանք թէ յիշեալ միսիոնին տնօրէն կարգուած է Տօքթ. Փօլ Շիւց։ Ընկերութիւնը կ'օժանդակէ Ղազիրի (Սուրիա) հայկական որբանոցին, որուն մասին միշտ տեղեկութիւններ կը հրատարակէ Der Orient։

"ԼՔԵԱԼ" ԳՈՅՔԵՐՈՒ ԱՒԱՐԸ

Մինչեւ հիմա 505,000 Թրքական ոսկի արժէքով իճարէթէյնլի «լքեալ» կալուած փոխանցուած է Էվգաֆի վարչութեան։ Մնացեալ կալուածներուն փոխանցման գործողութիւններն ալ մօտ օրէն պիտի լրանան եւ յետնեալ վարձքերը պիտի գանձուին Էվգաֆի տնօրէնութեան կողմէ։

ՁՄԵՌԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Ամբողջ Կովկասի մէջ տարիներէ ի վեր չտեսնուած ձմեռ կը տիրէ եւ աննախընթաց ձիւն կը տեղայ։ Բազմաթիւ մարդիկ սառած են. հազարաւոր կենդանիներ սատկած եւ այգիներ փճացած են։

Յունուարի կէսին, Բագուի վրայ զարկաւ ձիւնի փոթորիկ մը, գոցեց ճամբաները։ Հաղորդակցութիւնները դադրեցան. նստած ձիւնին առատութեան պատճառաւ, շոգեկառքերը չկրցան բանիլ։ Սարուխանի եւ Ռոմանիի մէջ փոթորիկը կտրած է ելեկտրական թելերը, եւ հանքահորերու աշխատանքները դադրած են։

*** Յունուարի սկիզբը ծագած փոթորիկին պատճառաւ, Բագու մօտ մէկ միլիոն ռուբլի վնաս կրած է։

ՀՐԷՇԱԲԱՆԱԿԱՆ. — Բագուի մէջ Հայուհի մը ծնած է հրէշային երախայ մը։ Նորածինը ոչ աչք ունի, ոչ քիթ, այլ անոնց տեղ՝ կարմիր գիծեր կան։ Մարմինը ընձառիւծի պէս է, եւ նմանօրէն բծաւոր. ձեռքերը կը յիշեցնեն կատուին թաթերը՝ իրենց ճանկերով։ Ոտքերը ձեւ են եւ հաստ։ Այս հրէշային մանուկը մեռած է եւ գիակը յանձնուած է մարդակազմական թանգարանին։

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱՂԱՇԻ ՄԵՂ

ՎԱՂԵՎՈՒՅ ՀՈՒՇԵՐԻՑ

Ամառնային ուշ գիշեր էր։ Ես պառկած էի իմ մահճակալի վրա, բայց չէի կարողանում քնել։ Ինչ-որ անհանգստություն էր տիրում իմ հոգում։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի մարդ, որ ինչ-որ մեծ բան է կորցրել։ Ես ոտքի կանգնեցի, վառեցի լամպը, նստեցի սեղանի առջև և սկսեցի կարդալ Ռուսլանի առաջին երգը։ Բայց ոչ մի տող չէր մտնում գլխումս։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի մարդ, որ ինչ-որ մեծ բան է կորցրել։

Ես ուզում էի ինչ-որ բան անել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ասել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան լսել, բայց չգիտեի, թե ինչ։

Ես ինձ զգում էի ինչպես մի մարդ, որ ինչ-որ մեծ բան է կորցրել։

ԴԱՏԱ

ՎԱՃԱՌՈՒ ՓՎՑՈՂՓ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԻ ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

(Հայ բժշկական Ընտանեկան)

Ամեն ոք, որ ունի հողեր կամ տներ, կամ ուզում է գնել, պետք է կարդա այս հոդվածը։

մղեցին ընկերվարական փրոֆէսէօրի մը դէմ եւ այս առթիւ պատահած խռովութեանց պատճառով իրաւաբանական վարժարանը շաբաթներով փակ մնաց:

Փորթուկալի ապստամբութիւնը

Նոր տեղեկութիւններու նայելով, յեղափոխական շարժումը սաստիկօրէն կը ծաւալի Փորթուկալի մէջ, ստեղծելով խիստ ծանր կացութիւն մը: Հանրապետութեան հռչակուելէն ի վեր ամէնէն լուրջ ապստամբութիւնն է ասիկա: Ամբողջ երկրին մէջ պաշարման վիճակ յայտարարուած է իրիկուան. ժամը 10էն մինչեւ առաւօտեան 6ը ո՛չ ոք կրնայ փողոց ելլել: Կացութիւնը շատ ծանր է:

Գրաքննութիւն հաստատուած է բոլոր թերթերուն վրայ: «O Mundo» թերթը փորձեց առանց գրաքննութեան ենթարկուելու հրատարակուիլ, թերթը գրաւուեցաւ եւ խմբագիրները ձերբակալուեցան: Հարիւրաւոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան Լիզպոնի մէջ:

Հարաւային երկաթուղիներու գործադուլը կ'ընդհանրանայ եւ միւս գիծերու աշխատաւորները եւս գործադուլ կը յայտարարեն՝ իրենց համակրութիւնը յայտնելու համար ապստամբներուն: Այս կերպով երկրին մէջ երթեւեկը բոլորովին դժուարացած է:

Ժողովրդավար կուսակցութեան ձախ թեւի բոլոր վարիչները Փորթօ երթալով ստանձնեցին ապստամբական շարժման ղեկավարութիւնը: Յեղափոխականները Փորթօի մէջ թռուցիկ մը ցրուեցին, որուն մէջ կ'ըսուի թէ հանրապետական բանակը, ժողովուրդին հետ ձեռք ձեռքի տուած, «հանրապետութիւնը վերահաստատեց» եւ իշխանութիւնը յանձնեց Ալվարօ տը Քասթրօի նախագահութեամբ կազմուած կոմիտէին:

Կացութեան ծանրութիւնը նկատի առնելով, անգլ. կառավարութիւը հրամայեց Ճիպրալթար գտնուող «Քօմուս» յածանաւին Լիզպոն եւ «Ռեյնտիր» ու «Ռէսթմինսթըր» թորփիլահալածներուն ալ Փորթօ երթալ, անգլ. շահերը պաշտպանելու համար:

Իտալացիներն ալ կը դառնան

Ինչպէս պատահեցաւ Հունգարիոյ մէջ, Ֆրանսայի գործազրկութեան հետեւանքով, անգործ Իտալացիներու բանակ մը սկսած է վերադառնալ Իտալիա: Կառավարութիւնը ուշադրութիւն դարձուցած է այս ներգաղթին վրայ, որ զանազան տեսակէտներով մտահոգիչ է: Խիստ քննութենէ մը պիտի անցուին վերադարձող բանուորները, որոնք անշուշտ պիտի կրնան գործ գտնել, Իտալիոյ մէջ ծրագրուած խոշոր հանրային շինութեանց պատճառով: Ներգաղթող գիւղացիներուն թիւը 100,000ի չպիտի հասնի:

Հայ ուսանող մը անձնասպան?

Երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Քէ տը Ժէմմափ, Սէն - Մարթէնի ջրանցքէն հանուեցաւ դիակը երիտասարդի մը, որ լաւ հագուած էր եւ մօտ 25 տարեկան կ'երեւար: Գրպանէն գտնուեցաւ ինքնութեան թուղթ մը՝ Գուլեան Համազասպ անունով, ուսանող, որ կը բնակէր Անկիէն 28, Կրանտ - Բիւ:

Մարմինին վրայ խոշտանգումի ոեւէ հետք չկայ: Ձախ թեւին չուանով կապուած էր 10 քիլօնոց ծանրութիւն մը, ուրիշ 10 քիլօնոց ծանրութիւն մըն ալ՝ ոտքերուն:

Թաղին ոստիկանապետը Պ. Պատէն քննութիւն բացաւ: Առաջին տեղեկութիւնները ենթադրել կու տան թէ երիտասարդը անձնասպան եղած է:

Խոզի նոր առաւ-փախաններ

Քանի մը ամսուան մէջ չորրորդ անգամ ըլլալով երեւան հանուեցաւ խոզի խաչագողական ընկերութիւն մը, որ յաջողած էր չորս միլիոն ֆրանք քաշել ժողովուրդէն: Ընկերութիւնը 500 ֆրանք կը գանձէր խոզ գլուխ եւ բաժնորդին կը խոստանար վեց ամիսէն վերադարձնել յիշեալ գումարը, երբ խոզը ծախուէր, 35 ֆրանք ալ շահաբաժին վճարելով: Անցեալ Հոկտեմբերին, ընկերութեան տնօրէն Ժերոմ Տիւկէ տը լա Ֆօքօնըրի վարչական խորհուրդին յայտնեց թէ գանձին մէջ բաւարար գումար չկայ, վճարումներու համար:

Վարչական խորհուրդը քննիչ մը ղրկեց ագարակները, խոզերը համրելու համար: Ընդամէնը 800 խոզ կար, սակայն վարպետ մեքենայութեամբ մը նոյն խոզերը կրկին ու կրկին անցուցին քննիչին առջեւէն, որ 6000 խոզ համրեց: Շատ չանցած խարդախութիւնը մէջտեղ ելաւ: Տնօրէնը մինչեւ հիմա գանձած էր 4 միլիոն ֆրանք, մինչ սնտուկը մէկ միլիոն ցոյց կու տար: Պ. Ժերոմ ձերբակալուեցաւ: Տունէն գտնուեցան 300,000 ֆր. եւ բազմաթիւ վաւերաթուղթեր:

Փոթորիկ Սեւ Ծովու մէջ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ Սեւ ծովու վրայէն անցնող ուրականի մը հետեւանքով ռումէն դրօշ կրող «Պրայիլա» բեռնատար նաւը ընկղմեցաւ Քոսթանցայի մօտ: Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ ռուսական «Պաթուշկով» շոգենաւը՝ 40 ճամբորդով եւ յունական «Քրիա» նաւը, որ Պոլիս կ'երթար, Քոսթանցայի բացերը ընկղմած են:

Նոր հեռագիրներու նայելով, Քոսթանցայի հիւսիսը ցամաք նստած է «Իմփէրաթօռ-Թրաեան» շոգենաւը, որ Պոլսոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ կ'երթեւեկէ եւ իր մէջ ունէր 200 ճամբորդներ: Ասոնք դեռ շոգենաւին վրայ են: Փորձուեցաւ ազատարար նաւ մը փոխադրել զանոնք, սակայն փոթորիկին պատճառաւ կարելի չեղաւ:

«Կափնէրէ» շոգենաւը եւս «Իմփէրաթօռ - Թրաեան»ի մօտերը ցամաք նստաւ: «Պրայիլա» որ եուկօսլաւ «Սավա» նաւը ազատելու կ'երթար, ցամաք նստաւ եւ ընկղմելու վտանգին տակ է: Վերջին օրերս Պոլիսէն եւ Քոսթանցայէն ճամբայ ելած նաւերը տակաւին իրենց տեղերը չեն հասած եւ ճամբան մեծ վնասներու ենթարկուած են:

Տէմսի բռնաւորուած

Կոփամարտի նախկին ախոյեան Ճէք Տէմսի մարզանքի մը պահուն թեթեւ վէրք մը ստացաւ ձախ ձեռքի միջնամատէն: Արիւնը թունաւորուած ըլլալով, վէրքը սկսաւ անմիջապէս տարածուիլ եւ հասաւ մինչեւ դաստակը: Տէմսի հիւանդանոց փոխադրուեցաւ եւ վիրաբոյժը 18 ժամուան մէջ վեց անգամ գործողութիւն կատարեց՝ փրկելով կոփամարտիկին կեանքը:

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert SALON ESPAGNOLի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան

Ի նպաստ իր Գրադարանի ճոխացման

Կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է՛լ մի Աղօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած մնտուկը»:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ «Պատանի» միութեան վիճաբանական ժողովը այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին: Նիւթ՝ «Փետրուար 18ի շարժումը»: Մուտքը ազատ է: 63, Rue de la République.

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ «Պատանի» միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէս օրէ վերջը ժամը 1ին, 63, Rue de la Republique.

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ «Ռոստոմ» խումբի ժողովը կիրակի 13 փետր. ժամը 7ին, 63 Րիւ Րէփիւպլիք: Խիստ կարեւոր: Օրակարգ. Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Գնունի» խումբի դասախօսական ժողովը Երկուշաբթի երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին գրադարանի սրահը: Դասախօս՝ Ընկ. Նիկողոսեան:

Հ. Յ. Դ. փօն տը Շէրիւիի Ենթակոմիտէի գ. դասախօսական ժողովը՝ կիրակի 13 փետրուար ժամը 3ուկէսին ընկ. Դաւիթեանի սենեակը: Դասախօս ընկ. Ն. Դ., նիւթը՝ պոլշեւիկներու մուտքը Հայաստան եւ փետրուարեան ապստամբութիւնը»: Միեւնոյն օրը ընդհ. ժողով ժամը 2ին:

Հ. Յ. Դ. Տէսինի խումբի ընդհ. ժողովը՝ կիրակի փետր. 13 կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԽԱԺԱԿ, Ռոստոմ, Արմէն-Գարօ եւ Գէորգ Չավուշ խումբերուն վարչութեանց ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը: 131 Fbg. du Temple, Belleville: Օրակարգ. Յաշուետուութիւն խումբերու:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԱԲՆԱԿ երկսեռ որբերը կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար 13 փետր. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին կը հրաւիրուին 138 Rue Etienne Dolet, Alforville: Ներկայ պիտի ըլլան Փարիզի Զ. Ե. Ռ. Միութեան ներկայացուցիչները:

ՅԱՐԴԳՕՂԻ գրական երեկոն, այսօր Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիայի մէջ: Յարդգողի 8 անդամներ պիտի կարդան իրենց գրածներէն էջեր: Մէջ ընդ մէջ արտասանութիւն եւ նուագ: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ԱՐԱԲԿԻՐՑԻՆԵՐՈՒ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի 13 փետրուար, ժամը 2.30ին Ֆլօրիայի սրահը:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑԻ ՓԱՐԻԶԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԷՆ — Կը խնդրուի մեր նախկին սաներէն, հայ թէ յոյն, որոնք Ֆրանսա եկած են ոչ թէ Նպաստամատոյցի օժանդակութեամբ եւ ֆրանսական որբապաշտպան կոմիտէի հովանաւորութեամբ, այլ իրենց սեփական միջոցներով եւ նախաձեռնութեամբ, ղրկել մեզ իրենց հասցէն, Near East Relief, 15 Bld. des Italiens, Paris:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ *Միութեան ընդհ. ժողովին առաջին նիստը շաբաթ փետր. 12ին, կէսօրէ յետոյ, ժամը 4ուկէսին, Պ. Մ. Տէրպէտէրեանի բնակարանը, 188* bis Avenue de Neuilly. (*Իջնել* Métro Porte Maillot, *եւ առնել Հանրակառք*): *Կը նախագահէ Պ. Գ. Արուլեան: Կը խնդրուի Սանասարեանի բոլոր սաներէն, ընթացաւարտ եւ թերաւարտ, ներկայ ըլլալ այս նիստին, ուր պիտի վաւերացուի ծրագիր-կանոնագիրը, եւ պիտի ընտրուի վարչութիւնը:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սրբուհի Սարգիսեան կը փնտռէ իր քոյրը, Կէյվէ-Էջմէ գիւղացի Օր. Սրբուհի Գասպարեան, 10 տարեկան, որ 1922ին Պոլիս Պէշիքթաշի որբանոցն էր: Կը կարծուի որ Յունաստան փոխադրուած է: Տեղեկացնել՝ Hagop Sarkissianի՝ 16 Rue Trabosca, Combes pr Aubin, Aveyron, France. Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

„ԳՈՒՍԱՆ"Ի ՀԱՄԵՐԳԸ

«Գուսան» երգչախումբի Ա. Սէնֆօնիք համերգը՝ 20 փետր. կիրակի երեկոյ ժամը 9ին Salle d'Horticulture, 84 rue de Grenelle, մասնակցութեամբ Օտէոնի սէնֆօնիք օրքէսթրին եւ յայտնի երգիչներու: Յայտագրի մէջ հայկ. եւ եւրոպական գործեր: 80 հոգի մասնակցողներ: Գին՝ 30, 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ — Օր. Մ. Բաբայեանի աշակերտներու երաժշտական ցերեկոյթը 12 փետրուար շաբաթ ժամը 2ին, Salle Gaveau, 45 Rue de la Boetie, մասնակցութեամբ վեց ջութակներու: Մուտք 3 ֆրանք:

ԿՈՉ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ գրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne *138* Rue Etienne Dolet, Alfortville.

Զ. Ռ. Մ. ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Զ. Ռ. Միութեան փարիզի ընթերցարանը բաց է, 61 Rue Mr. le-Prince, ամէն օր առաւօտեան ժամը 7,30էն մինչեւ երեկոյեան 10: Իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը՝ մինչեւ երեկոյեան 12: Կարելի է գտնել տեղական եւ արտասահմանեան բոլոր հայ թերթերը եւ պարբերականները: Գրադարանէն գիրք կը տրուի միայն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8,30 մինչեւ 10, իսկ կիրակի օրեր կէսօրէ վերջ 1—3:

Գրադարան-Ընթերցարանի Վարչութիւն

Ամէն տուն, ամէն մարդ կրնայ կարդալ

ՎԱՆԱԿԱՆԻՆ ՍԷՐԸ

անյագ հետաքրքրութիւն մը ձեզ կ'առաջնորդէ սկիզբէն մինչեւ վերջը:

Կեդրոնատեղի՝ Ծիածան մատենաշար, Կ. Պոլիս, հասցէ՝ Madénachar Ziazan- 10 Rue Billor, Galata, Constantinople.

Յանձնարարութիւնները կը կատարուին փութով, փոխարժէքը կանխիկ. մեծաքանակներու մասնաւոր զեղչ:

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մարսէյլի մէջ Հ. Յ. Դ. Պատմիութիւնը 63 Rue de la République *արձարանին վերնայարկը բացած է Գրադարան Ընթերցարան մը՝ որմէ կրնան օգտուիլ մեր բոլոր հայրենակիցները առանց խտրութեան: Հոն կարելի է գտնել ամէն տեսակ թերթեր եւ հանդէսներ. առ այժմ բացէ շաբաթը երկու օր, Կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 12, եւ Հինգշաբթի երեկոյ՝ 8էն 10:*

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՍՊԱՍՈՒՀԻ

Տնական եւ խոհանոցի աշխատանքներու համար: Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան:

STRAND IMPERIAL HOTEL

STRAND (OPPOSITE GAIETY THEATRE) LONDON, W.C.

Լոնտոնի կեդրոնը հաստատուած այս մեծ պանդոկը մասնաւոր դիւրութիւններ կու տայ հայ հայրենակիցներու. ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ Telephone: 4788 GERRARD

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՍ"

փարիզի հայկ. ժամադրավայրը: Համեղ, մաքուր, խնայողական

10 Rue Rampal - Belleville

ԳՈՐԾԱՌԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ 3 ՖՐ. 25Ի ՃԱՇ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ԳՈՐԾԱՒՈՐԿՆԵՐՈՒ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ:

ԱՐԱԳ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

VAHAN YARJANIAN

CONTENTIEUX

5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)

Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 — Métro: CLICHY

» GUTEMBERG 46-65 կամ 71-29 — Nord-Sud: TRINITÉ

Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9-12 և 2-7 բացի Կիրակի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Ահարոնեան 25 ֆրանք, Ազգային ջոջեր, Յ. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերազարդ) Վ. Քիւրքճեան 40, Արաքսիա կամ վարժուհին, Ս. Տիւսաբ 15, Աւետարանները (Չորս) Դ. Եւոնդ եպսկ. Դուրեան 12.50, Բառարան հայ-գաղ. Լուսինեան 60, Բառարան գաղ. հայ. Նուպարեան 60, Գիւղը, Համաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) Գրպանի 12,50, Երգարան ժողովրդ. Կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Խորհրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտնիքը, Սարուխան 25, Խրիմեան Հայրիկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօսակցութիւն հայ-գաղ., հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-անգղ. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-ռուս. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները Կ. Յ. Բասմաջեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1.50, Ճամբորդը, հայրենի զրոյցներ, Ա. Ահարոնեան 25, Նարեկ աշխարհաբար, Գարեգին եպսկ. Խաչատուրեան 40, Նամականի ընդարձակ ընտանեկան-առեւտրական 15, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Բ. տարի, Բասմաջեան 7.50, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Պալասանեան 30, Պիւրիտան, Նէլի աշտարակին հերոսը, Մ. Զէվագօ 2 հատոր 25, Ռուսահայերի հասարակ. զարգացումը 1901—1918 65, Բանաստեղծութիւն Յ. Թումանեան 30, Սաթենիկ եւ Տրդատ 12.50, Սիմոն եւ Մառի 6 հատոր 40, Ցախսարիկը (Չալը գուշու) 16, Քամելիազարդ կինը 15, Քրիստափոր Միքայէլեան Ա. Ահարոնեան 12.50, Ֆրանսահայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction éditionnaire, 1927) 40 ֆրանք:

Գրատանս մէջ կը գտնուին նաեւ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր:

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու համար փոստի ծախքը մեր վրայ է:

Հասցէ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր *ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:*

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

Վաճառ են 2 սենեակի դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար: Դիմել՝ Տիկ. Շահպազի, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէմպուրկի պարտէզի դիմաց:

ԲԵՐՆԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԽԱՒԻԱՐ "ԵՐԵՒԱՆ"

Թարմ եւ պահածոյ, լաւ որակէն, ուղղակի Ռուսիայէն բերուած:

Ննդարար եւ դիւրամարսելի գիներով, տուն յանձնելի: Ուզուած հասցէին կը ղրկուի:

Դիմել Նամակով

SÉFERIAN CHARAM

73 Grand'Rue - Enghien-les-Bains (S. et O.)

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռը) Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն 8ՙ30—10եւ 1,30—8

ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթեռլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	100 Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատր	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատր	Ley
Զերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.
» II	»
» III	»
Թուրքիոյ երկթղ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de Crédit, 80, Rue Lafayette

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շ.	40շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

11 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 258

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔ

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ԱՊՏԱԿԸ

Այսօր, երկրորդ էջին մէջ կը հրատարակենք ռամկավար թեթիչ հռչակաւոր Արշակ Չօպանեանի մէկ նամակը՝ ծերակուտական Քինկի, եւ անոր կարճ պատասխանը:

Ինչպէս պիտի տեսնեն ընթերցողները, ճիշդ այն պահուն որ Քինկ եւ իր ընկերները բուռն պայքար կը մղէին Լօզանի դաշնագրին վաւերացումը վիժեցնելու համար, ռամկավարներու Կեդր. Վարչութեան ատենապետը կը փորձէ պաղ ջուր լեցնել, անոնց հետ կապելով կարգ մը կամկար խօսքեր, եւ լքելով հայկական անկախութեան դատը:

Արդարեւ, Չօպանեանի նամակը գրուած է Յունուար 4ին, մինչ ամերիկեան ծերակոյտը Լօզանի դաշնագիրը մերժեց Յունուար 19ին: Դուք դատեցէք ճակատագրական պայքարի մը ամենէն տաք շրջանին, երրորդի մը, այն ալ հայկական կուսակցութեան մը ատենապետին այս ձախաւեր միջամտութեան ազդեցութիւնը՝ օտարներու վրայ: Եւ ո՛րքան արդար է ամերիկացի ծերակուտականը, երբ փափկութեամբ, այլ խորին դառնութեամբ դաս կուտայ պսակաւոր սողունին.

— «... Եթէ հոս եկած էք Հայոց շահերուն համար, ինչպէս կը հաւատէք, լաւ կ'ընէիք որ խորհրդակցէիք անոնց հետ որոնք հոս են եւ կը կռուին ի նպաստ Հայերուն, եւ որոնք բան մը գիտեն կացութեան մասին:»

Շառաչուն եւ արժանաւոր ապտակ մը, որ սակայն ապարդիւն պիտի անցնի, որովհետեւ այս մարդիկը բացարձակապէս անընդունակ են զգաստանալու, գոնէ լռելու: Քանի կը շատնան իրենց երեսին թքնողները, այնքան կը սողան ու կ'ոստոստեն անոնք, այսօր այս, վաղը միւս չուանին վրայ:

Իրենց ուժէն վեր է թօթուել այդ ունակութիւնը, որ երկարատեւ ընտելութիւն դարձեր է, տեսակ մը արժանիք, ինքնուրոյն եւ անմրցելի:

Տակաւին քանի մը շաբաթ առաջ, իրենց տեղական կառավարութենէն կը ցնծար, իմացած ըլլալով որ Թուրքիա պատրաստ եղեր է 300 թօնօ ատաղձ յատկացնելու, Շիրակի վերաշինութեան համար.

«Իր որոշումին մէջ Էնկիւրիի ղեկավարները ցոյց տուած են թէ մտաբերմունքի փոփոխութիւն մը եւ թէ հայ ժողովրդեան ապրելու իրաւունքը ճանչնալու ժէսթ մը, որ պիտի ծառայէ անշուշտ ամրապնդելու հայեւթուրք յարաբերութիւնները» (8 Յունուար):

Այս զարշելի ստրկամտութեան եւ անզգայութեան աստիճանը հասկնալու համար, կը բաւէ յիշել որ այդ քանի մը բեռ փայտը պիտի կտրուի Սօղանլուի հայկական անտառէն, այժմ սեփականացուած՝ Թուրքիոյ կողմէ, Կարսի և միւս գաւառներուն հետ: Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն, երբ Էնկիւրի սանձարձակ ուղղութեամբ կը գործէ իր սահմաններուն մէջ, ու մինչեւ Հայաստանի խորերը, ապացուցանելու համար թէ չընդունիր հայ ժողովուրդին ապրելու իրաւունքը: Ա՛յն պահուն երբ Թուրքիա, շատոնց աւարի տուած անհաշիւ հայկական հարստութիւններ, գիշերը ցորեկին խառներ է, նոր կողոպուտ եւ որս գտնելու համար, իր թաթն երկարելով մինչեւ որբանոց-վաներու սենեակները:

Նոյն գետնաքարշ հոգեբանութիւնը նաեւ ծերակուտական Քինկի ուղղուած նամակին մէջ: Օտարները կը հաւատան Հայաստանի ամբողջացման եւ անկախութեան, եւ կը գործեն այդ ուղղութեամբ, հոգ չէ թէ անմիջական արդիւնք չստանան այսօր: Իսկ հայ մաքսաւորը, գրագէ՛տ եւ քաղաքագէ՛տ Չօպանեանը կը փափայ, այն ալ ոչ միայն իր, այլ եւ ուրիշներու անունով. «Առ այժմ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հեռատես եւ խելացի հայրենասէրները որոշած են չպնդել ի զուր, ներկայ փաստակ պայմաններուն մէջ, Թրքական Հայաստանի ազատագրման վրայ»: Իսկ ատոր փոխարէն, խե՛լք կը սորվեցնէ հայ ժողովուրդի բարեկամներուն, որպէս զի երբ Թուրքեւամերիկեան դաշնագիրը վաւերացուի, «բարեփոխումներով եւ յաւելումներով», վերապահում ըլլայ Թրքական Հայաստանի համար, եւ անոր կցուի յօդուած մը՝ յարգել տալու համար «Թուրքիոյ մէկ եւ այժմ օտար պետութեանց հպատակ բոլոր Հայերու քաղաքացիական իրաւունքները»: Վերջին կէտը կը վերաբերի «կէտալ» գոյքերու աւարին, որ ռամկավար պոլիտիկոսին համար աւելի արժէք ունի, քան հայ ժողովուրդին ապրելու իրաւունքը: Ատոր պատասխանն ալ տուեր է ամերիկացի ծերակուտականը, կարճ եւ կտրուկ: «Աւելի դժուար չէ ապահովել ճանաչումը անկախ պետութեան մը, քան դաշնագրին մէջ ներմուծել տրամադրութիւններ որոնց կ'ակնարկէք»:

Ռամկավար ատենապետին նամակը աւելորդ անգամ մըն ալ կը հաստատէ որ, այդ երկակենցաղ խմբակցութիւնը ոչ որոշ դաւանանք ունի, ոչ ալ կը հաւատայ իր «ազգային տեսիլք»ին, իրենց բառերով: Ան միեւնոյն ատեն սմսեղուկ ծիծաղը կ'արձակէ Երեւանի վարիչներու քթին, աջէն խնդալով, իսկ ձախէն գաղտնի դիւանագիտութիւն փորձելով:

Թուրքը կը թքնէ իրենց երեսին, — «ժէսթ» մը կը տեսնեն 300 թօնօ փայտ ղրկած ատեն: Հանգուցեալ Միասնիկեանէն սկսելով, առաջին կանուխ արթնցող պոլշեւիկը ամէն օր վար կ'առնէ իրենց դիմակը,— սաղմոս կ'երգեն ծնկաչոք: Ամերիկացին կը յիշեցնէ իրենց ազնուութիւնը, — ծառա՛յ եմ, կ'աղաղակեն:

Երջանի՛կ արարածներ ...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԻԱՐԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեցինք թէ մեծահարուստ եւ այժմ տարագիր Տէր Մարգարեանի Թիֆլիսի բնակարանին նորոգութեան ատեն, երեւան հանուած են բազմազան թանկագին առարկաներ, որոնք հարիւր հազարաւոր ոսկի արժէք ունին: Այս խոշոր հարստութիւնը անմիջապէս յանձնուած է Վրաստանի հողագործական վարչութեան, որ բռնագրաւած էր նոյն շէնքը: Պոլսոյ «Ազդարար»ը այս առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ.

«Հնկայական հարստութիւնը առանց այլեւայլի կը յանձնուի Վրաստանի կառավարութեան... Ինչո՞ւ. — որովհետեւ Հայէն գրաւուած շէնքը կը գտնուի եղեր Վրաստանի հողագործական գործավարութեան ձեռքին տակ:

Որքան կ'ուզէք թօթափեցէք «քաղքենի» մտայնութիւնը, թողնք կարմիր ներկուեցէք, մոլեռանդ համայնավար դարձէք, — եւ սակայն չէք կրնար նորէն խելք հասցնել աւարի այս կողոպուտին, որ ոչ իսկ կէս առ կէս կատարուած է, կամ իրենց սիրական բացատրութեամբ՝ «եղբայրաբար»:

Երեւանի մարդիկը, որ տարին տասներկու ամիս, կառչած Բարեգործականի օձիքին, անդադար «փող են ուզում», բերան անգամ բացած չեն, երբ Վրաստան մէկ ձեռքով կէս միլիոնի մօտ հարստութիւն կորզած է: Անոնք, արդարացնելու համար իրենց «մի քիչ փող» ի պահանջը, շարունակ կը յեղյեղեն թէ հայ հարուստներն են պատճառը հայ գաղթականներու դժբախտութեան: Արդ, իրենց իսկ տրամաբանութեամբ, հայ Տէր Մարգարեանի թողօնը ո՞ւր պէտք է բաժին իյնար, — թշուառ եւ բազմիցս բռնաւեր Հայո՞ւն, թէ երջանիկ ու հարուստ Վրացիին: ... Պոլշեւիկեան արդարութիւնն անգամ չի կրնար հաշտուիլ այսքան վրանբաց անիրաւութեան հետ: Որովհետեւ, եթէ չկայ ազգութեան խնդիր, գոնէ կայ կալուածութեան հարց:»

ԲՌՆԱՑՈՂՆԵՐԸ Կ'ԱՐԴԱՐԱՆԱՆ

Գրած էինք թէ, Թիֆլիսի մէջ հայկ. եկեղեցիի մը՝ գրաւման առթիւ, կարգալոյծ Բենիկի դէմ ցոյց ընողները դատարանի յանձնուած են: Մարտակոչ (Յունուար 1), այս մասին կը գրէ բառ առ բառ.—

«Դեկտեմբեր 30ին, Արեւելեան Վրաստանի հերթապահ դատարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ հոգեւոր հայերու ծեծկռուքի դատավարութեան վերջին նիստը: Վկաներու հարցաքննութենէն երեւան եկաւ որ, Ազատ Եկեղեցական Եղբայրութիւնը եկեղեցին գրաւելու իրաւունք ունէր եւ Բենիկի քարոզը չէր խախտեր «հին» եկեղեցիի կանոնները:

«Պարզուեցաւ նոյնպէս որ, մեղադրեալները խրօք սրիկայութիւն ըրած են եւ իրարանցում առաջ բերած:

«Հաւատացեալ մեղադրեալներու թափած ջանքերը չկրցան հաստատել իրենց արդար ըլլալը, եւ դատարանը գիշերանց ժամը 3ին արձակեց իր վճիռը:

«Սահակեան քհնյ. դատապարտուեցաւ 3 ամսուան բանտարկութեան, անոր կինը՝ 2 ամսուան, Լ. Աղամեան եւ Ա. Գանջումեան՝ մէկ, իսկ Սահակեան և Վարդապետեան՝ 3 ամսուան: Վեց հոգի ալ ազատ արձակուեցան:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պատուաւոր գործ անգործներուն

Աշխատանքի եւ երկրագործութեան նախարարութիւնները կոչ կ'ուղղեն այն բոլոր ֆրանսացի եւ օտար գործազուրկներուն որոնք ֆիզիքական ընդունակութիւններ ունին հետեւեալ աշխատանքներուն համար.—

Որթնադիր, խճագործ, քարահատ, աղիւսագործ, ածխագործ, սայլապան, կովարած, ագարակի սպասաւոր եւ սպասուհի, փայտահատ, պարտիզպան եւ հողագործական ամէն կարգի մշակներ:

Այն գործազուրկ աշխատաւորները որոնք տրամադիր են վերոյիշեալ աշխատանքները կատարելու, սոխպողաբար կը հրաւիրուին անմիջապէս յարաբերութեան մէջ մտնել իրենց բնակավայրին ամէնէն մօտ աշխատանքի տեղաւորման գրասենեակին հետ (Office public de placement):

Այս գրասենեակը իրենց պիտի տայ լրացուցիչ օգտակար բոլոր տեղեկութիւնները տրամադրելի տեղերու մասին, եւ համաձայնելու պարագային, դիւրութիւններ պիտի ընծայէ զիրենք յարաբերութեան մէջ դնելու համար գործատէրերուն հետ:

Գրաւուած կալուածները կը վերադարձուին

Մոսկուայէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Խորհրդային Միութեան Քաղաքային Բիւրօի կեդրոնական կոմիտէին վերջին նիստին մէջ խնդիր եղած է հաշուեյարդարի ենթարկել արտաքին առեւտուրի գործավարութիւնը եւ քաղաքներու ու արուարձաններու ազգայնացուած անշարժ կալուածները իրենց տէրերուն վերադարձնել: Սթալինի հիւանդութեան պատճառաւ, այս մասին վերջնական որոշումը պիտի տրուի ուրիշ նիստի մը մէջ:

Ո՞ր Հայերը պիտի կրնան Թուրքիա վերադառնալ

Պոլսոյ կուսակալ Սիւլէյման Սամի պէյ, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է Պոլսոյ Թերթերուն, Թուրքիա վերադառնալու իրաւունք ունեցողներու մասին.—

«Ամէն Թուրքիացի պիտի կրնայ ազատօրէն իր հայրենիքը վերադառնալ, ըստ որոշման հանրապետական կառավարութեան: Միայն բացառութիւն կը կազմեն 150 անբաղձալիները, որոնց անունները մասնաւոր ցանկի մը մէջ յիշատակուած են: Ասոնք իրենց հայրենիքին դէմ դաւաճանած ըլլալով, չեն կրնար հայրենակից նկատուիլ: Իսկ ո եւ է դաւաճանական արարքի մէջ չգտնուող բոլոր Հայերը, Յոյներն ու Հրեաները հաւասարապէս պիտի կրնան օգտուիլ հանրապետական կառավարութեան որոշումէն, իրենց հայրենիքը վերադառնալու համար:

Վերադառնալ ուզողները իրենց գտնուած տեղին հիւպատոսին կամ փոխ-հիւպատոսին դիմելով, երեք պէյաննամէ (յայտագիր) պէտք է ստանան եւ զանոնք լեցնեն կանոնաւորապէս՝ իրենց ինքնութիւնը ցոյց տալով:

Յետոյ այդ լեցուած յայտագիրները ստորագրուած պիտի վերադարձնեն հիւպատոսին կամ փոխ-հիւպատոսին, որոնք իրենց կարգին այդ յայտագիրները Էնկիւրի պիտի ղրկեն: Կեդրոնի կառավարութիւնը այդ յայտագիրներէն մէկը մեզ պիտի ղրկէ, որուն վրայ քննութիւն մը պիտի կատարուի եւ այս քննութեան հետեւանքով հրաման պիտի տրուի որպէս զի խնդրարկուները վերադառնան:

Օսմ. հանրային պարտքը

Պոլիսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այս տարի պետական ելմտացոյցին մէջ չպիտի անցնի 360,000 թրքական ոսկիի գումարը, որ ամէն տարի կը յատկացուի Օսմ. հանրային պարտքին: Նոյնպէս հանրային պարտքի վարչութիւնը յառաջիկայ Յունուար 1էն սկսեալ վերջ պիտի գտնէ: Այդ թուականին, քաղաքապետութիւնը (Շէհր էմանէթի) պիտի փոխադրուի Հանրային պարտքի վարչութեան այժմու շէնքը: Միայն 35 պաշտօնեաներ պիտի պահուին Հանր. պարտքի վարչութենէն:

Փորթուկալի ապստամբական շարժումը

Փորթուկալի դեսպանատունը պաշտօնական զեկոյցով մը կը հաղորդէ որ Փետր. 3ին Փորթօյի մէջ պայթած ապստամբութիւնը զսպուած է առջի օր՝ պատերազմ. նախարարին հրամանին տակ գործող զինուորներու կողմէ: Յեղափոխական կոմիտէն ամբողջ կազմով բռնուած է նոյն օրը: Պզտիկ շարժում մը առաջ եկած էնաւ Լիզպոնի մէջ, ուր կառավարութեան հաւատարիմ զինուորները կը յարձակին ապստամբներուն դէմ: Երկրին մնացեալ մասին մէջ խաղաղութիւն կը տիրէ:

Հակառակ այս պաշտօնական զեկոյցին, անգլիական եւ ամերիկեան թերթերուն հասած հեռագիրներ շատ ծանր կը նկարագրեն կացութիւնը: Լիզպոնի մէջ երկուստեք կատաղի կռիւ կը մղուի եւ քաղաքին վրայ ռումբերու տեղատարափ մը կ'իյնայ: Ամերիկեան դեսպանը իր ամբողջ պաշտօնէութեամբ պարպած է դեսպանատունը եւ հեռացած Լիզպոնէն: Մադրիտէն կը հեռագրեն թէ առ ժամեայ կառավարութիւն մը կազմուած է Լիզպոնի մէջ եւ Հանրապետութեան Նախագահ Քարմոնա ձերբակալուած է: Մայրաքաղաքի ռմբակոծման պահուն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ԳԱՅԼԵՐՈՒ ԱՐՇԱՒԸ

Լեհաստանի իրական պատերազմ մը յայտարարած է գայլերուն դէմ, որոնք, անդիմադրելի ցուրտէն մղուելով, լեռներէն իջած են դաշտերը: Վիլնայի գաւառը ամբողջովին բռնած են եւ խումբ խումբ կը պտտին ու կ'ոռնան քաղաքներուն դէմ: Գայլերու զօրաւոր գունդ մը յարձակած է Օսթրովաքի վրայ, եւ բնակիչները հազիւ կրցած են վանել հրացանաձգութեամբ մը, որ տեւած է քանի մը ժամ: Կառավարութիւնը զէնք բաժնած է գիւղացիներուն եւ գայլերուն դէմ ղրկած է քանի մը վաշտ զինուոր:

Ռուսիոյ մէջ աւելի կատաղի է գայլերուն կռիւը: Ուրալի շրջանին մէջ գիւղացիները չեն կրցած դիմադրել գայլերու յարձակումին: Գայլերու շղթայով մը պաշարուած են գիւղերը: Վերշոֆուրիէ քաղաքին բնակիչները երեք օր եւ երեք գիշեր պատերազմ վարած են գայլերուն դէմ: Կռիւի պահուն 5 հոգի վրայ տուած են իրենց կեանքը: Ուֆայի եւ Փէրմի մէջ, ցորեկ ատեն գայլերը ցոյց տուած են իրենց ժանիքները: Օրէնպուրկի մէջ, ցորեկ մը, յանկարծ երեք խումբ գայլեր կը յարձակին ժողովուրդին վրայ, որ խուճապահար կ'ապաստանի տուները եւ պատուհաններէն վար կը սկսի հրացանաձգութիւն մը: Չէլեապինսքի մէջ, երկու խումբ անօթի գայլեր կը մտնեն եկեղեցիէն ներս, ուր արարողութիւնը դեռ չէր վերջացած: Կիները նուաղած կ'իյնան գետին: Հաւատացեալ ժողովուրդը, որ զէնք չունէր, փախուստին մէջ միայն գտաւ փրկութիւնը:

Կովկասի մէջ գայլերը իջած են մինչեւ Թէրէքի հովիտը, եւ կը սպառնան Մաստոքի: Երկրին զինուորական իշխանութիւնը Ալէքսանդրովսքէն ղրկած է սաւառնակ մը, որ անընդհատ ռումբեր կը տեղացնէ: Ռումբերը լեցուած են հեղձուցիչ կազով մը, զոր նորերս հնարած է ռուս քիմիկոս մը: Կատարեալ ջարդ մը. երկու հարիւր գայլ սպաննուած են:

Հայաստանի գիւղացիութիւնն ալ արթուն եւ զէնքը ձեռքին կը հսկէ գայլերուն դէմ, որոնք նման սարսափներ չեն պատճառած բարեբախտաբար:

ԿԱԶՄԱՐԱՐ Կ'ՈՒԶԵՆ.— «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ (20 Յունուար) աշխատակից մը կը գանգատի որ Հայաստանի պետական Հրատարակչ.ը շնորքով գիրք մը չէ կրցած հրատարակել: Հակառակ գինին սղութեան, բաղդատելով հարեւան երկիրներու հրատարակչական գիներուն, Հայաստանի մէջ տպուած գիրքերը լաւ թուղթ չունին, եւ տպագրութիւնը աւելի գէշ է: Ամբողջ ուսանողութիւնը եւ ընթերցող հասարակութիւնը կը ստանայ գիրքեր, որոնք փերթատուած են, իրենց անխնամ կազմին պատճառով:

ԵՐԲ ԳՈՂԵՐԸ ՉԿԱՐԵՆԱՆ ԲԱԺՆԵԼ...— Երեք գողեր անցեալ գիշեր կը գողնան չորս նապաստակ: Փողոց մը կը քաշուին, բաժին ընելու համար: Կ'առնեն մէկ-մէկ նապաստակ, բայց ի՞նչպէս բաժնեն չորրորդը: Դանակները կը հանեն, ոչ թէ նապաստակը կտրելու եւ բաժնելու համար, այլ ընտրելու համար զօրաւորը իրենց մէջէն: Կռուի պահուն կը հասնին ոստիկանները եւ կը հաշտեցնեն, ձեռք ձեռքի առաջնորդելով բանտ:

ԵՐԲ ԱՆՈՆՔ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅԻՆ...

ԲԺ. Ն. ՌՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ռուսինեան թէեւ բժշկական պաշտօններով ու զբաղումներով ծանրաբեռնուած, բայց դարձեալ չէր դադրեր ազգին վրայ խորհիլ-մտածելէ, խորհրդակից ունենալով իրեն երբեմնի Արարատեան Ընկերութեան անդամակից բարեկամները եւ 1853ի Ուսումնական Խորհուրդին իր բանիբուն պաշտօնակիցները, որոնց հետ շարունակ ժողովներ կը գումարէր, սովորաբար ժողովատեղի ունենալով Սկիւտար, կամ Գրիգոր Օտեանի տունը կամ Ն. Պալեանի բնակարանը։

Ազգային իշխանութեան դէմ բողոքները հետզհետէ շատցած էին. Թերթերու մէջ խիստ դիտողութիւններ, քննադատութիւններ կը գրուէին շարունակ, եւ բացարձակ կերպով կը զգացնէին ազգային կանոնադրութեան մը անհրաժեշտ պէտքը։

Վերջապէս Հոգեւոր եւ Գերագոյն ժողովները նկատելով որ գլուխ չպիտի կրնան ելլել, կը դիջանին ընտրել կղերական եւ աշխարհական անձերէ խառն յանձնախումբ մը, եւ պաշտօն տալ անոր խմբագրել՝ ազգային կանոնադրութիւն մը։

Այս Յանձնախումբին անունն էր՝ Սահմանադրական Յանձնախումբ, որ գործի կը ձեռնարկէր 1856 Մարտին. կղերականները հինգ հոգի էին. ասոնց մէջ կային՝ Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետ (Հայրիկ), Յովհաննէս վարդապետ Սեթեան, Յովհաննէս քահանայ Հիւնքեարպէյէնտիեան, իսկ աշխարհականներն էին՝ տասներկու, որոնց նկատելիներն էին՝ Գրիգոր Աղաթոն, Գրիգոր Օտեան, Յարութիւն Տատեան, Կարապետ Իւթիւճեան, Սահակ Ապրօ եւ Տօքթ. Ռուսինեան։

Տարի մը շարունակ կ'աշխատի այս Յանձնախումբը եւ աշխատութեան ամենամեծ բաժինը տալով Ռուսինեանի (որ իրեն անպաշտօն գործակից ունէր միշտ Սերվիչէնը), կը խմբագրէ ուզուած Ազգային Կանոնադրութիւնը, զոր ազգը, «ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ» յորջորջումով մեծահանդէս հռչակեց ի գործադրութիւն՝ 1857 Մարտ 22ին։

Պաշտօնապէս հռչակուած առաջին կանոնադրութիւնն էր այս կամ Սահմանադրութիւնը որ դժբախտաբար իր ծնունդի վաղորդայնին իսկ անգործադրութեան կը դատապարտուէր, որովհետեւ ազգային իշխանութեան մէջ գտնուող քանի մը հինօրէնք գլուխներ անոր մէջ անկանոն բաներ, հակակրօնականութեան առաջնորդող կէտեր կ'երեւակայէին եւ գաղտնօրէն կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէին։ Եւ ահա բարձրագոյն հրաման մը գայն արգիլելով կը պահանջէ որ նոր Յանձնաժողով մը կազմուի եւ նոր կանոնագիր մը խմբագրուի։

Այս անիրաւ կարգադրութեան դէմ, լուսամիտ եւ ուսեալ դասակարգը բողոքի ուժգին ձայներ կը բարձրացնէ, Սէրվիչէն, Յակոբ Կրճիկեան, Գրիգոր Օտեան, Նիկողոս Պալեան, Ռուսինեան եւ ուրիշներ միանալով, ժողովներ կ'ընեն, ազգային իշխանութեան յետադիմական վարմունքին դէմ ճար կը մտածեն, եւ երբ կը պատրաստուին ազգաւ միջոցներու դիմել, մեծավիշտ սուգ մը կուգայ արգելք ըլլալ. Նիկողոս Պալեան՝ այդ խումբին հոգին՝ կը մեռնէր յանկարծ 1858 Փետր. 27ին։

Այս մահը խորին ցաւով կը համակէր ամէնքը, մանաւանդ Ռուսինեանը, որ Պալեանի հետ անցուցած էր ուսանողութեանը օրերը Փարիզի մէջ, անոր հետ խորհած էր ազգային յառաջադիմութեան անհրաժեշտ պահանջներուն վրայ։

Նիկողոս Պալեանի մահուան վաղայաջորդ օրերուն իսկ, Ռուսինեան կը ձեռնարկէ իր Ուղղախօսութեան *երկրորդ տպագրութեան* (յաւելեալ եւ սրբագրեալ) *գայն ձօնելու համար յիշատակին իր վաղամեռիկ բարեկամին, որ Ուղղախօսութեան սկզբունքներուն ջերմ պաշտպան եղած էր։*

Ուղղախօսութեան *այս երկրորդ տպագրութիւնը լոյս չտեսաւ, եւ կը մնար Օտեան ընտանիքին քով եւ 1902ին Գր. Օտեանի քոյրը Օր. Եւգինէ Օտեան հաճեցաւ նուիրել ինծ։*

Պալեանի մահէն յետոյ, իր բոլոր զբաղումները զանց առնելով, Ռուսինեան բոլորովին կը լծուի կանոնագրի աշխատութեան, գրեթէ մէն մինակը կը խմբագրէ կանոնադրութիւնը, եւ գայն իր ընկերներուն հաւանութեանը կ'արժանացնէ։ Յանձնախումբը իր գործը աւարտած էր 1859 Նոյեմբերին եւ Դեկտեմբերի սկիզբը գայն կ'ենթարկէր վաւերացումին ազգային իշխանութեան։

Այս վերջինը թէեւ հաւան կը գտնուի այդ կանոնագրին, բայց վաւերացումը զանազան պատրուակներով կը ձգձգէ օրէ օր, մինչեւ անգամ իր մէջէն մէկ քանին ձեռքի տակէ պատրիարքին հետ կ'աշխատին գայն բոլորովին անհետ ընել։ Խմբագրիչ յանձնաժողովը կռահելով այս թաքուն թշնամութիւնը, բողոքի ամենախիստ ձայներ կը բարձրացնէ՝ Սերվիչէնն ու Ռուսինեանը իրեն գլուխ ունենալով եւ ամէն ազդեցութիւն ի գործ կը դնէ, մինչեւ որ Գէորգ պատրիարքը իբր հակասահմանադրական վար կ'առնուի եւ տեղը կը դրուի Անդրիանուպոլսեցի Սարգիս պատրիարքը, որուն օրով վերջապէս ազգը փառաւորապէս կը հռչակէ խմբագրուած կանոնադրութիւնը 1860 Մայիս 24ին, «ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ» անունով։

Այս թուականէն սկսած, Ռուսինեանի ամբողջ կեանքը կը կապուի Սահմանադրութեան, բայց հակառակ որ 1860 Մայիս 24ը անոր ամենամեծ ուրախութեան մէկ օրը կ'ըլլայ, հազիւ թէ կ'ողջունէ ծնունդը երկար առնէ ի վեր յղացուած Ազգ. Սահմանադրութեան՝ իր մտքին ու գրչին այդ հարազատ արտադրութիւնը, կը պարտաւորուի ահա մեկնիլ Կ. Պոլսէն, ընկերանալ նորէն Ֆուատ փաշային, որ այս անգամ ալ պաշտօն ունէր, երթալ Լիբանան, քրիստոնեայ եւ մահմետական բնակչութիւններուն միջեւ պատահած եղերական խռովութիւնները հանդարտեցնելու։

* * *

Այս պաշտօնին մէջ Տօքթ. Ռուսինեան, իրեն ընկեր ունենալով Սահակ Ապրօն, մեծապէս օգտակար կը հանդիսանայ տեղացի քրիստոնեաներուն, ու խաղաղութիւնը տիրելէն յետոյ կ'այցելէ Կիպրոս եւ ամբողջ Կիլիկիան, որուն հմայքէն ա՛յնչափ կ'ազդուի, որ գրի կ'առնէ իր «Կիլիկիա» անուն երգը «Ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա»ն, որ բոլոր հայ սիրտերու մէջ եռանդ ու մեծ փափաք ծնուցած է երթալ տեսնել երբեմնի ազատ այդ հրաշագեղ Հայաստանիկը։

Տարիուկէս բացակայութենէ յետոյ, Տօքթ. Ռուսինեան կը վերադառնայ Կ. Պոլիս 1861 Դեկտ.ին, եւ բոլորովին կը նուիրուի ազգային կեանքին, բժշկութիւնը բարձի թողի ընելով գրեթէ։

Միայն թէ՝ Ազգ. Սահմանադրութիւնը որ միամեայ եւ աւելի տխեղծ մանկիկ մըն էր, կը գտնէ ամենախեղճ ու հիւանդ վիճակի մէջ, եւ խորապէս կ'ազդուի, ինքը՝ որ ա՛յնչափ տքնած ու յոգնած էր անոր խմբագրութեանը համար. խորագոյն ցաւով տեսաւ, թէ ան իր սուրբ նպատակէն բոլորովին շեղած էր, ու եղած՝ անձնական ստոր վէճերու, խառնակ կռիւներու գարշ խառնարան մը, որուն գլխաւոր պատճառն էր՝ Երուսաղէմի միաբանութիւնը։

Երկար վէճերէ եւ ծեծկռուքներէ յետոյ, 1862 Փետր. 20ին Ազգ. Ընդհ. Ժողովը կ'ընտրէ յանձնախումբ մը, որ կառավարութեան ներկայացուցիչներուն հետ պիտի վերաքննէր 1860ի Սահմանադրութիւնը, պիտի խմբագրէր նոր մը եւ պաշտօնապէս վաւերացնել տալէ յետոյ պիտի յանձնէր գործադրութեան։

Յանձնախումբին անդամ կ'ըլլայ դարձեալ Ռուսինեան եւ ամէն գործ ու զբաղում մէկդի թողած կը նստի կը խմբագրէ վերաքննուած Սահմանադրութիւն մը, որ թէ՝ ազգին ընտրած եւ թէ պետական յանձնախումբին հաւանութեանը կ'արժանանայ եւ 1862 Ապրիլին կը ներկայանայ կառավարութեան։

Այս Սահմանադրութիւնն էր որ վաւերանալով, վերադարձուեցաւ ազգին, 1863 Մարտին։ Այս Սահմանադրութեան համաձայն կը վարէին մինչեւ այսօր ազգային ամէն տեսակ գործերը։

* *

Այս թուականէն վերջն է որ Ռուսինեան աւելի կը սկսի փայլիլ։

1863 Սեպտեմբերին երեսփոխան կ'ընտրուէր Մայր Եկեղեցւոյ թաղէն եւ Հոկտեմբերին ալ Բ. Ատենապետ Ազգ. Ընդհ. Ժողովին։ Ա. Ատենապետն էր Տօքթ. Սերվիչէն։

1864 Յունիսին Ռուսինեան ինքը ատենապետելով Ընդհանուր Ժողովին, կը ներկայացնէ երկու խիստ կարեւոր առաջարկ, առաջինը կը վերաբերէր Ազգ. Սահմանադրութեան վերաքննութեան, որ ի հարկին տեղի պիտի ունենար հինգ տարին անգամ մը.

Երկրորդն էր՝ ազգ. տուրքի մը կանոնաւոր սահմանումը, որուն համար կ'արտասանէ երկար ու լաւ պատրաստուած ճառ մը, յանգելով սա եզրակացութեան, թէ ամէն հայ անհատ իր կարողութեան չափով տուրք մը վճարելու էր, որպէսզի ազգին պէտքերը հոգացուին եւ գործերը ներդաշնակ կերպով ընթանան։

Զանազան առիթներով Ազգ. Սահմանադրութեան գլխուն այսպէս հետ ընդ հետ եկած փորձանքները, որոնց պատճառը նոյնիսկ քանի մը իմաստակ (չըսեմ ստահակ) երեսփոխաններ էին, ա՛յնչափ դէշ կ'ազդեն Ռուսինեանի սրտին, որ մինչեւ իսկ իր մահը կ'ուզէ, ինչպէս կ'իմանանք անոր 1866ին Ռուսճուք Գր. Օտեանի ուղղած նամակին մէկ պարբերութենէն, ուր կ'ըսէ՝ «Զկայ մօտս բարեկամ մը որուն սիրտ բանամ, մարդոց արհամարհոտ ծիծաղին նիւթ չըլլալու համար, այո՛ մարդոցմէ հեռի եւ գուցէ վայրենացեալ՝ ես միւս եւս անբախտ կոչեալ 'ի սեղան կենին' շիրմին հանգիստը կը սպասեմ։»

1870 Դեկտեմբերին Ռուսինեան կը հրաժարի բուռն բողոքով մը եւ հեռու կը մնայ այլեւս Ազգային Ժողովէն, եւ միայն 1872 Մարտ 17ին Մայր Եկեղեցւոյ թաղէն երեսփոխան ընտրուած ըլլալով, կը սկսի ցանցառ կերպով ներկայ գտնուիլ նիստերու, բայց բերանը բնաւ չբանար։ Իր ժամանակը կ'անցընէ բժշկութեամբ, կը թարգմանէ Ֆրանսացի բանաստեղծներու ստանաւորներէն ընտրանօք, կը հրատարակէ իր 1855ի Տարեցոյցին Բ. տպագրութիւնը 1874ին, ինչպէս նաեւ մեծանուն Վիքթոր Հիւկօի Ռիւյ Պլաս *անուն գործը, զոր սքանչելի հայերէնով մը թարգմանած էր, հեղինակին իսկ արտօնութեամբը, ինչպէս կը յայտնեն հատորին սկիզբը զետեղուած նամակները, հեղինակին եւ թարգմանչին միջեւ փոխանակուած։*

... Ազգային գործերու այսչափ միջամուխ ու բոլորանուէր Տօքթ. Ռուսինեան կը դադրի, թէ իր նիւթական վիճակը երթալով կ'անձկանար, որուն համար կը մտածէր ճար մը գտնել, երբ ահա Կ. Պոլսոյ Կայս. Բժշկական վարժարանը, Սերվիչէնի թելադրութեամբ կոչ կ'ընէր անոր եւ Déontologie et Philosophie Médicale*ի (Բժշկ. Պարտաբանութիւն եւ Բժշկական Փիլիսոփայութիւն) ճիւղերու դասաւանդութիւնը իրեն կը յանձնէր։*

Բայց դասախօսութիւնները շարունակելով հանդերձ ազգային ժողովներէն ալ ետ չէր մնար։

Բժշկական վարժարանին տեսչութիւնը ճշմարիտ գնահատող մը եղած ըլլալով Ռուսինեանի դասախօսութիւններուն, խնդրած էր որ հատորի մը մէջ ամփոփէ զանոնք, ու գրի առնէ նաեւ փիլիսոփայութեան դասագիրք մը։

Եղած յանձնարարութեան հաւատարիմ կ'ըլլայ Ռուսինեան եւ կարճ ժամանակի մէջ անքուն գիշերներ սպառելով կը նստի կը պատրաստէ ուզուած դասագիրքը Ֆրանսերէն լեզուով, բայց այնչափ կը յոգնի այդ դասագիրքին երեսէն, որ գայն աւարտած գիշերն իսկ կ'ունենայ ուղեղային կաթուած եւ քանի մը ժամուան մէջ վերջ կը գտնէ անոր բեղմնաւոր կեանքը՝ 29 Նոյեմ. 1876ին։

ՏՕՔԹ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԿԱՄԿԱՐ ԱԶԳԱՍԷՐՆԵՐՈՒ ԳԱՂՏՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆԸ ԴԱՍ ԿՈՒՏԱՅ ՀԱՅ ՌԱՄԿԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԻ ՄԱՍԻՆ

Յունուար 4ին (երբ տակաւին վճռուած չէր Լօզանի դաշնագրին վաւերացման խնդիրը), ռամկավար կուսակցութեան կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Պ. Արշակ Ջօպանեան, որ այժմ Ամերիկա կը գտնուի, հետեւեալ նամակը կ'ուղղէ ծերակուտական Քինկի.—

«*Դժբախտաբար*, ընդհանուր կացութիւնը այնպէս է ներկայիս որ եթէ ամբողջ Ամերիկեան ծերակոյտն անգամ համաձայնէր պահանջել, որպէսզի յօդուած մը մտցուէր դաշնագրին մէջ պայման դնելով Թրքական Հայաստանի ազատագրումը, դարձեալ այս ազատագրումը ոեւէ չափով չէր կրնար իրականանալ այսօր։

«*Մենք համոզուած ենք թէ օր մը աւելի լաւ պարագաներ պիտի ներկայանան եւ արդարութեան անջատման գործը ի կատար պիտի ածուի, գոնէ մասնակի կերպով։ Առ այժմ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հեռատես եւ խելացի հայ հայրենասէրները, զգալով հանդերձ իրենք զիրենք երախտապարտ հանդէպ Ձեր եւ Ձեր գործակիցներուն այն պայքարին համար, զոր կը մղէք ի նպաստ նուիրական եւ անկորնչելի սկզբունքի մը, որոշած են չպնդել ի զուր, ներկայ փափուկ պայմաններուն մէջ, Թրքական Հայաստանի ազատագրման վրայ,* որ բաց աստի, չի կրնար իրականանալ ի մօտոյ, բայց միայն կցելով մէկ մասն այս նահանգներուն փոքրիկ հանրապետութեան հետ, *որ գոյութիւն ունի Անդրկովկասի մէջ։ Դառն փորձառութիւնն ունինք պաշտօնական յայտարարութեանց եւ դաշնագրային յօդուածներու, որոնք Հայերու համար ամենագեղեցիկ խոստումներ կը պարունակէին եւ որոնք վատթարացուցին մեր ժողովուրդին կացութիւնը, որովհետեւ ստորագրող պետութիւններէն եւ ոչ մին կը բաղձար ամենափոքր գոհողութիւնն ընել այս յայտարարութեանց իրականացման եւ այս յօդուածներու գործադրութեան համար։ Սպասելով լաւագոյն օրերու, երբ հնարաւոր պիտի դառնայ արդարութեան իրականացումը, ըստ մեզ, մեր տարաբնակ հայրենակիցները չեն կրնար ընել գործ մը աւելի լաւ քան տրամադրել իրենց ուժը յօգուտ* Երեւանի *փոքրիկ հանրապետութեան, որ ներկայիս միակ ապաստանն է մեր կեանքին ու ազգային քաղաքակրթութեան, միակ պահապանը մեր ժողովուրդին ապագային։*

«Ընկերային այն ըէժիմը որ կը կառավարէ այս հանրապետութիւնը, չէ այն՝ զոր կը նախընտրեն գաղութներու հայերը, որոնք մեծամասնութեամբ ռամկավար եւ ազատական հայրենասէրներ են։

«*Սակայն մենք կը հասկնանք թէ, որպէսզի ապահովենք անոր գոյութիւնը, ապահովութիւնը եւ խաղաղութիւնը, այս փոքրիկ հանրապետութիւնը ոչինչ կրնայ ընել, բայց եթէ մնալ* Սովիէտ *Հանրապետութեանց* Միութեան *պաշտպանութեան ներքեւ եւ ըէժիմի հարցը չի կրնար արգիլել զմեզ տեսնելէ՝ ամէն բանէ վեր՝* մեր հայրենիքը Երեւանեան *փոքրիկ պետութեան մէջ եւ մեր ամէնէն ստիպողական ու հրամայական պարտականութիւնը նկատել է նպաստել, զօրացնել ու զարգացնել այս թանկագին կորիզը մեր վերակենդանացեալ հայրենիքին։*»

Պ. Ջօպանեան հատուածի մը մէջ կ'անդրադառնայ Թրքահայոց լքեալ ինչքերու եւ սեփականութեան խնդրին, եւ կը շարունակէ.

«*Հետեւաբար փափաքելի է որ երբ* Ծերակոյտին *մեծամասնութիւնը որոշէ վաւերացնել* Թուրք-Ամերիկեան *դաշնագիրը բարեփոխումներով եւ յաւելումներով, հայ ազգին բարեկամները եւ արդարութեան պաշտպանները վերապահումի յայտարարութիւն մը ընեն Թրքական Հայաստանի վրայ մեր ազգին ապագայ քաղաքական իրաւունքներու մասին, ինչպէս նաեւ դաշնագրին մէջ յօդուած մը աւելցնեն, որով յարգուին* Թուրքիոյ *բնիկ եւ այժմ օտար պետութեանց հպատակ բոլոր Հայերու քաղաքացիական իրաւունքները։* Ինծի *կը թուի որ կրնաք այս խնդրի մասին* Ծերակոյտի *միաձայն հաւանութիւնը ստանալ։*»

Այս կամկար փսփսուքին հետեւեալ պատասխանը կուտայ Քինկ, Լօզանի դաշնագրին ամէնէն եռանդուն հակառակորդը, Յունուար 22ին.—

«*Աչքիս առջեւ է ձեր 4 Յունուար թուակիրը։* Նկատի *ունիմ ինչ որ կ'ըսէք* Թուրքիոյ *պայմաններուն մասին։ Ըստ իս, բոլորովին առողջ չէ ձեր տեսակէտը հանդէպ դաշնագրին։* Կը խորհիմ թէ դաշնագրին վաւերացումը պիտի տկարացնէ Հայերու դատը եւ անշուշտ պիտի մղէ ամերիկացի ժողովուրդը հաւատալու թէ անկախ Հայաստան մը անկարելի էր, եւ թէ՝ բարձի թողի եղած է գաղափարը անկախ Հայաստանի մը կազմութեան։ *Եթէ* Միացեալ Նահանգները *լքեն անկախ Հայաստանի մը դատը, կը խորհիմ թէ ձեր ցեղին ջանքերը՝ ազգային անկախութիւն ապահովելու՝ գրեթէ յուսահատական են։*

«*Կ'ըսէք որ եթէ դաշնագրի մը համար բանակցութիւն ըլլայ, պէտք է պարունակէ վերապահումներ, որոնք պաշտպանեն Թրքական Հայաստանի վրայ Հայերու քաղաքական իրաւունքները։ Կ'ըսէք նաեւ որ յօդուած մը պէտք է մտցնել դաշնագրին մէջ* Թուրքիոյ *հպատակ բոլոր Հայերու քաղաքացիական իրաւունքներուն համար, նմանապէս ի մասին սեփականութեան իրաւունքներուն այն բոլոր Հայերուն, որոնք* Թուրքիոյ *բնիկ ըլլալով,*
այժմ օտար երկիրներու հպ
եղած են։

«*Շատ դիւրին է այս թ*
գրութիւններն ընել, սակայ
ծանօթ էք խնդրին, գիտնա
թէ գործադիր Վարչութի
կառակ է ասոնցմէ իւրաքան
րին։ Աւելի դժուար չէ ապա
ճանաչումը անկախ պետու
մը քան ներմուծել դաշն
մէջ տրամադրութիւններ,
կ'ակնարկէք։

«*Ըստ իս, անմիտ էք հ*
տալով թէ Թուրքիա *պիտի*
ժարի Հայաստանի որ եւ է
մասէն, եթէ քաղաքակա
բարոյական ուժեղ ճնշում
ծուի իր վրայ Միացեալ Նահ
ներու եւ միւս ազգերուն
կը թուի ինծ որ եթէ դուք
էք Հայոց շահերուն հ
ինչպէս կը հաւատէք,
գոյն էր ձեզ խորհրդակցի
նոնց հետ, որոնք կռուա
ու կը կռուին ի նպաստ
եւ որոնք բան մը գիտեն
ցութեան մասին։»

ԿԵԱՆՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷ

ԼՈՆՏՈՆ. 8

Լոնտոնի Հայերը ձմրան
քունէն արթննալու վրայ են
երկար թմրութեան շրջանի
տահած կարեւոր միակ
Լոնտոնի անբարոյական վ
պետին անհետանալն էր։ Մի
Ընկ.ը կը շարունակէ զասա
թիւններ սարքել, թէեւ պէտ
ղած աջակցութիւնը չի գտն

Երկու շաբաթ առաջ
Կարմիր խաչը տուաւ իր եր
պարահանդէսը որ մեծ յա
թիւն գտաւ, եւ 123 ստեր
ձգեց։ Այս դրամով Լոնտոնի
միր խաչը ծախու պիտի
մանկաբարձական հիւանդ
համար պիտոյքներ եւ պի
կէ Հայաստան։

Կարմիր խաչի *հաւաքած* մէջ
123 ոսկիէն փէննի մը ծախ
եղած, որովհետեւ
հանդէսին բոլոր ծախ
հոգացած են Կարմիր խաչի
խագահ Պ. Գ. Միքայէլեան
Օր. Ի. Կիւմիւշեան։ Օր. Կի
եան Կարմիր խաչի *վարչու*
անդամ է եւ միշտ խանդով
խատի այսպիսի բարենպա
գործերու համար։

Լոնտոնի Հայերը ունեցան
բորդ պարահանդէս մը եւս,
ուած հայ օրիորդներու կողմ

Երկու *երեք տարի առաջ*
մուեցաւ Young Idea Club
նուն միութիւն մը, որուն
դամները բոլորն ալ ալ հայ
որդներ են։ Ասոնք *մեծ մ*
Անգլիա ծնած եւ անգլիախօ
բայց ժրաջանութեամբ կ
տին, կը կազմակերպեն հա
ներ, պարեր եւայլն։

Այս *վերջին պարահան*
տեղի ունեցաւ անցեալ Հ
օր ուր ներկայ էին 60է
հայեր եւ օտարներ։

Օրիորդներու միութեան
տուզար Օր. *Նահապետեան կը*
զեկացնէ թէ զուտ հասոյթը
ղած է մօտաւորապէս 25 ոսկի
որ պիտի յատկացուի Շիրակի
բաշարժի աղէտեալներուն։

Շնորհաւորութեան արժ
են հայ օրիորդները։ Իրենց
նարկները աւելի արդիւնաւ
տի ըլլան, եթէ քիչ մը աւելի
յանան եւ գործակցին Միաց
Կարմիր խաչի *եւ* Լոնտոնի *հ*
րիտասարդներուն։

Այս *վերջինները ո եւ է*
ժում զոյց չեն տար մէկ
ի վեր, եւ իրենց ժամանակ
ցընեն զբօսավայրերը կամ
զոցները թափառելով։

Կարելի *չէ՞ որ հայ օրի*
րը աջակցին, կազմելու
երիտասարդներու միութի
Ինչո՞ւ *իրար չօգնեն, իրենց*
րենակիցներուն ալ օգնելով։

ԱՐՏԱՇԷ

ԴԱՏԻ

ՎՃՌՈՒԹՅՈՒՆ ՓԱՓԱՂԻ

Ջրտեր, ձմեռ ուղեբեռս ես եք, ձյունե ուղեկիցներս, ես ձեզ հետ եմ ուղևորվում դեպի հեռավոր ու անծանոթ երկրներ, ուր ես ոչ մի ծանոթ չունեմ, ոչ մի հարազատ հոգի, ոչ մի ծանոթ դեմք, ոչ մի ծանոթ ձայն, ոչ մի ծանոթ հայացք, ոչ մի ծանոթ ժպիտ, ոչ մի ծանոթ շոյանք, ոչ մի ծանոթ համբույր, ոչ մի ծանոթ ողջույն, ոչ մի ծանոթ հրաժեշտ, ոչ մի ծանոթ ցավ, ոչ մի ծանոթ արցունք, ոչ մի ծանոթ ուրախություն, ոչ մի ծանոթ տխրություն, ոչ մի ծանոթ ժպտուն աչք, ոչ մի ծանոթ տխուր աչք, ոչ մի ծանոթ ձեռք, ոչ մի ծանոթ ոտնաձայն, ոչ մի ծանոթ ուղի, ոչ մի ծանոթ ճանապարհ, ոչ մի ծանոթ ճամփա, ոչ մի ծանոթ ճամփորդ, ոչ մի ծանոթ ուղևոր, ոչ մի ծանոթ ընկեր, ոչ մի ծանոթ բարեկամ, ոչ մի ծանոթ հարազատ, ոչ մի ծանոթ

60 հոգի սպաննուած եւ քանի մը հարիւր հոգի վիրաւորուած են։

Լիզպոնի փողոցներուն մէջ կատաղի կռիւ կը մղուի 48 ժամէ ի վեր եւ դեռ կը շարունակուի։ Ապստամբները յաջողած են, որովհետեւ իրենց դէմ ղրկուած նաւային եւ զինուորական ուժերը չեն ուզած կռուիլ։

Փորթոյի անձնատուութիւնը կը հաստատուի։ Պատերազմ. նախարարին զօրագունդերը մտնելէ առաջ, քաղաքը ռմբակոծուած է։ 200 հոգի սպաննուած եւ վիրաւորուած են։

Երկաթուղիի գործադուլը կը շարունակուի։ Զինուորական փոխադրութեանց համար, կառավարութիւնը ստիպուեցաւ զինուորներ շարժման մէջ դնել։

Ուաշինկթընի կառավարութիւնը հրաման ըրաւ Աղեքսանդրիոյ առջեւ խարսխած ամերիկեան նաւատորմին՝ ինքզինքը Լիզպոնի դեսպանին տրամադրութեան տակ դնել։

ՆՊԱՍՏ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒՆ

Գործազրկութեան տագնապէն ասդին, Փարիզի Հանրային Խնամատարութեան ներկայացողները հետզհետէ կը շատնան։ Մինչեւ 15 Նոյեմբեր նպաստ խնդրողներուն թիւը հազիւ թէ 100ի կը հասնէր։ Սակայն 15 Նոյեմբերէն մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը նպաստի դիմումները հասած են 8118ի, որոնց բաշխուած է 520.510 ֆրանք։ 18րդ թաղամասին մէջ վարձուած է առանձին սրահ մը այս նպաստընկալներուն համար։ Ամէն օր 80 նորեր կ'արձանագրուին, եւ սրահը արդէն անբաւական դարձած է։ Ընտանիքի հայր գործազուրկներուն կը տրուի 5 ֆր. օրական, եւ 2 ֆրանք 25 սանդիմ՝ կնոջը և այն տղոցը որոնք 16 տարեկան չեն դեռ։ Այս տարիքէն վեր տղոց համար, որոնք գործազրկութեան դատապարտուած են, կը տրուի 3 ֆր. 75 ս.։ Տագնապէն առաջ, նպաստ կը տրուէր 8 օրուան համար միայն, այժմ նպաստը պիտի տրուի 15 օրուան համար։

Գործազուրկներէն զատ, սակայն, կայ երկար բանակ մը «ի պաշտօնէ» մուրացիկներու, որոնք օրուան կէսը կ'անցընեն նպաստամատոյց գրասենեակներու մէջ, միւս մասը մեթրոներուն եւ ծառուղիներուն վրայ։ Կան որ օրական 60-70 ֆրանք կը շահին, բայց չեն մոռնար պոչ կապել նպաստամատոյց գրասենեակներու առջեւ։ Անոնք յաճախ կը խաբեն պաշտօնեաները, ըսելով թէ «տուն» չունին, խուսափելու համար քննութենէ։

Փարիզեան թերթի մը խմբագիրը, որ քննութիւն մը կատարած է այդ «աղերսարկու»ներուն մէջ, կը նկարագրէ բազմութիւնը, որ կազմուած է ծերուկ կիներէ՝ քուրջերով փաթթուած, յղի կիներէ՝ մէկուն փորը միւսին կրթնած, աղջիկներէ՝ զուազանի պէս բարակ սրունքներով, երախաներէ՝ կարծես մոմով շինուած, լաճերէ՝ ղրկուած իրենց մօր կողմէ սատելու եւ մուրալու համար։ Եւ այս բազմութիւնը, որ խռնուած է գոց սրահի մը մէջ, յանկարծ ցաւագին կը ճռայ, եթէ մէկը ուզէ անցնիլ մէջէն, առանց նոյնիսկ դպելու մէկուն։

1926ին Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ նպաստ բաշխուած է 5.400.000 ֆր.ի, բժշկական օգնութիւն եղած է 4.400.000 ֆրանքի, ծննդաբեր կիներու՝ 2.000.000 ֆր., բազմանդամ ընտանիքներու 1.600.000 ֆր., ծերերուն եւ անկարներուն՝ 23.000.000 ֆր., վարձքերու օգնութեան՝ 378.000 ֆր., զանազան օգնութիւններ՝ 487.000 ֆր.ի։ Ասկէց զատ, կարօտ աղքատներուն տրուած է 5.500.000 ֆր.։

Եւ այս նպաստաբաշխութեան գործը կը կատարուի 20 գրասենեակներու միջոցով։

Համայնավար երեսփոխան մը

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Փարիզի համայնավար երեսփոխան Ժաք Տիւքլօ, որ երեսփոխան ընտրուելէ առաջ հացագործի բանուոր էր, «Քազէրն» անուն համայնավար պարբերաթերթին մէջ յօդուած մը գրած էր, անհնազանդութիւն քարոզելով ցամաքային եւ ծովային զինուորներուն։ Պատերազմական նախարար Փօլ Փէնլըվէ դատ բացաւ Տիւքլոյի եւ յիշեալ թերթին պատասխանատու տնօրէն Պարպէի դէմ, որոնք ի բացակայութեան երկու տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան։

∴ Նոյեմբեր 5ին համայնավար օրկան «Իւմանիթէ»ի մէջ երեսփոխան Վայեան-Քութիւրիէ յօդուած մը գրած էր՝ իբրեւ հերոս եւ մարտիրոս ներկայացնելով 14 տարեկան Զամպոնին, որ մահափորձ կատարած էր Մուսոլինիի վրայ։ Այս վերջինին հանդէպ ալ անարգական խօսքեր գրած էր։ Առջի օր Վայեան-Քութիւրիէի դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ։ Իբրեւ վկայ ներկայացան Մարսէլ Քաշէն, Էռնէսթ Լաֆօն, Փիէռ Սէմար և քանի մը Իտալացիներ։Վկաները քանիցս «մարդասպան» անուանեցին Մուսոլինին, հակառակ դատարանի նախագահ կօչսի կրկնակի բողոքներուն։ Երբ վերջին վկան՝ Սէմար կը խօսէր, նախագահը ճարահատ հրամայեց դուրս հանել զայն։ Ասոր վրայ փաստաբան Անտրէ Պէրթօն եւ միւս վկաները իբրեւ բողոքի նշան՝ սրահէն մեկնեցան, յայտարարելով որ ա՛լ չպիտի գան։

Դատարանը ութ օրէն իր վճիռը պիտի տայ ի բացակայութեան։

18 ամսուան մէջ միլիոններ շահեցան, բայց.

Երկու հարուստ օտարականներ՝ Ժօզէֆ Ուշին՝ ռուս, 55 տարեկան եւ Լէօնօֆ Սթիւք, Չիլիցի, 57 տարեկան, առջի օր Փարիզի մէջ ձերբակալուեցան ոստիկաններուն կողմէ։ Երկու ընկերները Փարիզ հասած էին 18 ամիս առաջ եւ ոչ մէկ դրամագլուխ ունէին, երբ իբրեւ վաճառական արտօնագիր առացան։ Իսկ այսօր մէկը 35.000, միւսը 40.000 ֆրանք բնակարանի վարձք միայն կը վճարէ եւ միլիոններ ունին Պալի եւ Լոնտոնի դրամատուններուն մէջ։ Անոնք գաղտնաբար կը դրազէին մօրֆինի եւ էրօինի առեւտուրով եւ հարիւրին 700 կը շահէին, քանի որ քիլօն 5000 ֆրանքի կը գնէին եւ 35.000ի կը ծախէին։ Զար դիպուած մը երեւան հանեց իրենց գաղտնիքը։ Քանի օր առաջ, երկու աշակերտներ Լուվրի կեդրոնական նամակատան մօտ գտան պահարան մը՝ Չանկայի հասցէով։ Պահարանին մէջ մետաքսեայ քսակ մը կար, որ ճերմակ փոշի մը կը պարունակէր։ Կարծեցին թէ քօքաին է եւ իբրեւ քթախոտ գործածեցին։

Բայց հիւանդացան ու փոշին քննելով հաստատուեցաւ թէ զուտ «էրօին էր։ Բոլոր նամակատուններուն լուր տրուեցաւ հսկել նման պահարաններ բերողներու վրայ։ Վերջապէս քանի մը օր առաջ ձերբակալուեցաւ աղջիկ մը, որ այդ պահարաններէն կը ձգէր Պալիւ փողոցի նամակատունը։ Աղջիկը հարցաքննուելով յայտնեց իր վարպետներուն անունը, որոնք ձերբակալուեցան։ Ոստիկանապետ Բարօն գտաւ չորս սնտուկ, որ 75 քիլօ մօրֆին եւ էրօին կը պարունակէին եւ արտասահման պիտի ղրկուէին։ Գտնուեցան նաեւ ուրիշ թոյներ՝ 450.000 ֆր. արժէքով, ինչպէս եւ 200.000 ֆրանք դրամ։ Այս արգիլուած առեւտուրին մեղսակից էր նաեւ Միւլհուզի Րէօպէրի տունը։

Կա՛մ կինն ինձ, կա՛մ կը սպաննեմ

Սիրային ոճիր մը գործուեցաւ, առջի օր, Ֆօպուր Սէնթ-Օնօրէի ազնուապետական թաղին մէջ։ Վաճառական Սիտնէյ Քոքի, որ Ալժերիա ծնած է եւ լաւ դիրք ունէր, իր կնոջը հետ կաշխատէր միեւնոյն հաստատութեան մէջ։ Մարդը այնքան կը խենդենար իր կնոջ վրայ որ, փարթամ կեանք մը ապահոված էր անոր, ճոխ բնակարան, արդուզարդ, թատրոններ եւն.։ Բայց իր չար բախտէն, երրորդ մը մէջտեղ ելաւ, նախկին նախարարի մը տղան, որ կինը գլխէ հանեց։ Ասոռւ մը տիկինը կ'որոշէ նիս երթալ։ Ամուսինն ալ մէկտեղ Լիօնի կայարանը կ'երթայ, ողջերթի համար, բայց կը տեսնէ որ իրմէ առաջ այնտեղ էր երրորդը... Տեսարան մը կը պարզուի երկու աքլորներուն միջեւ։ Կինը պարզապէս կը յայտարարէ թէ չի սիրեր զինքը եւ կ'ուզէ ազատ ապրիլ։ Մարդը նորէն կը հանդուրժէ։ Կինը ամուսնալուծման կը դիմէ։ Մարդը չի յուսահատեր։ Կինը ոչ իսկ տուն կը հանդիպի, եւ միայն վաճառատան մէջ կը տեսնէն իրար։

Վերջապէս, երկար փորձերէ յետոյ, առջի օր խեղճ ամուսինը ատրճանակը կը քաշէ եւ հինգ գնդակով գետին կը գլորէ մանկամարդուհին։

Առաջին հարցաքննութեան իսկ, երբ մերժուած ամուսինը իմացաւ թէ կինը մեռած է իր պատճառած վէրքերէն, տղու մը պէս լալ սկսաւ։

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

12 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert

SALON ESPAGNOLի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ի նպաստ իր Գրադարանի ճոխացման

կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Է՛լ մի Աղօթիր»ը եւ Օշականի «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած մնտուկը»։

ՇԻՐԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Թուլուզի հանգանակութեան ցանկը.—

Գրիգոր Խօրասանճեան 35, Մստաբեան 25, Գրիգոր Տիտանեան 20, Յովսէփ Թէրժանեան 20, Օննիկ Վարժարանէն երեք ուսանողներ 20, Տէր եւ Տիկին Յ. Տէր-Պօղոսեան 15, Տէր եւ Տիկին Ա. Աշճեան 15, Աւետիս Թորոսեան 15, Հարենց Գալիթեան 15, Կարապետ Ճանիկեան 10, Նիկողոս Թագւորեան 10, Յարութիւն Յակոբեան 10, Յակոբ Տէտէեան 10, Պետրոս Պետրոսեան 10, Մեսրոպ Պօղոսեան 10, Կարապետ Գույումճեան 10, Աւետիս Խանճեան 10, Օննիկ Տէր-Աբրահամեան 10, ՈՄՆ 10, Գրիգոր Ալպարեան 5, ՈՄՆ 5, Տիկին Թումաեան եւ Պ. Ղ. Մարտիկեան 15, Պօղոս Տէր-Պօղոսեան 10 ֆրանք։ Գումար՝ 315 ֆրանք։ (Տես «Յառաջ» 30 Յունուար)։

Հ. Յ. Դ. Թուլուզի Հանգանակութեան Յանձնախումբի նախկին Ատենապետ՝ Ս. ԱՇՃԵԱՆ, Քարտուղար՝ Ա. ԱՇՃԵԱՆ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ «Պատանի» միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէս օրէ վերջը ժամը 1ին, 63, Rue de la République.

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ «Ռոստոմ» խումբի ժողովը կիրակի 13 փետր. ժամը 7ին, 63 Րիւ Րէփիւպլիք։ Խիստ կարեւոր։ Օրակարգ. Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Գնունի» խումբի դասախօսական ժողովը Երկուշաբթի երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին գրադարանի սրահը։ Դասախօս՝ ընկ. Նիկողոսեան։

Հ. Յ. Դ. Փօն տը Շէրիւիի Ննթաւօմիտէի Գ. դասախօսական ժողովը՝ կիրակի 13 փետրուար ժամը 3ուկէսին ընկ. Գալիթեանի սենեակը։ Դասախօս ընկ. Ն. Գ., նիւթը՝ Պոլշեւիկներու մուտքը Հայաստան եւ փետրուարեան ապստամբութիւնը»։ Միեւնոյն օրը ընդհ. ժողով ժամը 2ին։

Հ. Յ. Դ. Տէսինի խումբի ընդհ. ժողովը՝ կիրակի փետր. 13 կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, դպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Հ.Յ.Դ. ԽԱԺԱԿ, Ռոստոմ, Արմէնգարօ եւ Գէորգ-Չաւուշ խումբերուն վարչութեանց ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը։ 131 Fbg. du Temple, Belleville: Օրակարգ. Հաշուետուութիւն խումբերու։

ԱԼՖՕՐՎԻԼԱՐՆԱԿ երկսեռ որբերը կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար 13 փետր. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին կը հրաւիրուին 138 Rue Etienne Dolet, Alforville: Ներկայ պիտի ըլլան Փարիզի Զ. Ե. Ո. Միութեան ներկայացուցիչները։

ԱՐԱԲԿԻՐՑԻՆԵՐՈՒ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի 13 փետրուար, ժամը 2.30ին Ֆլօրիայի սրահը։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ Միութեան ընդհ. ժողովին առաջին նիստը շաբաթ փետր. 12ին, կէսօրէ յետոյ, ժամը 4ուկէսին, Պ. Մ. Տէրպէտէրեանի բնակարանը, 188 bis Avenue de Neuilly. (Իջնել Métro Porte Maillot, եւ առնել հանրակառք)։ Կը նախագահէ Պ. Գ. Արուլեան։ Կը խնդրուի Սանասարեանի բոլոր սաներէն, ընթացաւարտ եւ թերաւարտ, ներկայ ըլլալ այս նիստին, ուր պիտի վաւերացուի ծրագիր-կանոնագիրը, եւ պիտի ընտրուի վարչութիւնը։

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վալանսի մասնաճիւղին եռամսեայ հաշուետուութիւնը՝ վաղը շաբաթ 12 փետրուար։ Բոլոր անդամները եւ անդամուհիները կը հրաւիրուին իրենց անդամատետրերով։

Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2ին դասախօսական ժողով տեղի պիտի ունենայ իր ակումբին մէջ։

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԷՆ

Միլֆօրտէն Տիկին Թագուհի Ճերմակեան մէկ տարուան «Յառաջ» կը նուիրէ իր եղբօրը՝ Մանուկ Էլմասեանի՝ Փրովիտէնս։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԻԼՖՕՐՏ, Գ. Գ.— Ստացանք 5 տոլար։ Սկսանք ղրկել Փետրուար 1էն։

ՓԱՐԻԶ, Բ. Դ.— Ստացանք 40 ֆրանք։

ՌՕՄԱՆ, Ա. Վ.— Ստացանք 70 ֆրանք։

ԼԸ ՄԱՆ, Ս. Մ.— Ստացանք 140 ֆրանք։

ՍԷՆ-ԼՕՌԷՆ ՏԸ ՄԷՌԻ, Հ. Ն.— Ստացանք 70 ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ.— Ստացանք 512 ֆրանք։

ՏԻՒԿՐԱՏԻ, Ն. Շ.— Ստացանք 35 ֆրանք։ Սկսանք ղրկել Փետրուար 10էն,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

Բացուած է Պէլվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանացի, տղայոց, վեներական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ակռաներու հիւանդութիւններ։

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8։ Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր.

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը։

Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անգամ մը սոյն Polycliniqueը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն առնելու համար։

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՍ„

Փարիզի հայկ. ժամադրավայրը։ Համեղ, մաքուր, խնայողական

10 Rue Rampal - Belleville

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻւ

ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ 3 ՖՐ. 25Ի ՃԱՇ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9...

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սրբուհի Սարգիսեան կը փնտռուէ իր քոյրը, կէյվէ-էջմէ գիւղացի Օր. Սրբուհի Գապատեան, 10 տարեկան, որ 1922ին Պոլիս Պէշիքթաշի որբանոցն էր։ Կը կարծուի որ Յունաստան փոխադրուած է։ Տեղեկացնել՝ Hagop Sarkissianի՝ 16 Rue Trabosca, Combes par Aubin, Aveyron, France. Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ Իզմիրի որբանոցէն Զորխտանցի (Կեսարիա) Չէքիս Գասպարեան 15 տարեկան, հօր անունը Համբարձում, մօր անունը Վարդիտ։ Տեղեկացնել A. Kasparianի՝ c/o M. Archambond, Pont d'Aubenas (Ardèche) France. Կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուին Խարբերդցի Մարիամ եւ Աւետիս Նորսիկեան։ Գրել՝ Serpouhi Arakélianի Enternal Ferréere, sous Aubenas, (Ardèche) France.

— Կը փնտռուի Խարբերդցի Պետրոս Երեմեան, որ 1926 Յուլիսին Մարսէյլ կը գտնուէր։ Գրել՝ Nevart Érémianի Enternal Ferréere, sous Aubenas (Ardèche) France.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ-ա…տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6, Կիրակի՝ 9—12։

Ժողովրդական գիներ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մանաւանդ Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու։

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ.— Մ. Բաբայեանի աշակերտնե… երաժշտական ցերեկոյթը … փետրուար շաբաթ ժամը … Salle Gaveau, 45 Rue de … Boetie, մասնակցութեամբ … հեղինակներու։ Մուտք 3 ֆր…

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔ…

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ.— Բժի… գիրքէն փրցուած էջեր 12 ֆրանք, Պէպէքս, զաւեշտ … Հրաշագործ Ֆաքիր Թա… պէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին … հուրդները հայ պատանին… 5, Վերջալոյսին տակ (Թա… Կ. Մեհեանի) 5, Անձկութ… ժամեր 2, Բարիզէթ 7… Երազահան 6, Ճշմարիտ Բ… լական Թուրքիոյ մէջ 5։

Ընկ. Փանջունի 10 ֆր… Թաղականին կնիկը 17.50, … քէի սիրարկածը 5, Միհ… Տէր Պապան 17.50, Մամ… 7.50, Յեղափ. մակարդ… 7.50, Զաքըր Ավրամ 6։ Ի… նաեւ բառարաններ վիպ… գիրքեր։

Հրապարակ ելաւ ԿՈՅՍԻ ՕՐԱԳԻՐԸ, կոյս աղջկան մը … քին ապրումներուն անկեղ… զգայացունց արտայայտութ… Գին՝ 5 ֆրանք, գաւառի եւ … տասահմանի գործակալներ… գրավաճառներուն մ… գեղչ։

Ստանալու համար դիմել … մակով՝ Vahram Sévouni 5 … nue Quihou, Saint-Mandé.

Փարիզ եւ գաւառները փ… ծախք չառնուիր։

ՍԱԿԱՐԱՆ

10 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի) 100	Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի »	or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր » »	Lire
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Չերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.
» II	»
» III	»
Թուրքիոյ երկաթ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de C…
80, Rue Lafa…

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ	»	»	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրություն : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

12 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 259

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԴԱՒՈՒ ԽՕՍՓ

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ԻՐ ԳԼԽՈՒՆ...

Երէկ հրատարակեցինք Աշխատանքի եւ Հողագործական նախարարութեանց մէկ ազդը, որ տրամադրելի գործեր կը ուղղէ եւ կը հրաւիրէ բոլոր անգործները, տեղացի թէ օտար, իմանալ Տեղաւորման Գրասենեակները։

Այդ կոչին համաձայն, պատրաստ գործ կայ որմնադիրներու, ճաղգործներու, քարահատներու, ադիւսագործներու, ածխագործներու, սայլապաններու, եղնարածներու, ագարակի ծառայողներու, փայտահատներու, պարտիզպաններու եւ հողագործական ամէն կարգի մշակներու համար։

Այս առթիւ ֆրանսական Թերթերը դիտել կուտան թէ՝ հապատասխան պաշտօնատուները տակաւին լուր չունին եւ կարգադրութենէն, եւ անգործները ի զուր դուռ կը զարնեն։ Մենք ալ իմացանք այդպիսի պարագաներ։ Երէկ մեր մէջ գտնուող անմիջապէս յետոյ, դիմեր են իրենց շրջանի տեղաւորման Գրասենեակը, բայց կցկտուր պատասխաններ տացեր են։ Փաստ է որ այս կարգի շրջաբերականները ընդհանրապէս ուշ կը հասնին պաշտօնատուն, պաշտօնատուն, բաժնենեակ գրասենեակ. որով յապաղումներ կամ սխալ հասցողութիւններ յաճախադէպ են։ Այսպէս եղաւ, անցեալ տարի ալ, հայ գաղթականներու հպատակութեան, ազգութեան, (la nationalité turque), եւ վերջերս՝ ինքնութեան թուղթերու, անձնագրերու պարագային։

Ըսել կ'ուզենք թէ մէկ դիմումը բաւական չէ։ Պէտք է միշտ հետապնդել։

Միւս կողմէ, դարձեալ ֆրանսերէն Թերթերը կը գրեն թէ՝ գաղթացիները, կամ ընդհանրապէս բոլոր անոնք որ գիւղերէն հեռացած են եւ քաղաքի ու գործարանի մէջ կը բանեն, որոշ աշխատաժամի եւ ժամավարձի վարժուած են եւ ուզեր գիւղերը երթալ, ուր պայմանները բոլորովին տարբեր են։

Այս ալ իրողութիւն մըն է, որ ամէնէն առաջ կ'ապացուցանել թէ տեղացիներէն աւելի, օտարները պիտի կրնան գործ տանել, ներկայ պարագային։

Այս լուսաբանութիւններէն յետոյ, մեր առջեւ կը ցցուի արթաստիկ հարցականը.

— Ինչ ձեռնարկ եղած է մինչեւ հիմա, այսպիսի առիթներէ օգտուելու համար։

Ո՛չ մէկ լուրջ, հաւաքական ձեռնարկ, իրաւասու օրկանի կողմէ։ Ամէն մէկը իր գլխուն։ Անհատական դիմումներ՝ այս կամ այն պաշտօնատան։ Հօկի մարդիկը իրենք իրենց կոմիտէ կազմելով, 8—9000 ֆրանք ժողվեր եւ բաժներ են, եւ հիմա մէկնումէկայինի դուռը կը ցուցնեն, կամ նոր գումարներ կը պահանջեն ազգային մարմիններէն, — Բարեգործական, Գաղթ. Յանձնաժողով, Աղքատախնամ, Կարմիր Խաչ, եւն.։ Իսկ այս վերջիններն կը դժկամակին, զանազան առարկութիւններով։

Կ'ըսեմ. ամբողջ խնդիրը կը մնայ բաց, ենթակայ բախտի և դիմադրութեան։

Քիչ անդին կը հրատարակենք կարգ մը լուրեր ուրիշ գաղթականներու տեղաւորման մասին։ Անոնց վիճակն ալ մեր հայրենակիցներու կացութենէն տարբեր չէ. բայց անոնք համաձայած են եւ դէպի հարաւ կ'երթան, հողին հետ կապուելու համար։ Եւ ունին համապատասխան մարմին մը, որ կը հետաքրքրուի, թելադրութիւններ կ'ընէ, ի հարկին դրամական միջոցներ կը գտնէ, ամբողջ ընտանիքներ տեղափոխելու և ինքնապահ դարձնելու համար։

Գործադրութեան տագնապին առջին օրերէն, մենք դրինք որոշ առաջարկներ, մասնաւորապէս շեշտելով կեդրոնական կարմիի մը պէտքը։ Այդ մարմինը պիտի կազմուէր Հ. Հ. Պատսպարակութեան, Գաղթ. Յանձնաժողովին և Թեմական Խորհուրդներու նախաձեռնութեամբ, եւ բոլոր պաշտօնական մարմիններու համակցութեամբ։ Իր գործը պիտի ըլլար հետաքրքրուիլ, ձեռնարկներ կատարել, հասկնալ տրամադրելի վայրերն եւ գործերը եւ ուղղութիւն ցուցնել անգործներուն։ Ի հարկին նիւթապէս ալ օգնել բոլորովին անճարներուն, կամ քանի մը շաբթուան համար ագատել սենեակի վարձքէն, որպէսզի ընտանիքի տէր անդործը կարենայ հանգիստ սրտով գործ փնտռել։ Եւ միշտ ալ բացատրեցինք, թէ հասարակ աղքատախնամի, ողորմութիւն բաշխելու պաշտօն չպիտի ունենայ այդ մարմինը կամ Յանձնախումբը։

Մենք ըսինք եւ մենք լսեցինք։ Հետեւա՞նքը։ Պատսեցինք արդէն։ Եւ եթէ կ'ախորժիք, գործածենք բուն բառը,—կատարեալ «փերիշան»ութիւն։

Այնատեն, երբ ըսուեցաւ թէ զարմանալ որ Մարսէյլի մէջ, ուր մինչեւ 1500 կը հաշուեն գործազուրկները. մարդիկ, ճարահատ, հրապարակային ժողով կը սարքեն, գաղթականներու տահմանուած եւ գաղտնապէս Բարեգործականին փոխանցուած գումար մը պահանջելու համար։ կամ երբ դառն խօսքեր կ'արտասանուին, Փարիզի մէջ տիրող անտարբերութեան եւ ապիկարութեան դէմ։

Ո՞վ է պատասխանատուն, եթէ անպատեհութիւններ ծագին։

Շ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՀՐԱԺԱՐԱԾ

Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ Եւրոպայի Թեմական Խորհուրդը, որ ընտրուած էր անցեալ Յունիսին, պատճառաբանեալ իրաւական տուած է Յորեքշաբթի օր, նկատելով որ, տրուած պայմաններուն մէջ, անկարելի է օգտակարապէս գործել։

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՊՏԱԿ ՄԸ ԵՒՍ

«Նոր Աշխարհ», Ամերիկայի հայ պոլշեւիկներուն շաբաթաթերթը, նորէն բռներ է ռամկավարներուն օձիքը եւ կը թօթուէ անողորմաբար։ Ռամկավար «Պայքար» վերջերս Նոյ. 29ի տօնը բացատրելով, հետեւեալ նախադասութիւնը կը սահեցնէր.

«Խորհրդային Հայաստանի տնտեսական իմաստը մեզ համար առաւելապէս ազգային էր, քան թէ դասակարգային»

«Նոր Աշխարհ», իբրեւ դրօշակիրը լենինական աւետարանի, կը պոռայ.

«Այդ օրուայ «իմաստը» ի՛նչ հասկացողութեամբ ազգային կ'ըլլայ, երբ Խ. Իշխանութեան դոյատեւութիւնը, իրականութիւնը եւ կեանքը կը դնեն զայն բացառապէս դասակարգային հողի վրայ։ 1920 Նոյ. 29ի ակտը տարամերժօրէն կանդնած է բոլոր ազգայնական «նուիրական սկզբունքներուն» վրայ եւ ունի դասակարգային պատուանդան։

«...Ինչպէ՞ս կրնայ ազգայնական կուսակցութիւն մը, որ կը հաւատայ դասակարգային շահագործման եւ տիրապետութեան, կը չանայ ընկերային անարդարութիւնները յաւերժացնել, գալ եւ յիշատակ մը տօնել, որը այդ անարդարութեանց կործանումին վրայ կանգնած է։

«Ռամկավարները վեց տարիներէ ի վեր կը մերժէին տօնել Խորհրդ. Հայաստանի տարեդարձը, զայն չնկատելով ազատութեան օր, բայց այս տարի իրենց «բարեկամութեան» հաւատիքը տալու համար սկսան «տօնել»։ Տեղը չէ՞ ըսելու, թէ որչափ իրենց գոյութեան հողը կը կորսնցնեն, այնքան իրենց «քաղաքականութեան» դեկը անզուխ կը դառնայ։»

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԹԵԹԵՒՆԱ՞Յ

Սէն-Շամօն, 10 փետր.

Փետր. 8ին ազդ մը հրատարակուեցաւ, որուն համաձայն Փետր. 9էն օրական վեց ժամ պիտի աշխատին Ժիլէյի մետաքսի գործարանին մէջ։ Այստեղ մեծ մասով հայ կիներ կ'աշխատին։

Կրանտ Իւզինը փակուեցաւ Փետր. 8ին։ Երեսուն Հայեր դուրս ձգուած են։ Տեղական իշխանութիւնը կ'արձանագրէ անգործները։ Կ'ըսուի թէ գործ պիտի հայթայթէ։ Գ. Մ.

վիէն, 10 փետր.

Դեկաեւմբեր եւ Յունուար ամիսներուն աւելի սուր էր գործազրկութիւնը քան հիմա։ Այժմ գործերը վերսկսան բացուիլ։ Շատ բանուր չեն արձակեր։ Երեւի կամաց կամաց առջեւան վիճակը պիտի դանենք։

Վիէնի մէջ ընդհանրապէս կերպասի գործարանները կրճատեցին ժամերը, 48էն մինչեւ 24 և 16։ Նոյնիսկ գործարան կայ որ շաբաթը մէկ օր հաղիւ կը բանեցնէ։

*** Շաբաթ մը առաջ Լօրէթէն հայրենակից մը եկաւ եւ գործի մտաւ Փասքալի գործարանը։ Չորս օր աշխատելէ յետոյ, երբ ոստիկանատուն գնաց արձանագրուելու, Նահանգեան անցագիր պահանջեցին։ Համակերպեցաւ, բայց արդէն գործէն հաներ էին... Շ. Ա.

ՄԱՐՈՔԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՀԱՆՋՈՒԱԾ ՎԱՐԿԸ ԿԱՐԵՒՈՐ Է

Ֆրանսական Ազգային Ժողովի Ֆինանսական յանձնաժողովը, Ֆրանսայի Մարոքի համար պահանջուած վարկը կարեւոր համարելով, ընդունեցաւ զայն։ Ներկայ էին 33 անդամներ։ Ներկայացուցիչները 18 ձայնով ընդունեցաւ մարզպանութեան համար նշանակուած վարկը։ 1926ին ընդհանուր վարկը աւելցած է 558 միլիոն ֆրանք։ Երեսփոխան մը առաջարկեց մերժել այդ գումարը, հաստատելու համար թէ Ֆրանսա պէտք է հրաժարի Սուրիոյ հոգատարութենէն եւ այդ երկրին կազմակերպութիւնը յանձնէ Ազգերու Դաշնակցութեան։ Ժողովը 229ի դէմ 237 ձայնով մերժեց վիճաբանիլ այդ մասին։

Այս առթիւ քուէարկուեցաւ նաեւ Մարոքի համար պահանջուած վարկը։ Պոլշեւիկ երեսփոխանները մեծ ադմուկ յարուցին, բայց Պ. Փուանքարէ վստահութեան խնդիր դրաւ։

Փորտուգալի յեղափոխութիւնը զսպուած

Զանազան աղբիւրներէ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Փորթուգալի ապստամբական շարժումը վերջնապէս զսպուած է ամբողջ երկրին մէջ։ Լիզպոնի մէջ ապստամբութիւնը ծա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՌՈՒՍ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐԸ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՂՐԿՈՒԻՆ

Թայմզի ժընեւի թղթակիցը կը հեռագրէ փետրուար 8 թուականով.—

Ֆրանքին բարձրացման հետեւանքով Ֆրանսայի մէջ ծագած գործազրկութեան տագնապը ծանր վիճակի ենթարկած է Ֆրանսայի ռուս գաղթականները։ Տեղւոյս Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը մօտէն կը զբաղի անոնց վիճակով, որովհետեւ Տօքթ. Նանսէնի ջանքերով Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ ստեղծուած «Ռուս Գաղթականներու կազմակերպութիւնը» կը գտնուի իր հակակշռին տակ։

Ֆրանսա չորս տարուան ընթացքին իր մարդկային կորուստը դարմանելու համար 700,000 գաղթականներ ընդունեց։ Անոնցմէ 50,000ը Ռուսեր էին, որոնց համար Տօքթ. Նանսէնի կազմակերպութիւնը ապրուստ եւ գործ ճարեց։ Այս Ռուսերը, Ազգերու Դաշնակցութեան երաշխաւորութեան տակ ներս առնուած մարդիկ ըլլալով, պոլշեւիզմի դէմ օգտակար պատնէշ մը կը նկատուին։ Անոնք ընդհանրապէս կ'աշխատցուէին գործարաններու մէջ, մեծ մասով ինքնաշարժի ճարտարարուեստին մէջ։ Հարաւային Ֆրանսայի մէջ շատ քիչ հողի մշակներ կան եւ Ազգերու Դաշնակցութիւնը, ինչպէս նաեւ Աշխատանքի միջազգային գրասենեակը իրենց կարելին կ'ընեն Ռուսերը դէպի հարաւ փոխադրելու համար։

Միւս կողմէ, Ֆրանսայի մէջ հողագործական աշխատաւորներուն մեծ թոշակ չի վճարուիր, եւ որովհետեւ այս գաղթականներուն մեծ մասը Բողաքներ են կամ մահր հողատէրերու դասակարգին կը պատկանին, անոնք դիմումի կատարած են, որ իրենք հաստատուին հողին վրայ՝ ագարակատիրոջ եւ աշխատաւորին բաժնեկցութեան պայմանով։ Այս ըրութիւնը արդէն կը գործադրուի Ֆրանսայի մէջ։

Այս ծրագիրը իրագործելու համար, Ազգերու Դաշնակցութեան ռուսական օժանդակութեան մնտուկէն ընտանիք գլուխ 5000 ֆրանք պիտի յատկացուի, մինչեւ առաջին հունձքը անցնելիք ժամանակամիջոցին մէջ կարենալ ապրուելու համար։ Գաղթականները այս հինգ հազար ֆրանքի գումարը պիտի վերադարձնեն երեք տարուան ընթացքին։

Անգլիա եւ Չինաստան հաւասարացուած

Անգլիոյ արտաքին նախարար սըր Ճէմսըլէյն առջի օր երեսփ. ժողովին մէջ յայտարարեց թէ անգլիական պատուիրակ Օ'Մալլէյի եւ Քանթոնի կառավարութեան միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է, որով Չանքէուի առանձնաշնորհեալ հողամասը Անգլիոյ պիտի վերադարձուի եւ նորընտիր քաղաքապետական ժողովի մը կողմէ պիտի կառավարուի։ Այդ երկրէն գանձուած բոլոր հասոյթները պիտի ծախսուին քաղաքապետութեան կողմէ, որուն մէջ անգլիացի եւ չինացի հաւասար ներկայացուցիչներ պիտի ունենան։ Չինացի քաղաքացիները Անգլիացիներուն հաւասար իրաւունքներ պիտի վայելեն այդ հողամասին մէջ։

Քանթոնի արտաքին նախարար Էօժէն Շէն կը յայտնէ թէ պատրաստ է բանակցութիւններով կարգադրել ազգայնական Չինաստանի եւ օտար պետութեանց միջեւ առկախ խնդիրները։

Այս հաւաստումներուն վրայ, անգլ. կառավարութիւնը մտադրած է ցամաք հանել միայն այնքան զօրք, որքան անհրաժեշտ է Անգլիացիներու կեանքը պաշտպանելու համար։ Անոնք Չանքէուի մէջ պիտի մնան եւ արտակարգ պարագաներու տակ միայն զուրսերը պիտի դրկուին։ Փոխարէն՝ անգլ. կառավարութիւնը պիտի շարունակէ բացարձակ չէզոքութիւն պահել Չինաստանի քաղաքացիական կռիւներուն մէջ։

Նոր վարկեր Սուրիոյ համար

Երեսփ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ, երեսփոխան մը ամբաստանեց մարզպանը թէ տեղեկութիւն չի տար կառավարութեան, Սուրիոյ անցուդարձերուն մասին։ Հայմանավար երեսփոխան Վայեան Փուիթիւրիէ յայտարարեց թէ ընդհակառակն կառավարութիւնը ամէն բան գիտէ, բայց չուզեր յայտնել, դէպքերու ծանրութեան պատճառով։ Պնդեց թէ պատերազմը կը շարունակուի տակաւին։ 225ի դէմ 315 ձայնով ընդունուեցաւ մարզպանութեան համար նշանակուած վարկը։ 1926ին ընդհանուրական վարկը աւելցած է 558 միլիոն ֆրանք։ Երեսփոխան մը առաջարկեց մերժել այդ գումարը, հաստատելու համար թէ Ֆրանսա պէտք է հրաժարի Սուրիոյ հոգատարութենէն եւ այդ երկրին կազմակերպութիւնը յանձնէ Ազգերու Դաշնակցութեան։ Ժողովը 229ի դէմ 237 ձայնով մերժեց վիճաբանիլ այդ մասին։

Այս առթիւ քուէարկուեցաւ նաեւ Մարոքի համար պահանջուած վարկը։ Պոլշեւիկ երեսփոխանները մեծ ադմուկ յարուցին, բայց Պ. Փուանքարէ վստահութեան խնդիր դրաւ։

ՏԱՍԸ ԿԱՊԻԿՆԵՐՈՒ ԱՐԻՒՆԱԼԻՑ ՍԻՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Կապիկները ալ մարդ են. ունին սէր, նախանձ եւ ոճրային բնազդներ։

Լոնտոնի կենդանաբանական պարտէզին մէջ վերջերս կատաղի պատերազմ մը ըրած են կապիկները... կնոջական խնդիրով մը։ Երկարատեւ էվերպարտէզին կապիկները ընտրած էին ամէնէն գօրաւորը՝ իրենց թագաւոր։ Այս թագաւոր-կապիկը կը կոչուէր Բոհէն, որ հակառակ հրէական անուն մը ունենալուն, շատ քաջ էր, եւ եկած էր Եթովպիոյ լեռներէն։ Պարտէզին մէջ հաստատուելէն ի վեր, թագուհի ընտրած էր շնորհալի տիկին կապիկ մը։ Տիկին կապիկը կը թուի թէ շատ պէրանք կ'ընէր իր հպատակ ժողովուրդին, որուն երիտասարդ ներկայացուցիչները, 10 կապիկ, հետզհետէ տարիք առնելով՝ ուժովցան եւ յանկարծ անցեալները եկան Բոհէն թագաւորին յայտնեցին թէ, իրենք սիրահարները տիկին Բոհէնին, չեն կրնար հանդուրժել որ պըէրանքները մէկ հոգի միայն վայելէ։ Պատերազմը, որ կնոջական խնդրով մը սկսած էր, յանկարծ քաղաքական դոյն առաւ, կապիկներու ժողովուրդին մէկ մասը կ'ուզէր որ Բոհէն կապիկը գահազրկուի։ Բոհէնի կողմնակիցները օգնութեան հասան։ Ժանիք, թաթ, խածնուուք, գզուըտուք. կատաղի եւ անգութ կռիւ մը։ Նախ փորձեցին առեւանգել թագուհի կապիկը, քաշեցին թաթերէն, գլուխէն, բայց վհատած կապիկին հաւատարիմները ուժգին հակայարձակումով մը զոհեր խլեցին առեւանգիչներէն։ Եւ բարեբախտաբար այս անօրինակ պատերազմին ընթացքին, երիտասարդ կապիկ մը նախանձէ մղուած՝ խեղդեց թագուհին եւ գետին ձգեց։ Անմիջապէս խաղաղեցան կռուազանները. խոր լռութիւն կը տիրէր։ Տխրութիւն մը իջած էր ամէնուն վրայ։ Այնատեն, բոլոր հակառակորդները, սուգով միացած, հաւաքուեցան թագուհիին դիակին շուրջ, եւ կամաց կամաց հրելով՝ ձգեցին աւազանին մէջ։

Յետոյ պարտէզին պահապանները աւազանէն հանեցին դիակը, մինչդեռ 10 կռուազան մարտիկները, որոնց մարմինը խածատուած ու պատռուած էր, տխրօրէն կը դիտէին դիակին անհետանալը։

ՄՈՌԱՑԿՈՑ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ՎՆԱՍԸ.— *Նահսի մօտ, Պրիւյերի մէջ բժիշկ մը գործողութիւն մը կը կատարէ վաճառականի մը ազդրին վրայ, սակայն վէրքը դոցած պահուն կը մոռնայ վերցնել քաուչուկ թարախահոսակը։ Վաճառականին վէրքը չի դոցուիր, եւ հարկ կ'ըլլայ այսպէս երեք գործողութիւն կատարել։ Սակայն վէրքը չի դոցուիր դարձեալ։ Օր մըն ալ վէրքին մէջ կը ցցուի քաուչուկն։ Անմիջապէս կը հանէ բժիշկը, կը մաքրէ եւ քանի մը օրուան մէջ կը դոցուի վէրքը։*

Վաճառականը դատ կը բանայ եւ վնասուց հատուցում կը պահանջէ։ Դատարանը 12,000 ֆրանք վճարելու կը դատապարտէ բժիշկը։

ԱԹԵԼԻՈՒ.— *Պուլօնըի մէջ, առջի գիշեր ուռա մը որ կնոջմէն բաժնուած էր նախանձի պատճառաւ, նորէն տուն գնաց ածելիով կարտեց անոր երեսը։ Վիրաւորը՝ հիւանդանոց, ամուսինը՝ բանտ։*

ՀԱՅՑԸ ՏԵՂԻ ՈՒՆԱՑԱԾ ԴԵՊՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ց Ա Ն Կ

Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

Ա. Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

Ա. Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

Ա.

ԴԱՏԱ

ՎԱՌԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՆԵՑԻ...

Ի՞նչ— եւ ուր վիրաւորուեցաւ դատարանը, երբ անոր դռները յանկարծ բացուեցան եւ ներս մտաւ Ֆրանսիոյ Հանրապետութեան նախագահ Ռայմոն Փուանքարէ, որ ուղղակի գնաց դատաւորներու բազմոցին առջեւ եւ կեցաւ անոնց դիմաց։ Ի՞նչ ըսաւ նա, ինչպէս ըսաւ, ինչպէս ներկայացուց իր գործը, ինչպէս պաշտպանեց իր գործը

գած էր երկուշաբթի կէսօրին, Փորթոյի ապստամբներուն անձնատուութենէն քիչ առաջ։ Ապստամբները գրաւեցին նաւարանը, եւ կեդրոնական նամակատունը, անկարելի դարձնելով արտաքին աշխարհի հետ հաղորդակցութիւնը։ Սակայն կառավարութիւնը կորուկ միջոցներ ձեռք առաւ։ Նաւարանին մէջ ապստամբներուն վրայ գնդացիր եւ դաշտային հրետանիի ռումբեր տեղացուց։ Մարտանաւերու նաւաղները զէնքնկէց եղան իբրեւ կասկածելի։

Այս կերպով կարելի եղաւ մայրաքաղաքը ամբակոծումէ ազատել։ Ապստամբեցաւ միայն «Քառվալհո - Առանխո» յածանաւը, որ անմիջապէս լոութեան դատապարտուեցաւ։ Անթօ տօ Տուքուէ ամրոցէն արձակուած ռումբերով։ Զօրեքշաբթի իրիկուն նաւարանի ամբակոծումը դադրեցաւ։ Ապստամբները բոլորովին զսպուած էին, չնորհիւ Փորթոյէն բերուած երկու զօրագունդերու եւ նոր թնդանօթներու։ Քաղաքին ամէնէն գեղեցիկ թաղամասերուն մէջ գտնուող Ռիօ-ու-Ժանէյրօ եւ Պրազիլիա հրապարակները մեծապէս վնասուեցան։

Այժմ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է եւ շրջագայութիւնը սկսած է մայրաքաղաքին փողոցներուն մէջ։ Աշխատանքի Համադաշնակցութեան գրասենեակները անպայման ժամանակով փակուեցան։ «Պաթալհա» (ձակատամարտ) թերթը փակուեցաւ եւ բոլոր խմբագիրները բանտարկուեցան։

Ապստամբութեան ընթացքին Լիզպոնի եւ Փորթոյի մէջ սպաննուեցան 210 եւ վիրաւորուեցան 850 հոգի։ Ապստամբութեան ղեկավարներէն շատեր գերի բռնուեցան. երկուքը անձնասպան եղան։

Պողշեւիկները Զուիցերիա ոտ չեն կոխեր

Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. քարտուղարութիւնը Խորհրդային Միութիւնը հրաւիրած էր ժընեւ գումարուելիք համաժողովի մը, որ պիտի զբաղի Միջազգային Օգնութեան Միութիւն մը կազմելու խնդրով։ Խորհրդային կառավարութիւնը կը պատասխանէ որ քանիցս տեղեկացուցած է թէ զուիցերական հողի վրայ գումարուելիք ո եւ է ժողովի չի կրնար մասնակցիլ. հակառակ ատոր, Ազգերու Դաշնակցութիւնը չի դադրիր այս կարգի հրաւէրներ ուղղելէ իրեն։ Ու պարզապէս ետ դարձուցած է հրաւիրագիրը։

Լրտեսութիւնը Խորհրդային Միութեան մէջ

Լէնինկրատի դատարանին առջեւ լրտեսական մեծ եւ նոր դատ մը պիտի տեսնուի քանի մը օրէն։ Ամբաստանուած են 50 հոգի, որոնք բոլորն ալ ձերբակալուած են։ Անոնք սահմանագլուխի շրջանին մէջ ապրող Ռուս եւ Լեթոնիացի քաղաքացիներ են, որոնք զէնքի մաքսանենգութիւն եւ լրտեսութիւն կ'ընէին։

*** Մոսկուայի կեդր. Գործադիր Կոմիտէն օրէնքէ դուրս յայտարարեց օդանաւորդ Քլիմը եւ մեքենավար Թիմօշուքը, որոնք պոլշեւիկեան զինուորական օդանաւով մը Լեհաստան փախած են։ Լեհ կառավարութիւնը հաւանեցաւ վերադարձնել օդանաւը, սակայն ոչ օդանաւորդները, որոնց չի կրնար մերժել ապաստանի իրաւունքը։

Շրեգիւանի պետյան

Սան - Րէմոյէն կը հեռագրեն թէ Գերմանիոյ արտաքին նախարարը յիշեալ քաղաքը պիտի մնայ երեք շաբաթ, եւ այդ ժամանակամիջոցին պիտի ընդունի Փարիզի գերման դեսպան Ֆօն Հէօշը, որ պաշտօն ունի տեսակցութիւն մը պատրաստել Շթրէզէմանի եւ Պրիանի միջեւ։ «Ճօռնալէ տ'Իթալիա» կը գրէ թէ Շթրէզէման կը յուսայ տեսնել նաեւ Իտալիոյ արտաքին փոխ - նախարար Կրանտին, սակայն Մուսօլինիի հետ տեսակցութեան մասին խնդիր չկայ։

Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ արտաքին նախարար սըր Զէմպըլէյն եւս Մարտին ժընեւ երթալէ առաջ Սան - Րէմօ պիտի հանդիպի եւ պիտի տեսնէ գերման նախարարը. սակայն այս լուրը դեռ չէ հաստատուած։

Զինաթափութեան նոր առաջարկ

Անցեալ օր, Շէֆէր փողոցի կառատան տնօրէնին կը ներկայանայ միջահասակ, թուխ, նիհար, վայելչազեղ մարդ մը եւ կ'ըսէ. «Ես կոմս տ'Օրվիլն եմ»։ Լաւ։ վրադ բարի։ Ու յետոյ «կոմսը» կը նայի, կը գնէ ինքնաշարժ մը, գինն ալ կ'որոշէ, միայն 16,000 ֆրանք։ Յետոյ կը խնդրէ որ ինքնաշարժով երթան վէրսայլ, վճարելու համար իր պանդոկին մէջ։ Կը հասնին վէրսայլ, կը մտնեն պանդոկ մը, ուր առատօն վարձած էր կոմսը գեղեցիկ յարկաբաժին մը։ Ինքնաշարժը կը դրուի պանդոկին կառատունը, եւ երկու մարդիկը վեր կ'ելլեն։ «Կոմսը» կը խնդրէ, մինչեւ իր քարտուղարին գալը, եւ դրամ բերելը, խմել երկու գաւաթ թէյ։ Թէյն ալ խմեցին, տաքցան, եւ նոյն իսկ կառատան տնօրէնը դրեց ատացագիրն ալ, որով 16,000 ֆր.ի ծախած էր ինքնաշարժը։ Բայց կ'ուշանա՛ր քարտուղարը։ «Կոմսը» դուրս կ'ելլէ սենեակէն, միասին տանելով ստացագիրը եւ դուռն ալ գաղտնօրէն գոցելով եռեւէն։ Կառատան տնօրէնը երբ ուզեց դուրս ելլել, հարկ եղաւ աղաղակել որ դուռը բանան։ Ու երբ կը հարցնէր թէ ո՛ւր է կոմսը, — պանդոկապետը ցոյց կուտայ ստացագիրը, որուն փոխարէն կոմսը 1500 ֆրանք ալ պանդոկապետէն առնելով մեկնած էր։

ՀԱՆԴԷՍ-ԵՐԵԿՈՅԹ

Այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 46 rue Tapis Vert
SALON ESPAGNOL ի մէջ
Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ի նպաստ իր Դրագարանի ճոխացման
կը բեմադրուին Ընկ. Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին» «Է'լ մի Ազօթիր»ը եւ Ռշտունիի «Վեց ու կէս պորտ ժառանգ մնացած մնտուկը»։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. «Դոյամարտ» խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի 13 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Անդամատետրերը միասին բերել։

Հ. Ց. Դ. Մարսիլիոյ «Պատանի» միութեան ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջը ժամը 1ին, 63, Rue de la République.

Հ. Ց. Դ. Մարսիլիոյ «Ռոստոմ» խումբի ժողովը վաղը կիրակի ժամը 7ին, 63 Rue de la Fédération։ Խիստ կարեւոր։ Օրակարգ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Ց. Դ. կարտանի տան հանդիսաւոր բացումը, կիր. փետր. 20 կէսօրին։ Այս առթիւ Հ. Ց. Դ. կարտանի ենթակոմիտէն մեծ հաճոյքով կը հրաւիրէ Մարսէյլի շրջ. կոմիտէն իր կազմով նաեւ Մարսէյլի եւ շրջակայքէ Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէներէն ու խումբերէն կը խնդրուի իրենց կողմէ երկուական ներկայացուցիչներ ղրկել նոյն օրուան հանդէսին։ Փափաքող ընկերներն ազատ են մասնակցիլ հանդէսին։

Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Գնունի» խումբի դասախօսական ժողովը երկուշաբթի երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին գրադարանի սրահը։ Դասախօս՝ ընկ. Նիկողոսեան։

Հ. Ց. Դ. փօն տը Շերիւիի ենթակոմիտէի Գ. դասախօսական ժողովը՝ վաղը կիրակի 13 փետր. ժամը 3ուկէսին ընկ. Դաւիթեանի սենեակը։ Դասախօս ընկ. Ն. Դ., նիւթը՝ Պոլշեւիկներու մուտքը Հայաստան եւ փետրուարեան ապստամբութիւնը»։ Միեւնոյն օրը ընդհ. ժողով ժամը 2ին։

Հ. Ց. Դ. Տէսինի խումբի ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիր. փետր. 13 կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, դպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Ա.ՖՕՐՎԻԼԻԱՆԱԿ երկսեռ որբերը կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին կը հրաւիրուին 138 Rue Etienne Dolet, Alforville։ Ներկայ պիտի ըլլան փարիզի Զ. Ե. Ո. միութեան ներկայացուցիչները։

ԱՐԱԲԿԻՐՅԻՆԵՐՈՒ Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի 13 փետր., ժամը 2.30ին Ֆլօրիայի սրահը։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ միութեան *ընդհ. ժողովին առաջին նիստը, այսօր Շաբաթ կէսօրէ յետոյ, ժամը 4ուկէսին, պ. Մ. Տէրպետեանի բնակարանը, 188 bis Avenue de Neuilly. (Իջնել Métro Porte Maillot, եւ առնել Հանրակառք)։ Կը նախագահէ պ. Գ. Աբուլեան։ Կը խնդրուի Սանասարեանի բոլոր սաներէն, ընթացքառ եւ թերաւարտ, ներկայ ըլլալ այս նիստին, ուր պիտի վաւերացուի ծրագիր-կանոնագիրը, եւ պիտի ընտրուի վարչութիւնը։*

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վալանսի մասնաճիւղին եռամսեայ հաշուետուութիւնը՝ այսօր Շաբաթ 12 փետրուար։ Բոլոր անդամները եւ անդամուհիները կը հրաւիրուին իրենց անդամատետրներով։

կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2ին դասախօսական ժողով տեղի պիտի ունենայ իր սրահին մէջ։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՑԵՐԿՈՑԹ.— Օր. Մ. Բաբայեանի աշակերտներու երաժշտական ցերեկոյթը այսօր 12 փետրուար Շաբաթ ժամը 2ին, Salle Gaveau, 45 Rue de la Boetie, մասնակցութեամբ վեց ջեղինակներու։ Մուտք 3 Ֆրանք։

ԿՐ ԽՆԴՐՈՒԻ Պ. Լեւոն Թօփալեանէ խմբագրատուն հանդիպիլ։

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ամերիկայի կեդրոնական վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ հետեւեալ հայրենակիցներուն, որոնք հանգանակութիւն կատարած են, ջուրի խողովակներու գնման համար.—

Լիոն. — Յովհաննէս փիլիպոսեան 80 Ֆրանք, Յովսէփ Գալուստեան 50, Ստեփան Եղիկեան, կարապետ Համագործեան, Գասպար Ինէքճեան, Անդրանիկ Թումիկեան, Խաչատուր Ջաղացպանեան 50ական, Սարգիս Քէշոեան 40 կայծակ Թզարճեան, Գաբրիէլ Աղաճանեան, փայլակ Ղազիկեան, Առաքել Ալճնաւորեան, Եղբարք Բարունակեան, Սենեքերիմ Այճեան 30ական, Պօղոս Գործակատարեան, Նազարէթ Նազարէթեան, Դեղամ Ալեմաճեան, Սուրէն Մխալեան, փիլիպոս Մարիկիրագեան 20ական, Խաչատուր Խաչիկեան, Պարկեշտ Ջօլաքեան 10ական։ Գումար՝ 755 Ֆրանք։

Լանսէ.— կարապետ Ջուլալեան 40, Սարգիս Եկաւեան, Գասպար Պասմաճեան, Եդուարդ Կէօկիւշեան 20ական։ Գումար՝ 100 Ֆրանք։

Կրանսէ.— Հայրենակից մը 20 Ֆրանք։

Վալանս.— Արտաշէս Պարսամեան 20 Ֆրանք։

Մ. Շամօն.— Պօղոս Մէսումեան 20 Ֆրանք։

Վիլֆրանշ.— Սեդրակ Թումիկեան 25, Հայկանուշ Ղազիկեան 10, Լուսիա Էֆտահիարեան 10։ Գումար՝ 45 Ֆրանք։ Ընդհանուր գումար՝ 960 Ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սրբուհի Սարգիսեան կը փընտռէ իր քոյրը, կէյվէ-էջմէ գիւղացի Օր. Սրբուհի Գալատեան, 10 տարեկան, որ 1922ին Պոլիս Պէշիքթաշի որբանոցն էր։ Կը կարծուի որ յունաստան փոխադրուած է։ Տեղեկացնել՝ Hagop Sarkissianի՝ 16 Rue Trabosca, Combes par Aubin, Aveyron, France. կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ Իզմիրի որբանոցէն Զօրխոտանցի (Կեսարիա) Զէքիա Գասպարեան՝ 15 տարեկան, հօր անունը Համբարձում, մօր անունը Վարդիտաւ։ Տեղեկացնել A. Kasparianի՝ c/o M. Archambond, Pont d'Aubenas (Ardèche) France. *Կը խնդրուի յուսահատ թերթերէն արտատպել։*

— Տիգրանուհի Միկինեան կը փնտռէ իր ամուսինը Ամասիացի Յովհաննէս Մկինեան որ Իզմիրի ջարդէն վերջ Թուրքերու կողմէ Սուլայի մէջ զինուորագրուած էր։ Տեղեկացնել՝ խմբագրութեան։

— Կեսարիոյ Ռումխիկին գիւղացի Լուսաբեր կէօպէլեան, որ Ուրիայէն Ֆրանսա եկած է, կը փնտռէ իր եղբայրը Տիգրան կէօպէլեան, որուն Նիւ-Եօրք ըլլալը կը կարծուի։

Տեղեկացնել՝ Edouard Kassian pour Artinian Khatcher, Cité Verminck No. 143, Croix Sainte, Martigues (B. D. R.) France։

Կը խնդրուի Ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՍ"

փարիզի հայկ. ժամադրավայր։ Հաճելի, մաքուր, խնայողական
10 Rue Rampal - Belleville
ԳՈՐՁԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ
ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ 3 ՖՐ. 25Ի ՃԱՇ
ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ԳՈՐԾԱԶՈՒԻՐԿՆԵՐՈՒԿ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՓՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ։ Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով։ Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ։
ԱՐԱԳ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97.39 Métro: CLICHY
» GUTEMBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITE
Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9.12 և 2.7 բացի Կիրակի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Ահարոնեան 25 Ֆրանք, Ազգային ջոջեր, Ց. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերազարդ) Վ. Քիւրքճեան 40, Արաքսիա կամ վարժուհին, Ս. Տիւսաբ 15, Աւետարանները (Ջօրա) Ղեւոնդ Եպսկ. Դուրեան 12.50, Բառարան հայ-գաղ. Լուսինեան 60, Բառարան գաղ. հայ. Նուպարեան 60, Գիւղը, Շամաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) Գրպանի 12.50, Երգարան ժողովրդ. կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Խորհրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտնիքը, Սարուխան 25, Խրիմեան Հայրիկ Ք. Ե. Դ. 30, Խօսակցութիւն հայ-գաղ., հայերէն ինչումներով 15, Խօսակց. հայ-անգղ. հայերէն ինչումներով 15, Խօսակց. հայ-ռուս. հայերէն ինչումներով 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները Կ.Ց. Բասմաջեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1.50, Ձաւթորդը, հայրենի զրոյցներ, Ա. Ահարոնեան 25, Նարեկ աշխարհաբար, Գարե. եպսկ. Խաչատուրեան 40, Նամականի ընդարձակ ընտանեկան-առեւտրական 15, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Բ. տարի, Բասմաջեան 7.50, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Պալասանեան 30, Պիւբլիտան, Նէյի աշտարակին հերոսը, Մ. Չէվագօ 2 հատոր 25, Ռուսահայերի հայասարակ. զարգացումը 1901—1918 65, Բանաստեղծութիւն Ց. Թումանեան 30, Սաֆենիկ եւ Տրդատ 12.50, Սիմոն եւ Մաւի 6 հատոր 40, Ցախսաբիկը (Ջալը գուշու) 16, Քամելիազարդ կինը 15, Քրիստափոր Միքայէլեան Ա. Ա. Հարոնեան 12.50, Ֆրանսահայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction éditionnaire, 1927) 40 Ֆրանք։

Գրատանս մէջ կը գտնուին նաեւ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու համար փոստի ծախքը մեր վրայ է։

Հասցէ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոց աշխարհաբար լեզուով, գիրք Թերցումի եւ աղօթքի։ Գին 40 կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, պալենց գրատունը, Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quibe St-Mandé)։

Կ'ուզուի սպասուհի տնական գործերու համար. Դիմել՝ 25 de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ։

ՏԻԿԻՆ ԱՏՐԻԷՆ
ԳԼԽԱՐԿԱՎ ԱՁԱՒՈ
կանանց գլխարկի ձեւ խութիւն, պատրաստ եւ չափ վրայ խիստ դիւրամատչելի ներով, ամէն օր կէսօրէ ժամը 2ուկէսէն 7, հասցէ Rue St. Honoré, Paris (1er)։
Բ. յարկ աջ կողմ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՋԷՋԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մշակի մը ունի մատենադարանի գիրքերու։
Դիմել, — Librairie Hagachène, 9 Agopian Han Tchakmakdjilar, Constantinople.

Վարձու ևն 2 սենեակի դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար։ Դիմել՝ տիկ. Շահպազեան Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէնպուրկի պարտէզի դիմաց։

ԱՍԿԱՐԱՆ

11 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի) 100 Mark		600
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	11
Թրք. ոսկի	» or	11
Մէճիտիէ	Médjidié	8
Լէվա 100 հատոր	Léva	25
Տրախմի »	Drachme	1
Լիր »	» Lire	70
Պելժ. Ֆրանք	» Frc. Belge	90
Ջուից. »	Frc. Suisse	1
Լէյ 100 հատոր	Ley	8
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹԱԻՂԹ

եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	1 Cr. Fonc. Eg.	30
»	II »	1910
»	III »	1700
Թուրքի երկաղ.	Lots turcs	160

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)
Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
13
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
1927

13 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 260

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

[Ե]ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՃԱՄԲԱՆ ԲԱՑ Է ԱՅԼ ԵՒՍ

[Ի]նչպէս գրեցինք երէկ, պատճառաբանեալ հրաժարական [տր]ուած է Եւրոպայի աժամեայ Թեմական Խորհուրդը, ան[կ]ատ գտնելով իր պաշտօնավարութիւնը, ներկայ պայմաննե[ր]ուն մէջ։

Ցակաւին աչքի առջեւ չունինք հրաժարագիրը, որ մամու[լի]ն պիտի հաղորդուի, կ'ըսեն, լուսաբանելու համար Եւրոպայի [բ]ոլոր գաղութները։

Սպասելով այդ օրուան, փութանք ըսել թէ մեզի համար [զ]արմանալի չէ այս ելքը, — քանի որ, հակառակ ամէն բարեա[ց]ակամութեան, զինաթափ չեղան Եւրոպայի ազգային կազմա[կե]րպութեան յայտնի եւ գաղտնի թշնամիները, Փարիզի Ջոջե[ր]էն մինչեւ «հոզմավար» ռամկավարները եւ «խորհուրդային» [հ]այաստանի բարեկամները։

Եւրոպայի Պատգմ. Ժողովը պաշտօնապէս բացուեցաւ [1]926 Յունիս 25ին։ Ժողովին առաջին օրէն, Փարիզի խմբակը, [ո]րեց պատգամաւոր՝ նշանակուած եկեղեցիի Հոգաբարձութեան [կ]ողմէ) իր գոյնը դուրս տուաւ, հասկցնելով որ պիտի ձգեն [ժո]ղովն, եթէ կանոնագրով պարտադրուի ո՛ր եւ է կերպ. Վար[չ]ութեան ենթարկել իրենց Հոգաբարձութիւնը։ Կարելի եղաւ [թ]երը խափանել, բայց որդը կը բանէր արդէն։ Երբ սեղանի [վ]րայ դրուեցաւ Մարսէյլի հինգ պատգամաւորներուն ընտրու[թ]եան վէճը, անոնք նոր պատրուակ մը գտան։ Այստեղ ալ, [յ]ամերաշխութիւնը ծայրայեղութեան տանելով, պատգամաւոր[ն]երը հաւանեցան եօթի բարձրացնել Մարսէյլի պատգամաւոր[ն]երուն թիւը (երկու ռամկավար) եւ ութի՝ Փարիզի խմբակին [թ]իւը, համաձայն իրենց բանաձեւին։ Բայց յաջորդ օրը ջոջերը [չ]երեւցան։ Ժողովը պատուիրակութիւն մը ընտրեց, որպէս զի [ա]նոնց տեսնուին եւ բանակցին։ Մարդիկը պահեցին իրենց ե[ր]եսը եւ հեռաձայնը ի զուր հասցէ կը փնտռէր...։ Յուլիս 4ին. [Թ]եմական Խորհուրդը ընտրուեցաւ. որուն 11 անդամներէն ե[ր]եքը նոյն այդ հոգաբարձուներէն էին։ Գոհարավաճառ խաչա[տ]րները ո՛չ միայն շարունակեցին իրենց գրգռիչ «սապօթաժ»ը, [այ]լ եւ ուրիշներ ալ համոզեցին որ հրաժարին։ Ու յաջո[ղ]եցան։

Անկէ ի վեր, Թեմական Խորհուրդի մնացած անդամները [ի]նչ որ փորձեցին, անօգուտ անցաւ։ Փարիզի խմբակը ոչ միայն [տ]եղի չէր տար, այլ եւ տեղն ալ շատ գտաւ, եւ մինչեւ Անիէռ [ե]կեղ Թեմական Խորհուրդն ու առաջնորդը, եկեղեցիին ընդար[ձա]կ սրահը պահելով իր թաթին տակ։

Անցեալ Նոյեմբերին պատգամաւորական նոր ընտրութիւն[ն]եր պիտի կատարուէին, եւ ամէն տեղ հրաւէր ուղղուած էր։ [Ջ]ոջերը նորէն դէմ կեցան, եւ եկեղեցին ու առաջնորդա[ր]անը անջատելով, քաշուեցան իրենց պատեանին մէջ։ Ու կը [մ]որձեն տիրաբար եւ անկախ։

Աւելորդ է կրկնել ուրիշ մանրամասնութիւններ, ահերկր[ե]րու ձեռնադրութենէն մինչեւ երկու եպիսկոպոսներու աքլո[ր]ամարտը, որոնց մասին խօսած ենք օրը օրին։

Ուրեմն, յաղթակա՞ն է Փարիզը, եւ կ'արժէ որ այսօր իսկ [հ]րահրանական աղօթք մը կատարեն «իրենց» եպիսկոպոսին [ն]ախագահութեամբ, այս բարեբաստիկ առթիւ։

Եւ տակաւին պնդողներ կան թէ այս բարի՛ մարդիկը հա[կ]առակ չեն ազգային կազմակերպութեան. այլ Պալաքեան ե[պ]իսկոպոսին չհաւնելով, կ'ուզեն հեռացնել զայն։ Այս խաղին [հ]անուն թող իրենք, շուկացիները տան։

Դառնալով բուն հարցին, երկու բառով ըսենք որ, ճամբան [բ]աց է այլ եւս, Եւրոպայի ազգային կազմակերպութիւնը գլուխ [հ]անելու համար։ Եւ թերեւս լա՛ւ է որ այսպէս եղաւ. որովհե[տ]եւ այն կղերապետական-յարանուանական վարչաձեւը որ [պ]ատրաստուած էր վեց ամսուան համար, նպատակի չպիտի [հ]առայէր։ Փորձն ալ հաստատեց արդէն։

Զենք գիտեր թէ ի՛նչ ձեւ պիտի առնեն գործերը, ներկայ [պ]այմաններուն մէջ, երբ ո՛չ Թեմական Խորհուրդ կայ, ոչ ալ [Պ]ատգմ. Ժողով։ Պալաքեան եպսկ.ի ձեռնարկներն ալ չեն հե[տ]աքրքրեր մեզ։ Կաթող. պատուիրակի տիտղոսը չի կրնար [փ]րկել այս նաւաբեկութիւնը։

Մեր կարծիքով, լաւագոյն ձեւն է իւրաքանչիւր շրջանի [մէ]ջ ձեռնարկել անջատ ազգային կազմակերպութեան, ժողովր[դ]ավար հիմքերով, եւ առանց դաւանական խտրութեան։ Լոն[տ]ոն ունի իր երեսփ. ժողովը. Մանչէսդր՝ նոյնպէս։ Պրիւսէլ նոր [ընտ]րեց։ Իտալիա, Զուիցերիա, Վիէննա, Եուկօ-Սլավիա, Չեխօ-[Սլ]ովաքիա, Գերմանիա կրնան լրացնել իրենց պակասները, ա[ռ]անց հեռաւոր սուրբի մը սպասելու։ Ֆրանսայի մէջ, Մարսէյլ[ը] [ըր]ին են. Թո՛ղ կազմեն իրենց ազգ. խորհուրդները, ներկայա[ցու]ցչական ժողովներով (Մարսէյլը ունէր արդէն, առաջին [օրէ]ն)։ Նո՛յն ձեւով պէտք է կազմակերպել նաեւ Փարիզը, հասկցնե[լո]վ, վերջապէս, թէ այս գաղութը քսանըհինգ հոգիէ չի բաղ[կ]անար, այլ 15—20.000 հայրենակիցներէ։

Ունեւորի կամ հպատակի անմիտ յոխորտանքը չէ որ պիտի [փ]րկէ ըմբոստացողները, այլ տրամաբանութիւնն ու արդարու[թ]իւնը, որոնք այս երկրին օրէնքներուն ոգին կը կազմեն։

Այս նախնական ձեռնարկէն յետոյ, կարելի է հրաւիրել [Ըն]դհ. Պատգմ. Ժողով եւ ընտրել նեղր. Վարչութիւն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐՐՈՐԴ ԱՊՏԱԿ ՄԸ

Ցխրաճուչակ Զօպանեանի կողմէ ծերակուտական քինկի ուղղուած խայտառակ նամակին առթիւ, զոր արտատպեցինք Չինգշաբթի օր, «Երեւան» գնահատական մը գրած է Ուրբաթ օր։ Բայց, այդ միեւնոյն խմբագրականին մէջ, որ «Մէկը այսպէս, միւսը այնպէս» խորագիրը կը կրէ, երեւանի կոչնակը դիտել կուտայ թէ ուրիշ ռամկավար գործիչ մը, Արտակ Դարբինեան (նոյնպէս անդամ ռամկավար կեդր. վարչութեան), բոլորովին ուրիշ բաներ կ'ըսէ։ Ահա քանի մը հատուածներ, Արտակ Դարբինեանի մէկ յօդուածէն.

«Բստ շրջան ընող շշուկներուն, որոնք վերջերս աւելի կը յեղյեղուին, այս գարնանը ուրիշներու գործակցութեամբ «տէպանդ» մը պիտի հանուի Թուրքիոյ «իտալական գօտի»ին վրայ։

«Այս շշուկները մասնաւոր հետաքրքրութեամբ արձագանգ կը գտնեն նաեւ գաղութահայ գանգուածներուն մէջ։

«Յունաստանէն մինչեւ Ֆրանսա, Սուրիայէն մինչեւ Հարաւային Ամերիկա հազարաւորներով պէտք է հաշուել անոնք, որ ոչ թէ միայն կը փափաքին նոր հրդեհի մը բոնկումը Թուրքիոյ մէջ, այլ ինքզինքնին ալ նետել այդ հրդեհին մէջ։

«Անոնք պատրաստ են ընդունիլ ռազմափողի առաջին հրաւէրը։ Այդպէս կը թելադրեն անոնց այն տաժանքները, որոնց մատնուած են Յունաստանի, Սուրիոյ, այսօրուան Ֆրանսայի եւ գրեթէ բոլոր գաղութներու տարագիր հայ զանգուածները։»

Եւ «Երեւան»ն է որ կ'եզրակացնէ, ռամկավար Արտակ Դարբինեանը ամբաստանելով իբրեւ «նոր ընծայ դաշնակ»։

—«Ասա ո՛ւր մնաց ռամկավարական գովուած «խոհեմութիւնը», «գործնականութիւնը», եւն. եւն.։

«Մենք գիտմամբ իրար կողքի ենք դնում Արշակ Զօպանեանին եւ Արտակ Դարբինեանին, որպէսզի աւելի ցայտուն երեւայ թէ ինչպէս ռամկավարների շարքում դաշնակցական մտայնութիւնից ազատագրուողների կողքին, ոմանց մէջ տակաւին ուժեղ է «ներքին դաշնակը»։

«Կամ բոլորդ այսպէս, կամ բոլորդ այնպէս։ Այլապէս դուք «ռամկավարներ չէք, այլ խղճուկ «հոզմավարներ»։

Նո՛ր հասկցան...

"ԱՍՏՈՒԱԾ ՓՐԿԷ„

Ժողովուրդով աղջիկ ենք, նորոյթի խենթ։ Ամէն բանի մէջ առաջին, — «առաջին քրիստոնեայ», «առաջին համայնավար» եւ «առաջին... բարեւ առնող»։

Պաղտատի հայ գաղթականներն ալ դարձած են առաջին հետեւորդները նոր աղանդի մը։ Այս կրօնական նորաղանդը ունի երեք հերձուածներ, որոնց դաւանողներուն մէջ Հայերը մեծ տեղ մը կը գրաւեն։

Այդ հերձուածներն են՝

1.) Բուճեճները, որոնք կը հետեւին Ամերիկայէն վերադարձող սարքի քարոզիչի մը։ Անոնք Աստուծոյ հաճելի լեզու մը խօսելու համար, անհասկնալի մռլտուքներ եւ բացագանչութիւններ կ'ընեն։ Այս նորադաւաններն երկսեռ են, երբեմն կը պատահի որ գրկախառնուին, և անվերջ վէճ մը կը սկսի իրենց միջեւ։

2.) Մըռմըռները կ'արհամարհեն Ջուրի մկրտութիւնն ու սատանայ կը համարեն քահանաները։ Կը հաւաքուին գաղտնի տեղերու մէջ եւ ուրիշ աղանդաւորներու հետ չեն խօսիր։

3.) Մուճապլըթ ձէները Թուրքերէն կը կատարեն իրենց աղօթքները։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Առջի օր հրատարակեցինք թէ որո՞նք պիտի կրնան Թուրքիա վերադառնալ։ Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համաձայն, անոնք որ կ'ուզեն վերադառնալ, պէտք է գրաւոր յայտարարութիւն (պէյաննամէ) ներկայացնեն իրենց գտնուած տեղի Թուրք հիւպատոսարանին։ Քանի մը օր առաջ կարգ մը հայրենակիցներ դիմած ըլլալով Փարիզի Թուրք հիւպատոսարանը, իրենց տրուած են երեքական օրինակ տպուած Թուրքերէն «պէյաննամէ», որ տեսակ մը հարցարան է եւ կը պարունակէ հետեւեալ հարցումները.—

1.— Անուն եւ մականուն։ 2.— Հօր անուն եւ ընտանիքի մականուն։ 3.— Ո՞ւր ծնած էք եւ Թուրքիոյ մէջ ձեր վերջին բնակավայրը ո՞ւր եղած է։ 4.— Ո՞ր ցեղին կը պատկանիք։ 5.— Ո՞ր տեղի Մարդահամարի ցիւղին կը պատկանիք։ ձեր անձնագրին (Նուֆուս Թէզքէրէսի) մէկ օրինակը կցեցէք։ 6.— Թուրքիոյ մէջ ի՛նչ արհեստի կամ ասպարէզի կը հետեւէիք։ 7.— Թուրքիոյ ո՞ր քաղաքէն եւ ի՛նչ միջոցով մեկնեցաք։ 8.— Թուրքիայէն ո՞ր Թուականին մեկնեցաք։ 9.— Թուրքիայէն մեկնելէ վերջ ո՞ր երկիրներու մէջ ապրեցաք։ 10. – Ամուսնացա՞ծ էք։ Թուրքիոյ մէջ ի՞նչ ազգականներ ունիք։ Ձեր մօտը կամ օտար երկրի մէջ ո՞վ ունիք։ 11.— Թուրքիայէն դուրս գտնուած ատեն ի՛նչ կերպով ապահովեցիք ձեր ապրուստը։ 12.— Ո՞ր նաւահանգիստէն կամ քաղաքէն Թուրքիա պիտի մտնէք եւ ո՞ւր պիտի բնակիք։ 13.— Թուրքիոյ մէջ որո՞նք կը ճանչնաք։ 14.— Նախապէս որ եւ է դատապարտութիւն կրա՞ծ էք։

Այս բոլոր հարցումներուն պատասխանը պէտք է գրել Թուրքերէն լեզուով, երեք օրինակ, եւ յանձնել Թուրք հիւպատոսարանը, փոխարէն ստանալով իր խնդրագրին Թուականն ու Թուահամարը պարունակող Թուղթ մը, ինչպէս նաեւ «պէյաննէմէ»ին մէկ օրինակը, զոր պէտք է ղրկել Թուրքիա գտնուող իր մէկ ազգականին, խնդիրը հետապնդելու համար կուսակալութեան եւ ոստիկանութեան մօտ, որոնք խնդրարկուին մասին քննութիւն պիտի կատարեն։

Երբ այս վերջինները նպաստաւոր վկայութիւն տան, այն ատեն «պէյաննամէ»ն պիտի վերադարձուի Թուրք հիւպատոսարանը, որ անհրաժեշտ անցագիրը եւ «վիզա»ն պիտի տայ։

ԽՄԲ.— Մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ աւելի քան տարի մը առաջ դարձեալ հրապարակ դրուեցաւ Թուրքիա վերադարձի այս խնդիրը եւ այն ատեն Փարիզի Թուրք հիւպատոս Նէպիլ պէյ յայտնեց մեզի թէ Թուրքիա կրնան դառնալ միայն անոնք, որոնք 1922 Սեպտեմբերէն վերջ Թրքական օրինաւոր անցագրով մեկնած են Թուրքիայէն, ինչպէս նաեւ բոլոր աղջիկներն ու կիները եւ 18 տարեկանէն վար տղաքը, որոնք ծնողք ունին Թուրքիա։

Վերջին անգամ *Ժամանակ* տեսակցութիւն մը ունեցած է Պոլսոյ կուսակալ Սիւլէյման Սամի պէյի հետ, որ յայտարարած է Թէ բոլոր Թրքահպատակ Հայերը պիտի կրնան Թուրքիա վերադառնալ։ Պոլսէն հասած վերջին Թերթերը կը հրատարակեն նոյն կուսակալին տարբեր յայտարարութիւնները, որոնք կէտ առ կէտ կը համապատասխանեն Նէպիլ պէյի մեզի ըսածներուն։ Հետեւաբար նոր փոփոխութիւն չկայ եւ աւելորդ է միամիտ յոյսեր սնուցանել։

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ուրբաթ օր չորրորդ անգամ ըլլալով Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդումներ եղան գործազրկութեան տագնապին առթիւ։

Ամէնէն առաջ խօսեցաւ ընկերվարական երեսփոխան Պրոտւս, որ յայտնեց թէ գործազրկութեան գլխաւոր պատճառն է առատ թղթադրամ տպուիլը, շնորհիւ փոխառութեան աղէտալի քաղաքականութեան, որ սկսաւ պատերազմի ընթացքին եւ տեւեց մինչեւ 1923։ Առեւտուրի մէջ այս քաղաքականութեան վախճանը սնանկութիւն է։ Ներկայ տագնապին մէջ ամէնէն առաջ վնասուողն է բանուոր դասակարգը. սակայն կարգը միւսներուն ալ պիտի գայ։ Անգլիական ոսկին ինկաւ, սակայն տուրքերու երեսէն ապրուստը երթալով աւելի կը սղէ։ Ի՞նչպէս կ'ուզէիք որ ուրիշ կերպ ըլլար, քանի որ 1926ին 16 միլիոն, իսկ 1927ին 20 միլիառ աւելցան տուրքերը։ Տարին 30 միլիառ կուտանք իբրեւ պարտքերու տոկոս, անկէ զատ 1926 Յուլիսէն մինչեւ 1927 Փետրուար Ֆրանսայի պարտքը 4.676 միլիոն աւելցաւ։ Տագնապին դարման տանելու համար պէտք է զեղչել տուրքերը եւ ապրուստի միջոցներ հայթայթել բոլոր գործազուրկներուն եւ անոնց ընտանիքներուն։

Պրոտւսի յաջորդեց ուրիշ ընկերվարական երեսփոխան մը՝ Անթոնէլլի, որ ներկայ կացութիւնը պարզելէ յետոյ, յայտնեց թէ կառավարութեան ձեռք առած միջոցները չարիքը չեն կրնար արմատէն դարմանել։ Դրամագլուխի վրայ դրուած տուրք մը ամէն տագնապի առաջքը պիտի առնէր եւ Ֆրանսայի ելմտական վիճակը պիտի բարուոքէր։

Վերջինը խօսողը եղաւ Աշխատանքի նախկին նախարար Տիւրաֆուր, որ ըսաւ թէ գործազուրկները 60.000 հոգի չեն, այլ 250—300.000։ Իսկ եթէ մասնակի գործազուրկներն ալ հաշուենք, այս թիւը մօտ երկու միլիոնի կը բարձրանայ։ Այս տագնապը չի նմանիր 1921ի տագնապին. հիմա արտաքին շուկան բոլորովին գոցուած է Ֆրանսայի առջեւ։ Կառավարութիւնը պէտք է գտնէ կէս-օրավարձի հաւասար օգնութիւն ընել անգործներուն։

Գալով օտար բանուորներուն, առանցմէ որոշ թիւ մը իրենց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉ ՄՆԱՑԱԾ Է ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԷՋ

«Բազմավէպ»ի փետրուարի թիւէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները, զորս հաղորդած է ականատես մը.—

«Ըսեմ որ Տրապիզոնի մէջ բնաւ հայութիւն չէ մնացած. եթէ երեք չորս ընտանիքներ կը գտնուին, անոնք ալ Տրապիզոնցիներ չեն, այլ ուրիշ գաւառներէ եկողներ. առ ժամս կը մնան հոն, յարմար առիթին անկից մեկնելու համար։ Հայերու ամբողջ կալուածները կառավարութեան ձեռքն են. ոմանք ծախուած են կառավարութեան կողմէ, ոմանք վարձու տրուած, ոմանք ալ կառավարական պաշտօնատուներ եղած են, ինչպէս զոր օրինակ մեր Հայ-կաթողիկէ եպիսկոպոսարանը զինուորական իշխանութիւնը գրաւած է։ Հայ Լուսաւորչականներուն Թուրք մանչերու եւ աղջիկներու դպրոց եղած է. խօսք կար նորաշէն Հ. Լուսաւորչականներու հոյակապ եկեղեցին «սինէմայի» կամ «թատրոնի» վերածելու։ Իսկ մեր Մխիթարեան Հայրց դպրոցը հրոյ ճարակ եղաւ։

«Սկիզբը, զինադադարէն վերջ, դպրոցը հայ գաղթականներու ապաստանարան եղաւ. գրեթէ մէջը 40—50 ընտանիքներ լաւ կերպով կը պատսպարուէին. չորս տարի բնակեցան մէջը. բայց երբ մեկնեցան եւ շէնքը պարապ թողուցին, այն ատեն զինուորներու կայանը եղաւ։

«Ձմեռ երեկոյ մը՝ հինգ վեց զինուոր մէջը կը պառկին. յանկարծ կէս գիշերին հրդեհ կը ծագի. զինուորները սաստիկ տեսնելով կը փախչին. առջի անգամ ես տեսայ կրակը, և անմիջապէս լուր տուի ոստիկանութեան, բայց ի՞նչ կարող էր ընել ոստիկանութիւնը կամ քաղաքապետութիւնը, երբ կրակը մարելու միջոցներէ բոլորովին զուրկ էր։

«Շէնքը հաստատուն շինուած ըլլալով, պատերը կանգուն մնացին, միայն թէ աչքը բաց մարդիկ այս անգամ ալ քարերը... գողնալ սկսան։ Այրած ժամանակը այն ահռելի տեսարանին առջեւ, ի՞նչ անուշ յիշատակներ արթնցան մէջս. հոն՝ ես և ինծի պէս շատեր, առաջին մասնաւորական սնունդը առած էինք։ Այսօրուան Տրապիզոնը շատ տխուր վիճակ մը ունի, բոլորովին տարբեր առաջուընէն։»

Նոյն աղէտի մասին տեղեկութիւն կուտայ ուրիշ ականատես եւ հեղինակաւոր անձ մը։ «Ձեր դպրոցի հարցին շուրջ իր ժամանակին գրեցի Կ. Պոլիս։ Ձեր տունը զինուորներէն հրկէզ եղաւ. այժմ անկէ քանի մը պատ միայն կը մնայ կանգուն. բոլոր շրջափակը քարուքանդ եւ աւերակ դարձաւ եւ գողցան տարին՝ ինչ որ կարելի էր տանիլ. նոյնը պատահեցաւ դպրոցին կից տանն ալ։

«Կատարեալ յեղաշրջութեան մէջ ենք. եթէ այս ընթացքով առաջ երթանք, տասնեակ մը տարի վերջ՝ Տրապիզոն հին Պոմպէի պիտի նմանի։ Այժմ քաղաքին բնակչութիւնը 15 հազարէն նուազ է, և անտարակոյս տուներու քառասուն առ հարիւրն ալ աւերակ է, այնպէս որ, հակառակ սակաւաթիւ բնակչութեան՝ վարձու տուն գտնելը անկարելի է։»

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆԻ մասին Պոլսոյ «Սոն Սաաթ»էն առնելով գրած էինք թէ զրկուած է Թրքական հպատակութենէ։ Մեզի կը հաղորդեն թէ այդ լուրը չի համապատասխաներ իրականութեան, քանի որ Գ. Նորատունկեան Թրքական անցագրով մեկնած է Պոլսէն։

,,ԿՐԿՆՈՒՔ ՀԱՅՏՆԻԼ ՊՈՒՐՊԻՆ ՀԵՏ,,

Ա. ՍԱՐՅԱՆ

42 չշկիսի մչի միջոցի ն, մ-ամիկա ասուսան՝ հեղինակ՝ մեծ ծարքասնդ:

Ի՞նչ է նշանակում, որ մեր գյուղում ապրող մարդկանց մեծ մասը հետաքրքրվում է ոչ միայն իր, այլև ուրիշների գործերով, ուզում է ամեն ինչ իմանալ, ամեն ինչ լսել, ամեն ինչ տեսնել: Ինչո՞ւ է նա ամեն առիթից օգտվում՝ հարցեր տալու, պատասխաններ ստանալու համար: Ինչո՞ւ է նա ամեն առիթից օգտվում՝ հարցեր տալու, պատասխաններ ստանալու համար: Ինչո՞ւ է նա ամեն առիթից օգտվում՝ հարցեր տալու, պատասխաններ ստանալու համար:

Ահա այդպիսի հարցերի շուրջ էր մտածում մեր գյուղի ուսուցչուհի Ալվարդ Ղազարյանը, երբ ինքնաթիռով վերադառնում էր Մոսկվայից: Նա մասնակցել էր Համամիութենական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսի աշխատանքներին, ծանոթացել էր մեր երկրի մայրաքաղաքի տեսարժան վայրերին, հանդիպել էր մեր հայրենակիցներին, որոնք ապրում են Մոսկվայում, և ուրախ էր, որ ինքնաթիռը շուտով կվայրէջք կատարի Երևանի օդանավակայանում, որ կտեսնի իր ծնողներին, ընկերներին, ծանոթներին, որ կլսի նրանց ձայնը, կխոսի նրանց հետ, կիմանա, թե ինչ նորություններ կան գյուղում, ինչ է կատարվել նրա բացակայության ընթացքում:

— Ուրեմն դու ասում ես, որ ամեն ինչ հետաքրքրական է մեզ համար, — ասաց ինքնաթիռի ուղեկիցը՝ ժպտալով նայելով Ալվարդին:

— Իհարկե, — պատասխանեց Ալվարդը: — Ինչո՞ւ չպիտի հետաքրքրական լինի ինձ համար, եթե ես ամեն ինչ իմանալ եմ ուզում:

— Ինչո՞ւ ես ուզում, — հարցրեց ուղեկիցը:

— Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ... — կրկնեց Ալվարդը: — Ես ինչպե՞ս կարող եմ չիմանալ, եթե ես ուզում եմ իմանալ:

Ուղեկիցը ժպտաց:

— Ես հասկանում եմ, որ դուք ուզում եք ամեն ինչ իմանալ, բայց ինչո՞ւ եք ուզում, որ ամեն ինչ իմանաք

ԴՎՏԻ

ՎՈՒԺՈՒՈ ՓՎՑՈՂՈՓ

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ ժամանակ լռում, ինչո՞ւ էր նա ամբողջ ժամանակ ժպտում, ինչո՞ւ էր նա ամբողջ ժամանակ ինձ նայում։ Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ ժամանակ ինձ հարցեր տալիս։

— Ինչո՞ւ չես խոսում։

— Մոռացե՞ր էիր քո լեզուն։

— Ինչո՞ւ չես ուտում։

— Ախորժակ չունե՞ս։

— Ինչո՞ւ չես խմում։

— Ինչո՞ւ ինձ հետաքրքրություն չես ցուցաբերում։

Ես ոչ մի պատասխան չէի տալիս։ Ես ոչ մի խոսք չէի ասում։ Ես ոչ մի շարժում չէի անում։ Ես ոչ մի ժպիտ չէի ժպտում։ Ես ոչ մի հայացք չէի նետում։ Ես ոչ մի ուշադրություն չէի դարձնում։ Ես ոչ մի հետաքրքրություն չէի ցուցաբերում։ Ես ոչ մի ախորժակ չունեի։ Ես ոչ մի ծարավ չունեի։ Ես ոչ մի քաղցած չէի։ Ես ոչ մի հոգնած չէի։ Ես ոչ մի ուրախ չէի։ Ես ոչ մի տխուր չէի։ Ես ոչ մի բան չէի։ Ես ոչ մի բան չէի։ Ես ոչ մի բան չէի։

Ես ոչ մի բան չէի։

Ես ոչ մի բան չէի։

երկիրը ղրկելով հանդերձ, պէտք է սորվիլ որ անոնց սեծ մասը հողագործութեամբ զբաղին մեր երկրին մէջ։ Արդէն շատեր այդ աշխատանքին համար եկած են հոս։ Իսկ Հիւսիսային Ափրիկեցիները պէտք է իրենց տեղերը դարձնել։ Ասկէ զատ անհրաժեշտ է նաեւ պակսեցնել փոխադրական միջոցներու եւ ածուխի գիները։ Իսկ իրական դարմանը ֆրանքի կայունացումն է։

∴ Վերջին շաբթուան ընթացքին Ֆրանսա մտած են 150, եւ Ֆրանսայէն մեկնած են 2,217 օտար բանուորներ։

Պելճիքացի՝ 221 մեկնած, 3 եկած,— Սպանիացի՝ 336 մեկնած,— Փորթուկէզ՝ 88 մեկնած,— Իտալացի՝ 769 մեկնած, 55 եկած,— չեխ՝ 228 մեկնած,— Լեհ՝ 284 մեկնած, 8 եկած,— Ռուս՝ 7 մեկնած, 71 եկած,— Զուիցերիացի՝ 111 մեկնած,— Գերմանացի՝ 39 մեկնած, զանազան ազգեր՝ 134 մեկնած, 4 եկած։ Նորեկ բանուորներէն Իտալացիները գետեղուած են ճարտարարուեստի եւ Ռուսերը՝ հողագործութեան մէջ։

Նորեկ բանուորներէն անոնք որ կը գետեղուին հողագործական աշխատանքներու մէջ, Ֆրանսա մտնելու արտօնուած են երկրագործական նախարարութեան «վիզա»յով, իսկ միւս աշխատաւորները Ֆրանսա կրնան մտնել միայն աշխատանքի նախարարութեան «վիզա»յով։

Գործ՝ օտար անգործներուն

Վերջին շաբթուն, Աշխատանքի Նախարարութիւնը գործ հայթայթած է օտար անարհեստ բանուորներէ 499 հոգիի, որոնց 64ը արտասահմանէն նոր բերուած էին, եւ 435ը կը բնակէին Ֆրանսայի մէջ։ Գործի գետեղման գրասենեակներու կողմէ գործ հայթայթուած է 595 օտար բանուորի, որոնք կը բնակէին Ֆրանսա։ 64 նորեկ օտար բանուորները գետեղուած են Մօտանի եւ Մարսէյլի մէջ, 25ը՝ հանքերու, շինութեանց՝ 4, մետաղագործութեան՝ 2, քարահանքի՝ 30։ Ֆրանսաբնակ օտար 435 բանուորները գետեղուած են Փարիզի (167), Մարսէյլի (102), պելժիական սահման (73), Նանթ (37), Լիոն (25) հետեւեալ գործերուն մէջ, մետաղահանքի՝ 54, ածխահանքի՝ 36, քարահանքի՝ 3, մետաղագործութեան՝ 18, ճամբաներու շինութեանց՝ 61, ատաղձագործութեան՝ 36, հիւսուածեղէնի՝ 29, ծառայութեան՝ 6, հողագործութեան՝ 91, զանազան գործերու 101։

∴ Պաշտօնական վերջին վիճակագրութեան համաձայն, փետր. 10ին նպաստընկալ գործազուրկներուն թիւն էր 64,434, 47,627ը այր, 16,807ը կին։ Վերջին շաբթուն, նպաստընկալ գործազուրկներուն թիւն էր 56.275, որուն 41,698ը այր, 14,577ը կին, ուրեմն մէկ շաբթուան մէջ 8000 նպաստընկալներ աւելցած են։

∴ Առջի օր, Թրօքատէրոյի մօտ, 25 տարեկան ֆրանսուհի մը ինքզինքը նետեց Սէն գետը։ Նաւաստիները ազատեցին զայն եւ փոխադրեցին հիւանդանոց, ուր յայտարարեց.— «Լաւ էր որ ձգէիք, մեռնէի, ի՞նչպէս պիտի ապրիմ, երբ տուն չունիմ, դրամ չունիմ, գործ չունիմ»։

Ֆրանքեւթուրք համաձայնութիւն մը ?

Ջախկողեան «Քոթիտիէն», որուն Թուրքիոյ թղթակցին կարգ մը տպաւորութիւնները թարգմանեցինք ասկէ առաջ, իբրեւ եզրակացութիւն կը թելադրէ սերտ համաձայնութիւն մը հաստատել Թուրքիոյ հետ, «Միջերկրականի խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար»։

— «Միջերկրականի խաղաղութիւնը առաջին, հիմնական պայման մըն է ընդհանուր խաղաղութեան համար։ Բայց այդ խաղաղութիւնը կրնայ իրականանալ միայն այն ատեն երբ այդ մեծ ծովուն եզերքը հաստատուած ազգերը առանց յետին միտքերու ընդունին իրենց այսօրուան հողային վիճակը եւ հրաժարին, այնքան դժուարութեամբ հաստատուած գոյավիճակը միայն իրենց օգտին փոխուելու ո՛ր եւ է գաղափարէ։

Միջերկրականեան Արեւելքը լրջօրէն կազմակերպուած է այսօր։ Այդ նոր արեւելքին պաշտպանողական ուժը — պաշտպանողական եւ ոչ թէ յարձակողական — ինքնին խաղաղութեան ազդակ մըն է զոր պէտք է հաշուի առնել։ Ահա օրինակ մը,— վերջերս, արտաքին վտանգներու ազդեցութեան տակ, թրքական բանակը յանկարծ խոշոր եւ պատկառելի ռազմափորձեր կատարեց Կազի Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի անձնական հրամանատարութեամբ, այնպիսի շրջանի մը մէջ զոր ոմանք գրաւել կ՚ուզէին, սպառնալիքները անհետացան հրաշիւք իմն։ Այն ատեն, թրքական կառավարութեան եւ միւս կառավարութեան միջեւ յարաբերութիւնները շատ սիրալիր դարձան։

«Ֆրանսա զօրաւոր Միջերկրականի մէջ։ Շատ տկար, եւ հետեւաբար օտար աշխարհակալութեանց միտումներուն ենթակայ մօտաւոր արեւելք մը վտանգ մըն է խաղաղութեան համար։ Միւս կողմէ, Ֆրանսա Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ խնամակալ կարգուած է Սուրիոյ, որ կը գտնուի Միջերկրականեան Արեւելքի սրտին վրայ։ Ուրեմն, մեր շահը կը պահանջէ մեր կրցածին չափ օգնել Մօտաւոր Արեւելքի եւ առաջին հերթին Թուրքիոյ ամրապնդման, քանի որ ան է բուն առանցքը։»

Մոսկուայի «Իզվեստիան» եւս կը պաշտպանէ ֆրանքեւթուրք բարեկամութիւնը։

Համայնավար երեսփոխանը չի հրաժարիր

Գրեցինք թէ համայնավար կուսակցութիւնը ութ օր պայմանաժամ տուած էր երեսփոխան Պարանթոնի՝ հրաժարելու համար երեսփոխանութենէ, այլապէս պիտի վտարուի կուսակցութենէն։ Այդ պայմանաժամը լրացաւ առջի օր, սակայն Պարանթոն չհպատակեցաւ կուսակցութեան պատգամին ու հիմա կը սպասէ որ զինքը վտարեն։

Իտալիա եւ Ֆրանսա

Ֆրանսական «Թէոֆիլ Կօթիէ» փոխադրանաւը Միջերկրականի մէջ պտոյտէ մը յետոյ Նափոլիի առջեւ խարիսխ նետած էր։ Ֆաշիստ ոստիկանութիւնը իմանալով որ նաւին մէջ հակաֆաշիստ ճամբորդ մը պահուըտած է, հարիւր յիսուն զինեալ ոստիկաններ շոգենաւ ելան խուզարկութիւն կատարելու համար։ Ի վերջոյ մեքենաներու սենեակին մէջ գտան 18 իտալացի փախստականներ, զորս ձերբակալելով ցամաք հանեցին։

∴ Սէն-Ռաֆայէլի մէջ ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Վայլիասինտի անուն իտալացի օգնաւորդ սպայ մը, որ կասկածներ կը ներշնչէր իբրեւ լրտես։ Վայլիասինտի Սէն-Ռաֆայէլ կը գտնուէր 1925 Յունիսէն ի վեր եւ մօտէն շփում ունէր Նիսի զանազան անձնաւորութեանց հետ։ Իր դէմ եղած ամբաստանութիւններէն մէկն ալ այն էր թէ Փարիզի մէջ 10,000 ֆրանք գանձած էր ֆաշիստ գործակալ Սաքքիի միջոցաւ։ Վայլիասինտի գրագէտ տ՚Աննունցիոյի թիկնապահն էր եւ մասնակցեցաւ Ֆիումէի ապստամբութեան։ Յետոյ դէպի Ափրիկէ թռիչք մը կատարեց։ Իտալիայէն մեկնած էր Մուսոլինիի հետ տարակարծութիւն մը ունենալուն հետեւանքով երկար հարցաքննութենէ մը վերջ, այս ֆաշիստ սպան ֆրանսական սահմանէն դուրս հանուեցաւ։ Վայլիասինտի Պելճիքա գնաց։

Ընկերվարական Միջազգայինի ժողովը

Ընկերվարական Բանուորական Միջազգայինը, որուն կեդրոնը կը գտնուի Ցուրիխ, այս պահուս կարեւոր գումարում մը կ՚ունենայ Փարիզ, Էնժէնիէօր Սիվիլի սրահին մէջ։ Ժողովը բացուեցաւ երէկ առաւօտ ժամը 10ին նախագահութեամբ Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութեան ներկայացուցիչ Հէնտէրսընի։ Ուրբաթ օր խորհրդակցական հաւաքոյթ մը ունեցաւ Միջազգայինի դիւանը, որ կը բաղկանայ ինը հոգիէ, բացի ընդհ. քարտուղար Ֆրից Ադլէրէ, որ նոյնպէս կը մասնակցէր այդ ժողովին։

Զանազան երկիրներէ պատուիրակներ կը մասնակցին Միջազգայինի ժողովին, որուն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւս ղրկած է իր ներկայացուցիչները։

Օրակարգին վրայ կան շատ մը միջազգային կարեւոր հարցեր, ինչպէս չինական խնդիրը, գերման ազգայնականներու օժանդակութիւնը խորհրդային կառավարութեան, պայքար ֆաշիսմի դէմ ո՛չ միայն Իտալիոյ այլ զանազան երկիրներու մէջ եւն.։

Ամոկի հրդեհ մը

Նիւ - Եորքէն կը հեռագրեն թէ Պրուքլինի զինարանին մէջ սարսափելի հրդեհ մը ծագած է։ Երեք մթերանոցներ անմիջապէս փաթթուած են բոցերու մէջ։ 500 նաւազներ օգնութեան հասած հրշէջներուն, որոնք գերմարդկային ճիգերով կրցան պաշարել եւ սահմանափակել հրդեհը։ Որովհետեւ մօտերը կը գտնուէր շէնք մը, որ լեցուն էր պայթուցիկ նիւթերով, հրդեհին տարածումը մինչեւ այդ շէնքը աներեւակայելի աղէտ մը պիտի դառնար։ Ամբողջ քաղաքացիները, որոնք Ուիլերմսպուրկի եւ Մանհաթթընի կամուրջներուն վրայ կեցած կը դիտէին հրդեհը, մատնուած էին ծանր անձկութեան մը։ Վնասը կը հասնի մէկուկէս միլիոն տոլարի։

Ուրական Պէյրութի մէջ

Պէյրութէն 11 Փետրուար թուականով կը հեռագրեն թէ առջի գիշեր սաստիկ ուրական մը պայթած է Պէյրութի վրայ, մեծ վնասներ պատճառելով։ Նաւահանգիստին մէջ խարսխած նաւերը բաց ծով քշուեցան։ Զինուորական տաղաւարներ փլան։ Երեք Սենեկալցիներ մեռան, երկու հոգի ծանրապէս, իսկ 18 հոգի թեթեւ վիրաւորուեցան։ «Բանատա» շոգենաւը, նոյնպէս քշուեցաւ փոթորիկէն։ Ֆրանսացի նաւային զինուորները ջանքեր կը թափեն աղէտին վնասները մեղմացնելու համար։

Եգիպտոսի հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնները խզուեցան։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

կիրակի 20 փետր. գիշերը ժամը 8.50ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ

փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ. և 8 ՊԱՏԿԵՐ

Կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն։

Տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Գոյամարտ» խումբի ժողովը՝ այսօր կիրակի 13 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Անդամատետրերը միասին բերել։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Գնունի» խումբի դասախօսական ժողովը վաղը Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին գրադարանի սրահը։ Դասախօս՝ ընկ. Նիկողոսեան։

ԱԼՖՕՐՎԻԼԱԲՆԱԿ երկսեռ որբերը կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին կը հրաւիրուին 138 Rue Etienne Dolet, Alforville։ Ներկայ պիտի ըլլան փարիզի Զ. Ե. Ո. Միութեան ներկայացուցիչները։

ԱՐԱԲԿԻՐՑԻՆԵՐՈՒ Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի 13 փետր., ժամը 2.30ին Գլօրիայի սրահը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռեմ Իգմիրի որբանոցէն Զօրխտանցի (Կեսարիա) Զէքիա Գասպարեան՝ 15 տարեկան, հօր անունը Համբարձում, մօր անունը Վարդիտա։ Տեղեկացնել A. Kaspariani՝ c/o M. Archambond, Pont d'Aubenas (Ardèche) France. Կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել։

— Տիգրանուհի Միկինեան կը փնտռէ իր ամուսինը Ամասիացի Յովհաննէս Միկինեան որ Իզմիրի ջարդէն վերջ Թուրքերու կողմէ Ուռլայի մէջ զինուորագրուած էր։ Տեղեկացնել՝ խմբագրութեան։

— Կեսարիոյ Ռումտիկին գիւղացի Լուսաբեր Կէօպէլեան, որ Ուրիայէն Ֆրանսա եկած է, կը փնտռէ իր եղբայրը Տիգրան Կէօպէլեան, որուն Նիւ-Եորք ըլլալը կը կարծուի։ Տեղեկացնել՝ Edouard Kassian pour Artinian Khatcher, Cité Verminck No. 143, Croix Sainte, Martigues (B. D. R.) France։

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

«Բուժանք» Լոյս տեսաւ 8րդ թիւը (փետրուար) պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Կը ծախուի Պէլվիլի եւ Սէն-Միշէլի լրագրավաճառներուն քով։

«Խարազան»ի վերջին թիւը փնտռեցէք ամէն տեղ այս շաբաթ, 16 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ բազմաթիւ նկարներով։ Գին 1 ֆր.։

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Chirurgien - DENTISTE
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԳԻՒԼԹԷԷՆ
126 RUE BOLIVAR (մէթրօ Պօլիվար կամ Ժօրէս)
Մասնագիտութիւն ատամնաշարերու (քաուչու թէ ոսկի) և պրիճ։ Բոլոր աշխատանքները ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ, ԳԻՆԵՐԸ ԶԱՓԱՒՈՐ։
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչեւ 8ը։ Ուրիշ ատեն՝ ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

PRIMEROSE
183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)
Téléph. Richelieu 91-64 — Métro: Pyramides - Palais-Royal
GALERIES MAUBEUGE
39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)
Téléph. Trudaine 75-55 — Métro: Cadet
Այս երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատուկ ամէն տեսակ մետաքսեղէն եւ բրդեղէն կերպասներ շատ նպաստաւոր գիներով։ Ճոխ մթերք քրէփ տը շինի։

ՃԱՇԱՐԱՆ "ՖԼՕՐԻԱ"
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
ՄԷԹՐՕ ՕՏԷՕՆ ԿԱՄ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
Անթերի սպասարկութիւն

STRAND IMPERIAL HOTEL
STRAND (OPPOSITE GAIETY THEATRE) LONDON, W.C.
Լոնտոնի կեդրոնը հաստատուած այս մեծ պանդոկը մասնաւոր դիւրութիւններ կուտայ հայ հայրենակիցներու։
ԳԻՆԵՐԸ ԶԱՓԱՒՈՐ — Telephone: 4788 GERRARD

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի։ Գին 40 ֆր.։ Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé)։

Վարձու են 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար։ Դիմել՝ Տիկ. Տահպազի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէմպուրկի պարտէզի դիմաց։

ՏՕՔԹ. Տ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
փարիզի բժշկ. Համալսարանէն նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգային Հիւանդանոցին
44, Rue Poissonnière, Paris (2e)
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14էն 18 եւ ժամադրութեամբ։

ՏԻԿԻՆ ԱՏՐԻԷՆ
ԴԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌ
կանանց գլխարկի ձեւափոխութիւն, պատրաստ եւ չափու վրայ խիստ դիւրամատչելի գիներով, ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2ուկէսէն 7, հասցէ 243 Rue St. Honoré, Paris (1er)։
Բ. յարկ աջ կողմ

Կ՚ուզուի սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. դիմել՝ 25 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մանաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մանկավարժանի գիրքերու
Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ԲԵՐՆԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԽԱՒԻԱՐ "ԵՐԵՒԱՆ"
Թարմ եւ պահածոյ, լաւ սակէն, ուղղակի Ռուսիայէն բերուած։
Մնդաբար եւ դիւրամատչելի գիներով, տուն յանձնելի պայմանով ուզուած հասցէին կը ղրկուի։
Դիմել նամակով
SÉFERIAN CHARAM
73 Grand'Rue - Enghien-les-Bains (S. et O.)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Բժշկական տարրալուծութիւն
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6
Կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

ՍԱԿԱՐԱՆ
12 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի) 100 Mark		603
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12
Թրք. ոսկի	» or	114
Մէճիտիէ	Médjidié	18
Լէվա 100 հատր	Léva	32
Տրախմի »	Drachme	110
Լիր »	» Lire	70
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	490
Զուից. »	Frc. Suisse	14
Լէյ 100 հատր	Ley	85
Զերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՂԹ

Եգ. Ֆր. Ֆօնսիէ I Cr. Fonc. Eg.		3000
» II »		1910
» III »		1700
Թուրքիոյ երկթղ. Lots turcs		106

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ. 70ֆ. 140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ. 40 շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ	» »
ԵԳԻՊՏՈՍ	» »
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ. 10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ. 200ֆ.

"HARATCH"
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
15
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
1927
15 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 261
ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԱՌՕԴԻ ՀՈՏ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ

Ընկերվարական Միջազգայինի գործադիր կոմիտէն իր ժողովը փակեց ուշագրաւ յայտարարութեամբ մը, որ միանգամայն ազդարարութիւն մըն է։

Վառօդի հոտը կը ծաւալի ամէն կողմ, Պալքաններէն մինչեւ Չինաստան, մտահոգութեան մատնելով բոլոր խաղաղասէրները։

Եւ ի՜նչքան բազմազան են փոթորիկի նախանշանները։

Ամէնէն առաջ, վտանգի ազդանշանը տուին պոլշեւիկները, որոնք միշտ խաղաղութենէ կը ճառեն, բայց առիթ չեն փախցներ թէ՛ հաստատուած կարգուսարքը խախտելու եւ թէ՛ մինչեւ ակռաները զինուելու։

Անցեալ շաբթու արտատպեցինք զանազան պաշտօնական զեկուցումներ, որոնք նիւթ կը ծառայեն նոր նշանախօսքերու։ Հռչակաւոր Պուխարինը կ'ազդակէր Մոսկուայի կուսակցական խորհրդաժողովին մէջ.— «Նոր գրոհ մը կը պատրաստուի մեզի դէմ։ Քաղքենի պետութիւններ նուաճողական նոր պատերազմ մը կը պատրաստեն եւ բազմազան փորձեր կը կատարեն մեզ օղակելու համար»։ Վորոշիլոֆ, պատերազմական գործավարը, աւելի կտրուկ, կ'ազդարարէր. «Պատերազմը նորէն կը բարձրանայ Եւրոպայի, ամբողջ աշխարհի վրայ։ Քաղքենի դասակարգը ճակատագրականօրէն պատերազմի կը մղէ, թշնամութիւններ կը պատրաստէ մեզի դէմ։ Եթէ ոչ այսօր, վաղը յարձակման պիտի ենթարկուինք։ Պատերազմի նախօրեակին ենք»։ Վարչապետ Ռիքօֆ, ամէնէն խելօքը, վերջերս դիտել կուտար ճառի մը մէջ («Փրավտա», 20 Յունուար).— «Չենք կրնար ծածկել թէ այսօր խաղաղութեան խնդիրը աւելի տագնապալի վիճակի մէջ է, քան մէկ տարի կամ 18 ամիս առաջ։ Ու վերջապէս, յիշենք Անդրկովկասի դիկտատոր Օրախելաշվիլիի խօսքերը. «Ի հարկէ մենք չենք կրնար հանգստանալ, քնանալ դափնիներու վրայ... Մենք, մեր կուսակցութիւնը, խորհրդային իշխանութիւնը, արհեստակցական միութիւնները, ամբողջ խորհրդային հասարակութիւնը պէտք է միշտ սպառազինուած ըլլանք»։

Տարբեր տեսակէտէ մը մեկնելով, նոյն վտանգաւոր կացութիւնը կը մատնանշեն ընկերվարականները, ինչպէս կ'երեւայ իրենց յայտարարութենէն։ Եւ կը ցուցնեն փոթորիկի հնոցներն ալ,—Չինաստան, Պալքանները։ Բայց ընկերվ. Միջազգայինը կը շեշտէ պարագայ մը որուն խօսքն իսկ չեն լսեր պոլշեւիկները. «Ահաբեկման քաղաքականութիւնը անփոփոխ կը շարունակուի Խորհրդային Միութեան, մասնաւորապէս Վրաստանի մէջ, եւ կը ձգտի տեւական հաստատութիւն մը դառնալ»։

Արդարեւ, խառնակութեան պատճառները մէկ չեն, ոչ ալ միայն քաղքենի-դրամատիրական, կամ սեւ շապիկաւոր։

Եթէ Չինաստան իր ազատագրութեան համար կը կռուի, այդ պայքարը աղճատուած է նաեւ միջազգային, աւելի ճիշտ՝ անգլեռուս մրցակցութեան բոլոր ախտերով։ Եւ պոլշեւիկներուն ձեռքը նոյնքան սեւ է այս գործին մէջ, որքան Անգլիոյ հաստավիզ պահպանողականներունը երեսը։

Նոյնը եւ Պալքաններուն մէջ։

Յետադիմական ուժերը շարժման մէջ են ամէն տեղ. բայց ո՛չ քաղքենի աշխարհակալները, ոչ ալ կարմիր պոլշեւիկները ո՛րեւէ փորձ կ'ընեն, բուն ժողովուրդները գոհացնելու եւ մթնոլորտը պայծառացնելու համար։ Նոյն թանձր եւ թունաւոր մթնոլորտը, քաղաքական մրցակցութիւնն է որ կ'ոգեւորէ եւ կրկէս կ'առաջնորդէ երկուքն ալ։ Այս տեսակէտէն պարծենալիք բան մը չունին ռուս պոլշեւիկները եւ իրենց բոլոր ստրուկները։ Անոնք շատոնց կորսնցուցած են դատը, մանաւանդ 1920էն ի վեր, երբ ամբողջ ժողովուրդներ մատաղ ըրին, բրիտանական աշխարհակալութիւնը տապալելու մոլեգնութեամբ, բայց իրապէս հիւանդկախ Թուրքիան փրկելու, իսլամական եւ Թուրք-ասիական կիրքերը արծարծելու եւ հալածականներու գլխուն իջեցնելու համար։ Ինչ կը վերաբերի իրենց վարած երկրին, պատկերը այնքան պերճախօս է, որ խորհրդածութիւնները աւելորդ կը դառնան։ Այսօր ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, լայնքին եւ երկայնքին, դժգոհութեան, խլրտումի, եթէ կ'ուզէք՝ պատերազմի նոյնքան լուրջ պատճառներ կան, որքան հեռաւոր Չինաստանի կամ հարեւան Պալքաններու մէջ։

Իւրաքանչիւրը իր ձեւով կը դատէ իրերը, բայց վտանգը անժխտելի է։ Ու մանաւանդ ծանր անոր համար, որ երկու կողմերն ալ պատրաստութիւններ կը տեսնեն... պատերազմը կանխելու մտահոգութեամբ։

Խորհրդային իշխանութիւնը «հոգեբանական» զօրաշարժի մը ձեռնարկած է արդէն. կը համրէ իր շարքերն ու զինուորները, սպաներն ու վեթերանները։ Տենդագին աշխատանքի լծուած են «ավիաքիմ»ը (օդանաւ, քիմիական պատերազմ), «Պաշտպանութեան ընկերութիւնը», ամբողջ խորհրդային մեքենան։

Ինչ կը վերաբերի քաղքենի-աշխարհակալներուն, միշտ հաւատարիմ իրենց կոչումին, պատերազմ կը պատրաստեն, խաղաղութիւն խաղալով։ Ահաւասիկ նոր զաւեշտը,— Մ. Նահանգները Փետրուար 10ին նոր հրաւէր մը ուղղեցին, Մարտ 31ին խորհրդաժողով գումարելու եւ նաւատորմերը կրճատելու համար։ Պատասխանները պատրաստ են արդէն,— Ֆրանսա՝ ինքզինքը բացառութիւն կը համարէ, շարք մը պատճառներով. Իտալիա՝ մինչեւ անգամ կը զարմանայ այդպիսի ձեռնարկի մը համար, քանի որ «շատ համեստ է իր նաւային ծրագիրը»։ Իսկ միւսները կա՛մ վերապահ են, կամ պայմաններ կը դնեն։

Այս կացութեան մէջ, ինչո՞ւ զարմանալ որ խաղաղութեան համար առաջադրուած դաշնագիրներն անգամ վառօդ կը հոտին։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՍԻՐԱԿՑՈՐԴ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ պէյ, որ մասնաւորապէս կուսակից է ռուսեւթուրք բարեկամութեան, «Միլլիյէթ»ի մէջ գրուած նոր խմբագրականով մը դիտել կուտայ.—

«Մեր արեւելեան քաղաքականութեան ամէնէն կարեւոր առանցքը՝ Ռուսերու բարեկամութիւնն է։ Մեր քաղաքական ապահովութիւնը կը պահանջէ բարեկամ ըլլալ Ռուսիոյ, ինչպէս որ Թուրքիոյ բարեկամութիւնն ալ հաւասարապէս անհրաժեշտ է Ռուսիոյ համար։ Եւ երկու երկիրներու վարիչները այս հիմնական կէտին ուշադրութիւն կ'ընեն, արտաքին քաղաքականութեան մէջ։ Մեր չարակամները ինչե՛ր չըրին, երկու հարեւաններու այս անկեղծ յարաբերութիւնները խաթարելու համար։ Անկասկած այս խառնակչութիւնները ամլութեան պիտի դատապարտուին այսուհետեւ եւ եթէ երկու երկիրներուն մէջ ալ ողջմտութիւնը տիրապետող մնայ։

«Առեւտրական դաշնագրի համար բանակցութիւնները կ'երկարին, կարգ մը կէտերու մասին առաջ եկած տարակարծութեան հետեւանքով։ Սակայն այս կէտերը հիմնական չեն և մանրամասնութեանց կը վերաբերին։ Բանակցութիւնները նորէն պիտի շարունակուին, և յոյս ունինք որ գոնէ այս անգամ արդիւնքի պիտի յանգին։ Թուրք հանրային կարծիքը չափազանց մեծ շահագրգռութեամբ կը հետեւի բանակցութեանց։ Հրապարակին վրայ ընդհանուր շփոթութիւն և մտահոգութիւն կը տիրէ։ Խոստովանինք որ ներկայ կացութեան շարունակումը կը վնասէ Թրքական տնտեսութեան։»

ԲՈՂՈՔ ԽԱՌՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Ինչպէս գրեցինք, հայ պոլշեւիկներուն վարձած կրօնաւորները կը շարունակեն պառակտում սերմանել իրենց «Ազատ եկեղեցի» թերթով եւ «Ազատ եկեղեցական յեղաշրջութիւններով»։ Անոնք միթինկներ կը սարքեն, հայկ. եկեղեցիներ կը գրաւեն (մանաւանդ Թիֆլիսի հարուստ եկեղեցիները) եւ բողոքողներն ալ —բուն ժողովուրդը— դատապարտել կուտան։

Այս իրողութիւնները մեծ յուզում պատճառած են նաեւ Պոլսոյ մէջ, ուր եպիսկոպոսները խորհրդակցութիւն մը կատարած են տեղապահին հետ։ Այս առթիւ Պոլսոյ «Հայ խօսնակ» թերթը կը գրէ.—

«Որքան մեծ է Հայոց Հայրապետութեան դէմ պայքարողներու արարքին տգեղութիւնը, նոյնքան եւ աւելի մեծ է անտարբերութիւնը հայ եկեղեցականութեան եւ ընդհանուր Հայութեան ալ, որ պէտք է զգացնէ Երեւանի կառավարութեան թէ՛ ո՛չ հայ լեզուն, ոչ ալ հայ Եկեղեցին իր մասնաւոր սեփականութիւնն են եւ ահաւոր պատասխանատուութիւն առաջ կը բերէ թեթեւօրէն վերաբերուիլ անոնց հետ։»

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԸ ՏԱՂԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Խորհրդային Հայաստան» կը գրէ թէ լեզուական խնդիրը հրատապ հանգամանք ստացած է Տաղիստանի մէջ։ Ուժեղ հոսանք կայ Թուրքերէն լեզուն ընդունելու։ Այս առթիւ վերջերս Բագուի մէջ գեկուցում մը տուած է Տաղիստանցի Ալի-Էքպէրօֆ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ամայի Թուրքիան լեցնելու համար

«Միլլիյէթ»ի տեղեկութիւններուն համաձայն, այս տարի Սուրիայէն Թուրքիա պիտի բերուին 15 հազար, Կիպրոսէն՝ 9000 թուրք գաղթական։ Ասկէց զատ Պուլկարիայէն, Սերպիայէն ալ պիտի բերուին որոշ թիւով գաղթականներ, որոնց թիւը պիտի հասնի 80,000ի։ Ներգաղթը պիտի սկսի Յունիսին։ Ծախքերը պիտի հոգացուին Էնկիւրիի կառավարութեան կողմէ։

Հրահանգներ օտար գործաւորներուն մասին

Աշխատանքի Նախարարութիւնը հրահանգ մը ղրկելով բոլոր գործատէրերուն, կը յիշեցնէ թէ համաձայն 1926 Օգոստոս 11ի օրէնքին, արգիլուած է աշխատցնել օտարական մը, որուն ինքնութեան թուղթին վրայ «աշխատաւոր» յիշատակութիւնը եւ կամ ուրիշ ո եւ է ցուցմունք չկայ թէ օրավարձով արհեստ մը կ'ընէ։

Եթէ օտար աշխատաւորին Ֆրանսա մտնելուն մէկ տարի չէ եղած, եւ կամ Տեղաւորման Գրասենեակի մը կողմէ չէ ներկայացուած, գործատէրերը, բաց աստի, պէտք է ստուգեն՝ 1.— Թէ ինքնութեան թուղթը տրուած չէ ուրիշ արհեստի մը համար, քան այն, որուն մէջ կ'ուզէ աշխատիլ։ 2.— Թէ օրինաւորապէս ջնջուած կամ պայմանաժամը լրացած է այն պայմանագրութեան, որուն հիման վրայ ինքնութեան թուղթ ստացած է եւ որուն մասին յիշատակուած է ինքնութեան թուղթին վրայ։

Վերջապէս, երբ գործատէրերը օտար աշխատաւորներ կ'առնեն, 24 ժամ վերջ պէտք է մասնաւոր տոմարի մէջ արձանագրեն անոնց անունները և պահանջուած պարագային զանոնք ներկայացնեն աշխատանքի քննիչներուն կամ ոստիկանական պաշտօնեաներուն։

Այն գործատէրերը, որոնք իրենց մօտ կը պահեն կամ նոր կ'առնեն վերի պայմանները չլրացնող օտար բանուոր մը, ինչ տարիքի, սեռի կամ աշխատանքի ալ պատկանի, 500 էն 1000 ֆրանք տուգանքի պիտի դատապարտուին։ Ասկէ զատ կրնան տուգանքի ալ ենթարկուիլ՝ ինպաստ առաջին գործատիրոջ։ Տոմարին մէջ արձանագրուած չըլլալուն համար ալ մարդ գլուխ 5-15 ֆրանք տուգանք կը գանձուի։

Գաղթ. Յանձնաժողովին դիմումը

Հայ Գաղթականաց Կեդր. Յանձնաժողովը գործադրկութեան տագնապին առթիւ դիմումներ կը կատարէ պատկանեալ պաշտօնատուններուն մօտ։ Կը տեղեկանանք թէ յիշեալ յանձնաժողովի վարիչ Պ. Լեւոն Բաշալեան երկրորդ անգամ ըլլալով դիմած է Աշխատանքի Նախարարութեան, խնդրելու համար որ դիւրութիւններ տրուին հայ անգործներուն՝ գործ գտնելու համար։ Նախարարութենէն պատասխանուած է թէ հանքերուն մէջ աշխատելու միշտ գործ կայ, սակայն Հայերը բացարձակապէս չեն ուզեր այդ աշխատանքը կատարել, եւ անմիջապէս որ հանքերու անունը իմանան, կը ձգեն կ'երթան։

Միւս կողմէ շատ գործ կայ նաեւ հողագործութեան մէջ։ Ամիս մը վերջ դաշտային աշխատանքները կը սկսին։ Անգործ հայ բանուորները այժմէն պէտք է արձանագրուին, յիշեալ աշխատանքներուն համար։ Թէ՛ հանքերը եւ թէ դաշտերը աշխատելու գացողներուն ճամբու տոմսակը կը տրուի Նախարարութեան կողմէ։

Պատերազմի վտանգին դէմ

Ինչպէս գրեցինք, Շաբաթ եւ Կիրակի Փարիզի մէջ գումարուեցաւ Ընկերվարական Միջազգայինի Գործադիր կոմիտէի հերթական ժողովը։ Ներկայ էին 24 պատուիրակներ, որոնք կը ներկայացնէին 22 ազգեր։ Նախ կարդացուեցան քարտուղարին եւ գանձապահին տեղեկագիրները, որոնք վաւերացուեցան։ Յետոյ երկար վիճաբանութիւններ եղան Չինաստանի, Ամերիկայի եւ հարաւ-արեւելեան Եւրոպայի մէջ տեսնուող պատերազմի վտանգներուն մասին։ Պալքանեան կացութեան մասին զեկոյց տուաւ Եուկօսլաւիոյ պատուիրակ Թոփալովիչ։ Ցէրէթէլլի (Վրացի) եւ Աբրամովիչ (Ռուս) պարզեցին ընկերվարականներու դէմ եղած հալածանքը Խորհրդային Միութեան մէջ։ Ընդունուեցան բողոքի զանազան բանաձեւեր, ֆաշիսմի եւ պոլշեւիսմի մասին։ Ռուսիոյ մասին քուէարկուած բանաձեւին մէջ կ'ըսուի.— Ահաբեկման վարչաձեւը անփոփոխ կը շարունակուի Խորհրդային Միութեան, մասնաւորապէս Վրաստանի մէջ եւ կը ձգտի տեւական դրութիւն դառնալ։ Գործադիր կոմիտէն կը պախարակէ բռնի ուժի քաղաքականութիւնը, որուն երեսէն հազարաւոր ընկերվարական բանուորներ, գիւղացիներ եւ մտաւորականներ բանտ նետուած կամ աքսորուած են, եւ բարբարոս վերաբերմունքի կ'ենթարկուին, պարզապէս իրենց ընկերվարական համոզումներուն համար։ Միջազգայինին պատկանող բոլոր կուսակցութիւնները պէտք է օգնեն բանտարկուած ընկերներուն, ընդհանուր ներում պահանջեն անոնց համար եւ աշխատին Խորհրդային Միութեան մէջ ազատ վարչաձեւին տապալման համար։

Գերման պատուիրակը յայտնեց թէ Ռուսիոյ մէջ ռազմամթերք կը պատրաստուի Գերմաններուն համար։

Ժողովը վերջացաւ Կիրակի գիշեր ժամը 9ին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հեռաւոր Արեւելքի մէջ մինչեւ հիմա ո՛չ մէկ հայկ. դպրոց կար։ Առաջինը կը բացուի Չինաստանի Խարպինի քաղաքին մէջ, տեղական վարչութեան եւ քահանային թափած ջանքերուն շնորհիւ։

Նախապէս դիմում կատարուած է պետական պատկան իշխանութեան, որ արտօնած է հայկական դպրոցի մը հիմնումը։

Նորահաստատ դպրոցին բացումը կատարուած է Նոյ. 21ին, մեծ ոգեւորութիւն առաջ բերելով գաղութին մէջ։ Ծնողներու եւ մանուկներու շատերու աչքերէն ուրախութեան արցունք կը թափէր։ Ամէնքը կը սփոփուէին, որ պարտականութիւն մը կատարած են եւ այս կերպ կ'ազատին օտարացման վտանգէն, կենդանի կը պահեն մայրենի լեզուն նոր սերունդին մէջ եւ օր մը հնարաւորութիւն կ'ունենան հայրենիք վերադառնալու մասին մտածել։

Երեք տարիէ ի վեր Խարպինի գաղութը ունեցած է սեփական հայ եկեղեցի, ուր դպրոցի բացման առթիւ մատուցուած է պատարագ եւ կատարուած է դպրոցական մաղթանք։

Հանդէսի միջոցին խօսած են Ռոստոմեան քահանան եւ վարչութեան նախագահ բժ. Մղտսեան, բացատրելով դպրոցի կարեւորութիւնը, մասնաւորաբար մայրենի լեզու սորվեցնելու տեսակէտէն, այս հեռաւոր երկրին մէջ։

Նոյն օրն իսկ արձանագրուած են 33 աշակերտներ, որոնք առիթը պիտի ունենան սորվելու հայ լեզու, ազգային պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն եւ Ս. Գրոց պատմութիւն։ Աշակերտելու փափաք ունեցողներու թիւը հետզհետէ կ'աճի։

Վարչութիւնը ամէն միջոց ձեռք է առած՝ ապահովելու համար տեղւոյն ազգային հաստատութիւններու յարատեւ գոյութիւնը։ Իր այս քայլերուն մէջ այնքան յաջողած է, որ ուսումը ձրի յայտարարուած է։

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Միայն հայ ուսանողները չէ, որ ձգուած են անտարբերութեան մէջ։ Վիէննայի մէջ ձերբակալուած է համալսարանական լեհ ուսանող մը, որ կը մուրար փողոցները, երբ դասը աւարտէր։ Դատարան հանուած և հարցաքննուած պահուն, ուսանողը յայտարարեց թէ տարբեր բան չէր կրնար ընել, երբ ո և է գործ չէ կրցած գտնել, եւ երբ անօթի փորը նեղուէն կը պոռար։ 24 ժամուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ տղան։

Վիէննական թերթերը լրջօրէն կը քըքրեն այս պարագան, նկատելով որ երկրին գիտութեան գեղեցիկ ապագան պիտի ապահովեն լաւ սպրած ուսանողները միայն։

ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ ՏԷՐՆՏԱՍ.— Սանռէմոյի մէջ քարակոփ մը, փիէթրօ Պոլտէլլի, յանկարծ կը խենթենայ եւ կնոջ պահած ամբողջ խնայողութիւնը, 20 հատ հազարնոց թղթադրամները կ'առնէ եւ կ'այրէ, առանց ժամանակ ձգելու որ կինը միջամտէ այս յիմարութեան։

Խենթը անմիջապէս փոխադրուած է յիմարանոց։

Այս օրերուն, մեր կողմէ հին լաթերէ եւ չոր փայտերէ դէզ մը կը շինեն, Տէրնտաս կը վառեն։ Խենթին ըրածն ալ թղթադրամի Տէրնտաս է, երեւի։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՄԲԱՐԸ

ՍՍՀՄ

ՍՍՀՄ ժողկոմխորհի նախագահ Վ. Մոլոտովի ելույթը Գերագույն սովետի նստաշրջանում

Ընկեր Մոլոտովի զեկուցումը ՍՍՀՄ 1939 թվականի պետական պլանի մասին

Ընկեր Մոլոտովի զեկուցումը ՍՍՀՄ 1939 թվականի պետական բյուջեի մասին

Ընկեր Մոլոտովի ելույթը ՍՍՀՄ 1939 թվականի պետական պլանի և պետական բյուջեի մասին քննարկման ժամանակ

...ներէն ու գերեր...ն, Հ. Ց. Դաշնակ-...ութիւնը՝ Հայ պատ...ութեան մէջ ...էն այդ օտարոտի ու տխուր (կար-...միր) գիծին սրբագրութիւնն է, ...անուագն:

* * *

— «Բայց» իրապէ՞ս, ինչ է ...ձեր եւ անոնց տարբերութիւնը», ...կը հարցնեն ...ման:

Կարսը ինկեր էր: Մեր բոլո՛ր հակառակորդները ժպիտ ունէին իրենց դէմքին: Պետութիւնը, երիտասարդութիւնը ու ժողովուրդը շփոթեցին կառավարութեան ու կուսակցութեան հետ: Իրենց ըմբռնած Հայրենասիրութիւնն էր ա՛յդ...

Ցաւին դէմ՝ ժպտելու եւ արտասուելու տարբերութիւնն է՝ մեր եւ անոնց տարբերութիւնը:

Երբ կը մտածենք Ազաքսին համ սեւանին, խռովուն ու ծաւրաւուն Հայրենաբաղձութիւնը ...անկութիւնը կուտա՛յ մեզի՝ թե...աբաց երթալ սուզուելու անոնց ...մթին ու քաղցր յուշերուն մէջ:

Ընո՞ւնք: Օ՛, անոնք միայն կը ...ասին, այլ Հողին ու յուրին ժա...ին: Բայց կը խօսին, առաւելա...պէս էնկիւրիէն, քանթօնէն ու ...արօքէն:

Մեր եւ անոնց տարբերու...թիւնը...: Բայց Դաշնակցութիւնը՝ ...ոկոտն, ծարաւի, կրծքաբաց, ան...շուք բայց յամառօրէն սահմա...ին ու խրամին վրայ կանգուն ...ձագղներու բանակն է: Մինչ՝ համագգեստաւոր այն սպաներէն ...ն անոնք, որ, պատերազմի ե...թին, ամէնէն վերջ կը թողուն ...քաղաքը՝ վերջին համբոյրներն ...ու ծաղիկները ստանալու համար: ...ը ճնան զգուշաւոր, կոկիկ ու ան...թար կուռի ամբողջ տեւողու...թեան, ու վերջացող շարքերուն ...տեւ, որպէսզի, յաղթանակի պա...հուն ամէնէն առաջ խլեն դափ...ին, իսկ պարտութեան պարա...ժայն ամէնէն առաջ կարենան ...խսիլ...:

Վ. ԱՀԱՐԻՃ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ՏՕՆԷ ՊԵՔՋՈՎԷՆԸ

Պելթզովէնի մահուան հա...իւրամեակին առթիւ, ինչպէս Եւրոպայի, նոյնպէս Թուրքիոյ մէջ, պիտի կազմակերպուին յի...շատակի հանդէսներ: Թուրքիոյ մէջ հանդէսը պիտի կայմա...ի Երկուշաբթի 26 Մարտին կարմիր Մահիկի կողմէ, եւ հասոյթը պիտի յատկացուի աղքատնե...ուն:

Կարդացէք և տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»ը

Ի՛ՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ՇԻՐԱԿԻ ՇՐՋԱՆԸ

10-15,000 ՀՈԳԻ ԳԱՂԹԱԾ

Ամերիկեան նպաստամատոյցի քննիչներէն Պ. Ճէյք, որ նոր վերադարձած է Հայաստանէն, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Պոլսոյ «Ազդարար» թերթին.—

Լէնինականի մէջ կիսաւեր տուները նորոգուած եւ աւերուածներուն տեղ փայտաշէն նոր բնակարաններ շինուած են: կարելի է ըսել թէ Լէնինականի մէջ աղէտին բոլոր հետքերը անհետացած են եւ նպաստի կարօտ մարդ չի գտնուիր: Դիւղերուն մէջ, ուր շարժը ամէնէն աւելի աւերիչ եղած է, ժողովուրդը կը բնակի գետնափոր բնակարաններու եւ նոր շինուած փայտէ տաղաւարներու մէջ: Դահարլու եւ պայընտուր գիւղերուն մէջ, որոնք ամէնէն աւելի քանդուած էին, ժողովուրդը կը բնակի գետնափոր տուներու մէջ: Բաւական շինութիւններ եղած են նաեւ Ալեքսանդրովկա գիւղին մէջ. այս գիւղը կիսով չափ ապաստած էր, այնպէս որ շըրջակայ գիւղերէն բազմաթիւ բնակիչներ եկած ապաստանած են հոն:

Այս վիճակը ժամանակաւոր է. ժողովուրդը պէտք է ոեւէ կերպով անցընէ ձմեռը, գարնան սկսելու համար վերաշինութեան աշխատանքներուն: Լէնինականի մէջ շինուածանիւթի մեծ մթերք մը կը գտնուի, բայց ձմրան կարելի չէ որեւէ աշխատանք կատարել: Շինուածանիւթերը մթերուած են կառավարութեան կողմէ եւ չեմ գիտեր թէ ինչպէս պիտի գործածուին: Շատ հաւանական է որ կառավարութիւնը այդ նիւթերը ժողովուրդին տայ փոխառութեան ձեւով, երկար պայմանաժամով: Նոր շէնքերը պիտի ըլլան փայտաշէն եւ չիմէնթոյով, փոխանակ ցեխով շաղախուած պատերու՝ ինչպէս էր շարժէն առաջ:

Աղէտէն վերջ զանգուածային գաղթ տեղի ունեցաւ մասնաւորապէս դէպի Պաքու, Թիֆլիս եւ Պաթումի շրջակաները: Աւելի ներսերը գացողներ ալ եղան անշուշտ: Որոշապէս չեմ գիտեր թէ քանի՞ հոգի գաղթած են. 10-15,000էն աւելի ըլլալու է սակայն: Այս գաղթականներէն մեծ մասը պիտի վերադառնան գարնան, կը խորհիմ, որովհետեւ, ինչպէս ըսի, ձմեռուայ մտահոգութիւնն է որ ամէնէն աւելի պատճառ եղած է գաղթին: Գաղթողներու մէջ կան բազմաթիւ կիներ եւ տղաք, որոնց հայրերը մնացած են Լէնինական, իրենց գործին գլուխը: Գաղթին գլխաւոր պատճառներէն ձմեռն ու շարունակուող ցնցումները, որոնք մինչեւ վեց ամիս կը տեւեն, մասնագէտներու կարծիքով:

Շարժի միջոցին գիւղացիները բաւական անասուն եւ ցորեն կորմնցուցին: Բարեբախտաբար աշնանացանը կատարուած էր շարժէն առաջ: Գարնանացանի համար պահուած ցորենը մասամբ կորած է հողին խառնուելով եւ մասամբ ալ ազատուած: Շարժի միջոցին գիւղացիներու ցորենին մէկ մասը կը գտնուէր Արփա ջայի եզերքի ջաղացքները եւ ջուրէն քշուեցաւ: Գիւղացիները ըլլիֆէն ուզած են մանաւանդ ցորեն, հագուստ եւ ծածկոցներ (*պաթանիյէ*), այս պարագան ցոյց կուտայ թէ ամէնէն աւելի կարօտութիւն ունէին անոնք:

Մեծ եւ աւերիչ ցնցումներէն յետոյ շարունակաբար տեղի կ'ունենան փոքր ցնցումներ: 48 ժամ չէ անցած առանց ցնցումի, բայց բոլորն ալ անվնաս են եղած: Այս ցնցումներէն ամէնէն սաստիկը տեղի ունեցած է դեկտմ. 31ին. բաւական մեծ ցնցում մըն էր, որ սակայն, անվնաս անցաւ: կիսակործան պատեր միայն փլան:

ՓԱՐԻԶԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ

«Էքսէլսիօր» կը գրէ՝—

Ասիկա հին, շատ հին խնդիր մըն է:

Հին աւանդութեան մը համաձայն եւ փոխադարձութեան հիման վրայ, ֆրանսական կառավարութիւնն է որ կ'ապահովէ ծախքերը օսմանեան դեսպանատան, որ կը գտնուի 33, րիւ տը Վիլժիւստ:

Կառավարութիւնը այս շէնքին համար տարեկան վարձք կը վճարէ 75,000 ֆրանք, ասկէ զատ քարտուղարներու բնակարանի ծախքերը, դռնապանին ամսականը, շէնքին պահպանման ծախքերը եւն.:

Վարձակալութեան պայմանաժամը կը լրանայ 1927ին եւ կալուածատէրը չի կրնար երկարաձգել զայն կամ ընդունիլ նոյն պայմանները: Եւ որովհետեւ կառավարութիւնը չի կրնար նոր շէնք մը գտնել, ստիպուած է ընդունիլ յանձնումը: Տասնեակու տարուան համար նոր պայմանագրութիւն մը կնքուեցաւ (մինչեւ 1939 Հոկտ. 1) եւ վարձքը 200 հազար ֆրանքի բարձրացուեցաւ, տուրքերն ալ զատ:

Հետեւաբար կառավարութիւնը 1927 ին օսմ. դեսպանատան համար պիտի վճարէ.

200,000 ֆրանք վարձք,
2400 ֆրանք թոշակ դռնապանին,
10,000 ֆր. տուրք,
30,000 ֆր. թուրք քարտուղարներու բնակարանին համար,
50,000 ֆրանք նորոգութեան ծախք:
Գումար՝ 292,400 ֆրանք:

Դէշ բան չէ:

ԳՈՐԾԱԶԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

82.— ԿՐԱՄ

Շաբաթէ մը ի վեր այս տեղ ալ ծայր տուաւ գործազրկութեան տագնապը:

Նոր բանւոր շատ դժուարաւ կ'ընդունին. իսկ տեղ-տեղ կը դեղչեն: Ուրիշ տեղերու հետ բազդատելով դեռ Թշուառները չունինք: Անցեալ շաբաթ Լիոնի կողմէն երկու եղբայրներ հոս եկան եւ քանի մը օր պարապ մնալէ յետոյ, գործ գտան եւ կ'աշխատին: Այսօր ալ երիտասարդ մը եկաւ նիսէն, բոլորովին վհատած: Անցեալ տարի քիչ շատ դոհ էինք մեր վիճակէն: Այս նեղ օրերու մասին բնաւ չէինք մտածեր: Անցեալ տարուայ Հոկի պատուիրակներուն շուայլ խոստումներուն հաւատալով կը կարծէինք թէ 1927ին անպատճառ Հայաստան կ'ըլլանք: Ամէն ինչ սուտ է: Մենք մեր ամենավերջի սանթիմը չենապահեցինք Հայաստանին: Իսկ երեւանի վարիչները մեր ունեցած անկեղծ յոյսերը կը շահագործեն:

Աբա Տէր Վ'արդանեան

ՀԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՉԵՆ ՊԱԿՍԻՐ

ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆ.— *Ամէն կողմ անգրկեր են գործազրկութեան տագնապէն: Միջոցներ չկա՛ն: Առանձնք մեր շրջանը: 1924ին հիմնուած էր Զարդաց. Միութիւնը, որ մէկ տարիէ ի վեր անգործութեան դատապարտուած է: Ունի բաւական դրբեր եւ 20 կտորի չափ նուագի գործիքներ: Քանի որ միութիւնը կազմալուծուած է, ինչո՞ւ կը պահեն այդ գոյքերը: Լաւ չըլլա՞ր որ կա՛մ վերակազմուին, կամ արժէքը յատկացուի անգործ կարօտեալներու, քանի որ անոնց ամսավճարներով գնուեցան այդ գործիքները:*

Դեռ աւելին: Երեք տարի առաջ կազմուեցաւ Որբախնամ Մարմին մը, որը մէկ տարի վերջ իր հոգւոյն կարդաց: Սոյն մարմինը նպատակ ունէր տեղս գտնուղ անկարողներու օգնել նիւթապէս: Այլ եւ այլ ձեռնարկներով բաւական ղրաժալուխ մը հաւաքեցին. քանի մը փոխառութիւններ ըրաւ, ոմանք վճարեցին, ապառիկները կը մնան:

Այս Որբախնամի վարչութիւնը կազմող պարոնները (բացի երկուքէն) հոս են: Քանի մը անգամ ժողով գումարեցին որ վերսկսին իրենց գործը, բայց չկրցան: Իսկ ներկայ անհրաժեշտ պարագաներուն, Որբախնամի խօսքն անգամ չեն ըներ, եւ իրենց ունեցած հաշուետետրը եւ 500ի չափ պատրաստի գումարը կը մնայ Մալաթիոյ Կրթասիրացի մասնաճիւղին վարչութեան քով:

Հոկի մասնաճիւղի մասին դրել չարժէր, քանիներ սկսած են հրաժարինք կարդալ եւ մնացածներն ալ Հայաստանի Հայերուն է որ պիտի օգնեն, եթէ օգնեն:

Շիրակի աղէտեալներուն համար դրամ հանգանակեցին, իսկ հոս իրենց աչքերուն դիմաց քանիներ անտանելի վիճակ ունին:

Եթէ գործազրկութիւնը ժամանակ մը եւս տեւէ եւ շարունակուի անտարբերութիւնը, բազմաթիւ ընտանիքներ պիտի մատնուին լեռին էքսաւորութեան:

Տարագիրը ինք պիտի գտնէ իր ցաւին դարմանը: Թէմական Խորհուրդներէ եւ ազգային վերին մարմիններէ օգուտ չկայ:

Մալաթիացի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԻՒ-ԵՕՐՔԻ ԵՐԵՔ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԸ ՓԱԿՈՒԱԾ.— Ժամանակին գրեցինք թէ Ամերիկայի մէջ բուռն պայքար մը կը մղուի այն թատերդութիւններուն դէմ, որոնք «բաց» տեսարաններ կը պարզեն: Այս «անբարոյական» ներկայացումներուն դէմ պայքարը լուրջ հանդամանք մը առած է:

Նիւ-Եօրքէն հասած հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ ոստիկանները մտած են երեք թատրոններէն ներս, և ոստիկանատուն առաջնորդած են հեղինակ երը, դերասանները, դերասանուհիները, անօրէնները: Այդ երեք թատրոններուն մէջ կը ներկայացուէին «Սեռը», «Բանտարկեալ կինը» և «Անարատ մարդը» խաղերը, որոնք կը թուին թէ «կը վնասեն ընկերային բարոյականին» և ամօթի մարդկային զգացումին»: Սակայն մեծ յուզում պատճառած է այդ դէպքը քաղաքին թատերական շրջանակներուն մէջ, և մեծ թատրոններու տէրեր կը խորհին միջոցներ ձեռք առնել գտնելու համար իրենց ազատութիւնը:

ԵՐԲ ՍԻԱՀԱՂԸ ՀՆԱՆԱՅ, ՀԱՒԻՐԸ ԿՐ ԿԱՆՉԵՆ.— Մօնթէսոնի մէջ, Ալֆրէտ Ֆուք, միևնակուկ մարդ մըն էր, եւ կ'ապրէր շէնքերը ներկելով: Ուրբաթ իրիկուն տանը ճամբուն վրայ հանդիպեցաւ երկու ճամբորդ մանկամարդ կիներու, եւ հրաւիրեց իր տունը՝ պարզապէս ասոնց ծանօթանալու համար: Մինչեւ իրիկուն խօսեցան ու խնդացին: Երբ քունը եկաւ, Ֆուք քնացաւ: Սակայն կէս գիշերին, երբ աքաղաղը դեռ չէր խօսած, երկու կիները տունը պարպեցին, «ղըմիկը առան տարան»: Առտուն միայն մեր աքաղաղը իմացաւ պատահածը, զղջաց եւ համոզուեցաւ որ պէտք է միշտ արթուն ըլլալ ըլլալ, ինչպէս կ'ըսէ Յիսուս:

ԱՂՋԻԿ ՄԸ ՈՐ ԿՐ ՓԱԽՑՆԻ ՄԱՆՉ ՄԸ.— Ռումանիոյ մէջ 23 տարեկան աղջիկ մը կը սիրահարի 16 տարեկան մանչու մը: Առտու մը կը սպասէ սիրականին ճամբուն վրայ, եւ կառքով կը փախցնէ զայն անծանօթ վայր մը: Փախստականները դեռ չեն գտնուած:

*ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Նիւ Եօրքի մէջ, խումբ մը արուեստագէտներ հաւաքուած էին իրենց պանդոկին մեծ սրահը ու կը զուարճանային: Յանկարծ երկու զողերը

Գործադիր կոմիտէն այս առթիւ կը հրատարակէ կոչ մը ուղղուած բոլոր երկիրներու աշխատաւորներուն եւ ընկերվարականներուն: Պարզելէ վերջ Զինաստանի եւ կեդր. Ամերիկայի կացութիւնը, Գործադիր կոմիտէն կը հրաւիրէ բողոքել անգլ. եւ ամերիկեան աշխարհակալութեան դէմ: Յետոյ մատնանիշ կ'ընէ Իտալիան, որ Ալպանիան գաղթավայրի վերածեց, հիմա ալ կը փորձէ իր ղեկավարութեան տակ միացնել Հունգարիան, Ռումանիան եւ Պուլկարիան՝ Եուկօսլաւիոյ դէմ: Պալքաններու մէջ կարծես թէ կը կրկնուի 1914ի կացութիւնը: Աշխարհակալութիւնն ու ֆաշիզմը ձեռք ձեռքի տուած, ամէն տեղ կը սպառնան աշխարհի խաղաղութեան: Ազատութեան համար պայքարը ամէն տեղ կապուած է խաղաղութեան պայքարին հետ: Մարդկութեան ախոյեան բանուոր դասակարգը պէտք է ձեռք բերէ ժողովուրդներու համար ազատութիւնը և մարդկութեան համար խաղաղութիւնը:

Անկցի՛ն սպառազինումները:

Կեցցէ՛ Միջազգային Ընկերվարութիւնը:

Գործազրկութիւնը կը նուազի

Սէնի նահանգին մէջ կատարուած քննութիւն մը կը ցուցընէ թէ նպաստի համար դիմում կատարող անգործներու թիւը արագօրէն աճած է Յունուարի ընթացքին, 13,222էն (Դեկտ, 31) բարձրանալով 44,524ի (31 Յունուար): Ուրեմն, գործազրկութեան տագնապը սաստկացած է Յունուարի ընթացքին: Բայց Յունուար 26էն սկսեալ, նպաստընկալներու արձանագրութիւնը այն տպաւորութիւնը կը ձգէ թէ տագնապը կորսնցուցած է իր սաստկութիւնը:

Այս քննութեան առթիւ, նորէն ուշադրութիւն գրաւած է օտարականներու խնդիրը, ինչպէս կ'երեւայ Աշխատանքի Նախարարին նոր հրահանգէն, որ հրատարակուած է քիչ անդին:

Նպաստի բաշխման առթիւ, երեւան հանուած է որ օտար բանուորներէն շատեր կանոնաւոր թուղթեր չունին: Եւ որովհետեւ անոնց մեծ մասը ո՛ր եւ է ընտանեկան կապ չունի, բաղդատաբար դիւրին եղած է զանոնք հեռացնել մայրաքաղաքէն, կա՛մ ուրիշ տեղերու մէջ գործ գտնելով եւ կամ իրենց երկիրները դարձնելով: Այս կերպով, կարելի եղած է պակսեցնել նպաստընկալներու թիւը:

Սէնի Տեղաւորման Գրասենեակի վարչական յանձնախումբը քննութիւն մը կատարած է ճաշարաններու, պանդոկներու եւ սրճարաններու մէջ աշխատող օտարականներու մասին: Հաստատած է որ քննութեան ենթակայ 50 պանդոկներու 7924 պաշտօնեաներէն միայն 1093ը օտար են (13 առ հարիւր): Ընդհանուր համեմատութիւնը 43 առ հարիւրը չանցնիր: Դարձեալ, հաստատած է որ 50 սրճարաններու եւ ճաշարաններու 3910 պաշտօնեաներէն 825ը միայն օտար են, այսինքն 21 առ հարիւր: Իսկապէս օտար (իտալական, յունական, չինական) ճաշարաններուն մէջ օտարներու համեմատութիւնն է 77 առ հարիւր: Թաղամասի վրայ բաշխելով, այս ճիւղերուն մէջ ամէնէն շատ (16 առ հարիւր) օտար կը գտնուի Շան զ'Էլիզէ եւ Ավընիւ տը լա կրանտ Արմէ:

Ընդհ. ներում Անգլ. Նահանգներու մէջ

Էնկիւրիի կառավարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստած է, որուն համաձայն ներում պիտի շնորհուի փախստական ապստամբներուն: Օրինագիծին տրամադրութիւններն են.—

Ա. Մինչեւ այս օրէնքի հրատարակութեան թուականը պաշարման շրջանակին մէջ գործուած բոլոր յանցանքներու տէրերուն մասին ի բացակայութեան տրուած վճիռներուն գործադրութիւնը ներման արժանացած է: Անոնց դէմ օրինական հետապնդում պիտի չկատարուի այլ եւս: Բ.— Այս ներումէն չեն օգտուիր անոնք որ ապստամբութեան գործնապէս մասնակցած եւ կամ ապստամբութեան դրդիչ ու քաջալերիչ եղած են, որոնց անունները պիտի ճշդուին ներքին գործավարութեան կողմէ եւ պիտի վաւերացուին գործավարներու խորհուրդէն: Ներման չեն արժանանար նաեւ պատուոյ բռնաբարութեան յանցանքո/ ամբաստանեալ եւ կամ ի բացակայութեան դատապարտեալները: Գ.— Երկրորդ յօդուածին մէջ չնշանակուած այն բոլոր անձերը, ըլլան անոնք Թուրքիոյ հանրապետութեան սահմաններուն մէջ կամ դուրսը, եթէ տեղական կառավարութեան չհաղորդեն թէ՝ պաշարման շրջանակին մէջ օրէնքին հրատարակութեան թուականէն մինչեւ երկու ամիս վերադարձած են, իրենց երկիր ներման իրաւունքը կորսնցուցած կ'ըլլան:

Ըսմէթ փաշայի յայտարարութիւնները

Կիրակի օր Էնկիւրիի մէջ բացուեցաւ առեւտրական եւ ճարտարարուեստական սենեակներու համաժողովը: Այս առթիւ խօսք առաւ վարչապետ Ըսմէթ փաշա եւ թուեց կառավարութեան եւ ժողովուրդին պարտականութիւնները՝ յաջողելու համար ներկայ տնտեսական պայքարին մէջ:

Շեշտեց թէ տնտեսական օրէնքները բարեփոխուած են կարելիութեան սահմանին մէջ եւ պարագաներուն համաձայն: Վերջին երեք տարուան ընթացքին ձեռք բերուած արդիւնքները ապագային համար յոյսեր կը ներշնչեն:

Ֆրանսա եւ Յունաստան

Աթէնքէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ արտաքին նախարար Պ. Պրիան Փարիզի հելլէն դեսպանը չէ հրաւիրած Ֆրանսայի Նախկ. պատերազմիկներուն կողմէ տրուած հացկերոյթին, մինչ Ռումանիոյ եւ Եուկօսլաւիոյ դեսպանները հրաւիրուած էին: Այս պարագան խոր տպաւորութիւն գործած է ամբողջ Յունաստանի մէջ: Թերթերը կը գրեն թէ Յունաստան պարզապէս բռնադատուեցաւ Ֆրանսայի կողմէ մասնակցելու մեծ պատերազմին եւ թէ Մակեդոնիոյ ճակատին վրայ հելլէն բանակը մեծ ծառայութիւն մատոյց դաշնակիցներուն: Ու Ֆրանսայի այս վերաբերումը պարզապէս դաւաճանական արարք մը կը նկատեն: «Ֆրանսա, կ'ըսեն, երբեք չէ ներած մեզ մեր անգլիասէր քաղաքականութիւնը եւ Իտալիոյ հետ լաւագոյն յարաբերութիւններ ունենալը»: Դեսպանին հրաւիրուած չըլլալուն պատճառն ալ այս կը նկատուի:

Նաւային զինաթափութիւնը

Ինչպէս գրեցինք, Նախագահ Քուլիճի հրաւէրը՝ նաւային զինաթափութեան համար Ուաշինկթընի մէջ նոր ժողով մը գումարելու մասին, շատ գաղջ ընդունելութիւն գտաւ Ֆրանսայի մէջ: Նախարարական խորհուրդը զբաղեցաւ այս հարցով եւ արտաքին նախարար Պրիանի պաշտօն յանձնեց պատասխան մը խմբագրել: Ընդհ. կարծիքը այն է թէ ֆրանսական կառավարութիւնը մերժողական պատասխան պիտի տայ, առարկելով որ արդէն Ազգերու Դաշնակցութիւնը կը զբաղի այդ խնդրով եւ աւելի լայն չափերով:

Իտալիոյ մէջ ալ Մուսօլինի մամնաւորապէս զբաղած է այս խնդրով եւ տեսակցութիւն մը ունեցած է ծովային սպայակոյտի պետ ծովակալ Աքթոնի հետ: Իտալիա եւս շատ խանդավառուած չէ Նախագահ Քուլիճի հրաւէրով:

Անգլիա եւ Ճափոն վերապահ դիրք կը բռնեն: Եթէ Իտալիա եւ Ֆրանսա մերժեն ժողովին մասնակցիլ, Նախագահ Քուլիճ պիտի հրաւիրէ միայն Անգլիան եւ Ճափոնը՝ կազմելու համար եռեակ համաձայնութիւն մը:

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, Ճափոնի կառավարութիւնը Նախագահ Քուլիճի առաջարկները ընդունելու համար պայման կը դնէ, որ Անգլիա լքէ Սինկափուրի նաւային խարիսխը եւ Միացեալ Նահանգներն ալ քանդեն Հավայի կղզիներու իրենց ամրութիւնները: Հանրային կարծիքը հակառակ է եռեակ համաձայնութեան եւ կը պահանջէ որ Ճափոն աւելցնէ իր յածանաւերու քանակը:

Օտարի հետ ամուսնացած Ֆրանսուհիները

Տեղական թերթերը առնեն մը ի վեր ուշադրութիւն կը հրաւիրեն օտարներու հետ ամուսնացած Ֆրանսուհիներու «դժբախտ» կացութեան վրայ: Ներկայ վիճակով, այդ ֆրանսուհիները կը կորսնցնեն իրենց հպատակութիւնը, եւ ենթակայ են օտարներու յատուկ սահմանափակումներուն, մինչեւ անգամ ինքնութեան թուղթ առնելու, 375 ֆրանք վճարելով:

Այս կացութիւնը դարմանելու համար օրինագիծ մը պատրաստուած էր 1916ին, որ կը քաշքշուէր ժողովէ ժողով: «Մաթէն» կը գրէ թէ օրինագիծը շուտով լոյս աշխարհ պիտի տեսնէ, եւ այսօր իսկ հարցապնդում պիտի ըլլայ երեսփ. ժողովին մէջ: Որոշուած է Ջատիկէն առաջ քուէարկել օրէնքը, որուն համաձայն այսուհետեւ օտարի հետ ամուսնացած Ֆրանսուհին չպիտի կորսնցնէ իր հպատակութիւնը եւ իր զաւակները իսկական Ֆրանսացի պիտի ըլլան:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻՃԱԶԻ նախկին Թագաւոր Շէրիֆ Հիւսէյին, որ ժամանակէ մը ի վեր Կիպրոս կը գտնուի, մահամերձ է:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

կիրակի 20 փետր. գիշերը ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ

փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ. և 8 ՊԱՏԿԵՐ

կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն:

Տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Եռագոյն» խումբի ժողովը Ուրբաթ 18 Փետր. ժամ 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Կուկունեան» խումբի ընկերային հանդիսութիւնը Հինգշաբթի 17 Փետր. ժամը 8.30ին, 127—129 Rue Boileau, Լմիլ Զօլայի վերնայարկը: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները: Պիտի խօսի Ընկ. Ա. Աբօեան:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Կայծակ» խումբի ժողովը վաղը՝ Դշ. երեկոյ ժամը 8.ին, խումբի սրահին մէջ:

ՅԱՐԴԻՈՂԻ գրական երեկոն, առաջիկայ հինգշաբթի, 17 փետր. ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշարանը: Ձեռնադատութիւն՝ կեավուրեանի գրածներուն: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԼԱ ԿՈՏԻՆԻԷՌ, Վ. Թ.— Կրկին գրուեցաւ երկուքին համար ալ: Թիւրիմացութեան արդիւնք է:

ՊԱՐԻ, Հ. Ն.— Կը խնդրուի փութացնել պատասխանը:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

ՍԷՆ ՌԱՄՊԷՐ-ՏԱԼՊՕՆ, Ա. Գ. — Դրկեցէք 15 ֆր.:

ՄԱՐԹԻՒԳ, Ա. Խ.— Նոյնպէս:

ՊՕԼԷՆ, Գ. Զ.— 80 Av. Péreire, Asnières (Seine).

ՄԱՐՍԷՅԼ, Յ. Մ.— Ստացանք 38 ֆր.:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Թ. Կ.— Ստացանք 38 ֆրանք:

ՆԻՍ, Յ. Տ.— Ստացանք 70 ֆրանք:

ՇԱԹԻՅԵՕՆ, Թ. Գ.— Ստացանք 35 ֆրա՛ք:

ՍԱՐԲՕՍ, Ս. Փ.— Ստացանք 20 ֆր., ղրկեցէք 15 ֆր.:

ԼԻՈՆ, Յ. Դ. — Ստացանք 1000 ֆր.: Կարգադրեցինք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եօզկատցի դեղագործ Յակոբ Շիշմանեանի ծարսը Անուշ Շիշմանեան, կը փնտռէ իր ազգականներէն Եօզկատցի Իսկէնտէր Շիշմանեանը եւ Նիւեօրքէն Հայկազուն Տատրեանը, իմացնել՝ Anouche Chichmanianի, 5, Rue Bonnet- Arnouville-les-Gonesses.

Կը խնդրուի Ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել:

— Սիրայի (Յունաստան) որբանոցէն Յովսէփ Թօփալեան, որ 4 ամիս առաջ Ֆրանսա եկած էր Ամերիկա երթալու համար: Կը կարծուի թէ Սէն Շամօնի շրջանը կը գտնուի: Իմացնել V. Varbedianի, 41 Rue de St. Cloud, Billancourt (Seine):

— Տիգրանուհի Միկինեան կը փնտռէ իր ամուսինը Ամասիացի Յովհաննէս Միկինեան որ Իզմիրի ջարդէն վերջ Թուրքերու կողմէ Ուշակի մէջ զինուորագրուած էր: Տեղեկացնել՝ խմբագրութեան:

— Կեսարիոյ Ռումտիկին գիւղացի Լուսաբեր Կէօպէլեան, որ Ուրիայէն Ֆրանսա եկած է, կը փնտռէ իր եղբայրը Տիգրան Կէօպէլեան, որուն Նիւ-Եօրք ըլլալը կը կարծուի:

Տեղեկացնել՝ Edouard Kassian pour Artinian Khatcher, Cité Verminck No. 143, Croix Sainte, Martigues (B. D. R.) France:

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ԿՈՉ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ գրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne 138 Rue Etienne Dolet, Alfortville.

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ Ամէն կարգի ելեքտրական գետեղումներ, ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու եւն. նորոգումներ:

ԿԸ ՇԻՆԷ Անթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց շնորհիւ կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրները, օրուան լուրերը:

M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (13

Tél: Goblins 52—18. Metro Italie

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-

„ԳՈՒՍԱՆ"Ի ՀԱՄԵՐԳԸ

«Գուսան» երգչախումբի Ա. Սէնֆօնիք համերգը՝ 20 փետր. կիրակի երեկոյ ժամը 9ին Salle d'Horticulture, 84 rue de Grenelle, մասնակցութեամբ Օրէնտի սէնֆօնիք օրքէսթրին եւ յայտնի երգիչներու: Յայտագրի մէջ հայկ. եւ եւրոպական գործեր: 80 հոգի մասնակցողներ: Գին՝ 30, 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Տրամադրելի ժամեր ունի իր տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:

Դիմել՝ Chaville 10bis Rue des Trois Champtiers Օր. Ա. Տէր Կարապետեանի:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մանաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՏԻԿԻՆ ԱՏՐԻԷՆ

ԴԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌ

Կանանց գլխարկի ձեւափոխութիւն, պատրաստ եւ չափու վրայ խիստ դիւրամատչելի գիներով, ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2ուկէսէն 7, հասցէ 243 Rue St- Honoré, Paris (1er):

Բ. յարկ աջ կողմ

Վարձու են 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար: Դիմել՝ Տիկ. Շահպազի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէնպուրկի պարտէզի դիմաց:

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux

Médaille d'argent

Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆԻ

Աշխատակցութեամբ

Կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթային, վեներական հիւանդութիւնները: Երակալայնութիւններու (varices) հիմնական դարմանում առանց գործողութեան:

Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2.8, Կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:

142 R. DU FB. St. DENIS

Կառ տը լ'Էսթի մօտ, Հեռաձայն՝ Nord 31—49:

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմի առաջին դուռ)

Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ

հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73 - 38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր

ԱՌ. 10էն 1,30 — 8

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհ Ա. Ահարոնեան 25 ֆրանք, գային ջոջեր, Յ. Պարոնեան Ասպետ Լիպարիտ (պատմ. վէպ) Վ. Քիւրքճեան 40, սիս կամ Վ. Վարժուհին, Ս. Տ. 15, Աւետարանները (Զորս) Լոնդ. եպսկ. Դուրեան 12.50, Բառարան հայ-գաղ. Լուսինեան 60, Բառարան գաղ. հայ. պարեան 60, Գիւղը, Համաս 30, Երգարան (Արարատ) գր ... նի 12.50, Երգարան ժող ... կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Հրդաւոր աղջիկը եւ իր գ ... նիքը, Սարուխան 25, Խո ... Հայերէկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօսակց ... թիւն հայ-գաղ., հայերէն հն ... ներով 15, Խօսակց. հայ-ան ... հայերէն հնչումներով 15, Խօս ... հայ-ռուս. հայերէն հնչումն ... 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հ ... հին գեղարուեստի վարպետ ... Կ.Յ. Բասմաջեան 15, Հայաստ ... (հին) քարտէսը 1.50, Համբ ... հայրենի գրոյցներ, Ա. Ահար ... եան 25, Նարեկ աշխարհաբ ... գարե. եպսկ. Խաչատուրեան ... Նամականի ընդարձակ ընտ ... կան-առեւտրական 15, Պատ ... թիւն Հայոց պատկերազարդ ... տարի, Բասմաջեան 7.50, Պ ... մութիւն Հայոց պատկերազ ... Պալասանեան 30, Պիւրիտան ... աշտարակին հերոսը, Մ. Զէյ ... 2 հատոր 25, Ռուսահայերի ... սարակ. զարգացումը 1901— ... 65, Բանաստեղծութիւն Յ. ... մանեան 30, Սամսոնիկ եւ Տր ... 12.50, Սիմոն եւ Մաուի 6 հա ... 40, Ցախսարիկը (Զաւը գ ... 16, Քամելիազարդ կինը ... Քրիստափոր Միքայէլեան Ա ... հարոնեան 12.50, Ֆրանսա ... տարեգիրք 1927ի 20, Laro ... (Petit, Diction éditionnaire, 19 ... 40 ֆրանք:

Գրատանս մէջ կը գտնուին ... հայերէն ամէն տեսակ գիրք ...

Ֆրանսայի եւ գաղթավայ ... րու համար փոստի ծախ ... մեր վրայ է:

Հասցէ Librairie BALEN ... 233 Fbg. St- Martin, Paris 10

ՍԱԿԱՐԱՆ

14 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթեռլին,	L. St.	[illegible]
Տոլար,	Dollar	[illegible]
Մարք (ոսկի)	100 Mark	[illegible]
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	[illegible]
Թրք. ոսկի	» or	[illegible]
Մէճիտիէ	Médjidié	[illegible]
Լէվա 100 հատը	Léva	[illegible]
Տրախմի »	Drachme	[illegible]
Լիր »	» Lire	[illegible]
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	[illegible]
Զուից. »	Frc. Suisse	[illegible]
Լէյ 100 հատը	Ley	[illegible]
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	[illegible]

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	[illegible]
» II	»	[illegible]
» III	»	[illegible]
Թուրքիոյ երկաթ.	Lots turcs	[illegible]

Comptoir Parisien de change et de Cr... 80, Rue Lafay...

IMPRIMERIE - MASSIS - EDIT...
208bis, Rue Lafayette Paris (...

Le Gérant : H. TEURNI...

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ՍՈՒՐԻԱ		20 դ.	40 դ.
ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration Խմբագրատուն : 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

16 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 262

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԵՌՔ ՁԵՌՔԻ ՏԱԼՈՎ

Ամէն անգամ որ առիթ ունեցած ենք խօսելու գործազրկութեան հետեւանքներուն վրայ, միշտ շեշտած ենք, թէ ինքնագործունէութեամբ կատարուած աշխատանքներն են որ իրական արժէք ունին։

Այս պարագան ճիշտ է նաեւ ազգային-հանրային կեանքին բոլոր արտայայտութեանց համար, մանկապարտէզի մը, ակումբի մը բացումէն մինչեւ ընդհանուր կազմակերպութիւն մը։ Կեդրոնները կրնան աջակցիլ։ Գործեր կան որ անոնց հետ կապուած են։ Բայց, իր կրցածը չընել եւ սպասել որ հեռաւոր սուրբեր օգնութեան հասնին, կը նշանակէ բերանը հովին բանալ, մանաւանդ այս օտար ափերուն վրայ։

Գործազրկութեան առթիւ, մենք զանազան առաջարկներ ըրինք։ Ամէնէն առաջ, թելադրեցինք համաժողովրդական մարմին մը կազմել, որպէսզի կազմակերպէ անմիջական օգնութեան՝ անգործներու տեղաւորման եւ յարմար տեղափոխութեանց գործը։ Զգուշացանք հատուածական հակումներէ, եւ ասպարէզ հրաւիրեցինք բոլոր իրաւասու եւ ընդունակ տարրերը։ Եւ եթէ առարկեցինք Հօկին դէմ, պատճառը այն է որ, այդ կոմիտէն չափազանց հանրածանօթ է իր շահատակութիւններով եւ մութ արարքներով, հետեւաբար անարժան՝ այսպիսի գործի մը խառնուելու։ Մանաւանդ որ, իր «ծրագրէց դուրս է զբաղուել գաղութահայ աշխատաւորութեան ներքին կեանքով», ինչպէս կը բացատրէ իրենց կոչնակը։ Միւս կողմէ գաղտնիք չէ թէ անոնք ո՛ւր պիտի առաջնորդեն իրենց հաւատացող աշխատաւորները։ Դարձեալ իրենց օրկանն է որ կը խրատէ. «Նրանք (հայ գործաւորները) պիտի սովորեն զատել դեղին սենդիկաները գործաւորների շահերը իրօք պաշտպանող կարմիր սենդիկաներից։ Նրանք պիտի դաշնակներին թողնեն դեղին սենդիկաները»։

Թողո՛ւնք այս կէտը, որ շատ հեռուները պիտի տանէր մեզ, մանաւանդ եթէ թարգմանէինք կարմիր սէնտիկաներուն կոչերն ու հրատարակութիւնները, «Իւմանիթէ»ի բացատրակա՛ն խմբագրականներով։

Կը թուի թէ չպիտի կազմուի այդ երանելի կեդր. մարմինը։ Չպիտի ունենանք օրկան մը, որ յատկապէս նուիրուի այս գործին։ Ատոր փոխարէն, գաւառներու մէջ կը նշմարուի շարժում մը, կազմելու տեղական յանձնախումբեր։ Երէկ այս կարգի լուր մը առինք Սէն-Շամօնէն, ուր հարիւր հայրենակիցներ ժողովի կանչուեր են, եւ որոշուեր է կազմել «կարօտեալներու օգնութեան մարմին» մը։ Մարսէյլի մէջ, անցեալ շաբթու խումբ մը աշխատաւորներ, ճարահատ, ձեռնարկեր էին միթինկ մը սարքելու, Բարեգործականէն եւ պահանջելու համար գաղթականներուն յատկացուած 75-80,000 ֆրանքը։ (Այս գումարը կը պահանջէ, նաեւ, Փարիզի մէջ Հօկի ձեռքով կազմուած կոմիտէն, մասնաւոր բանաձեւ մը քուէարկած ըլլալով...)։ Այստեղ, Պուա-Քոլոմպ-Անիէռի մէջ ալ ձեռնարկ մը փորձուած էր։ Կոչ մըն ալ ստացանք Փօն տը Շէրիէն։

Կը հետեւի թէ՝ հայ աշխատաւորները զգաց են ուղիղ ճամբան, եւ իրենց գլխուն ճարը կը նային ինքնագործունէութեամբ։ Կ՚ընեն ի՛նչ որ կրնան, գոնէ իրենց շրջապատին տառապանքը մեղմացնելու համար։

Ծափահարելով փոխադարձ օգնութեան այս ձեռնարկը, պիտի թելադրէինք որ ամէն տեղ ալ ընդհանրանար նոյն ձեւը, իբրեւ ամէնէն գործնական միջոցը։ Այդ Յանձնախումբերուն մէջ գործօն դեր կրնան կատարել մասնաւորապէս Հայրենակցական Միութիւնները։ Եւ յանձնախումբերը չպիտի սահմանափակուին դրամ հաւաքելով եւ «կարօտեալ»ներուն բաշխելով, այլ պիտի ջանան գործ գտնել անգործին, ուսումնասիրել տեղական պայմանները, թղթակցիլ հարեւան շրջաններու քոյր կազմակերպութեանց հետ եւլն.։ Թերթերը ամէն օր անհրաժեշտ տեղեկութիւնները կուտան այս տագնապին ելեւէջներուն, իւրաքանչիւր շրջանի կացութեան, գործի հաւանականութեանց մասին։ «Յառաջ»ի հարցարանը թանկագին ուղեցոյց մըն է, այս տեսակէտով։ Այդ յանձնախումբերուն կ՚իյնայ լրջօրէն սերտել դաշտային աշխատանքներու խնդիրը, որ սեղանի վրայ է եւ որմէ մեծապէս պիտի կրնան օգտուիլ մեր գիւղացիները։

Երբ ամէն տեղ ծնունդ առնեն այսպիսի մարմիններ, ազգային օրկանները, թէ տեղին վրայ եւ թէ Փարիզի մէջ, պիտի մղուին լրացնելու պակասը, եթէ չեն ուզեր սեւ խաչ մը քաշել իրենց գոյութեան վրայ։ Պէտք է ձեռք ձեռքի տալ եւ գործել, որպէսզի արթննան բոլոր քնացողները, մանաւանդ անոնք որ կը հառաչեն ու կը յօրանջեն գրասենեակներու մէջ, փորը կուշտ, կռնակը տաք։

Զանազան դիմումներու առթիւ, տեղացիները, քաղաքապետ, ոստիկանապետ կամ գործատէր, կը հարցնեն թէ «Դուք տէր-տիրական չունի՞ք, մարմին մը չկա՞յ որ հոգայ ձեզ»։ Թող հաստատեն թէ կա՛յ եւ ընդունակ է գործելու։ Իսկ ամէնէն առաջ՝ աշխատաւորները եւ անոնց իրական բարեկամները պիտի շարժին, ամէն ո՛ւր որ ազդած է տագնապը։ Եւ այս՝ ոչ թէ աղմուկ հանելու եւ փառք շահելու, այլ իսկապէս գործ տեսնելու համար։

Գործազրկութիւնը փորձի — եւ փորձութեան — շրջան մըն է, զատելու ցորենը որոմէն, եւ սթափեցնելու աշխատաւորները։ Միեւնոյն ատեն, այս տագնապը պատեհութիւն մըն է, համախմբելու բոլոր ցիրուցան տարրերը, եւ ապագայ գործակցութեան մը հիմերը դնելու։ Տագնապը կրնայ անցնիլ վաղը. բայց եթէ մեր հայրենակիցները նորէն շարունակեն իրար չէգոքացնել կամ իրենց պատեանին մէջ կծկուիլ, «ինծի՞ ինչ, պրար» մոլալով, գղջացողները Փարիզի, Մարսէյլի կամ Լիոնի ջոջերը չպիտի ըլլան, ոչ ալ կարկտան Հօկերը,

Միշտ ձեռք ձեռքի, ամէն ճակատի վրայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԽԵ՛ՂՃ ՄԱՐԴԻԿ...

Պատուելի Ջօլանեան ծերակուտական Քինկի ուղղած նամակին առթիւ, փորձեր է արդարացնել ինքզինքը, յայտնելով թէ ո՛ր եւ է նեղութիւն չ՚զգար։ Եւ յետոյ կ՚աւելցնէ.

«Պ. Քինկի կողմէ ինծի գրկուած նամակը այնքան դաշնակցական է տրամադրութեամբ եւ ոճով, որ բնաւ պիտի չզարմանամ, եթէ վաղը մէջտեղ ելլէ, թէ զայն գրողը Պ. Գարատաշեանն է եւ զայն ստորագրողը Պ. Քինկը»։

«Հայրենիք» դիտել կուտայ այս անճո՛ւնի քսութեան առթիւ.

—«Եթէ Դաշնակցութեան տրամաբանութիւնը եւ ոճը այնքա՛ն զօրաւոր են, որ կարող են ստրգել ամերիկեան ծերակուտականի մը իսկ նամակին մէջ, ատիկա միայն պատիւ կը բերէ Դաշնակցութեան եւ աւելորդ անգամ մը եւս կը ցուցնէ անոր բռնած դիրքին ճշդութիւնը եւ զօրութիւնը։ Իսկ եթէ Գարատաշեան կրցած է այնքա՛ն վստահութիւն ներշնչել ամերիկեան Ծերակոյտի անդամներուն, որ անոնք ընդունակ դարձած են նամակներ ստորագրելու՝ առանց իսկ գանոնք կարդացած ըլլալու, այդ ալ մեծ պատիւ մըն է Պ. Գարատաշեանին եւ աւելորդ վկայութիւն մը՝ անոր քաղաքագիտական արտակարգ կարողութեանց։»

"ԱԶԱՏ ԵՒ ԱՆԿԱԽ,, ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Հայաստանի կառավարութիւնը Վէդի-Բասարի Թուրք դպրոցներուն համար Ատրպէճանէն ապսպրած է թուրքերէն լեզուով քարտէսներ, մանկավարժական գիրքեր և ամսաթերթեր։ Սակայն Ներքին-Ախտայի մէջ հայ գիւղացիները արցունք կը թափեն որ դպրոց մը չունին իրենց 130 աշակերտներուն համար, ոչ ալ ջուր՝ խմելու։

*** Երաժշտագէտ Ա. Սպենդիարեան հրաւէր ստացած է հեղինակել « Անդրկովկասեան Հանրապետութիւններու Դաշնակցային քայլերգ»ը, որ իր մէջ միացնէ Ատրպէճանի, Հայաստանի եւ Վրաստանի ժողովրդական մօթիֆները։ (Ռուսական պո՞րշ պիտի չհնուի թէ երգ։) Այդ քայլերգը պիտի նուագուի դաշնակցային հանդիսական տօներուն։

Նպաստ Հրեաներուն.— Էջմիածինի Փոքր-Շահրիար գիւղին Հրեաներուն որոշուած է 3000 րուբլիի փոխատուութիւն ընել՝ տեղափոխման եւ տեղաւորման հիմնադրամէն։

Շիրակի վերաշինութեան համար.— Ալեքսանդրապոլի վերաշինութեան աշխատանքներուն համար, որոնք պիտի սկսին, առաջիկայ գարնան, Հայաստանէն արտասահման մեկնած են Գասպարեան եւ ճարտարապետ Մալխասեան, կատարելու՝ անհրաժեշտ գնումները, մօտ 50 հազար տոլարի։

Մուկերը.— Դիլիջանի բոլոր գիւղերուն մէջ մուկերու բանակ մը արշաւելով, մեծ վնասներ հասցուցած է ցանքերուն։

600 ՅՈՅՆ ԳԵՐԻՆԵՐ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ՄԷՋ.— Յոյն կառավարութեան կողմէ Թուրքիա ղրկուած մասնաւոր յանձնախումբը Մէրսինէն Յունաստան վերադարձուցած է 50 քաղաքական գերիներ, որոնք կը գտնուէին Էրզրումի մէջ։ Գերիները կը յայտնեն թէ 600 գերիներ ալ կը գտնուին դեռ Թուրքիա։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Սուրիան պարպելու խնդիրը

Զախակողմեան «Սուառ»ի մէջ, Փիէռ Պօնարտի, որ ուսումնասիրութիւններ կատարած է Թուրքիոյ, Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մէջ, Իզմիրի վերագրաւումէն ի վեր, բուռն կերպով կը բողոքէ Սուրիան պարպելու մտադրութեան դէմ։ Իր կարծիքով, այդ խնդիրը լոկ սուրիական չէ, այլ համիսլամական։ «Սուրիան ձգել՝ երբեք չի նշանակեր Սուրիացիները փրկել արեւմտեան ազգերու լուծէն եւ արեւմտեան ծանր ժառանգութիւններէն։ Այլ՝ կը նշանակէ խրախուսել ամէնէն կատաղի եւ ոչ-ժողովրդավար ազգայնականութիւնը։ Կը նշանակէ ժողովուրդները յանձնել աւատապետներուն, որոնք մէկ հարուածով Տիւրզիները, Սուրիացիները եւ Ալեվիները պիտի վերադարձնեն հարստահարութեան եւ գերութեան ամէնէն տխուր շրջաններուն։ Կը նշանակէ ասպարէզը բաց թողուլ տասը բախտախնդիրներու առջեւ, որոնք ամբողջ երկիրը, Ալեքսանդրէթէն մինչեւ Տիւրոս եւ Պէյրութէն մինչեւ Սուէյտա պիտի վերածեն ջարդի եւ մահուան դաշտի մը։ Կը նշանակէ Մարոնի քրիստոնեաները դատապարտել փրկութեան գօտիներ փնտռելու, մինչեւ որ Իսլամները ծովը նետեն զիրենք եւ աւարի տան իրենց տուները։»

Յօդուածագիրը կը բողոքէ նաեւ Սուրիոյ հոգատարութիւնը Իտալիոյ յանձնելու ծրագրին դէմ։ «Ինչ որ մենք չկրցանք ընել, Իտալիան երբեք չպիտի կրնայ ընել։ Գերմանիան շատ աւելի յարմար է. իսկ Իտալիոյ առջեւ խոնարհիլ եւ խոստովանիլ մեր անկարողութիւնը,— նուաստացուցիչ է, ծիծաղելի եւ վտանգաւոր։ Կոյրեր, կաղեր եւ ապերախտներ են անոնք որ կը կարծեն թէ Սուրիան Իտալիոյ ձգելով, պիտի ամրապնդեն Թունուզի խաղաղութիւնը։ Այդպիսի պարագայի մը, Թունուզի Իսլամները հանգիստ չպիտի ձգեն Ֆրանսան։ Այն օրը որ մենք ձգենք Սուրիան, անոնք պիտի խլրտին, անարժան եւ վատ մարդոց տեղ դնելով մեզ, եւ դէպի ծով պիտի քշեն մեզ։ Եւ Ալժերիան ու Մարոքն ալ անտարբեր չպիտի մնան։»

Եզրակացութիւն,— «Պէտք չէր որ Սուրիա երթայինք։ Բայց քանի որ հոն ենք, պէտք է մնանք, նուազագոյն չափերու իջեցնելով ծախքերը»։

Նաւային զինաթափութիւնը

Արտաքին Նախարար Պրիան պատրաստեց Ֆրանսայի պատասխանը Նախագահ Քուլիճի առաջարկին։ Նախարարական Խորհուրդը երէկ Պ. Տումէրկի Նախագահութեամբ նիստ գումարելով քննեց այդ պատասխանը, որ վաւերացուեցաւ եւ կէսօրէն ետք հաղորդուեցաւ ամերիկեան դեսպան Մայրըն Հէրրիքի։ Պատճէնը պիտի հրատարակուի այն ատեն միայն, երբ պատասխանը Նախագահին ձեռքը հասնի։ Մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, ֆրանս. կառավարութիւնը բացէ ի բաց չի մերժեր Քուլիճի առաջարկը, այլ հետեւեալ առարկութիւնները կ՚ընէ.—

1.— Ազգերու Դաշնակցութիւնը արդէն կը զբաղի այս խնդրով եւ կարելի չէ ժխտել այս մասին իր հեղինակութիւնը։ 2.— Հինգ պետութիւններու անջատ համաժողով մը կարելի չէ ընել, քանի որ նաւային խնդիրը ուրիշ շատ մը պետութիւններ ալ կը հետաքրքրէ։ 3.— Ֆրանս. կառավարութիւնը արդէն Ժընեւի մէջ միջոցներ ձեռք առած է զինաթափութեան խնդրին զանազան մասերու բաժնուիլը արգիլելու համար, քանի որ ծովի, օդի եւ ցամաքի ուժերը մէկ ամբողջութիւն կը կազմեն։ 4.— Ֆր. կառավարութիւնը միշտ պաշտպանած է այն սկզբունքը թէ անհրաժեշտ է ապահովել գաղթավայրերու միջեւ ծովային հաղորդակցութիւնը եւ տարբերութիւններ ընդունիլ իւրաքանչիւր պետութեան համար, համաձայն իր աշխարհագրական դիրքին։

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ երեսփոխանի մը հարցումին պատասխանելով, վարչապետ Պոլտուին յայտնեց թէ Նախագահ Քուլիճի առաջարկը դեռ քննութեան մէջ է, որով եւ կանխահաս է այդ մասին ո եւ է յայտարարութիւն ընել։

Գալով Իտալիոյ, «Սթէֆանի» գործակալութեան մէկ զեկոյցին համաձայն, Իտալիա չի կրնար համաձայնիլ թեթեւ ռազմանաւերու սահմանափակումին։ Իտալիա այս որոշումը տուաւ այն ատեն միայն, երբ իմացուեցաւ թէ Ֆրանսա, որ թեթեւ նաւերու արագ շինութեան մեծ փոյթ կը տանի, չպիտի ընդունի նոր սեղմումը։ Այս պայմաններուն տակ, ինչպէս գրեցինք, Ուաշինկթընի նոր ժողովը կատարեալ ձախողանք մը պիտի ըլլայ, քանի որ Իտալիա եւ Ֆրանսա պիտի մասնակցին պարզապէս հակառակելու համար Նախագահ Քուլիճի առաջարկներուն։

«Շիքակօ Թրիպիւն»ի Հռոմի թղթակիցը կը գրէ թէ Իտալիոյ համար լաւագոյն ապահովութիւնը սպառազինման մէջ է։ Երբ Ֆրանսա կը պնդէ Միջերկրականի մէջ ունենալ Իտալիայէն աւելի զօրաւոր նաւային ուժ մը, Իտալիա չի կրնար ընդծովեաներու համար ո եւ է սահմանափակում ընդունիլ։ Իտալական կառավարութիւնը երկար ատենէ ի վեր կը մտահոգուի Ֆրանսայի եւ Միջերկրականեան ուրիշ երկիրներու նաւային յարաճուն գործունէութենէն։

Օտարներու բռնագրաւութիւնը

Գրեցինք թէ օրինագիծ մը ներկայացուած է Էնկիւրիի Ազգ. Ժողովին, որուն համաձայն օտարականներու Թուրքիա

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿ. ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ

Ամերիկեան Նպաստամատոյցի խնամակալ մարմինը Նիւ Եորքի մէջ գումարեց իր տարեկան ժողովը։ Այս առթիւ ներկայացուած տեղեկագրէն կը տեսնուի որ, 1926ին Շիրակի երկրաշարժը եւ Սուրիոյ ապստամբութիւնը 80,000 տոլար վնաս պատճառած են Նպաստամատոյցին։ Գանձապետը յայտնեց թէ 3,377,983 տոլարի նպաստ տրուած է, իսկ ընդունուած դրամական նուէրները եղած են 3,209,663 տոլար։ 53,795 տոլար ղրկուած է Տիւրզիներու կողմէ իրենց տուներէն քշուած գաղթականներուն, իսկ 98,357 տոլար երկրաշարժի աղէտեալներուն։

Ընդհ. քարտուղար Չարլս Վիքըրի ըսաւ թէ, 250,000 տոլար եւս պէտք է, երկրաշարժի զոհերուն համար։

Արտասահմանեան գործունէութեանց ընդհ. վարիչ Պ. Էչիսըն հաղորդեց թէ 30 որբանոց-դպրոցներուն մէջ այժմ կան 18,000 մանուկներ, և 400 ուսուցիչներ։ Ասկէ զատ կը խնամուին նաեւ 40,000 անձեր։

ԱՍՈՒՊ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՅ

Յունուար մէկի գիշերը օդերեւութաբանական հազուադէպ տեսարան մը պարզուած է Հայաստանի երկնքին վրայ։ Ասուպ մը անցած է շատ վարէն եւ զօրաւոր կարմիր լոյս մը տարածած է խաւարի մէջ թաղուած գիւղերուն վրայ։ Ասուպը, որ սաստիկ արագութեամբ մը կը խոյանար, միեւնոյն ատեն հանած է ահաւոր աղմուկ մը նման եռացող կաթսայի մը ձայնին։ Ժողովուրդը պահ մը ահ ու սարսափի մատնուած է այս աննախընթաց տեսարանին եւ աղմուկին առջեւ։ Թիֆլիսէն եկող շոգեկառքն ալ կեցած է ճիշտ փապուղիի մը մէջ, ահաւոր աղմուկը լսելով։

Յայտնի չէ եղած թէ ու՛ր ինկած է այս երկնաքարը։

ՎԵՆԵՏԻԿԻ Մխիթարեան Միաբանութեան անդամներէն Հ. Ե. սայի Տայեցի մեռած է անցեալ շաբթու, Վենետիկի մէջ։ Հանգուցեալ վարդապետը Պարտիզակցի էր։ Վարած է ժողովրդապետի եւ ուսուցչի պաշտօններ իր ծննդավայրին եւ Իզմիրի մէջ։ Հ. Տայեցի գործօն անդամներէն մէկն էր իր Միաբանութեան եւ խմբագրական պարտականութիւններէ զատ, կը վարէր վանքին գրադարանապետի պաշտօնը։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ յանկարծամահ եղած է լրագրութեան վաղեմի աշխատաւոր մը, Անտոն Սագաեան, որ եղած է արտօնատէր «Թէրճէման» օրաթերթին, ինչպէս նաեւ «Միմոս» եւ «Ծաղիկ» շաբաթաթերթերուն։

Տարօրինակ հրաշք.— Սթրազպուրկէն Գերմանացի մը, Լանկտորֆ, որ պատերազմի ընթացքին Սօմի ճակատին վրայ կորսնցուցած էր խօսելու կարողութիւնը, ուղեղային բախման մը հետեւանքով, վերջերս սաստիկ կը վարակուի կրիփէ։ Տագնապի մը պահուն, յանկարծ, մղձաւանջէ մը սարսափած, օգնութիւն կ՚ուզէ աղաղակել եւ պապանձուած լեզուն կը բացուի։ Ամբողջ ընտանիքը ուրախութեան մէջ են, մինչդեռ հիւանդը յանկարծական տպաւորութեամբ մը կը տխրի։ Բժիշկները կը յանձնարարեն որ հոգեբուժարանի մը մէջ դարմանուի։ Այս լուրը առնելով, անմիջապէս կը փախչի տունէն եւ ինքզինքը կը կախէ։

"ՄԻԱՑԵԱԼ ԱՆԿԱԽ ԹՈՒՐԱՆԻԱ"
ԿԱՄ
Ի՞ՆՉ ԿԸ ԾՐԱԳԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Զարեւանդի երկրորդ հատորն է այս, 225 էջերով գիրք մը, ուղղուած՝ «կեղծ արհամարհանքով» զգացումին նայող, մարդակազմութիւնը սրբագրող եւ միայն ուղեղ փնտռող քաղաքագէտներուն:

Հեղինակը իր այս գիրքին համար մերճաւոր է թուրք ուսօար 18 հեղինակութիւններու, 4 թրք. օրաթերթերու, 16 պարբերագիրներու մէջ, եւ տուած է այնպիսի աշխատասիրութիւն մը, որմէ եթէ շարմադենք անգամ զգացումները, տեղը այնքան ուղեղ կը մնայ, որ յագեցնէ զգայամերժ մաքրակրօն ուղեղները:

Համաթուրականութեան, համիսլամութեան, համաթրքութեան մասին հայ քաղաքական միտքը, բացի հատու կտոր յօդուածներէ եւ լղարիկ տեսրակներէ, ոչինչ է տուեր: Այդ նշանաբաններուն տակ յարատեւօրէն հետապնդուած ծրագիրներու մասին նոյն իսկ իրազեկներ յաճախ հակասական եզրակացութիւններու կը յանգին եւ Թուրքը անհրաժեշտօրէն ճանչնալու պէտք ունեցող հայութիւնը կ'առաջնորդեն ահաւոր մշուշի մը մէջէն:

Զարեւանդ «ճանչցիր թշնամիդ» նշանախօսքով, կ'անցնի ծանօթացնելու հայութեան մեծագոյն թշնամին՝ այնպիսի փաստերով որ, իր նիւթի սահմաններուն մէջ, հայ քաղաքական գրականութեան մէջ առաջնութիւն կը վաստկի իր երկը:

«Միացեալ անկախ Թուրանիա կամ ի՞նչ կը ծրագրեն Թուրքերը» հատորը կը բաղկանայ տասը գլուխներէ.

1.— Թուրան, 2.— Համաթուրականութեան ծագումը, 3.— Համաթուրականութիւնը Թուրքիոյ մէջ, 4.— Համաթուրականութիւնը Օսմ. Սահմանադրութենէն յետոյ, 5.— Համաթուրական գաղափարախօսութիւնը եւ պահանջները, 6.— Դէպի իրականացում, 7.— Մինչեւ համաշխարհային պատերազմը, 8. — Համաթուրականութիւնը համաշխարհային պատերազմի ընթացքին, 9.— Զինադադարէն յետոյ, 10.— Համաթուրականութիւնը այսօր:

Այս տասը գլուխներու վերնագիրները ինքնին կրնան առաջին ակնարկով ցոյց տալ, թէ հեղինակը աշխատած է լրիւ ներկայացնել իր նիւթը: Եւ յաջողած է: Բայց որպէս զի գիրքը կարդալու հնարաւորութիւն չունեցողներ կարենան ամփոփ կերպով ծանօթանալ հայութեան սպառնացող այն մեծագոյն վտանգին, որուն մօտ պոլշեւիկեան կարմիր վտանգը մահագոյն կը սժդունի, փորձենք կարելի չափով ներկայացնել փաստերու այս հաւաքածոն:

Առաջին գլուխով հեղինակը կը ներկայացնէ թուրանեան ժողովուրդները: «Պոլսոյ եւ Անատոլուի Թուրքերը, Կովկասի ու Միջին ու Հարաւային Ռուսիոյ Թաթարները, Պարսկաստանի և Կեդրոնակ. Ասիոյ Թուրքերն ու Թիւրքմէնները, Իզբէկները, Մօնկոլները, Մանչուները եւ Թունգուսները, Սիպերիայի բնիկ ցեղերը, Ֆինլանտիայի եւ Պալթեան նահանգներու Ֆիններն, Հունգարները եւ Պուլկարները:»

Բայց Միացեալ եւ Անկախ Թուրանիան պիտի կազմէ «Միջերկրականէն մինչեւ Զինական պարիսպները ձգուած ցեղակից, լեզուակից, կրօնակից ժողովուրդներու այն երկարաձիգ շղթան, որ աշխարհագրապէս անընդհատ պիտի ըլլար եթէ չըլլար Հայաստանը:»

Եւ հեղինակին մտածողութեան առանցքը այս երկարաձիգ շղթան է, որ կը ներկայացնէ իրական վտանգը:

*Երկրորդ գլուխին մէջ հեղինակը կը ներկայացնէ

ւորներու նոյնիսկ մէկ մասէն զրկուիլը պիտի նշանակէր սխալ մը գործել Ֆրանսայի տնտեսական գործունէութեան եւ անոր ամէնէն նուիրական շահերուն դէմ: Ճատ արագօրէն ատիկա պիտի փաստեմ: (Թափեր ձախակողմի աթոռներէն):

Ընդլիական դեսպանատան առեւտրական խորհրդական Պ. Քաւէլ տեղեկագրի մը մէջ կ'ըսէ.— Հիւսիս արեւելեան Ֆրանսայի վերաշինութիւնը աւելցուց Ֆրանսայի ճարտարագործական ուժը հիւսուածեղէնի, մետաղագործութեան, մեքենաշինութեան գործարանի ճիւղերուն եւ ճարտարագործական տարբեր բաժնի մէջ, առանց հաշուելու ածուխը, երկաթի հանքերը, քոքը եւ ածուխի միւս երկրորդական արտադրութիւնները: Ֆրանսայի առեւտրական նաւատորմը 800,000 թոնօ տարողութիւն ունի, 7000 թոնօ աւելի վերաշարժ, 160,000 թոնօ վակոն, 800,000 թոնօ փոքր ու մեծ ինքնաշարժներ եւս շինելիք:

Ֆրանսա, որ ներկայիս հազարաշխարհային տնտեսական մրցման կեդրոն դարձած է, չի կրնար զրկուիլ օտար բանուորութենէն զոր տարիներու ընտրանքով եւ ձուլումով իրեն կապած է: Ընդհակառակը կը խիստ մօտէն պէտք է հսկել զանոնք պահպանելու համար:

Արդարեւ, ինչ է մեր կորուստներու եւ շահերու հաշուեկշիռը 1914էն ի վեր:

Ցաւագին ցուցակ մը կայ, 1,500,000 սպանեալ, 3 միլիոն վիրաւոր կամ անդամահատեալ, որոնց արտադրելու կարողութիւնը միջին հաշուով 100ին 25 պակասած է, ինչ որ կլոր հաշուով 700,000 հոգիի կորուստ կը նշանակէ: Ընդհ. գումար՝ 2,220,000:

Ըսինք ամէնէն զօրաւոր եւ ամէնէն երիտասարդ աշխատաւորներն էին: Դեռ չեմ խօսիր պատերազմի բոլոր անուղղակի զոհերուն մասին, որոնք հարիւր հազարներով կը համրուին:

Ասոնց տեղը գոցելու համար մեր ձեռքն ունինք օտար բանուրութիւնը եւ կին բանուրութիւնը: Եթէ ճիշդ է թէ օտար բանուրներու թիւը 1,450,000 է, անոնք գոնէ սկիզբի չեն գոցեր պատերազմի դաշտին վրայ մեր տուած կորուստները: Իրականութեան մէջ Ֆրանսայի օտարականներու թիւն է մօտ 2 միլիոն, ու ոչ միայն շեմ գանգատիր ասոր համար, այլ ընդհակառակն շատ ուրախ եմ, որովհետեւ անոնք անհրաժեշտ պիտի ըլլան վաղը տնտեսական գործունէութիւնը վերակսկսելու համար:

Եթէ ասոնց վրայ աւելցնենք 400,000 կիները, կ'ունենանք ընդամէնը 2,400,000 աշխատաւոր՝ կորսուած 2,200,000ին տեղ:

Ճիշտ է որ նախ պէտք է տագնապին դարման տանիր: Բայց միաժամանակ պէտք չէ մոռնալ հանել օտար բանուորները: Ներժամապէս կարելի է փակել սահմանները՝ ներգաղթին դէմ, պայմանաւ որ տագնապէն վերջ օտարները կրկին գան մեր երկիրը: Երկրորդ, արգար է որ գործատէրերը նախ արձակեն օտարները եւ ոչ թէ Ֆրանսացիները: «Օրավարձերը Ֆրանսացիներուն, նպաստները՝ խիստ լայն, խիստ առատաձեռն, խիստ մարդասիրական օտարականներուն»: Ասիկա պարտադիր բանաձեւ մըն է եւ ո՛չ մէկ ազգ միտքէն չանցընէր ատոր դէմ առարկել:

Ասկէ զատ, պէտք չէ թոյլ տալ որ հողագործական բանուորները ճարտարարուեստի գործարաններուն մէջ գրուին: Ու այս վերջիններուն մէջ գտնուող հողագործական բանուորները պէտք է հողին վերադարձնել, ի հարկին դրամական օժանդակութիւն ընելով:

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Թարգմ.՝ Խորհրդ. Թերթերէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԱՀՁԱՀԵՆԴԻՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԹԱՑՔԸ

Դեկտեմբեր ամսուան ընթացքին Հայաստանի զանազան շրջաններու բուժակայանները գարմանումի համար ղրկած են.

Երեւանի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 2350 հոգի, 1ը՝ նոր վարակուած:*

Էջմիածնի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 2014 հոգի, 65ը՝ նոր վարակուած: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 370 հոգի:*

Ղամարլուի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 1130 հոգի: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 824 հոգի:*

Դավալուի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 290 հոգի, 7ը՝ նոր վարակուած: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 1020 հոգի:*

Ղուրդուղուլուի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 530 հոգի: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 1347 հոգի:*

Իջեւանի բուժակայան.—*Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 123 հոգի, 3ը՝ նոր վարակուած: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 846 հոգի:*

Շամշատինի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 149 հոգի, 2ը՝ նոր վարակուած: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 943 հոգի:*

Մեղրիի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 71 հոգի, 1ը՝ նոր վարակուած:*

Բէյուք - Վէդիի բուժակայան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 278 հոգի: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 1218 հոգի:*

Երեւանի բուժակայանի վարժարան.— *Ճահճատենդէ հին վարակուածներ՝ 264 հոգի: Զանազան հիւանդութիւններ՝ 100 հոգի:*

*** *Անդրկովկասեան հակաճահճատենդային համագումարի (30 Յունուար) զեկուցումներուն համաձայն ճահճատենդը ամէնէն աւելի տարածուած է Ատրպէճանի մէջ, որուն բնակչութեան հարիւրին 65ը վարակուած է: Մահերու տարեկան թիւն է 10—12 հազար: Վրաստանի եւ Հայաստանի հիւանդներուն թիւն է մէկ միլիոն, մահերու թիւը՝ 5—6 հազար:*

BAL DE LA MISÈRE NOIRE

«ցարդգող», Միութիւն Արուեստի եւ Գրականութեան, Misère Noire միութենէն՝ իրաւէր ստացած է մասնակցիլ պարահանդէսի մը, որ կը կոչուի Bal de la Misère Noire, եւ տեղի պիտի ունենայ փետր. 17ին:

Մուտքը՝ 100 ֆրանք:

Պարահանդէսին յայտագիրն է.

1.— Սեւ Թշուառութեան Ասպետներուն գահակալութիւն:

2.— Պար ոչիլի եւ փայտոչիլի:

3.— Առողջապահութեան օգնութիւնը:

4.— Աղաւնիներու ցասումը:

4.— Ջօրանցք «Սեւ Թշուառութեան» պաճուճապատանքներուն:

6.— Հսկայ եւ բարձրախօս Ասպետները:

Պարահանդէսին մասնակցելու համար պէտք հագուած ըլլալ ամէնէն սեւ աղքատութեաբ, որ ըլլայ համակրելի, նկարչագեղ, գեղաշարժ եւ մաքուր:

Այս Միութեան նշանաբանն է *Արուեստը՝ ժողովուրդին, ղրամը՝ արուեստագէտներուն, փառքը՝ Աստուծոյ:*

Այս Միութիւնը, իր երիտասարդականութենէն եւ յանդուգն կեցուածքէն զատ ոչինչ ունի, կը կարծենք, որ համապատասխան ըլլայ *Յարդգողի* ցանկութիւններուն:

Լաւ է բայց, որ մեր երիտասարդները իմաստուն դիտողի մը պէս, տեսնեն ու քննեն երիտասարդ եռուզեռը իրենց շրջապատին:

Յարդգողի առաջարկուած է ունենալ *քէօշկ* մը, որ շինուած պիտի ըլլայ *սարատելայի* պարպուած տուփերէ, եւ այդ *քէօշկ*երուն մէջ պիտի տեղաւորուին հայկական տարազներով վաճառորդուհիներ: Պիտի կատարուին հայկական պարեր:

Ն.

ԳՈՐԾԱԶԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

83.— ՇԱՐ

Հոս ունինք մօտ 150 հայրենակիցներ, մեծ ու փոքր եւ 30ի չափ պզտիկներ, որոնց մեծերը ֆրանսական դպրոց կը յաճախեն, իսկ փոքրիկները փողոցները կը թափառին:

Մինչեւ այժմ ունեցած ենք մէկ հարսանիք, մէկ ծնունդ եւ երկու մահ:

Հոս անգործութիւն չկայ: Միայն օրականները զեղչեցին: 80 հայրենակիցներ կ'աշխատին գործարանի մը մէջ: Թէեւ գործերը բաւական ծանր են, սակայն անգործ չունինք: Բաղդատելով ուրիշ տեղերու հետ, մեր վիճակը լաւ է:

Շատ մէջ կայ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէ մը որ ձեռնարկած է դրադարան մը բանալու, Ակէ երկու շաբաթ առաջ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբը տուաւ հանդէս մը որ շատ յաջող անցաւ:

Վերջերս կազմուեցաւ Հաճընցիներու հայրենակցական միութիւն մը: Կը յուսանք որ Խարբերդցիներն ալ շուտով կ'ունենան իրենց հայրենակց. միութիւնը:

Զարուհի Ջուվելեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՖՈՒՏՊՕԼ

երկու շաբաթ է ահա՛, Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին եւ երկրորդ խումբերը մրցումներ չեն ունեցած, ցակառակ եղած ծանուցումներուն: Յուսալի է որ այսուհետեւ տեսնենք հետաքրքրական խաղեր:

Մինչ հայերը անշարժութեան մէջ են, ֆրանսական խումբերը կը բոլորեն տաք եւ արդիւնաւոր շրջան մը:

Շուտով տեղի պիտի ունենան բաժակի վերջին մրցումները, որմէ յետոյ պիտի պարզուի Ֆրանսայի ախոյեանին անունը:

Այս տարի ալ, լաւագոյն թեկնածուն Օլէնփիք տը Մարսէյը կը ներկայանայ, իր վտանգաւոր հակառակորդին՝ Սէթին անցեալ կիրակի Օի դէմ 2 նշանակէտով յաղթած ըլլալով:

Միջազգային հանդիպումներու շարքին՝ իտալիոյ ազգային խումբին Ջուիցերիոյ վրայ տարած ջախջախիչ յաղթանակը (1-5) ժրնեւի մէջ, յունուար 30ին, տարուան մեծ անակնկալներէն մէկն էր: Ջուիցերացիները որ փարիզի Ողիմպիականին՝ ախոյեանութիւնը շահող ուրուկուէցիներու արժանաւոր մրցորդն էին եղած, գարմանալի դիւրութեամբ մը պարտուեցան իտալացիներէն: Պատճառ մը եւս, որպէս զի մօտերս կատարուելիք Ֆրանսա - Իտալիա խաղը դառնայ վերին աստիճանի հետաքրքրական:

Ֆրանսայի ազգային խումբը փորթուկալի հետ պիտի մրցէր կիրակի, Լիզպոնի մէջ, բայց փորթուկալեան ծանօթ խուովութիւնները արգելք եղան այս գեղեցիկ պայքարին:

Ասոր փոխարէն, Ֆրանսայի ազգային խումբը փարիզի դէմ ելաւ Պիւֆֆալոյի մարզադաշտին վրայ, որուն յաղթեց 1ի փոխարէն 5 նշանակէտով:

Նոյն դաշտին վրայ Պէրնի զուիցերական խումբը 2 նշանակէտով յաղթեց Ս. Ա. փարի եւ ամբողջ Ֆրանսէ միացեալ խումբին:

Իսկ Ֆրանսայի ազգային Բ. խումբը նմանապէս երեկ Լիոնի մէջ, Լիւքսէնպուրկի դէմ մղած խաղով շահեցաւ 2ի դէմ 5 նշանակէտ:

∴ Անգլիոյ եւ կալլէսի երկրին տարեկան ֆութպոլի մրցումը վերջացաւ 3-3ով: Ներկայ էր 20,000 բազմութիւն մը:

Հ. ԴՆԴ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՒՐԱԿԱՆԸ.— *Ջորեքշաբթի սարսափելի ուրական մը արշաւած է Աւստրալիոյ Բէյնս քաղաքին վրայ: Հաղորդակցութիւնները պահ մը դադրած են: Վնասները մէկ միլիոն սթերլինի կը հասնին: 600,000 թօն շաքարեղէգ դաշտին վրայէն աւերուած են:*

ԲՈՑԻ ԱՆԿՈՂԻՆ.— *Ռէօյթի փողոցին մէջ կապրէր 62 տարեկան հարուստ տիկին մը, միամիկնակ: Անցած գիշեր, տիկինը շատ ցուրտ կը զգայ անկողնին մէջ եւ կը թողու որ փայտի կոճղերը վառին բուխերիկին մէջ: Կը փաթթուի, կը պառկի. բոցը կը խնդայ բուխերիկին մէջ, տիկինը կը խնդայ իր երջանկութեան մէջ: Յանկարծ բոցը, ոսկի մուկի պէս, կ'ելլէ կը պտըտի գորգերուն վրայ, յետոյ կը ցատկէ, տիրուհիին անկողինը կը մտնէ: Ու լա՛ւ բոց մը, ու տա՛ք բոց մը կը փաթթուի տիկինին ու կը գրկէ: Բայց դեռ տիկինը չարթննար: Ջէ՞ որ, այսպէս, տաք էր իր որբեւայրի անկողինը: Դրացիները կ'արթննան սակայն ծուխէն ու հոտէն: Ափսո՛ս, ուշ էր, տիկինը ծանրապէս այրած էր եւ մեռած՝ շնչահեղձութենէ՛:*

Հրշէջները կը հասնին եւ կը մարեն հրդեհը, որ մեծ վնասներ պատճառած է շէնքին:

ԱՏՐՃԱՆԱԿՈՎ ՄԵՆԱՄԱՐՏ ԳԱՀԻՐԷի ՄԷՋ.— *Եգիպտացի աւազակապետ Մահմուտ Գանտիլ, որ նշանաւոր է իր կատարած գինեվաճառ յարձակումներով, առջի օր հիշա ցորեկին, կը մըտնէ Գահիրէի ամէնէն բանուկ փողոցին գոհարավաճառատունը, երբ, միջօրէի քուն մը քաշելու համար, հայր ու որդի կը գոցէին փեղկերը խանութին: Աղաղակ մը անգամ հանել չտուաւ եւ տեղն ու տեղը սպաննեց երկուքը: Դաղտնի ոստիկան մը լսելով դէնքին ձայները, հասաւ դրան առջեւ եւ փակեց ճամբան: Ատրճանակի տեսակ մը մենամարտ կատարեցին անոնք, դողը ներսէն, ոստիկանը դուրսէն: Ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ ոստիկանը, սակայն գողն ալ իր կարգին ստացաւ մահացու գնդակներ եւ ձերբակալուեցաւ:*

ՄԱՆՏՐՏԻԿ ՎԻՊԵՐԳ ՄԸ.— *Ելեւօք Մենար՝ 60 տարեկան,— ունի կալուած անասնման.— աղջկան մը աչկունք ըրաւ,— «աղուո՛ր նինօ, եկո՛ւր» ըսաւ,—բայց մէկ պաչիկի համար,— գողցուց գանձ մը երեք հազար:*

ՄԱՅՐԻԿԸ ՀԵՌԱՑԱՒ.— *Հայաստանի մէջ հետեւեալ խմբագրութեամբ լուրեր կան: «Ժանիկ եւ կուկու Բալաեաններս յայտնում ենք մեր բոլոր ծանօթներին եւ մեզ սիրողներին, որ մեր մայրը՝ Արմենուհին թողնելով մեզ անխնամ հեռացաւ մեզնից»: Անշուշտ շատեր պիտի հասկնան թէ «կը փնտռուի»ի նման դէպք մըն է, եւ պիտի ենթադրեն որ ոստիկան մը փնտռելու պիտի ելլէ: Ո՛չ, մահազդ մըն է այդ լուրը, ալա ամերիկեան, որ կը նշանակէ. «մեր մայրը մեռաւ»:*

ՈՃԻՐ.— *Ռէնսի մօտ, երկու անծանօթներ կը յարձակին Ֆրանսացի երիտասարդի մը վրայ, որ ալիւր կը փոխադրէր ինքնաշարժ մեծ կառքով մը: կը կողոպտեն 10,000 ֆրանքը եւ կը փախչին գրաւելէ յետոյ ինքնաշարժը, սպաննելէ յետոյ երիտասարդը:*

ՀԱՄԱ՛Ն, ՀԱՄԱՆ...— *Առջի առաւօտ Վիքթոր Պագէն, 40 տարեկան, Մօնրուժի ոստիկանատունը կը վազէ, պոռալով,— «Հասա՛ն հասա՛ն, Գերմանացիները եկան եւ գիս պիտի բռնեն»:*

Խեղճ մարդը առաջնորդուեցաւ յիմարանոց, որպէսզի չվոխնայ գերմանական յարձակումէ մը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Նկատելով որ չէզոք յայտարարուած Հոկը բանուորներէս հանգանակած դրամները կը յատկացնէ ոչ թէ Հայաստանի վերաշինութեան, այլ որոշ կուսակցութեան մը պրոպականտին, որուն համար խոշոր ամսականներով դաւանափոխներ կը վարձէն, ներկայիս կը հրաժարիմ Հայաստանի համար այդ անօգուտ կոմիտէէն:

Լիոն, Դաւիթ Ջէպէճեան
(Սափրիչ)

*** *Շատէն Ս. Համբարեան նամակով մը կը յայտնէ թէ սխալ է «Յառաջ»ի 256 թիւին մէջ, թղթակցի մը կողմէ իրեն դէմ եղած վերագրումը, եւ թէ Յ. Մորալեանն է որ իր կամքով իրեն աւանդ ձգած է դրամին մէկ մասը:*

կարդացէք և տարածեցէք
«ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ԿՈՏԻՆ

ՓԱՆԱՅԻԹ ՍԹՐԱՒԻ

— Չեզի հետ խօսելու կուգամ, պարո՛ն կոտին, ըսի մէկ չունչով արագօրէն. կը վախնայի որ կոնակս յանկարծ կը գարձնեմ ու կը փախիմ:

— Ա՛հ... բացագանչեց, Թաշկինակը խլելով ու մարմինն քրտինքը սրբելով: Հետս խօսի՞լ կ'ուզես, շատ լաւ. չեմ ընդունիր:

Զարմացած մնացի: Իրեն նայեցայ. բաղդատմամբ տարիքիս մեծ էի, բայց ան՝ այնքա՜ն երկայն էր որ վիզս կը գաւէր երբ անոր դէմ քը կը դիտէի:

— Չէ՞ք ընդունիր. ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ, եթէ դուն մայր մը ունիս որ քեզի աղուոր բաներ կը սորվեցնէ, ես ալ ունիմ (իմ կեանքս է) եւ ինծի ալ աղուոր բաներ կը սորվեցնէ. օրինակ, *ասիկա. Թէ բարեկամի մը հետ, հարցաքննիչ դատաւորի պէս պէտք չէ վարուիլ, ինչպէս դուն կ'ընես, գիս պարոն կոչելով եւ ինծի դուք ըսելով:*

— Չէ՞ք գիտեր:

— Գիտցիր, աղբարիկ... Թիւրանին մէջ եւ բարեկամներու միջեւ, իրարու դուք չեն ըսեր: Խօսէ՛ բայց ինծի կարճ մը կոտին ըսէ:

Ասով մէկտեղ վիզս բռնեց եւ աղմուկէն անդին տարաւ: ուսերուս վրայ հազիւ անոր բազուկները կը դպային, կարծես տղու մը բազուկը եղած ըլլար:

— Ինչո՞ւ գիս կը փնտռես, Ատրիէ՛ն. հարցնելուս մի նայիր. արդէն քեզի կը սպասէի:

— Իրա՞ւ, ըսի ինքզինքս երջանիկ զգալով. ինչպէ՞ս:

— Անա՛նկ. քեզի կը սպասէի:

— Անցեալ իրիկուան գործի՞ն համար:

— Շատ գործերու համար: Դուն տկար ես հոն՝ ուր ես զօրաւոր եմ. եւ զօրաւոր ես հոն՝ ուր ես տկար եմ: Այնպէս չէ՞, աղբարիկ:

Խնդացի եւ գլխով հաւանութիւն յայտնեցի, բայց կարծեցի որ կը կատակէր: Բայց եթէ աւելցուցած ըլլար, «իրարու պիտի կրծնինք», կոյտին տակ ինքզինքս ճզմուած պիտի տեսնէի:

Ջուրին եզերքն էինք. մինչեւ մէջքը, մարմինը եւ ոտքերը լուացած. յետոյ կործած նաւակէ մը դուրս հանեց իր գգեստները, որ թաշկինակի մը մէջ ծրարած էր եւ հագուեցաւ:

— Ալ չե՞ս աշխատիր կոտին..., ըսի, համարձակօրէն անոր դուն ըսելով:

— Ոչ... պարկս յանձնեցի...

Ինքզինքը գրպանի հայելիի մը մէջ դիտելով, կը սանտրուէր:

— Ժամը իննին կը յանձնե՞ս պարկդ:

— Այո՛, երբեմն, կը զարմանա՞ս...

— Իրօք, այդ գիս կը զարմացնէր: Այս «պարկ» գլուխ աշխատանքը ամէնէն լաւ վճարուածն էր: Արշալոյսին գայն ձեռք ձգելու համար, գիտէի թէ կուիւ կ'ընէին եւ թէ տկարները՝ անգործ կը մնային եթէ «պարկ»ը իրենց յանձնող չըլլար: Բայց ո՞վ իր պարկէն կը զատուէր, առատօն կանուխ գայն խլելէ յետոյ: Բացատրութիւնը կը փնտռէի կոտինի վառվռուն աչքերուն մէջ: Իր պեխերը խոզանակելով մէկկողմ, չարաճճի երեւոյթով մը պատասխանեց.

— Ջով օդին մի՛այն կը սիրեմ աշխատիլ:

— Այդ չէ շիտակը, կոտին:

— Չէ՞, հաւուկս, շիտա՛կը, եթէ կուգես օր մը առտուան ժամը չորսին եկուր, որ տեսնես պարկերու բաշխումը...: Այն ատեն պիտի ճանչնաս աշխարհի երեսը եւ պիտի պիտի գիտնաս ինչ որ դպրոցը չեն սորվեցներ քեզի:

— Վաղն իսկ տեսնիլ կ'ուզեմ:

Յետոյ մտածելով, աւելցուցի.

— Դժուարութիւն մը կայ. ինչպէ՞ս դուրս ելլել որ մայրս չտեսնէ, որովհետեւ անոր սենեակէն պէտք է անցնիմ:

Կոտին Հարցուց.

— Փողոցին նայող սենեակը կը պառկիս, չէ՞, լաւ ուրեմն, քեզ պատուհանէն դուրս պիտի հանեմ:

— Բայց պատուհանները երկաթ ձողեր ունին:

— Ո՛չ, ձողերը, ըսաւ արհամարհոտ ձեւով մը. կը բաւէ որ մայրդ՝ գործի երթալէ առաջ, սենեակդ նայելու սովորութիւն չունենայ:

— Ո՛չ, նոյնիսկ շատ կամաց կը շարժի որ չարթննամ:

— Կատարեալ...: Այն ատեն, վաղը, աղբարի՛կ. բայց, ինծի բա՞ն մը ըսել կ'ուզէիր:

— Այո՛, երբ աճապարելու պէտք չունենաս:

— Լա՛ւ, եւ գիտե՞ս...: Լռութի՛ւն:

Ըսած ատեն, ձախ դուգատուր եմ: Ես ալ ուզեցի ձախը դառնալ, բայց ինծի ետեւէ եկաւ եւ ըսաւ.

— Ոչ, ուղիղ գնա՛:

Ուղիղ գացի: Ետեւէս կուգար: Ուղիղ գացի: Ետեւէս կուգար: Ուղիղ գացի: Ետեւէս կուգար:

ծնած զաւակները Թրքահպատակ կը նկատուին, իսկ եթէ 20 տարեկան եղած ատեն չընդունին Թրքահպատակութիւնը, պարտաւոր են մեկնիլ Թուրքիայէն։

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ այս լուրը մեծապէս կը շահագրգռէ Պոլիս գտնուող օտարահպատակները։

Միայն Անգլիացիները յայտարարած են թէ իրենք չեն հետաքրքրուիր այս որոշումով, որովհետեւ անգլիական սահմանադրութեան համաձայն, Անգլիոյ հողերուն մէջ չծնող երախայ մը՝ նո՛յնիսկ եթէ հայրն ու մայրը Անգլիացի ալ ըլլան՝ իբր անգլիական հպատակ չի ճանչցուիր։

Այս պատճառով Թուրքիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ բնակող Անգլիացիներ իրենց յղի կիները ծննդաբերութեան թուականէն 1—2 ամիս առաջ կը ղրկեն Անգլիա կամ անգլիական գաղութներէն մին, ուր ծննդաբերութիւնը տեղի ունենալէ եւ նորածինը իբր անգլիական պետութեան հպատակ արձանագրելէ վերջ, կը վերադառնան իրենց ամուսիններուն քով։

Թուրքիոյ տնտեսական վիճակը

Ինկիլըբի առեւտրական գործավարը տնտեսական համաժողովին ներկայացուց տեղեկագիր մը, որուն համաձայն 1926ի վերջին հինգ ամիսներու ընթացքին Թուրքիա ներածուած են 93 միլիոն թրքական ոսկիի ապրանք, իսկ արտածուած են 84 միլիոնի։ Ուրեմն ներածումները արտածումներէն 9 միլիոն աւելի եղած են։ Նախորդ տարիներուն այս տարբերութիւնը 20 միլիոն էր։

Նախարարը իր տեղեկագրին մէջ վեր կը հանէ Թուրքիոյ տնտեսական վիճակին ստուգանական բարելաւումը և կը շեշտէ թէ վերջերս բազմաթիւ դրամատուններ հիմնուած են։ Կառավարութիւնը մտադրած է նաեւ պետական դրամատուն մը բանալ։

Դաժնայ խոզի առաւփախաւներ

Հինգերորդ անգամ ըլլալով, Փարիզի ոստիկանութիւնը երեւան հանեց խոզի խաչագողական նոր ընկերութիւն մը։ Այս ընկերութիւնը, որուն անունն էր «Փէրրոտիէր», հիմնուեցաւ 1924ին եւ ըստ աւանդական սովորութեան, մեծաշուքին ըէքլամներ ղրկեց Ֆրանսայի ամէն կողմը, նոյն իսկ գաղթավայրերը։ 600 ֆրանքի փոխարէն մարդ պիտի կրնար խոզի մը տէր դառնալ եւ տարեկան առ նուազն հարիւրին 20 շահ ունենալ։

Ընկերութեան տնօրէն Պ. Փօնս՝ Էնտր - է - Լուարի մէջ գնեց ագարակ մը 200 հէքթար հողով, հոն տեղաւորեց 5 - 600 խոզ, որոնք շուտով ծախուեցան, իսկ հիմա մնացած են 2 - 3 խոզ, 12 կով եւ 130 ոչխար։

Հակառակ այս խղճալի կացութեան, Պ. Փօնս դեռ մեծ ծրագիրներ կը մշակէր, եւ նոր ընկերութիւն մը կազմեց 3 միլիոն ֆրանք դրամագլուխով ու 99 տարի պայմանաժամով։ Բաժնետէրերէն մէկը կասկած յայտնած ըլլալով, ոստիկանութիւնը քննութիւն բացաւ։ Ագարակին մէջ քանի մը խոզ, իսկ սնտուկին մէջ ալ 85 ֆրանք գտնուեցաւ։ Բացն է 3 միլիոն։ Ցանցաւորները կը հետապնդուին։

Ձիւն եւ փոթորիկ ամէն կողմ

Պոլիսէն առնուած հեռագիրներու համաձայն, անցած շաբաթ սաստիկ ձիւն տեղացած է Պոլսոյ վրայ։ Տարտանէլի եւ Վոսփորի նեղուցներուն մէջ նաւարկութիւնը մեծապէս դժուարացած է։

Պոլսոյ փողոցները ձիւնի հաստ խաւով ծածկուած են, հանրակառքերը կանոնաւոր չեն բանիր, ինքնաշարժի բազմաթիւ արկածներ պատահած են։ Ջերոյէն վար 2-3 աստիճան ցուրտ կ'ընէ քաղաքին մէջ։ Իսկ Աֆիոն Գարահիսարի եւ Գոնիայի կողմերը զերոյէն 8 - 10 աստիճան վար։

Բանկալթի, Ալթուն Պաքալ, Յովհաննէս Սերոբեանի փայտաշէն տունը փլած է փոթորիկէն։ Մարդկային կորուստ չկայ։

Սեւ Ծովի մէջ կատաղի փոթորիկը կը շարունակէ։ Սեւ Ծովու նաւահանգիստներէն դէպի Պոլիս ճամբայ ելած շոգենաւերը մեծ յապաղումի ենթարկուած են, իսկ Սեւ Ծով մեկնելիք շոգենաւերը չեն կրցած Պոլսոյ նաւահանգիստէն հեռանալ։

Սէյրի Սէֆայինի «Ինկիլըբի» շոգենաւը ծանր վիճակի մատնուած է Տրապիզոնի մօտ եւ ստիպուած է ցամաք հանել իր 400 ճամբորդները, նաւահանգիստ չհասած։

Սեւ ծովու մէջ ցամաք խրած են «Սամսա» եւ «Սվէօ» անուն երկու շոգենաւեր։ «Լոյտ Թրիէսթինօ» ընկերութիւնը ազատարար նաւեր ղրկած է աղէտին վայրը։ «Խիւտավէրտի» նաւը, որ 6000 քիլօ ձէթ եւ 15,000 քիլօ շաքար բեռցած էր, Իզմիրի բացերը ընկղմած է, բռնկումի մը հետեւանքով։ Իտալական «Մարնիֆօ» նաւը խրած է Հանեայի մօտերը եւ բաւական վնասուած։ Պոլսոյ կամուրջին տակ ընկղմած է 50 պարկ գարի բեռցած նաւակ մը։

Պաղեստինի մէջ ալ ձիւնի փոթորիկ կը տիրէ քանի մը օրէ ի վեր։ Երուսաղէմի եւ Հեպրոնի միջեւ ճամբան բոլորովին գոցուած է։ Երուսաղէմի մէջ երկու օր շարունակ ձիւնած է։ 1921էն ի վեր առաջին ձիւնն է այս։ Ձիթենեաց լեռը, Սիոնի բարձունքը եւ շրջակայ բլուրները սպիտակ հագուած են։

Հիւսիսային Ճափոնի մէջ ալ երեք շաբաթէ ի վեր ձիւնի փոթորիկ կը տիրէ։ Մարդկային կորուստներու թիւը մեծ է։

∴ Հէրսէքի մէջ երկրաշարժի 19 յաջորդական ցնցումներ զգացուած են։ Տալմացիոյ Մոսթար եւ Մէթքովիչ գաւառներուն մէջ վնասները մեծ են։ Սէրայէվօի մէջ 10 տուներ ձիւնի հիւսի տակ մնացած են։

Մեծ հրդեհ մը Բերայի մէջ

Հինգշաբթի գիշեր, ժամը 8ին հրդեհ ծագած է Բերա, Պալըգ Փազար, Բիլիսա փողոց, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ սեփական առաղձավաճառ Պ. Յակոբ Գարամանեանի խանութէն, որ վերջերս իբր «արտիէ» վարձու տրուած էր գանազաններու։ Հրշէջ խումբի անմիջական օգնութեան շնորհիւ, կարելի եղած է սահմանափակել հրդեհը եւ այսպէսով լուրջ վտանգէ մը փրկուած են Խնամատարութեան, ինչպէս նաեւ Մատենադարանի շէնքերը, որոնք ոչ մէկ վնաս կրեցին։

Այրած են եկեղեցապատկան թիթեղագործի, սափրիչի, գաբէջուր վաճառողի եւ հաւկթավաճառի խանութները։ Ասնպէս կը կարծուի թէ հրդեհին տեղի տուած է լեմոնավաճառը, որ կը գործէր առաղձի վաճառատան դրան մուտքին։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԺՈՂ.

ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ առթիւ, 19 փետրուար Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ նախկին Մոսկուա-կովկաս ճաշարանը,

Billancourt, 41 Rue St Cloud կամ 30 Rue Nationale

Հաղորդակց. միջոց. Porte Versailleէն Թրմ. 32 իջնել Place Nationale

»	«	23	» Point du Jour
Porte d'Auteuil	»	32	» Place Nationale
Porte d'auteuil	»	23	» Point du Jour

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

վիճաբանական ժողովը 18 Փետրուար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

20 փետր. կիրակի առաւօտ ժամը 9ին

րիւ Թափի-վէր (Rue Tapis Vert) Սինէմա Թափի վէրի մէջ.

պիտի խօսին՝ ԸՆԿ. ԱՐՕԵԱՆ եւ ԸՆԿ. ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

երգ, Արտասանութիւն եւ Նուագ: ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

կիրակի 20 փետր. գիշերը ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ, և 8 ՊԱՏԿԵՐ

կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն։

Տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

ԸՆԿ. ԱՀԱՐՈՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԵՒ

ՕՐ. ՎԵՀԱՆՈՅՇ ՇԱՏՊԷԿԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՆ

Վալանս 12 փետր. 1927

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան վիճաբանական ժողովը վաղը հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, 63 Rue République: Նիւթ՝ փետր. 18ի ապստամբութիւնը (շարունակուած նախորդ ժողովներէն): Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Կուկունեան» խումբի ընկերային հանդիպումը վաղը Հինգշաբթի ժամը 8.30ին, 127—129 Rue Boileau, Էմիլ Զոլայի վերնայարկը։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։ Պիտի խօսի Ընկ. Ա. Արօեան։

ՅԱՐԴԳՈՂԻ գրական երեկոն, վաղը հինգշաբթի, 17 փետր. ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշարանը: Քննադատութիւն՝ Կեավուրեանի գրածներուն: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՅԱՐԴԳՈՂ կազմակերպած է, Մարտ 12ի Շաբաթ երեկոյ, Սալ տը ժէօկրաֆիի մէջ, անմախըն. Թաց հանդէս մը, յիշատակին վաղամեռիկ հայ նկարիչի մը: Կը մասնակցին Շահխաթունի, Նաւասարդեան, Մարութեան: Երաժշտական բաժինը դաշնակահար Օր. Զառափեանի եւ իր երաժշտագէտ ընկերներուն կողմէ: Կը խօսին արձանագործ Ց. Գիւրջեան, նկարիչ Քոչարեան, Նարդունի:

Մանրամասնութիւնները շուտով:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եօզկատցի դեղագործ Յակոբ Չիշմանեանի հարսը Անուշ Չիշմանեան, կը փնտռէ իր ազգականներէն Եօզկատցի խալէնտէր Չիշմանեանը եւ Նիւեորքէն Հայկազուն Տատրեանը, իմացնել՝ Anouche Chichmanianի, 5, Rue Bonnet- Arnouville-les-Gonesses.

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

— Նոյեմզար Սահակեան կը փնտռէ Իզմիրի նիֆ գիւղացի Չօֆէօր Անտոն Անտոնեանը, 24 տարեկան, հօր անունը Յովակիմ մօր անունը Մարի, որ Իզմիրի դէպքերէն վեց ամիս վերջ Իզմիր Թուրքերուն կողմէ գինուորագրուած է: Տեղեկութիւն տուողին 500 ֆր.ի նուէր: Գրել Noyemzar Sahakianի՝ 18 Rue Blanqui Kremlin Biectre s)Seine France. Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

— Վիքթորիա Խաչատուր կը փնտռէ Աքշէհիրցի Գօճաքափեան Արթին, Կարապետ եւ Յակոբ, կը կարծուին Նիւ Եորք կամ շրջակաները ըլլալ. գրել՝ Hrand Nazariantz, B. P. 15, Bari (Italie):

— Տիգրանուհի Միկինեան կը փնտռէ իր ամուսինը Ամասիացի Յովհաննէս Միկինեան որ Իզմիրի ջարդէն վերջ Թուրքերու կողմէ Ուշլայի մէջ զինուորագրուած էր: Տեղեկացնել՝ խմբագրութեան:

— Կեսարիոյ Ռումտիկին գիւղացի Լուսաբեր Կէօպէլեան, որ Ուրֆայէն Ֆրանսա եկած է, կը փնտռէ իր եղբայրը Տիգրան Կէօպէլեան, որուն Նիւ-Եորք ըլլալը կը կարծուի:

Տեղեկացնել՝ Edouard Kassian pour Artinian Khatcher, Cité Verminck No. 143, Croix Sainte, Martigues (B. D. R.) France:

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ „ԼՈՒՍԱԲԱՑ"

Հայ երիտասարդութեան գեղեցիկ եւ նոր գործերու ընթերցման վայելքը տալու նպատակով, հետզհետէ պիտի հրատարակենք վիպական եւ թատերական կտորներ թարգմանաբար, ինչպէս նաեւ *հայ երիտասարդ գրողներու* անտիպ գործերը:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ

Կոյս աղջկան մը ներքին ապրումներուն անկեղծ արտայայտութիւնը, *երկրորդ տպագրութիւն*: Գինն է՝ 5 ֆրանք:

Ստանալու համար՝ դիմել նամակով՝ Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé,

Որուն քով կը գտնուին նաեւ վիպական, թատերական, ազգային եւ այլեւայլ գիրքերու ճոխ մթերք մը: Փարիզ եւ գաւառները փոստի ծախք չ'առնուիր: Հեղինակներու եւ հրատարակիչներու հաշուին կ'ընդունինք հրատարակութիւններ եւ ծախու կ'առնենք գործածուած գիրքեր:

Ուզեցէ՛ք ընդհանուր ՑՐԱՑՈՒՑԱԿԸ որ նոր լոյս տեսաւ:

Գրավաճառներուն եւ թերթերու գործակալներուն զահուէտ զեղչ:

ՈՍԿԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ

Ոսկին կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ կորսնցուց իր արժէքին կէսէն աւելին։ Անգլիական ոսկին 250 ֆրանքէն թաւալգլոր ինկաւ 120ի։ Զղջացին եւ կորսնցուցին ոսկի գնողները, իսկ շահեցան անոնք միայն որ անշարժ կալուած գնած էին։ Որովհետեւ հողը եւ կալուածը ոչ թէ միայն չկորսնցուցին իրենց արժէքը, այլ օրէ օր բարձրանալու վրայ է։ Հետեւաբար շատ իրաւամբ կ'ըսէինք եւ կ'ըսենք թէ խիստ շահաւոր գործ մը ըրած կ'ըլլան անոնք որ հող կամ շէնք կը գնեն միայն։

Փարիզի մէջ եւ Փարիզի շրջակայքը ունինք ծախու հողեր, տուներ եւ ափարթմաններ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով եւ վճարման դիւրութիւններով։

Կը զբաղինք նաեւ վարձու ափարթմաններով, ունինք Փարիզի որեւէ թաղին մէջ 2—3 սենեակէն մինչեւ 10 սենեակնոց ափարթմաններ, խանութներ եւայլն։

դիմել՝ ամէն օր ժամը 9—1

ԿՌԷԿՈՒԱՐ ՇԷՔԷՐԵԱՆԻ

5 Rue Cardinal Mercier Մէթրօ Գլիշի

Tel. Central 96 –70 կամ 97—39 Նոր հասցէիս ուշադրութիւն

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30_7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

Բացուած է Պէլվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մէթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանացի, տղայոց, վեներական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ակռաներու հիւանդութիւններ:

Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ եւ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:

Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անգամ մը այս Polyclinique-ը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար։

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դ. Կարտանի Տան շինութիւնը վերջացած ըլլալով, բացումը տեղի կ'ունենայ Փետրուար 20ին, Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին։

Նկատելով որ Հ. Յ. Դ. Տան բացումը կը զուգադիպի հայ ժողովրդի կամքը արտայայտող Փետրուարեան Ապստամբութեան, հանդէսը պիտի ըլլայ աւելի շքեղ։

Պիտի բանախօսեն Հ. Յ. Դ. Ֆրանսայի շրջանի գործիչ ընկեր Արօեան եւ ուրիշ ծանօթ գործիչներ։ Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր եւ հայկական պարեր։

Հ. Յ. Դ. կարտանի կոմիտէ

Հայրենակիցնե՛ր,

Կարտանի մէջ հիմնուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան Տունը, որուն նպատակն է՝ զարկ տալ տեղւոյն հայ հասարակութեան հանրային, քաղաքական, գիտական, գրական եւ գեղարուեստական բոլոր ձգտումներուն։

Այս նպատակը իրագործելու համար, կոչ կ'ընենք այն բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք կրնան նպաստել յիշեալ Տան գրադարանին ճոխացման, չխտաձգել իրենց նուէրները եւ ժամ առաջ ղրկել հետեւեալ հասցէին.— Salle de lecture, Puits Biver, Gardanne(B-du R.)France.

Հ. Յ. Դ. կարտանի Տան վարչութիւն

Յ. Գ.— Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ ախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6, Կիրակի՝ 9—12,

Ժողովրդական գիներ

ԲԵՐՆԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐ

ԽԱՒԵԱՐ "ԵՐԵՒԱՆ"

Թարմ եւ պահածոյ, լաւ սակէն, ուղղակի Ռուսիայէն բերուած:

Սննդարար եւ դիւրամարսելի գիներով, տունն յանձնելու ուզուած հասցէին կը ղրկուի

Դիմել նամակով

SÉFERIAN CHARAM

73 Grand'Rue - Enghien-les-B(ains)

(S. et O.)

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ

ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ

ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մանաւանդ Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մասնագիտական գիրքերու։

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՍԱԿԱՐԱՆ

15 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի) 100	Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատր	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատր	Ley
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.
»	II »
»	III »
Թուրքի երկթ.	Lots turcs

Comptoir Parisien de change et de C… 80, Rue Laf…

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շլ.	40շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տլ.	10տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

17 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 263 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ ՈՒԺԱՍՊԱՌ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Յունուար 30ին, խմբագրականով մը կը շեշտէինք թէ Հայաստանի բնակչութիւնը պակսած է, դատելով 1927ի մարդահամարէն, զոր հրատարակեցինք ամբողջութեամբ։

Այսօր «Խորհրդային Հայաստան»էն կ'արտատպենք բացատրութիւն մը՝ այդ իրողութեան մասին։ Յօդուածագիրը կը ջանայ լուսաբանել նուազման պատճառները, որոնք աւելի կը մթագնեն պատկերը։

Ամէնէն առաջ, յօդուածագիրը դիտել կուտայ թէ Հայաստան դեռ մէկ միլիոն բնակչութիւն չունի. թէ այդ հաշիւը արդիւնք է «ոմանց երեւակայութեան»։ Բայց անցեալ տարի, նոյնինքն Հայաստանի վիճակագրական վարչութիւնն էր որ մօտ մէկ միլիոն կը հաշուէր բնակչութիւնը. իսկ աւելի առաջ, հետեւեալ համեմատութեամբ.— 1922ին՝ 781,111, մէկ տարի յետոյ՝ 1923ին՝ 841,043, երրորդ տարին (1924) 907,755, եւ 1926 Յունուար 1ին, 925,546, մինչ վերջին մարդահամարը (1927 Յունուար 14) կը ցուցնէ՝ 867,546 հոգի։

Անցնինք։ Ի՞նչ են նուազման պատճառները, եւ արդեօք այդ բացատրութիւնները կը թեթեւցնե՞ն կացութիւնը։

«Խ. Հ.»ի աշխատակիցը առաջին պատճառ կը ցուցնէ Շիրակի շարժը, որուն հետեւանքով 18,000 հոգի հեռացեր են Հայաստանի սահմաններէն, մօտ 9000 հոգի ալ՝ գաւառէն։ Համագումար՝ 27,000 կորուստ։

Աւելի պերճախօ՛ս է երկրորդ պատճառը։ Մարդահամարը ձմեռ ատեն կատարուեր է։ Արդ, Հայաստանի բնակչութիւնը կ'աւելնայ ամառը, որովհետեւ բնակիչները երկրին մէջ կը մնան, եւ հազարաւոր «քոչւոր»ներ կուգան Ազրբէջանէն, իսկ ձմեռը հինգ լեռնային գաւառներէ հազարաւոր բնակիչներ դաշտերը կ'իջնեն, կ'երթան Ազրբէջան կամ Վրաստան։ Միւս կողմէ, ձմեռը Արարանի շրջանէն (էջմիածին), Ալէքսանդրապոլի գաւառէն, Ախտային շրջանէն, Նոր Բայազիտի գաւառէն եւ մանաւանդ Զանգեզուրէն գունդ-գունդ (մասսայաբար!) կ'երթան Անդրկովկասի արդիւնաբերական կեդրոնները եւ նոյնիսկ Հիւսիսային Կովկաս, գործ փնտռելու»։

Իսկ երրորդ պատճառը,— Շատերու խուսափումն է ցուցակագրութենէ։ Այս երեւոյթը սովորական է ամէն երկրի մէջ։

Եզրակացութիւն, Հայաստանի բնակչութիւնը պիտի ըլլայ ոչ թէ 870,000, այլ 930,000, գաղթականներու, հեռացածներու կամ արձանագրութենէ խուսափողներու թիւը հաշուելով 60,000։

Չվիճինք թուանշաններու մասին եւ վերլուծենք տրուած բացատրութիւններուն իմաստը։

Եւ, արդար ըլլալու համար, առանց վերապահութեան ընդունինք առաջին պատճառը, Շիրակի աղէտը, որ տեղի է ունեցեր արտագաղթի։ Նոյնը եւ երրորդ պատճառին համար, ցուցակագրութենէ խուսափումը, որ կամքէ անկախ է։

Ի՞նչ կը մնայ անդին.— Հայաստանի հայ ժողովուրդին յաճախուելու նօսրացումը՝ իբրեւ հետեւանք երկրին սահմաններուն անձկութեան, սակաւահողութեան եւ տնտեսական թշուառութեան։ Խօսքը չենք ըներ քաղաքական մթնոլորտին, որ նոյնքան զօրաւոր ազդակ մըն է՝ ցրուելու ժողովուրդը, թուլցնելու հայրենիքի գաղափարը։ «Ուր հաց, անդ կաց»։

Ուրեմն, թէեւ ծնունդները կ'աւելնան, բայց ժողովուրդը կը գաղթէ։ Եւ կը գաղթէ «մասսայաբար», ինչպէս կ'ըսեն իրենք։ Միամտութիւն է միայն ձմրան յատուկ երեւոյթ համարել այս աղէտը։ Այդ լուսաբանութեան կարելի էր հաւատալ, եթէ Երեւանի վարիչները հրատարակէին ձմրան գաղթողներու եւ ամրան վերադարձողներու հաշիւը։ Անցեալ տարի, երբ դաշնակցական մամուլը կը գուժէր թէ 50,000 հոգի գաղթած են Հայաստանէն, որոշ ժամանակամիջոցի մը մէջ, «պրովոկացիա!» պոռացին հայ պոլշեւիկները։ Իսկ այսօր իրականութիւն է որ Հայաստանը, եւ մանաւանդ Զանգեզուրը եւայլ շրջաններ կը դատարկուին։ Եւ տակաւին բացատրութեան կարօտ կէտ մըն է թէ, ինչո՞ւ առաւելապէս Հայերը, երկրին գաւակները կը գաղթեն։ «Խ. Հ.»ի աշխատակիցը արտագաղթի մասին խօսած ատեն, կը գանազանէ. «ամբողջ Լենգավառը (Լենինականի գաւառ) բացի Ազբաբայի շրջանից»։

Արդ, զուտ թրքական շրջան է Ազբաբան, իսկ միւս բոլոր տեղերը՝ հայկական։ Կարելի՞ էր իմանալ այս տարօրինակ իրողութեան պատճառը, որ, ամէն պարագայի մէջ, պատիւ չի բերեր Երեւանի իշխանաւորներուն հռչակաւոր «շինարարութեան», կամ «պրոլետարական» արդարութեան։ Մեր տեսած քաղքենի երկիրներուն մէջ, տեղացին կը մնայ ու կը վայելէ. օտարը կը գաղթէ, ի հարկին։ Իսկ Հայաստան աշխարհին մէջ, տեղացին կը ձգէ կ'երթայ, որպէսզի օտարը վայելէ։

Եւ դեռ ուրիշ նշանաւոր պատճառաբանութիւն մը.— Յօդուածագիրը կը պատմէ թէ ամառը Հայաստանի բնակչութիւնը կ'աւելնայ, ... Ազրբէջանէն եկած հազարաւոր «քոչւոր»ներով։ Անշուշտ կը հասկնանք այս երկտողին իմաստը։—«Քոչւոր»ները Թուրք-Թաթարներ են, որոնք անդադար կուգան ու կ'երթան, անհամար ոչխարներ արածելով Հայաստանի սարերուն վրայ։ Եթէ ամառը կատարուէր մարդահամարը, Հայաստանի բնակչութեան ո՞ր մասը պիտի աւելնար, հայկակա՞նը, թէ Թուրք-Թաթարականը...

Բայց կը բաւէ։ Առանց այս մեկնութիւններուն ալ, շատ խօսուն է պատկերը։ Եւ «Խ. Հ.» տասնապատիկ աւելի շինարար գործ կատարած կ'ըլլար, եթէ պրպտէր Հայաստանի յաճախուն ուժասպառութեան հիմնական պատճառները, որոնք օրէօրէն կը խախտեն հայ ժողովուրդին ճակատագիրը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԿԱ՛Մ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ, ԿԱՄ ՈՉԻՆՉ

Հայաստանի համալսարանի 6րդ տարեդարձին առթիւ, կոմկուսի քարտուղար Աշոտ Յովհաննէսեան ճառ մը խօսեր է, որ հրատարակուեցաւ «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ (4 փետրուար)։ Թարգմանենք քանի մը գոհարներ.

«... Համալսարանն աւարտող անդրանիկ շրջանաւարտները կոչուած են ըլլալու ժողովրդական ուսուցիչներ, ժողովրդական գիւղատնտեսներ։ Բսել կ'ուզեմ թէ անոնք իբրեւ մասնագէտներ, պիտի ըլլան նախ եւ առաջ խորհրդային երկրի քաղաքացիներ, պիտի կապեն իրենց աշխատանքը Հայաստանի, խորհրդային Հայաստանի — մենք ուրիշ Հայաստան չենք ճանչնար — ղեկավարող գաղափարներու հետ, անոր ընկերային վերաշինութեան ուղիներուն եւ նպատակներուն հետ։ Միայն այդ պայմանով է որ, անոնք կ'արդարացնեն Հայաստանի համալսարանին գոյութիւնը, կ'իրագործեն այն նպատակները որոնց կը ծառայէ խորհրդային համալսարանը»։

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Հնութիւններու Պահպանութեան Կոմիտէն պաշտօնապէս կը տեղեկացնէ թէ, Սեպտեմբերի ընթացքին Սեւանայ լճի ուսումնասիրութեան միջոցին երկու տեղ երեւան հանուած են բազմաթիւ հին գրութիւններ, որոնք փորուած են ընդարձակ ժայռերու վրայ։ Այնուհետեւ շարունակելով խուզարկութիւնները, Հոկտեմբերի ընթացքին Աշխարհբէգ Քալանթար յաջողած է գտնել միեւնոյն սխալէմի գրերով նոր արձանագրութիւններ եւս, ինչպէս նաեւ այլ տեսակի փորագրութիւններ (ոչ գիր) տասնեակ տարբեր վայրերու (Արագածի արեւմտեան շրջաններուն) մէջ, Սեւ Ջուրի վրայ, Աւանի քարահանքը, բոլորն ալ ժայռերու վրայ։ Վերջերս ալ Արագածի շրջանին մէջ գտնուած է քարանձաւ մը, որուն ամբողջ պատերը ծածկուած են այդ գրութիւններով։

Վերոյիշեալ բոլոր գրութիւններն ու փորագրութիւնները, որոնք մանրազնին կերպով ընդօրինակուած եւ լուսանկարուած են, կը ներկայացնեն հնագոյն մշակոյթի մնացորդներ, մինչեւ հիմա գիտութեան համար անյայտ։ Գիրերը երկու տեսակ են, որոնց մէկը բեւեռագրերու յատկանիշը ունի, իսկ միւսը աւելի գծային գրերու։ Փորագրութիւնը կը ծածկէ ընդարձակ ժայռերու մակերեւոյթը ամբողջապէս։

Հնագիտական Կոմիտէն, Յունուար 25ի իր նիստին մէջ լսելով Աշխարհբէգի զեկուցումը այդ գրերու եւ փորագրութիւններու մասին, եւ անոնց տալով գիտական մեծ արժէք ու շեշտելով անոնց համաշխարհային նշանակութիւնը, որոշեց անյապաղ մշակել բոլոր հաւաքուած նիւթերը, եւ հրատարակութեան տալ։ Գարնան պիտի կազմակերպուի մասնաւոր արշաւախումբ մը եւ պիտի շարունակուին խուզարկութիւնները հաւաքելու եւ ամբողջացնելու համար հնութեան այդ բացառիկ մնացորդները։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանսայի ելմտական վիճակը

Երեսփ. Ժողովին աջլի օրուան նիստին մէջ, վարչապետ Փուանքարէ պատասխանելով ձախերու քննադատութիւններուն, պաշտպանեց իր ելմտական քաղաքականութիւնը եւ թուանշաններով պարզեց գանձին վիճակը։Ըսաւ թէ օտար դրամի պահեստները ոչ միայն աւելի են քան Մորկանի փոխառութեան գումարը, այլ եւ 1927ին արտաքին պարտքի համար ըլլալիք բոլոր վճարումներուն կը բաւեն։ Հերքեց թէ ներքին պարտքը աւելցած է։ Ընդհակառակն 1926 Օգոստոս 1էն 1927 Փետր. 1 ներքին պարտքը 2,350,000 պակսեցաւ. շրջաբերութեան մէջ գտնուող թղթադրամներն ալ 5 միլիառ պակսեցան։ Այս հաշիւներուն մէջ են նաեւ գանձատոմսերը։

«Անոնք հրաշքնե՞ր են արդեօք», հարցուց վարչապետը։ «Ո՛չ երբեք։ Այլ արդիւնքը ձեր քուէարկած օրէնքներուն, որոնք թոյլ տուին կառավարութեան գործելու։»

Վարչապետը աւելցուց թէ կառավարութիւնը նախամեծար կը համարէր ներքին ամրացման փոխառութիւն մը կնքել քան արտաքին փոխառութեան դիմել. սակայն շատ յաջողութիւն պիտի չգտնէր։ «Այդ պատճառաւ նպաստաւոր պայմաններով և տասը տարուան պայմանաժամով, յաջող փոխառութիւններ կնքեցինք Հոլանտայի, Զուիցերիոյ եւ Շուէտի մէջ։ Անոնցմէ զատ Հոլանտայէն կնքեցինք նաեւ կարճ պայմանաժամով փոխառութիւն մը, 1928ին վճարելի, որպէսզի ծանր բեռեր չձգենք մեր յաջորդներուն»։

Ձախակողմէն երեսփոխան մը պոռաց. «Աւելի լաւ գործ բրած պիտի ըլլայիք, երբ ատիկա ընէիք 1924ին։» Վարչապետը պատասխանեց. «Մենք միշտ առաջ կը նայինք, իսկ դուք ետեւ։»

Փուանքարէ վերջացնելէ առաջ ըսաւ թէ անցած տարուան Յունուարին հետ բաղդատելով այս տարի Յունուարին հասոյթները պակաս եղան, սակայն մենաշնորհներու եւ անուղղակի տուրքերու հասոյթները 1926ի վրայ 670 միլիոն աւելի են։ Անհրաժեշտ է շարունակել խնայողութեան ոգիով, որպէսզի հաւասարակշռութիւն ձեռք բերենք։ Ես երբեք չեմ դադրած մտածելէ որ տնտեսական վերականգնումը ոչ թէ մէկ մարդու, այլ բոլոր Ֆրանսացիներու եւ լաւ հանրապետականներու միութեան միջոցաւ պիտի իրագործուի։ Բաղդատեցէք այսօրուան կացութիւնը այն վիճակին հետ, որ առաջ պիտի գար եթէ ֆրանքը բոլորովին եւ վերջնապէս կորսնցնէր իր արժէքը։ Ատիկա անդարմանելի աղէտ մը պիտի ըլլար բոլորին համար։ Ուրեմն շնորհաւորելի է որ խուսափեցանք այս դժբախտութիւններէն, որոնց քով այսօրուան դժուարութիւնները ոչինչ են։

Չեն ուզեր ձեռքէ հանել շահու աղբիւրը

«Յուսաբեր» կը տեղեկանայ թէ Պ. Պ. Վահան Թէքէեան եւ Հայկ Խնայէթեան Եգիպտոսէն Փարիզ կուգան, Մելքոնեան կտակի խնդրով։ Բարեգործականը կ'ուզէր Մելքոնեան ծխախոտի գործարանը ծախել Մաթոսեան տան, այս վերջինն ալ կը պատրաստուի թէ Մելքոնեան եւ թէ Մաթոսեան գործարանները ծախել Մաաֆէրօի։

Եգիպտոսի խնամակալները — ինչո՞ւ չըսել շահակիցները — չեն ուզեր որ ծախուի եւ համոզեր են նուիրատու Պ. Կարապետ Մելքոնեանը, որ Պ. Պօղոս Նուպարի ուղղուած նամակով մը կը խնդրէ չծախել գործարանը։ Կը հաւաստեն թէ Պ. Թէքէեան եւ ընկերը այս ուղղութեամբ պիտի աշխատին Փարիզի մէջ։

Անգործներուն նպաստը պիտի աւելնայ

Նախարարական Խորհուրդը Փետրուար 15ի առտուն որոշեց հետեւեալ բարեփոխումը կատարել 1926 Դեկտ. 28ի հրամանագրին մէջ, որ կը վերաբերի գործազրկութեան նպաստներուն.— Պետութեան մասնակցութիւնը գործազրկութեան նպաստի մնտուկին՝ 33 առ հարիւրէն բարձրացած է 60 առ հարիւրի։ Այսուհետեւ նպաստի առաւելագոյն չափն է 6, փոխա- 4.50ի, ընտանիքի պետին համար. 2.50 փոխանակ 2ի՝ իր կողակցին, եւ 16էն վար չաշխատող կամ 2 ֆրանքէն պակաս առնող զաւակներուն համար։ Նպաստի ընդհ. գումարը 12էն բարձրացած է 16 ֆրանքի։

Ֆրանսական հպատակութեան խնդիրը

Օտարահպատակները ֆրանսահպատակ դարձնելու խնդրով զբաղող գրասենեակը դատական նախարարութեան շէնքէն Րիւ տը լ'Ինիվէրսիթէ փոխադրուելէն ի վեր 19,000 օտարականներու թուղթերը քննած է։ Անկէ վերջ, կարելի պիտի ըլլայ 3—4 ամսուան մէջ ֆրանսական հպատակութիւնը ընդունիլ։

Երեսփ. Ժողովը շուտով պիտի զբաղի Լիոնի երեսփոխան Պ. Շառլ Լամպէրի օրինագիծով, որուն համաձայն փոխանակ տասը տարիի միայն երեք տարի Ֆրանսա բնակողները պիտի կրնան հպատակ դառնալ։ Ծերակոյտը արդէն քուէարկած է այս օրէնքը 1925 դեկտ. 5ին եւ գայն ղրկած է Երեսփ. Ժողովին, որուն տեղեկաբերը տակաւին չէ ներկայացուցած իր զեկոյցը։

Մարդու եւ Քաղաքացիի Իրաւունքներու պաշտպան ընկերութիւնը Երեսփ. Ժողովի նախագահին ուղղուած նամակով մը կը խնդրէ որ փութով քննութեան ենթարկուի եւ քուէարկուի յիշեալ օրինագիծը, որուն գլխաւոր կէտերը Երեսփ. Ժողովին կողմէ եւս ընդունուած են արդէն, որով եւ լուրջ դժուարութիւններ չկան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՇԻՐԱԿԸ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑԸ

Մերձաւոր Արեւելքի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Եւրոպայի ներկայացուցիչ Պ. Կորտըն Պէրրի կը հաղորդէ հետեւեալ զեկոյցը.—

Այսօր կատարուելիք վերջին վճարումով մը Մերձաւոր Արեւելքի Փարիզի Գրասենեակը Լենինականի երկրաշարժի Մասնաւոր Ժամանդակ Մարմնին յանձնած կ'ըլլայ 75,000 տոլարի գումար մը, որ հաւաքուած է 1926 Նոյեմբեր 1էն ի վեր Եւրոպայի նուիրատուներէն (*մէջն ըլլալով «Յառաջ»ի հանգանակած գումարը*) եւ Միացեալ Նահանգներու հայ գաղութներէն։ Այս գումարէն զատ վերջերս Մարսիլիոյ ճամբով Հայաստան ղրկուեցան քանի մը հազար փառնտ կշռող գործածուած հագուստներ, ինչպէս նաեւ 3000 պլանքէթ։

Կը յուսացուի որ Միացեալ Նահանգներէն հանգանակուելիք նոր գումարներով յառաջիկայ Մարտ 1էն առաջ երկրաշարժէն Աղէտեալներուն Ֆոնտը պիտի մտնէ 300,000 տոլարի գումար մը։

Այդ Թուականին կազմակերպութեան տարեկան համաժողովին տեղեկագիրը պիտի ներկայացուի։ Վերջին տասներկու ամսուան գործունէութեան տեղեկագիրը պատրաստած է Էտուին Մ. Պըլքլի, Մերձաւոր Արեւելքի գործադիր կոմիտէի նախագահը, որմէ կը տեսնուի թէ վերջացող տարուան ընթացքին ընդհանուր ծախք եղած է 3,299,663 տոլար։ Այս գումարը բաշխուած է Յունաստանի, Սուրիոյ, Հայաստանի, Պաղեստինի, Եգիպտոսի, Պարսկաստանի, Պուլկարիոյ եւ Ֆրանսայի որբերուն ու գաղթականներուն։

Նպաստամատոյցի նախկին որբերէն 1600 հոգի ինքնապահ դարձած են ու կ'աշխատին Ֆրանսայի մէջ, Փարիզի մեր գրասենեակին հսկողութեան տակ։ Այս տղոցմէն մեծ մասը կ'աշխատին իբրեւ հողագործական աշխատաւոր, եւ Լիոնի շրջանի մետաքսի գործարաններուն մէջ։ Մարսիլիոյ մէջ ալ կայ որբանոց մը — որ կը պահուի ամերիկեան եւ հայկական միացեալ դրամներով — ուր 400 աղջիկներ գորգագործութիւն եւ կալերտ բանիլ կը սորվին։

1926ին Ամերիկեան Նպաստամատոյցը օգնած է 60,629 անձերու, որոնցմէ 50,524ը մանուկներ։ Այս մանուկներէն միայն 18,073ը ներկայիս որբանոցները կը մնան։ Մնացեալները վերոյիշեալ երկիրներու իրենց ազգակիցներուն մօտ տեղաւորելու համար եղած ջանքերը յաջողութեամբ պսակուեցան։ Այս տղաքը որդեգրող ընտանիքներուն փոքրիկ նպաստներ տրուեցան։

Տարուան ընթացքին, ընկերութեան Հիմնադիր Մարմինը իր երեք գլխաւոր անդամները կորսնցուց. Քլիվլէնտ Տաճ, կոմիտէի նախագահը, Օսքար Ստրաուս եւ նախագահ Չարլս Էլիոթ։

Աւելի քան 15,000 Ամերիկացիներ այցելեցին Մերձաւոր Արեւելքի որբանոցներն ու գաղթակայանները։ Անոնցմէ գլխաւորները անոնք են որ ամէն ձմեռ Միջերկրականեան երկիրները կ'այցելեն։ Այս ականատեսներէն շատեր իրենց երկիրը վերադառնալով, կը ծառայեն իբրեւ նախագահ եւ վարիչ ուժեր Մերձաւոր Արեւելքի կազմակերպութեանց մէջ։

ՂԵՀԱՓՈ ՎՈՍՆԴՂ ՀԵՂԿՄԱՆ ՊԱՏՄԱԿԵՐ

ԿՍՐՊՅՈՅՆ ԱՀ ՊԱՏՄԱԾՈՒՄ

(Սեր մասնաւոր թղթակցէն)

ՊԱՇՏԵՊ, 9 Փետրուար

Ներկայ տարին իր ծնեալ ըերքը տուած է ու ան ալ առատ չափով։ Ցորենի, գարիի, տարեկանի եւ ուրիշ հացահատիկներու մշակութեան համար ամէն պայմաններ նպաստաւոր եղած են։ Ցանքերը ամէն տեղ ալ ծաղկեցան, ու ամէն տեղ ալ ակնկալութիւնները գերազանցուեցան։ Ամէն կողմ ուրախութիւն կը տիրէ, ամէն կողմ ժողովուրդը կը տօնէ առատ բերքը։

Ցորենի ցանքերը ամէն տեղ ալ ծաղկեցան

ԴԱՏԻ

ՎԱՍԼԱԺՈՒ ՎԱՁԱՂԱՆԴ

— Ես ինչ մեղավոր եմ, որ ինձ ամուսնացրին ոտքերս չորացած մի մարդու հետ, որ ինձ չի սիրում, ինձ չի հասկանում, ինձ չի գնահատում, ինձ հետ ոչ մի ընդհանուր բան չունի, ոչ մի ընդհանուր հետաքրքրություն չունի, ոչ մի ընդհանուր ճաշակ չունի, ոչ մի ընդհանուր ընկերներ չունի, ոչ մի ընդհանուր ծանոթներ չունի, ոչ մի ընդհանուր ուրախություն չունի, ոչ մի ընդհանուր տխրություն չունի, ոչ մի ընդհանուր ցավ չունի, ոչ մի ընդհանուր հոգս

Անգլիական բանակցութիւնները խզուած

Զինաստանէն առնուած լուրերու համաձայն, Քանթոնի արտաքին նախարար Շէնի եւ անգլ. ներկայացուցիչին միջեւ առնէ մը ի վեր շարունակուող բանակցութիւնները խզուած են, Շէն մերժած ըլլալով Անգլիոյ վերջին առաջարկները:

Մոսկուայի անգլ. դեսպանը խիստ բողոք մը ներկայացուցած է Գործավարներու Խորհուրդին՝ Զինաստանի ներքին գործերու մէջ պոլշեւիկներու շարունակական միջամտութեան դէմ:

«Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը տեղեկանայ թէ ռուս յայտնի զօրավար Պուտիէննի առջի օր հրետանիի երեք զօրաբաժինով մեկնած է Մանչուրիոյ չինական սահմանը:

Փետրուար 14ին 1500 անգլիացի զինուորներ ցամաք ելան Շանկայ, օտար բնակչութեան ծափերուն տակ:

Թուրքիա եւ Ճափոն

Թանի պոլսոյ Թղթակիցը կը գրէ.—

Քանիցս գիտել տուի թէ Ճափոն մեծ ջանքեր կ'ընէ տնտեսական գործունէութեան գետին մը ապահովելու համար իրեն Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, Միջերկրականի վրայ: Անցած տարի Պոլսոյ մէջ համաժողով մը գումարեցին Եւրոպա գտնուող բազմաթիւ Ճափոնցի դիւանագէտներ: Թուրք թերթերը կը գրեն թէ վերջերս հրատարակուած է այս համաժողովին տեղեկագիրը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ կարգ մը ծրագիրներ պատրաստուած են Ճափոնի եւ Մերձաւոր Արեւելքի միջեւ առեւտրական փոխանակութիւններուն զարկ տալու համար: Այսպէս, մասնաւորապէս կը յանձնարարուի ծովային ուղղակի գիծ մը հաստատել Եոքոհամայի եւ Պոլսոյ միջեւ: Ճափոնի առեւտրական նախարարութիւնը սկզբունքով ընդունած է այս թելադրութիւնը եւ Խորհրդարանէն անհրաժեշտ վարկը խնդրած է այս մասին:

Ատլանտեանը օդանաւով

Հազարապետ տը Փինէտօ ձեռնարկած է ջրօդանաւով կտրել անցնիլ Ատլանտեանը: Իտալացի մարքիզը անցած երեքշաբթի օր «Սավուայա» օդանաւով ճամբայ ելաւ Սէնթէ-Քալէնտէյէն, անծանօթ ուղղութեամբ: Յաջորդ օրը լսուեցաւ թէ հասած է Քայլիարա (Սարտէնիա) եւ մեկնած Քէնիթրա, ուսկից շատ յաջող թռիչք մը ունեցաւ դէպի Ճիպրալթար, հակառակ գէշ օդին: Երկուշաբթի հասաւ Վիլլա-Սիսներօս, Ռապաթէն 1600 քիլօմէթր, ուսկից գնաց Փօլանիա եւ Մօնրովիա, 1500 քիլօմէթր: Այս առաւօտ պիտի փորձէ կտրել Ատլանտեանը՝ Պուէնոս Այրէսի ուղղութեամբ, անընդհատ ճամբորդելով 3000 քիլօմէթր: Ամբողջ ճամբորդութեան ընթացքին օդանաւը 45000 քիլօմէթր ճամբայ պիտի առնէ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

600 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ, ՀԱԶԱՐ ՏՈՒՆ ՓԼԱԾ

Երէկ գրեցինք թէ մեծ երկրաշարժ մը պատահած է Հէրսէքի եւ Տալմացիոյ մէջ: Նոր հեռագիրներու համաձայն, ցնցումը եղած է խիստ սաստիկ եւ տեւած է մօտ կէս ժամ: Պոսնայի, Հէրսէքի եւ Տալմացիոյ մէջ հազարաւոր տուներ փլած և աւելի քան 600 հոգի փլատակներու տակ մնալով մեռած են: Ցիսուն տարիէ ի վեր այսքան սաստիկ երկրաշարժ չէր պատահած յիշեալ շրջանին մէջ:

Ցնցումները սկսան կէսօրէն քանի մը վայրկեան առաջ խուլ որոտումներով: Շարժի կեդրոնը կը գտնուի Լուպինիէի եւ Րակուզայի միջեւ: Լուպինիէի մէջ ծխախոտի գործարանը եւ հանրային հաստատութիւնները աւերակոյտի վերածուեցան: Տապարսքօ-Փօլիէի մէջ երկրաշարժին հետեւանքով քաղաքին տիրող լեռը փլաւ՝ ծածկելով բազմաթիւ տուներ՝ իրենց բնակիչներով: Փօփօվօ Փօլիէ քաղաքին ընդարձակ մէկ մասը քանդուեցաւ: Մէթքովիչի կայարանը եւ զանազան շէնքեր քանդուեցան: Սթօլացի մէջ անվնաս տուն չէ մնացած: Ուրիշ շատ մը քաղաքներու մէջ ալ երկրաշարժը աւերներ գործած է: Նիւթական վնասները անհաշուելի են:

Հեռագրական եւ հեռաձայնական հաղորդակցութիւնները կտրուած են աղէտի վայրերուն հետ:

Ժողովուրդը խուճապահար փողոց նետուած է: Եւ որովհետեւ ցնցումները կը կրկնուէին, շատեր գետերու եւ լիճերու մէջ նետուած են, կարծելով թէ ջուրին մէջ աւելի ապահով պիտի ըլլան: 100.000 հոգի առանց ապաստանի կը մնան Մօսթարի եւ Սէրայէվօի մէջ, ուր բոլոր տուները վնասուած են: Աղէտեալ վայրերուն մեծ մասը ձիւնով ծածկուած է եւ շատեր ցուրտէն կը մեռնին:

Ցնցումներու առեն երկինքը պայծառ էր, սակայն կայծակ եւ որոտում անպակաս էին: Վերջին հեռագրի մը համաձայն վնասները 100 միլիոն տինարէն աւելի են:

Կասկածելի պարահանդէս մը արգիլուած

Առջի օր թղթակից մը մեզի հաղորդած էր թէ La Misère noire կոմիտէն պարահանդէս մը կազմակերպած է, որ տեղի պիտի ունենար այս գիշեր Շան զ'էլիզէի թատրոնին մէջ:

Ստուգեցինք թէ այս պարահանդէսը կազմողները ո՛չ թէ աշխատաւորներ են, այլ հարուստներ, մասնաւորաբար ռուս իշխաններ, դուքսեր, պարոններ են, որոնք թշուառութիւնը ծաղրելով զբօսնուլ կ'ուզէին:

Ֆրանսացի Գործաւորներու կեդրոնական կոմիտէն որոշեց բանուորական ցոյց մը կատարել թատրոնին մէջ եւ խանգարել պարահանդէսը: Ներքին Նախարարութիւնը այս ցոյցերուն տեղի չտալու համար, արգիլեց պարահանդէսը:

Բծաւոր ժանտախտը կը ճարակի

Բծաւոր ժանտատենդի ահաւոր համաճարակ մը մահ սփռելով, դանդաղօրէն կ'առաջանայ Ափրիկէի արեւմուտքէն դէպի արեւելք: Մինչեւ հիմա հնձած է 600.000 հոգի, եւ այս՝ միայն 5.000 քիլօմէթր տարածութեան վրայ: Մահուան այս անգութ մանգաղը երկարած է արդէն բրիտանական Ափրիկէի վրայ, Նիկէր, Զատի շրջանը: Առաջին անգամ, 1921ին, երեւցաւ Ուատէի մէջ: Մօտաւոր հաշուով 50.000 հոգի սպաննած է Պորնիի մէջ, աւելի մեծ թիւով մը՝ Փալըյի մէջ (Նիկէր): Անցեալ սեպտեմբերին բծաւոր ժանտատենդը ցատկած էր Տարֆուր (Սուտանի մէջ): Այժմ կը հնձէ Զալինճէյ, Նիալա, Քէպքէպիա: Զալինճէյի մէջ, որ 45.000 բնակչութիւն ունի, համաճարակէն մեռած են 10.000 հոգի:

Համաճարակը անցած է նաեւ Սուտանի կեդրոնը:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ *առթիւ, 19 փետրուար Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Նախկին Մոսկուա-կովկաս ճաշարանը:*

Billancourt, 41 Rue St Cloud կամ 30 Rue Nationale

Հաղորդակց. միջոց. Porte Versailleէն	թրմ. 32	իջնել	Place Nationale
»	« 23	»	Point du Jour
Porte d'Auteuil	» 32	»	Place Nationale
Porte d'auteuil	» 23	»	Point du Jour

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Վիճաբանական ժողովը 18 Փետրուար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի Քաֆէ Բլէօ-տը-Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ՝ Իթալի:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

20 փետր. կիրակի առաւօտ ժամը 9ին

րիւ Թափի-վէր (Rue Tapis Vert) սինէմա Թափի վէրի մէջ

պիտի խօսին՝ ԸՆԿ. ԱՐՕԵԱՆ *եւ* ԸՆԿ. ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

երգ, Արտասանութիւն եւ նուագ: ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

կիրակի 20 փետր. գիշերը ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ

փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ, և 8 ՊԱՏԿԵՐ

Կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Պէշիկթաշլեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն:

տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պելվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դ. Կարտանի Տան շինութիւնը վերջացած ըլլալով, բացումը տեղի կ'ունենայ Փետրուար 20ին, Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին:

Նկատելով որ Հ. Յ. Դ. Տան բացումը կը զուգադիպի հայ ժողովրդի կամքը արտայայտող Փետրուարեան Ապստամբութեան, հանդէսը պիտի ըլլայ աւելի շքեղ:

Պիտի բանախօսեն Հ. Յ. Դ. Ֆրանսայի շրջանի գործիչ ընկեր Արօեան եւ ուրիշ ծանօթ գործիչներ: Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր եւ հայկական պարեր:

Հ. Յ. Դ. կարտանի կոմիտէ Հայրենակիցնե՛ր,

Կարտանի մէջ հիմնուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան Տունը, որուն նպատակն է զարկ տալ տեղւոյն հայ հասարակութեան հանրային, քաղաքական, գիտական, գրական եւ գեղարուեստական բոլոր ձգտումներուն:

Այս նպատակը իրագործելու համար, կոչ կ'ընենք մեր բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք կըրնան նպաստել յիշեալ Տան գրադարանին ճոխացման, չխնայել իրենց նուէրները եւ ժամ առաջ ղրկել հետեւեալ հասցէին.— Salle de lecture, Puits Biver, Gardanne(B-du R.)France.

Հ. Յ. Դ. կարտանի Տան վարչութիւն

Յ. Գ.— Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբի վիճաբանական ժողովը 19 Փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 7.30ին: Նիւթ՝ «Կուսակցութիւնները իրենց երկրին մէջ լաւ դեր կը կատարեն թէ ոչ արտասահմանի մէջ»: Կը հրաւիրուի ընկերներ և ոչ-ընկերներ:

ՅԱՐԴԴՈՂԻ գրական երեկոն, այսօր հինգշաբթի, 17 փետր. ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշարանը: Քննադատութիւն՝ Կեավուրեանի գրածներուն: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՅԱՐԴԴՈՂ կազմակերպած է, Մարտ 12ի Շաբաթ երեկոյ, Սալ տը Ժէօկրաֆիի մէջ, աննախընթաց հանդէս մը, յիշատակին փաղամեռիկ հայ նկարիչի մը: Կը մասնակցին Շահխաթունի, Նաւասարդեան, Մարութեան: Երաժշտական բաժինը դաշնակահար Օր. Զառափեանի եւ իր երաժշտագէտ ընկերներուն կողմէ: Կը խօսին արձանագործ Գիւրջեան, նկարիչ Քոչարեան, Նարդունի:

Մանրամասնութիւնները շուտով:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ամասիոյ երկսեռ Հայրենակց. Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ Կիրակի 20 Փետրուար կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 63, Rue de la République վերի սրահին մէջ:

ՎԻԷՆԻ Յառաջդիմասէր եւ Զ. Ո. Միութեան թէյասեղանը՝ Կիրակի, 20 Փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութիւններս «Ռոստոմ» խումբին, Գարլիթի աշխատաւոր ընկերներուս, Տէսինի հայրենակիցներուս եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ նամակաւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին տարաբախտ կնոջս ՏԻԿԻՆ ԳԱԹՐԻՆԷ ԱՐԹԻՆԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 1927 Յունուար 27ին, Մարսէյլի Բլինիք հիւանդանոցին մէջ:

ՍԱՀԱԿ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Սեբաստիոյ Ղանթարօզ գիւղէն

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԼԻՈՆ, Յ. Ն.— Չարժեր գրածը:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

ՖԻԼԻՊԷ, Հ. Տ.— Ստացանք 50 ֆրանք: Սկսանք ղրկել 13 Փետր.էն:

ԿԱՐՏԱՆ, Ս. Տ.— Ստացանք 40 ֆրանք:

ԿԱՐՏԱՆ, Ա. Շ.— Ստացանք 40 ֆրանք:

ՃԻՊՈՒԹԻ, Մ. Գ.— Սկսանք ղրկել Փետր. 13էն: 70 ֆր. է:

ՍԻՒՄԷՆ, Մ. Կ.— Ստացանք 35 ֆրանք:

ՎԷՆՍԷՆ, Գ. Հ. — Ստացանք 35 ֆրանք:

ՎԱԼԱՆՍ, Պ. Ճ.— Ստացանք 512 ֆրանք: Կարգադրեցինք:

ՎԱԼԱՆՍ, Ա. Չ.— Ձեր ուզած հասցէն է Near East Relief, 15 Boulevard des Italiens, Paris.

ԹՈՒԼՕՆ, Յ. Ա.— Ստացած ենք: Տեսնել 5 Փետր.ի թիւը:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

ԱՆԹՈՒԱՆ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ

Ամառնային եւ Տըմի-Սէզօն (demie-saison) *կերպասներու գեղչուած գիներէն:*

29, Rue Berthe. PARIS (18e)

Tél. : NORD 93—06

ՈՍԿԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ԱՐԺ. ՔԱՐՈՐ

Ոսկին կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ կորսնցուց արժէքին կէսէն աւելին: Անգլիական ոսկին 250 ֆրանք, թուղթիոր ինկաւ 120ի: Զղջացին եւ կորսնցուցին ոսկի գնողները. իսկ շահեցան անոնք միայն որ անշարժ կալուած գնած էին: Որովհետեւ հողը եւ կալուածը ոչ միայն չկորսնցուցին իրենց արժէքը, այլ օրէ օր բարձրանալու վրայ է: Հետեւաբար շատ իրաւամբ կ'ըսէինք կ'ըսենք թէ խիստ շահաւոր գործ մը ըրած կ'ըլլան անոնք որ հող կամ շէնք կը գնեն միայն:

Փարիզի մէջ եւ Փարիզի շրջակայքը ունինք ծախու հողեր, տուներ եւ ափարթմաններ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով եւ վճարման դիւրութիւններով:

Կը զբաղինք նաեւ վարձու ափարթմաններով, ունինք Փարիզի որեւէ թաղին մէջ 2—3 սենեակէն մինչեւ 10 սենեակնոց ափարթմաններ, խանութներ եւայլն:

դիմել՝ ամէն օր ժամը 9—1

ԿՌԷԿՈՒԱՐ ՇԷՔԷՐԵԱՆԻ

5 Rue Cardinal Mercier Մէթրօ Գլիշի

Tel. Central 96 –70 կամ 97—39 Նոր հասցէիս ուշադրութիւն

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ Վ.ՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՍ"

փարիզի հայկ. ժամադրավայր: Համեղ, մաքուր, խնայողական

10 Rue Rampal - Belleville

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ 3 ՖՐ. 25Ի ՃԱՇ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Նոյեմզար Սահակեան կը փնտռէ Իզմիրի Նիֆ գիւղացի շօֆէօր Անտոն Անտոնեանը, 24 տարեկան, հօր անուն Յովակիմ մօր անուն Մարի, որ Իզմիրի դէպքերէն վեց ամիս վերջ Իզմիր Թուրքերուն կողմէ զինուորագրուած է: Տեղեկութիւն տուողին 500 ֆր.ի նուէր: Գրել Noyemzar Sahakianի' 18 Rue Blanqui Kremlin Biectre s)Seine France. Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

— Վիքթորիա խաչատուր կը փնտռէ Աքշէհիրցի Գօճաքաֆաեան Արթին, կարապետ եւ Յակոբ, կը կարծուին նիւ Եորք կամ շրջակաները ըլլալ. գրել՝ Hrand Nazariantz, B. P. 15, Bari (Italie):

ԿՈՉ

Ալֆօրվիլի Երիտ. Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ակումբին մէջ գրադարանի հիմնումին, կը խնդրէ հայերէն կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրատուութիւն ընել միութեան՝ հետեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne *138* Rue Etienne Dolet, Alfortville.

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դիմել «Մասիս» Տպարանի վարչութեան: 208 bis, Rue Lafayette: *Մէթրօ'* Louis Blanc *կամ* Jaurès.

ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	123	60
Տոլար,	Dollar	25	78
Մարք (ոսկի) 100 Mark		604	—
Թրքական թղթ.	L. Trq.	12	90
Թրք. ոսկի	» or	113	50
Մէճիտիէ	Médjidié	9	—
Լէվա 100 հատը	Léva	18	70
Տրախմի »	Drachme	32	—
Լիր »	» Lire	109	60
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	71	—
Զուից. »	Frc. Suisse	491	—
Լէյ 100 հատը	Ley	14	05
Ձերվոնեց	(10 Roubles or)	92	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3035	—
» II	»	1910	—
» III	»	1690	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	165	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Կ'ուզուի սպասուհի տնական գործերու համար. դիմել՝ 25 de Constantinople չորրորդ աջ կողմ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆ

Ազատութեան ճանապ Ա. Ահարոնեան 25 ֆրանք գային ջոջեր, Յ. Պարոնեան Ասպետ Լիպարիտ (պատ զարդ) Վ. Քիւրքճեան 40, սիս կամ վ.արժուհին, Ա. 15, Աւետարանները (Զօրա Լոնդ. եպսկ. Դուրեան 12.50, ռարան հայ.-գաղ. Լուս 60, Բառարան գաղ. հայ պարեան 60, Գիւղը, Համա 30, Երգարան (Արարատ) Նի 12.50, Երգարան ժող կոմիտաս վարդ. 2 մաս 25, Հրդաւոր աղջիկը եւ իր Նիքը, Սարուխան 25, Իր Հայրիկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօս Թիւն հայ.-գաղ., հայերէն Ն Ներով 15, Խօսակց. հայ հայերէն հնչումներով 15, Խ հայ-ռուս. հայերէն հնչում 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, հին գեղարուեստի փարպ Կ.Յ. Բասմաջեան 15, Հայա (հին) քարտէսը 1.50, Ճամբ հայրենի զրոյցներ, Ա. Ս եան 25, Նարեկ աշխար Գարե. եպսկ. Խաչատուր Նամականի ընդարձակ ըն կան-առեւտրական 15, Պա Թիւն Հայոց պատկերազ տարի, Բասմաջեան 7.50, մութիւն Հայոց պատկեր Պալասանեան 30, Պիւրիտ աշտարակին հերոսը, Մ. 2 հատոր 25, Ռուսահայեր սարակ. զարգացումը 190 65, Բանաստեղծութիւն մանեան 30, Սաթենիկ եւ 12.50, Սիմօն եւ Մառի 6 40, Ցախսարիկը (Զալը 16, Քամելիազարդ Քրիստափոր Միքայէլեան հարոնեան 12.50, Օ տարեգիրք 1927ի 20, La (Petit, Diction éditionnaire 40 ֆրանք:

Գրատանս մէջ կը գտնու հայերէն ամէն տեսակ Ֆրանսայի եւ գաղթ րու համար փոստ մեր վրայ է:

Հասցէ Librairie BAL 233 Fbg. St. Martin, Par

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵՐ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏ

որ հրատարակիչն է ըն ւորապէս Լուսաբեր ըն ցարաններու եւ ճոխ մը ունի մանկապ գիրքերու

Դիմել, — Librairie gachène, 9 Agopian Tchakmakdjilar, Constantinople.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շ.	40շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927
18 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 264 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԱՅՐՈՅԹԻ ՕՐԸ

Նորէն Թափառական բազմութիւններուն կ'իյնայ եթէ ոչ հանդիսաւորապէս տօնել, գոնէ ակնածանքով յիշել Թուական մը, որ փայլուն էջ մը բացաւ մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ։

Վեց տարի յետոյ, մարդիկ ի՛նչպէս ալ ուզեն դատել իրողութիւնը, ինչքան ալ կուրացած ըլլան կանխակալ կարծիքներով, չեն կրնար ժխտել թէ՝ 1921 Փետրուար 18ի պոռթկումը հետեւանք է նորեկ իշխանութեան հաստատած ահ ու սարսափին, բոլորովին ինքնաբեր եւ տարերային։

Ըմբոստութեան առաջին օրերուն, պաշտօնական հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ ռամկավարներն ալ կը մասնակցին երկուփաշտ ռազմիկներով... Դարձեալ, նոյն օրերուն, «Ժողովուրդի Ձայնը», Պոլսոյ ռամկավար օրկանը, ցնծութեամբ կ'աւետէր թէ՝ հայ ժողովուրդը գլուխ բարձրացնելով, տապարէզէն քշեց թէ՝ կոմունիստները եւ թէ Դաշնակցականները։ Հետաքրքիրները կրնան գտնել հաւաքածոն եւ կարդալ ո՛չ միայն այս լուրը, այլ եւ ուրիշ մանրամասնութիւններ։ Ու վերջապէս յիշենք որ, տակաւին 1922ին, Հայաստանի մէջ, ռամկավար գործիչներ մտերմական հաւաքոյթներու մէջ գիտել կուտային, թէ Դաշնակցութիւնը իրաւունք չունի միայն իրեն սեփականեցնելու Փետր. 18ի փառքը...

Այդպէս եւ միւսները, կուսակցական կամ չէզոք։ Հիմա ժամանակը չէ մէկ-մէկ թուելու զանազան վկայութիւններ, եւ ցնծութեան աղաղակներ, որոնց մէկը արձակեց հանգուցեալ Եր. Օտեանը, «Իգիպոս» ստորագրութեամբ, «Վերջին Լուր»ի մէջ։

Մենք այս պարագաները կը յիշենք ոչ թէ ի պատիւ մէկուն կամ միւսին, այլ հաստատելու համար անորակելի հակասութեան եւ զռեհկութեան այն բաբելոնը, որ կը տիրէ այսօր, մանաւանդ արտասահմանի մէջ, իբրեւ հետեւանք... Փետր. 18ի ձախողման։

Մարդիկ ըմբոստացողներուն հետ էին, երբ տակաւին յայտնի չէր ելքը եւ իրենց պարծանքի բաժինը կը պահանջէին. «Մե՛նք ալ կանք»։ Բայց երբ ռուսական թնդանօթը եկաւ վճռական հարուածը տալու, քաշուեցան իրենց պատեանին մէջ։ Եւ անկէ ի վեր, համաժողովրդական այդ հոյակապ շարժումը կ'անուանեն «արկածախնդրութիւն», առանց կարմրելու, եւ ցեխին մէջ գլորելով իրենց մարդկային ու ազգային արժանապատուութիւնը։

Բայց իսկապէս ձախողեցա՞ւ այդ շարժումը, բողոքի եւ արդար զայրոյթի այդ գերագոյն պոռթկումը։

Այո՛ եւ ոչ։ Այո՝ իր վերջնական նպատակին համար, քանի որ կարելի չեղաւ միանգամ ընդ միշտ հեռացնել օտարամիտ, օտարասուն բռնակալութիւնը, եւ հաստատել իսկապէս ազգային-ժողովրդական իշխանութիւն։ Լքուած՝ բոլորէն, պաշարուած՝ վայրագ ախոյեաններով, Հայաստանը իբր երկու ամիս մաքառելէ յետոյ, նորէն տեղի տուաւ գերակշիռ ուժերու առջեւ, եւ թողուց որ նորեկները վարեն իր ճակատագիրը։

Ու կը վարեն անկէ ի վեր։

Բայց, եթէ ուզենք դատել անմիջական արդիւնքէն, անմտութիւն է ձախողման խօսք արտասանել։ Փետրուար 18ը շառաւուն ապտակ մը եղաւ Մոսկուայի եւ Բագուի մէջ մնած գոյնզգոյն կոմիսարներուն համար, որոնք իրենց մորթին վրայ, իրենց շիլ աչքերով հաստատեցին թէ՝ կարելի չէ անպատիժ խաղալ ժողովուրդի մը համբերութեան հետ։ Թէ ո՛ւր ճնշում կայ, այնտեղ անխուսափելի է պոռթկումը։ Փետր. 18ը զայրոյթի հզօր աղաղակ մըն էր բռնութեան, կեղեքման եւ հալածանքի դէմ, եւ անոր արձագանգները հասան մինչեւ Թիֆլիս եւ Մոսկուա։

Առանց պատճառի չէր որ Լէնին Երեւան կը գրէր Միասնիկեանը, մասնաւոր գրութեամբ շեշտելով թէ «Հայաստանը Ռուսաստան չէ» եւ թէ ինչ որ փորձած են իրենք, կարելի չէ նոյնութեամբ կրկնել այդ գիւղացիական երկրին մէջ։ Հանգուցեալ Թումանեանը Պոլիս եկած ատեն, խոստովանաբար կը պատմէր թէ՝ նոյն ինքն Օրժոնիկիձէ, Կովկասի կարմիր փոխարքան, այնքան իրար անցած էր Հայաստանի անցուդարձերէն որ, կը յայտարարէր. «Հայ պոլշեւիկները մոռցան թէ իրենք Հայեր են եւ թէ իրենց դիմացը գտնուողներն ալ Հայեր են»։ Եւ ծրագիր մըն եղեր, երեք հարիւր հայ նորընծաներ հեռացնելու եւ անոնց տեղ ուղարկելու ռուս եւ ուրիշ կոմունիստներ, բայց արդէն պայթած էր Փետրուար 18ը։

Ուրիշ անմիջական արդիւնք մը եղաւ փրկութիւնը հազարաւոր կալանաւորներու — երբ տակաւին նոր սկսած էր բանիլ տապարը — եւ անոնց կարգին բազմաթիւ մտաւորականներու, «Ուղեկից» Քաջազնունին ալ միասին։

Իսկ անգնահատելի է Փետրուար 18ի բարոյական արժէքը, իբրեւ դիրդազին փաստ մը ժողովրդային գիտակցութեան եւ կորովի, ազատասիրութեան եւ ինքնավստահութեան։

Այդ օրը, առանց զինուորական կարգ ու սարքի, առանց գլուխ բարձրացնելով օտար թնդանօթի ապաստանած իշխանութեան մը դէմ, հայ ժողովուրդը անգամ մըն ալ շեշտեց ազատ ապրելու իր կամքը եւ հաստատեց իր բազուկին ուժը։

Ահա թէ ինչո՛ւ պէտք է հպարտութեամբ եւ ակնածանքով յիշել Զայրոյթի Օրը, եւ այդ առթիւ արիաբար ինկած զոհերը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆՉՈ՞Ի ՊԱԿՍԱԾ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

«Նոր Լուր»ի մէջ Բիւզանդ Թէքեան խօսելով Հայաստանի վերջին մարդահամարին վրայ, կը գրէ.—

«Վերջին երեք տարուան մէջ հարիւր հազար բնակիչ պակսեր են, չնայելով որ գո՛նէ 25,000 հոգիի բնական աճում մը կար ծնունդներէ, և նոյն երեք տարուան միջոցին տարագիր հայութենէն մաս մը Հայաստան դիմած էր, գլուխը դնելիք տեղ մը մը գտնելու յոյսով։ Թէպէտ Երեւանի պաշտօնէութիւնք 100 հազար հոգի միայն պակսած ցոյց կուտան, բայց եթէ յիշենք որ երեք տարի առաջ երկրին բնակիչները մէկ միլիոն հարիւր հազար կը հաշուէին, պակսածներուն թիւը ո՛չ թէ 100 հազար այլ երեք հարիւր հազար պէտք է ըլլայ գուշէ։

«Հայաստանէն պակսած 100 հազար հոգին ցրուեր են Ռուսիոյ այլ եւ այլ կողմերը։

«Հարկաւ յօժար կամքով չէ որ հեռացեր են երկրէ մը զոր Նախահարց օրրանը կը նկատէին, ուստի և վերջնական ապաստարանը, բնավայրը իրենց համար։ Հին ժամանակներու մէջ ալ Հայերը մեկներ են ծննդավայրէն, պատերազմներու, արշաւանքներու եւ հալածանքներու բերմամբ, և կամ որովհետեւ հայ ժողովուրդին կարեւոր մէկ մասը, Պարսիկներուն նման, առեւտրական ոգիով տոգորուած է ի բնէ, եւ վաճառականական ընդարձակ գործառնութեան յարմար չէ Հայաստանի նման երքնաշխարհ մը, որ ո՛չ ծով ունի, ո՛չ ալ նաւարկելի գետ։

«Ներկային մէջ, պատերազմներ, արշաւանքներ կամ հալածանքներ չեն որ երեք տարուան միջոցին պատճառ եղեր են Հայերուն Հայաստանէն մեկնելուն, որով ի դերեւ հաներ են ժողովուրդին մեծամասնութիւնը իր բնավայրին մէջ ամփոփելու եւ հոն ապրեցնելու խորհուրդը։ Լքումի պատճառներն այս անգամ տարբեր են, բայց ոչ նուազ անդիմադրելի։ Հայ վաճառական դասակարգին համար Հայաստանի մէջ վաճառականութիւն չկայ, զի երկիրն ինքնին աղքատ, նաեւ կաշկանդուած է պոլշեւիկ արտակարգ արգելքներով ու սեղմումներով։ Արդէն վաճառականին երեսն չեն տար պոլշեւիկ սահմաններուն մէջ։ Ընդարձակ դաշտերու ոռոգումի ծրագիրներն ալ խօսքի սահմանին մէջ մնացին, եւ կարելի չեղաւ Եւրոպայէն մէկ կամ մէկուկէս միլիոն ոսկիի չափ համեստ գումար մը փոխ առնել անօգուտ տարածութիւններ բնակելի եւ մշակելի դարձնելու համար։ Այս տեղ ալ, սակայն, պոլշեւիկութիւնն է գերակատարը, զի Եւրոպա դրամ չի վստահիր պոլշեւիկ Ռուսիոյ, ինչպէս եւ անոր ստորաբաժանումներուն կամ արբանեակներուն, որոնցմէ մէկն է Հայաստան։ Պոլսէն կամ արեւմտ. երկիրներէն Հայաստան դիմողներու մէկ մասը կէս ճամբէն այլուր դարձած էր իր ժամանակին, գործ գտնելով Վրաստանի կամ Ատրպէճանի մէջ։ Թերեւս անոնք թելադրիչ եղած ըլլան ուրիշներու, Հայաստանէն մեկնելու։ Աշխարհ Արարատ իմացաւ որ Հայաստանի կարեւոր մէկ մասը բնակելի եւ շահագործելի չէ, եթէ կարգ մը նախնական աշխատութիւններ չկատարուին որոշ դրամագլխով, իսկ Դրամագլուխը խոտոր կը համեմատի սովետական սահմաններուն մէջ տիրող նորանշան գրութեան։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՌՈՒՍ ԵՒ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

100,000 ՀԱՅԵՐ ՊԻՏԻ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒԻՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Անցած շաբաթ հրատարակեցինք *Թայմզի* Ժընեւի Թղթակցին հաղորդած տեղեկութիւնները, որոնց համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը կը զբաղի Ֆրանսայի ռուս գաղթականներուն խնդրով եւ ծրագրած է ընտանիք գլուխ 5000 ֆրանք յատկացնելով զանոնք տեղաւորել հարաւային Ֆրանսայի հողագործական կեդրոններուն մէջ։ *Ժուռնալ տէ Տէպա*ի Ժընեւի Թղթակիցն ալ այս խնդրին մասին կը գրէ հետեւեալը.—

Այն պահուն, ուր գործազրկութիւնը նոր խնդիրներ կը դնէ Ֆրանսայի առջեւ, Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը, որուն վրայ կը ծանրանայ գաղթականներու տեղաւորման փափուկ գործը, ստիպուած իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ Ֆրանսա ապաստանած ռուս եւ հայ գաղթականներուն վրայ, որոնց թիւը կը բարձրանայ 400,000ի, համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան վիճակագրութեանց։ Արդարեւ այս գաղթականները ժամանակէ մը ի վեր արդէն կը տառապին գործազրկութենէ եւ Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակի տնօրէն Ալպէր Թոմա, գաղթականներու ճիւղին պետ հազարապետ Ճօնսընի ընկերակցութեամբ անցեալները Փարիզ երթալով կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ ձեռնհաս իշխանութեանց եւ ռուս կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն հետ։

Այս խօսակցութեանց հետեւանքով պատրաստուեցաւ ծրագիր մը, որ կը ձգտի գործազուրկ գաղթականները հանել մեծ կեդրոններէն եւ մասնաւորապէս Փարիզէն ու իբրեւ հողագործ կամ բաժնեկից մշակ գործեր գտնել անոնց։ Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակին աջակցութեամբ հաւանաբար նպաստ եւ կանխավճարներ պիտի տրուին իրենց։

Միւս կողմէ Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը կը զբաղի իրականացնել ծրագիր մը, որուն համաձայն մօտ 100,000 հայ գաղթականներ պիտի տեղաւորուին Սուրիոյ մէջ։ Սուրիոյ մարզպան Պ. Փօնսօ այս ծրագրին ի նպաստ արտայայտուած է։

Այսպէս, կ'երեւայ թէ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ յոյն եւ պուլկար գաղթականներուն ի նպաստ եղած միջազգային օժանդակութեան պէս կամ աւելի մօտ բան մը պիտի ապահովուի շուտով ամէնէն դժբախտ Հայերուն։

Սակայն այն պահուն, ուր ջանքեր կ'ըլլան օգնելու օժանդակութեան կատարելապէս արժանի այսքան մարդկային էակներու, որոնց մեծ մասը քաղաքական ձախող դէպքերու զոհեր են, քիչ զարմանք չպատճառեց արտայայտութիւնը Աշխատանքի միջազգային գրասենեակի վարչական խորհուրդի անգլիական ներկայացուցիչին, որ յիշեալ խորհուրդի վերջին նստաշրջանին մէջ «միջազգային դատարկապորտներ» անուանեց գաղթականները։ Երբ խօսք եղաւ վրացի գաղթականներուն եւ օգնելու մասին, Պ. Ուօլֆ դիտել տուաւ նաեւ թէ ատոր պէտք չկայ եւ թէ ամէն պարագայի անհրաժեշտ է նկատի առնել կարգ մը քաղաքական պատճառներ, որոնք կրնան հակառակիլ ատոր։

Պ. Ուօլֆի խօսքերը ցաւագին արձագանգ մը գտան գաղթականներու որոշ շրջանակներուն մէջ, ուր տակաւին մեծ երախտագիտութեամբ կը յիշուէին ուրիշ Անգլիացիի մը՝ Լորտ Սէսիլի խօսքերը, արտասանուած Սեպտեմբերին՝ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին մէջ, թէ «միայն խենթ մը պիտի կրնար ըսել թէ գաղթականներուն աջակցելու գործը չի վերաբերիր Ազգերու Դաշնակցութեան։»

Սուրիոյ Հայերը եւ Ֆրանսա

Պրիւսէլի մէջ գումարուած արեւելեան ժողովուրդներու համաժողովին մէջ, որ համայնավարական ձեռնարկ մըն է, Սուրիոյ ազգային անկախութեան վարիչ ուժերէն Էլ Պաքրի Սուրիացիներու բաղձանքները ներկայացուց եւ յարձակեցաւ ֆրանս. քաղաքականութեան վրայ։

«Սուրիացի ժողովուրդը, ըսաւ, փորձառութեամբ գիտէ թէ ֆրանս. աշխարհակալութիւնը կ'աշխատի՝ խորտակել Սուրիոյ աշխարհագրական միութիւնը, ջնջել անոր քաղաքական միութիւնը, կորզել առեւտրական շուկաներ եւ տեղաւորել օտար բնուորներ, մրցելու համար ազգային բնուորութեան հետ, ստեղծել խորունկ գժտութիւններ՝ քանդելու համար սուրիական ժողովուրդին ազգային միութիւնը՝ կրօնական հիման վրայ հակընդդէմ խմբակցութիւններ կազմելով, եւ որպէսզի Սուրիացիները նեղը դնէ իրենց իսկ երկրին մէջ եւ կեղեքումի տարրեր ունենայ իր ձեռքին մէջ, Ֆրանսա լայնօրէն բացաւ Սուրիան Հայերու առջեւ»։

Էլ Պաքրի իր ճառը վերջացնելով ըսաւ թէ մօտ է այն օրը, ուր մարտիրոս ժողովուրդները պիտի ողջունեն իրենց ազատագրութեան արշալոյսը։

Զինուորական խորհուրդ Էնկիւրիի մէջ

Անցած շաբաթ Էնկիւրիի մէջ բացառիկ նիստ գումարեց Զինուորական Գերագոյն Խորհուրդը։ Խորհրդակցութեան նիւթ կազմող խնդիրներու մասին թուրք մամուլը լռութիւն կը պահէ։ Միայն կը գրեն թէ Խորհուրդը 100է աւելի յօդուածէ բաղկացած զինուորագրութեան նոր օրէնսգիծ մը մշակած եւ գոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ՖՐԱՆՍ. ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կրթական խորհուրդի դիւանէն կը տեղեկացնեն մեզի.

1.— Կաթող. Պատրիարքութիւնը Յունուար 14ին Կրթական նախարարութեան դիմած էր խնդրելով որ Փոն տը Շէրիի ֆրանս. վարժարանը ժամը 4.30էն ետք տրամադրուի հայերէնի դասաւանդութեան։

Նախարարութիւնը Յունուար 27 թուակիր նամակով մը կը տեղեկացնէ թէ «իրենց մայրենի լեզուին դասաւանդութիւնը պիտի տրուի, ժամանակացոյցի պահերէն դուրս, Փօն-տը-Շէրիի հայ գաղութին կողմէ վճարուած ուսուցիչի մը կողմէ, այն Հայ աշակերտներուն որոնք կը յաճախեն տեղւոյն ֆրանսական թաղային վարժարանները»։

Կաթող. Պատրիարքութիւնը պիտի աշխատի նոյն արտօնութիւնը ստանալ հայաշատ կեդրոններու ֆրանս. վարժարաններուն համար ալ, նկատելով որ շէնքի չգոյութիւնն է միայն որ արգելք եղած է նախակրթարան-մանկապարտէզներ հիմնելու ձեռնարկներուն։

2.— Խորհուրդիս հիմնած վարժարաններուն առաջինը կը գտնուի Տէսին, ղեկավարութեամբ Օր. Ն. Տէր Ղեւոնդեանի, երկրորդը Սէն-Ժիլիէն՝ ղեկավարութեամբ Օր. Առաքելեանի, երրորդը Մարսէյլ, ղեկավարութեամբ Տիկին Սվաճեանի։

Կրթական Խորհուրդը մօտ օրէն կը կատարէ բացումը Ալֆօրվիլի մէջ նախակրթարան-մանկապարտէզի մը՝ ղեկավարութեամբ Օր. Ս. Առաքելեանի։

3.— Դժբախտաբար Խորհուրդս ոչ մէկ քաջալերութիւն գտած է բարենպատակ կազմակերպութեանց եւ նոյնիսկ հասարակութեան մօտ եւ իր նիւթականը կ'ապահովուի միայն Կաթողիկոսական Պատրիարքութեան նախաձեռնութեան շնորհիւ։

ԼՈՒՐԵՐ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԷՆ

Թուղթի գործարան.— Մոսկուան արտօնեց Վրաստանի մէջ կառուցանել թուղթի գործարան մը, գործերուն սկզբնաւորութեան համար տրամադրելով 1,500,000 րուբլի։ Գործարանի ընդհանուր արժէքը գնահատուած է 10 միլիոն րուբլի։ Տեղի համար նկատի ունին երկու գաւառներ, Ապխազիան կամ Օզուրկէթի շրջանը։ Վրացիները կը պնդեն, որ գործարանը հիմնուի Օզուրկէթի շրջանը, Պգիպ գետի վրայ, թէեւ Ապխազիան անհամեմատ աւելի մեծ յարմարութիւններ ունի։

**, Բամպակի համար ալ մեծ գործարան մը պիտի շինուի Դանձակի մէջ, Մոսկուայի արտօնութեամբ։ Գործին սկզբնաւորութեան համար տրուած է 1 միլիոն 900,000 րուբլի։

Ճահճատենդին դէմ.— Փետր. 4ին, Թիֆլիսի մէջ, փակուեցաւ Անդրկովկասեան ճահճատենդի համագումարը, որուն կը մասնակցէին Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ատրպէճանի պատգամաւորներն ու Մոսկուայի ներկայացուցիչ Փրոֆ. Մարցինովսկին։ Համագումարը մշակած է կարգ մը միջոցներ ճահճատենդի դէմ պայքարելու համար եւ որոշած է այդ նպատակով ստեղծել Համակովկասեան Մարմին մը։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ամսուն 513 Հրեաներ մտած են Պաղեստին եւ 642 մեկնած։ Մեկնողներէն 595ը վերջերս եկած էին իբր գաղթական։ Նոյն թուականին Պաղեստին մտած են 109 ոչ-Հրեայ գաղթականներ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր 7րդ տարեդարձն է ժողովրդային գիտակցութեան եւ տարերային պոռթկումի այն մեծ դէպքին, որ ծանօթ է «Փետրուար 18ի ապստամբութիւն» անունով։

Հայաստանցին որ այդ հոյակապ ոգորումին ականատեսն ու մարտիկը եղաւ, պոլշեւիկեան լուծին տակ շշմած, հնարաւորութիւն չունի իր տօնական խօսքը արտասանելու եւ ոչ ալ ոգեկոչելու, հրապարակաւ, այն խաղող եւ պատմական դէպքերը, որոնք մասկազմեցին 1921ի փոթորկայոյզ օրերուն։

Արտասահմանեան հայութեան կամ տարագիր բազմութիւններու սեփականութիւնն է այս տօնն ալ, ինչպէս Մայիս 28ը, օտար երկինքի տակ՝ ոգեւորուելու եւ նոր կորով ամբարելու համար։

Ի հարկէ, Փետրուար 18ի ապստամբութիւնը՝ իբրեւ յեղափոխական գործողութիւն Հայաստանի մէջ բռնի հաստատուած իշխանութեան մը դէմ՝ չէր կրնար համակրութիւնը վայելել հայ կոմունիստներուն։

Բայց ի՞նչ անուն տալ այն խմբակցութեանց, որոնք իրենց իսկ ժողովուրդին ինքնագիտակցութեան ու ազատ ապրելու կամքին ծաղրածուները կը հանդիսանան, ատով իսկ ապացուցանելով, որ ոչ մէկ բարոյական կապ կայ իրենց եւ ժողովուրդին միջեւ։

Փետրուար 18ի ապստամբութեան 7րդ տարեդարձը այլապէս հրահանգիչ կողմեր ունի։

1920 Դեկտեմբերի 2ին Հայաստանի մէջ խորհրդային իշխանութիւնը հաստատուեցաւ օրուան կառավարութեան համաձայնութեամբ եւ ժողովուրդին լուռ համակերպութեամբ։

Կուիւներէն յոգնած եւ թրքական յաղթանակէն ընկճուած հայութիւնը՝ անասելի բարիքներ եւ երջանկութիւն կը սպասէր նոյնիսկ «կոմիսար»ներէն, որոնք մեծ Ռուսաստանը կ'առաջնորդէին դէպի անօգնական Հայաստանը։

Բայց բարեմիտներուն հաշիւները անգամ մը եւս սխալ եղան։

Եկող Ռուսաստանը նախկինին բնա՛ւ չէր նմաններ։ Ո՛չ հաց, ո՛չ քարիւղ, եւ ոչ ալ կերպասեղէնի մթերքներ կը բերէր։ Ընդհակառակն։ Ռուսերը եւ անոնց գործակից հայ պոլշեւիկները «բարիք հաւաքելու» եկած էին, աղքատ Դիլիջանէն, քամուած Երեւանէն եւ սովահար Ղամարլուէն։

Եւ յիրաւի։ Ագգային զօրամասերով պաշտպանուած շրջանները կոխած վայրկեանէն սկսեալ կամբաղրօշ ռուս բանակը անօրինակ եւ անբացատրելի աւարառութեան մը սկսաւ։ Դեկտեմբեր 3ին, Դիլիջանի կողմերը։ Թալանեց իր առջեւը եկողը հայը, գիւղացի, պինուոր կամ գաղթական։ Ժողովուրդը չէր կրնար ըմբռնել այս մռնկոլական արշաւին պատճառն ու նպատակը։

Կարմիր բանակի գանազան ջոկատները հետզհետէ իջան Երեւան եւ աւելի հարաւ, իրենց ճամբուն վրայ աւերածութեան ու յափշտակութեան տալով հայ գիւղացիի ստացուածքն ու ապրուստի միջոցը,— ոչխար, կով, հաւ, հաւկիթ, խոտ, գարի, ցորեն եւայլն։

Զարմանքն ու հիասթափութիւնը կատարեալ էր մայրաքաղաք Երեւանի մէջ, ինչպէս եւ միւս գիւղերը։

Ժողովուրդը նախ իր աչքերուն չէր ուզեր հաւատալ, երբ կը հանդիպէր հայ գումարտակները մերկացնող կարմիր պինուորներու, որոնք իսկապէս քուրջի կտորներով ծածկուած էին եւ հագած՝ ամէն տեսակ գգեստներ կամ վերարկուներ։ Ա՛յս էր փրկարար Ռուսերու գօրքին տարազը, որ հայկականին հետ անգամ չէր կրնար բաղդատուիլ։

«Բանւորա - գիւղացիական դիկտատուրայի» խայտաճամուկ ռահվիրաներուն արտաքին տպաւորութիւնն էր այս։ Ըստ ոյժգործողութիւններ, վճռապէս ոչնչացնելու համար պոլշեւիկներու եւ իրենց ուռուցիկ ու անամէջ քարոզներուն կախարդանքը։

Երեւանի մէջ դարձեալ, պոլշեւիկներու ժամանումէն սկսեալ, ամէն գիշեր տասնեակներով տուներ կը պաշարէին եւ կը պարկըէին ամէն տեսակ կահ-կարասիէ, ուտեստեղէնէ, զարդեղէնէ, եւ գործերէ։ Նիւթական եւ դրամական կողոպուտի ախորժակը, չափ ու սահման չէր ճանչնար։

Բռնագրաւումի եւ աւազակութեան նոյն սիստէմատիք եղանակը գործադրուեցաւ պոլշեւիկներու կողմէ, իրենց իշխանութեան տասած բոլոր վայրերը, փոքրիկ Հայաստանի հիւսիսէն հարաւ, եւ արեւմուտքէն արեւելք, մինչեւ այն անշուք գիւղակներուն մէջ, ուր մէկ երկու տնուոր քնակչութիւն ու տնտեսութիւն կար։

Հայ գիւղացին չէր գիտեր թէ ինչպէս պէտք էր բացատրել «Խորհուրդներու» իշխանութեան այս անխորհուրդ արարքները։ Որովհետեւ միայն նիւթական չարիքին հերոսները չէին պոլշեւիկները։ Քաղաքական հալածանքն ու բանտարկութիւնները, սպանութիւնները թանաւոր եւ անշէջ մթնոլորտ մը ստեղծեր էին Հայաստանի մէջ։ Մէկ խօսքով՝ հէքեաթանման բայց իրական չէկան էր որ իր հրէշային ժանիքը կը գցեր բովանդակ հայերու գլխուն,— նախկին նախարարներու, զօրավարներու, պետական երեսփոխաններու, մտաւորականներու, խմբապետներու եւ նոյնիսկ ուսանողներու գլխուն անխտիր։

Հայաստանի ժողովուրդը իմաստ ու ելքը կը փնտռէր այս պարհուրելի մթնոլորտին եւ չէր կրնար։ Չէր կրնար, ո՛չ թէ ապիկարութեան, այլ շնորհիւ իր ճակատագրին ու կամքը վարող հայրենասէրներու խոհեմութեան կանխելու ու բիւր թախանձանքներուն հետեւանքով։ (Մենք գիտենք թէ այս կոչերն ու հրահանգները հասան մինչեւ իսկ արտասահման, պարզապէս չխանգարելու համար հայ պոլշեւիկներու գործը, որու մասին սկիզբները բարեացակամ եւ ձեռնթափ տրամադրութիւններ կային հանրապետական կառավարութեան վարիչներուն կողմէ, որքան ալ չհաւատալ կեղծեն հայ պոլշեւիկներն ու սամկավար տիրագուները)։

Սակայն պոլշեւիկեան խելագարութիւնը ինքգինքը կերազանգեց եւ կրկնապատկեց տուաւ իր անփորձութեան, ոճրամտութեան եւ գաւաճանութեան գազանային արշաւը, ձեռնարկեց բանտարկուած հազարաւոր հայ մտաւորականներու, մարտիկներու եւ յեղափոխականներու ջարդին։ Ձիր մը, որուն չներից հայ պարտուած ժողովուրդը, եւ ապստամբեցաւ։

Ահա թէ ինչպէս պայթեցաւ Փետրուար 18ը։

ՆՈՐԲԵՐ

ՈՒՐԻՇ Ի՛ՆՉ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ ԿԸ ՊԱՐՋԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ

ԱՃՄԱՆ ՄՐՑԱՆԻՇԸ՝ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Երէկ «Խորհրդային Հայաստան»էն թարգմանեցինք վերջին մարդահամարին առթիւ գրուած ուսումնասիրութեան մը առաջին մասը, որ կը փորձէր լուսաբանել բնակչութեան նուազման պատճառները։ Ցտորեւ կուտանք այդ ուսումնասիրութեան վերջին մասը, որ այլապէս շահեկան երեւոյթներ երեւան կը հանէ.—

Այժմ քննենք մարդահամարի նախնական արդիւնքները՝ իրենց մանրամասնութեան մէջ. ի՞նչ կը խօսին մեզի թիւերը։

1.— Ունինք 27 քաղաքներ, քաղաքակերպ գիւղեր, բանւորական աւաններ, ուր կ'ապրին 159,000 բնակչութիւն մը։

Քաղաքներու բնակչութիւնը, չորս տարուան ընթացքին նկատի չառնելով Ազգաբնդրապօլի նուազումը, աճած է 100ին 21 համեմատութեամբ։

Աճումի այս փոքր համեմատութիւնը կը բացատրուի, երբ նկատի ունենանք որ արագօրէն աճող քաղաքներու կարգին, ունինք քաղաքներ ալ, որոնց բնակչութիւնը չէ աճած եւ, նոյն իսկ, 1923ի մարդահամարին հետ բաղդատելով, պակաս թիւ մը կը ներկայացնեն։

2.— Թիչ վարը դրուած ցուցակին մէջ պիտի տեսնուի որ, գիւղերն ալ բնական աճում մը ունեցած են 100ին 11.55 համեմատութեամբ, եւ այս հաշիւին մէջ նկատի չէ առնուած հեռացողներու թիւը։

Գաւառներ	1922ին	1926ին	Աճումի համեմատութիւնը առ հարիւր
Երեւան	96,380	110,298	14.44
Դարալագեազ	25,648	28,494	11.10
Դիլիջան	66,680	69,706	4.54
Էջմիածին	85,133	100,325	17.84
Զանգեզուր	63,425	64,676	1.97
Ալեքսանդրապոլ	111,420	123,783	11.10
Մեղրի	6,660	6,944	5.26
Նոր-Բայազիտ	78,244	91,109	16.44
Լոռի-փամբակ	102,683	114,407	11.42
Գումար	636,272	709,742	11.55

Մինչեւ համեմատութեամբ աճում չեն տուած գաւառները, երբ բնակչութիւնը կը ձգէ Հայաստանը եւ կը մեկնի, կամ մէկ գաւառէն կը տեղափոխուի միւսը։

Մօտ օրէն պիտի տպուի բնակչութեան աճման ցուցակը, ըստ շրջաններու։ Հոն աւելի ցայտուն կերպով ցոյց պիտի տրուին բնակչութեան արհեստական շարժումը 1922 - 1926 տարիներու ընթացքին։

Ուշադրութեան արժանի է Ալեքսանդրապոլի գաւառը՝ առանց քաղաքին, որ, հակառակ 27 հազար հոգիներու մեկնումին, 4 տարուան ընթացքին դարձեալ 100ին 11.10 համեմատութեամբ աճում մը ցոյց կուտայ։

Եթէ գիւղերու բնակչութեան աճումը բաժնենք տարիներու վրայ, տարեկան աճումը միջին հաշիւով կ'ըլլայ 100ին 2.8 համեմատութեամբ։ Ուրեմն, բացի բնական աճումէն, որ 4 տարուան ընթացքին կը հաւասարէր 100ին 2.8 համեմատութեան, ունինք բաւական մեծ արհեստական աճում մըն ալ, շնորհիւ եկուորներուն։

3.— Մարդահամարի ընթացքին, ամբողջ Հայաստանի բնակչութեան բնական աճումը

Գաւառ	Դիւղ. բնակչ. թիւը 1926ին	ծննդեանց թիւը	մահերու թիւը	Աճումը հարիւրի համեմատ.	
Երեւան	110,298	6,103	2,038	4,065	3.69
Ալեքսանտ.պոլ	123,783	6,724	2,113	4,611	3.73
Էջմիածին	100,325	5,425	1,851	3,574	3.56
Նոր-Բայազիտ	91,109	4,061	1,088	2,973	3.26
Դիլիջան	69,706	3,060	702	2,358	3.38
Լոռի-փամբակ	114,407	5,116	1,174	3,942	3.45
Զանգեզուր	64,676	3,295	993	2,302	3.55
Դարալագեազ	28,494	1,528	419	1,109	3.89
Մեղրի	6,944	329	114	215	3.11
Գումար՝	709,742	35,641	10,492	25,149	3.54

Այսպէս Հայաստան ունի բացառիկ բնական աճում մը։ Կարելի չէ կասկածիլ հարիւրին 3.54 համեմատութեան վրայ։ Որովհետեւ, նախ խնամքով պատրաստուած է բնական աճման այս քննութիւնը, երկրորդ, աճումի թիւերուն մէջ կայ համեմատական կարգ ու կանոն,— օրինակ, բաղդատեցէք գաւառներու աճումը եւ Հայաստանի աճումը ըստ տարիներու։

1923ին	*աճման տոկոսը*	*2.52*
1924ին	» »	*2.80*
1925ին	» »	*3.17*
1926ին	» »	*3.54*

Աճման մեր համեմատութիւնը ճշտութեան իբրեւ ապացոյց, կը ներկայացնենք աճումի ուրիշ համեմատութիւն մը, զոր ստացած ենք Ալեքսանդրապոլի 2րդ պարզելու համար, մասնաւոր հարցարաններու միջոցով, արձանագրուած է մեռածներուն եւ ծնածներուն թիւը։

Մինչ այդ, մեր բնակչութեան աճման հարցով շատ հետաքրքրուած էին Թիֆլիս եւ Մոսկուա։

Արեւմտեան երկիրներու մէջ ամէնէն աւելի բնական աճում ունեցող երկիրը տարեկան մինչեւ 100ին 0,55էն 1,50ի համեմատութեամբ կ'աճի։ Խորհրդային Հանրապետութիւնները ալ դրեթէ նոյն հաշիւը կը ներկայացնեն։ Նոյն աճումը ցոյց կուտան նաեւ Անդրկովկասեան Հանրապետութիւնները։

Սակայն Հայաստան, աճումի հարցին մէջ, մինչեւ 1926 թուականը երեք տարուան ընթացքին, դրեթէ կոտրած է մրցանիշը։ Անդրկովկասեան վիճակագրական կեդր. Մարմինը, անհաւատալի գտնելով 1925ի համեմատութիւնը (100ին 2.9), վերաքննութեան ենթարկեց. քննութեամբ դարձեալ հաստատուեցաւ Հայաստանի վիճակագրական Մարմնին տուած համեմատութիւնը, սակայն, վերապահութեան համար, նշանակեց 2,5 առնարիւր համեմատութիւնը։

Այսօր, նորագոյն քննութիւններու համաձայն, Հայաստանի բնական աճումին պատկերն է.

Գաւառ	Դիւղ. բնակչ. թիւը 1926ին	ծննդեանց թիւը	մահերու թիւը	Աճումը հարիւրի համեմատ.	
Երեւան	110,298	6,103	2,038	4,065	3.69
Ալեքսանտ.պոլ	123,783	6,724	2,113	4,611	3.73
Էջմիածին	100,325	5,425	1,851	3,574	3.56
Նոր-Բայազիտ	91,109	4,061	1,088	2,973	3.26
Դիլիջան	69,706	3,060	702	2,358	3.38
Լոռի-փամբակ	114,407	5,116	1,174	3,942	3.45
Զանգեզուր	64,676	3,295	993	2,302	3.55
Դարալագեազ	28,494	1,528	419	1,109	3.89
Մեղրի	6,944	329	114	215	3.11
Գումար՝	709,742	35,641	10,492	25,149	3.54

գաւառակին բլիլալին քննութեամբ, 1926ին։ Այդ համեմատութիւնն է 3.81։

Յայտնի է ուրեմն, որ Հայաստանի բնակչութեան աճումը եթէ այս թափով շարունակուի, երկու տարի յետոյ կ'ունենանք մէկ միլիոն բնակչութիւն, չհաշուելով արհեստական աճումը։

4.— Այր եւ կին, առանձին սեռերու թուական յարաբերութեան փոփոխութեան դալով, 1923ին նշանակուած էր որ դիրապանցութիւնը կիներու կողմն էր, 1926ին՝ հակառակը։ Այս երեւոյթը մասամբ կարելի է բացատրել, առաջին, որ դուրսէն Հայաստան եկողները, ընդհանրապէս այրեր են, —անոնք Հայաստան կուգան, պահ մը ձգած իրենց ընտանիքը, եւ տեղաւորուելէ յետոյ կանչելու պայմանով, բնակարանային տագնապին պատճառով, երկրորդ, որ մեր բնական հոծ աճման պատճառով, Հայաստանի մէջ կը շատնան մանուկները, եւ ինչպէս կը տեսնուի ծնունդներու ցուցակին մէջ, մանչերը հոն դերակշիռ են, (բնական երեւոյթ դարձած է, 100 աղջիկի դէմ 106—107 մանչու ծնունդը)։

5.— Առաւելութիւն մը եւս Հայաստանի համար։ Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն (բացի Սերպիայէն) եւ Անդրկովկասեան Հանրապետութիւններուն հետ բաղդատելով Հայաստան կը ներայ այն երկիրը, ուր ժողովուրդը, տարիքի համեմատութեամբ, առաւելապէս կը բազկանայ երիտասարդներէ։ Հայաստան, կարելի է ըսել, պատանիներու երկիր է։ Մենք ունինք ոսկեայ հիմնադրամ, — երիտասարդութիւնը։ Հայաստան ծեր հասակի (60 տարեկան եւ աւելի) բնակիչ շատ քիչ համեմատութեամբ ունի, բաղդատութեամբ ուրիշ երկիրներու, սակայն միշտ երկրորդը ներայով Սերպիայի։

Հայաստանի մէջ, 1922ին, մինչեւ 20 տարեկան բնակիչներու համեմատական թիւն էր 51.4։ (Ֆրանսա, 1926ին, 34.7 համեմատութեամբ)։

Ուրիշ երկիրներ՝ 44.0 համեմատութեամբ, չեն հասնիր Հայաստանի թիւին։ Սերպիա, սակայն, որ այդ տեսակէտէն առաջին երկիրն է, կը ներկայացնէ 53.7 համեմատութիւնը։ Իսկ 60 տարեկ. և աւելի եղողներու թիւը նկատի առնելով, Հայաստանի համեմատական թիւն է (1922ին) 6.4, մինչդեռ Շուէյտի համեմատական թիւն է (1896ին) 11.3, Ֆրանսայի՝ (1896ին) 11.5։ Միայն Սերպիան է, որուն ծերունիներու թիւը 100ին 4.4 համեմատութիւն մը կը ներկայացնէ, եւ կը ներայ զարձեալ առաջին քան Հայաստանը։

ՊՐԻՍԷԼԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Պրիւսէլ, 14 Փետր.

Պրիւսէլի Հայ Տիկնանց Միութեան պարահանդէսը տեղի ունեցաւ այս շաբաթ գիշեր, հայ ակումբին մէջ, մասնաւոր շքեղութեամբ։

Օրուան հանդիսաւորութեան առթիւ, Ակումբին սրահները զարդարուած էին երփներանգ ծաղիկներով, որոնք տիկիններու ձեռարուեստն ըլլալով, երեւան կը բերէին ճաշակի նրբութիւն ու գեղեցկութիւն։ Սրահներէն մէկը կը խորհրդանշէր Արքայութիւնը, միւսը՝ Բաւարարը եւ երրորդը՝ Դժոխքը։

Պարերը սկսան գիշերուան ժամը 10ին եւ շարունակուեցան մինչեւ առաւօտ, մեծ ոգեւորութիւն առաջ բերելով, եւ հաճելի ու մտերմական մթնոլորտ մը տեղծելով Ակումբին մէջ։

Եղան սիրուն անակնկալներ, վիճակահանութիւն եւ ճաշուրդ։

Զուարճալի տպաւորութիւն մը թողուց սատանաններու դատավարութիւնը։ Ամբաստանեալներէն ոմանք արքայութիւն եւ ուրիշներ գժոխք կ'առաջնորդուէին։

Պարահանդէսին զուտ հասոյթը եղած է մօտաւորապէս 18,000 ֆրանք։

Ի նպաստ հայ որբերու կազմակերպուած սոյն հանդէսը մեծ յաջողութիւն ունեցաւ բարոյական եւ նիւթական տեսակէտով։

Տիկնանց Միութեան կարգադիր Մասնախումբի անդամուհիները օրերով աշխատանք թափեցին եւ ամէն գոհողութիւն յանձն առին, կարելի եղածին չափ մեծ թուով տոմսակներ գետեղելու եւ կատարեալ հանդէս մը սարքելու համար։

Մաղթենք որ Տիկնանց Միութիւնը յարատեւէ իր ազգօգուտ ջանքերուն մէջ, մասամբ ամրքելու համար մեր տարաբախտ հայրենակիցներուն տառապանքները։

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

ՓԵՏՐՒԱՐԵԱՆ ԲԱՆՏԵՐԻՑ

I

Իրիկնային մշուշը մուխ, մշուշ
փաթաթուել է ու պինդ գրկել
Բանտերն անել.
Թոյլ չի տալիս լոյսի մի շիթ
Որ ներս կաթի,
Կուպրի նման պինդ ծեփել է
Դուռն երկաթի...
Ու լուել է ազատ խօսքը բանի
Խորքում։
Հազար սրտեր
Կարծես դադրել են ապրելուց
Հազար սրտեր
Մութի գրկում մահ են շնչում
Մահ են շնչում խաւարի մէջ
Ու հառաչում...
Ու կանգնած է բանտը՝
Որպէս մի սեւ հրէշ,
Լպրտում է կարմիր լեզուով
Շրթներն արնոտ.
Աբեան իոտ է բուրում նրա
Խոնաւ դնչից,
Շուր է ցայտում, բոց է թռչում
Նրա շնչից...

II

Բանտի մէջ այս իրիկուն
Անթիւ խորհուրդ ու խոկում
Շակումի պահ, մահ ու ահ,
Լո՛ւռ, անհամբեր սպասում...

Բանտի մէջ այս իրիկուն
Վերջին յոյսի մի թոյլ կայծ
Մահից կեանքի վերադարձ,
Արթուն աչքեր վառ, առ կայծ

Բանտի մէջ այս իրիկուն
Արշալոյսի սպասում,
Անզուսպ ծիչի համոզում,
Խինդ ու բերկրանք եւ յուզում։

III

Եկե՛լ են.
Եկել են իսկայ բազմութեան
Շեռուռ մօտ գիւղերից,
Շէներից բոլոր,
Շողթայել են բանտը.
Սարսափի իրէշին,
Փշրում են երկաթի
Դռները բոլոր...
Ջախջախում են նրա
Կողերը քարի,
Գործում են յաւպինդ
Բիւր ձեռքեր,
Եկել են ջնջելու սկիզբը չար
Եկել են փրկելու
Բիւր կեանքեր...

Եկել ե՞ն.
Եկել են եւ իարուստ եւ աղ
Թէ զէնքով, թէ անզէն ուրբ
Կուռելու են եկել ամէնքը,
Թնդում են փողոցները մեծ

Ահա եւ մուզիկան.
Արիներ են ամբողջ,
Ամէնքն էլ ժպտադէմ ու զուարթ
Արիներ են՝ անվախ ու առանց
Սրբազան վեհ գործին
պատրաստ

Թնդում է մուզիկան,
Ուռաներ են լսուում մօտիկ
Որբանոցն է, հազար մանուկ
Խնդում են, ծլում են բերկրից

Օ՛, նրանք լաւ գիտեն,
Թէ ովքեր են այնտեղ՝
Երկաթէ փականքում

Նրանք, որ տարիներ շարու
Հայրենի ազատ կեանքի
Երազել, դեգերել են անքուն
Նրանք, որ հեգնել են շատ
Ե՛ւ գնդան, ե՛ւ աքսոր,

Նրանք, որ օրերում դժնդակ
Ջէնքերը ձեռքից վար չդրին

Փշրում են բանտերը.
Բիւր ձայներ խառնուել են
Ու թնդում,
Գալիս է բազմութիւնը, կիսկ
Ջինուածածկ, ցրտաշունչ

ԱՐԱՄ—ԳԻՐ

Թաւրիզ

ՀԱԼԻՊԻ ՀԱՅ ԳԵՐԵԶ
ՏՈՒՆԵՐԸ ԴՈՅՈՒԱՆ.— Հ
կուսակալութիւնը պա
գիրով մը հաղորդած է
Առաջնորդարանին թէ
ուար 1էն սկսեալ գրե
ներու հին բոլոր գե
տուները պիտի փակուի

ԴԱՏԻ

ՓՈՐՁԱԲԱՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿ

Ամառային ճաշկերույթ էր։ Ընթրիքի ժամանակ ներկաներից մեկը՝ Ստեփան Ա. Ղազարյանը, ինձ ուղղված հարցրեց.

— Ասա, խնդրեմ, ինչո՞ւ ես դու ամուսնացել։

— Ինչո՞ւ եմ ամուսնացել, ասում եք։ Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչո՞ւ եմ ամուսնացել։ Ամուսնացել եմ, որովհետև ամուսնացել եմ։ Ամուսնացել եմ, որովհետև ամուսնանալու ժամանակ եկել էր։ Ամուսնացել եմ, որովհետև ամուսնանալու ժամանակ եկել էր, և ես ամուսնացել եմ։ Ամուսնացել եմ, որովհետև ամուսնանալու ժամանակ եկել էր, և ես

ծավարներու խորհուրդին ներկայացուցած է: Այս օրինագիծը մօտ օրէն Ազգ. Ժողովին վաւերացման պիտի ենթարկուի:

Զինուորական Գերագոյն Խորհուրդի անդամներէն Եագուպ Շէվքը, Ճէվատ եւ Ֆախրէտտին փաշաները Պոլիս հասած են: Ֆախրէտտին փաշա, որ երկրորդ բանակի քննիչն է, ճամբայ ելած է դէպի Իզմիր, ուսկից պիտի անցնի Գոնիա: Փաշան «Միլլիյէթ»ի խմբագրին յայտարարած է թէ Թուրք բանակը խիստ կատարեալ վիճակի մէջ է:

Թուրք-Թաթար զինուորներ Չինաստանի դէմ

«Տէյլի Նիուզ» կը գրէ թէ Պոլսոյ կովկասեան շրջանակները հասած լուրերու համաձայն, Խորհրդային Միութեան պատերազմական գործավարութիւնը զինուոր կը հաւաքէ Թուրքիստանի, Մոնկոլիոյ եւ Ազրպէյճանի մէջ: Այս զօրքերը պիտի ղրկուին իբր օգնական ուժ Քանթոնցիներուն՝ կռուելու համար Չանկ-Ցօ-Լինի դէմ:

Պոլշեւիկները կ'աշխատին մասնաւորաբար զինուորագրել կովկասեան ծագում ունեցող Թուրք սպաներ, որոնք ռուսերէն կը խօսին: Հաւաքուած զինուորներն ու սպաները համախմբուած են անդրսիպերեան երկաթուղագծին երկայնքը եւ իրենց բանակատեղին է Իրքուցք:

Այսպէսով Թուրանական երազը քայլ մը եւս առաջ կ'երթայ: Չէ՞ որ Չինացիներն ալ Թուրանական ճիւղին կը պատկանին:

Հրաբուխ եւ երկրաշարժ Կովկասի մէջ

Մոսկուայի ճամբով Պերլին եւ անկէ ալ Պոլիս հաղորդուած հեռագիրներու համաձայն, յանկարծ բորբոքած է Բագուէն 250 քիլոմէթր հիւսիս գտնուող կովկասեան Չէքուս հրաբուխը, որ երկար տարիներէ ի վեր մարած էր: Հրաբուխի ժայթքումին հետ միաժամանակ երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգացուած են:

Պոլսոյ եւ սեւ ծովու մէջ տիրող փոթորիկին հետեւանքով կովկասի հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնները կտրուած են, այնպէս որ կարելի չէ եղած հաստատել այս լուրը: Նոյնպէս յայտնի չէ թէ Հայաստանի մէջ ալ նոր ցնցում պատահա՞ծ է:

Զեղծումի դատ մը Հայաստանի մէջ

Փետրուար 4ին, Լէնինականի մէջ վերջացաւ պետական պաշտօնեաներէն Ղարագէօզեանի եւ Մկրտիչեանի դատավարութիւնը, որ մեծ հետաքրքրութիւն շարժած էր ամբողջ Կովկասի մէջ: Յիշեալները կ'ամբաստանուէին իբրեւ հեղինակ բազմաթիւ զեղծումներու եւ գողութիւններու, նաեւ իբրեւ կեղծ վկայութիւններ ու հաշիւներ շինող եւ պետական մեծ գումարներ իւրացնող: Մկրտիչեանը «իբրեւ ընկերային տեսակէտով վտանգաւոր տարր» դատապարտուեցաւ 8 տարուան բանտարկութեան, իսկ Ղարագէօզեանը՝ մէկ տարի բանտարկութեան, բայց ներումի արժանանալով՝ ազատ արձակուեցաւ: Ղարագէօզեանը անդամ է համայնավար կուսակցութեան, իսկ Մկրտիչեանը՝ անկուսակցական:

Նախագահ Քուլիճ չի յուսահատիր

Նաւային զինաթափութեան մասին ֆրանսական կառավարութեան մերժողական պատասխանը հեռագրով հաղորդուեցաւ Ուաշինկթընի, ուր պետական շրջանակները կը քաշուին ո եւ է մեկնութիւն տալէ: Կը կարծուի սակայն թէ Նախագահ Քուլիճ չէ վհատած եւ կը յուսայ Ժընեւի մէջ համաժողով մը ունենալ մասնակցութեամբ նաւային գլխաւոր պետութեանց: Փոքր պետութեանց հետ համաձայնութիւնը բոլորովին աւելորդ կը գտնէ:

Միացեալ Նահանգներու արտաքին Նախարար Քէլլօկ ալ կը յայտարարէ թէ հակառակ անոր որ Ազգերու Դաշնակցութեան ծրագրին 8րդ յօդուածը զինաթափութեան խնդիրը յանձնած է այդ միջազգային մարմնին, եօթը տարիէ ի վեր Ազգերու Դաշնակցութիւնը բան չէ ըրած այդ ուղղութեամբ, ու դարձեալ Միացեալ Նահանգներն են որ նախաձեռնած են 1921ի Ուաշինկթընի համաժողովին: Եթէ է նաւային, ցամաքային եւ օդային զինաթափութիւնը պիտի նկատուի իբրեւ աշխարհի բոլոր ազգերուն պատշաճեցուելիք խնդիր մը, այն ատեն տարիներով անկարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ:

«Տէյլի Նիուզ» ցաւ կը յայտնէ որ Ֆրանսա, Իտալիա եւ Ճարոն մերժեցին Նախագահ Քուլիճի առաջարկը: Նոյն թերթը կը գրէ թէ Գերմանիա մեծ ջանքեր կ'ընէ վերակազմելու համար իր պատերազմական նաւատորմը, որ արդէն չորս յածանաւ ու 12 թորփիլահած ունի, եւ Պալթիկ Ծովուն մէջ ամէնէն զօրաւորն է:

Շտրեզեման եւ Մուսօլինի կը տեսակցին

«Տէյլի Հէրըլտ» կը տեղեկացնէ թէ Երկուշաբթի իրիկուն Սան Րէմոյի մէջ տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած է Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէմանի եւ Մուսօլինիի միջեւ:

Իտալական գրաքննութիւնը մեծ հոգ տարած է, որպէսզի այս տեսակցութիւնը բացարձակապէս գաղտնի պահուի:

Յիշեալ թերթը կ'աւելցնէ թէ գերման եւ իտալական կառավարութիւնները կնքած են մասնաւոր համաձայնութիւն մը, որով երկու պետութիւնները իրարու հանդէպ «դիւանագիտական դաշնակիցներու» դիրքը պիտի ունենան:

Իտալական պաշտօնական աղբիւրէ կը հերքեն այս լուրը:

Չաթալճայի մէջ... ոսկի կայ

Պուլկար մը, Ալեքսանդր Թօտօրի, դիմած է Թուրք կառավարութեան, արտօնութիւն ստանալու համար պեղումներ՝ կատարելու Չաթալճայի մօտակայքը: Պուլկարը յայտնած է թէ Պալքանեան պատերազմին ընթացքին Պուլկարները այդ շրջանին մէջ թաղած են 10,000 հնչուն ոսկի:

«Ագշամ» կը գրէ թէ անցեալ տարի ալ նման դիմում մը կատարուած է եւ թէ Պուլկարները շատ կը դեգերին Չաթալճայի կողմերը:

Ստալինի հիւանդութեան տեւողը

Մոսկուայէն 17 փետր. Թուականով կը հեռագրեն.—

Շատ մտահոգիչ է վիճակը Սթալինի, որ կը տառապի ստամոքսի քաղցկեղէ: Ընդդիմադիրները սիրտ կ'առնեն եւ դարձեալ գլուխ կը ցցեն, որովհետեւ Սթալինի դիկտատորութիւնը անզօր է հիմա:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ տօթիւ, վաղը 19 փետրուար երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Նախկին Մոսկուա-կովկաս ճաշարանը:

Billancourt, 41 Rue St Cloud կամ 30 Rue Nationale

Հաղորդակց. միջոց. Porte Versailleէն Թրմ.	32	իջնել	Place Nationale
»	« 23	»	Point du Jour
Porte d'Auteuil	» 32	»	Place Nationale
Porte d'auteuil	» 23	»	Point du Jour

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Վիճաբանական ժողովը 18 Փետրուար այս երեկոյ ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի Քաֆէ Բլէօ-տը-Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ՝ Իթալի:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

20 փետր. կիրակի առաւօտ ժամը 9ին

րիւ Թափի-վէր (Rue Tapis Vert) Սինէմա Թափի վէրի մէջ

պիտի խօսին՝ ԸՆԿ. ԱՐՕԵԱՆ եւ ԸՆԿ. ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

երգ, Արտասանութիւն եւ Նուագ: ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

կիրակի 20 փետր. գիշերը ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ. և 8 ՊԱՏԿԵՐ

Կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Պէշիկթաշլեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն:

Տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է
ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,,

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— 1.— երկու խօսք: 2.— փետրուարեան յեղափոխութիւնը եւ բոլշեւիզմը: 3.— փետրուարեան ապստամբութեան աղբիւրները: 4.— փետրուար 18, իբրեւ ամբողջացումը հայ ազատագրական շարժման: 5.— փետրուար 18ի նշանակութիւնը: 6.— մեր զոհերը, 7.— Յուշեր Հայոց-Ձորի ապստամբական շարժումներէն: 8.— փետրուար 18էն յետոյ (ժամանակագրութիւն):

գինը՝ Ֆրանսայի համար 5 ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ: Մեծաքանակ գնողներուն զեղչ:

դիմել *Յառաջ*ի խմբագրատուն, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին *Դրօշակ*ի խմբագրութեան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ի ՆՊԱՍՏ

ՇԻՐԱԿԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Ա. Պաքրճեան 500 մարք, Ա. Խիլիքճեան, Յ. Թարկուլեան 300ական, Մ. Համբարձումեան, Ա. Պապաճանեան եւ ընկ. 200ական, Ջերմեան եւ ընկ. 100, Տօքթ. Ե. Խիլիքճեան, Ս. Պէօյիւքեան, Վ. Ռաֆայէլեան, Պ. Ֆրունճեան 50ական, ՈՄն 55, Ս. Համբարձումեան, Ե. Տէրմինասեան 30 ական, Տօքթ. Ճ. Կրինֆիլտ, Յ. Առվանեան, Հ. Արամեան 25 ական, Ս. Սարրաֆեան 23.90, Պ. Պէնլեան 20.25, Տիկին Զ. Ֆէյտհայմ, Պր. Յ. Ճրնկըտըրեան, Ա. Աւագ, Կ. Տէօքմէճեան, Ա. Շալճեան, Տիկին Գաւիթեան 20 ական, Պրն. Վ. Պալըքճեան, Վ. Մուշեղ 10 ական, Ա. Տէր Յարութիւնեան, Տ. Մանուկեան, Տէր Աբգարեանց, Ա. Բօմար, Ե. Գրիգորեանց, Յ. Ճիվանի, Գ. Քըլըճեան, Ա. Սանդարեան, Ա. Առաքելեանց, Տիկին Ալթունեան, ՈՄն, ՈՄն 5ական, ՈՄն, ՈՄն, ՈՄն, Պրն. Ա. Աբելեան 3ական, Լ. Էֆթեան 2 մրք. գումար՝ 2248.15 մարք:

Ստացուած Համպուրկի գաղութէն 25, Տրէզտընի գաղութէն 250, գումար՝ 2523.15 մարք:

Հին հագուստներու հաւաքման եւ կապոցի ծախք 39.20:

Ընդհանուր գումար՝ 2483.95 մարք:

Հաշուեկշիռ.— Մուտք ընդհ. գումար 2483.95 մարք:

Ելք. Նոյեմբեր 23ին ուղարկուած Ամերիկ. Նպաստամատոյցին Տէօյչէ Պանքի միջոցաւ 50 սթերլին հաւասար 1053 մարք:

Դեկտ. 16ին ուղարկուած Ամերիկ. Նպաստամատոյցին Տէօյչէ Պանքի միջոցաւ 12 սթերլին, հաւասար 248.65 մարք:

Դեկտ. 17ին ուղարկուած Հայաստանի կառավարութեան Տէօյչէ Պանքի միջոցաւ 55 սթերլին, հաւասար 1139.20 մարք:

Պատրաստ գումար 43.10 մրք:

Ընդհ. գումար 2483.95 մարք:

Այս գումարներէն զատ, Հօկի Պերլինի մասնաճիւղին միջոցաւ կը ղրկուիներեք հակ հանդերձեղէն եւ զանազան իրեղէններ:

Հանգանակութիւնները կը շարունակենք:

Պերլինի Հայ գաղութին ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ միւս քաղաքներուն մեր հայրենակիցներուն կը յայտնենք մեր խորին շնորհակալութիւնները որ վարչութեանս կոչին պատասխանելով իրենց ոչ նախանձելի վիճակին մէջ իսկ սիրայօժար մասնակցեցան օգնութեան գործին: Ի դիմաց Պերլինի Հայ Գաղութային Միութեան Վարչութեան

Ատենադպիր Ատենապետ

Հ. Արամեան Ե. Տէր Մինասեան

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դ. Կարտանի Տան շինութիւնը վերջացած ըլլալով, բացումը տեղի կ'ունենայ Փետրուար 20ին, Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին:

Նկատելով որ Հ. Յ. Դ. Տան բացումը կը զուգադիպի հայ ժողովրդի կամքը արտայայտող Փետրուարեան Ապստամբութեան, հանդէսը պիտի ըլլայ աւելի շքեղ:

Պիտի բանախօսեն Հ. Յ. Դ. Ֆրանսայի շրջուն գործիչ ընկեր Արօեան եւ ուրիշ ծանօթ գործիչներ: Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր եւ հայկական պարեր:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբի վիճաբանական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 7.30ին: Նիւթ՝ «կուսակցութիւնները իրենց երկրին մէ՞ջ լաւ գեր կը կատարեն թէ ոչ արտասահմանի մէջ»: Կը հրաւիրուին ընկերներ և ոչ-ընկերներ:

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 20 Փետր. Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 1.30ին նոր գրադարանի սրահը (26 Bld. Vauban)*, խիստ կարեւոր օրակարգ:*

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ Վարդգէս խումբին ընդհ. ժողովը՝ Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, 63 Րիւ տը լա Րէփիւպլիքի սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ամասիոյ երկսեռ Հայրենակց. Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ Կիրակի 20 Փետրուար կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 63, Rue de la République*ի վերի սրահին մէջ:*

ՎԻԷՆԻ Յառաջդիմասէր եւ Զ. Ռ. Միութեան թէյասեղանը՝ Կիրակի, 20 Փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Նոյեմզար Սահակեան կը փնտռէ Իզմիրի Նիֆ գիւղացի շօֆէօր Անտոն Անտոնեանը, 24 տարեկան, հօր անուն Յովակիմ մօր անուն Մարի, որ Իզմիրի դէպքերէն վեց ամիս վերջ Իզմիր Թուրքերուն կողմէ զինուորագրուած է: Տեղեկութիւն տուողին 500 ֆր.ի նուէր: Գրել Noyemzar Sahakianի՝ 18 Rue Blanqui Kremlin Biectre s)Seine France. կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

— Վիքթորիա Խաչատուր կը փնտռէ Աքշէհիրցի Գօճաքաֆաեան Արթին, կարապետ եւ Յակոբ, կը կարծուին Նիւ Եորք կամ շրջակաները ըլլալ. գրել՝ Hrand Nazariantz, B. P. 15, Bari (Italie):

— *Կը փնտռուի Տէրէնտէցի Խաչիկ Աղամեան, որ 1926ին սկիզբները կը գտնուէր Գահիրէ՝ Բոտաքի ընկերութեան մէջ Էլֆի պէյ փողոց: Գրել՝ Զարուհի Եագուպեանի* Papeterie de Varennes, 17, Aubigne, (Sarthe) France: *Կը խնդրուի* Յուսաբերէն *արտատպել:*

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

Կ'ուզուի սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. դիմել՝ 25 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant: H. TEURNIER

Տէր եւ Տիկին Հայկ Մ... եան եւ զաւակունք, Պ. Մի... Մանուշեան, Պ. Յարութիւն ... զուպեան, Պ. Աւետիս Գ... ճեան, Պ. Երուանդ Պօղ... պարագաները սրտի դառն կսկ... ցաւով կը ծանուցանեն իրե... սիրելեաց եղբօր եւ ընկերոջ

Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փե... 14ին՝ կարճատեւ հիւանդութ... մը յետոյ, ծաղիկ հասակի ... Մարմինը ամփոփուեցաւ Պ... նէօի (Bagneux) գերեզմա... տունը:

Կը փնտռուի արեւելեան կերակուրներ... բու մասնագէտ հայ խոհար... (chef cuisinier) մը:

Դիմել անմիջապէս խմբ... գրատունը:

ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի) 100 Mark		608
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12
Թրք. ոսկի	» or	114
Մէճիտիէ	Médjidié	8
Լէվա 100 հատր	Léva	18
Տրախմի »	Drachme	33
Լիր » »	Lire	110
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	71
Զուից. »	Frc. Suisse	491
Լէյ 100 հատր	Ley	14
Ռուբլի	(10 Roubles or)	93

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3050
»	II »	1910
»	III »	1705
Թուրքերի երկթղ.	Lots turcs	161

Comptoir Parisien de change et de Cré[dit]
80, Rue Lafaye[tte]

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դիմել «Մասիս» Տպար[ան]ի Վարչութեան: 208 bis, Rue La[]fayette: Մէթրօ՝ Louis Blanc [և] Jaurès.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaum[ur])

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիզութեան, ֆրանկ[] ա. տի, արիւնի եւ մորթայի[ն] հիւանդութեանց:

բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6
Կիրակի՝ 9—12:

ժողովրդական գիներ

ՊԻՅԵԱՆՔՈՒՌԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ

ՃԱՇԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ

41 Rue de St. Cloud կամ 30 Rue Nationale

3.75 *ֆրանքի Համեղ եւ մաքուր ճաշ Զրի առատ Հաց*

ՈՍԿԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ԱՐԺ ՔԱՐԸ

Ոսկին կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ կորսնցուց ի[ր] արժէքին կէսէն աւելին: Անգլիական ոսկին 250 ֆրանքէ[ն] թաւալգլոր ինկաւ 120ի: Զղջացին եւ կորսնցուցին ոսկ[ի] գնողները, իսկ շահեցան անոնք միայն որ անշարժ կալ[ուածք] ուած գնած էին: Որովհետեւ հողը եւ կալուածը ոչ [թէ] միայն չկորսնցուցին իրենց արժէքը, այլ օրէ օր բարձրա[]նալու վրայ է: Հետեւաբար շատ իրաւամբ կ'ըսէին [եւ] կ'ըսենք թէ խիստ շահաւոր գործ մը ըրած կ'ըլլան անոնք որ հող կամ շէնք կը գնեն միայն:

Փարիզի մէջ եւ Փարիզի շրջակայքը ունինք ծախու հո[ղ]եր, տուներ եւ ափարթմաններ, խիստ նպաստաւոր պայ[]մաններով եւ վճարման դիւրութիւններով:

Կը զբաղինք նաեւ վարձու ափարթմաններով, ունի[նք] Փարիզի որեւէ թաղին մէջ 2—3 սենեակէն մինչեւ 10 սեն[]եակնոց ափարթմաններ, խանութներ եւայլն:

դիմել՝ ամէն օր ժամը 9—1

ԿՈՒԷԿՈՒԱՐ ՇԷՔԷՐԵԱՆ

5 Rue Cardinal Mercier Մէթրօ Գլիշի
Tel. Central 96—70 կամ 97—39 Նոր հասցէիս ուշադրութիւն

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ[Ց]

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9.1[2]

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շլ.	40շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տլ.	10տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

19 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 265

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵԶ ՄԻ ԽԱՌՆԷՔ ՁԵՐ ՎԷՃԵՐՈՒՆ

Համայնավար «Իւմանիթէ»ն փետր. 17ին հրատարակած էր Սուրիոյ ազատագրական շարժման վարիչներէն էլ Պաքրիի մէկ ճառը, որմէ հատուած մը թարգմանեցինք երէկ:

Առիթը՝ Պրիւսէլի միջազգային ժողովն էր, սարքուած՝ պոլշեւիկներուն կողմէ եւ նուիրուած՝ արեւելեան ժողովուրդներու ազատագրութեան: Իր կարգուսարքով, այս ժողովը քիչ մը շատ կը նմանէր Բագուի հռչակաւոր համագումարին (1920), ուր հայ եւ ռուս կոմունիստներ — այսօրուան վարիչները — կողք կողքի նստած ջերդարար էնվէրներու եւ Նուրիներու, Պուխարացի կամ Թուրքիստանցի հօճաներու եւ մօլլաներու հետ, համաշխարհային յեղափոխութեան կրակը վառելու համար... պզտիկ ժողովուրդներու գլխուն: Ձենք զարմանար որ, այս անգամ նոր շքախումբով մը չէ ներկայացած Թուրքիան, լիովին հասած ըլլալով իր նպատակին, եւ մանաւանդ խորտակած՝ «հայկական իմպերիալիզմը», ռուսական 11րդ. կարմի՛ր զօրաբանակին հետ ձեռք ձեռքի: Այդ ճակատը մաքրուած ըլլալով, այժմ ծանրութեան կեդրոնը փոխադրուած է Ծայր. Արեւելք եւ Մեքսիկա, եւ Պրիւսէլի ժողովը առաւելապէս զբաղեցաւ այդ երկիրներով:

Թողունք հեռաւոր ծովերը եւ քննենք այն ինչ որ կապ ունի մեզի հետ:

Սուրիացի գործիչը, պարզելով ֆրանսական աշխարհակալութեան ձգտումները եւ իրենց կրած տառապանքները, իր ճառին մէջ կը սահեցնէ հետեւեալ հատուածը.

— «Ֆրանսական աշխարհակալութիւնը, Սուրիացիները իրենց իսկ երկրին մէջ նեղը դնելու եւ իր ձեռքին տակ ուզածին չափ ճնշումի միջոցներ ունենալու համար, լայն բացաւ Սուրիոյ դուռները Հայերուն առջեւ:»

Ձենք փարանիր մեր խորին վրդովումը յայտնել այս անմիտ արտայայտութեան առթիւ, որ երբեք ազատագրականյեղափոխական չէ. ընդհակառակն, շատ կը յիշեցնէ մոլեռանդներու կամ թրքական գործակալներու յերիւրանքները:

Առաջին օրէն, ամբողջ հայկական մամուլը բաած է և միշտ կը յիշեցնէ,— հայ գաղթականները հիւր են Սուրիոյ մէջ, ծովերէն այնտեղ իյնած՝ դժբախտ դէպքերու հետեւանքով, որոնց տեղեակ պէտք է ըլլայ ո՛ր եւ է քաղաքական, մանաւանդ յեղափոխական գործիչ: Անոնք ոտք դնելիք տեղ մը կը փնտռէին, երբ Ֆրանսացիները քաշուեցան Կիլիկիայէն, եւ միակ տրամադրելի երկիրը՝ Սուրիան էր: Հայ գաղթականութիւնը չէր կրնար քաղաքական ծրագիրներ մշուցանել երկրի մը մէջ որ իրենը չէ, ոչ ալ գործիք դառնալ այս կամ այն կողմին: Ան, արդէն զոհ՝ միջազգային խաղերու, որոնց մէջ շքեղօրէն կը փայլին նաեւ ամէն ազգէ պոլշեւիկները, կ'ուզէր փրկել եւ հանգչեցնել իր գլուխը: Եւ այդպէս ալ տեղաւորուեցաւ Սուրիոյ մէջ, կողք կողքի՝ նոյն տառապանքներէն ազատած ժողովուրդի մը հետ: Եթէ նորեկները ուրիշ օգուտ ալ ունեցած չեն Սուրիոյ համար, գոնէ նպաստած են անոր տնտեսական զարգացման:

Արդ, եթէ Սուրիոյ յեղափոխականները իրենք իրենց համար կռուելով, կը կռուին նաեւ «բոլորին ազատութեան համար», ինչպէս կը յայտարարէ էլ Պաքրի, այն ատեն ինչո՞ւ անդադար կը վիրաւորեն հայ գաղթականութիւնը, ափ մը հողի և պատառ մը հացի համար, գրգռիչ պատմութիւններ տարածելով Դամասկոսէն մինչեւ Գահիրէ եւ մինչեւ Պրիւսէլ: Ո՞վ է հակառակ իրենց ազատագրութեան: Հայկական հրասայլե՞րն էին որ վիժեցուցին իրենց վերջին ապստամբութիւնը, թէ գաղթականներու կիներն ու մանուկները: Պէյրութի փողոցներուն մէջ կծկուած հայ ներկարարնե՞րն էին որ պաշարեցին Սուէտիան, խորտակելով Սուլթան էլ Աթրաշի երազները: կամ վերջապէս հայ մանր առեւտրականներու ծախած կերպասնե՞րն էին որ երբեւ օդանաւ բարձրացան Սուրիոյ երկինքին վրայ, կրակ տեղալով ապստամբներուն գլխուն:

էլ Պաքրիները եւ անոնց ետին կանգնած ուժերը պարտաւոր են աւելի լուրջ ըլլալ, իրենց իսկ դատին յաջողութեան համար: Անցեալ տարի, Տոքդ. Շահպէնտէրն էր որ Ամերիկայի մէջ կը պտտցնէր միտքերը, 10—20,000նոց հայկական բանակի մը եւ ջարդի առասպելներ պատմելով: Տարուան վերջերը, Սուրիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ, հասարակ խուժանավար մը աշխարհի բոլոր անէծքները թափեց Հայերու գլխուն, զոհելիկ բացատրութիւններով, թէեւ պատասխանը առաւ բարեխիղճ երեսփոխանէ մը, դարձեալ խլամ: Իսկ շատ մը թերթեր տակաւին կը շարունակեն հրահրել կիրքերը, ճիշտ այնպէս ինչպէս կ'ընեն Թուրք թերթերը, Համիտի շրջանէն մինչեւ Իթթիհատը եւ մինչեւ այսօր:

Կը հարցնենք,— այս բոլորը կը նպաստե՞ն Սուրիոյ ազատագրութեան դատին: Վէճ ունին հոգատար պետութեան կամ վարիչներու հետ. ինչո՞ւ մեզ ալ կը խառնեն այդ գործերուն: Սուրիացիները իրենք չէի՞ն որ Ֆրանսայի ապաւինեցան, թրքական լուծէն ազատելու համար:

Որքան երկարենք այս հարցումները, այնքան նեղացուցիչ պիտի ըլլան Սուրիոյ ազատագրութեան գործիչներուն համար: Ուստի, կարճ կը կապենք եւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք, թէ ա՛յս չէ արդար եւ յեղափոխական ճամբան՝ ազատութիւն եւ համակրանք շահելու:

Խուժանավարութիւնը՝ ամէնէն առաջ Սուրիոյ դատին կը վնասէ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ո՞ՒՐ ԵՆ...

Ինչպէս գրեցինք, պոլշեւիկներուն վարձկանները, կարգալոյծ Բենիկ, Մելեան եւ ուրիշներ բուռն արշաւանքի մը ձեռնարկած են, հայկական եկեղեցիները «բարեկարգելու», աւելի ճիշտ՝ զանոնք բռնագրաւելու եւ ժողովուրդը պառակտելու համար: Ծանօթ է իրենց վերջին քաջագործութիւնը, 5—6 հայկական հարուստ եկեղեցիներու բռնագրաւումը Թիֆլիսի մէջ, «Ազատ եղբայրութեան» անունով, որ պատճառ եղաւ խռովութեանց եւ յանգեցաւ... բողոքողներուն դատապարտութեան:

«Ալիք» (Սելանիկ) այս առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ.

— «Ո՞ւր է մեր պահպանողական դասը, «չէրիաթճի»ներու այդ հաւաքականութիւնը, որ շուրջ 15 տարիներ առաջ (1909—1911), «բաց ու գոց»ի հռչակաւոր վիվիւզը հրապարակ նետեց և նզովք կարդաց դաշնակցականներուն, որոնք «հայ եկեղեցին կ'անբարոյացնէին, քաղաքական ճառեր խօսելով այդ եկեղեցիներուն մէջ: Ո՞ւր են կղերա-պահպանողական ռամկավարները, որոնք, այդ ատեն, հազիւ ձուէն ելած, ախտաժէտ այդ պայքարը սրեցին եւ առաջնորդ ու դրօշակիրը դարձան բոլոր յետադէմ տարրերուն, որոնք օրն ի բուն, «չէրիաթ կ'ուզենք» կը ճուային: Ի՞նչ էր Դաշնակցութեան ուզածը այն ատեն, որ այնքան սպառում արժեց եւ ի՞նչ է պոլշեւիկներուն ըրածը ներկայիս, որուն հանդէպ մունջ են մնացեր երէկուան կրօնամոլ «չէրիաթճի»ները:

«Ինչո՞ւ քարացեր ու լռեր են հիմա, երբ դաշնակցականի հարց չկայ եւ ուղղակի, դարաւոր ու նուիրական հաստատութեան մը գոյութիւնն է դրուած նժարին մէջ: Ինչո՞ւ իրենց լռութեամբը ներել կը ձեւացնեն նոր այս հարուածը, որ կ'ուղղուի Առաքելական Հայ Եկեղեցին, անոր սրբութիւններուն, անոր անցեալ ու ներկայ հմայքին դէմ:»

ԴԱՍԸ ՁԷ ՍՈՐՎԱԾ.— Յունուարի վերջը Բագուի հայկ. վարժարանին երկու կարգի աշակերտներուն միջեւ կը փորձուի գրական դատ մը, Պերճ Պռոշեանի գործերուն մասին: Ամբաստանող կողմէն աշակերտ մը կը յայտարարէ թէ «միակ ճիշտ տեսակէտը մարքսիստական տեսակէտն է», եւ յանկարծ, այդ «տեսակէտով» քննադատելու համար փաստ կը բերէ Զօպանեանի կարծիքը Պռոշեանի մասին: Զօպանեանը՝ ամէն բան, բայց, մարքսիստական քննադա՞տ, երբե՛ք: Արդեօք այս աշակերտին վարժապե՛տն ալ խապար չունի մարքսիստական քննադատութենէն, նաեւ Զօպանեանի կարծիքներէն:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՀԵՏԶՀԵՏԷ Կ'ԱՃԻ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ.— Վերջին մէկ ու կէս տարուան ընթացքին գործազուրկներու թիւը 47 հազար 963էն բարձրացած է 60 հազար 820ի: Ասոնցմէ հարիւրին 16,3ը պարզ բանուորներ են, մէկ երրորդը՝ ճարտարարուեստի բանուորներ, նոյնքան մըն ալ՝ անարհեստ բանուորներ, մնացածը՝ մտաւորականներ: Մեծ թիւ մը կը կազմեն գիւղէն հասած գործազուրկները: Կիները կը ներկայացնեն հարիւրին 28,9 համեմատութիւն մը, պատանիները՝ հարիւրին 9,7ը: Այս վերջին համեմատութիւնը հետզհետէ կ'աճի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Կառավարական յաղթանակը Չինաստանի մէջ

Չինաստանէն հասած վերջին լուրերուն համաձայն, Շանկայի կառավարիչ զօրավար Սըն-Շուան-Ֆանկի բանակը ծանր պարտութեան մը ենթարկուած է եւ հալածեալ կը նահանջէ Քանթոնցիներու ուժերուն առջեւ: Այս վերջինները 150,000 թարմ զինուորներ հանեցին ռազմադաշտ հիւսիս-արեւմուտքէն՝ պոլշեւիկներու օժանդակութեամբ եւ ջախջախիչ պարտութեան ենթարկեցին հարաւայինները: Հանկչօ պաշարուած է արդէն, Նինկփօի մէջ պաշարուած զինուորները կը փորձեն ծովու ճամբով փախչիլ: Շանկայի եւ Հանկչօի միջեւ երկաթուղային հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են: Սըն-Շուան-Ֆանկ վերջին դիմադրութիւն մը պիտի փորձէ Շանկայէն 30 քիլոմեթր հեռու Սունկֆիանկի մէջ:

Շէքիանկի երրորդ բանակն ալ ապստամբելով Քանթոնցիներուն կողմը անցաւ: Շանկայի մէջ կացութիւնը ճգնաժամային է: Արդէն իսկ հայրենասէր Չինացիները կը պատրաստուին փառաւոր ընդունելութիւն ընել Քանթոնի յաղթական բանակին:

Գործազուրկներու թիւը աւելցած

Երէկ առաւան պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած վիճակագրութեան համաձայն, փետր. 17ին նպաստ ստանալու համար արձանագրուած գործազուրկներու թիւն էր 73,632, որոնց 54,535ը այր եւ 19,097ը կին: Անցած շաբաթ նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 64,434, որով վերջին շաբթուան ընթացքին 9000 հոգիէն աւելի շատցած է անոնց թիւը: Միայն Փարիզի մէջ նպաստընկալներու թիւն էր 33,476 հոգի 23,672 այր, 9804 կին), իսկ Սէն նահանգի մէջ նոյն թուականին նպաստընկալ անգործներու թիւն էր 23,514:

Գործազուրկներու ցոյցը

Հինգշաբթի օր հազարաւոր բանուորներ ցոյցեր կատարեցին Փարիզի արուարձաններուն մէջ, Իվրի, Քլիշի, Փանթէն, Փիւթօ, Օնի, Մօնթրէօյլ եւ Մալաքօֆ: Այս վերջին երկու տեղերը ոստիկանութիւնը փորձեց արգիլել ցուցարարները եւ երկուստեք կռիւ պատահեցաւ:

Ցուցարարները վերոյիշեալ վայրերու քաղաքապետարաններուն առջեւ երթալով պահանջեցին որ բոլոր գործազուրկներուն օրական 15 ֆրանք նպաստ տրուի: Թափօրներու առջեւէն կը տարուէին ցուցատախտակներ՝ «Աշխատանք կամ հաց» վերտառութեամբ:

Հնդիկ ու մահմետական դէմ դէմի

Հնդկաստանի Խնտոր քաղաքին մէջ կռիւ մը ծագած է Մահմետականներու եւ Հնդիկներու միջեւ: Հնդկական տօնի մը պահուն, խումբ մը երաժիշտներ իրենց նուագարաններով կ'ուրախանային մահմետականներու մզկիթին առջեւ. ասկէ կը ծագի կռիւը եւ կը սպաննուին 9 հոգի, եւ յիսնեակ մըն ալ կը վիրաւորուին:

Ոստիկանները միջամտեցին, սակայն հաւանական է որ շարունակուին դարձեալ կռիւները:

Ռուսիա նաւ կ'ապսպրէ Իտալիոյ

Հռոմի խորհրդային դեսպանատան առեւտրական կցորդը թերթերուն յայտարարած էթէ բանակցութիւններկը կատարուին Ռուսիոյ կողմէ՝ նաւային կարեւոր ապսպրանքներ տալու համար իտալական նաւարաններուն:

Թուրքիա եւ Ամերիկա

Էնկիւրիի պաշտօնաթերթ «Հաքիմէյեթը Միլլիյէ» կը գրէ թէ Թուրքիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ պաշտօնական յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար նամակներ եւ ծանուցագիրներ կը փոխանակուին Թուրքիոյ եւ Ծովակալ Պրիսթոլի միջեւ:

Բանակցութեանց նիւթերն են առժամեայ առեւտրական դաշնագրին մէկ տարի եւս երկարաձգումը, առեւտրական եւ բնակութեան դաշնագիրներու կնքումը եւ հիւպատոսական յարաբերութեան հաստատումը:

«Րիւթէր»ի Պոլսոյ թղթակիցը 16 փետր. թուականով կը հեռագրէ թէ ծովակալ Պրիսթոլ յաջողած է մէկ տարի պայմանաժամով երկարաձգել թուրքեւամերիկեան առեւտրական դաշնագիրը: Կը յուսացուի թէ այդ մէկ տարուան ընթացքին կարելի պիտի ըլլայ բնական յարաբերութիւններ վերահաստատել երկու երկիրներուն միջեւ:

Երեսփոխան Պարանթոն արտաքսուած

Գրած էինք թէ համայնավար կուսակցութիւնը ութ օր պայմանաժամ տուած էր Սէնի երեսփոխան Պարանթոնի՝ հրաժարելու համար երեսփոխանութենէ: Պարանթոն չհպատակեցաւ այս հրամանին: Ասոր վրայ իր պատկանած բջիջին պահանջումով Պարանթոն արտաքսուեցաւ համայնավար կուսակցութենէն:

Օտարներու փնտռտագրութիւնը

Մեր այսօրուան թիւին մէջ մանրամասնօրէն հրատարակած ենք օտարականներու ֆրանսահպատակութեան մասին Երեսփ. ժողովին մէջ կատարուած վիճաբանութիւնները:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Մարսէյլէն հասած ճամբորդէ մը ցաւով կ'իմանանք մահը աստանձնաբրոյժ ընկեր Հայկ Քիպրիթճեանի, որ քանի մը ամիսէ ի վեր անկողին ծառացած էր: Հակառակ իր ամուր կազմին, դժբախտ ընկերը յամրաբար ծիւրեցաւ անողոք հիւանդութենէ մը, և անօգուտ անցան իր կնոջ անձնուէր ջանքերն ու բժշկական խնամքները:

Ողբացեալ ընկերը գործօն մասնակցութիւն ունեցած է հանրային կեանքին, մօտ երեսուն տարի, մանաւանդ Պարսկաստանի մէջ, ուրկէ անցած է Պոլիս եւ յետոյ՝ Մարսէյլ, միշտ պահելով իր կորովը:

ԲԱՆՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ

Բէլֆոր-Մէրրանի մօտ, Լապուպլի հանքահորին մէջ պատահած է ծանր արկած մը: 17 գործաւորներ վերելակի վանդակին մէջ տեղաւորուած էին ու վար կ'իջնէին, երբ յանկարծ արկածով մը կը փրթի վանդակը եւ խելացնոր գահավիժումով կ'իյնայ վար ու կը ջախջախուի: Բանուորներէն երկուքը մեռած են, իսկ 15ը՝ ծանրապէս վիրաւորուած:

∴ Պալօնէլ-սիւր-Մէրի մօտ, Պրիւէի հանքերուն 5 թիւ հորին մէջ ահաւոր արկած մը կրած է բանուոր Ֆլիփօ, որ հայր է պզտիկ զաւակի մը: Հազար քիլօ ծանրութեամբ քար մը կ'իյնայ գլխուն վրայ, անմիջապէս կը հասնին ընկերները եւ կը հանեն զայն քարին տակէն: Դեռ ողջ էր խեղճ բանուորը, սակայն՝ խենթեցած, այնքան կատաղի, որ հարկ եղաւ կապել եւ փոխադրել հիւանդանոց, ուր մնաց քանի մը ժամ յետոյ:

ԱՆԱՊԱՍՏԱՆ ՏՂԱՔԸ.— Բագուի մէջ անապաստան տղաքը, մուրացկանութեան ասպարէզը լքած, դիմած են յափշտակութեան: Նաւահանգիստին մօտ շարունակ կը յարձակին ապրանքներ փոխադրող սայլերու վրայ, եւ եթէ չյաջողին գողնալ, քարերով կը սկսին կռիւի: Այս ձեւի գողութիւնները այնքան սպառնալից չափերու հասած են, որ ձիաւոր զինուորներ ղրկուած են տեղին վրայ, պաշտպանելու համար ապրանքներու փոխադրութիւնը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌՆԵՐԷՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Կ'իմանանք թէ Compagnie Internationale de Commerce et d'Armement շոգենաւային ընկերութիւնը, որ իբր մէկ տարի առաջ հիմնուած էր Պրիւսէլի մէջ, նախաձեռնութեամբ յայտնի առեւտրական Պ. Վ. Խորասանճեանի եւ նաւատէր Պ. Մ. Կիւմիւշճեանի (Լոնտոն), այս անգամ իր գործունէութեան ասպարէզը ընդլայնած է, գնելով 9000 թօնօ տարողութեամբ անգլիական արագընթաց շոգենաւ մը եւ մկրտելով զայն «Անի»:

Արձանագրելով այս լուրը, կը մաղթենք որ մեր հայրենակիցներու ձեռներէցութեան ոգին պսակուի նմանօրինակ յաջողութիւններով եւ հետզհետէ ունենանք հայկական նոր նաւեր, պատմական անուններով եւ նաւորդներու սերունդ մը: Եւ այս՝ ոչ միայն օտար, այլ եւ հայրենի ջուրերու մէջ, հայրենիքի զարգացման եւ անոր զաւակներուն օգտին համար:

Նոր ընկերութիւնը կը գտնուի պելժիական դրօշին պաշտպանութեան տակ:

"ՄԻԱՑԵԱԼ ԱՆԿԱԽ ԹՈՒՐԱՆԻԱ" ԿԱՄ Ի՞ՆՉ ԿԸ ԾՐԱԳՐԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

(Շարունակութիւն փետր. 16ի թիւէն եւ վերջ)

Նախորդով ամփոփեցինք այս դրքին առաջին հինգ գլուխները։

Վեցերորդ «Դէպի իրականացում» եւ ինացած գլուխներով Զարեւանդ կուտայ փաստեր եւ թուականներ, որոնք կը հաստատեն թէ ի՛նչպէս համաթուրանականութեան գաղափարը քայլ առ քայլ նուաճուելով ըրած է, սահմանագրական շրջանէն սկսած պզտիկ կոտորածներով, պատերազմի ընթացքին՝ միլիոնի դիակներու վրայ, դինադադարի ընթացքին՝ հարիւր հազարաւորներով ինացորդներու արիւնին մէջ եւ դիւանագիտական դիւանութիւններու միջոցով՝ կովկասեան հողերու վրայ։ Կը չքացնէ եւ հովին կուտայ իբր թէ թուրք հոսանքներու երեւութական մտայնութեան, կեդրոնացեալ եւ ապակեդրոն խորհրդութիւններուն վրայ հիմնաւորուած քաղաքական դիծը «հաշտասէր»ներուն։ Կ՚արձանագրէ փաստեր, որոնք կատարուած են այդ «հոսանքներու» միջոցով,— 1921 Մարտ 16ի ռուսեւթուրք դաշնագիրը, որով Կարսն ու Արտահանը կը միանան Թուրքիոյ, Նախիջեւան կ՚իյնայ Ատրպէճանի հովանիին տակ. 1921 Հոկտ. 21ին, Կարսի դաշնագիրով, Սուրմալուն կ՚երթայ Թուրքիոյ. յետոյ լենինային Ղարաբաղը կը մնայ Ատրպէճանի հովանիին տակ, ինչպէս նաեւ Քիւրտկրայը։ Եւ համաթրքութեան առաջին ու զլխաւոր հանդրուանը կ՚իրականանայ, բացի այն լրարիկ հողաշերտէն, որ մէկ քայլի կը կարօտի յարմար րոպէի մը։

Եւ ասոնք եղած են խորունկ գիտակցութիւնով եւ սիստեմատիկ քաղաքականութիւնով մը, որ իր վերջին ձեւակերպումն ստացած է «Ազգային Ուխտ»ով։ Արդարեւ, այդ ուխտին առաջին յօդուածը կ՚ըսէ.—

«Ան երկրամասերը, զինադադարով որոշուած սահմանագիծէն ներս գտնուին անոնք թէ դուրս, որոնք մեծամասնութիւնով թրքական-մահմետական բնակչութիւն ունին, եւ որոնք կրօնական, ցեղային եւ բարձանքներու տեսակէտէ մէկ ամփոփ մեծամասնութիւն կը կազմեն, պէտք չէ իրարմէ անջատուին։»

Եւ այս ծրագիրը իրականացնողները, Այազ Իսհաքները, Բասուլզատէները եւ Ալի Հայտար էմիրները եւ իրենց փաղանգը, իբր քամուֆլաժ, վէճեր ալ կը սարքեն իրարու դէմ, վէճեր, որոնք կը ծառայեն միայն իրենց նպատակները փորփռականօն ընելու եւ կը յայտնեն, թէ դաշնակցային Բասուլզատէներն ու միութենական Ալի Հայտարները մէկ բան կը մտածեն եւ մէկ բանի կը ձգտին։

Այազ Իսհաքի կը յայտարարէ (1926).— «Արտահանի թուրքերուն մէջ ո՛չ մէկ ատեն թուրքիայէն դուրս հաւաքուելու շարժում մը չէ եղած։ Հիւսիսը Քազանի շուրջ, թուրքիստանը՝ Բուխարայի, Խրիմը՝ Պաղչէ Սէրայի, Ատրպէճանը՝ Բաքուի շուրջ իր բոյնը շինելու չէ ձեղնարկած երբեք։ Այս կեդրոնները, իրենց գործունէութեան ընթացքին, իրենք զիրենք միշտ զգացած են իբր մեծ թուրք ծառին ճիւղերը։»

Բասուլզատէ «Միութիւն թուրքիայի հետ, ապակեդրոն կապով» վճռած է։ Բայց անմիջապէս աւելցուցած. «Շիտակ չէ երեւակայել կովկասեան դաշնակցութիւնը իբր արգելք իտէալ թուրք միութեան...։ Պիտի դայ օր մը, երբ այս առումները (թուրք ազգային շարժումները զանազան տեղեր) միանալով պիտի կազմեն ուժեղ դաշնակցութեան մը գետը։ Եւ մեր աչքին առջեւ կը կենդանանայ 1871ին գերման պետութիւնները միութիւնը։ Թուրք աշխարհը այդ երջանիկ իտէալին հասնելու համար պէտք է անցնի հանդրուաններէն մէկէն—որ է կովկասեան ազգերու միանալը ռուսական տիրապետութեան տակ։»

Իսկ Ալի Հայտար էմիր, որ իբր հակաճառող Բասուլ Զատէի դաշնակցութեան (Ֆէտէրասիոն) դէմ կը պօռայ.— «Դաշնակցութիւն. բայց որո՞ւ հետ, մենշեւիկ Վրացիները՞ւն եւ Դաշնակ Հայերո՞ւն հետ...։ Երեք ամսուայ մէջ Բաքուի, Երեւանի եւ Կարսի մէջ սպաննուած 110,000 թուրքերուն արիւնը չէորցած, ինչպէ՞ս պիտի դաշնակցիք Հայերուն հետ։» Եւ կը հռչակէ բացէ ի բաց համաթրքութեան նշանաբանը.— «Մեր նշանաբանն է տիլ բիրլիյի, իլ բիրլիյի (լեզուի եւ երկրի միութիւն)։ Երբ Թուրքիացի թիւրքճիները միանանք կ՚ըսեն, չենք ուզեր իրենց երկրին սահմանակից թուրք պետութիւններ ստեղծել անոնց հետ միայն իբր դաշնակից ապրելու համար։ Նոյն Ալի Հայտարը, իր իբր թէ ընդդիմախօս Բասուլ Զատէի պատկերացուցած հանդրուաններուն եւ 1871ի գերման ժողովուրդներու միացումի պատկերին առջեւ կը յայտարարէ.— «Ազգերու կեանքին մէջ անկարելի բան չկայ։ Որոշ սկզբունքի եւ նպատակի տէր մտաւորականներու կողմէ մղուած եւ առաջնորդուած ազգեր, ժամանակի հետ ամէն բանի կը յաջողին։ ... Եթէ պէտք ըլլայ վերջնական նպատակը դաղտնի կը պահուի եւ հանդրուանները իբր նպատակ ցոյց կը տրուին։ Մուսաւաթ թուրք քաղաքական կուսակցութիւն մըն է. կրնայ ըլլալ որ իր բուն նպատակը ծածկելով իր առաջին հանդրուանը իբր նպատակը կը ներկայացնէ. իր ճշմարիտ ծրագրին միայն այս առաջին հանդրուանին պատկանող մասը խմբագրած եւ իր քաղաքական նպատակները անոր համաձայն որոշած է։ ... Ուրեմն վերին Ադրբեջանը նախ իր անկախութիւնը պիտի ապահովէ եւ յետոյ Թուրքիոյ հետ պիտի դաշնակցի։ ... Այս պարագային առնոր ջանքերը համաձայն են մերինին»։

Եւ դիտնալէ վերջ որ Բասուլ Զատէ Մուսաւաթի հիմնադիրներէն եւ աւէնէն ուժեղ դէմքերէն մէկն է, Քէմալական Թուրքիայի մէջ ամէնէն արտօնեալ մարդկերէն մէկը։ Եւ նոյն Բասուլ Զատէն հանդրուաններով գացող քաղաքականութիւնը յաջողցնելու համար, այսօր մէկն է նաեւ Կովկասեան ժողովուրդներու, Ատրբէջանցիներու, վրացիներու եւ Տաղստանցիներու համադաշնակցային կեդր. կոմիտէի անդամներէն։

Զարեւանդ ուշնաչան աշխատութեամբ այս փաստերը հաւաքելով եւ դասաւորելով յայտնապէս կը ձգտի մէկ նպատակի, — ճանչցնել թուրքը իր հոսանքներով, Ալի Հայտարներով եւ Բասուլզատէներով, բանալ անոնց իրական ծրագիրը, որ քօղարկուած է «հանդրուանները» նպատակ ներկայացնելու ճիղերով, եւ ըսել հաշտասիրական նոր ուղի որոնողներուն թէ պէտք է ճանչնալ թուրքը, մէկ միլիոնէ աւելի հայ կոտորող Ալի Հայտարները, որոնք երբեք չեն մոռնար իրր թէ կոտորուած 110,000 թուրքերը և չեն հրաժարիր երբեք Հայաստանի կմախքն ալ կրծոտելէ, իրականացնելու համար «դիլ բիրլիյի»ի քաղաքական ուխտը։

Եւ իսկապէս, եթէ տարբերական դպաստութիւնն ունենար հայ քաղաքական միտքը եւ թօթափէր ապետաւոր միամտութիւնը, պիտի տեսնէր թէ միայն վեց տարիներու ընթացքին ինչպէ՞ս քայլ առ քայլ իրականացած է Ալի Հայտարներու դիլ բիրլիյի, իլ բիրլիյի» տէն եւ ինչպէ՞ս թուրքիան տենդագին կը ձգտի դէպի Ադրեւելք, դէպի իր ցեղակից ու լեզուակից եղբայրները եւ ինչպէ՞ս այս վերջինները կը ձգտին դէպի Արեւմուտք՝ Թուրքիա, երկանաքարի մէջ առած Հայաստանի ու հայ ժողովուրդի կմախքը։

Ի հարկէ չպիտի արժէր այս շարժումին ուսումնասիրութեան մէջ մտնել, եթէ անոր ճամբուն վրայ չգտնուէր Հայաստանը, իր միակ հոծ հայութիւնով, որու մասին հեղինակը այնքան մտահոգ է, որ իր ուսումնասիրութիւնը, որքան ալ առարկայական, չի ծածկեր մեծազոյն վտանգ մը տեսնողի հոգեկան տագնապը։

Ան ահազանգով մը կ՚ազդարարէ գալոց վտանգը. որովհետեւ կը տեսնէ եւ փաստերով կը հաստատէ, թէ այսօրուան Թուրքիան վարողները Եուսուֆ Ագչուրաները, Ադայէվները, Բասուլզատէները, Հիւսէյնզատէները, Այազ Իսհաքները, Ռէօփրիլիզատէները, Մէհմէտ Էմինները, Համտուլլահ Սուպհիները, Ալի Հայտարները, Ճէլալ Նուրիները, Զիա Նուրիները, Եագուպ Գատրիները, Եօնուս Նատիները, Բուշէն Էշրէֆները, Ֆաիխ Րըֆքըները եւ նմաններն են։ Միւս կողմէ Ատրբէջանի մէջ նոյն ուխտը կարմրօրէն հետապնդողներն են, որոնք ափ մը Հայաստանի շուրջն ու ներսը դաւեր լարելով Թուրքիան մինչեւ Երեւանի դուռը հասցուցին, Մեծ Ատրբէջան կը ձեւաւորեն, Շարուրն ու Նախիջեւանը կամուրջ են շիներ, Նախկրայը դաւադրութեան բոյնի են վերածեր, Պարսկաստանը մթերանոց կը դարձնեն, Թուրք գաղթականութիւնով ոտքի կուռան կը պատրաստեն եւ կը սպասեն մէկ րոպէի նոր կատարուած իրողութիւնով մը յայտարարելու. «ա՛լ չկայ Հայ ու Հայաստան, կայ Միացեալ Անկախ Թուրքիա» եւ ծածանումը Թուրք ցեղի առաստաղային մօր Չինայի գայլանիշ դրօշակին որ դարերու մէջէն կը յառնու Քէմալի գայլանիշ դինանշանով։

* * *

Կը կրկնենք, Զարեւանդի այս հատորը առաջինն է իր տեսակին մէջ։ Միակ պակասը, որ ունի քարտէսէ է, որ ընթերցողին համար կրնար շատ օգտակար ըլլալ։

Իսկ ուշադրաւ առաւելութիւններէն մէկն ալ այն է որ այս արժէքաւոր գործը իրրեւ այդպիսին նշանակուած չէ։ Եթէ այս իրողութենէն հետեւցնենք, թէ հեղինակը զայն գրած է եւ պիտի տրամադրէ ձրի մեր այն սերունդին, որ այնքան պէտք ունի կարդալու զանոնք, վերյիշելու ինքզինքն ու իր պատմութիւնը, բայց իր մոռցած թուրքին եաթաղանէն հրաշքով ազատած, ցրուած չորս հովերուն, հազիւ չոր հաց մը կը ճարէ եւ սէնտ չի կրնար խնայել դրքոյկ մը գնելու, կը թելադրէինք հեղինակին, գոնէ Սուրիոյ, Յունաստանի եւ Ֆրանսայի որը սերունդին ձրի դրկել զանոնք։ Այսպիսի քայլը լրացուցիչ մէկ մասը պիտի կազմէ իր արժէքաւոր գործին։

Կը շնորհաւորենք հեղինակը իր այս աշխատասիրութեան համար եւ անձկագին կը սպասենք, որ տայ իր երրորդ հատորը, որ ըստ իր խոստումին, պիտի պարունակէ թելադրանքներ այս վտանգին դէմ պաշտպանուելու համար։

Եթէ վտանգը պայծառ տեսնելը ընդունինք երաշխիք վտանգին դէմ պաշտպանուելուն, «Միացեալ Անկախ Թուրանիա»ն մեծ երաշխիք է Զարեւանդի երրորդ հատորին։

Մինչ այդ, հայ ժողովուրդին, մանաւանդ երիտասարդ սերունդին կը մնայ իր ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացնել թրքական վտանգին վրայ, ցեղակից ու դիշեր որոճալ այդ վտանգին դէմ պաշտպանուելու բոլոր միջոցներուն մասին, եւ սպասել Զարեւանդի երրորդ հատորին, անոր մէջ թերեւս գտնելու կատարուած ձեւը այն միջոցներուն, որոնք գուցէ ամէն մտքի մէջ կրնան ծնունդ առնել, նոյնիսկ անձեւ վիճակի մէջ։

Այդ ալ բան մըն է։ Եւ մեծագոյն բարիքը այն է, որ մոռցուած թուրքը առօրեայ մտածումի նիւթ կը դառնայ։

ՇԱՒԱՆ

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԻ ՄԸ ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԸ

ՀԱՅԵՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՎՆԱՍՈՒԻՆ

ԱԹԷՆՔ, 13 փետր.

Յունաստանի ներքին յաւերէն մէկն ալ, փանկալօսի իշխանութեան օրով օտար ընկերութիւններու տրուած մենաշնորհներու կնճռոտ հարցն է, որ այս միջոցիս կը զբաղեցնէ ոչ միայն կառավարական, այլ նաեւ լայն ժողովրդական զանգուածները։

Այդ հարցերէն մէկը այսօր երեսփոխանական ժողովի սեղանին վրայ է վաւերագման համար. եւ կը հանդիպի մեծ ընդդիմութեան, որովհետեւ պայմանագրութեան մէջ կան այնպիսի յօդուածներ որոնք կը վնասեն ժողովրդական զանգանախաւերու եւ պետութեան շահերուն։

Ընկերութիւնը անգլիական է, Power and Traction Co. որ յատկապէս կազմուած է Հանրային փոխադրութեան սպասարկութիւն (Հանրակառք եւն.), էլեկտրական ուժ ու լոյս մատակարարելու համար։

Ընկերութեան մենաշնորհի պայմանները ստորագրուած են դիկտատորութեան շրջանին եւ որուն բոլոր յօդուածները չի գիտեր Հասարակութիւնը։ Սակայն ծանօթ են մէկ երկու տրամադրութիւնները 1. Հանրակառքի ամբողջական սպասարկութիւնը, Աթէնք քաղաքի կեդրոնէն մինչեւ 20 քիլօմէթր հեռաւորութեան վրայ ամբողջապէս պիտի Թողուի ընկերութեան եւ ոչ մէկ ուրիշ ընկերութեան կամ անհատի պիտի Թոյլատրուի Հանրակառքի (autobus) սպասարկութիւն, 2.— ընկերութիւնը իրաւունք ունի Յունաստան մտցնելու պէնզինը եւ benzinը առանց մաքսի։

Ահա այս երկուքէ կէսերու դէմ է որ բուռն կերպով կը բողոքէ ժողովուրդը։

Բաւական մեծ Թիւով մանր 1400 անհատական Հանրակառքեր կան որոնք կը բանին քաղաքի զանազան գիծերուն վրայ, գագար պիտի առնեն ըստ այդ պայմանագրութեան։ Կան նաեւ բազմաթիւ benzinի եւ պէնզինի առեւտրականներ, որոնք Հայթայթիչներն են վերոյիշեալ կառքերուն եւ նոյնպէս պիտի մնան անգործ, շնորհիւ պայմանագրութեան, որովհետեւ մաքս վճարելով Հնարաւորութիւն չպիտի ունենան սպասելու իրենց ապրանքին։

Քանի մը օրէ ի վեր Թէ աւագիններն եւ Թէ վերջիններն գործադուլ յայտարարած են եւ խաղաղ ցոյցեր ու բողոքներ կ՚ընեն խորհրդարանին առջեւ։

Պէտք է ըսել Թէ երեսփ. ժողովի մեծամասնութիւնը Հակառակ է այս ընկերութեան մենաշնորհին, այդ պատճառով ալ կառավարութիւնը վաւերացնելու դժուարութեան առջեւ կը գտնուէր։ Երեսփ. ժողովի փետր. 11ի նիստին ներկայացուեցաւ Հարցին քննութիւնը։ Կառավարութիւնը ներկայացուց Խնդիրը պատճառաբանուած բացատրութեամբ եւ աւելցուց Թէ ինչ ինչ յօդուածներու փոփոխութիւններու Համար ընկերութեան Հետ նոր բանակցութիւններ կատարելու սկզբունքին Հաւանած է Աթէնքի անգլիական դեսպանը։

Նկատի ունենալով ժողովի տրամադրութիւնը, կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր դրաւ։ փետր. 12ին շարունակուեցան վիճաբանութիւններ եւ ընդդիմադիր երեսփոխաններու մէկ մասը բացակայեցաւ։ 290 երեսփոխաններէն միայն 180ը ներկայ էին, որոնց մեծամասնութիւնը վստահութեան քուէ տուաւ։

Թէ կառավարութեան եւ Թէ խորհրդարանին դիրքը փափուկ է այս Հարցին առթիւ։ Եթէ ներքին խնդիր մը ըլլար, շատ դիւրութեամբ, Հրամանագրով մը չեղեալ կը Համարուէր եւ կը լքուէր, ինչպէս եղած է նմանօրինակ առիթներու մէջ, իսկ ներկայ պարագային ոչ միայն ընկերութիւնը օտար է եւ կրնծած անգլիական կառավարութեան, այլ եւ որոշ աշխատանքներ կատարած է։ Մերժումը պիտի վերածուի քաղաքական կնճիռ մը, որմէ կը խուսափի կառավարութիւնը, ուրեմն խորհրդարանը Հարկադրուած պիտի ըլլայ վաւերացնելու, Հակառակ իրենց խղճին, երկրին շահերուն եւ բազմաթիւ քաղաքացիներու տնտեսական ակնկռներուն։

Կան քանի մը ուրիշ մենաշնորհներու պայմանագրութիւններ որոնք նոյնպէս աւելի կամ նուազ չափով անյապաստ են երկրին շահերուն։ Ասոնց չուրջն ալ վէճեր կան, սակայն կը Թուի Թէ խորհրդարանը նոյն պատճառներով պարտաւորուած պիտի ըլլայ վաւերացնելու։

Ահա գիկտատորութեան մէկ շնորհը, որուն հետեւանքները չի կրնար գարմանել պետութիւնը։

Ց. ԱՄՐԱՏՈՒՆԻ

Զարեւանդի երրորդ հատորին, անոր մէջ թերեւս գտնելու կատարուած ձեւը այն միջոցներուն, որոնք գուցէ ամէն մտքի մէջ կրնան ծնունդ առնել, նոյնիսկ անձեւ վիճակի մէջ։

Այդ ալ բան մըն է։ Եւ մեծագոյն բարիքը այն է, որ մոռցուած Թուրքը առօրեայ մտածումի նիւթ կը դառնայ։

ՇԱՒԱՆ

ԹՈՒՐՔ ԹԱՏԵՐԱԳԻՐ ՄԸ. — Փետրուարի 4ին, Թիֆլիսի պետական Թատրոնին մէջ, մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուած է Ատրպէճանի դրագէտ Թատերագիր Ապտիւրրահման Ահմէրտովի դրական գործունէութեան 35 ամեայ յոբելեանը։ Ահմէրտովը ո՛չ միայն յայտնի դրագէտ է, այլ եւ աչքի ընկնող հանրային ու քաղաքական գործիչ։ 1919ին Ատրպէճանի դեսպանն էր Երեւանի մէջ։ Ահմէրտով կը նկատուի Ատրպէճանական դրականութեան եւ Թատրոնի հիմնադիրներէն մէկը, Յոբելեարին շնորհաւորական ուղերձներ ուղղած են Անդրկովկասեան կառավարութեան կողմէ Ս. Խանդուեանը, Վրաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչը եւ բազմաթիւ հիմնարկութիւններու պատուիրակներ։ Իր պատասխան-ճառին մէջ Ահմէրտով ըսած է. «Ես երջանիկ եմ, որ իմ յոբելեանական տօնը կը կատարուի վերջերիկ կիւրճիստանի մայրաքաղաքին մէջ, ա՛յն կիւրճիստանի, որու հետ Թուրք ժողովուրդը կապուած է եղբայրական կապերով»։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԱՍՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՇՈՒՏՈՎ. ՊԻՏԻ ԲՈՒԼՒԱՐԻՆԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

Ինչպէս քանիցս գրած ենք Լիոնի երեսփոխան Շառլ Լամպէր երկար ատենէ ի վեր կը զբաղի օտարականներու Ֆրանսահպատակութիւնը դիւրացնելու խնդրով։ Քանի մը օր առաջ ներկայ փոխանական ժողովին մէջ Լամպէր կրկին խնդիրը հանեց այս մասին եւ դատական նախարարէն պահանջեց որ այս մասին խորհրդարանին ներկայացուած օրինագիծը շուտափոյթ քաղելով կուտանք իր ճառը։

Պ. Շառլ Լամպէր.— 1927 դեկտեմբեր 31ին Ծերակոյտին մէջ քուէարկեր էր հպատակութեան օրինագիծ մը, որ նոթի է ձեզ, պ. դատական նախարար, եւ որ կենսական կարեւորութիւն ունի այս երկրի ապագային համար։

Գիտէք Թէ Ֆրանսա բնակչութեան կողմէ ահռելի պակասի մը կ՚անդրնէ, եւ վերջին մարդահամարի Թիւերը ի յայտ կը փորձեն ատիկա ծածկել մեզի։

Արդարեւ, եթէ Ֆրանսացի պատերազմէն առաջուան սերունդը մանները նկատի ունենանք, տի տեսնենք Թէ՝ մեր երկիրը միայն չէ լեցուցած 1916ի մահամարին ցոյց տուած մէկուկէս Միլիոնը, այլ 1911էն ի վեր կորսնցուցած է երկու միլիոն բնակիչ, եթէ հաշուենք Ֆրանսահպատակ ազատագրուած նահանգներու բնակչութիւնը։ Ասիկա տխուր իրականութիւն մըն է, որուն առջեւ պէտք է բոլորս խոնարհինք։

Ծերակոյտին ընդունած հպատակութեան օրէնքը, բացի ուրիշ առաւելութիւններէ, Թոյլ կու տայ մեզի գալի կերպով լեցնելու այն վրդովիչ պարապը, զոր տեսարկումը բացած է մեր բնակչութեան մէջ։

Նոր օրէնքը՝ նպաստաւորելով ստացական քաղաքացիութիւնները, մասնաւորաբար Թոյլ տալով մեզի Ֆրանսացի դարձնել առնուազն 18 տարեկան երիտասարդ օտարականներ, Ֆրանսահպատակ դարձած օտարականներու զաւակներուն Ֆրանսահպատակութեան իրաւունք տալով օտարականի մը հետ ամուսնացած Ֆրանսուհիին պարտականութիւն պահպանել իր հպատակութիւնը եւ նոյն հպատակութիւնը ձգելով Ֆրանսական հողի վրայ ծնած իր զաւակներուն, այս օրէնքը, կ՚ըսեմ, քանի մը տարիէ չանցած այս անդամահատուող եւ վիրաւոր երկրին պիտի տայ հարիւր հազարաւոր Ֆրանսացի ներ, զորս ներկայիս կ՚արհամարհենք (ծափեր)։

Ահա՛ այս պատճառով է, պ. դատական նախարար, որ կ՚ուզէի ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել այս կէտին վրայ, առանձնապէս հաշուելու որ հպատակութեան օրէնքը Թոյլ պիտի տայ մեզի դարմանել նաեւ կարգ մը իրապէս ողբալի վիճակներու։

Կը մտածէ՞ք արդեօք, պ. նախարար, պաշտօնեայ Ֆրանսուհիներու վրայ, որոնք կը փախչին օտարականներու հետ ամուսնալ եւ որոնց ներկայ օրէնքը կ՚արգիլէ այդ բանը, քանի որ օտարուհի կը դառնան եւ կորսնցնեն իրենց պաշտօնը։

Կը մտածէ՞ք արդեօք այն բոլոր Ֆրանսացի ծնած կիներու վրայ, որոնք այսօր բաժնուած իրենց ամուսինէն կամ այրէ ցած, կը փափաքին կրկին Ֆրանսա

ԴԱՏԱ

ՓԱՐԱՊԱՐՏԱՏՈՒՆ

Ընտանիքի հայրը, որ ամբողջ կյանքում ամենից շատ սիրել է իր աղջկան, մահանում է։ Աղջիկը, որ ամուսնացել է մի հարուստ մարդու հետ, ստանում է հոր մահվան լուրը։ Ամուսինը, որ ատում է աղջկա հորը, ասում է կնոջը, որ ինքը չի գնա հոր թաղմանը։ Աղջիկը ստիպված է լինում մենակ գնալ։ Ամուսինը նրան ասում է, որ եթե գնա, ապա այլևս չի վերադառնա։ Աղջիկը, սակայն, գնում է։ Ամուսինը, որ ուզում է նրան պատժել, ամուսնանում է մի ուրիշ կնոջ հետ։ Աղջիկը, որ ամուսնացել է սիրելու համար, ապրում է դժբախտ կյանք։ Ամուսինը նրան դավաճ

Երեսփ. ժողովի բանակի յանձնաժողովը քննելէ վերջ Պ. Շառլ Լամպէրի ներկայացուցած օրինագիծը, ընդունեց որ մինչեւ 25 տարեկան օտարականները միայն զինուորական գործօն ծառայութեան ենթակայ պիտի ըլլան, եթէ ֆրանսական քաղաքացի դառնան: Անոնք որ իրենց հայրենիքին մէջ զինուորական ծառայութիւն կատարած են, իրենց ծառայութեան շրջանը նկատի պիտի առնուի:

Տոկոսի սակը կը զեղչուի

Պանք տը Ֆրանսը, երէկուընէ սկսեալ, արժեթուղթերու վրայ կատարուած կանխավճարներու տոկոսի սակը 100ին 8էն 100ին 7ի իջեցուց: Զեղչի սակը անցեալ ամիսէն ի վեր կը մնայ 100ին 5ու կէսի վրայ: Այս ձեւով, վարկի պայմանները կը դիւրանան, ինչ որ կը նշանակէ թէ Ֆրանսայի ելմտական վիճակը հետզհետէ կը բարուոքի:

Ծխախոտը կ'աժանանայ

Երէկ առաւօտ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած հրամանագիր մը կը զեղչէ կարգ մը ծխախոտներու արժէքը: Այսպէս, կօլուազ Մարիլանը փոխանակ 3.50 ֆր.ի, պիտի արժէ 3.25, կօլուազ քափորալ սիւփէրիէօրը 3 ֆր., կօլուազ քափորալ տուն՝ 2 ֆրանք, էլէկանթ Մարիլանները՝ 3 ֆրանքի տեղ 2.75ի:

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓՈԽԵԼ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Աշխատանքի նախարարութիւնը կը հաղորդէ հետեւեալ գեկոյցը.—

երկար սպասումէ խուսափելու համար, կը ծանուցուի օտար աշխատաւորներուն թէ' աշխատաւորի ինքնութեան թուղթ ստանալու համար իրենց գործատէրերուն կողմէ տրուած աշխատանքի վկայագիրներուն քննութեան գործողութիւնները պիտի կատարուին 2, Avenue Rapp, հետեւեալ տրամադրութիւններու համաձայն.

փետրուար 18ին եւ 19ին (այսօր) պիտի քննուին խնդրագիրները այն աշխատաւորներուն, որոնց մականունները կը սկսին A. B. C. D. գիրերով:

փետրուար 21ին' E. F. G. H. գիրերով սկսողներունը:

փետրուար 22ին եւ 23ին' I. J. K. L.ով սկսողները:

փետրուար 24ին եւ 25ին' M. N. O. P.ով սկսողները:

փետրուար 26ին' Q. R. S. T.ով սկսողները:

փետրուար 28ին' U. V. W. X. Y. Z.ով սկսողները:

Երկրաշարժ եւ փոթորիկ ամեն կողմ

Քլէրմոն - Ֆէրրանէն հեռագրի մը համաձայն փետր. 16ին ժամը 1ին Փիւի-տը Տոմի դիտարանը արձանագրած է երկրաշարժի ցնցում մը, որուն կեդրոնը կը գտնուի մօտ 10,000 քիլոմեդր հեռուն:

Ֆաէնցայի (Իտալիա) շարժագիր գործիքներն ալ նոյն գիշերը արձանագրած են զօրաւոր երկրաշարժ մը, 8500 քիլոմեդր հեռաւորութեան վրայ: Փատովայի համալսարանին գործիքները եւս նման ցնցում մը արձանագրած են 9000 քիլոմեդր հեռուն:

Այս սաստիկ ցնցումները տեւած են չորս ժամ:

Պելկրատէն կը հեռագրեն.— Վարչապետը Խորհրդարանին առջեւ յայտարարեց թէ Հէրսէքի, Տալմացիոյ եւ Մօնթէնէկրոյի երկրաշարժիս մասին հրատարակուած տեղեկութիւնները չափազանցուած են եւ թէ նիւթական կորուստները այնքան մեծ չեն:

Ընդդիմադիրները առաջարկեցին 15 միլիոն տինարի (54 հազար 500 ոսկիին) բացառիկ վարկ մը քուէարկել աղէտեալներուն համար, սակայն վարչապետ Ուզունովիչ յայտարարեց թէ սովորական ելմտացոյցէն արդէն անհրաժեշտ օժանդակութիւնները յատկացուած են, որով նոր վարկի հարկ չկայ:

Ներքին նախարարը յայտնեց թէ երկրաշարժէն մեռած են երկու հոգի եւ վիրաւորուած հինգ հոգի: Նիւթական ընդհանուր կորուստն է 5 միլիոն տինար: Հէրսէքի մօտ Լիւպինիյէի մօտ նոր ցնցում մը զգացուեցաւ. երկու զոհ կայ, նիւթական վնասը աննշան է:

Խաղաղական Ովկիանոսին վրայ բուռն փոթորիկ կը տիրէ: Ովկիանոսին եզերքի քաղաքներէն ոմանք ողողուած են: Մինչեւ հիմա արձանագրուած են 35 մեռեալ եւ 250 վիրաւոր: Ուրականին պատճառաւ Քոլորատոյէն հազարաւոր ընտանիքներ քշուած են:

Վերջին թղթաբերով հասած թերթերէն կ'իմանանք թէ Պոլսոյ մէջ ալ ձիւնամրրիկը կը շարունակուի դեռ: Սեւ Ծով մեկնող «Աք Տէնիզ» շոգենաւը նեղուցին առջեւ բաւական սպասելէ վերջ չէ կրցած դուրս ելլել եւ նաւահանգիստ վերադարձած է: «Քարա Տէնիզ» Սեւ Ծովու մէջ երկու անգամ փոթորիկի բռնուելով ստիպուած է նաւահանգիստները ապաստանիլ, ու միայն Սամսոն, Րիզէ, Տրապիզոն եւ Կիրասոն կրցած է հանդիպիլ: Նաւապետը կ'ըսէ թէ տարիներէ ի վեր այսքան դժուարութիւններու չէր հանդիպած Սեւ Ծովու մէջ: Ինչպէս գրեցինք, «Էնկիւրի» շոգենաւը Տրապիզոնի մօտ խրած է: 450 ճամբորդները կարելի եղած է ազատել:

Պէյքոզի եւ Պէօյիւքտէրէի առջեւ շարուած են բազմաթիւ օտար շոգենաւեր, որոնք չեն համարձակիր բաց ծով ելլել: «Խիւտայա Իմանէթ» մեծ առագաստանաւը Ալաճալըի կողմերը խրած է: փետրուար 9ին Իզմիրէն մեկնած կառախումբ մը Ուշաքի մօտ ձիւներու մէջ խրած մնացած է: Հետեւեալ օրը ղրկուած շոգեշարժերու միջոցաւ ազատուած է:

Այս բացառիկ ձիւնամրրիկին ու ցուրտին պատճառաւ փայտի եւ ածուխի վաճառականները առիթէն օգտուելով շահագիտութեան սկսած են:

Ատլանտեանը օդանաւով

Իտալացի օդանաւորդ մարքիզ տը Փինէտօ երկու օրէ ի վեր ընդհատած է իր ճամբորդութիւնը եւ կը սպասէ Պալամայի մէջ: Երկու ժամուան փորձէ վերջ օդանաւը չէ կրցած օդ բարձրանալ: Կը կարծուի թէ անընդհատ 3000 քիլոմեդր ճամբայ կտրելու համար անհրաժեշտ պէնզինը շատ ծանր կուգայ իր ջրօդանաւին համար:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ առթիւ, այս երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ նախկին Մոսկուա-Կովկաս ճաշարանը:

Billancourt, 41 Rue St Cloud կամ 30 Rue Nationale

Հաղորդակց. միջոց. Porte Versailleէն թրմ. 32 իջնել Place Nationale

»	«	23	» Point du Jour
Porte d'Auteuil	»	32	» Place Nationale
Porte d'auteuil	»	23	» Point du Jour

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

վաղը առաւօտ ժամը 9ին

Րիւ Թափի-Վէր (Rue Tapis Vert) Սինէմա Թափի Վէրի մէջ

պիտի խօսին' ԸՆԿ. ԱՐՕԵԱՆ եւ ԸՆԿ. ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

երգ, Արտասանութիւն եւ Նուագ: ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ "ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,,

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— 1.— երկու խօսք: 2.— փետրուարեան յեղափոխութիւնը եւ բոլշեւիզմը: 3.— փետրուարեան ապստամբութեան աղբիւրները: 4.— փետրուար 18, իբրեւ ամբողջացումը հայ ազատագրական շարժման: 5.— փետրուար 18ի նշանակութիւնը: 6.— Մեր զոհերը, 7.— Յուշեր Հայոց - Ձորի ապստամբական շարժումներից: 8.— փետրուար 18ից յետոյ (ժամանակագրութիւն):

գինը' Ֆրանսայի համար 5 ֆրանք, Արտասահման' 25 սէնթ: մեծաքանակ գնողներուն' զեղչ:

դիմել Յառաջի խմբագրատուն, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին, Դրօշակի խմբագրութեան:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

վաղը կիրակի գիշերը ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ

Փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլէրի

ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ, և 8 ՊԱՏԿԵՐ

կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — Կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. Կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Պէշիկթաշլեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն:

տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

Իւսէլի մէջ (Արտէշ) Պ. Հայկազուն Պէկեանի նշանտուքին առթիւ հաւաքուած.—

Տէր եւ Տիկ. Անդրէաս Սարգիսեան 50 ֆրանք, Հայկազուն Պէկեան եւ նշանածը 50 ֆրանք, Մ. Շահպազեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Թումանեան 40ական ֆր., Տիկին Պէկեան, Ա. Մանուկեան, Մըխճեան, Մարտիրոս, Բիւզանդ 20ական ֆրանք, Գարաճեան, Քաֆթանճեան, Օր. Պրիժիթ Օրհնեալ, Տիկ. Արշալոյս, Տիկ. Մանուկեան, Տիկ. Հօրոյեան 10ական ֆրանք, Տիկին Գազանճեան, Տիկ. Լուսիկեան 5ական ֆր.: ընդհ. գումար 350 ֆրանք: (Յանկը տես Գ. էջ):

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դ. Կարտանի Տան շինութիւնը վերջացած ըլլալով, բացումը տեղի կ'ունենայ վաղը կէս օրէ վերջ ժամը 2ին:

Նկատելով որ Հ. Յ. Դ. Տան բացումը կը զուգադիպի հայ ժողովրդի կամքը արտայայտող Փետրուարեան Ապստամբութեան, հանդէսը պիտի ըլլայ աւելի շքեղ:

Պիտի բանախօսեն Հ. Յ. Դ. Ֆրանսայի շրջուն գործիչ ընկեր Արօեան եւ ուրիշ ծանօթ գործիչներ: Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր եւ հայկական պարեր:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը' վաղը կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 1.30ին նոր գրադարանի սրահը (26 Bld. Vauban), խիստ կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ Վարդգէս խումբին ընդհ. ժողովը՝ վաղը կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, 63 Րիւ տը լա Րէփիւպլիքի սրահին մէջ:

Հ. Յ. Դ. Լա Կոփվինորակազմ «Թաթուլ» խումբին անդրանիկ ժողովը' վաղը Կիրակի կէս օրէն վերջը ժամը 3ին, Ընկեր Ա. Ճէյրանեանի բնակարանը:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Գնունի խումբի ընկերական ժողովը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին

ԸՆԿ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԷՐՄԻՐԼԵԱՆ ԵՒ ՕՐ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՕՏԵԱՆ

Ամուսնացած

Մէօտօն

գրադարանի սրահը: Ներկայանալ անդամատետրով:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը 21 Փետր. երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, 63 Rue de la République սրահին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ամասիոյ երկսեռ Հայրենակց. Միութեան ընդհանուր ժողովը' վաղը 20 Փետրուար կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 63, Rue de la Républiqueի վերի սրահին մէջ:

ՎԻԷՆԻ Յառաջդիմասէր եւ Զ. Ո. Միութեան թէյասեղանը՝ վաղը 20 Փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ:

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական Միութեան ընդհ. ժողովը Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 80,30ին, «Ռոստոմ»ի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ԿՈՎԿԱՍԱՀԱՅ դերասան Յ. Ղազարեան Նիս եւ Մարսէյլ մեկնեցաւ, կազմակերպելու երկու ներկայացումներ: Իրեն կ'ընկերակցին խումբին գլխաւոր դերակատարները: Մեզի կը հաղորդեն թէ մօտ օրէն վերադառնալով Փարիզի մէջ պիտի ներկայացնէ առաջին հայկական օփերան, «Անուշ»ը: Անուշի դերը պիտի կատարէ Տիկին Աստղիկ Մանրամասնութիւնը առանձին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Նոյեմզար Սահակեան կը փնտռէ Իզմիրի Նիֆ գիւղացի շօֆէօր Անտոն Անտոնեանը, 24 տարեկան, հօր անունը Յովակիմ մօր անունը Մարի, որ Իզմիրի դէպքերէն վեց ամիս վերջ Իզմիր Թուրքերուն կողմէ զինուորագրուած է: տեղեկութիւն տուողին 500 ֆր.ի նուէր: Գրել Noyemzar Sahakianի' 18 Rue Blanqui Kremlin Biectre s)Seine France. կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

— Վիքթորիա խաչատուր կը փնտռէ Աքշէհիրցի Գոճաքաֆաեան Արթին, կարապետ եւ Յակոբ, կը կարծուին նիւ եորք կամ շրջակաները ըլլալ. գրել' Hrand Nazariantz, B. P. 15, Bari (Italie):

— Կը փնտռուի Տէրէնտէցի Խաչիկ Աղամեան, որ 1926ին սկիզբները կը գտնուէր Գահիրէ' Քոտաքի ընկերութեան մէջ էլֆի պէյ փողոց: Գրել' Զարուհի Եազուպեանի Papeterie de Varennes, 17, Aubigne, (Sarthe) France: Կը խնդրուի Յուսաբերէն արտատպել:

Կը Փնտռուի Խարբերդցի, Պետրոս Երեմեան' 15 տարեկան (որբ), հօր անունը Մանուկ, մօր անունը Մարիամ, որ Իգլիր նահանգի գիւղերուն մէջ ըլլալ կը կարծուի. Գրել' M. Chahbajianի SAM Ucel-Ardéche.

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դիմել «Մասիս» Տպարանի Վարչութեան: 208 bis, Rue Lafayette: Մէթրօ' Louis Blanc կամ Jaurès.

Կ'ուզուի

սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. դիմել՝ 26 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ:

Կը փնտռուի

արեւելեան կերակուրներու մասնագէտ հայ խոհարար (chef cuisinier) մը:

Դիմել անմիջապէս խմբագրատուն:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant: H. TEURNIER

ՆԱՓՕԼԻԻ 1906ի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԱԾ

ԽՄԵՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ ՀՈՏԱՒԷՏ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ

ԵԱՎՐՈՒԻ ԹԷՅԵՐԸ «THÉ YAVROU»

Հաստատուած 1880ին

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ

ԵԳԻՊՏՈՍ.— Գառնիկ Պահլաւեան 7 Mahmoud Pacha El Falaki Alexandrie

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Միհրան Սարգիսեան 14 Rue Philonos le Pirée

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Կ. Աֆէեան եւ Ընկ. Վառնա

ԻՏԱԼԻԱ.— Zovighian Setrak, Via Mentana 27 Padova

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Tamer Frères Boite Postale N° 84

ԹՈՒՆՈՒԶ.— Daniel Cartozo Rue de Tunis Bizerte

ՄԱՐՕՔ.— Elbaz Frères Boîte Postale 29 Casablanca

PARIS.— O. Papadopoulo 18 Rue Poulet Paris XVIII

NICE.— J. Ciais 5 Rue Dabray

Գնումներու եւ ամէն տեղեկութեանց համար թղթակցութիւնք ուղղել նաեւ Comptoir des THÉS YAVROU 23 Rue Senac Marseille (B. du R,)

ՈՍԿԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ

Ոսկին կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ կորսնցուց իր արժէքին կէսէն աւելին: Անգլիական ոսկին 250 ֆրանքէն թաւալգլոր ինկաւ 120ի: Զղջացին եւ կորսնցուցին ոսկի գնողները, իսկ շահեցան անոնք միայն որ անշարժ կալուած գնած էին: Որովհետեւ հողը եւ կալուածը ոչ թէ միայն չկորսնցուցին իրենց արժէքը, այլ օրէ օր բարձրանալու վրայ է: Հետեւաբար շատ իրաւամբ կ'ըսէինք եւ կ'ըսենք թէ խիստ շահաւոր գործ մը ըրած կ'ըլլան անոնք որ հող կամ շէնք կը գնեն միայն:

Փարիզի մէջ եւ Փարիզի շրջակայքը ունինք ծախու հողեր, տուներ եւ ափարթմաններ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով եւ վճարման դիւրութիւններով:

Կը զբաղինք նաեւ վարձու ափարթմաններով, ունինք Փարիզի որեւէ թաղին մէջ 2—3 սենեակէն մինչեւ 10 սենեակնոց ափարթմաններ, խանութներ եւայլն:

դիմել' ամէն օր ժամը 9—1

ԿՌԷԿՈՒԱՐ ՇԷՔԷՐԵԱՆԻ

5 Rue Cardinal Mercier — Մէթրօ Գլիշի

Tel. Central 96 –70 կամ 97—39 — Նոր հասցէիս ուշադրութիւն

ՊԻՑԵԱՆՔՈՒՌԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ

ՃԱՇԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ

41 Rue de St. Cloud կամ 30 Rue Nationale

3.75 ֆրանքի համեղ եւ մաքուր ճաշ Ջրի առատ հաց

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro: Gare de l'Est — Téléphone: Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր' Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9.12

ՍԱԿԱՐԱՆ

18 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ամերլին,	L. St.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	100 Mark
Թրքական Թղթ.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	» or
Մէճիտիէ	Médjidié
Լէվա 100 հատը	Léva
Տրախմի »	Drachme
Լիր »	» Lire
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge
Զուից. »	Frc. Suisse
Լէյ 100 հատը	Ley
Չերվոնեց	(10 Roubles or)

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.		3010
» II	»		1900
» III	»		1690
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs		158

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux

Médaille d'argent

Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

Աշխատակցութեամբ

Կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթային, վեներական հիւանդութիւնները եւ երակալայնութիւններու (varices) հիմնական դարմանում առանց գործողութեան:

Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2.8, Կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:

142 R. DU FB. St. DENIS

Կառ տը լ'Էսթի մօտ

Հեռաձայն՝ Nord 31—49

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շ.	40շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տլ.	10տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրատուն — 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

20 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 266 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՐՊԷՍԶԻ ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՉԸԼԼԱՆ

Օրուան տագնապին առթիւ, նորէն կ'արծարծուի Ֆրանսայի ռուս եւ հայ գաղթականներու տեղաւորման խնդիրը:

Ռուսերը, աւելի բազմաթիւ — մօտ 400.000 — կարգ մը առաւելութիւններ կը վայելեն արդէն: Եւ այս՝ ոչ այնքան արտաքին օժանդակութեան, որքան իրենց ներքին կազմակերպութեան շնորհիւ: Տակաւին անցեալ օր կը գրէինք թէ ընտանիք գլուխ 5000 ֆրանք պիտի յատկացուի, Ֆրանսայի ռուս գաղթականները հողագործական շրջաններ փոխադրելու համար: Ազգերու Դաշնակցութեան Աշխատանքի Գրասենեակը նոյն խնդիրը կը հետապնդէ նաեւ Յունաստանի, Պուլկարիոյ եւ Թուրքիոյ մէջ: Պոլսոյ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ տասը հազարի չափ ռուս փախստականներ կան, որոնք եթէ թրքական հպատակութիւնը չընդունին, պիտի հարկադրուին հեռանալ Թուրքիայէն: Աշխատանքի Գրասենեակին ծրագիրն է այս գաղթականներուն մէկ մասը տեղաւորել Պոլսոյ մէջ, իր հոգատարութեան տակ, իսկ միւս մասը ցրուել զանազան երկիրներ, մանաւորապէս Մեքսիկա եւ Հարաւ. Ամերիկա:

Դառնալով հայ գաղթականներուն, ըսենք թէ փորձութեան նոր առիթներ չեն պակսիր:

Ֆրանսայի գործազրկութենէն առաջ ալ, տեղափոխութեան անընդհատ հոսանք մը կար: Պուլկարիայէն, Յունաստանէն եւ Սուրիայէն կարաւաններ կը հասնէին Ֆրանսա, տեղաւորուելու կամ աւելի հեռուները երթալու համար: Երբ տագնապը երկարեցաւ հետզհետէ սաստկանալով, հոսանքը կանգ առաւ: Անոնք որ իրենց բոյները կապած էին, մնացին իրենց տեղերը: Իսկ երբեւ նոր երեւոյթ, Ֆրանսայէն Սուրիա դառնալու տրամադրութիւն մը յայտնուեցաւ: Եւ դարձողներ ալ կան: Եթէ աւելի բազմաթիւ չեն անոնք, պատճառը այն է որ իրենց տեղէն շարժելու կարողութիւն չունին: Իսկ Հարաւ. Ամերիկայի ճամբան — կործանումի արագ եւ ստոյգ ճամբան — կը մնայ միշտ բաց:

Ինչպէս ըսինք, Ա. Դ. Աշխատանքի Գրասենեակը նորէն սկսած է զբաղիլ այս խնդրով, իբրեւ հետեւանք միրող գործազրկութեան: Մեր քաղած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ իսկապէս ծրագիր կայ մաս մը Հայեր տեղաւորելու Սուրիոյ ծովեզերքը եւ Լիբանանի տրամադրելի հողերուն վրայ:

Ներկայ պայմաններուն մէջ, լաւագոյն ձեւն է այս, քանի որ փակ են հայրենիքին դուռները, և դեռ երկար ատեն յոյս չկայ նոյն իսկ տարին քանի մը հազար հոգի ընդունելու: Մեծ բան է, եթէ կարենան համախմբել եւ տեղաւորել Շիրակի գաւառին թափառականները: Երեք տարի ժամանակ է նախատեսուած, աւերեալ քաղաքին վերաշինութեան համար: Եթէ ճամբաները բացուին, գացողները կրնային ոչ միայն հայրենի հողը մշակել, այլ եւ նոր տուներ եւ գիւղեր շինել, մանաւանդ որ, Շիրակի շրջանէն 27.000 հոգի հեռացած են արդէն, իրենց իսկ խոստովանութեամբ:

Բայց, այժմ աւելորդ է վիճիլ: Ուրեմն աչքի առջեւ ունենալով անմիջական պահանջները, պէտք է լրջօրէն հետաքրքրուիլ Սուրիոյ ծրագրով, որպէս զի նորէն ցիրուցան չըլլան քիչ-շատ համախմբուած գաղութներ:

Իբրեւ սկզբունքի խնդիր, աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք, թէ տասն անգամ նախընտրելի է տապկուիլ պալքանեան եւ սուրիական հողերուն վրայ, քան ուղղուիլ դէպի արեւմուտք, ուր լաւագոյն բախտը՝ գործարանի ծուխն ու մուրն է (այսօր այն ալ չկայ), եւ այլասերումը՝ եօթը պորտով: Այս խօսքը կ'ուղղենք մանաւորապէս հայ աշխատաւորներուն, գիւղացիներուն եւ արհեստաւորներուն, որոնք իրենց ունեցածն ալ, մարմնական առողջութիւնն ու հոգեկան կորովը վրայ պիտի տան, պատառ մը հացի համար: Թող տեսնողները պատմեն անոնց որ Ֆրանսայի կամ Հարաւ. Ամերիկայի կարօտով կը մրկուին... Բացառութիւն կրնան ըլլալ միայն անոնք որ ընտանեաց եւ հեռանալու:

Որքան գիտենք, այդպիսի խնդիր չկայ, այսօր, ոչ Պուլկարիոյ, ոչ Յունաստանի, ոչ ալ Սուրիոյ մէջ: Ազգերու Դաշնակցութեան յուցակագրութիւնները յաճախ շփոթութիւն կը պատճառեն: Ա. Դ. Աշխատանքի գրասենեակը կ'ուզէ թօթափել գաղթականներու բեռը, աշխատանք ճարելով, եւ ատոր համար հարցարաններ կ'ուղղէ: Գաղթականներուն կամքէն կախում ունի որոշել իր մնալիք կամ երթալիք տեղը: Այդ գրասենեակին համար ձեռնտու է Մարոք, Ալժերիա, Մեքսիկա կամ Հարաւ. Ամերիկա ղրկել գաղթականները եւ ժամ առաջ հաշուեյարդարի ենթարկել այս «տաղտկալի» գործը:

Կը հետեւի թէ՝ շատ արթուն պէտք է ըլլալ, եւ եթէ կարելի չէ կենալ իր տեղին վրայ, — ոչ թէ զգացումով, այլ իր կամքէն անկախ — այն ատեն պէտք է ընտրել Սուրիան: Հարաւ. Ամերիկայի կամ ուրիշ հեռաւոր գաղթավայրի մը հետ բաղդատելով, Ֆրանսան նուազագոյն չարիքն է. բայց թէ կան հայրենակիցներ որ կ'ուզեն հեռանալ այս ափերէն, լաւ է որ դառնան Սուրիա: (Պալքանեան երկիրներու մասին չենք խօսիր, որովհետեւ գիտենք որ անգամ մը հեռացողը ա՛լ չի կրնար դառնալ):

Այս խորհուրդները մեր թափառական բազմութիւններուն ուղղած ատեն, գիտենք որ անոնց անունով գործող մարմիններ կան, եւ հետեւաբար անոնք ալ պարտականութիւններ ունին, մանաւանդ ներկայիս:

Ի՞նչ ձեռնարկներ կատարած են անոնք, այս հեռանկարին առջեւ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄՈՒԹ ԽԱՂԵՐ

Քիչ անդին հրատարակած ենք Մելքոնեան նուէրի մասին Քանի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւնները, որոնք երբեք բարենշան չեն: Եգիպտոսի «Յուսաբեր»ը, որ քաջ ծանօթ է այս գործին բոլոր ծալքերուն, խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ.

—*«Մեր խօսքերուն բովանդակ պատասխանատուութիւնը առնելով մեր վրայ. կը յայտարարենք, որ խումբ մը մարդոց կողմէ այս օրերուս գերագանց ճիգ կը թափուի վերջնականապէս վտանգելու համար այս հաստատութիւնը: Ազգին շահը հոն է, — ըսէ ու կրկնէ — որ Մելքոնեան գործարանը վաճառուի: Իսկ այս մարդոց շահը հոն է, որ Մելքոնեան հաստատութիւնը շարունակէ կթան կով մնալ Մուշեղատիպ «խնամակալներու» ձեռքին:*

«Խորհրդաւոր լռութեան դատապարտուած խմբակը անգամ մըն ալ կը լարէ իր ճիգերը՝ ձախող քի մատնելու համար գործարանի վաճառման փրկարար, ազգօգուտ, պատուաբեր գործը:»

Երկրորդ խմբագրականի մը մէջ, մեր պաշտօնակիցը դիտել կուտայ.

«Ուրեմն թող գիտցած ըլլայ այս Ժողովուրդը, որ Մելքոնեան հաստատութիւնը ճշմարիտ վտանգի տակ կը գտնուի այսօր:

«... Ի՛նչ փոյթ, թէ ճիշտ այս խաղերուն պատճառով գործարանը քանի մը տարիներու մէջ կորսնցուցած է իր արժէքին թերեւս կէսը, — 700 հազարէն իջնելով 400 հազարի թերեւս, ինչպէս «չար բերաններ» կ'ըսեն:

«Եւ ի՛նչ փոյթ, թէ քանի մը տարիէն ան կրնայ իջնել մինչեւ իսկ այդ գումարի կէսին:»

ԵՐԵՒԱՆԻ ԵՒ ՇԻՐԱԿԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի վիճակագրական վարչութիւնը հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ Երեւանի եւ Շիրակի գաւառներու բնակչութեան մասին, քաղելով վերջին մարդահամարէն.—

Երեւան քաղաք.— *Այր՝ 31 հազար 797, կին՝ 30,383, ընդամէնը՝ 62,180 հոգի: 1922ի վիճակագրութեան համաձայն Երեւանի մէջ կային ընդամէնը 46,642 հոգի. 4 տարուան ընթացքին աճեր է 100ին 33,3:*

Ղամարլու աւան.— *Այր 1151, կին՝ 1107, ընդամէնը՝ 2,258 հոգի: 922ին 1637՝ հոգի. աճում՝ 48·3:*

Ծաղկաձոր ամարանոց.— *Այր՝ 299, կին՝ 318, ընդամէնը՝ 617 հոգի:*

Երեւան գաւառի գիւղական վայրեր.— *Այր՝ 56,325, կին՝ 24,235, ընդամէնը՝ 110,560 հոգի: 1922ին՝ 96,380 հոգի. աճում՝ 14.7:*

Ամբողջ Երեւանի գաւառը.— *Այր՝ 89,723, կին՝ 86,093, ընդամէնը՝ 175,816 հոգի: 1922ին 145,590 հոգի. աճում՝ 20.8:*

Լէնինական քաղաք.— *Այր՝ 18,203, կին՝ 20,230, ընդամէնը՝ 38,433 հոգի: 1922ին ընդամէնը 44,656 հոգի. պակսեր է 13.4 (երկրաշարժի պատճառով):*

Պեմզայի հանքեր.— *Այր՝ 210, կին՝ 118, ընդամէնը՝ 328 հոգի: 1922ին՝ 228 հոգի. աճում՝ 43.8:*

Գիւղական վայրեր.— *Այր՝ 61,027, կին՝ 62,791, ընդամէնը՝ 123,818 հոգի: 1922ին 111 հազար 420, աճում՝ 11.1:*

Լէնինականի ամբողջ գաւառը.— *Քաղաքները եւ գիւղական վայրերը միասին՝ այր՝ 79,440, կին՝ 93,133, ընդամէնը՝ 162 հազար 579 հոգի: 1922ին՝ 156,304 հոգի. աճում՝ 4.0:*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր հինգերորդ անգամ ըլլալով Երեսփ. Ժողովը զբաղեցաւ գործազրկութեան տագնապով:

Առաջին խօսքը առաւ արմատական - ընկերվարական երեսփոխան Տիւպուան, որ քննադատեց Փուանքարէի դրամական քաղաքականութիւնը: Ըսաւ թէ ֆրանքին վերարժեւորումը (revalorisation) *կ'աւելցնէ թղթադրամ ֆրանքին արժէքը, բայց չ'աւելցներ հանրային հարստութիւնը, եւ ասկէ առաջ կուգայ ներկայ անհաւասարակշռութիւնը: «Վերարժեւորում» կը նշանակէ անհետացնել մեծ քանակութեամբ դրամատոմսեր, եւ հետեւաբար, պակսեցնել ռոճիկները, հանգստեան թոշակները եւն.: Դուք վերարժեւորումով կը նպաստէք բոլոր պահանջատէրերուն, մանաւանդ օտար պահանջատէրերուն: Մենք բաւական առնելիքներ ունինք արտասահմանի մէջ, բայց անոնք օտար դրամով հաշուուած են և ֆրանքին վերարժեւորումը բան մը չէ փոխած. ընդհակառակն, օտարներուն ունեցած ֆրանքով առնելիքներու արժէքը կ'աւելնայ, քանի կը բարձրանայ ֆրանքը»: Վարչապետը ընդհատելով, դիտել տուաւ. «Բայց մենք կրնանք աւելի դիւրութեամբ վճարել մեր պարտքերը: Երբ դուք նախարարութենէն քաշուեցաք, չէիք կրնար վճարել պայմանաժամը լրացած մուրհակները. ես կրցայ»: Այնուհետեւ խօսքի բուռն մենամարտ մը սկսաւ վարչապետին եւ երեսփոխանին միջեւ: Այս վերջինը պահանջեց որ կառավարութիւնը յայտարարէ թէ ի՛նչ է, վերջապէս, իր դրամական քաղաքականութիւնը: «Բա՛ռ մը աւելի չպիտի ըսեմ», պատասխանեց Պ. Փուանքարէ, չոր շեշտով մը: Բայց, քիչ յետոյ նորէն ոտքի ելլելով, ծանր մեղադրանքներ ուղղեց հարցապնդող երեսփոխանին կուսակիցներուն: Ասոնք հանդարտեցուցին իրենց ընկերը, որ կը պատրաստուէր բուռն պատասխան մը տալ, բայց համակերպեցաւ եւ շարունակեց իր ճառը, եւ ուզեց գիտնալ թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ՞ օրինական վերարժեւորում մը հաստատել: Վարչապետը պատասխանեց թէ ինք համաձայն է, բայց ներկայիս անկարելի է այդ: «Անոնք որ յանձն կ'առնեն կատարել այդ գործը, թող գան իմ տեղս նստին»:*

Երեսփոխան մը վէճի ենթարկեց կառավարութեան լաւատեսութիւնը՝ անգործներու թիւի մասին եւ պահանջեց խստօրէն գործադրել ութ ժամուայ աշխատանքը: Ուրիշ մը դիտել տուաւ թէ գործազրկութեան տագնապը ատիճան մը հետեւանք է Ֆրանսայի սպառման կարողութեան յաւելումին, պատերազմէն ի վեր: «Գործօն բնակչութեան թիւը աւելցած է: Օտարներու բրած ծախքերը այսօր շատ աւելի մեծ են քան առաջ»: Եւ առաջարկեց աւելցնել գործազրկութեան նպաստը, բայց առանց խանգարելու ելմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը: Չորրորդ երեսփոխան մը գնահատելով Փուանքարէի քաղաքականութիւնը, համբերութեան խրատներ տուաւ: Այս երեսփոխանն ալ պահանջեց որ հաստատուն հանգամանք մը առնէ ֆրանքը: «Կայուն դրամի մը ստուգութիւնը աւելի արժէք ունի քան ամուր դրամի մը յոյսը: Մինչեւ որ այդ ստուգութիւնը չունենանք, չպիտի կրնանք ըսել թէ շահած ենք 1914ի պատերազմը»:

Թուրքիա եւ Ամերիկա համաձայնած

Սելանիկէն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի կը հեռագրեն փետրուար 18 թուականով.—

Հակառակ Լօզանի դաշնագրին չվաւերացուելուն, Թուրքեւամերիկեան դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատուեցան՝ երկու երկիրներու միջեւ փոխանակուած գրութիւններով: Ամերիկեան մարզպան Մարք Պրիսթոլ Էնկիւրիի մէջ ստորագրեց առեւտրական նոր դաշնագիր մը, որով ամերիկեան ներածումները ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի դիւրութիւնները պիտի վայելեն:

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՓՐԿԵՆ ԱՒԱՐԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ՄԸ ՔԱՆԻ ՄԷՋ

Նիսէն թղթակից մը կը հաղորդէ մեզի թէ այս օրերս Ռիվիէրայի եզերքներուն վրայ կարեւոր երթեւեկներ տեղի կ'ունենան: Գործունէութեան կեդրոնն է Քան ծովեզերեայ քաղաքը, ուր կը ձմեռէ Բարեգործականի հիմնադիր - Նախագահ՝ Պ. Պօղոս Նուպար:

Քանի մը օր առաջ Եգիպտոսէն յիշեալ քաղաքը հասած են Պ. Պ. Վահան Թէքէեան, Տիգրան Հաճընլեան և Հայկ Ինայէթեան, որոնք, ինչպէս «Յառաջ» գրեց Հինգշաբթի օր, նամակ մը բերած են կարապետ Մելքոնեանի կողմէ՝ ուղղուած Պ. Պօղոս Նուպարի, որով կը խնդրուի չծախել Մելքոնեան ծխախոտի գործարանը:

Պ. Պօղոս Նուպար այս կարեւոր խնդրին մասին խորհրդակցելու համար արտակարգ նիստի հրաւիրած է Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան կեդրոնի Տնօրէն Ժողովը:

Քանի ժողովին կը մասնակցին Պ. Գաբրիէլ Նորատունկեան, Բարեգործականի ընդհանուր քարտուղար՝ Պ. Գրիգոր Սինապեան, Երուանդ Աղաթօն պէյ, Պ. Պ. Պօղոս Էսմէրեան, Լեւոն Կիւմիւշկերտան և Միքայէլ Պապաջանեան:

Այս արտակարգ ժողովին մէջ պիտի որոշուի Մելքոնեան գործարանը ծախելու կամ պահելու խնդիրը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ԿԱՏԱՂԻ ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Առջի օր, Փարիզի արուարձաններէն՝ Փալէզոյի մէջ, առտուն կանուխ, երբ դեռ Տիկին Տիւշէ պառկած էր իր վերմակին տակ, բացուեցաւ ննջասենեակին դուռը եւ ներս մտաւ միջահասակ տիկին մը, երեսը ծածկած՝ թանձր քօղով մը: Տիկին Տիւշէ, սարսափահար, ուզեց պոռալ, սակայն խորհրդաւոր կինը ժամանակ չտուաւ եւ ցատկեց անկողինին վրայ, ծունկը դրաւ տիկնոջ փորին, եւ բերնին դէմ սեղմելով բարձը՝ ուզեց խեղդել: Յետոյ հանեց շիշ մը վառող հեղուկ (արջասպ), զոր փորձեց խմցնել: Այսպէս այրեց լեզուն, շրթները, այտերը, կուրծքը, մինչեւ որ նուաղեցաւ տիկինը: Երբ արթնցաւ, անծանօթը մեկնած էր: Օգնութիւն կանչեց եւ հասան դրացիները, յետոյ՝ ոստիկանները: Անմիջապէս փոխադրեցին զայն հիւանդանոց:

Տիկին Տիւշէի նոր ամուսինը, Տըվօր, ամուսնացած էր իրմէ տարիքով շատ մեծ Պելժուհիի մը հետ. սակայն գրեթէ տարի մը առաջ ձգած էր զայն եւ կը կենակցէր մանկամարդ Տիկին Տիւշէի հետ: Պելժուհին շատ ու շատ փորձեց դարձի բերել իր մոլորած ամուսինը, բայց ի զուր, մինչեւ որ իմացաւ թէ իր փոխանորդուհին զաւակ մը պիտի ունենայ ամուսինէն: Այդ օրէն ի վեր, յուսահատ, քաշուած էր:

Սակայն այս ոճիրին առթիւ, բոլոր կասկածները ծանրացան լքուած կնոջ վրայ, որովհետեւ խորհրդաւոր կնոջ հասակն ու շարժումները կը համապատասխանէին ճշգրտօրէն: Միւս կողմէ գործածուած հեղուկին շիշը կը կրէ վաճառանիշը այն դեղարանին, ուր կը բնակի (Փարիզ) անի Բայց կնոջ տանտէրը կը հաստատէ թէ Պելժուհին յարձակումը գործուած առտուն կը գտնուէր տունը, հանգիստ զբաղած իր գործերով:

Հակառակ այս փաստերուն, ձերբակալուած է:

ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿԻ ՄԸ ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ առաւօտ, Սէն-Ժօզէֆ փողոցին վրայ Լորթիուալէօրան վաճառատունէն ահաւոր հրդեհ մը ծագեցաւ եւ երկու ժամէն, ուժգին ճիգերու շնորհիւ հազիւ կարելի եղաւ մարել: Հրդեհէջ գինուոր մը վիրաւորուեցաւ թեւէն: Վնասները կ'անցնին կէս միլիոնը: Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած էր հրդեհին պատճառներուն մասին, սակայն ո եւ է եզրակացութեան չէր կրնար գալ, երբ, իրիկունը, երիտասարդ մը ներկայացաւ ոստիկանատունը եւ յայտարարեց.

— Պարոններ, հրդեհը, որ տեսաք, ե՛ս վառեցի: Եթէ չըսէի, չպիտի կրնայիք ստուգել:

Հրձիգը ձերբակալուեցաւ: Ան այսպէս շարունակեց յետոյ.

— Ուզեցի վրէժ լուծել վաճառատան պահապանէն, որ հասցէս հանեց գիս եւ տեղս անցաւ: Ուզեցի որ նոյնքան ծանր վնաս մըն ալ ես իրեն պատճառեմ:

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐԸ.— Տարբուր, որ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներով կը զբաղէր եւ այդ պատճառով 6 անգամ գործողութեան ենթարկուած էր, վերջերս ալ կորսնցուց աջ ցուցամատը:

Նոյնպէս, քոյր Կլօտէտ, մեռաւ Մէցի հիւանդանոցին մէջ, 12 ամիս տառապելէ յետոյ այն տաժանելի ցաւէն, որուն ենթարկուած էր Ռէօնթկէնեան ճառագայթներու մէջ աշխատած ըլլալուն համար:

ՍԽԱԼ ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՄԱՍԻՆ

Ռուսերեն թերթերը «Ջարյա վոստոկա» հետաքրքրական հոդված են տպագրել Ռուսաստանի ներկայիս ռազմական ուժերի մասին։ Հոդվածագիրը նշում է, որ Ռուսաստանի զինված ուժերի թիվը հասնում է 1 միլիոն 600 հազարի։ Ռուսաստանի ռազմական նավատորմիզում կա 300 ռազմանավ, որոնց մեջ մտնում են 3 մարտանավ, 6 հածանավ, 50 ականակիր, 50 սուզանավ, 100 ականանետ նավ և այլն։ Ռուսաստանի ռազմական նավատորմիզում կան 1000 ինքնաթիռներ

ԴԱՏԱ

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՄԱՐԴՈՒ

* * *

Ընտանիքում Բաբի անունով մի աղջիկ էր ապրում։ Նա շատ էր սիրում իր հորեղբորը, որ ամեն անգամ քաղաք էր գնում, նրա համար նվերներ էր բերում։ Մի անգամ էլ հորեղբայրը նրա համար մի գեղեցիկ տիկնիկ բերեց։ Աղջիկը շատ ուրախացավ նվերի համար, բայց հետո սկսեց մտածել, թե ինչ անուն դնի տիկնիկին։ Ամեն անուն, որ նա տալիս էր, նրան դուր չէր գալիս։ Վերջապես նա որոշեց հարցնել մորը։

— Մայրի՛կ, ասում է նա, ինչ անուն դնեմ տիկնիկիս։

— Ինչ ուզում ես դիր, պատասխանում է մայրը։

— Ես ուզում եմ, որ նրան Փասթան կոչեն։

— Ինչո՞ւ։

— Որովհետև ես շատ եմ սիրում Փասթան։

— Ես էլ եմ սիրում Փասթան, բայց ես չեմ ուզում, որ տիկնիկդ նրա անունը կրի։

— Ինչո՞ւ։

— Որովհետև Փասթան ամեն անգամ, որ գալիս է մեզ մոտ, ինձ համար ոչինչ չի բերում։

— Ես էլ չեմ ուզում, որ նրան Փասթան կոչեն

Մ. Բաշէնի Ռումանիա մուտքը արգիլուած

Համայնավար երեսփոխան Մարսէլ Բաշէն Փարիզէն մեկնած էր եւ կը յուսար Ուրբաթ օր հասնիլ Պուքրէշ, ուր կանչուած էր, ներկայանալու համար դատարանը, իբրեւ վկայ՝ համայնավար Պորիս Սթէֆանովի:

Զուիցերիոյ մայրաքաղաքը հազիւ հասած, զուիցերական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց զայն եւ 1921ին տրուած արգելքի որոշման մը համաձայն, վերադարձուց ֆրանսական սահմանագլուխը: Բաշէն ստիպուեցաւ բռնել Գերմանիոյ ճամբան: Սակայն Պուքրէշի մէջ, կարծելով թէ որոշեալ օրը պիտի կրնայ հասնիլ, ազգայնական ուսանողներու խումբ մը հաւաքուեցաւ կայարանին մէջ, հակառակ ցոյցեր կատարելու համար Բաշէնի դէմ: Համայնավար ուսանողներու խումբ մըն ալ, իր կարգին, գնաց դիրք բռնելու կայարանը: Ու մինչ Բաշէն կ'ուշանար, երկու հակառակորդ խումբերը բախում մը ունեցան, զիրար ծեծեցին, երկու ժամ անընդհատ, մինչեւ որ ոստիկանութիւնը միջամտեց: Ձերբակալուեցան 50 համայնավարներ, իսկ ազգայնականներէն՝ ոչ ոք:

Այս միջադէպերուն պատճառով, ռումանական կառավարութիւնը հրաման տուաւ սահմանագլուխի իշխանութեանց, արգիլել Բաշէնի մուտքը ռումանական հողէն ներս: Ռումէն սահմանապահ ոստիկաններ ձերբակալեցին զինքը Սիկուրոնցայի մէջ եւ ամբողջ գիշերը արգելափակեցին Բուրթիշի կայարանին ոստիկանատան մէջ: Յաջորդ առաւօտ հաղորդուեցաւ իրեն թէ Սթէֆանովի դատավարութիւնը յետաձգուած է: Բաշէն Վիէննայի ճամբով Փարիզ կը դառնայ:

Քանթոնի բանակին յաղթանակը

Քանթոնի ազգայնական բանակը կը շարունակէ իր յաղթական յառաջխաղացումը: Հանկ-Չէոու գրաւուեցաւ Հինգշաբթի առաւօտ: Բազմաթիւ վիրաւորներ կը հասնին Շանկայ: Սուն-Շուանկ-Ֆանկի զինուորները կը նահանջեն, քանդելով բոլոր կամուրջները եւ թալլելով բոլոր գիւղերը՝ իրենց ճամբուն վրայ: Ազգայնական բանակը մեծ խանդավառութեամբ կ'ընդունուի ժողովուրդին կողմէ:

Հօնկ-Քօնկէն Շանկայ մեկնեցան անգլիական երկու նոր յածանաւեր՝ «Քարստօք» եւ «Տուրպան»:

Անգլիոյ Նախարարական Խորհուրդը երկու օրէ ի վեր շարունակ նիստ կը գումարէ՝ զբաղելու համար չինական խնդիրներով: Նոր հրահանգներ ղրկուեցան Քանթոնի ներկայացուցիչ Օ'Մալէյի: Այս վերջինին եւ Քանթոնի արտաքին Նախարարին միջեւ բանակցութիւնները բոլորովին չեն խզուած եւ յոյս կայ որ Հանքէուի անգլիական առանձնաշնորհեալ հողին մասին կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութիւն կնքել: Հանքէուի անգլ. զինուորներուն եւ նաւազներուն ընդհանուր թիւն է 8000: Ներկայիս 21 մարտանաւեր կան քաղաքին առջեւ, 4 ֆրանսական, 6 անգլիական, 5 ամերիկեան, 5 ճափոնական եւ 1 իտալական:

Շանկայի մէջ կան 5000 անգլիացի զինուորներ եւ նաւազներ, որոնց 4000ը արդէն ցամաք ելած են, 1100 Ամերիկացիներ եւ 800 Ֆրանսացիներ:

Մուսոլինի նոր պատերա՞զմ կը պատրաստէ

Անգլիոյ Աշխատաւորականներու օրկան «Տէյլի Հէրըլտ» մտատանջուած է Մուսոլինիի շարժումներէն եւ հարց կուտայ ինքզինքին թէ «Մուսոլինի Պալքանեան նոր պատերա՞զմ մը կը պատրաստէ, եւ կամ նոր արշաւա՞նք մը դէպի Անատոլու, թէ ուրիշ ծրագի՞ր մը ունի: Բոլոր անոնք, որոնք Իտալիոյ անցուդարձերուն կը հետեւին եւ ուշադրութիւն կը դարձնեն Մուսոլինիի ճառերուն, ստիպուած են այս հարցը դնելու, որովհետեւ ատոնց պատասխանէն կախում ունի Եւրոպայի եւ աշխարհի խաղաղութիւնը: Բան մը կը թխսուի Հռոմի մէջ, որ երբեք լաւ նշան չէ: Ի՞նչ է այդ իրականին մէջ:»

Աշխատաւորական թերթը կը հարցնէ որ մի՞թէ անգլիական կառավարութիւնը քիչ շատ տեղեակ չէ՞ Իտալիոյ դիկտատորին նպատակներուն եւ դիտել կու տայ թէ Չըրչիլի Հռոմ ճամբորդութենէն վերջ իտալական մամուլը չինական խնդիրներու մասին լեզուն փոխեց:

Ու կ'եզրակացնէ.

«Այս խորհուրդը լուսաբանելու համար, նախ պէտք է գիտնալ թէ ի՞նչ ըսած է Մուսոլինի Չըրչիլի, եւ, ինչ որ աւելի կարեւոր է, ի՞նչ ըսած է Չըրչիլ Մուսոլինիի:

Միթինկ մը Մարսիլիոյ մէջ

Մարսիլիայէն կը գրեն.— Փետր. 13ին կիրակի առաւօտ մեծ միթինկ մը գումարուեցաւ Թափի Վէրի սինէմայի սրահին մէջ: Ներկայ էր խուռն բազմութիւն մը: Բանախօսութիւններ եղան գործազրկութեան մասին եւ քուէարկուեցան երկու բանաձեւեր: Առաջինով պաշտօն կը տրուէր Գործազուրկներու Օգնութեան կոմիտէին, դիմել Մարսիլիոյ Առաջնորդարանը, պահանջելու համար ֆրանս. կառավարութեան կողմէ հայ գաղթականներուն տրուած մօտ 75,000 ֆրանքը: Եթէ մինչեւ 24 ժամ այս պահանջին գոհացում չտրուի, դիմել Նահանգապետարան եւ դարման խնդրել: ... Պահանջել Հայաստանի կառավարութենէն որ հայրենիքի դուռները լայն բանայ գործազուրկներուն առջեւ ... պահանջել Բարեգործականէն եւ ուրիշներէն որ ազգին անունով ձգուած կտակները գործածուին այս նպատակին:

Երկրորդ բանաձեւով կը պահանջուէր անմիջապէս հրաւիրել Մարսիլիոյ Գաղթային Ընդհ. Ժողովը, որուն իրաւասութիւն տրուած էր 71,000 ֆրանքի գործածութեան համար, եւ ի հարկին իբր ընտրական գործերու վարիչ համարել կազմուած գործազուրկներու կոմիտէն, որ 11 հոգիէ կը բաղկանայ:

Այս միթինկին ազդեցութիւնը շատ ուժեղ եղաւ: Գործազուրկներու կոմիտէն յաջորդ օրն իսկ դիմեց Առաջնորդարան, որ մասնաւոր մարմին մը կազմելով յիշեալ գումարէն 10,000 ֆրանք դրաւ անոր տրամադրութեան տակ: Գործազուրկներու կոմիտէն իր կազմն ու նպատակը վաւերացնել տուաւ կառավարութենէն եւ կ'աշխատի օգտակար ըլլալ անգործներուն, հաց եւ գործ հայթայթելով անոնց:

Տեղւոյս հոգեւոր հովիւը վերջապէս սթափեցաւ եւ գործի լծուելու տրամադրութիւններ ցոյց կուտայ: Մարտի վերջերը ընտրութիւնները պիտի կատարուին վճռական կերպով:

Երկրաշարժ Ֆրանսայի մէջ

Նորմանտիոյ եւ Պրըթանեի բազմաթիւ քաղաքներուն մէջ զգացուեցան երկրաշարժի ցնցումներ, որոնք տեւեցին մինչեւ մէկ վայրկեան: Մասնաւորաբար ցնցուեցան ծովեզերեայ քաղաքները:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

27 փետր. կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին էմիլ Զօլայի սրահին մէջ (127-129 Rue Boileau,

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԼԻՈՆԻ ԳՕՄԷՏԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

Մ. ՄՆԱԿԵԱՆԻ ԽԱՂԱՑԱՆԿԷՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Ազգ. յուզիչ տրամ, 6 արար 1 պատկեր

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

27 փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը

ՄՈԻՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,,

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱՆՍԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— 1.— երկու խօսք: 2.— փետրուարեան յեղափոխութիւնը եւ բոլշեւիզմը: 3.— փետրուարեան ապստամբութեան աղբիւրները: 4.— փետրուար 18, իբրեւ ամբողջացումը հայ ազատագրական շարժման: 5.— փետրուար 18ի նշանակութիւնը: 6.— մեր զոհերը, 7.— ցուցեր Հայոց-Ձորի ապստամբական շարժումներէց: 8.— փետրուար 18էն յետոյ (ժամանակագրութիւն):

գինը՝ Ֆրանսայի համար 5 Ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ: մեծաքանակ գնողներուն՝ զեղչ:

դիմել *Յառաջ*ի խմբագրատուն, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին, *Դրօշակ*ի խմբագրութեան:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Այսօր կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին Ալպէր Ա. մեծ Թատրոնը Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ Հայ Դրամատիկ դերասանական խումբ *փարիզահայ բեմի վրայ Ա. անգամ ըլլալով Շիլլերի*

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 5 ԱՐԱՐ. և 8 ՊԱՏԿԵՐ

կը մասնակցին Տիկ. Մամիկոնեան — կոստանեան, Պ. Պ. Մ. Ա. կոստանեան, Մարութեան, Սարեան, Նաւասարդեան, Պէշիկթաշլեան, Գմբէթեան, Պաղտասարեան եւայլն:

Տոմսերուն գինը 3էն 15 ֆրանք. կը ծախուին Պէլվիլի եւ Սէն Միշէլի բոլոր հայկ. ճաշարանները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Գնունի խումբի ընկերական վաղը՝ ժողովը երկուշաբթի ժամը 8.30ին գրադարանի սրահը: Ներկայանալ անդամատետրով:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, 63 Rue de la République *սրահին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական Միութեան ընդհ. ժողովը Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8,30ին, «Ռոստոմ»ի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ. Գ. Ծ.— Ստացանք 465,50 ֆր.:

ԱՐԼ, Հ. Ա.— Ստացանք 50 ֆր., մինչեւ 20 Մայիս վճարած էք:

ԼԱՆՍԷՅ, Հ. Խ. Ստացանք 93,95 ֆր.:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, Ն. Ղ. Ստացանք 10 ֆր.:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ե. և Տ. Ստացանք 525 ֆրանք:

ՆԷՕՅԵԻ, Հ. Խ.— Ստացանք 140 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Յ. Թ. Ստացանք 7 ֆրանք:

ՏԷԲԱԶՎԻԼ, Կ.— Ստացանք 35 ֆրանք: Գրեցէք որուշ ձեր հասցէն:

ՍԷՆ ՄԱՐԹԷՆ, Ա. Խ.— Ստացանք 35 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Հ. Պ.— Ստացանք 25 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Տէրէնտէյցի Խաչիկ Աղամեան, որ 1926ին սկիզբները կը գտնուէր Գահիրէ՝ Բօտաքի ընկերութեան մէջ էլ-Ֆի պէյ փողոց: Գրել՝ Զարուհի Եազըճեանի Papeterie de Varennes, 17, Aubigne, (Sarthe) France: *Կը խնդրուի* յուսաբերէն *արտատպել:*

Կը Փնտռուի Խարբերդցի,

Պետրոս Երեմեան՝ 15 տարեկան (որբ), հօր անունը Մանուկ, մօր անունը Մարիամ, որ Իգէր Նահանգի գիւղերուն մէջ ըլլալ կը կարծուի. Գրել՝ M. Chahbajian*ի* SAM Ucel-Ardéche.

„ԳՈՒՍԱՆ"Ի ՀԱՄԵՐԳԸ

«Գուսան» երգչախումբի Ա. սէնֆօնիք համերգը՝ այսօր կիրակի երեկոյ ժամը 9ին Salle d'Horticulture, 84 rue de Grenelle, մասնակցութեամբ Օտէոնի սէնֆօնիք օրքէսթրին եւ յայտնի երգիչներու: Յայտագրի մէջ հայկ. եւ եւրոպական գործեր: 80 հոգի մասնակցողներ: գին՝ 30, 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ՀԱՅ ԼԵԳԷՈՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Հայ Լեգ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը կեդրոնէն ստացած վերջին շրջաբերականի համաձայն, կ'ուզէ ունենալ Ֆրանսայի մէջ գտնուող բոլոր լէգէոնականներու ցանկը, հետեւեալ մանրամասնութեամբ.— Անուն, մականուն, տարիք, ծննդավայր, ամուսնացած թէ ամուրի, ընտանիքի թիւ, արհեստ, ներկայ զբաղում, զինուորական թիւն ու տեղը, պատկանած վաշտը եւ գումարտակը, զինուորական թիւը, արձակման թուականն ու տեղը, նոյնպէս երկու լուսանկար: Ղրկել հետեւեալ հասցէին. Abonné Colbert B. P. 381 Marseille:

Հ. Լ. Մ. Մարսէյլի ճիւղ

ՏՕՔԹ. Տ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

փարիզի բժշկ. համալսարանէն նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգային Հիւանդանոցին

44, Rue Poissonnière, Paris (2e)

ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14էն 18 եւ ժամադրութեամբ:

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դիմել «Մասիս» Տպարանի Վարչութեան: 208 bis, Rue Lafayette: *Մէթրօ*՝ Louis Blanc *կամ* Jaurès.

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F.

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ *Ամէն կարգի ելեքտրական գետեղումներ, ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու են. նորոգումներ:*

ԿԸ ՇԻՆԷ *Անթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց միջոցով կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրներն ու օրուան լուրերը:*

M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (13e)

Tél: Goblins 52—18. Metro Italie

ՀՐԱՉ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Chirurgien - DENTISTE

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԷԷՆ

126 RUE BOLIVAR (մէթրօ Պոլիվար կամ Ժօրէս)

Մասնայատկութիւն ատամնաշարերու (քաուչու թէ ոսկի) և պրէ

Բոլոր աշխատանքները ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ, ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչեւ 8ը: Ուրիշ ատեն՝ ժամադրութեամբ:

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՍ,,

փարիզի հայկ. ժամադրավայրը: Համեղ, մաքուր, խնայողական

10 Rue Rampal - Belleville

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ 3 ՖՐ. 25Ի ՃԱՇ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

ՊԻՐԵՆԷՈՒԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ

ՃԱՇԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ

41 Rue de St. Cloud *կամ* 30 Rue Nationale

3.75 *ֆրանքի համեղ եւ մաքուր ճաշ Ջրի առատ հաց*

STRAND IMPERIAL HOTEL

STRAND (OPPOSITE GAIETY THEATRE) LONDON, W.C.

Լոնտոնի կեդրոնը հաստատուած այս մեծ պանդոկը մասնաւոր դիւրութիւններ կուտայ հայ հայրենակիցներու:

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ Telephone: 4788 GERRARD

PRIMEROSE

183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)

Téléph. Richelieu 91-64 Métro: Pyramides - Palais-Royal

GALERIES MAUBEUGE

39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)

Téléph. Trudaine 75-55 Métro: Cadet

Սոյն երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատուկ ամէն տեսակ մետաքսեղէն եւ բրդեղէն կերպասներ շատ նպաստաւոր գիներով: ձոխ մթերք քրէփ տը շինի:

ՍԱԿԱՐԱՆ

19 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	123	82
Տոլար,	Dollar	25	51
Մարք (ոսկի)	100 Mark	604	70
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12	98
Թրք. ոսկի	» or	114	50
Մէճիտիէ	Médjidié	8	50
Լէվա 100 հատը	Léva	18	65
Տրախմի »	Drachme	33	—
Լիր »	» Lire	110	40
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	71	—
Զուից. »	Frc. Suisse	491	—
Լէյ 100 հատը	Ley	14	10
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	95	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3010	—
» II	»	1900	—
» III	»	1690	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	158	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Կ'ուզուի սպասուհի տնական գործերու համար. դիմել՝ 26 R de Constantinople չորրորդ յա աջ կողմ:

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ) Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Ը0 —10եւ 1,30 — 8

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ ջերմամիզութեան, ֆրանկ ա տի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6 Կիրակի՝ 9—12:

ժողով րդական գիներ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

22 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 267

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՂՐԻ ԿԱՐԱՍԸ ԵՒ "ԱԶԳԸ,,

Ինչպէս գրեցինք, այս միջոցին պատկառելի ժողով մը տեղի կ'ունենայ Միջերկրականի գեղածիծաղ ափերուն վրայ, Քանի մէջ, նախագահութեամբ Պ. Պօղոս Նուպարի:

Օրակարգը, — Մելքոնեան աւարին հաշուեյարդարը:

Շատ երկար է այս գործին պատմութիւնը, եւ զզուելի ու ըմբոստացուցիչ՝ իր ներքին ծալքերով:

1921ի գարնան, Եգիպտոսէն ծխախոտի գործարանատէր Մելքոնեան կէս միլիոն ոսկիլին կը կտակէր Հայաստանի կառավարութեան: Այդ օրերուն պոլշեւիկեան իշխանութիւնը վերահաստատուած ըլլալով, կարելի չեղաւ օգտուիլ կտակէն: Այն ատեն, ասպարէզ եկան գործ-եփողներ, որոնց գլուխը կը գտնուէր Մուշեղ Սերոբեան, ռամկավար գործիչ եւ արքեպիսկոպոս: Անոնք յաջողեցան իրենց ափին մէջ առնել մեղրի կարասը, եւ բազմածախս շինութիւններու ձեռնարկեցին Կիպրոսի մէջ: Մանաւորապէս նախկին արքեպիսկոպոսը յաջողեցաւ ապահովել իր ապրուստը, ամսական երեսուն անգլիական ոսկի կենսաթոշակ հաստատել տալով իրեն համար: Յետոյ, նոր խաղ մը, — Մուշեղ Սերոբեան պաշտօնանկ, կտակը վտանգուած, փոխադարձ վարկաբեկումներ, դատ եւն.: Եւ նոր ծրագիր՝ աւարը օգտագործելու:

Ամէնէն առաջ՝ Մուշեղ Սերոբեանը դատէն ետ կեցնելու համար, 5-6000 ոսկիլին պարգեւ կուտան Պ. Պօղոս Նուպարի բարձր հրամանով: Եւ կը կազմեն ու կը վաւերացնեն նոր ծրագիրը, որուն համաձայն, կ'որոշուէր ծխախոտի գործարանին եկամուտներէն 1.— Գումար մը յատկացնել 500 որբեր պահելու Կիպրոսի հաստատութեան մէջ: 2.— Տարեկան հազար ոսկի՝ Երուսաղէմի ժառանգաւորներու վարժարանին: 3.— Տարեկան 3000 ոսկի՝ Հայաստանի համալսարանին: Եթէ հասոյթը աւելնար, պիտի գործածուէր զանազան պէտքերու:

Այս կարգադրութեամբ, ամբողջ գործը կը փոխանցուէր Բարեգործականին. իսկ ծրագրին իրականացման համար կը կազմուէր խնամակալութիւն մը, որուն նախագահն էր Նախկին պատրիարք Զաւէն արք:

Տարին չլրացած, նոր պատմութիւն.— Զաւէն արք. պաշտօնանկ, զարմանազան պատմութիւններ, անվերջ երթեւեկ՝ Եգիպտոսէն Փարիզ,— եւ ահա Քանի ժողովը:

Հասկնալի է որ աւարը լաւ չէին բաժնած, եւ նորէն սրբուած են ախորժակները: Այս բոլոր քաջագործութիւններուն մէջ խոշոր բաժին մը ունի նաեւ կտակարարին եղբայրը, Կարապետ Մելքոնեան, որ ամէն անգամ նոր թուղթ մը կը ստորագրէ եւ յետոյ չեղեալ կը համարէ:

Եղբայր թէ խնամակալ, եւ աշխարհի բոլոր ռամկավարները այնպէս հաւատացուցին թէ՝ աննման բարեգործութիւն մը կատարուած է, եւ ազգին կը մնայ միայն բարեւի կենալ եւ երախտագիտութիւն յայտնել:

Իսկ իրապէս «ազգը» օգուտ մը տեսա՞ւ այս աճպարարութիւններէն: Հարցնելն իսկ հեգնել է: Թերեւս փշրանքներ հասան Պոլիս կամ Երուսաղէմ: Բայց խնդիրը այն է որ, առիւծի բաժինը կը վայելեն կարասին պահապանները, որոնք միեւնոյն ատեն խնամակալներ են: Իսկ հիմա որ նորէն խախտած է 1925 Դեկտ. 28ի պայմանագրութեան հիմքը, ա՛լ ոչ ոք կը հետաքրքրուի «ազգ»ով... Ամէնէն զարմանալին, ռամկավարները, որոնք փառաբանութեան բառ չէին գտներ անցեալ տարուան ծրագրին համար, հիմա քաշուեր են իրենց պատեանին մէջ, եւ «դուեր» կը տեսնեն: Որո՞ւ կողմէ: Որո՞ւ օգտին: Հանելո՛ւկ:

Առաջին օրէն իսկ, հանրային շահը կը պահանջէր որ գործարանը ծախուի, եւ արդիւնքը յատկացուի Հայաստանի կամ հայ ժողովուրդին: Խնամակալները եւ ամբողջ ռամկավար մամուլը իրենց բոլոր ուժով դէմ էին այս ծրագրին: Կը թուի թէ Պ. Պօղոս Նուպար այս պահանջը դրեր է վերջին պահուն, — և ահա պերճախօս իրարանցում մը, զոյգ պատուիրակներ, խորհրդակցութիւններ, տքնաջան երկունք՝ բոլորը մութին մէջ:

Եւ բոլորը՝ մէկ նպատակի համար,—որպէս զի չծախուի գործարանը, չցամքի տեւական շահու աղբիւրը՝ խումբ մը մակաբոյծներու համար:

Ինչպէս առաջ, այսօր աւելի քան երբեք փորձաքար մըն է այս խորհրդաւոր գործը՝ Բարեգործականին համար:

Ա՛ն է պատասխանատուն մինչեւ հիմա եղածին, եւ պիտի ըլլայ այսուհետեւ:

«Յուսաբեր», Եգիպտոսի մեր պաշտօնակիցը, դիտել կուտայ թէ՝ գործարանը որ 700,000 ոսկիլին կ'արժէր քանի մը տարի առաջ, այսօր հազիւ 400,000 կը բռնէ. թերեւս աւելի պակաս:

Ո՞վ պիտի տուժէ այս կորուստը:

Բարեգործականը իր իսկ պատիւը փրկելու համար, պարտաւոր է բուն տիրոջը, ժողովուրդին տրամադրութեան տակ դնել Մելքոնեան հարստութիւնը, դրամ թէ գոյք, միանգամ ընդ միշտ քշելով անոր բոլորտիքը թառած ճանճերը:

Ունի՞ այդ քաջութիւնը,— ուրեմն աւելորդ են արտակարգ ժողովները, որոնք իրենց կարգին ահագին ծախսումներ կը պատճառեն, միշտ ի վնաս ժողովուրդին: Իսկ եթէ չունի, այն ատեն թո՛ղ անգամ մըն ալ արձանագրուի, թէ ինչ որ Հայ Բարեգործական Միութիւն կը կոչենք, պարզ «իմարէթխանէ» մըն է, խնամակալներու եւ խնամիներու որջ մը, ուրկէ իւղոտ պատառ ուրիշները կը վայելեն, իսկ ժողովուրդին կ'իյնան միայն փշրանքներ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ԲԱՆ ՉԿԱՅ

Պոլսոյ *Ժամանակ* թերթը անցեալները խոշոր տառերով կ'աւետէր թէ արտասահմանի Հաչերը պիտի կրնան Թուրքիա վերադառնալ: Իր աղբիւրն էր՝ Պոլսոյ կուսակալ Սամի պէյը: Այս վերջինը անմիջապէս յայտարարեց թէ իր խօսքերը սխալ հասկցած են: *Ժամանակ* իր միւս պաշտօնակիցներուն քով պզտիկ չմնալու համար, նորէն կուսակալին դիմեց եւ փոխանակ իր սխալը խոստովանելու, պնդեց թէ իր գրածը ճիշդ է: Պոլսոյ Ազգարարը իր կարգին կրկին մարդ ղրկելով կուսակալին, հետեւեալ պատասխանը ստացեր է.

— Կը տեսնեմ թէ, յայտարարութիւնս ՍԽԱԼ ՀԱՍԿՑՈՒԱԾ է: ԵՍ ՉԵՄ ԸՍԱԾ, թէ «ամնէթի կայրը ճալիզ» յիշատակութեամբ անցագիր ունեցող Հայերը ի մօտոյ պիտի վերադառնան:

«Ամնէթի կայրը ճայիզ» բառերուն մասին ոեւէ յիշատակութիւն չկայ երթեւեկի հրահանգին մէջ: Հետեւաբար այդ բառերը խնդրոյ առարկայ չեն կրնար ըլլալ: Անոնք որ վերադառնալ կ'ուզեն, կը դիմեն տեղին Թրք. հիւպատոսին, եւ պէյյաննամէ կը ստանան: Եթէ խնդրարկուն Պոլսեցի է, պէյյաննամէին մէկ օրինակը կը ղրկուի մեզի եւ մենք քննութիւն կը կատարենք: Այս քննութեան արդիւնքէն յետոյ միայն կ'որոշուի թէ խնդրարկուն կրնա՞յ վերադառնալ, թէ՝ ոչ: Եւ այս բոլորը կը կատարուին համաձայն Երթեւեկի Հրահանգին, որմէ դուրս ոեւէ նոր որոշում չկայ: Ամէն տեսակ թիւրիմացութիւններու առաջքը առնելու համար, կը կրկնեմ թէ, վերադարձի խնդիրը կը կարգադրուի ՄԻՄԻԱՅՆ Երթեւեկի Հրահանգի պայմաններուն համաձայն:»

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Մարսիլիայէն կը գրեն մեզի.— Փետր. 13ին Սինեմա Թափի Վէրի մէջ գործազուրկներու հրաւէրով գումարուած ժողովրդական միթինկին ներկայ էին 1500 աշխատաւորներ: Օրուան բանախօսները՝ Պ.Պ. Արապեան և Մ. Գույումճեան պարզեցին ժողովին նպատակը: Յետոյ կարդացուեցան երկու բանաձեւերը որ բուռն եւ խանդավառ ծափահարութիւններու մէջ քուէարկուեցան: Յետոյ ընտրուեցաւ Գործազուրկներու Օգնութեան Կոմիտէ մը, հետեւեալ տասնըմէկ անդամներով.— Պ. Պ. Հայկ Սէթ-րինկիլեան, Շաւարշ Թաշճեան, Արամ Արծնեան, Թադէոս Գըլըճեան, Յարութիւն Զնտօեան, Վահան Թապագեան, Գէորգ Սաֆեան, Արամ Խավէրտեան, Տէր Մէրկերեան, Անտոն Անտոնեան, Հմայեակ Մխիթարեան:

Քուէարկուած բանաձեւերն են.—

Ա.— Մարսէյլի բովանդակ հայ աշխատաւորութիւնը աւելի քան 1500 հոգի, այսօր, 13 Փետրուար 1927, Կիրակի առաւօտ, հաւաքուած Թափի Վէրի սինեմային մէջ, առանց կուսակցական-դաւանական խտրութեան, լսելէ վերջ օրուան բանախօսներն ու զեկուցումները եւ գործազրկութեան տագնապալի բնոյթը հասկնալէ յետոյ, կ'որոշէ՝

Ա.— Ընտրել 11 հոգինոց մարմին մը Հայ Գործազուրկներու Օգնութեան կոմիտէ անունով:

Բ.— Անոր կազմն ու նպատակը վաւերացնել տալ տեղական իշխանութիւններէն:

Գ.— Զայն յարաբերութեան մէջ դնել կառավարական գետեղման դիւաններու հետ, որպէսզի հոս կամ գաւառները անգործներու գործ հայթայթէ:

Դ.— Կազմակերպել հայ աշխատաւորութիւնը ազգային հողի վրայ, իրերօգնութեան համար եւ դասակարգային հաւաքագուներով, անկախ ու զերծ ոեւէ քաղաքական գունաւորումէ, տեսակ մը եղբայրական փոխադարձ աջակցութեան մարմին:

Ե.— Լիազօրել ընտրուած գործազուրկներու Օգնութեան կոմիտէն որ վաղն իսկ երթալով Առաջնորդարան, պահանջէ ֆրանսական ազնիւ կառավարութեան կողմէ խեղճ գաղթականներուն յատկացուած 80 հազար ֆրանքը:

Զ.— Այս պահանջը Առաջնորդարանի կողմէ չբաւարարուելու պարագային՝ տրուած պայմանաժամը լրանալէ 24 ժամ վերջը լիազօրել Գործազուրկներու Օգնութեան Կոմիտէն տեղական իշխանութեան դիմել եւ անոր միջոցաւ հարկադրել որ 80.000 ֆրանքը պահող մարմինը՝ այդ գումարը տայ Գործազուրկներու Օգնութեան Կոմիտէին:

Է.— Մօտաւոր ժամանակի մը մէջ պատրաստել գործազուրկներու անուանացանկը:

Ը.— Ուժգնօրէն պահանջել, որ արտասահմանի բոլոր կտակները՝ որոնք ընդհանրապէս Բարեգործականի ձեռքի տակ են, գործածուին հաւասարապէս, երկրի եւ գաղութներու ազգային մշակոյթին եւ ներգաղթի կարիքին:

Բ. ԲԱՆԱՁԵՒ.— Օրուայ տագնապին առթիւ՝ լսելէ յետոյ զեկուցումները, ու համոզուած որ ամէն կարգի թշուառութեանց առաջքը առնելու կոչուած միակ հաստատութիւնը Առաջնորդարանն է, ու նկատելով որ ցարդ ժողովուրդին համար անհասկնալի պատճառներով չի հրաւիրուիր գաղութահայ ժողով եւ հրապարակէն անհամուկ եւ առանց հաշիւ տալու քաշուած է Ազգային Միութիւնը, ու նկատելով որ 80 հազար ֆրանքը կառավարութենէն գանձուած է Ազգային Միութեան անունով, սահպել գաղութահայ ընդհ. ժողովի Ա. եւ Բ. նախագահները որ մինչեւ 10 օրէն ժողովի կանչեն գաղութահայ ընդհ. ժողովը եւ այդ ժողովին մէջ՝ լսելէ յետոյ նախկին Ազգ. Միութեան բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւնը, ընտրել նոր Ազգային Միութիւն համագործակցական հիմունքներով. նոյնպէս, այս պահանջները չիրականանալու պարագային լիազօրութիւն տալ Գործազուրկներու Օգնութեան Կոմիտէին որ հսկէ ընտրութիւններուն վրայ ու անպայման պատասխանատուութեան կանչէ Ազգ. Միութիւնը իր ամբողջական կազմով:

*** Հայ Գործազուրկներու Օգնութեան Կոմիտէի գրասենեակը Հինգշաբթի օրուընէ ի վեր ժամը 1էն 3 կ'արձանագրէ անգործները: Անոնք որ դեռ արձանագրուած չեն, թող դիմեն օր առաջ:

ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԷՆԵԱՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ.— Անգրկովկասի պետական թատրոններու յայտնի գերասանուհի Տիկին Դուրեան-Արմէնեան երէկ իրիկուն մեկնեցաւ Մարսիլիա, ուր հրաւիրուած է տալ երկու արտակարգ ներկայացումներ: Առաջին ներկայացումը պիտի ըլլայ Պիտոնի «Անյայտ կինը»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Չինացի ըմբոստները դէպի Շանկայ

Ազգայնական բանակին յառաջխաղացումը ծանր կացութիւն ստեղծած է Շանկայի շրջանին մէջ, ուր բազմաթիւ օտարականներ կան: Չինացիները իրենց համակրութիւնը յայտնելու համար Քանթոնի բանակին, Շանկայի մէջ ընդհանուր գործադուլ յայտարարեցին, որուն կը մասնակցին 100.000 աշխատաւորներ: Անգլ. եւ ճափոնական բամպակի գործարանները, անգլիական ծխախոտի գործարանները եւ ուրիշ բազմաթիւ օտար ձեռնարկներ մեծ վնասներու կ'ենթարկուին: Բոլոր օտար պետութիւնները հապճեպով ցամաք զինուոր կը հանեն՝ իրենց քաղաքացիները պաշտպանելու համար: Շանկայի փողոցներուն մէջ կամաւորներու խումբեր եւ մասնաւոր ոստիկանական պահեստներ կարգապահութեան կը հսկեն եւ գործադուլի հրաւիրող կոչերը կը գրաւեն: Ճափոնական կառավարութիւնը 300 նոր զինուոր, յածանաւ մը եւ չորս թորփիլահալած ղրկեց, զինուորներու թիւը 600ի բարձրացնելով:

Միւս կողմէ Սըն-Շուան-Ֆանկ վճռած է շարունակել կատաղի կռիւը Քանթոնցիներու բանակին դէմ: Շանկայէն 20 մղոն հիւսիս Սունկքիանկ քաղաքին մէջ կեդրոնացուցած է 40,000 զինուորներ, որոնց թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ:

Հանկչէու գրաւեցաւ շաբաթ օր: Բնակիչները ազգայնականներու դրօշը պարզած, ընդ առաջ գացին յաղթական բանակին: Նահանջող զինուորները քաղաքին մէջ կողոպտեցին 400 խանութներ և կիսովին քանդեցին երկաթուղիի կայարանը:

Սըն-Շուան-Ֆանկ ահռասարսափի դրութիւն ստեղծած է վտանգուած շրջաններուն մէջ: Բոլոր ցուցարարները անմիջապէս ձերբակալուելով կը գլխատուին: Մինչեւ հիմա գլխատել տուաւ 20 Չինացիներ, որոնց գլուխները փողոցներուն մէջ ցուցադրուեցան, իբրեւ օրինակ ծառայելու համար:

Իշանկի մէջ ցուցարարները յարձակեցան ամերիկացի ծովային սպայի մը վրայ: 600 ամերիկացի նոր նաւազներ ցամաք ելան Շանկայ:

Անգլիոյ ներկայացուցիչ Օ'Մալլէյի եւ Քանթօնի արտաքին նախարար Շէնի միջեւ ստորագրուեցաւ համաձայնագիր մը, որուն համաձայն Հանքէուի առանձնաշնորհեալ հողամասը պիտի յանձնուի անգլեւչին կոմիտէի մը, նախագահութեամբ Չինացիի մը:

Վերջին հեռագիրներու նայելով, զօր. Սըն-Շուան-Ֆանկի զինուորները անկարգօրէն կը նահանջեն եւ յոյս չկայ որ կարենան դիմադրութեան նոր ճակատ մը կազմել: Կ'ըսուի թէ Քանթոնցիներու բանակը Շանկայէն միայն երեք քիլոմեթր հեռու կը գտնուի: Նիկի-Փօ նաւահանգիստը գրաւուեցաւ առանց դիմադրութեան: Կարմիր բանակը արագօրէն կը շարունակէ իր յառաջխաղացումը:

Գործադուլը ժամէ ժամ կ'աճի Շանկայի մէջ: Թրամուէյներու երթեւեկը ընդհատուած է: Նամակատուն-հեռագրատունը գոցուած է: Ամբողջ ճարտարարուեստը կանգ առած է: Բանթոները կը յարձակին օտար գործարաններուն վրայ: Գործադուլի կոմիտէն միթինկ մը գումարեց, պահանջելով օտար զինուորներու մեկնումը Շանկայէն:

Ազգայնական բանակը Շանկայը գրաւելէ վերջ իր յառաջխաղացումը պիտի շարունակէ դէպի Նանքին, զոր մինչեւ Մարտ 12 գրաւելու յոյս ունի: Էնկիւրիի նախկին դեսպան Արալօֆ Քանթոնի խորհրդային դեսպան նշանակուած է:

Կիպրոսի Հայերուն դատը

Կիպրոսի թուրքեւանգլիական խառն դատարանին անգլ. պատուիրակը յանուն Կիպրոսի Հայերուն վնասուց հատուցման դատ բացած է թուրք կառավարութեան դէմ: Մինչեւ հիմա բացուած այս տեսակ դատերուն թիւը 14ի կը հասնի: Պատուիրակը իբրեւ պատճառաբանութիւն կը յայտնէ թէ Կիպրոսը 1914ին Անգլիոյ կցուած է եւ հետեւաբար այնտեղի Հայերը բրիտանական հպատակ կը նկատուին:

«Ճիւմհուրիյէթ» դիտել կուտայ թէ բացուած դատերը 1914էն առաջուան շրջանին կը պատկանին, մինչդեռ այդ միջոցին Հայերը թրքահպատակ էին: Թերթը ասոր համար եղած ձեռնարկը «աւելորդ փութկոտութիւն» կը նկատէ:

Թուրք սպաներ Իտալիոյ մէջ

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրեն թէ Միլանօ հասած է թուրք զինուորական մարմին մը, բաղկացած երկու զօրապետէ եւ երկու գնդապետէ, որոնք զինուորական հաստատութիւնները պիտի այցելեն:

Թուրքեւիրաք սահմանագծումը

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ յառաջիկայ Մարտ 1ին Մուսուլի մէջ պիտի հաւաքուի թուրքեւիրաքեան սահմանագծման խառն յանձնաժողովը: Թուրք պատուիրակութիւնը, նախագահութեամբ Ճեմիլ պէյի, Էնկիւրիէն մեկնեցաւ: Չէզոք նախագահը՝ զուիցերացի փրոֆէսոր Պէշլէն, նոյնպէս Մուսուլ մեկնած է:

«Լքեալ» գոյքերը կը վերադարձուին

Տարի մը առաջ Պոլսոյ «լքեալ» գոյքերու վարչութիւնը Բերայի մէջ գրաւած էր Նիւ Եօրքի Գարակէօզեան ընտանի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԱՒԱՆԱՆՔ

Զարեւանդին

«Ազգերու կեանքին մէջ անկարելի բան չկայ...», կ'ըսէ Ալի Հայտար Էմիր, հաւանութեան շեշտով մը, բաւականաչափ այն քաղաքական դաւանանքին, որ կը կայանայ օր մը տեսնել Թուրքիան ժայռ երակ՝ միացած Թուրանի մարմինին, Նոր Փրուսիա մը 1871ին։

Իբրեւ Թուրք, ուրիշ կերպ չեմ մտածեր։ Որովհետեւ այդ կը պահանջէ Թուրք ազգին շահը։ Ի՞նչ հոգ թէ այդ շահու ճամբուն վրայ Հայն ու Հայաստանը պիտի փչեն վերջին շունչը։

Եթէ իմ կեանքը կ'երաշխաւորուի ուրիշին մահով, թող մեռնի այդ ուրիշը. որովհետեւ իմ կեանքին վայելքը աւելի մեծ է ինծի համար, քան ուրիշի մը մահուան կսկիծը։

Այս էր օսմանցի Թուրքին քաղաքականութեան լծակը երէկ. այս է «Թիւրքճի» Թուրքին քաղաքականութեան շնչերակը այսօր։ Այս պիտի ըլլայ անկասկած պոլշեւիկ Թուրքին նշանախօսքը՝ վաղը։

Եթէ Հայն ու Հայաստանը այդ քաղաքականութեան ճամբուն վրայ մահուան քրտինքներով կը քրտնի ու կը կսկծացնէ իմ հոգին, այդ միայն ինծի իրաւունք կրնայ տալ ինքնապաշտպանութեան զէնքեր ճարելու։

Ան բրաւ այն ինչ որ իր շահերը կը թելադրէին ու մարսեց ու վաւերացնել տուաւ աշխարհին։ Հայն ալ պարտաւոր է ընել այն ինչ որ իր շահերը, իր կեանքը կը թելադրեն։ Կու գայ օրը, երբ ան ալ վաւերացնել կու տայ իր ըրածը։ Որովհետեւ սուտ է ամէն բան, միայն կատարուածն է ճշմարիտ։

Կրնա՞նք հաշտուիլ Թուրքին հետ։ Ո՛չ.—

Կա՞յ Թուրանական մարմինը խոցուած՝ Հայաստան կոչուած խոցով.— Այո՛։

Ստո՞յգ է Թուրքին վճիռը վիրահատութեան մը մասին.— Այո՛։

Ի՞նչ ընել ուրեմն, ապրելու համար։

Եթէ Թիւրքճի Թուրքերը քաջութիւնն ունին յայտարարելու սուլթաններու իսլամական, օսմանեան քաղաքականութեան սնանկութիւնը եւ կրցան ազատել Թուրք մարմինը թունաւորող այդ վէրքերէն, Հայը պարտաւոր է, գոնէ այսօր, հռչակել սնանկութիւնը իր անցեալ դաւանանքներուն, որոնք իր քրիստոնէական բաղձանքներէն միայն կը ծնէին ու միայն ծիծաղ կը շարժէին Թուրքին շրթունքին վրայ։

Եւ եթէ անգամ մը զոհերու արիւնէն այդ իմաստութիւնը ծնէր, այլեւս խպառ կը փակուէին Թուրքին հետ խոնարհաբար խօսելու բոլոր դուռները, հաշուեյարդարի կ'ենթարկուէին բոլոր հին ու սնանկ իմաստութիւնները եւ Թուրքին կողմէ գրուած համաթուրանական, զուտ «Թիւրքիստ» ծրագրին ու քաղաքականութեան դէմ կը գրուէր արիական ժողովուրդներու տեսակէտն ու քաղաքականութիւնը։ Այն ատեն երեք կողմէն Թուրքերով շրջապատուած Հայաստանի արգելքը վերցնելու Թրքական ծրագիրին դէմ Հայը կը դնէր Թուրքին հետ միայն արեւելքէն սահման ունենալու հիմնապէս փրկարար ծրագիրը։

Հայութեան եւ Հայաստանի մահ սպառնացող մեծագոյն վտանգը այն չէ, որ իր արեւելքի սահմանները Թուրք ժողովուրդներ կան, ո՛չ ալ այն որ կասպից ծովի շուրջն ու արեւելքը կան ընդարձակ Թրքական երկիրներ եւ 30 միլիոնի հասնող Թուրք-Թուրանութիւն։ Մեծագոյն վտանգը այն է, որ Հայաստանի արեւմուտքը, Անատոլուի մէջ, 750,000 քառակուսի քիլոմէթր տարածութեան վրայ կայ վեց միլիոննոց Թուրք անկախ աշխարհակալութիւն։

Հայութեան ու Հայաստանի մեծագոյն վտանգը այն չէ՛ որ Ասիոյ խորերն ու ռուսական հողամասերուն մէջ գտնուող 30 միլիոն Թրքութիւնը կ'ուզէ իր ազատ ու անկախ կեանքն ունենալ, այլ այն, որ այդ ժողովուրդները իբր փրկարար փարոս կը ձգտին դէպի վեց միլիոննոց Թուրքիան. որ արեւելքն ու արեւմուտքը կը ձգտին իրարու միանալու, եւ այս միացումը երկանաքարի պէս ամէն օր կ'աղայ Հայութեան եւ Հայաստանի մարմինը։

Այս միացումն է մեր մահացու վտանգը եւ այդ վտանգը կարելի չէ վերցնել ո՛չ անուշ խօսքերով, ո՛չ աղաչանքով, ո՛չ եղբայրական քարոզներով, ո՛չ սնանկ առաքինութիւններով։

Այս մահացու վտանգը կը վերնայ վտանգը խորապէս ճանչնալով եւ «Թիւրքճի» ձգտումներու փարոսը մարելով, որպէսզի Հայաստանի արեւելքի 30 միլիոն Թուրք-Թուրանութիւնը այլեւս ձգտում չունենայ դէպի արեւմուտք եւ ստիպուած չըլլայ կոխկրտել Հայաստանի դիակը։

Անգամ մը, որ այս եղաւ դաւանանքը հայութեան, ան գտած կ'ըլլայ իր փրկութեան ճամբան, որու վրայ ժամանակին ու քաղաքական դէպքերուն հետ կը վարուի այնպէս ինչպէս կը պահանջէ իր փրկութիւնը։

Ի՞նչ կը պատահի վաղը, կարելի չէ գուշակել։

Բայց ի՞նչ ազդակներ կան այսօր Հայաստանի արեւմտեան ճակատի մեծագոյն վտանգէն թեթեւնալու եւ ազատելու։

Կը խօսուի իտալական պատերազմի հաւանականութեան մասին. «Իտալիա կամ պիտի տարածուի կամ պիտի պայթի», կը պոռայ Մուսոլինի։

Ըսենք ամիջապէս որ հայ դիւանագիտութիւնը հարկաւ չի յաւակնիր իրեն վերագրել Մուսոլինիին այս խօսքը ըսել տալը. ո՛չ ալ հայ ժողովուրդը կրնայ ըսել որ իտալացի ժողովուրդին երկիրը պայթեցնող աճումին պատճառ ինք է։ Անհրաժեշտ է ըսել այս, որպէսզի քրիստոնեայ հայ ժողովուրդը չիյնայ նորէն դիւանագիտութեան բաւիղներուն մէջ այն բաներուն համար, որու մէջ իր ճամքն ու գոյութիւնը դեր չունին։ Իտալացին է, որ կ'աճի եւ Իտալիան է, որ պիտի պայթի, Հայ ըլլար թէ չըլլար։

Բայց երբ Իտալիան կը պայթի Թուրքին գլխուն, մենք պիտի գիտնանք առնել այն բոլոր քայլերը որ կը բխին մեր շահերէն։

Նման դէպք մը հայ ժողովուրդը կրնայ խանդավառել այն չափով որչափով որ կ'աղօտանայ 30 միլիոննոց արեւելքի Թուրքերը դէպի գինքը քաշող վեց միլիոննոց արեւմուտքի «Թիւրքճի»ներու փարոսը։

Ասկէ աւելիէն ոգեւորուելու իրաւունք չունինք եւ չպիտի բնա՛ւ մոռնանք, որ Իտալիան Իզմիրն ու Ատալիան գրաւելով Հայն ու Հայաստանը փրկուած չեն, որ վտանգը անցած չէ։ Նման դէպք մը եթէ մեզ սպառնացող վտանգը աւելի չչեզոքէ անգամ, արմատապէս չի վերցներ զայն, քանի չէ մարած այդ արեւնագոյն եւ գրգռիչ փարոսը։

Լաւագոյն պարագային, Իտալիան միայն կրնայ աղօտացնել այդ մագնիսական փարոսը, իսկ այդ աղօտացումին մէջ Հայը դեր չունի։

Կը մնայ, ուրեմն, սպասել, որ դէպքերը գան իրենք իրենց, մեր կամքէն անկախ։

ՇԱՀԱՆ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ն. ՌՈՒՍԻՆԵԱՆԻ "ՈՒՂՂԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ"Ը

Ասկէ առաջ հրատարակեցինք Բժ. Վահրամ Թորգոմեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը, Պոլսոյ Ազգ. Սահմանադրութեան հիմնադիրներէն Բժ. Նահապետ Ռուսինեանի մահուան յիսնամեակին առթիւ։

Այդ հանդէսին օրը, խօսեցաւ նաեւ բանասէր Կ. Բասմաջեան։ Մեկնելով տարբեր տեսակէտէ մը եւ մանաւանդ ծանրանալով Ռուսինեանի «Ուղղախօսութիւն» գրքին վրայ։ Պատկերը լրացնելու համար, կը հրատարակենք նաեւ այդ գրութիւնը.—

Հայերէն լեզուն՝ հայ ազգին նման՝ բազմաչարչար եւ տառապած լեզու մը եղած է, դարերու ընթացքին մէջ։

Առաջին եկողը՝ հայ լեզուին հետ վարուած է այնպէս, ինչպէս որ բարբարոս վոհմակները հայ ժողովուրդին հետ վարուած են Հայաստան արշաւած ժամանակ։

Հայ մատենագրութեան հիմնադիրներուն՝ Ս. Սահակի եւ Ս. Մեսրոպի ջանքերով Ե. դարու մեր Ոսկեդարը կազմող Ագաթանգեղոսներէ, Փաւստոս Բուզանդներէ, Եզնիկ Կողբացիներէ ու Կորիւններէ ետք՝ Է. դարուն սկիզբները երեւան եկան «յունաբան" դպրոցի աշակերտներ, որոնք իրենց համար «յօրինեցին» նաեւ մասնաւոր քերականութիւն մը, Դիոնեսիոսի Թրակացւոյ յունարէն լեզուի քերականութիւնը պարզապէս թարգմանելով հայերէնի, որմէ հատուածներ կը կարդամ ձեզի։

Իսկ ԺԴ. դարուն մէջ Ունիթորները կամ Միաբանողները անխնայ խաթարեցին Հայոց լեզուն, հիմը դնելով լատինաբան դպրոցին։

Ասկէ առաջ երեւան եկած էր նաեւ արաբաբան դպրոցը, արաբախառն բառերով աղճատելով հայ լեզուն։

Այս բոլոր փորձերը, սակայն, բարեբախտաբար արմատ չբռնեցին, եւ շուտով մոռացութեան դատապարտուեցան։ Բայց ԺԹ. դարուն մէջ Վենետիկի Մխիթարեանց տպարանէն լոյս տեսաւ Հ. Ղուկաս Վ. Ինճիճեանի «Դարապատում»ը, Թրքախառն հայերէնով մը, զոր կանուանէր՝ «աշխարհիկ բարբառ» (.՛), եւ որուն հետեւեցան ապա բժիշկ Միքայէլ Րէսթէն եւ ԺԹ. եւ Ի. դարերու մեր զաւեշտագիրները։

Այսչափ՝ լեզուի մասին։

Հիմա գանք ուղղագրութեան, որ անբաժան է լեզուէն։

1853ին Կ. Պոլսոյ Միհէնտիսեան տպարանէն լոյս տեսաւ «Ուղղախօսութիւն արդի հայ լեզուին» վերնագրով աշխարհաբարի քերականութիւն մը, առանց հեղինակի անուան, բայց շուտով իմացուեցաւ, որ զայն գրողն էր Դոկտ. Նահապետ Ռուսինեան։

Այս գործը — եւ ուրիշ հեղինակներու կողմէ նախապէս գրուած համանման գործերը — բաղդատելով Ամերիկացի միսիոնար Դոկտ. Էլիաս Ռիգսի հայերէն աշխարհաբար լեզուի քերականութեան հետ, որ անկէ քանի մը տարի առաջ լոյս տեսած էր, բոլորովին անօգուտ եւ նոյնիսկ անհամապատասխան դատուեցաւ հայերէնի կանոններուն։ (Դոկտ. Ռիգս, զոր անձամբ ճանչցած եմ, հիանալի կերպով հայերէն գիտէր։)

Ահա ձեզի իբրեւ նմոյշ ներկայացնեմ Ռուսինեանի «Ուղղախօսութեան» մէջէն եւ վերջաբանէն քանի մը տող։

Ռուսինեանի համար «խօսքի «մէջ ութ տեսակ բառ կը գոր-«ծածուի, որոնք խօսքի մասեր «կ'ըսուին. եւ ասոնք են. Անուն, «Մականուն (Ածական ըսել կ'ու-«զէ), Դերանուն, Պարանուն «(Նախդիր ըսել կ'ուզէ), Բայ, «Մակբայ, Բառկապ (Շաղկապ «ըսել կ'ուզէ), Ձայնարկ (Ձայնար-«կութիւն ըսել կ'ուզէ)»:

— «Պարանունը՝... խօսքի մէջ «մինակ չը վարվի, այլ հոլովէլի «բառէրուն ըսկիզբը դրվելով եւ «կամ վէրջը կցվելով՝ նշանա-«կութեան ուժ կ'ըստանայ...»:

— «Ուղղախօսութեան ըն-«թացքին մէջ լեզուին հիմնական «կանոնն էրը տեսական կերպով «միայն կ'ուսվին. իսկ մաքուր «խօսէլու եւ գրէլու վարժու-«թիւնը՝ արդի լեզուով ընտիր «գրվածնէրու յաճախ եւ ուշա-«դիր ընթերցանութեամբը կ'ըս-«տացվի» եւյլն.:

Ինչպէս կը տեսնուի, Ռուսինեան յոգնակիները կը կատարէ «նէր»ով, «թեան» սեռականները՝ «թիան»ով, „եւ" բայերը՝ «էլ»ով, եւ՝ «վեւագրութեան» ալ ուժ կու տայ հոն, որուն հակառակ «ւինագրութիւն»ը կը հաստատուի Թիֆլիսի հայ գրողներէ ոմանց կողմէ, Ռուսինեանէն տարիներ ետք։ Ռուսինեան գրած է նաեւ հայերէն լեզուով Տարեցոյց մը, «Բնական Տարեցոյց 1871-1872 Թուին Քրիստոսի» խորագրով, տպուած Կ. Պոլիս։ Գրած է նաեւ Ֆրանսերէն փիլիսոփայութիւն մը, որ «Դասագիրք փիլիսոփայութեան» վերնագրով հայերէնի թարգմանուած եւ տպուած է Թիֆլիս, Զաքարիա Գրիգորեանցի կողմէ։

Անմիջապէս ըսենք, թէ գրական մարզին մէջ հետեւողներ չէ ունեցած Ռուսինեան, բացի Մինաս Չերազէ, որ 1874ին «Գրական փորձեր»ով անյաջող փորձեր կատարեց, եւ փորձանքի հանդիպեցաւ։ Չերազի համար «ամէն բառ՝»„ի" վերջաւորութեամբ պէտք էր հոլովել, ինչպէս՝ Աստուած։ Աստուածի, ստութիւն, ստութիւնի, դուռեր, դուռերի, եւն. եւն. Չերազէն կէս դար ետք՝ Մանուկ Աբեղեան աններելի ոտնձգութիւններով ուզեց խանգարել մեր պաշտելի նախնիքներէն մեզի աւանդ մնացած ուղղագրութիւնը, եւ իր կամքը պարտադրել ջանաց հայ ժողովուրդին, առանց խորհելու թէ լեզուի մը տէրը՝ նոյն ինքը ժողովուրդն է, ո՛չ թէ իր տասնեակ մը գրագէտներն են։

Լեզուի մը քերականութիւնը՝ ժողովուրդը կը շինէ։

Կ. Ց. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

«ՈՂՋՈ՛ՅՆ».— «Կոմսոմոլսքայա Փրավտա» թերթը պայքար բացած է «ողջոյն»ներուն դէմ, որոնք ամէն համաժողովի կը տեղան խնամիէ խնամի։ Բոլոր թերթերն ալ մասնակցած են այս պայքարին, վերցնելու համար «ողջոյն»ի անձրեւները։ Համաժողովի մը մէջ ողջոյնի մը արտասանութիւնը տեւած է 10 րոպէ, եւ հեռագրումը՝ 500 րուբլի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

Հայաստանի համալսարանի 6րդ տարեդարձին առթիւ, վերատեսուչ Յ. Յովհաննէսեան կարդացած է զեկոյց մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Պիւտճէն.— Ամբողջ առաջին մէկ տարուան եկամուտը, մօտաւոր թիւով մը, չէ անցած 10—12,000 րուբլին։ 1922—1923ին՝ 49,216 րուբլի, 1923—1924ին՝ 95,012 րուբլի, 1924—1925ին՝ 174,802 րուբլի, 1925—1926ին՝ 288,216 րուբլի։ Վերջին թիւին վրայ աւելցնելով 28,800 րուբլի, որ վճարուած էր մասնաւոր հիմնադրամէն, եւ 120,000 րուբլի, որ կը ներկայացնէ փրոֆէսօրներու եւ ուսանողներու բնակութեան ծախքերը, 1925—1926 տարեշրջանի ամբողջական ծախքերը կը հասնին 436,216 րուբլիի։

Տարիներ առաջ, ցարական իշխանութեան օրերուն, Կովկասի մէջ բարձրագոյն դպրոց մը բանալու խնդրանքը մերժուած էր, — անշուշտ պարզապէս քաղաքական նկատումներով— պատրուակելով որ պետութիւնը չի կրնար 800,000 րուբլի յատկացնել։ Այժմ միայն Հայաստանի համալսարանը ծախսած է այդ գումարին կէսը, եւ դեռ Կովկասի մէջ կան նման վեց բարձրագոյն դպրոցներ։

Համալսարանի շէնքը.— Թամանեան կազմած է յատակագիծ մը նոր համալսարանին համար, որ պիտի շինուի, իր հինգ ճիւղերով, 24 դեսեատին տարածութեան վրայ։ Այդ հողին սահմաններն են, հիւսիսէն՝ Քանաքեռի բարձունքները եւ Նորքի ճամբան, արեւելքէն՝ Գետառը, արեւմուտքէն՝ բոլորաձեւ Նոր փողոցը, հարաւ-արեւմուտքէն՝ Սունդուկեան փողոցը եւ Քանաքեռի ճամբան։ Մէջէն կ'անցնին Աբովեան եւ Տէրեան փողոցները եւ Արուհայաթ գետը, որ պիտի կազմէ մեծ լիճ մը։ Այս տարածութեան վրայ պիտի շինուին փորձարանները (լապորաթուար), փրոֆէսօրներու, ուսանողներու ակումբները եւ պալատները։ Պիտի ունենանք 2 հազար ուսանողի համար առանձին լսարան։ Այդ յատակագիծին մէջ պիտի կառուցուին բժշկանոցի (քլինիք), կաթնատնտեսութեան, անասնաբուժական, անդամազննութեան (անաթոմի) շէնքերը, ինչպէս նաեւ հիմնովին վերանորոգուած բնապատմական թանգարանը։ Հոն պիտի կառուցուին նոյնպէս նոր քանի մը բժշկանոցներ։

Գրադարան.— Գրադարանին մէջ կը գտնուի 52,000 գիրք. 32,000ը թուագրուած եւ դասաւորուած, 8000ը պիտի ղրկուին ուրիշ հաստատութիւններու, որովհետեւ չեն հետաքրքրեր համալսարանը։ Համալսարանը կը ստանայ 67 ամսագիր, 52ը եւրոպական լեզուներով, 13ը՝ ռուսերէն, 2ը՝ հայերէն։

Հրատարակչական.— Համալսարանը հրատարակած է փրոֆ. Աճառեանի Հայոց լեզուի արմատական բառարանի 10 պրակները։ Նման հրատարակութիւնները պիտի շարունակուին հետզհետէ։

Թանգարանները.— Բնապատմական թանգարանը համալսարանին ամենամեծ հաստատութիւնն է, որ կազմուած է զանազան գիտական արշաւանքներու միջոցով։ Հոն կը գտնուին Հայաստանի հանքաբանական, բուսաբանական եւ կենդանաբանական հարիւր—հազարաւոր նմոյշները։ Թանգարանին մաս կը կազմեն Մալեւկինկոյի, Վասիլեվի թիթեռնաբանական եւ միջատաբանական թանկարժէք հաւաքածոյները, Լազարեան ճեմարանի հանքաբանական ժողովածուները։

Նմոյշները ուսումնասիրուած են Հայաստանի, Վրաստանի, Մոսկուայի ծանօթ մասնագէտներու կողմէ։ Յայտնաբերուած են 30ի չափ բոյսերու նոր տեսակներ։

Բնալուծական փորձարանները առ այժմ կը բաւարարեն մեր պահանջները։ Բնագիտական փորձարանները համեմատաբար հարուստ են իրենց կահաւոր մով, թէեւ զգալի է շէնքին կասութիւնը։ Անդամազննակ հիւսուածաբանական բաժին շուտով կը փոխադրուին նո կառոյց շէնքին մէջ։ Անդամ զննական նորակառոյց բաժ օժտուած է լուսաւոր սրահ րով, երկշերտ երկաթ-պէտ յատակով, շոգեջեռուցն սանտարաններով եւ թանգար ներով։ Բուսաբանական, կեն դանաբանական եւ հանքաբա կան փորձարանները կը կար տին ընդարձակուելու։

Համալսարանի փորձարան րու կահաւորման համար Մ կուայէն ստացուած է 10 հազ րուբլի, Անդրկովկասեան Դ նակցութենէն՝ 27 հազար րուբ Համալսարանը ունի րէօնթ եան զեղեցիկ եւ ամբողջակ կազմածներ, նուիրուած Գ. Կ պէնկեանէ։

Դասախօսները.— Սկիզբէն վեր համալսարանը նեղուած դասախօսներու պակասին հ մար։ Շատ քիչ են հայ դաս խօսները։ Միւս կողմէ բնակ րանային տագնապն ալ աւ կը բարդացնէր այս նեղութիւ 5 տարի շարունակ կանչու են դասախօսները Մոսկուայէ Կրասնոտարէն, Ռոստովէն, Թի լիսէն եւ Բագուէն։ Պատր տուեցան երիտասարդ աշխ տակիցներ։

1921—1922 տարեշրջան Համալսարանին մէջ կը դաս խօսէին 32 փրոֆէսօրն 1922—1923ին՝ 41։ 1923 1924ին՝ 62, 1924—1925 74 եւ 1925—1926ին՝ 109։

Այս վերջիններէն 50ը ա տած են ռուսական, 18ը՝ գ մանական, 7ը՝ ֆրանսակ մնացածներն ալ՝ զուիցերակ պելժիական եւ ամերիկեան մալսարաններ։

Ըստ իրենց մասնագի թեան, դասախօսներէն 19ը տեսագէտ-իրաւաբան են, 14 պատմաբան-գրագէտ, 4ը՝ ուսբան, 22ը՝ բնագէտ, 4 հաշուագէտ, 17ը՝ բժիշկ, 18 ճարտարագէտ, 11ը՝ գիւղ տնտես։

Համալսարանը մտադիր արտասահման զրկելու ազգ սանողներու խումբ մը, պատր տելու համար մեր վաղուան դ սախօսները, որոնք պիտի փ խարինեն հիները։

Ուսանողներու թիւը.— Հ մալսարանը 1921—1922 տա շրջանին ունէր 255 ուսան 1922—1923ին 403, 1923 1924ին՝ 938, 1924—1925 895, 1925—1926ին՝ 116 1924—1925ին ուսանողներ թիւին նուազումը հետեւանք այն զտումին, որ կատարուեց համալսարանական աշխատա ներու կանոնաւոր աճման հ մար։ Ուսանողուհիները կը կ մեն հարիւրին 33ի համեմ տութիւն մը։

Ուսանողները 1925—192 տարեշրջանին կը ներկայա ցնէին հետեւեալ գաւառները րեւան՝ 489, Ալէքսանդրապ 118, Էջմիածին՝ 91, Լոռի-Փա բակ՝ 35, Դիլիջան՝ 32, Նո Բայազիտ՝ 17, Դարալագեա 11, Զանգեզուր՝ 12, Մեղրի Իսկ համաձայն երկիրի, Հայաս տան՝ 799, Վրաստան՝ 18 Ազրպէճան՝ 59, Ռուսաստա 51, Թուրքիա՝ 5, Պարսկաստա 8, Թուրքիստան՝ 3, Աբխազի 2, Աճարիստան՝ 5, Սուրիա՝ 3 Յունաստան՝ 1, Պուլկարա

Ուսանողներէն 68ը բանւո գաւակներ են, 219ը՝ պաշտ եայի, 585ը՝ գիւղացի, 145 արհեստաւորի, 69ը՝ առեւտ կանի, 75ը զանազան ասպա րէզներու։

Ուսանողներէն 13ը բան են, 606ը պաշտօնեայ, 123 ռոճիկաւոր, մնացածներ ալ կ'ապ րին ուրիշներու օգնութեամբ։

Օտար ուսանողները.— 1921 1922 տարեշրջանին այլազգ ուսանողներ չկային համալ րանին մէջ, 1922—1923ին ձանագրուած են 3 հոգի, 1923 1924ին՝ 4, 1925—1926ին՝ 5

Կուսակցականութիւնը 1925—1926 տարեշրջանին սանողներէն 166ը թեկնած էին կուսակցութեան, իսկ միու թեան անդամ էին 679 հոգի

ԴԱՏԻ

ՎՃՌՎՃՈՒ ՄՎՃՈՂՍՓ

— Ես ինչ գիտեմ, որ ինձ ասել են, ես էլ ասում եմ ձեզ։ Ասում են, թե ինքը՝ Ռուբենը, ինքն է սպանել իր կնոջը։

— Ինչպե՞ս կարող է դա լինել, որ ինքն է սպանել, երբ նա այդ ժամանակ Ամերիկայում է եղել։

քին պատկանող կարգ մը կալուածներ: Գարակէօզեանի փոխանորդները հաստատած են թէ այդ գոյքերուն մասին 1924 Օգոստոս 6էն նոր տեղեկութիւն առնուած է, որով պէտք չէ գրաւման ենթարկուին: «Լքեալ» գոյքերու վարչութիւնը խնդիրը քննելով հաստատած է այս պարագան եւ հրամայած է յիշեալ կալուածները վերադարձնել փոխանորդներուն:

Պոլսոյ մէջ ձիւն-ձմեռ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը տեղեկանանք թէ կը շարունակէ ձիւնել քաղաքին վրայ: Մինչեւ անցեալ Հինգշաբթի տեղացած ձիւնին բարձրութիւնը կէս մեթրը անցած է: Քաղաքապետութեան բոլոր բանուորները, թիւով 1500էն աւելի, ինչպէս նաեւ հրշէջները կ'աշխատին գլխաւոր պողոտաներու վրայ՝ ճամբաները բանալու համար: Քաղաքապետարանին հրամանով բոլոր խանութպանները պարտաւոր են իրենք մաքրել իրենց խանութներուն առջեւի մասը:

Ձիւնի ծանրութեան տակ Պոլսոյ, Վոսփորի եւ Սկիւտարի մէջ փլած են բազմաթիւ շէնքեր, որոնց մէջ նաեւ Իճատիյէի բարձունքի թատրոնը, Պ. Զարիֆեանի պարտէզը, Սէլամսըզի մէջ մածունի գործարան մը, Մաքրիգիւղ Պէզազեան վարժարանի ձմեռնային խաղավայրին տանիքը են: Մարդկային զոհեր չկան, սակայն վիրաւորման դէպքեր եւ արկածներ շատ եղած են: Պէօյիւքտէրէի մէջ մեծ աղմուկով փլած է «Սապահ»ի տնօրէն Միհրան Նազգաշեանի տունը:

Ձիւնին պատճառով «Ֆիաթ»ի Մաչքայի կառատունը փլած է, փլատակներուն տակ փճացնելով 20 ինքնաշարժներ: Մարդու կորուստ չկայ: Նիւթական վնասն է 40,000 ոսկի:

Բերա, Փասաժ տ'Էօրօփի ապակիէ տանիքը մեծ շառաչիւնով փլած ու ջարդ ու փշուր եղած է: Այս անցքը, որ կը պատկանի Միքայէլ Ցակոբեանի ժառանգորդներուն, շինուած էր 50 տարի առաջ: Պահապան Մինաս վիրաւորուած է զանազան տեղերէն: Վնասուած են քանի մը խանութներ: Փլած են նոյնպէս Ենի Ճամիի հրապարակին արհեստաւորներու փայտաշէն տաղաւարները:

Ձիւնագնդակը արգիլուած է:

Անատոլուի եւ Թրակիոյ զանազան քաղաքներէն առնուած լուրերու համաձայն, առատ ձիւն տեղացած է ամէն կողմ: Գըրշէհիրի մէջ փոթորիկին պատճառով 6 օր ոչ ոք կրցած է դուրս ելլել: Գայլեր յարձակած են քաղաքին վրայ: Զոհերն են երկու մարդ եւ 30 ոչխար:

Սեբաստիոյ մէջ օդերու մշտական փոփոխման պատճառաւ կոփիը վարակած է ամբողջ քաղաքը, որ մեծ հիւանդանոցի մը պատկերը կը ներկայացնէ: Ժողովուրդին 100էն 80ը պառկած է: Ամէն ընտանիք 4էն 8 հիւանդ ունի: Մահացու դէպքերը հազուադէպ են: Դեղարաններու մէջ մթերքը սպառած է: Առատ ձիւն կը տեղայ լեռնային շրջաններուն մէջ:

Ատանայի վրայ ալ երեք տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով առատ ձիւն իջած է: Փլած է ոստիկան զօրքերու պաշտօնատունը:

Հրդեհ Պոլսոյ Մայր եկեղեցիին մէջ

Զորեքշաբթի գիշեր ժամը 8,30ին առեւնները հրդեհ ծագած է Գումգափուի Մայր եկեղեցիին մէջ, քահանաներու շէնքէն, որ ամբողջովին այրած է: Հասած արագ օգնութեան շնորհիւ կարելի եղած է փրկել խորհրդարանն ու եկեղեցին:

Վնասը հարիւրաւոր ոսկիի կը համնի: Շէնքը լաւ կահաւորուած էր եւ ունէր բաւական ճոխ գրադարան մը. բարեբախտաբար ապահովագրուած էր:

Կեղծ չերվոնէց լողները

Տասը օր առաջ Սակարանին մօտակայ սեղանաւորի մը ներկայացան երկու Ռուսեր, որոնք խորհրդային կեղծ չերվոնէցներ աւրել տուին: Սեղանաւորը անոնց մեկնելէն վերջ միայն կրցաւ ստուգել թղթադրամներուն կեղծութիւնը եւ լուր տուաւ ոստիկանութեան: Շաբաթ օր երկու Ռուսեր ներկայացան ուրիշ սեղանաւորի մը եւ ուզեցին աւրել տալ 15000 ֆրանք արժէքով չերվոնէցներ: Սեղանաւորը թուղթերը քննելով հաստատեց որ բոլորն ալ կեղծ են ու ձերբակալել տուաւ անոնց տէրերը՝ հայր եւ որդի Սիմանովիչ, որոնք յայտնեցին թէ իրենք բոլորովին անմեղ են եւ այդ թղթադրամները առած են վրացի իշխան Երիսթոֆէն: Այս վերջինը նախ ուրացաւ, յետոյ խոստովանեցաւ, ու յայտնեց թէ իր կարծիքով այդ դրամները կեղծ չէին, մանաւանդ վրացի պարկեշտ վաճառական մը՝ Զօրոքշվիլի յաճախ աւրած էր զանոնք: Վաճառականը ոստիկանատուն բերուելով հաստատեց իշխանին խօսքերը եւ պնդեց որ անոնք կեղծ չէին:

Զորսն ալ բանտարկուեցան: Քննութիւնները կը շարունակուին:

Թմբեցուցիչ ծախողները ձերբակալուեցան

Ատենէ մը ի վեր Ընդհանուր Ապահովութեան Տնօրէնութիւնը կասկածներ ունէր կարգ մը մարդոց վրայ, որոնք թմբեցուցիչներ կը ծախէին (քոքաին, էրօին եւն.): Գաղտնի ոստիկանները յաջողեցան գտնել անոնցմէ մէկը՝ Վիքթոր Թէթէնս, նախկին սպայ գերման բանակին: Թէթէնս Սարկէմին պիտի երթար, ուր ժամադրուած էր քոքաինի հայթայթիչ գերման Քարլ Միւլլէրի հետ: Որոշեալ վայրը Թէթէնսի տեղ ներկայացան ֆրանսացի գաղտնի ոստիկաններ Պուքաթէլ եւ Մալօ, որոնք ձերբակալեցին Միւլլէրը: Ասիկա իր վրայ ունէր 500 կրամ քոքաին, ու յայտնեց թէ ինք միջնորդն էր Սթէնկլէր անուն նախկին գերման սպայի մը, որ իր կարգին այդ թոյնը կ'առնէր Տօլինկէնի մէջ Պայեարտ անուն դեղարաններու հայթայթիչէ մը:

Միւլլէր յայտնեց որ քոքաինի քիլոն կը ծախէին 35,000 ֆրանքի. շաբաթը 5 քիլօ պիտի յանձնուէր եւ ընդհանուր քանակը պիտի ըլլար 500 քիլօ:

Զորս Գերմանները ձերբակալուեցան:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԳԻՊՏ. ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷԻ փետր. 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 85,109 (1886ի պարտաթուղթերէն), 482,604 (1903ի) եւ 228,741 (1911ի պարտաթուղթերէն):

ԳԵՐՄԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ նախարար Շթրէզէման այս շաբթուան վերջերը պիտի գայ, Սան Րէմոյէն Ընթիպ «պտոյտ»ի համար:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ
27 փետր. կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ
Մասնակցութեամբ ԼԻՈՆԻ ԳՈՄԷՏԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
27 փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին
վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc
կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է
ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18"
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Գինը՝ Ֆրանսայի համար 5 ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ: Մեծաքանակ գնողներուն՝ զեղչ:
Դիմել Յառաջի խմբագրատունը, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին, Դրօշակի խմբագրութեան:

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ
Յառաջդիմասէր երկսեռ միութեան կողմէ 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ ժամը 5, SALLE PELISSIER, Place Jean-Jaurès. Զեկավարութեամբ ծանօթ հայ եւ ֆրանսացի փրոֆէսէօրներու: Անակնկալներ եւ քօնքուրներ:

ԳԱԼՈՒՍՏ ԵԱՓՈՒՃԵԱՆ
ԵՒ
ՄԱՐԻԱՄ ԳԼԻՃԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած
Փարիզ 20 Փետր.

ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻՆ խմբագրատուն, Պ. Պ. Գերասիմ Բաշաեան, Լեւոն Դարբինեան, Համբարձում Գրիգորեան եւ Անտէր Տէր Օհանեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արմէն-Գարօի, Ռոստոմի, Խաժակի, Գէորգ Չաւուշի եւ Պէլվիլի շրջանի մէջ գտնուող եւ ցարդ ոեւէ խումբի չմասնակցող բոլոր ընկերները, 25 Փետրուար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Faubourg du Temple, Belleville.

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Քեռի խումբի դասախօսական ժողովը՝ այսօր Երեքշաբթի 22 Փետրուար իրիկուան ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պիտի խօսի ընկ. Վ. Զուլլէրեան:

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8,30ին, «Ռոստոմ»ի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՅԱՐԴԳՈՂԻ յառաջիկայ գրական երեկոն, 24 Փետր. Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշարան: Թէեր ու դէմ վիճաբանութիւններ Իրապաշտութեան մասին: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՍԱԼԱԶՈՐ - ԱԽԼԱԹ Հայրենակցական Միութիւնս վերակազմուած ըլլալով, Վարչութիւնս կուգայ խնդրել, որ Ֆրանսա, Ամերիկա եւ այլուր գտնուող մեր հայրենակիցները յարաբերութեան մէջ մտնեն մեզ հետ ու չզլանան իրենց նիւթական ու բարոյական օժանդակութիւնները: Վարչութիւն

Հասցէ.— 167 Alaviste. St-Louis, Marseille (B. D. R.):

Կը խնդրուի ամերիկեան թերթերէն արտատպել:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Վահան» Ենթակոմիտէի անդամուհի եւ անդամները չափազանց ազդուած՝ կուգան իրենց անկեղծ ցաւակցութիւնները յայտնել Այրի Տիկին ընկերուհի Նարկիզ Քիպրիթճեանին իր տարաբախտ ամուսնոյն ընկեր Բժ. ՀԱՅԿ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կ. Խաչի Օգնութեան Մասնաճիւղը իր տարեկան պարահանդէսը կը սարքէ յառաջիկայ փետրուար 26 Շաբաթ գիշեր, ժամը 10.30ին, Salle Hocheի մէջ, 9, Ave. Hoche, Paris (8e).

Պարահանդէսի արդիւնքին մեծ մասը, ուրիշ տարիներու պէս, պիտի յատկացուի Հայաստանի Արփա Գիւղի Հիւանդանոցին, մնացեալ մասը, պիտի ծառայէ՝ Փարիզի աղքատ-հիւանդներուն դեղ ու խնամք տալու ծախքերուն, գործազուրկներու հաց ու մանուկներուն կաթ տալու:

Ջանք չէ խնայուած՝ հաճելի եւ արդիւնաւոր ընծայելու համար սոյն պարահանդէսը, որ պիտի ըլլայ ծպտեալ եւ դիմակաւոր (Paré et Masqué), բայց ո՛չ պարտաւորիչ:

Երջանկաբեր «փէթիշ»ներու պարահանդէսն է այս:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը Փնտռուի Խարբերդցի, Պետրոս Երեմեան՝ 15 տարեկան (որբ), հօր անունը Մանուկ, մօր անունը Մարիամ, որ Իգէր նահանգի գիւղերուն մէջ ըլլալ կը կարծուի. Գրել՝ M. Chahbajianի SAM Ucel-Ardéche.

— Ախլաթի Թիգուտ գիւղացի Մեսրոպ Պիւլպիւլեան որ 1915ին տարագրած էր: 22 թիւին Դամասկոսի որբանոցը ըլլալը իմացուած է. լուր տուողին 100 ֆր. նուէր: Գրել՝ Զարուհի Պիւլպիւլեանի՝ Rue de Trabos No. 6 Comboy par Aubin Aveyron, France.

ՎԵՋ ՏԱՐՈՒԱՅ փորձառութիւն ունեցող, թէ՛ հայերէնի եւ թէ ֆրանսերէնի (արագ) հայ գրաշար մը, գործ կը փնտռէ հայ տպարանի մէջ, կատարեալ հմտութիւն ունենալով, վաճառականական գործերու, թերթի, գիրքերու եւն.: Գրել՝ Agop A. gopian, 5, Rue du Sommerard, Paris (5e).

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Դիմել «Մասիս» Տպարանի Վարչութեան: 208 bis. Rue Lafayette: Մէթրօ՝ Louis Blanc կամ Jaurès.

Կ'ուզուի սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. դիմել՝ 26 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

խմբագրական

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գ. Շ.— Ձեր ուղած հասցէն է 5, Ave. Quihou, St-Mandé (Seine).

ՄԱՐՍԷՅԼ, Մ. Գ.— Ձեր 15 Փետրուար թուակիրը ստացանք Փետրուար 19ի իրիկունը:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Շ. Թ.— Նոյնպէս

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈԼՈՐ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ:
ԱՐԱԳ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
» GUTEMBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITÉ
Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9-12 և 2-7 բացի Կիրակի

ՊԻՅԵԱՆՔՈՒՌԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ
ՃԱՇԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ
ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ
41 Rue de St. Cloud կամ 30 Rue Nationale
3.75 ֆրանքի Համեղ եւ մաքուր ճաշ Զրի առատ Հաց

ՀԱՅ
ԶԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿԵՐ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Arakélian, Contes et Nouvelles, 12 frs.

Aharonian, Vers la Liberté, 12.

Aslan K., L'Arménie et les Arméniens 20.

Baronian, Maitre Balthazar 12.

Barsamian, L'Homme et la Femme 6.

Barsamian, Elle et Moi 7.50.

Basmadjian, Histoire Moderne des Arméniens 12.

Chirvanzadé, La Possédée 12.

Djivani, Les plus belles chansons, 5.

Macler F., Ancienne Eglise d'Arménie 12.

Macler F., Contes et Légendes de l'Arménie 12.

Macler F., La Version Arménienne 12.

Macler F., Contes Arméniens 12.

Mesrob K. L'Arménie au point de vue... 12.

Minasse Mme Iskouhi, Nouvelles et Contes 15.

Minasse Mme Iskouhi, Flore Attique, poème 6.

Minasse Mme Iskouhi, Voix dans la Nuit, poème 7.50.

Morgan J. de, Histoire du Peuple Arménien 40.

Papazian V., Santho 12.

Raffi, Samouel, 2 volumes 25.

Sandaldjian, Père J., Histoire documentaire de l'Arménie des ages du Paganisme, 2 grands volumes 100.

Tcheraz M., Nouvelles Orientales 12.

Tchobanian A., La Femme Arménienne 6.

Tchobanian A., La Roseraie d'Arménie, 2 grands volumes, illustré 150.

Zartarian R., Clarté Nocturne 12 francs.

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու փոստի ծախք չկայ:

Դիմել՝ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ
ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ
ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մանաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մանկավարժանի գիրքերու:
Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ
ԱՆԹՈՒԱՆ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ
Ամառնային եւ Տըմի-Սէզօն (Demie-saison) կերպասներու գնահատելի չուած գիներէն:
29, Rue Berthe. PARIS (18e)
Tél. : NORD 93—06

ԲԵՐԼԻՆ ՀԱՄԸ ԳԻՏՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԽԱՒԵԱՐ "ԵՐԵՒԱՆ"
Թարմ եւ պահածոյ, լաւ ... սակէն, ուղղակի Ռուսիայէն բերուած:
Մննդաբար եւ դիւրամարս ... չելի գիներով, տուն յանձնելու ... ուզուած հասցէին կը ղրկուի:
Դիմել նամակով
SÉFERIAN CHARAM
73 Grand'Rue - Enghien-les-Bains (S. et O.)

DOCTEUR PROY
Ex - Interne des Hopitaux
Médaille d'argent
Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
Աշխատակցութեամբ
Կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթային, վեներական հիւանդութիւնները: ... բակալայնութիւններու (varices) հիմնական դարմանում առանց գործողութեան:
Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2-8, կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:
142 R. DU FB. St. DENIS
Կառ տը լ'Էսթի մօտ,
Հեռաձայն՝ Nord 31—49

ՍԱԿԱՐԱՆ

21 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	[illegible]
Տոլար,	Dollar	[illegible]
Մարք (ոսկի)	100 Mark	[illegible]
Թրքական թղթ.	L. Trq.	[illegible]
Թրք. ոսկի	» or	[illegible]
Մէճիտիէ	Médjidié	[illegible]
Լէվա 100 հատր	Léva	[illegible]
Տրախմի »	Drachme	[illegible]
Լիր »	» Lire	[illegible]
Պելժ. ֆրանք	» Frc. Belge	[illegible]
Զուից. »	Frc. Suisse	[illegible]
Լէյ 100 հատր	Ley	[illegible]
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	[illegible]

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	[illegible]
» II	»	[illegible]
» III	»	[illegible]
Թուրքի երկթղ.	Lots turcs	[illegible]

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹ
Մարսէյլի St-Jéraume (Սէնժէրոմ) արուարձանին մէջ, ունիմ տուն մը, տակը խանութ եւ պարտէզ, որուն առջեւ կը կենայ հանրակառքը: Վարձել փափաքողները դիմեն՝ Կղեմես Խոզեանի, 8, Rue Barbarosse, 4րդ յարկ.

IMPRIMERIE - MASSIS - EDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant : H. TEURNIER

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ	»	»	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրատեղի / 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

23 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 268

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՋԱՐԱՇՈՒՔ ԼՌՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդային վարիչները երկինք-երկիր իրար անցուցին, քանի մը շաբաթ առաջ, նոր պատերազմի մը հեռանկարը պարզելով ժողովներու մէջ։

Եւ հիմա, լռութի՛ւն։

Մենոյ ճառերէն կը հետեւէր թէ՛ արշաւանք մը կը պատրաստուի խորհրդային իշխանութեան դէմ, ղրամատէր-աշխարհականներու եւ մանր ազգութեանց «հակայեղափոխականներուն» կողմէ։ Այս առթիւ յայտնութիւնները ալ կ'ընէին, մանաւանդ վրացիներու մասին, որոնց ապստամբութեան ծրագիրը իբրեւ թէ «զրական իմաստով լուծուեր է»։

Արդ, ի՞նչ անցաւ-դարձաւ, որ բազմութիւնները դող հանել չեռոյ, յանկարծ լռեցին։ Թերեւս չինական տագնապը պատճառ եղած է ուշադրութիւնը ցրուելու։ Բայց, աւելի հաւանական է որ, նոյն այդ ճառերը բոլորովին տարբեր արդիւնք տուած ըլլան, խուճապի մատնելով ժողովուրդը եւ խափանելով խորհրդային իշխանութեան դիւրքը։

Ամէն պարագայի մէջ, պերճախօս է այդ լռութիւնը, ռազմական գոռում-գոչումներու, փողի ու թմբուկի խառնիճաղանճ ժխորէն յետոյ։

Պերճախօս է, մանաւանդ, հայկական մամուլին լռութիւնը։

Ընդհանուր ահազանգին մէջ, մէկ-երկու չուան ալ քաշեցին Թիֆլիսի եւ Երեւանի հայերէն թերթերը, պարզապէս կապկելով տրուած ազդանշանը։ Անոնք ո՛չ բան մը աւելի բսին, ոչ ալ մղուեցան այդ ազդանշանէն իրենց ինկած բաժինը հասկնալու, իրենց վարած երկրին կացութիւնը վերլուծելու։ Որովհետեւ, եթէ իսկապէս վտանգուած է խորհրդային իշխանութեան ապահովութիւնը. եթէ ճիշդ է որ նոր դաւեր կը սարքուին, այն ատեն կոյրերն ալ կը տեսնեն թէ առաջին հարուածը պիտի պայթի մինուճար Հայաստանի գլխուն։

Իսկ արտասահմանի մէջ, մունջ հարս դարձաւ մանաւանդ Երեւանի փարիզեան կոչնակը։ Այդ լրագիրը առիթ չի փախցներ ցնծութեամբ արտատպելու զանազան մնամէջ զեկուցումներ եւ ճամարտակութիւններ, բայց խոհեմութիւն սեպեց չբերել Կովկասի դիկտատորին եւ հոչակաւոր Պուխարինի ազդարարութիւնները՝ գալոց վտանգի մասին։

Խօսքը չենք բներ միւսներուն, «ողջամիտ»ներուն, որոնց սիրտը այնքան փափուկ է որ, գէշ կ'ըլլայ, եթէ աննպաստ բան մը լսեն Ռուսաստանի եւ Անդրկովկասի կացութեան մասին, հոգ չէ թէ խորհրդային վարիչներու բերնով, անոնց լայնածաւալ օրագիրներու սիւնակներէն։ Թո՛ղ ժողովուրդը քնանայ երջանիկ անգիտութեան մէջ, եւ «մեծացուցէք» երգէ, որպէս զի անհանգիստ չըլլան ո՛չ իրենք, ոչ ալ Երեւանի անզուգական իմաստունները...

Եւ ասոնք ա՛յն տարրերն են որ «ազգը մեռա՛ւ, կորա՛ւ» կ'աղաղակէին, եթէ, հանրապետական կառավարութեան օրով, կաթողիկոսը առանց ինքնաշարժի իջած ըլլար Էջմիածինէն Երեւան։

Չեռո՛ւ մեզմէ խուճապ ստեղծելու ո՛ր եւ է մտադրութիւն։ Խուճապի ազդանշանը՝ իրենք, խորհրդային վարիչները տուին։ Եւ հարկաւ բան մը գիտէին որ ժամերով ճառ խօսեցան եւ անոնց բնագիրներն ալ հրատարակութեան տուին։

Արդ, ներելի՞ է հարցնել թէ՝ մատնանշուած վտանգին ճանդէպ, ի՞նչ ծրագիրներ մշակած են Երեւանի մէջ։

Մենք չենք պահանջեր որ հրապարակ գնեն իրենց գաղտնիքները։ Մեզ հետաքրքրողը՝ ժողովուրդին ապահովութիւնն է։ Եւ ճիշդ ատոր համար, մեր սրբազան պարտքը պիտի ըլլայ մուրճը ձեռքէ չձգել, որպէսզի արթուն կենան։

Ո՛չ մեզի, ոչ ալ իրենց համար գաղտնիք է թէ ո՛ւրկէ պիտի գայ վտանգը՝ Հայաստան աշխարհին վրայ, խորհրդութեան պարագային։ Վրացինե՞րը դաւ կը լարեն թէ Լեհերը, Անգլիա՞ն առաջ պիտի յարձակի թէ Ռւկրայնան, — կարեւորը այդ չէ։

Երեւանի վարիչները պիտի կրնա՞ն փրկել հայ ժողովուրդին քաղաքական գոյութիւնը, — ահա՛ խոշոր հարցականը։

Եւ այս հարցումը անոր համար որ, Հայաստանի իշխանաւորներն ալ այսպիսի դէպքերու վրայ կը նային շատ լա՛յն, ռուսական «մասշտապ»ով։ Մինչ ուրիշները ընդհանուր դատի մը հետ կապուելով հանդերձ, իրենց մասին կը մտածեն, անոնք քեռեւօրէն կը մոռնան իրենց անմիջական շրջապատը, —մեր դիւաւոր հայրենիքը՝ չորս կողմէն բաց, դինաթափ եւ ուժասպառ։

Եւ մանաւանդ անոր համար, որ Երեւանցիները տակաւին պատն գաղտնիքը՝ ժողովուրդին բոլոր տարրերը եւ ուժերը մի՛ս կէտին վրայ կեդրոնացնելու։

Գոնէ ա՛յս կէտին վրայ ազգային ճակատ կազմելու։

«Բուրժուա-նացիոնալիստական» միտքե՞ր կ'արծարծենք արդեօք։

*Ընդհակառակն, բուն իսկ աշխատաւորութեան գոյութեան նիզիրն ու դատն է որ իրենց ուշադրութեան կը յանձնենք։ Որովհետեւ, վտանգի պահուն, ամէնէն առաջ անզէն, անպաշտպան գիւղացին ու բանւորն են որ պիտի կոտորուին, եւ ոչ թէ պիտի գայ վտանգը՝ Հայաստան աշխարհին վրայ, խորհրդային

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԱՒԱՆԱՆՔ

(Շար. երէկուան թիւէն եւ վերջ)

Կայ եւ քրտական ազգային շարժումը, իբր ազդակ, որուս սեւեռած են շատ աչքեր։

Ի՛նչ խօսք որ քրտական շարժումը, որ ապստամբութիւններով կ՛արտայայտուի, աւելի մեծ ազդակ է մեր զծած քաղաքականութեան քան իտալական պատերազմ մը։ Եւ զարմանալու չէ, եթէ թուրքիա աւելի դիւրին հաշտուի Իզմիրի ու Միջերկրականի ծովի զրաւման հետ, քան Տիգրանակերտին ու Քիւրտիստանի լեռներու կորուստին հետ։ Եւ այդ ո՛չ թէ անոր համար միայն որ Իտալիա ուժեղ է ու իր կամքը կը բռնադատէ, իսկ Քիւրտը տկար. այլ անոր համար որ մանաւանդ Միջերկրականի ջուրերուն վրայ ու ջուրերէն անդին թուրք ժողովուրդ չկայ. իսկ Քիւրտիստանէն անդին՝ պարսկական Ատրպատականը եւ ա-նոր շարունակութիւնը՝ մեծ թուրանն ու թուրանականները կան։ Այս է միակ պատճառը, որ երէկ օսմանցի թուրքը Քիւրտով կատրեց ու մաքրեց Հայը եւ այսօր «Թիւրքճի» թուրքը կը մաքրէ Քիւրտը։

Քիւրտն ալ, սակայն, ապստամբեցաւ առանց Հայու եւ եթէ ան աւելի պէտք ունի Հայուն իր պայքարին մէջ քան Իտալացին պատերազմի մը պարագային, այդ դեռ չի նշանակեր որ ան առանց Հայուն զէնքը վար կը դնէ։

Ճիշտ է, որ Քիւրտը մեր շահուն իսկ պահանջումով իրաւունք ունի ակնկալելու մեր աջակցութիւնը և Հայը չպիտի մերժէ տալ պէտք եղածը, ինչ որ կրնայ։ Որովհետեւ հայ-քրտական միացում մը, իբր արիական ժողովուրդներ, կը լայնցնէ դիմադրական ճակատը եւ կ՛ընդարձակէ արեւելքի ու արեւմուտքի թուրքերը բաժնող միջոցը, ապա ուրեմն կը դժուարացնէ անոնց միացումը։

Քրտութեան հետ ըլլալ անկեղծ ու անյիշաչար՝ կը հարկադրէ մեզ համաթրքական վտանգը։ Եւ եթէ ո եւ է ազատագրական կռիւի մէջ մեր մասնակցութիւնը իմաստ պիտի ունենար, այդ քրտական ազատագրական պայքարն է։ Ռուսական ու պարսկական ազատագրական պայքարներու մէջ մեր բերած բաժինը վերջնահատեցին փաստերը։

Բայց բաւական երկար ճամբայ կայ կտրելիք մինչեւ ցեղագրական, աշխարհագրական ու քաղաքակրթական այն անհրաժեշտ նուաճումները, որոնք հիմնական պայմաններ են Քիւրտին հետ մէկտեղ Հայը փրկելու. զոյգ ժողովուրդներու արիւնը իբր իւղ գործածող Աստծոյ փարոսին լոյսը նաեւմացնելու։ Որովհետեւ քիւրտ ժողովուրդը դեռ չի հասկնար անգամ թէ ինչ ըսել է արիական ժողովուրդ եւ թէ ինք ուրկէ եկած է։ Չի կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ կը կոտորեն զինքը, լեզո՞ւն տարբեր ըլլալուն, քիչ մը ազատ շունչ քաշե՞լ պահանջելուն, թէ՞ մեծ թուրանիա մը ստեղծելու նպատակին համար... Քիւրտ ժողովուրդը այսօր դեռ ամբողջով բարկացած է թուրքին դէմ որքան որ իր տան անդամներէն մէկը աքսորեր են, մէկը կախեր կամ խրճիթը թալլեր են։ Եւ դեռ ապահովաբար հարց կուտայ ինքնիրեն. — ինքն ալ իսլամ, թուրքն ալ իսլամ, ինչո՞ւ իսլամին իսլամը կը սպաննէ։ Զարմանալի ոչինչ կայ այս հարցումին մէջ. հայ ո՛չ թէ ազէտ ժողովուրդը, այլ այսպէս կոչուած, կրթուածներու մեծ մասը դեռ մինչեւ այսօր չի՞ հարցներ. — Ես ալ քրիստոնեայ, Եւրոպան ալ քրիստոնեայ, ինչո՞ւ չի դար դիս պաշտպանել։

Աւելին կ՛ըսեմ։ Կոտորուող իսլամ Քիւրտը այսօր դեռ աւելի մօտ կը զգայ կոտորող իսլամ թուրքին, քան իրենց դատին օգնող քրիստոնեայ Հայուն։ Ո՛չ կը զարմանամ, ո՛չ կը մեղադրեմ դարն։

Որովհետեւ դարերու քանդակածը օրերով ու տարիներով չէ կարելի քանդել։ Իսկ դարերը ազէտ ժողովուրդներուն սորվեցուցեր են ազգը ճանչնալ իր կրօնով։ Քիւրտ կոտորուող իսլամը մահմետականութիւնը իր ազգն է համարեր եւ խալիֆան իր ազգապետը և թուրքին հետ մէկ մարմին մէկ ազգ։ Ան չի գիտեր անգամ թէ հիմա խալիֆա չկայ. եթէ գիտէ անգամ ուղեղով, որ խալիֆայի անձը չկայ, հոգիով չի կրնար ըմբռնել թէ ինչպէ՞ս խալիֆայութիւն չըլլար։ Ու քիւրտ ժողովուրդին համար դեռ անմարսելի նիւթ է թէ ինք ուրիշ ազգ է, թուրքը՝ ուրիշ, երբ երկուքն ալ իսլամ են։

Եւ նորէն, զարմանալի ոչինչ կայ ասոր մէջ, երբ կրթուած Հայն անգամ մինչեւ այսօր իր կրօնով ու աղանդով կը ճանչնայ իր ազգութիւնը, ազգով բողոքական է, կա՛մ կաթոլիկ կամ լուսաւորչական։

Որ պիտի փարատի այս աղիտաւոր տգիտութիւնը, — տարակոյս չկայ. որ այդ գործին մէջ Հայը պէտք է, ի նպաստ իր քաղաքականութեան, մեծ բաժին վերցնէ զուգընթացաբար ազատագրական պայքարին մէջ բերելիք աջակցութիւնով, ո՛չ մէկ վէճ։

Բայց այդ փրկարար օրը աւելի հեռու է քան մահացու վտանգը։

Ահա թէ ինչո՛ւ արիական ժողովուրդներու միացեալ ճակատը համաթրքական վտանգին դէմ որքան ալ հիմնական քաղաքական քայլ ըլլայ, արիական ժողովուրդներու միացեալ աշխարհ մը որքան ալ մահացու վտանգը հեռացնելու իրական միջոց մը ըլլայ, ժամանակը այն դաւաճանն է, որ մինչեւ այդ դեղեցիկ օրը մահը կը կանգնեցնէ մեր սեմին։

Այս ազդակին մէջ ալ, ուրեմն, մեր կամքը եթէ նոյնիսկ արժէք մը համարենք, չպիտի յաւակնինք անոր տալ բախտորոշ դեր։ Եւ այս իրական զննահատութիւնը պիտի մղէ մեզ նոր ազդակներ որոնել։ Որովհետեւ ամէ բանէ վեր, պիտի գիտնանք մէկ բան.— ի՛նչ ալ ըլլայ մեր ուժն ու ազդեցութիւնը, մեզմէ դուրս կան աւելի զօրաւոր ուժեր, որոնք քրտութեան շահերը կրնան այնպէսզասաւորել, որ եթէ ամբողջ Հայութիւնը չանայթուրքին դէմ հանել քրտութիւնը, հէնց քրտութեան գերագոյն շահին համար, դարձեալ չի կրնար։

Կայ Աստծոյ թուրքին ինքնաքայքայումը, իբր ազդակ։

Ճիշտ է, կա՛յ։

Ճիշտ է որ թուրք ժողովուրդին անաճողութիւնը, աղքատութիւնը եւ անոր հետեւանքով անճիտումը, տգիտութիւնն ու տգիտութիւնները եւ այս բոլորին վրայ նոր օրերու բերած անխուսափելի անբարոյութիւնները կը հիւծեն թուրքը։

Եթէ պահ մը նոյնիսկ ընդունինք, որ ազգ դարձող թուրքը նոր կեանք ու ուժ ստանալու բացարձակ անընդունակ է. որ բոլոր միջոցները անգօր են փրկելու ինքնակեր թուրքը (թէեւ ճիշտ չեն այդ միտքերը եւ խաբուսիկ են այդ միտքերէն բխող յոյսերը), քանի՞ տարիներ անհրաժեշտ են որ ինքնակերութիւնը խաւարեցնէ թուրք աշխարհակալութեան փարոսը եւ մենք ազատինք երկանաքարի աղօն դառնալու վտանգէն, որ արդէն մեր դուռն է կանգներ։

Եւ ամենակարեւորը, ի՞նչ է մեր կամքն ու ձերը այդ ազդակին մէջ, եթէ թուրքիա պիտի ուտէ ինքզինքը մինչեւ որ մաշի ու հատնի, այդ պիտի կատարուի մեր կամքէն անկախ։

Բայց քանի տարի ու քանի սերունդ որ տեւէ այդ մաշումը. Հայն ու Հայաստանը արեւելքի ու արեւմուտքի իրար միացող թրքութեան մէջ մահուան քրտինքով պիտի քրտնի։ Եւ քանի թուրքիա ուժ ունի թեւերը տարածելու Անատոլուէն դուրս, իբրեւ փրկութեան փարոսը արեւելքի թուրքերուն, այնքան առեն դահիճի լախտը մեր ղլխուն է։

Այս երեք ազդակներն ալ, որ նախատեսելի են եւ կրնան ծառայել, աւելի կամ պակաս չափով, մեր հիմնական թշնամին տկարացնելու, հայ ժողովուրդի կամքէն անկախ են եւ մեր կամքն ու բաղձանքները ոչինչով կրնան փոխել այն ինչ որ պիտի ըլլայ։

Այս փրկարար գիտակցութիւնը կարեւոր է ամէն մէկ Հայու, անոր համար, որ 1.— Ուրիշներու վրայ մեր յոյսերը դնելու տնտեսական քաղաքականութեան վերջ կը տրուի եւ այդ աղիտաւոր քաղաքականութեան իբր հետեւանք յուսախաբութիւններու լկումն ու բարոյալքումը կը խնայուի մեզի։ Բ.— Ապրիլ ուղող եւ ապրելու իրաւունք ունեցող Հայութիւնը, օգտուելով մէկտեղ ժամանակի ու դէպքերու թելադրած զէնքերէն, կը մղուի փնտռել, գլուխը ճաթեցնել անխարդախ զէնքեր գտնելու։

Կա՞յ անխարդախ զէնք Հայու համար։

Այո՛, կա՛յ։ Եւ անխարդախը միայն այն է, որ կ՛իյնայ մեր ուժին ու կամքին մէջ։

«Ազգերու կեանքին մէջ անկարելի բան չկայ...» կ՛ըսէ Ալի Հայտար։ Որքան ճիշտ է այս խօսքը «Թիւրքճի»ներուն համար, նոյնքան ճիշտ կրնայ ըլլալ Հայիստաններուն համար, միայն թէ արմատախիլ ըլլար անգամ մը հին, անանկ քաղաքականութիւնը, որ միլիոնով զոհերու արիւնէն ալ չզգաստացաւ, որ Հայաստան իր համապատասխան ազգային ուխտը հակադրէր «Թիւրքճի»ներու ազգային ուխտին.— «Ո՛չ մէկ Հայ ու Հայաստան թուրանական միութեան արգելք»։

Բաւական է դաւանիլ քաղաքական նոր դաւանանքը, դնել Հայն ու Հայաստանը վերացնելու թուրք ուխտին դէմ՝ թուրքն ու անկախ թուրքիան անվնաս դարձնելու հայկական ուխտը և անկեղծ ու անձնուէր ըլլալ դէպի ուխտը, եւ ոչ թէ դիւանագէտ։ Հայ արիւնի ծովը եւ ապրելու արդար իրաւունքը կը հայթայթեն զէնքերը։

«Ազգերու կեանքին մէջ անկարելի բան չկայ...»։

ՇԱՀԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Թարգմ.՝ Խորհրդ. Թերթերէն)

Երեւանի ծնունդներն ու մահերը. — *Յունուար ամսուան ընթացքին Երեւանի մէջ ծնած են 249 հոգի, 122ը մանչ, 127ը աղջիկ։ Մեռած են 99 հոգի, 55ը այր, 44ը կին։ Ամուսնութիւն՝ 21, ամուսնալուծում՝ 33։*

Փետրուարի ծնունդ.— *Աբովեան փողոցէն վեր քարահանքին մէջ դանուած է նորածին երախայ մը։*

Պէթհովէնի տօնը Հայաստանի մէջ.— *Մարտ 26ին Հայաստանի մէջ պիտի տօնուի Պէթհովէնի 100 ամեակը։ Կազմուած է առանձին յանձնախումբ մը, որ պիտի զբաղի հանդէսին կազմակերպութեամբ։ Տնղի պիտի ունենան դասախօսութիւններ մեծ երաժշտագէտին կեանքին ու արուեստին շուրջ, եւ համերգ մը, որ պիտի կրկնուի երեք անգամ, առաջին անգամը՝ հասարակութեան, երկրորդը՝ ուսանողութեան եւ երրորդը Միութեանց անդամներուն համար։ Նախ քան տօնակատարութիւնը, ծանօթացնելու եւ պատրաստելու համար ժողովուրդին միտքը, պիտի հրատարակուի գրքոյկ մը, հեղինակութեամբ Ղորդանեանի։ Նոյն օրուան մէջ, պիտի կատարուին աշակերտական եւ բեկորներ։*

ՏՕՔԹ. Հ. ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

1877 - 1927

Մարսէյլ 15 փետր.

Փետրուար 13ին հոգին աւանդեց ընկեր Հայկ Քիպրիթճեան, ատամնաբոյժ։ Հինգ երկար ամիսներ մահացու անկողնին գամուած մնաց, ու մոմի պէս հալեցաւ, հատաւ։

Փետրի 15ին սգակիրներու բազմութիւն մը կը հետեւէր մեռելատանէն հիւանդանոցէն գերեզմանատուն։ Ծաղկեպսակներ դրկած էին Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, Ս. Դ. Հնչակեանները եւ Հ. Մ. Ը. Մ.Ը։

Ամէն կուսակցութեան եւ դաւանանքի պատկանող բազմութիւնը կը վկայէր թէ Համազգ ու Համակրելի մարդ մըն էր մեզմէ անդարձ բաժնուողը։

* * *

Տօքթ. Հայկ Քիպրիթճեանը ճանչցայ 1923ի Սեպտեմբերին Մարսէյլի մէջ։ Երկուքիս միեւնոյն գաղափարին – Դաշնակցութեան – պատկանիլը մտերմացուց մեզ։ Երբ ճանչցայ զինքը անդամ էր Մարսիլիոյ Նորակազմ Ազգ. Միութեան։ Նորեկ մը պոլսէն, մտած էր Ազգ. Միութեան մէջ աշխատելու որ կերպարանքի մը մէջ մտնէ գաղթականներով լեցուն Մարսիլիոյ ազգային կեանքը։ Լրջութիւնը իր նկարագրին անբաժան գիծն էր. հակառակ իր տարիքին որ 45ի եւ 50ի միջեւ կը տատանէր, ուժեղ եւ առողջ կազմ ունէր, ու ազգային-կուսակցական ժողովներու մէջ չէր խօսեր, չէր վեճեր, երբեմն կը բռնկէր։

Դաշնակցութեան հին, ֆետայական դպրոցէն՝ մեղի նորերուս չէր հաւներ, զինք կուսակցութեան կապողը ուժերը, ուժանակը եղած էին, գոռ պայքարը, ֆետայիներուն ժարանչումները։ Պարսկաստանի երկրամերձ մէկ անկիւնին մէջ գործած այս մարդը, երկիր անցնող, արծիւի պէս խօյացող հեռուներու վառօդին բուրմունքովը գինովցած էր, ու մեր մտերիմ զրոյցներուն մէջ միշտ կը գտնէի այդ գինովանքին արձագանգները։ Այո, մեզ նորերուս չէր հաւներ, որովհետեւ ի վիճակի չէինք համահայկական ոգեւորութեան նորագաղթիւրներ ստեղծելու որովհետեւ, էնկիւրին մեզ բունաւոր դարձնելէ յետոյ անխռով կը գործէր ու հայ յեղափոխութիւնը «չար պատուհաս մը» պատրաստելու «նշանները չէր ցուցներ։

կը ջանայի խանդավառել զինքը։ Լուցկիի թեթեւ հարուածով մը բռնկցնելէ յետոյ, խանդավառուելու կարգը ինծի կ՛ուգար։ կը տեսնէի ու կը հրճուէի, որովհետեւ կը համոզուէի որ դաշնակցական ամէն տարիքի, հասակի մէջ, իւրաքանչիւր դաշնակցական սրտի խորքը կորիւն մը կը պահէր։

Ըսի որ ժողովներու մէջ չէր խօսեր, չէր վիճեր, իր շիտակ ու ժպտուր նկարագրով հանդերձ քուլիսի մարդն էր, վարագոյրի ետեւի մարդը։ Ծայրայեղ հետաքրքիր հոգի ունէր, ամէն բան պէտք էր հասկնար, գիտնար։ Մինչեւ վերջը որ մնաց ու հալեցաւ անկողնի մէջ կը հետաքրքրուէր կուսակցական կեանքով, կը հարցնէր ամէնէն չնչին մանրամասնութիւններու մասին. թէ, օրինակ դաշնակցութեան օրը ինչպէս պիտի տօնուի, ինչպէս տօնուեցաւ։ Եւ ուրիշներու ժողովներու մէջ երկար վէճերով չըրածը ան կ՛ընէր ժողովէ դուրս շատ հեշտութեամբ, համոզելով, խօսելով։ Մարսէյլի մէջ եղած է կոմիտէի անդամ, մասնակցած է բոլոր յանձնախումբերու, ու երբ «Ցարագիր»ը կը հրատարակէի, իր մէջ գտած եմ համոզուած աջակից մը, նեցուկ մը։

* * *

Տօքթ. Հայկ Քիպրիթճեան 1897ին կ՛ամուսնանայ ու կը մտնէ դաշնակցութեան մէջ։ Իր հանրային-կուսակց. գործունէութիւնը կը սկսի պարսկական Ընտրատականի մէջ։ Հայ յեղափոխութիւնը զարնուած ճակատէն, խոցուած թիկունքէն (Ռուսաստան), իր գործունէութեան ծանրութեան կեդրոնը կը փոխադրէ Սալմաստի շրջանը։ Հայ յեղափոխութեան ամէնէն բախտորոշ շրջանին Տօքթ. Հայկ Քիպրիթճեան կը հաստատուի հոն, իբրեւ բժիշկ։ Իր արհեստին շնորհիւ անկախ, այդ յետադէմ շրջանին մէջ տօքթօրի հանգամանքով կը տիրանայ բացառիկ ազդեցութեան։ Եւ դիրքն ու ազդեցութիւնը ամբողջապէս ի սպաս կը դնէ յեղափոխական գործին։ Պարսկաստանի մէջ պարսից Շահէն աւելի ազդեցիկ եւ ինքնակալ էր Մակուի Սարտարը. որ իր անսահման իշխանութեամբ ու ուժով կը խանգարէր յեղափոխութեան երթը Տաճկաստան, արգելք էր զէնքերու փոխադրութեան։ Տօքթ. Հայկ Քիպրիթճեան իբրեւ բժիշկ եւ ծանրաբարոյ մարդ ազատօրէն մտնել ելլելով Մակու, դիւրացուցած էր այդ շրջանին յեղափոխութեան թափանցումը, տալով կարեւոր արդիւնքներ որոնք, ճնշուած են անծանօթ շատերուն։

1901ին եղած է թաւրիզ, յետոյ Սալմաստ, խոյ. իբրեւ ատամնաբոյժ, շարունակ շրջիկ։ Ամէն տեղ մտնել ելլելով աշխատած է իբրեւ անպաշտօն գործիչ։

1909ին երբ Դաշնակցութիւնը Եփրեմով զեկավարն էր պարսկական սահմանադրական կռիւներուն, Տօքթ. Հ. Քիպրիթճեան պայազիտի եւ Մակուի շրջանէն կռուող խումբեր հանած է եւ դրկած է Խոյ, հակառակ Մակուի ժամանակի Սարտարի շլացուցիչ խոստումներուն։

Օսմանեան սահմանադրութենէն յետոյ, 1910ին վերադարձած է Պոլիս։ 1915ին կը ձերբակալուի Մարզպետի խնդրով եւ սպանդէն կ՛ազատի իբրեւ պարսկահպատակ։

12 տարուան Պարսկաստանի իր գործունէութիւնը կ՛ըլլայ մաքուր եւ անշահախնդիր։ Բոլոր պարսկաստան ապրող տօքթօրները հարստացած վերադարձան, իսկ Քիպրիթճեան հազիւ ինքզինք պոլիս ձգեց, եւ այսօր ալ առանց սանթիմ ձգելու կը բաժնուի մեզմէ։

Ընդհար ըլլալու համար, պէտք է խոստովանիլ որ զինք դէպի յեղափոխական կեանքը մղողն ու ներշնչողը եղած է իր կինը, նաեւ այակից մը։

Ընկեր Հայկ Քիպրիթճեան մէկն էր Դաշնակցութեան բազմաթիւ ու անանուն ուխտաւորներէն, որոնք իրենց երազած Հայրենիքի ազատութեան կախարդական արշալոյսը չտղմնած կ՛իյնան ուժգնօրէն, սիրտերը հաւատքով լի, յոգնած ու դէմքերը, օտար աստղերու տակ։

Ցարգա՞նք իր թարմ հոգայկոյտին։

Մ. Մ.

Ա. Խաչիկեան՝ Էսփէրանթօյով.— *Լայփցիկի մէջ Գ. Մհակ Էսփէրանթօ լեզուին թարգմանած է Ա. Խաչիկեանի «Աբու-Լալա-Մահարին»։ Մայիսին, Պերլինի մէջ, նոյն լեզուին պիտի թարգմանուի նաեւ Շիրվանզադէի «Մելանիան»։*

ՖՐԱՆՍ. ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԹՂԹ.

ՈՒՇԱԴՐԱՒ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՐԵՍՓ. Պ. ՇԱՐԼ ԼԱՄՊԵՐԻ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ երեկոյ փասիի հրապարակային հաւաքոյթ մը սարքուած էր, ուր Ռօնի երեսխան պ. Շարլ Լամպէր (M. Charles Lambert) խիստ շահեկան բանախօսութիւն մ՚ը ըրաւ օտարներուն ֆրանսական հպատակ գարձնելու (naturalisation) հարցին շուրջ։

Ներկայ էին կարեւոր թիւով ֆրանսացիներ ու օտարներ։ Մեզի վրայ կը համբուէին հայերը։

Ինչպէս յայտնի է, յարենիսխանը աւելի քան երեսփոխանը աւելի քան երեսփոխանական հպատակութեան ստացման հին օրէնքին գէմ, որ շատ դժուարութիւններ կը յարուցանէ ներկայացուած օրինագծին շնորհիւ, որ մէկ երկու տարիէն գործադրութեան պիտի դնուի, — օտարները մեծ դիւրութիւններ պիտի վայելեն այսուհետեւ, ֆրանսացի դառնալու համար։

Նախորդ օրէնքով տասը տարին տեղ մը իմանալ էր երեք տարի շարունակաբար ֆրանսայի վրայ բնակող օտար մը պիտի նայ ֆրանսացի գառնալ եւ դիւանական ծախք պիտի վճարէ 200 ֆրանք, փոխան նախապէս պահանջուած 1200 ֆրանքի։ Պաշտօնական գործողութիւնները կրճատուած են ու պիտի տան առաւելն երեք ամիս, մինչ դեռ նախապէս հազիւ մէկ-երկու տարիէն կ՚աւարտէին։ Պիտի պատասխանուի պէտք է ըլլայ մէկ տարի մէջ ամենաթեթեւ դէպքերու համար, երբ քաղաքականութեան ու հանգամանքներու պատճառով կ՚ընենք ուրիշ մանրամասնութիւններ այս ուշագրաւ բանախօսութենէն։

Ակռէ առաջ հրատարակուելով պ. Լամպէռի ընդարձակ ճառը երեսփ. խորհրդին մէջ, կ՚ընենք ուրիշ մանրամասնութիւններ այս ուշագրաւ բանախօսութենէն։

Յարգելի ընկերներ ու բարեկամներ,

Ձեզ կը հրաւիրենք մասնակցելու մեր ընտանեկան տօնախմբութեան, որ տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Մարտ 27ին, ժամը 5ին, Ազգ. Միութեան սրահին մէջ։

Ընդհանուր ժողովի մը մէջ որոշուած է, որ Միութեան հիմնադրութեան տարեդարձը տօնախմբութեամբ նշանակուի։ Ուստի կը խնդրենք ձեզմէ, որ ներկայ գտնուիք այդ տօնախմբութեան, որպէսզի ընդհանուր ուրախութեան մէջ մենք ալ մասնակից ըլլանք։

Ընդհանուր Ժողովի որոշմամբ

Ա. Վարդանեան, Ա. Ասատուր, Ա. Ասատուրեան, Ա. Գալուստեան, Ա. Գրիգորեան, Ա. Գրիգորեան, Ա. Գրիգոր

ԴԱՏԻ

ՎԱՃԱՌՔՈՒՄ ՊԱՅՔԱՐՈՒԹՅԱՆ

վիրավոր էր ձեռքի տակ եղած ամեն ինչով, ինչպես նաև իր սեփական շապիկով։ Ես ինքս էլ կրակոցներ լսեցի, երբ ես ու Ռուբենը մեր ձիերը հեծանք։ Ես ինձ հետ վերցրի նաև Ռուբենի ձին, որպեսզի նա կարողանա ավելի արագ հասնել գյուղ։ Ես ինքս էլ ստիպված էի ձիուս վրա նստել, որովհետև ոտքով չէի կարող հասնել գյուղ։ Ես ձիուս վրա նստեցի Ռուբենին, որ վիրավորված էր ոտքից

պատուիրակներ պիտի նշանակուին: Վերջնական հրահանգները դեռ չեն բանաձեւուած: Մոսկուայի ֆրանս. դեսպանատան խորհրդական Պ. Լապօն Փարիզ պիտի գայ, իբրեւ ընդհ. քարտուղար մասնակցելու ֆրանքեւռուս բանակցութեանց:

Վրացի եւ Անգլիացի՝ պոլշեւիկներու դէմ

«Փրավտա» կը հրատարակէ Սապլինի եւ Ժիրսի գաղտնի թղթակցութիւնները: 1926 Սեպտեմբեր 23 թուակիր գրութեան մը մէջ Սապլին կը հաղորդէ որ անցած տարուան Յուլիսին Լոնտոն հասաւ գերման զօրավար Հօֆման (որ Ռուսիոյ հետ Պրէսթ-Լիթովսքի դաշնագիրը կնքեց), ընկերակցութեամբ երկու վրացի պետական դէմքերու: Երեքը միասին շփման մէջ մտան Լօքըր-Լէմփսըն խմբակին հետ եւ կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցան բազմաթիւ կարեւոր դրամատէրերու հետ: Իրենց նպատակն էր կազմել խմբակ մը, որ դրամ տրամադրէ սովետական կառավարութեան դէմ նոր արշաւանք մը փորձելու համար, ինչպէս ըրաւ Վրանկէլ: Կազմուած ծրագրին համաձայն, այս արշաւանքին համար ծախք կը նախատեսուէր 200 միլիոն ոսկելին:

Թուրքեւռուս կնճիռը դեռ չէ հարթուած

Թանի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Թուրքեւռուս տնտեսական վէճը դեռ շատ հեռու է կարգադրուելէ: Էնկիւրիի կառավարութեան կիսապաշտօն օրկան «Միլլիյէթ» կը հրատարակէ յօդուած մը, ըսելով որ երկու տեսակէտները փոխանակ մօտենալու, հիմա զգալիօրէն կը հեռանան եւ թէ առեւտրական դաշնագրին ստորագրութիւնը դեռ յուսալի չէ: Թերթը կ'աւելցնէ թէ Թուրք հանրապետութիւնը իրաւունք ունի սպասելու որ սովետները տնտեսական հողի վրայ եւս փոխադրեն այն բարեկամութիւնը, որ կը յատկանշէ Թուրքեւռուս քաղաքական յարաբերութիւնները: Էնկիւրիի կառավարութիւնը ամէնէն մեծ բարեացակամութիւնը ցոյց տուաւ՝ ներկայիս ի զօրու եղած առժամեայ համաձայնագրին գործադրութեան համար. սակայն այս բարեացակամութիւնը չի կրնար յաւիտեան տեւել:

Միւս Թուրք թերթերն ալ վեր կը հանեն թէ իրերու ներկայ վիճակը շատ երկար տեւեց:

Քիւրտ ցեղապետ մը սպաննուած Հալէպի մէջ

Հալէպէն կը գրեն Աստանայի Թուրք Թերթերուն.—

Երկու ամիս առաջ, Րէսիւլայնի կողմերը դարանի մէջ ձգուելով սպաննուեցաւ քիւրտ աշիրէթապետի մը՝ Իպրահիմ փաշայի տղան: Աշիրէթին մարդիկը, զայրացած այս ոճիրէն, փորձեցին յարձակիլ Չէչէններուն վրայ, որոնցմէ ամէնէն աւելի կը կասկածէին. սակայն ֆրանս. ուժերը արգիլեցին:

Այդ օրէն ի վեր, աշիրէթին մէջ վառ է վրէժխնդրութեան կրակը: Կարգ մը անձեր ալ աւելի կը բոցավառեն կրակը, սուտ զրոյցներ տարածելով: Այսպէս, տարածայներ են թէ, սպանութեան արմատը կը գտնուի ո'չ թէ Սուրիոյ, այլ Թուրքիոյ մէջ: Որպէս թէ Թուրք հարիւրապետ մըն է եղեր քիւրտ աշիրէթապետը սպաննողը: Հարիւրապետը, զինուոր մը սպաննած ըլլալով, կը ստիպուի Թուրքիայէն Սուրիա փախչիլ: Սահմանի Թուրք հրամանատարը հարիւրապետին կը հաղորդէ թէ պիտի ներուի իրեն, եթէ յաջողի սպաննել աշիրէթի պետին տղան: Անկէ զատ հազարապետութեան աստիճան պիտի ստանայ: Ասոր վրայ է եղեր որ հարիւրապետը գործի կը սկսի եւ կը սպաննէ Իպրահիմ փաշայի տղան:

Նոր հրդեհ Մայր եկեղեցին մէջ

Երէկ գրեցինք Պոլսոյ Մայր եկեղեցիին մէջ պատահած հրդեհին մասին: Քահանաներու սենեակը այրելէն եւ կրակը մարելէն ժամեր վերջ, առտուան ժամը 3ին նոր հրդեհ մը կը ծագի, այս անգամ բանկալէն, ու կ'այրի Թաղական խորհուրդի սենակին առաստաղը:

Ընդհանուր վնասը 2000 ոսկի կ'ենթադրուի: Քահանաներու սենեակին գրադարանը 150—200 օրինակ հին գրքեր կը պարունակէր: «Ազգարար» կ'ըսէ թէ շէնքերը ապահովագրուած չէին:

Ֆրանս. նաւաբաժին մը արեւելքի մէջ

Ծովային Նախարար Պ. Ժօրժ Լէկ ծրագրած է ֆրանս. նաւաբաժին մը ղրկել արեւելքի ջուրերը՝ Մարտ եւ Ապրիլ ամիսներուն: Նաւաբաժինը պիտի բաղկանայ բոլորովին նոր նաւերէ. ասոնք են՝ Տիւկէ-Թրուէն յածանաւը, «Թիկր» եւ «Շաքալ» Թորփիլահալածները, «Թանփէթ» եւ «Սիմուն» Թորփիլանաւերը եւ «Րըքէն» ու «Սուֆլէօր» ընդծովեանները:

Այս նաւաբաժինը Մարտ 7ին ծովակալ Պուիի նախագահութեամբ Պիզէրթէն պիտի մեկնի դէպի Փիրէ, Ֆալէրօն, Սելանիկ եւ Պոլիս: Յետոյ Սեւ ծով անցնելով պիտի խարսխէ Կոստանցայի եւ Վառնայի առջեւ: Վերադարձին Անատոլուի եզերքը քերելով պիտի հանդիպի Իզմիր, Իսքէնտէրուն, Պէյրութ եւ Աղեքսանդրիա: Մայիսի սկիզբը Պիզէրթ վերադարձած պիտի ըլլայ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ամրաշէն վաշտեր նաւահանգիստ մը պիտի շինեն Տուրացցօի եւ մէջ երկաթուղի մը Տուրացցոյէն Թիրանա:

ԱԶԳԵՐՈՒ Դաշնակցութեան խորհուրդի Մարտի նստաշրջանին պիտի նախագահէ Պ. Շթրէզէման:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ 810 ծովային զինուորներ ցամաք ելան Նիքարակուա:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ միջազգային պատուիրակութիւն մը հասած է յեղափոխական Չինաստանի մայրաքաղաքը՝ Քանթօն: Ֆրանս. պատուիրակն է Տօրիօ:

ՍՊԱՆԻՈՅ արտաքին նախարար Եանկուաս, որ Թանճէրի խնդրին առթիւ խիստ պահանջներ ներկայացուցած էր, ստիպուեցաւ հրաժարիլ: Վարչապետ Փրիմօ տը Րիվէրա ստանձնեց արտաքին նախարարութիւնը:

ԻՏԱԼԻԱ մերժողական պատասխան տուաւ նախագահ Քուլիճի զինաթափութեան հրաւէրին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ պարտքի մասին Պէրանժէ-Մէլլըն համաձայնագիրը դեռ չէ վաւերացուած: Վարչապետ Փուանքարէ առժամեայ կարգադրութեամբ մը կ'ուզէ 1927ին համար վճարել նախատեսուած 30 միլիոն տոլարը: Ընկերվարական երեսփոխան Վէնսան Օրիօլ այս առթիւ բողոքի նամակ մը ուղղեց վարչապետին:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ վիճաբանական ժողովը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Պարսկաստանի կարգ մը բաժանորդներ իրենց պարտքը վճարած չըլլալով, ճարկադրուեցանք թերթերու առաքումը դադրեցնել փետրուար 15էն սկսեալ:

Դադրեցուցած ենք նաեւ ճասավաճառը:

Անոնք որ կ'ուզեն ստանալ ՅԱՌԱՋը, պէտք է ուղղակի մեզի ղրկեն փոխարժէքը: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

27 փետր. կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ

Մասնակցութեամբ ԼԻՈՆԻ ԳՈՄԷՏԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ - ՇԱՄՕՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

27 փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ "ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18„

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Գինը՝ ֆրանսայի համար 5 ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ: Մեծաքանակ գնողներուն՝ զեղչ:

Դիմել Յառաջի խմբագրատունը, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին, Դրօշակի խմբագրութեան:

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

Յառաջդիմասէր երկսեռ Միութեան կողմէ 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ ժամը 5, SALLE PELISSIER, Place Jean-Jaurès. Ղեկավարութեամբ ծանօթ հայ եւ ֆրանսացի փրօֆէսէօրներու: Անակնկալներ եւ քօնքուրներ:

ԸՆԿ. ԱՐԱՄ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԵՒ
ՕՐ. ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՄԵԾՊԱՔԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
Տէսին

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Երջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր խումբի եւ Սէն Միշէլի շրջանին մէջ գտնուող բոլոր դաշնակցականները 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Café Rocher, Métro Odéon:

Հ. Յ. Դ. Ալֆօրվիլի ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Ջաւարեան խումբի ժողովը 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին:կը հրաւիրուին Պլյեանքուրի, Իսի լէ Մուլինոյի, Մէօտօնի եւ Պուլոնեի շրջանի բոլոր դաշնակցական ընկերները:

Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արմէն-Գարօի, Ռոստոմի, Խաժակի, Գէորգ Չավուշի եւ Պէլվիլի շրջանին մէջ գտնուող եւ ցարդ ո և է խումբի չմասնակցող բոլոր ընկերները, 25 Փետրուար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Faubourg du Temple, Belleville.

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատանեկան միութեան վիճաբանական ժողովը՝ վաղը փետր.24 երեկոյեան ժամը 8.30ին, 63 րիւ րէփիւպլիք սրահին մէջ: Նիւթ՝ Ա. Ահարոնեանի «Ազատութեան ճանապարհին»էն «Խայը», մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատ. միութեան ընկերական ընդհ. ժողովը՝ 27 փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Rue République 63 սրահին մէջ: Անդամատետրերը միասին բերել:

«ՌՈՍՏՈՄ» Լսարանական Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8,30ին, «Ռոստոմ»ի սրահը: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՅԱՐԴԳՈՂԻ յառաջիկայ գրական երեկոն, 24 Փետր. Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշարան: Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններ Իրապաշտութեան մասին: Կը հրաւիրուին անդամները ու համակիրները:

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Վասպուրականի «Արծիւ» Սիրողներու խումբի վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները կարեւոր խնդրի մը մասին խորհրդակցելու համար, Ուրբաթ օր 25 փետր. երեկոյեան ժամը 7ուկէսին Rue d'Aubagne 83 թիւ Պ. Պ. Նազարեանի սենեակին մէջ: Ոչ-անդամներն ալ կրնան ներկայ ըլլալ:

Զ. ԵՐԿՍ. ՈՐԲ. Մ. Վալանսի Մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Վարդանանց տօնի առթիւ փետր. 26 Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Սինէմա Սէն Լուի մէջ, պիտի բեմադրուի Յ. Պարոնեանի Շողոքորթը: Երգ, նուագ, եւ արտասանութիւն, Մուտքը ազատ է: Ղեկավարութեամբ Տիկին Ա. Շամախեանի:

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ Հ. Յ. Դ. Պատ. միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի Քիպրիթճեանի եւ զաւակներուն:

Նոյնպէս՝ Մարսէյլի շրջանային կոմիտէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը Փնտռուի Խարբերդցի, Պետրոս Երեմեան՝ 15 տարեկան (որբ), հօր անունը Մանուկ, մօր անունը Մարիամ, որ Իգէր նահանգի գիւղերուն մէջ ըլլալ կը կարծուի. Գրել՝ M. Chahbazian SAM Ucel-Ardéche.

— Ախլաթի Թիզուտ գիւղացի Մեսրոպ Պիլպիլեան որ 1915ին տարագրուած էր: 1922ին Դամասկոսի որբանոցը ըլլալը իմացուած է. լուր տուողին 100 ֆր. նուէր: Գրել՝ Զարուհի Պիլպիլեանի Rue de Trabos No. 6 Combes par Aubin Aveyron, France.

— Ամասիացի Գէորգ Էսկիճեան կը փնտռէ Այնթապցի Հաճի Նազարէթ, որ 1923ին Պոլիս (Լանկա) ջուլհակութեամբ կը զբաղէր: Այժմ Ալճէրիա ըլլալը կը կարծուի: Տեղեկացնել՝ K. Eskidjian 5 Rue Jouye Rouve- Hotel Jenne d'Arc Paris (20me).

ՎԵՑ ՏԱՐՈՒԱՅ փորձառութիւն ունեցող, թէ՛ հայերէնի եւ թէ ֆրանսերէնի (արագ) հայ գրաշար մը, գործ կը փնտռէ հայ տպարանի մէջ, կատարեալ հմտութիւն ունենալով, վաճառականական գործերու, թերթի, գիրքերու եւն.: Գրել՝ Agop A. gopian, 5, Rue du Sommerard, Paris (5e).

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վեներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երկուշ. եւ Ուրբ. օրերը ժամը 11—12: Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F.

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ Ամէն կարգի ելեքտրական զետեղումներ ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու եւն. նորոգումներ:

ԿԸ ՇԻՆԷ Անթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց միջոցով կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրները ու օրուան լուրերը:

M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (13e)

Tél: Goblins 52—18. Metro Italie

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան Կ. Խաչի Օգնութեան Մասնաճիւղը իր տարեկան պարահանդէսը կը սարքէ՝ յառաջիկայ փետրուար 26 Շաբաթ գիշեր, ժամը 10.30ին, Salle Hocheի մէջ, 9, Ave. Hoche, Paris (8e).

Պարահանդէսի արդիւնքին մեծ մասը, ուրիշ տարիներու պէս, պիտի յատկացուի Հայաստանի Արփա Գիւղի Հիւանդանոցին, մնացեալ մասը, պիտի ծառայէ՝ Փարիզի աղքատ-հիւանդներուն դեղ ու խնամք տալու ծախքերուն, գործազուրկներու հաց ու մանուկներուն կաթ տալու:

Ջանք չէ խնայուած՝ հաճելի եւ արդիւնաւոր ընծայելու համար սոյն պարահանդէսը, որ պիտի ըլլայ ծպտեալ եւդիմակաւոր (Paré et Masqué), բայց ո'չ պարտաւորիչ:

Երջանկաբեր «փէթիշ»ներու պարահանդէսն է այս:

ՋԱՆԱԶԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Ֆաքիր Թաշրա պէյ 5, Բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 12.50, Յունահայ տարեգիրք 25, Ռազմութիւն 15, Նամուս 10, Զար ոգի 10, Պատուի համար 10, Լռութիւնը 8, Երազահան 6, ինչպէս նաեւ աւելի քան հարիւր տեսակ այլեւայլ գրքեր:

ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ ՁՐԻ

Առաջին տպագրութիւնը ամբողջովին սպառած ըլլալով, հրապարակ հանեցինք երկրորդ տպագրութիւնը՝

կարդացէ՛ք եւ կարդացնել տուէ՛ք

ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ

(Թարգ. Վ. Սեւունի) գինն է 5 ֆր.

Հրատարակութիւն՝ «Լուսաքաղ» մատենաշարի որ թարգմանական գործերու հետ միասին պիտի հրատարակէ նաեւ յաջորդաբար հայ երիտասարդ գրողներուն անտիպները: Գրավաճառներու եւ թերթերու գործակալներուն մասնաւոր զեղչ: Ֆրանսայի եւ գաղութներուն համար, փօսթի ծախք չկայ:

Ստանալու համար՝ դիմել նամակով՝ Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé.

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹ

Մարսէյլի St-Jéraume (Սէնժէրօմ) արուարձանին մէջ, ունիմ տուն մը, տակը խանութ եւ պարտէզ, որուն առջեւ կը կենայ ճանրակառքը: Վարձել փափաքողները դիմեն՝ Կղեմես Խոզեանի, 8, Rue Barbarosse, 4րդ յարկ.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis & Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

ջերմամիութեան, Ֆրանկ. ախ, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարրալուծումներ

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8. Կիրակի՝ 9—12:

Ժողովրդական գիներ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մասնաւորապէս գաւառ[...]րէն կը խնդրուի մէկ օր ա[...] ղրկել ժողովի ազդերը, որպէս[...] կարելի ըլլայ հասցնել համ[...] պատասխան օրուան:

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre

(Բ. յարկ. աջ կողմը առաջին դուռ) Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ եւ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ

Téléph. CENTRAL 73-38

Métro : SENTIER կամ HALLES

Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն [...] 8ԷՕ ‘—10եւ 1,30—8

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han Tchakmakdjilar, Constantinople.

Կ'ուզուի սպասուհի տնական գործերու համար. դիմել՝ 26 R[ue] de Constantinople չորրորդ յ[արկ] աջ կողմ:

ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

		Ֆր.
Օսթերլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի) 100 Mark		605
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	13
Թրք. ոսկի	» or	115
Մէճիտիէ	Médjidié	8
Լէվա 100 հատը	Léva	18
Տրախմի »	Drachme	32
Լիր »	» Lire	112
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	71
Զուից. »	Frc. Suisse	492
Լէյ 100 հատը	Ley	15
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	90

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I Cr. Fonc. Eg.		3050
» II »		1900
» III »		1700
Օսմանի երկթղ. Lots turcs		165

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԳԻՆ

	3 ամիս.	6 ամիս.	Տարի.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20շ.	40շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6տոլ.	10տոլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration Խմբագրութիւն : 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

24 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 269 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆԱԽ ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ ԿԱՐԳԻ ԴՆԵՆՔ

Հակառակ բոլոր փորձերուն, գաղութներու կազմակերպութեան խնդիրը կը մնայ միշտ առկախ։

Մեր բնակած հողերէն քշուեցանք եւ իյնկանք եօթը ծովերու վրայ։ Կ'ենթադրուէր թէ նոր միջավայրերը մեզի պիտի թելադրէին նոր եռանդ ու մանաւանդ խորհելու եւ գործելու նոր ձեւեր։ Մանաւանդ որ, օտար հողն ու կեանքը բոլորովին տարբեր պահանջներ կը դնեն մեր առջեւ։

Ի՞նչ միամտութիւն։

Գաղթի յորձանքը հազիւ հանդարտած, փութացան ապիկարութեան կամ ասիական բարքերու փաստերը։ Ծայր տուաւ ամուլ և ընդվզեցուցիչ մրցակցութիւն մը ամէնէն տարրական հարցերու մասին, դպրոցէն մինչեւ հայրենիքի օգնութեան գործը։

Հինգերորդ տարին է, վերջին գաղթէն ի վեր, եւ կացութիւնը փոխանակ պայծառանալու, աւելի պղտորած է, շնորհիւ կարգ մը խառնակիչ եւ խափանարար խմբակցութեանց խաղերուն։

Ի՞նչ կ'ուզեն անոնք։ Թերեւս իրենք ալ չեն գիտեր։ Օրինակ՝ Ֆրանսայի մէջ։ Ամէն կողմէ կը շեշտուի կազմակերպութեան պահանջը։ Չկայ պարկեշտ մարդ մը, որ չխոստովանի թէ՝ այլասերումը խոշոր համեմատութիւններ առած է, եւ եթէ կանխարգել միջոցներ չխորհինք չարիքը սահմանափակելու համար, հետեւանքը աղիտաբեր պիտի ըլլայ։ Անոնք ալ կ'ընդունին որ այսպէս է. բայց, կը սարսափին գաղթային կազմակերպութեան անունէն իսկ, զայն համարելով թշնամական ձեռնարկ մը... Երեւանի դէմ։ Ուրիշ խօսքով, կը նախընտրեն որ արտասահմանի 700,000 հայութիւնը կազմալուծուի, մանուկները օտարանան, երիտասարդութիւնը աղճատուի, բայց իրենք եւ Երեւանի վարիչները անհանգիստ չըլլան։

Այսպէս է որ, քիչ շատ կազմակերպուած գաղութներու մէջ անգամ, եղածը քանդելու կամ խաթարելու «շինարար» աշխատանքի մը ձեռնարկեցին անոնք եւ այսօր ծափ կը զարնեն արդիւնքին առջեւ։ Վկայ՝ Յունաստանը, ուր տարին տասներկու ամիս ներքին կռիւ կը ծագի, մինչեւ կառավարութեան զրահնեակները հասցնելով աղմուկը։ Օրինակ, դարձեալ, Պուլկարիան, ուր հայ գաղութին աւանդաբար վայելած իրաւունքներն անգամ վտանգուեցան, եւ այսօր պարզապէս հովուապետութիւն մը նշանակուած է, կառավարութեան ձեռքով։ Խառնակիչները «ազգ»ին համար փայլուն յաջողութիւն մը կը համարեն այս արդիւնքը, որ քսան տարի ետ շրջեց անիւը, ոչ-հրապարակները զրկելով ամէն իրաւունքէ, եւ առանց նոր բարիք մը արտադրելու։

Իսկ ինչ որ տեղի կ'ունենայ Եգիպտոսի մէջ, ուր սկիզբէն ի վեր լայն իրաւունքներ կը վայելէ հայ գաղութը, ազգ. սահմանադրութեամբ, աւելի քան վրդովիչ է։ Աղեքսանդրիոյ անջատումը խրատ չեղաւ Գահիրէի որջին համար։ Դափնիներու վրայ կը քնանար գոյնզգոյն ամիրաներու այդ սստանը, խնդալով Աղեքսանդրիոյ ժողովրդավար իշխանութեան վրայ, որ 2500 ոսկի պարտք ձգեր է. բայց ահաւասիկ իրենք ազգային կալուածները ծախելու ելեր են, տասնըչորս հազար (իրականը՝ 17.000) ոսկիի պարտք մը դիզած ըլլալով...

Խօսի՞նք, տակաւին, Ֆրանսայի կամ առհասարակ Եւրոպայի մասին։ Պատկերը մէջտեղն է,— ամէն ինչ բախտի ձգուած, ամէն մարդ իր գլխուն։ Խառնակիչները ուրախութեամբ ողջունեցին Թեմական Խորհուրդին հրաժարումը. ուրիշ խօսքով՝ ձեռնարկուած կազմակերպութեան ձախողումը։ Եւ եթէ իրենցմէ կախում ունենայ, պատրաստ են կառավարութեան միջոցաւ իսկ խափանել ո՛ր եւ է նոր փորձ։

Մարդիկ այնքան կուրացած են կիրքով եւ նորաստեղծ «հայասատանճի»ութեամբ, որ չեն հասկնար թէ, նոյն իսկ հայրենիքին իրապէս օգնելու համար, անհրաժեշտ է լրջօրէն կազմակերպել գաղութները։

Երբ միացման գիծ մը հաստատուի գաղութէ գաղութ, կեդրոնական վարչութեան մը ձեռքը յանձնելով անոնց ղեկը և կեդրոնացնելով բոլոր եկամուտները, այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ ո՛չ միայն հոգալ բազմազան տեղական պէտքեր, այլ եւ հաւաքաբար աջակցիլ հայրենիքի վերաշինութեան։ Այսպիսի գործ մը ոչ հոգեւոր հովիւները կրնան կատարել, ոչ խեղճուկրակ և խարդախ Հօկերը, ոչ ալ Երեւանի մարզպանները կամ անոնց դիմակաւոր գործակալները։

Ո՛րքան ատեն որ արտասահմանը կարգի չէ դրած իր տունը, պարզմտութիւն է բարիք սպասել։ Ամէն գաղութ պիտի հալի կամ կարծրանայ ինքն իր մէջ, մէկ մասը՝ նիւթական թշուառութեամբ, ուրիշներ՝ հոգեկան չքաւորութեամբ կամ ներքին պառակտումներով. իսկ Երեւանը պիտի մնայ ո՛չ թէ կեդրոնացման, այլ կազմալուծման ազդակ։

Ատոր համար է որ անդադար կը կրկնենք,— թող ամէն գաղութ, եւ իւրաքանչիւր գաղութի մէջ ամէն հայաշատ շրջան ձեռնարկէ ինքն իր տունը կարգի դնելու, եւ առա՛վ իսկ ամբողջացնելու, գգաստացնելու կեդրոնները։ Հոգեւոր հովիւները կրնան պահել իրենց տեղերը, բայց հայ ժողովուրդը հոտ չէ եւ կրնայ ստեղծել իրեն անհրաժեշտ օրկանները, Ազգային խորհուրդներ՝ համաձայն տեղական պայմաններուն, բայց առանց ո՛ր եւ է խտրութեան։ Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՔՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արև, եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը, խմբագրական մը նուիրելով խորհրդային վարիչներու վերջին աճազանգին եւ «կովկասի ազատագրման կոմիտէ»ի ձեռնարկներուն, սա տողերը կը սահեցնէ.

«Երկու տարի առաջ ալ նոյն տարրերը արիւնահեղ ապստամբութիւն մը փորձեցին Վրաստանի մէջ։ Ատեն մը յաջողութեան յոյսերը բարձր էին անոնց համար։ Կը յուսային որ դժգոհ տարրերը ոտքի պիտի կանգնին Ատրպէճանի եւ Հայաստանի մէջ եւ անհաւանանական չէ որ այդ տարրերուն ներկայացուցիչներէն խոստումներ ալ ստացած էին նախօրօք։

«Չենք գիտեր թէ այս նոր արկածախնդրութիւնը պիտի կատարուի՞ վրացի Մենշեւիկներու կողմէ թէ ոչ։ Անոնք անցեալին եղած են զգուշաւոր, անգամ մը միայն յանդգնութիւնն ունեցան եւ տուժեցին։ Բայց ողբերգական պիտի ըլլար եթէ գտնուէին Հայեր եւս որոնք այս յիմարական ձեռնարկին մասնակցէին, պատճառ դառնալով Կովկասի խաղաղութեան խանգարման։»

Սովորութիւնը՝ երկրորդ բնաւորութիւն կը դառնայ, կ'ըսեն։ Ռամկավարներն ալ չեն կրնար շնչել առանց մութ ակնարկներու եւ քսութիւններու։ Բոլորին համար — եւ Արեւի համար ալ — պարզ էր որ 1924ի վրացական ապստամբութեան՝ Հայերը, իր մտքով՝ «դաշնակ»ները հակառակ էին եւ զգուշութեան հրաւէր ուղղեցին։ Ներկայիս ալ, Օրախիլաշվիլին անգամ յայտարարեց թէ «դաշնակ»ները չեն մասնակցիր կովկասի ազատագրութեան կոմիտէին։ Արդ, ինչո՞ւ կը ծամծմեն բառերը...

„ՆՈՐ ԱՐԱՔՍ„Ի ՄԱՍԻՆ

Փարիզի «Լէնթրանսիժան» թերթը, շաբաթ օրուան թիւին մէջ, երեք սիւնակ յատկացուցած է Խտալիոյ «Նոր Արաքս» գիւղին կազմութեան, որուն մասին մեր աշխատակիցը, բանաստեղծ Նազարեանց իր ժամանակին տուած է մանրամասն նկարագրութիւն։ Նոյն էջին վրայ տպուած են նաեւ երեք նկարներ, որոնք կը ներկայացնեն գիւղին համայնապատկերը, Մարիամ փողոցը եւ աշխատանոց մը, ուր կ'երեւին երկու Հայուհիներ, գորգաշինութեամբ զբաղած։

Յօդուածագիրը, ժօրժ Նորմանտի, այս առթիւ, կուտայ նաեւ կենսագրականը բանաստեղծ Հր. Նազարեանցի, որ վաղուց հաստատուած է Պարիզի մէջ։ Յօդուածագիրը կը յիշէ նաեւ թէ Հր. Նազարեանց այլեւս ծանօթ դէմք մըն է իտալական գրական շրջանակներուն մէջ եւ իր գործերը թարգմանուած են Սպանիոյ եւ Իտալիոյ մէջ։ Վերջերս իվան կոլ ալ հրատարակած էր «Վահագնը» իր ծաղկաքաղին մէջ։

ՆՈՐԷՆ ՏՈՒՐՔԵՐ.— Անգրկովկասի կառավարութիւնը հրատարակած է իր որոշումները տուրքերու չափին մասին։ Այդ տուրքերը կը վերաբերին. 1— Փոխադրական միջոցներու, 2— Շրջուն վաճառականութեան, 3— Անասուններու, 4 — Ներկայացումներու, 5 — Յայտարարութիւններու, 6— Աճուրդով ծախուած գոյքերու. 7—Վկայագիրերու, 8—Բուժակայաններու, 9— Պանդոկներու և ճաշարաններու։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Շանկայէն առնուած վերջին հեռագիրները կը հաղորդեն թէ կացութիւնը, որ հետզհետէ բարւոքելու վրայ էր, յանկարծ ծանրացած է Կապոյտ գետին մէջ խարսխած չինական նաւատորմին ապստամբութեան հետեւանքով։ Երկու յածանաւեր, որոնք մինչեւ հիմա մաս կը կազմէին Սըն-Շուան-Ֆանկի նաւատորմին, կարմիրներու կողմը անցնելով անմիջապէս սկսան կրակ բանալ Շանկայի դէմ։ Այս ձեւով Շանկայ թէ՛ ծովէն և թէ ցամաքէն վտանգի տակ կը գտնուէր։ Ըմբոստ յածանաւերը իրենց թնդանօթները ուղղած էին Քիանկ-Նան կոչուած մեծ զինարանին վրայ, ուր թնդանօթներ եւ ռազմամթերք կը պատրաստուի Շանկայի ամբողջ բանակին համար եւ որուն քանդումը մեծապէս պիտի դիւրացնէր Քանթոնի բանակին գործը։ Զինարանը փրանս. առանձնաշնորհեալ հողամասին մօտ գտնուելուն՝ տասը ռումբեր ինկան հոն, իսկ միւս ռումբերը տեղացին չինական թաղերուն վրայ։

Ֆրանսական «Մառն» պահականաւը եւ «Ալէրթ» թնդանօթակիրը անմիջապէս իրենց թնդանօթները ուղղեցին ապստամբ յածանաւերուն վրայ, առանց կրակելու։ Ֆրանսական հիւպատոսը ազդարարութիւն մը ուղղեց ապստամբներուն՝ պահանջելով կրակը դադրեցնել, հակառակ պարագային սպառնալով փոխ-վրէժի դիմել։ Ֆրանսացի ծովային հրամանակիրները արագօրէն զրաւեցին բոլոր ռազմագիտական կէտերը։ Անգլիացի զինուորներն ու կամաւորները եւս շարժման մէջ դրուեցան, ինչպէս նաեւ զրահապատ ինքնաշարժները։

Ռմբակոծումը, որ կէս ժամ տեւեց, ահ ու սարսափ պատճառեց թէ չինական եւ թէ միջազգային թաղերուն մէջ։ Դուրսը մնացած օտարականները նախազգուշական միջոցներ ձեռք կ'առնեն եւ իրենց արժէքաւոր առարկաները առանձնաշնորհեալ հողամասերը կը փոխադրեն։

Միացեալ սուրիական թագաւորութիւն

«Թայմզ»ի Հայֆայի թղթակիցը կը հեռագրէ 21 փետր. թուականով.—

Պէյրութի առաջնակարգ թերթերէն մէկը կը հրատարակէ Փարիզէն մասնաւոր աղբիւրէ առնուած լուր մը, որուն համաձայն Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը հաւանութիւն տուած է սուրիական խնդիրը լուծելու համար մարզպան Պ. Փօնսօի ներկայացուցած ծրագրին։

Այս ծրագրին գլխաւոր գիծերն են .— Սուրիական Միութիւն յայտարարել՝ ընդհանուր դաշնակցութեան հիման վրայ, որուն մէջ Լիբանանը պիտի մտնէ իբրեւ ինքնավար նահանգ, մայրաքաղաք ունենալով Պէյրութը, որ հաւանաբար պիտի ըլլայ ազատ նաւահանգիստ, յետոյ Միացեալ Սուրիոյ սահմանադրական միապետութիւն մը պիտի հաստատուի։

Սուրիական գահին թեկնածու են կարգ մը Եգիպտացի յայտնի իշխաններ։

Մարզպանութիւնը հրատարակեց հրամանագիր մը, որով Մարտ 1էն սկսեալ Սուրիոյ եւ Լիբանանի անջատ ոստիկանզինուորութիւնը պիտի միացուի։ Ասիկա թէեւ կը ձգտի լաւագոյն կերպով երաշխաւորել ապահովութիւնը, եւ սակայն առաջին քայլը կը նկատուի դէպի քաղաքական միութիւն։

Այս լուրը մեծ զգացութիւն առաջ բերած է։ Թերթերը կը պահանջեն որ իշխանութիւնները պաշտօնապէս հերքեն, սակայն մինչեւ հիմա ո՛չ մէկ հերքում հրատարակուած է։

Յունաստանի հայ գաղթականները

Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի կեդրոնէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդուին, Յունաստանի հայ եւ յոյն գաղթականներու առողջական վիճակին մասին.—

Հայ եւ յոյն ապաստանեալները Յունաստան գալով վրաններու ներքեւ բնակեցան։ Այս ծանր եւ հակառողջապահիկ կեանքին հետեւանքը եղաւ ուռախտի աննախընթաց համաճարակ մը, որ անցեալ տարի 10,000 մահերու պատճառ դարձաւ։

Ամերիկեան Նպաստամատոյցը հիւանդապահուհիներու դպրոց մը հաստատեց Յունաստանի մէջ, որպէսզի որբանոցները աւարտած աղջիկներ եթէ փափաքին՝ երթային հիւանդապահութիւն սորվելու։ Արդ, այս դպրոցէն 12 հոգի ընթացաւարտ եղան եւ մասնաւոր կրթութիւն տրուեցաւ իրենց թոքախտաւորներու եւ կամ ուռախտաւորներու հոգատարութեան համար։ Անոնց ուսուցուած է նաեւ թէ, ինչպէս պէտք է կանխարգիլեն հիւանդութիւններու տարածումը։

1923ին Ամերիկեան Նպաստամատոյցի որբանոցները տարուած որբերէն 79 առ հարիւրը թրախոմայի հիւանդութենէն կը տառապէին։ Աշխարհի այս մասին մէջ թրախոման շատ կուրութիւն կը պատճառէ։

Վերջին երեք տարուան ընթացքին խնամեալ դարմանումով կարելի եղած է 79 առ հարիւր տոկոսը 12 առ հարիւրի իջեցնել։

Պարտքերու խնդիրը

Ամերիկեան եւ անգլիական պարտքի խնդիրը սկսած է լրջօրէն զբաղեցնել խորհրդարանական շրջանակները։ Ընկեր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ՀԱՅԵՐԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Փետր. 2ին Պուլկարիոյ վարչապետ Գ. Լիափչէֆ Վառնա այցելած ըլլալով, հայ համայնքութեան կողմէ ալ պատուիրակութիւն մը ներկայացած է։ Այս առթիւ վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն ներքին նախարար է, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է.

— «Իմ ունեցած տեղեկութիւններուս համաձայն, այժմ տակաւին 20,000 հոգիէ աւելի հայ նոր գաղթականներ կը մնան Պուլկարիոյ մէջ, վերջին գաղթէն առդին։ Վերջերս տնտեսական ընդհանուր տագնապին եւ երկրին մէջ տիրող անգործութեան պատճառով, անոնց մեծ մասը գործազրկութեան դատապարտուած են։ Դժբախտաբար մեր կառավարութիւնն ալ ներկայիս չի կրնար անոնց դրամական օժանդակութիւն մը ընել, երբ երկրին բնիկ տարրին համար իսկ ապրուստի լաւ պայմաններ ստեղծելու ի վիճակի չենք, մանաւանդ որ պատերազմներու հետեւանքով 3—400,000ի մօտ պուլկար գաղթականներով խճողուած է մեր փոքրիկ երկիրը նոր հոգեր ստեղծելով կառավարութեան գլխուն։ Բոլոր այս պարագաները աչքի առջեւ ունենալով, ես պիտի յորդորէի ձեր միջոցաւ բարեկեցիկ եւ բնիկ տեղացի Հայերուն, որոնք անտարակոյս նիւթական աւելի լաւ պայմաններու մէջ կը գտնուին, քան ձեր գաղթական ազգակիցները, որ իրենց կարելին ընեն օժանդակելու համար այդ խեղճերուն, որոնք ամէն բան կորսնցուցած, միայն իրենց կեանքը փրկելու համար մեր երկիրը ապաստանած են։ Գաղթականի այս դժբախտ վիճակին մէջ անոնք եթէ անգործութեան ու անօթութեան ալ դատապարտուին, կրնան վատ գաղափարներով վարակուիլ...։

«Ահա այն ատեն է որ կառավարութիւնը լաւ աչքով չպիտի դիտէ զանոնք...։»

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԷՆ

Անցեալ օր հրատարակեցինք Երեւանի եւ Շիրակի բնակչութեան համեմատութիւնը, համաձայն վերջին մարդահամարին։ Այսօր կ'արտատպենք ուրիշ երկու շրջաններու պատկերը.—

1.— Դիլիջան քաղաք.— Այր՝ 2891, կին՝ 2718, ընդամէնը՝ 5609 հոգի։ 1922ին՝ 4235 հոգի. աճումը՝ 32.4 առ հարիւր։

2.— Իջեւան քաղաք.— Այր՝ 1151, կին՝ 1107, ընդամէնը՝ 2258 հոգի. 1922ին՝ 2172 հոգի. աճում՝ 4.0։

3 . — Գիւղական վայրեր . — Այր՝ 35,941, կին՝ 33,765, ընդամէնը՝ 69,706 հոգի։ 922ին 66,680 հոգի. աճում՝ 4.5։

Ամբողջ գաւառին մէջ.— Այր՝ 39,983, կին՝ 37,590, ընդամէնը՝ 77,573 հոգի։ 1922ին՝ 73,087. աճում՝ 6.1։

1.— Նոր-Բայազիտ քաղաք .— Այր՝ 4170, կին՝ 4262, ընդամէնը՝ 8432 հոգի։ 1922ին՝ 9342 հոգի. նուազում՝ 9.7։

2.— Ելենովկա աւան.— Այր՝ 524, կին՝ 508, ընդամէնը՝ 1032 հոգի։ 1922ին՝ 832 հոգի. աճում՝ 24.0։

3.— Գիւղական վայրեր . — Այր՝ 46,131, կին՝ 45,877, ընդամէնը՝ 92,088 հոգի։ 1922ին՝ 78,244 հոգի, աճում՝ 17.6։

Ամբողջ գաւառին մէջ.— Այր՝ 50,825, կին՝ 50,647, ընդամէնը՝ 101,472 հոգի։ 1922ին՝ 88,418 հոգի. աճում՝ 14.8։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Խորհրդարանը վերջերս ստացած է կրկէսի մը երեւոյթը։ Ատ այժմ յառաջապահներու պատմախաղեր միայն կը տեսնուին, բայց կարծէք թէ յարձակման կը պատրաստուին եւ ամէն խմբակցութիւն իր դիրքը կը ճշդէ մասնաւոր ուշադրութեամբ։ Որոշ նշաններ կան թէ Փուանքարէի դահլիճի կազմութենէն ի վեր Խորհրդարանի բռնած կրաւորական քաղաքականութիւնը իր վախճանին կը մօտենայ։

Ամէն անգամ որ վարչապետը բեմ ելլելու կը ստիպուի, 1919էն ի վեր իրարու հետեւող դահլիճներուն պատմականը կ'ընէ եւ կը ծանրանայ 1925էն մինչեւ 1926 Յուլիսի տագնապին եւ անկէ ի վեր տեղի ունեցած վերականգնումին վրայ, դէմ առ դէմ բերելով «Ազգային Պլօք»ի եւ «Քարթէլ»ի քաղաքականութիւնները.

Պ. Փուանքարէ կը դգուշանայ անշուշտ անհատներ մատնանշելէ, քանի որ, մանաւանդ 1925-1926ի դահլիճի անդամներէն ոմանք իր իսկ դահլիճին կը մասնակցին, բայց ձախակողմեան խմբակցութիւնը (Քարթէլ) չախորժիր այդ բաղդատութենէն եւ դէպքերու շարայարումէն։ Պէտք չէ որ ընտրողներն այն տպաւորութեան տակ մնան թէ Էռիօ ամէն ինչ վտանգած էր եւ Փուանքարէ ամէն ինչ կանոնաւորեց։ Մանաւանդ ընկերվարականները, որ արմատականներու հետ էին 1925—1926ին, առիթ չեն փախցներ յայտարարելու թէ Էռիօի դժուարութիւնները Ազգային պլօքի անհաշիւ քաղաքականութեան հետեւանքներն էին եւ թէ ֆրանքին թշնամիները նոյն պլօքի հարուստ անդամներն էին եւ ոչ թէ Քարթէլի առմկավար սկզբունքները։

«Մեր արտաքին պարտքերու վճարօրերն ապահովուած են մինչեւ 1929 եւ մեր յաջորդները չպիտի կրնան մեզ մեղադրել թէ դժուարութիւններ ժառանգ կը թողունք իրենց», ըսաւ Փուանքարէ.

— «Միեւնոյն կերպով չհեռացաք սակայն իշխանութենէ 1924ին», աղաղակեցին Քարթէլի անդամները միաբերան։

Վէնսան Օրիօլ եւ Ժօրժ Պօնէ (Քարթէլի ժամանակ ելմտական նախարար) խստօրէն քննադատեցին Փուանքարէի քաղաքականութիւնը և ժամադրութիւն տուին անոր մէկ երկու ամիսէն. Ժօրժ Պօնէ մասնաւորապէս յիշեց 1924ի տեղեկագիրները, որոնց մէջ կային «դանձային յուսահատ վիճակ» եւայլն բացատրութիւնները եւ երեսփոխաններէն շատեր կը վախնային թէ շուտով պիտի վերսկսին 1924էն 1926ի աղմկայոյզ տեսարանները, որոնք յաճախ յեղափոխական կոմիտէներու նիստերուն կը նմանէին։

Ի՞նչ բանի կը ծառայեն սակայն այս հարցապնդումները։ Թէ՛ ձախերը թէ աջերը գիտեն որ հիւանդը բժշկելու համար վիրաբուժական գործողութիւններ անհրաժեշտ էին եւ թէ անկարելի էր ֆրանքը վերականգնել առանց մեծ դժուարութեանց կամ զոհողութեանց։ Բայց կարեւորը այն է որ, ոչ մէկ խմբակցութիւն կ'ուզէ ֆրանսական ժողովուրդին առջեւ պատասխանատուութիւն ստանձնել նոր ֆրանքը մէջտեղ հանելու՝ անգլիականը 125ի հաշուով, այսինքն ֆրանքի իսկական գինի մէկ հինգերորդ արժէքով։

Քայեօ եւ Տիւպուան, մէկը՝ ելմտական նախարար, միւսը փոխ-նախարար 1926ին, ջերմ կուսակիցներ կը մնան պաշտօնական կայունացման։ Անկայուն դրամը, կ'ըսեն անոնք, կախեալ վիճակի մէջ կը պահէ Ֆրանսայի ազդեցութիւնը եւ առեւտուրի բարոյական հիմը։ Փուանքարէ կը յամառի իր քաղաքականութեան մէջ եւ Ուրբաթ օր պատեհ կայց իր գայրոյթը՝ յայտարարելով երեսփ. ժողովին. «Օրինական կայունացումը բառ մըն է միայն, եթէ որոշ պայմաններ չիրացուին նախապէս. այդ պայմաններու առաջինն է քաղաքական վիճակի ամրապնդումը, որու վստահութիւնը չունիմ տակաւին։ Ֆրանսայի մէջ չէ միայն որ ոմանք կը պնդեն պաշտօնական կայունացման, ի նպաստ, այլ արտասահմանի մէջ ալ այդ պայքարը կը մղուի մեզի դէմ։

Սակայն, ո՛չ, եթէ փափաքիմ ալ չեմ կրնար յօժարիլ պաշտօնական կայունացման, մինչեւ որ նոր ընտրութիւնները չմաքրեն մթնոլորտը եւ Ֆրանսան չյայտնէ իր բացարձակ կամքը, ոչինչ կրնամ ընել մինչեւ այն ատեն եւ չեմ ուզեր հրահրել չհաշուեկշռներու խաղերը։ Ապագայի հաւանականութիւններն ինծի ալ անծանօթ են եւ եթէ գիտնամ իսկ, պէտք չէ որ ըսեմ»։

Կայունացումը յետաձգուած է ուրեմն 15 ամիս, մինչեւ 1928ի երեսփոխանական ընտրութիւնները եւ եթէ այլ եւ այլ խմբակցութիւնները կը ճշդեն իրենց դիրքը, ինչպէս ըսինք վերեւ, պատճառն այն է որ յառաջիկայ ընտրութեանց հիմը պիտի կազմէ ֆրանքին պաշտօնական կայունացման թէր ու դէմ ըլլալը։ Ընտրողներուն կը ձգուի ուրեմն ֆրանքի նոր գինը որոշելը եւ նոր բնօրինակի (étalon) հաստատումը։

Բայց մինչեւ ա՞յդ։ Դահլիճը պիտի քաշքշէ իր գոյութիւնը եւ պիտի աշխատի ժամանակ շահիլ։ Փուանքարէ կ'ուզէ նախ եւ առաջ 1928ի ելմտացոյցը քուէարկել տալ Յուլիսի արձակուրդէն առաջ։ Այսպիսով դահլիճը կ'ապահովուի յանկարծական յարձակման մը անակնկալներէն, որոնք յաճախ մայթերու վրայ ձգուած նարինջի կեղեւներու դերը կը կատարեն։ Մինչեւ Յուլիս 14 եթէ նոր դէպքեր չպատահին, կրնայ արձակուրդը յետաձգուիլ մինչեւ օրինական պայմանաժամը՝ Յունուար, եւ ապահով կերպով մօտենալ ընտրութիւններուն։

1928ի նախահաշիւին հետ հաւանաբար խորհրդարանին պիտի ներկայացուին նաեւ ընտրական բարեփոխման օրինագիծը, որ կենսական կարեւորութիւն ունի դահլիճի դիրքին եւ յառաջիկայ երեսփոխական ժողովի կազմութեան համար։ Դահլիճի անդամներէն Պ. Սարօ եւ Պ. Լուի Մարէն տարբեր տեսակէտներ ունին եւ Փուանքարէի դիրքը բաւական փափուկ է այդ հակամարտ անդամները համերաշխութեան մէջ պահելու համար։ Բարեբախտաբար Պ. Պերեան միշտ ջատագով կը մնայ ազգային միութեան եւ Փուանքարէ ճարտարօրէն կ'օգտագործէ այդ նպաստաւոր պարագան։

* *

Ժան Հէնէսի, Զուիցերիոյ ֆրանսական դեսպանը, որ նախագահն է ընկերային գիտութեանց դոլէճին, կազմակերպած է շարք մը բանախօսութիւններ դրամի եւ անոր փոփոխութեանց վրայ եւ Շաբաթ օր ինք ըրաւ առաջին դասախօսութիւնը՝ ընտրելով բաղդատութեան մը ներկայութիւնը։ Բանախօսութիւնը սկսաւ վաճառականութեան նախնական ձեւէն փոխանակութիւն— troc— երբ դրացիներիրարու մէջ կը փոխանակէին զանազան նիւթեր, օրինակ աւելորդ ցորեն ունեցողը գարիի հետ կը փոխանակէր զայն, կամ աւելորդ հաւկիթ մը ունեցողը ո եւ է ուրիշ կարեւոր նիւթի մը հետ կը փոխէր զայն եւայլն եւ հետզհետէ յիշելով մետաղեայ դրամներու ծագումը, հասաւ դրամատոմսերուն եւ վերջապէս այսօրուան բարդ խնդիրներուն։

Առաջին անգամ Հռոմայեցիք պղնձի կտորներ կը գործածեն իբր դրամ եւ 485 թուականին (Քրիստոսէ առաջ) արծաթեայ եւ պղնձեայ դրամներ կը կտրեն, բառակուսի կամ կլոր ձեւերով։ Փինիկեան պատերազմներու միջոցին այդ դրամներու գինները կ'իյնան, ճիշդ ինչպէս այժմ, որովհետեւ անոնց ալ արժէքը աւելի պայմանադրական էր քան իրական։ Աւելի վերջը, 400 թուականներուն (Ք.Ա. առաջ) կը սկսի ոսկի դրամի գործածութիւնը։ Միջին դարուն դրամ կտրելու իրաւունքը կը պատկանէր կայսրերուն, բայց Մերովինկեան վեհապետներու ժամանակ, ամէն կողմ դրամ կը կտրուէր առանց ո եւ է հակակշռի։ Կարոլոս մեծ, քիչ մը կարգի կը բերէ կացութիւնը, բայց վերջը աւատականութեան ժամանակ իշխանները կը սկսին իւրաքանչիւրն իր պատասխանատուութեան տակ դրամ կտրել։ Գործածողները բնականաբար ստիպուած էին նկատի ունենալ իւրաքանչիւր դրամի մետաղին որակն ու բաղադրութիւնը, որով անոնք կը տարբերէին իրարմէ մէկ գաւառէ միւսը, ո՛ւր կը մնայ մէկ երկրէ միւսը։

Յաջորդական շատ մը բարեփոխումներէ յետոյ, կը հաստատուի (Սէն-Լուի) ոսկեայ դրամի պաշտօնական խառնուրդն ու գինը եւ կ'արգիլուի մասնաւորներու դրամ կտրելու իրաւունքը։ Նոր դարերու մէջ, նաւարկութեանց եւ միջազգային յարաբերութեանց դիւրութիւնները, Ամերիկայի հանքերու շահագործումները, տպագրութիւնը եւլն. կը կերպարանափոխեն հին ձեւի վաճառականութիւնը եւ հետզհետէ ծնունդ կ'առնէ դրամատոմսը։ 1800ին կը հաստատուի Պանք տը Ֆրանսը, որ միակ իրաւասութիւնն ունի դրամատոմս հրապարակ հանելու։ Ոսկիի պահեստին եւ շրջաբերութեան հանուած դրամատոմսերուն համեմատութիւնը անհուն փոփոխութեանց ենթարկուած է 1800էն մինչեւ այսօր, 100ին 27էն մինչեւ 100ին 127։

Հէնէսի վերջացուց իր դասախօսութիւնը յիշեցնելով թէ գոյութիւն չունի իրապէս կայուն դրամ, կամ լաւ կամ գէշ, առողջ կամ հիւանդ դրամ. բայց տարբեր հարց է գիներու կայունութիւնը բաղդատմամբ դրամին։ Լաւագոյն պիտի ըլլար թերեւս միջազգային ոսկեայ դրամ մը հրապարակ հանել՝ Ազգերու Դաշնակցութեան իրաւունք տալով հսկելու ոսկիի արտադրութեան վրայ, բայց երբ քաղաքական վիճակը այնչափ անկայուն է աշխարհի այլեւայլ մասերուն մէջ, ի՞նչպէս կարելի է պարտադրել Ազգերու Դաշնակցութեան որոշումները եւ ինչպէ՞ս այդ մարմինը ինք պիտի կրնայ կիրարկել կարեւոր հակակշիռը ոսկիի հանքերուն վրայ։

Հարստութեան եւ դրամներու ապագայ պատմութիւնը լեցուն է գաղտնիքներով եւ մեր ժամանակի մարդիկ եթէ կարենան մեր առջեւ ցցուած դժուարութիւնները մասամբ հարթել, արդէն մեծ գործ կատարած կ'ըլլան։ Ապագայի հարցերը թող մնան ապագայ քաղաքագէտներուն։

«Շատ է աւուրն չար իւր»։

Մ. Տ.

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԷՐԸ.— Մի հաւատաք թէ Խորհրդային Միութեան մէջ կալուածատէր չկայ։ «Խորհրդ. Հայաստան» (Փետր. 8), վկայելէ յետոյ թէ խորհրդային կալուածատէրեր գոյութիւն ունին, երեք կարգի կը բաժնէ զանոնք. Ա, կալուածատէրեր, որոնք գիւղի հետ կապ չունին, բայց հող ստացած են, Բ, կալուածատէրեր, որոնք պատահաբար գիւղ գանուելով, հող ստացած են, Գ, կալուածատէրեր, որոնք զանազան միջոցներով հող ստացած են։ Անոնք տուրք չեն տար, սակայն հողէն կը ստանան անհագին եկամուտներ։ Այս «կալուածատէրերը» տարին երկու անգամ, ճշտապահութեամբ, կուգան գիւղ, հողը մշակին տալու եւ հունձքը առնելու ժամանակ։ Անոնք կ'ըսեն գիւղացիին. «Հողը ինձմէ, սերմն ու աշխատանքը քեզմէ»։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

Հակասական լուրեր կը հասնին հեռաւոր եւ խռովայոյզ Չինաստանէն։ Ոմանք կը պատմեն կատաղի կռիւներ հիւսիսցիներու եւ հարաւցիներու միջեւ. ուրիշներ կը խօսին երկու խումբերուն գաղտնի մէկ համաձայնութեան մասին՝ ի վնաս Եւրոպացիներուն, Ռէօթէրը կը ծանուցանէ թէ Չիան-Սօ-Լին գիւղ քաշուած է, ազատ դաշտ ձգելով ազգայնականներուն. «Մօրնինկ փօսթ»ը կը պնդէ հակառակը, թէ Չիանկ-Սունկ-Չիանկ, ուրիշ փէքինցի մը, կը յառաջանայ քանթօնցիներուն դէմ։

Ամէն բան հակասական է ոչ թէ Չինաստանի մէջ, այլ այն լուրերուն մէջ որոնք Չինաստանէն կուգան, որովհետեւ շահախնդրութիւնք բազմազան ու հակամարտ են եւ խռովայոյզ շրջան մըն է որ կ'անցնի։

Պէտք է համոզուիլ որ Չինաստան հասունցած երկիր մըն է արտաքսելու համար օտարականները։ Այն նշանաւոր «տասնեւչորս կէտերը» զորս Ուիլսըն նուիրեց... ու յետոյ լքեց, լծակի դեր մը կը խաղան Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ։ Ժողովուրդներու ինքնորոշում, ազգութիւններու իրաւունք, եւայլն, բանաձեւեր են զորս կարելի է նաեւ թարգմանել չինական լեզուով։ Աւելցուցէք ասոնց վրայ այն եւրոպական կրթութիւնը զոր անթիւ չինացի երիտասարդներ ստացած են Եւրոպայի մեծ կեդրոններուն մէջ. ու աւելցուցէք նաեւ գործօն՝ գրգռիչ պոլշեւիզմը։ Չինաստան բոցերու մէջ է։ Պիտի գտնուի թերեւս տակաւին զօրավար մը որ յանձնառու ըլլայ Արեւմուտքցիներու ամսականովը շարժելու եւ զօրագունդեր՝ տրամադիր կառնելու միեւնոյն ցեղէ մարդոց դէմ, բայց ասիկա սովորական երեւոյթ մըն է Չինաստանի եւ ոչ հասուն երկիրներու համար,

Կարեւորը այն է որ Չինաստանի մէջ դրուած է օտարականներու հարցը ու դրուած է զէնքերու ուժով, 1927ին։

Անգլիան ալ, որուն հրացանակիրները ճամբայ ելան դէպի չինական ծովափը, դրած է իր բռնելիք ուղղութեան տագնապալի հարցը։ Դիւանագիտական յամեցումները կը հաստատեն Անգլիոյ մտահոգութիւնը։ 1927ին կարելի չէ «դօքըր»ներու ապստամբութեան առիթով գործածուած ու որդեգրուած միջոցը. Խուրերը ու մարդիկ չափազանց փոխուած են այսօր։ Առաջին անտգութենէն վերջ, Անգլիա իր ծովային զինուորներուն յանձնեց հարցին լուծումը, բայց միայն իր արժանապատուութեան եւ շահերուն պաշտպանութեանը համար։

Այս պայմաններուն տակ, ու ինչ որ ըլլան վաղուան իրադարձութիւնները, օտարականները պիտի կրնա՞ն երկար ատեն մնալ չինական հողին վրայ։

Օտար երկրի մը մէջ որ նախնական քաղաքակրթութեան մը մարդերովը լեցուած է, Եւրոպացին կրնայ մնալ երկու ձեւով — կրակի զէնքերով կամ քաղաքականութեան զէնքերով։ Այսօր այս եղանակներէն մին կը մերժէ միւսը։ Ատեն մը այս երկու եղանակները համաձայն կ'ընթանային. նախ կրակ կ'ընէին ու յետոյ կը հիմնէին դպրոցները ու կը ներածէին մեքենաներն ու մեքենագէտները։ Այսօր մինչեւ իսկ Նիամ-Նիամները կը ճանչնան կրակի զէնքերու գործածութիւնը։ Ցանուն եւրոպական եղբայրակցութեան մը իւրաքանչիւր պետութիւն իր կարգին կը մատակարարէ հրացանները այն ամէն ցեղերուն որոնք կրնան նեղութիւն պատճառել մրցակից պետութեան մը՝ գաղթային պատմութիւնը՝ ապացոյց։ Այսօր հրացանաձգութեան հիմքով աշխարհակալութիւն մը կորսնցուցած է իր արժէքը։ Այլեւս չի խօսուիր գաղթավայրերու անունով, այլ կ'ըսուի «հոգատարութիւն». չի խօսուիր տիրապետութեան անունով, այլ կ'ըսուի «պաշտպանութիւն եւ օգնութիւն»։ Եթէ միջերկրականի աւազանին համար ընդունուած է այս կեցուածքը, ինչո՞ւ պիտի չընդունուի հեռաւոր Արեւելքի մէջ։ Չինաստանը ինքզինքը կառավարելու անկարող երկիր մըն է. կը ճանչնայ կրակի զէնքերու, կազերու ու հեռաւոր գործածութիւնը, բայց չի գիտեր օգտագործել իր անհուն կարելիութիւնները։ Ուրեմն.— հրացաններով ու կազերով պիտի վանէ Եւրոպացիները ու պիտի թափէ զանոնք ծով, որովհետեւ գիտէ նաեւ միւս կողմն գործածութիւնը, որ կը կոչուի Ուիլսոնականութիւն, ու այն քաջալերն գործածութիւնը, որ կը կոչուի պոլշեւիզմ։ Ցեռայ... Ցեռայ պիտի սպասենք որ մէկը սորվեցնէ իրեն գործածել արդիական քաղաքակրթութեան խաղաղասէր միջոցները։ Ո՞վ պիտի ըլլայ այս մէկը. պոլշեւիզմը. կարելի է։ Բայց հսկայ երկիր մը որ քաղաքական կռիւէ մը ու օտարին դէմ մղուած պայքարէ մը դուրս կուգայ, կրնայ զգալ պէտքը նոր կարգի մը որ չըլլայ սակայն սովետներուն անընկան ու անգութ հրամանը։ Այդ պարագային, կարելի է եւ՝ փաշիզմը։

Ճափոնի ճշմարիտ պատմութիւնը երբեւ աշխարհային պետութիւն կը սկսի եւրոպական ազգի մը, Ռուսերուն վրայ տարած իր յաղթանակէն։ Նոյնպէս Չինաստանի համար — կամ իր մէկ մասին համար — կրնայ սկսիլ պատմութիւնը Եւրոպացիներու վրայ տարուած յաղթանակէ մը։ Ցեղի մը ուրիշ ցեղի մը վրայ ցոյց տուած ուժի փորձն է որ կ'ապացուցանէ ցեղին կորովը։ Թերեւս Չինաստան պէտք է որ միայն ցոյց տայ հրացան ու եւրոպական եղանակով «տասնեւչորս կէտերը» գործածելու իր կարողութիւնը։ Այդ օրուընէ պիտի սկսի Չինաստանի նոր պատմութիւնը։

Այդ օրը, պէտք է տեսնել թէ ո՞ւր պիտի գտնուի փաշիստ Իտալիան։ Թերեւս գտնուի ծովը թափուած Եւրոպացիներուն խումբին մէջ։ Թերեւս պատահի նաեւ որ ան թելադրէ նոր օրէնք մը, կարգ մը, գաղափար մը ժողովուրդի մը, որ պէտք ունի նոր օրէնքի մը, կարգի մը, գաղափարի մը։ Փաշիզմը [illegible] յարմար կլիմայ [illegible] մէջ։ Ինչո՞ւ չփորձենք [illegible] գիծով ամբողջ [illegible] վրայ։

Ո՞րը պիտի յաղթանակէ ծայրագոյն Արեւելքի մէջ — պոլշեւիզմը թէ փաշիզմը։

Վաղուան պատմութիւնը պիտի պատասխանէ այս հարցումին։

ՀՐԱՆՏ ՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

ԳՈՆՋԵՆԻԿ ԹՈՒՐՔ ՈՍՈՒՑԻՉԸ.— Րիզէի միջնակարգ վարժարանին տնօրէնը քաղաքացիական կրթութեան դասի միջոցին յեղափոխութիւններու պատմականը ընելու առթիւ ծանրացեր է կարմիր յեղափոխութեան վրայ։ Կարմիր յեղափոխութեան նիւթովը հիւսած տնօրէնը, հակառակ արտայայտութիւններ է նելով կառավարութեան դէմ։ Ատոր վրայ աշակերտները գործ [illegible] են դասարանէն եւ [illegible] վրայ [illegible] տնօրէնին [illegible] մը։ Այս դէպքը մեծ յուզում առաջ բերած է Րիզէի մէջ եւ խնդիրը յանձնուած է դատարանին։

"ԳՈՒՍԱՆ"Ի ՀԱՄԵՐԳ[...]

Նորակազմ «Գուսան» [...] չախումբին համերգը, որ [...] ունեցաւ կիրակի օր, ընկեր[...] թեամբ ծանօթ նուագախմ[...] անվերապահօրէն կարելի [...] մարել աննախընթաց ու [...] երեւոյթ մը՝ փարիզահայ [...] դաղութատական կեանքին մէ[...] թէ չլինենք Պ. Տ Ալ[...] Salle Gaveau ի մէջ տուած [...] գործիական նուագահանդէս[...] լսուեցաւ նոյնչափ հայ ե[...] կան երաժշտութեան ամէն[...] ղեցիկ կտորներէն մէկ քանի[...]

Երգը ըլլալով իր էութ[...] իսկ միջազգային լեզու, [...] պարտաւոր էինք՝ հայ արու[...] եւ քաղաքակրթութեան պա[...] գանձի սեպհական առաջ[...] տալ անոր, մեր գեղարուեստ[...] մտահոգութիւններուն մէ[...] գացնել զայն ու ներկայ[...] մեզ շրջապատող օտարներուն[...] բեւ հսկայ եւ անխախտ [...] մը ցեղին գեղարուեստական [...] րին, անոր քաղաքակրթական [...] ռաքելութեան բնատուր կոչ[...]

Ու երգը, սակայն, եղաւ [...] մէջ ամէնէն աւելի անտես[...] զոհուածը։

Պէտք է շնորհակալ ըլլա[...] պատմագրեանին որ ընուեր [...] ազգօգուտ եւ գերազանցօրէն [...] ղեցիկ գործի մը։ Նոր [...] արտայայտութիւնը եղաւ [...] ուածէն շատ աւելի յաջո[...] գրաւիչ։ Ան երաժշտական [...] խերգանքներուն մէջ երեւն[...] բած է երաժշտական գիտու[...] մը անհերքելի փաստեր, [...] անոնց մէջ զգացումի խորու[...] եւ վառ երեւակայութեամբ [...] ձեռած գոյներն ու երանգ[...] որոնք միանալով անհատա[...] «ռոմանթիք» խառնուածք[...] շնչուած արտայայտութիւն[...] րուն, իր ներդաշնակութիւն[...] կուտան մեր հոգեկերուն [...] զանոնք նուագացնողներին [...] ցնելու առանձնայատկութիւն[...]

Զանազան ձեւ երգեր [...] կուտար ջէչ՝ եւ օտար [...] կտորներ, որոնց մէջ պէտ[...] մասնաւորաբար յիշել Մեհու[...] քին «Josué» ի խմբերգը [...] բացէս արտայայտուած, [...] տաս վարդապետի «Գաթ[...] Ցիկին պատմագրեանի մեներ[...] Weberի «Freischutz»ին [...] գը, ուր ընդհանուր ներդաշ[...] թիւնը հասաւ կատարելութ[...] եթէ չնկատենք խմբին «Թ[...] ձայներուն ազգը, որոնց կը [...] սի ճկունութիւն եւ պայծ[...] թիւն, մանաւանդ մեղմ [...] յայտութիւններու միջոցին [...] նկատենք որ «սիրոզ» մը [...] տալ... ինչ որ ունի։

Երեկոյթին անակնկալ[...] եղաւ նաեւ Տիկին պատմագր[...] յայտնութիւնը իբրեւ [...] զմայլելի ու վճիտ ձայն[...] օժտուած և գուսէչ, որուն [...] նօթերը պաշեցին իրենց [...] եւ հանելի ներդաշնակ[...] կանչի անախորժ տպաւորութ[...] ձգելու Տիկինը «Louise» ի [...] կտորին մէջ հասաւ վերլ[...] րութեան այնպիսի կատար[...] թեան որուն հազուագիւտ [...] հանդիպինք նոյն իսկ օտար [...] գաձանդէսներու մէջ։

Խորապէս տպաւորիչ [...] մանեանի «Լուսաւոր [...] «Տէր Ողորմեան»։ Այս [...] պիտի չաշէր անշուշտ [...] գայ, ազնուաբար երգ [...] մը մէջ։

Տիկին կազարեանի [...] եւլի կը պատշաճի [...] նկարագրին, բան հայ[...] պէս ան շատ սաՏնե եւ [...]

ԴԱՏԻ

ՎԱՂՈՒՑԻ ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄԸ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վաղուցի մահմանափակում է դրված Ալավերդու գործադիր կոմիտեի կողմից Ալավերդու շրջանի գյուղերում վաղ ցորենի ցանքերի վրա։ Ալավերդու գործադիր կոմիտեի որոշմամբ արգելվում է ցանքերի վրա արածեցնել անասուններ, ինչպես նաև հնձել կանաչ ցորենը։ Խախտողները կենթարկվեն դատական պատասխանատվության։

Ալավերդու գործադիր կոմիտե

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ալավերդու գործադիր կոմիտեի որոշմամբ Ալավերդու շրջանի գյուղերում

վարական երեսփոխան Վէնսան Օրիօլի բողոքի նամակին պատասխանեց վարչապետ Փուանքարէ՝ նամակ մը ուղղելով Երեսփ. ժողովի ելմտական յանձնաժողովի Նախագահ Մալվիի: Վարչապետը կ'ուզէ ժամ առաջ վճարել 1927ին երկու երկիրներուն տրուելիք մասնավճարները, առանց սպասելու որ այդ մասին կնքուած համաձայնագիրները վաւերացուին խորհրդարանին կողմէ:

Անգլիոյ պիտի վճարուի վեց միլիոն ոսկեկին, ըստ Քայեօ—Չրչիլ համաձայնագրին, իսկ Միացեալ Նահանգներուն՝ 10 միլիոն տոլար, ըստ Մէլըն—Պէրանժէ համաձայնագրին, եւ թէ խորհրդարանին իրաւունքներուն դէմ ոչ մէկ ոտնձգութիւն եղած է:

Ելմտական յանձնաժողովը պիտի զբաղի վարչապետին պատասխանով եւ խնդիրը պիտի հանէ խորհրդարանին առջեւ: Փուանքարէ պատրաստակամութիւն յայտնեց պատասխանելու երեսփոխան Լուի Տիւպուայի պարտքերու մասին ուղղելիք հարցումին:

Ներգաղթի մասին նոր կարգադրութիւններ

Ներգաղթի Միջնախարարական Մնայուն Յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի, արտաքին նախարարութեան մէջ, գաղթականներու Ֆրանսա մտնելու պայմաններուն մասին կանոնագիր մը պատրաստել եւ որ մասնաւորաբար կ'ուսումնասիրէ օտար բանուորներու ներգաղթի մասին գոյութիւն ունեցող միջազգային համաձայնագիրները, առջի օր նիստ գումարեց եւ կարգ մը որոշումներ տուաւ վերջնապէս Ֆրանսա հաստատուող օտարականներու հանդէպ ձեռք առնուելիք առողջապահական նախազգուշութիւններու մասին:

Այսպէս, հրահանգներ պիտի ղրկուին արտասահմանի դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն եւ հիւպատոսներուն, յանձնարարելով որ ճարտարարուեստի, առեւտուրի կամ երկրագործական բոլոր օտար բանուորները Ֆրանսա մտած ատեն՝ բացի օրինաւորապէս վաւերացուած աշխատանքի պայմանագրութենէն՝ պէտք է ներկայացնեն նաեւ բժշկական վկայագիր մը՝ հաստատող թէ ո՛չ մէկ փոխանցիկ կամ մտային հիւանդութեան ենթակայ է, եւ թէ իրմէ պահանջուած աշխատանքին համար ֆիզիքական անհրաժեշտ կարողութիւնը ունի: Հանրային Առողջապահութեան Գերագոյն Խորհուրդը այս բժշկական քննութեան համար էական հրահանգները պիտի հայթայթէ:

Բժշկական վկայագիրները պէտք է տրուին հիւպատոսներուն նշանակած մասնաւոր բժիշկներուն կողմէ եւ վաւերացուին հիւպատոսէն:

Խիստ լուրջ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այս որոշումը կէտ առ կէտ գործադրելու համար: Բոլոր այն գաղթականները, որոնք առանց այս բժշկական վկայագրին Ֆրանսայէն ներս կը մտնեն, վտարուելու վտանգին ենթակայ են:

Նպաստ Սէնթ-Էթիէնի օտար բանուորներուն

Սէնթ-Էթիէնի քաղաքապետ-ծերակուտական Պ. Լուի Սուլիէ ներքին նախարարին ղրկեց տեղեկագիր մը, որով գործազրկութեան մասին տեղեկութիւններ տալէ վերջ կը հաղորդէ թէ բազմաթիւ օտար անգործ բանուորներ արձանագրուած են նպաստընկալներու ցանկին վրայ եւ սակայն քաղաքապետութիւնը ի վիճակի չէ նիւթապէս օգնելու անոնց: Պ. Սուլիէ կը խնդրէ նախարարէն քննել այս խնդիրը եւ կարգադրութիւն մը ընել:

.˙. Տագնապին սկիզբէն ի վեր Ֆրանսա մտնող օտար բանուորներու թիւը հետզհետէ նուազեցաւ: Անցած շաբաթ եկան միայն 20 օտարականներ, որոնց 15ը հողագործներ են:

Ձիւն-մրրիկ Պալքաններու մէջ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ ամբողջ Պալքաններու մէջ բացառիկ ցուրտ մը կ'ընէ: Շատ մը շրջաններու մէջ առատ ձիւն տեղացած է, տեղ տեղ վեց մեթր բարձրութեան հասնելով:

Ամէն կողմ սառնամանիքով պատած է: Ջերմաչափը զերոյէն վար 10 աստիճան իջած է:

Մոսկուայի մէջ առջի գիշեր բաւական սաստիկ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են: Փլած են տասնեակ մը տուներ, որոնք արդէն ճեղքուածքներ ստացած էին վերջին օրերու ցնցումներէն:

Ուաշինկթընի տարեդարձը

Առջի օր աշխարհի ամէն կողմը տօնուեցաւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն փրկիչ զօրավար Ուաշինկթընի ծննդեան տարեդարձը: Փարիզի մէջ դեսպան Մայրըն Հէրրիք եւ Ամերիկեան Քլիւպը հացկերոյթներ տուին նախարարներու եւ դեսպաններու: Նախագահ Քուլիճի ճառը Ուաշինկթընէն անթել հեռաձայնով հաղորդուեցաւ ամէն կողմ եւ նոյն իսկ Փարիզի, Լոնտոնի եւ Պերլինի մէջ կարելի եղաւ մտիկ ընել զայն: Առաջին անգամն է որ Եւրոպայի մէջ կարելի եղաւ ամերիկեան նախագահի մը ճառը մտիկ ընել: Այս ճառը մտիկ ընողներու թիւը կ'անցնի 20 միլիոնը, կոտրելով բոլոր մրցանիշները:

Իտալացի համայնավար մը սպաննուած

Իտալացի համայնավար բանուոր մը՝ Փիլատէ Մօնթի, որ Իտալիայէն փախչելէ վերջ յաջորդաբար վտարուած էր Զուիցերիայէն եւ Պելճիքայէն, ու Ֆրանսա ապաստանած, առջի գիշեր Փարիզի արուարձաններէն Պանեօլէի մէջ սպաննուեցաւ անծանօթներու կողմէ: Կէս գիշերին մօտ Փորթ տը Լիլայի բնակիչները օգնութեան աղաղակներ իմացած էին, նոյն իսկ զոհը քար մը նետած էր տան մը պատուհանին՝ ուշադրութիւն հրաւիրելու համար, սակայն ոչ ոք տեղէն շարժած էր: Ոճրագործները Մօնթիի կռնակէն եւ խիստ մօտէն ատրճանակի հինգ հարուածներ արձակելով փախան: Երիտասարդ բանուորը կողոպտուած չէր, որով կը կարծուի թէ ոճիրը քաղաքական բնոյթ ունի:

ՀՐԵԱՅԻ ՄԸ ՆՈՒԷՐԸ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Պաղտատի հրեայ հարուստներէն Մ. Մէնախիմ հայ գաղթականներու տղոց վարժարանի մը շինութեան համար գետին մը նուիրած է, եւ աւելի զատ 10.000 անգլ. ոսկիի ալ նուիրատուութիւն մը ըրած է այդ վարժարանը կառուցանելու նպատակով:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

վիճարանական ժողովը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին

փլաս տ'իթալի, քաֆէ ֆլէռ-տը-Լիսի վերնայարկը: Մէթրօ՝ իթալի:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Պարսկաստանի կարգ մը բաժանորդներ իրենց պարտքը վճարած չըլլալով, հարկադրուեցանք թերթերու առաքումը դադրեցնել փետրուար 15էն սկսեալ:

դադրեցուցած ենք նաեւ հատավաճառը:

Անոնք որ կ'ուզեն ստանալ ՅԱՌԱՋը, պէտք է ուղղակի մեզի ղրկեն փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

27 փետր. կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ

Մասնակցութեամբ ԼԻՈՆԻ ԳՈՄԷՏԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

27 փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին

վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc

կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ՝

Յառաջդիմասէր երկսեռ միութեան կողմէ 26 փետր. շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ ժամը 5, SALLE PELISSIER, Place Jean Jaurès. ղեկավարութեամբ ծանօթ հայ եւ ֆրանսացի փրօֆէսէօրներու: Անակնկալներ եւ թօնքուլներ:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,,

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՅԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Գինը՝ Ֆրանսայի համար 5 ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ: Մեծաքանակ գնողներուն՝ զեղչ:

Դիմել Յառաջի խմբագրատունը, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին, Դրօշակի խմբագրութեան:

ՊՈԼՍԵՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փարիզի մէջ կազմուած է Պոլսի եւ շրջակայից (Տիւզճէ, Տէվբէկ-Համիտիէ, Զօնկուլտաք եւ Պարթըն) հայրենակցական երկսեռ միութիւն մը, նպատակ ունենալով ներկայիս բարոյապէս իսկ ապագային նիւթապէս ալ օգնել Ֆրանսաբնակ մեր հայրենակիցներուն:

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ անհրաժեշտ աջակցութեանց համար գրաւոր դիմել միութեանս քարտուղար Պ. Ղեւոնդեղիաեանի. 78 Rue de Sèvres Paris VII:

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն մը, 2 Մարտ, Չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ: Պիտի խօսի փրօֆ. Աշար (Ֆրանս. Բժշկ. Ակադեմիայէն) նիւթ՝ Տպաւորութիւններ Հնդկաչինէն:

Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ վասպուրականի «Արծիւ» Սիրողներու խումբի վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները կարեւոր խնդրի մը մասին խորհրդակցելու համար, Ուրբաթ օր 25 փետր. երեկոյեան ժամը 7ուկէսին Rue d'Aubagne 83 թիւ Պ. Պ. Նազարեանի սենեակին մէջ: Ոչ-անդամներն ալ կրնան ներկայ ըլլալ:

Չ. ԵՐԿՍ. ՈՐԲ. Մ. վալանսի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, վարդանանց տօնի առթիւ փետ. 26 շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Սինէմա Սէն Լուի մէջ, պիտի բեմադրուի Յ. Պարոնեանի Շողոքորթը: երգ, նուագ, եւ արտասանութիւն, Մուտքը ազատ է: Ղեկավարութեամբ Տիկին Ա. Շամախեանի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր խումբի եւ Սէն Միշէլի շրջանին մէջ գտնուող բոլոր Դաշնակցականները 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Café Rocher, Métro Odéon:

Հ. Յ. Դ. Ալֆօրվիլի ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին Երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբի ժողովը 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին:կը հրաւիրուին Պլյեանքուռի, Իսի լէ Մուլինոյի, Մէօտօնի եւ Պուլոնեի շրջանի բոլոր դաշնակցական ընկերները:

Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արմէն-Գարօի, Ռոստոմի, Խաժակի, Գէորգ Չաւուշի եւ Պէլվիլի շրջանին մէջ գտնուող եւ ցարդ ոև է խումբի չմասնակցող բոլոր ընկերները, 26 Փետրուար Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Faubourg du Temple, Belleville.

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատ. միութեան ընկերական ընդհ. ժողովը՝ 27 փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Rue République 63 սրահին մէջ: Անդամատոմսերը միասին բերել:

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջանային կոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը կիրակի փետր. 27ին կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Հայ ժողովրդային Լսարանի մէջ: Բոլոր ընկեր-ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Ախալթիֆլիս գիւղացի Մեսրոպ Պիւլպիւլեան որ 1915ին տարագրուած էր: 1922ին Դամասկոսի որբանոցը ըլլալը իմացուած է. լուր տուողին 100 ֆր. նուէր: Դրել՝ Զարուհի Պիւլպիւլեանի՝ Rue de Trabesco, 6, Combes par Aubin Aveyron, France.

— Ամասիացի Գէորգ Էսկիճեան կը փնտռէ Այնթապցի Հաճի Նազարէթ, որ 1923ին Պոլիս (Լանկա) ջուլհակութեամբ կը զբաղէր: Այժմ Ալճէրիա ըլլալը կը կարծուի: Տեղեկացնել՝ K. Eskidjianի 5 Rue Jouye Rouve-Hotel Jeanne d'Arc Paris (20me).

ՓԵՏՐ. 27Ի ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դաշնակահարուհի Օր. Տիրուհի Զառափեան կը մասնակցի նուագահանդէսի մը, որ տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Փետրուար 27ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle des Agriculteurs, մասնակցութեամբ նուագախումբի:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիրաբուժական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երկուշ. եւ Ուրբ. օրերը ժամը 11—12: Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՊԻՑԵԱՆՔՈՒՌԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ

ՃԱՇԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ

41 Rue de St. Cloud կամ 30 Rue Nationale

3.75 ֆրանքի համեղ եւ մաքուր ճաշ Չրի առատ հաց

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կ. Խաչի Օգնութեան Մասնաճիւղը իր տարեկան պարահանդէսը կը սարքէ՝ յառաջիկայ փետրուար 26 Շաբաթ գիշեր, ժամը 10.30ին, Salle Hocheի մէջ, 9, Ave. Hoche, Paris (8e).

Պարահանդէսի արդիւնքին մեծ մասը, ուրիշ տարիներու պէս, պիտի յատկացուի Հայաստանի Արփա Գիւղի Հիւանդանոցին, մնացեալ մասը, պիտի ծառայէ՝ Փարիզի աղքատ-հիւանդներուն դեղ ու խնամք տալու ծախքերուն, գործազուրկներու հաց ու մանուկներուն կաթ տալու:

Զանք չէ խնայուած՝ հաճելի եւ արդիւնաւոր ընծայելու համար սոյն պարահանդէսը, որ պիտիըլլայ ծպտեալ եւգիմակաւոր (Paré et Masqué), բայց ո՛չ պարտաւորիչ:

Երջանկաբեր «Փէթիշ»ներու պարահանդէսն է այս:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹ

Մարսէյլի St-Jéraume (Սէնժէրօմ) արուարձանին մէջ, ունիմ տուն մը, տակը խանութ եւ պարտէզ, որուն առջեւ կը կենայ հանրակառքը: Վարձել փափաքողները դիմեն՝ կղեմես Խոգեանի, 8, Rue Barbarosse, 4րդ յարկ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. Դիմել՝ 26 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ:

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: Գին 40 ֆր.: Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

Վարձու են 2 սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անձի համար: Դիմել՝ Տիկ. Տահպազի, 5, Gay-Lussac. Paris, Լիւքսէնպուրկի պարտէզի դիմաց:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մասնաւորապէս գաւառներէն կը խնդրուի ՄԷԿ ՕՐ ԱՌԱՋ ղրկել ժողովի ազդերը, որպէսզի կարելի ըլլայ հասցնել համապատասխան օրուան:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ

ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ

ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենադարանի գիրքերու:

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿԵՐ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Arakélian, Contes et Nouvelles, 12 frs.

Aharonian, Vers la Liberté, 1[illegible]

Aslan K., L'Arménie et [illegible] Arméniens 20.

Baronian, Maître Balthazar [illegible]

Barsamian, L'Homme et [illegible] Femme 6.

Barsamian, Elle et Moi 7.5[illegible]

Basmadjian, Histoire Moder[illegible] des Arméniens 12.

Chirvanzadé, La Possédée [illegible]

Djivani, Les plus belles chansons, 5.

Macler F., Ancienne Egl[illegible] d'Arménie 12.

Macler F., Contes et Légen[illegible] de l'Arménie 12.

Macler F., La Version Arménienne 12.

Macler F., Contes Arméni[illegible] 12.

Mesrob K. L'Arménie au p[illegible] de vue... 12.

Minasse Mme Iskouhi, No[illegible]velles et Contes 15.

Minasse Mme Iskouhi, Fl[illegible] Attique, poème 6.

Minasse Mme Iskouhi, V[illegible] dans la Nuit, poème 7.50.

Morgan J. de, Histoire [illegible] Peuple Arménien 40.

Papazian V., Santho 12.

Raffi, Samouel, 2 volumes [illegible]

Sandaldjian, Père J., Hist[illegible] documentaire de l'Arménie [illegible] âges du Paganisme, 2 gr[illegible] volumes 100.

Tcheraz M., Nouvelles Ori[illegible]tales 12.

Tchobanian A., La Fem[illegible] Arménienne 6.

Tchobanian A., La Rose[illegible] d'Arménie, 2 grands volumes [illegible]lustré 150.

Zartarian R., Clarté N[illegible]turne 12 francs.

Ֆրանսայի եւ գաղթավայ[illegible]րու փոսթի ծախք չկայ:

Դիմել՝ Librairie BALE[illegible] 233 Fbg. St. Martin, Paris 1[illegible]

ՍԱԿԱՐԱՆ

23 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	[illegible]
Տոլար,	Dollar	[illegible]
Մարք (ոսկի)	100 Mark	[illegible]
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	[illegible]
Թրք. ոսկի	» or	[illegible]
Մէճիտիէ	Médjidié	[illegible]
Լէվա 100 հատը	Léva	[illegible]
Տրախմի »	Drachme	[illegible]
Լիր »	» Lire	[illegible]
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	[illegible]
Զուից. »	Frc. Suisse	[illegible]
Լէյ 100 հատը	Ley	[illegible]
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	[illegible]

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	300[illegible]
» II	»	189[illegible]
» III	»	170[illegible]
Թումելի երկթ.	Lots turcs	[illegible]

Comptoir Parisien de change et de C[illegible]

80, Rue Lafa[illegible]

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ	»	»	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

25 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 270

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱԼԻՔԸ

Լրջօրէն մտահոգ են դիւանագէտները, չինական դէպքերուն հետեւանքով։

Տակաւին անցեալ տարի, պարզ միջադէպ մը կը համարուէր երկնային կայսրութեան զաւակներուն խլրտումը։ Եւ Մեծն Բրիտանիա, որ միշտ վարժուած է հրամայելու, իբրեւ տէր-տիրականը ծովերուն, ապահովաբար չէր նախատեսած թէ դէպքերը այնքան պիտի ծանրանան, որ պիտի հարկաւ զրկի քանի մը տասնեակ մարտանաւ և քանի հազար զինուոր զրկել։ իսկ այսօր արդէն կրակին հետ կը խաղայ, ինչպէս դիտել կուտան Անգլիոյ աշխատաւորներն ալ։

կացութեան ծանրութիւնը կ'ապացուցանէ նաեւ Խորհրդային Միութեան ուղղուած ազդարարութիւնը, որ վերջնագրի մը հանամանք ունի։ «Սահմաններ կան որոնցմէ անդին վտանգաւոր է ազդել Անգլիոյ հանրային կարծիքին վրայ. այս կարգի առարկաներու շարունակութիւնը ուշ-կանուխ անխուսափելի պիտի դարձնէ առեւտրական դաշնագրին ջնջումը եւ նոյն իսկ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզում պիտի պատճառէ»։

Գաղտնիք չէ որ խորհրդային իշխանութիւնը ոտքով-ձեռքով մխրճուած է չինական խառնարանին մէջ, եւ անդադար իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ։ Եւ այս՝ ոչ թէ ժողովուրդներու ազատագրութեան համար, ինչպէս կը պնդեն, այլ խոցոտելու, խորտակելու համար բրիտանական կայսրութիւնը։ Այս վերջինն ալ, ինչպէս միւս բոլոր աշխարհակալները, քաղաքակրթութեան անունով է որ կը փորձէ խոնարհեցնել Չինաստանի ըմբոստները։ Այս գետնին վրայ տարբերութիւն չկայ կարմիրին եւ ճերմակին միջեւ։ Եւ վա՛յ այն ժողովուրդներուն որ կը հաւատան մէկուն կամ միւսին։ երկուքն ալ փշրանքներ կը նետեն իրենց թաթին տակ ինկած բազմութիւններուն, կը ձգտին մէկ-մէկու գլուխ պատռել, անոնց ողնայարին վրայ։ Վաղը Անգլիան կրնայ համակերպիլ Չինաստանի պահանջներուն, ուրիշները կրակը ձգելով. միայն թէ ապահովուի իր առեւտրական շահերը եւ ծովերու բանալին։ Իսկ պոլշեւիկ Ռուսաստանը պիտի շարունակէ հրահրել կրակը, որպէսզի կարենայ ոտքի հանել ամբողջ Ասիան, եւ ջլատել իր ծրագիրներուն ամէնէն ահարկու հակառակորդը։

Այս հիմնական պատկերէն դուրս, ինչ որ տեղի կ'ունենայ չինական ափերէն մինչեւ Եւրոպայի սրտին վրայ, ժողովուրդներու սթափումն ու զարթումն է, ազատագրութեան ալիքը՝ յարաճուն եւ դղրդագին։

Այսօրուան Չինաստանի համար այլեւս հմայք չունի կոմփիվիոսի վարդապետութիւնը։ Անտեղ ալ սերունդներ հասած են, գիտակից եւ գործելու պատրաստ։ Եւ եթէ ազատագրական պայքարը կը բացուի միջազգային ազդակներուն հետ խառն, անբնական ոչինչ կայ։ Բոլոր ազատագրական կուիւներն ալ այդպէս պայքած են, այս կամ այն հանգամանքին եւ ճնշումին տակ, մինչեւ որ իրենց վերջնական ձեւը գտած են։

Ազատագրութեան նոյն ալիքն է որ կ'որոտայ, յայտնապէս, Խորհրդային Ռուսաստանի մէջ, Անդրկովկասէն մինչեւ երկրին խորերը, կեդրոնի կողին վրայ։ Անտեղ խնդասօթը չի գոռար տակաւին, ինչպէս Չինաստանի մէջ, բայց դէպքերու րնթացքը նոյնքան փոթորկալի է։

Մենք զանազան առիթներով պարզեցինք Ուկրայնայի մէջ ծաւալող դժգոհութիւնը։ Վերջերս լուր կար թէ՝ յառաջիկայ Յունիս 10ին, Խարքովի մէջ, Ուկրայնայի Խորհուրդներու Համագումարը պաշտօնապէս պիտի դնէ երկրին անկախութեան հոչակման, հետեւաբար եւ բուն Ռուսաստանէն անջատման խնդիրը։ Որքան դիտենք, այս լուրը չհերքուեցաւ մինչեւ այսօր։

Մոսկուա խոհեմութիւն կը համարէ շատ չքերքրել այս խնդիրը, որ իրականին մէջ խոշոր պալար մըն է։ Խորհրդային Միութեան բազմազան հանրապետութիւններուն մէջ, ամէնէն կենսական կէտն է Ուկրայնան, տարածութեամբ աւելի մեծ (172,760 քառ. մղոն) քան Ռուսաստանէն, փոքր՝ Սիպերիայէն, Թուրքիստանէն եւ Քրքրըզներու երկրէն, բայց բնակչութեամբ՝ անհամեմատ բարձր՝ թէ թիւով եւ թէ որակով (առնուազն 35 միլիոն)։ Արեւմուտքէն եւ հարաւ. արեւմուտքէն շրջապատուած՝ Լեհաստանով եւ Ռումանիայով, հարաւէն սահման ունենալով Սեւ Ծովը, այս լայնատարած երկրամասը եթէ բաժնուի Խորհրդային Միութենէն, հին Ռուսաստանը պիտի դառնայ նախորդին ծաղրանկարը, մինչեւ անգամ կովկասը կորսնցնելու վտանգին տակ։

Տեղական թերթ մը դիտել կուտայ թէ Լոնտոնի, Պերլինի եւ Հռոմի մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին Ուկրայնայի անցուդարձերուն, եւ նոյն իսկ յատուկ պաշտօնեաներ սահմանած են այդ երկրի գործերուն համար։ Ուկրայնայի նախորդ արտաքին նախարարներէն Պ. Շուլկին կը յայտնէ թէ անհատալի փոփոխութիւններ կատարուած են 1922էն ի վեր, եւ Խարքովէն մինչեւ Օտեսա միայն ուկրաներէն կը խօսուի, եւ թերթերն ալ այդ լեզուով կը հրատարակուին։ Պոլշեւիկները նախապէս միայն եկեղեցական արարողութեանց համար արօծած էին ուկրաներէնը. յետոյ թոյլատրուեցաւ նախակրթարաններու, յետոյ երկրորդական վարժարաններու, իսկ այսօր դիւէվի, Խարքովի եւ Օտեսայի համալսարաններն ալ մայրենի լեզուով կը դասախօսեն։

Ամէն պարագայի մէջ, ծանր է հեռանկարը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ՀՆՉԱԿԵԱՆ ՓՈԽԱՍԱՑՆԵՐ»

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Թորիթրդային Հայաստան կը գրէ *կոմիսար* Ա. Մռաւեանի ստորագրութեամբ (13 փետր.).—

«Հակախորհրդային «ազնիւ ընկերութեան» անխուսափելի փոխասացներն են նաեւ հնչակեանները։ «Սոցիալ-դեմոկրատ» «մարքսիստ» յորջորջուող հնչակեան վերջին փիննաչիները (հնակարկատ), մինչեւ վերջին ժամանակները հերթական քաղաքական իրենց սպեկուլացիան կատարում էին Խորհրդային Հայաստանի անունով, մեր սոցիալական շինարարութեան թասիբն էին անում կեղծաւոր շուրթերով։ Այժմ հնչակեան թափթփուկներին թւում է, թէ «ժամանակները փոխուում են», թէ հրապարակ են իջնում «զօրաւոր նոր ուժեր», որոնք կարող են դրութիւնն արմատապէս փոխել։

«Հնչակեան գրչակները զառամեալ փոխասացի նման կրկնում են այն ամէնը, ինչ գրում է վրացական ֆաշիստ Ռամիշվիլին, ինչ վայրագանում է (որովհետեւ գրելու սովորութիւն չունի) Քիւրտախտանի սոցիալիստ Խոսրովբեկ Սուլթանովը, ինչ խօսում, գրում եւ վայրագանում է փրկչապետ եւ վարժապետ Վրացեան Սիմոնը։

«Յայտնի է, որ վերջերս քիչ երկարել է Ռամիշվիլի—Խոսրով բէկ—Վրացեան հակահեղափոխական բլոկի լեզուն՝ լաւ վարձատրուելով լեհական շտապի միջոցով՝ Լոնդոնից։ Լորդ Զէմսպըրլէնի իմպերիալիստական քաղաքականութեան նպատակներից մէկն է նաեւ Անդրկովկասը, ուստի եւ գործի է անցել Ռամիշվիլի—Խոսրով բէկ-Վրացեան բլոկը։ Եւ նրանց ո՛չ սարսափելի նոր կարաւանին միանում են այսօր նաեւ հնչակեան կաղ էշաւոր «գործիչները»։

ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՉԻ ԾԱԽՈՒԻՐ ԱՒ ԱՅԺՄ...

Հայ բարեգործական ընդհանուր միութեան կեդրոնական վարչական ժողովը, որ ֆանի մէջ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր անցած շաբաթ, նախագահութեամբ Պ. Պօղոս Նուպարի, վերջացած է եւ ժողովին անդամները վերադարձած են փարիզ։

Կը տեղեկանանք թէ ժողովին մէջ երկարօրէն քննուած է Մելքոնեան ծխախոտի գործարանը ծախելու խնդիրը։ Լսուած են եգիպտոսէն եկող պատուիրակները՝ Պ. Պ. Վահան Թէքէեան, Տիգրան Չաճընեան եւ Հայկ Ինայէթեան (վերջին երկուքը՝ խնամակալ)։ Լսոնք տեղեկութիւններ հաղորդած են գործարանը գնելու համար մասնէրօմանէոսեան խմբակին առաջարկած պայմաններուն մասին, որոնք անընդունելի նկատուած են։

Որոշուած է առ այժմ չծախել Մելքոնեան գործարանը եւ շարունակել բանակցութիւնները յիշեալ խմբակին հետ, մինչեւ որ կարելի ըլլայ համաձայնութեան յանգիլ եւ աւելի շահաւոր պայմաններ ձեռք բերել։

Պ. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ 2,750 անգլիական ոսկի տրամադրած է Օքսֆորդի Համալսարանին, իր հօր՝ Նուպար փաշայի անունով «Դուրս» մը հաստատելու հայերէն լեզուի եւ հայ պատմութեան համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՊՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒՆ

Անգլիոյ Նախարարական Խորհուրդը Ռուսիոյ խորհրդային ներկայացուցիչին յանձնեց մօտ երկու հազար բառէ բաղկացած ազդարարագիր մը, խիստ ոճով խմբագրուած, որուն մէջ կ'ըսուի որ եթէ սովետական կառավարութիւնը իր խոստումները չյարգէ, անգլեւռուս առեւտրական դաշնագիրը պիտի չնշուի։ Այս ծանուցագիրին կցուած են ինը յաւելուածներ, որոնք կը պարունակեն Զիւերինի, Վորոշիլովի, եւ այլ պետական մարդոց ճառերը, ինչպէս նաեւ «Իզվեստիա»ի եւ ուրիշ թերթերու յօդուածները։

Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ հակառակ 1921ին, 1923ին եւ 1924ին խորհրդային կառավարութեան հանդիսաւոր յանձնառութեանց, թէ բրիտանական կայսրութեան մէջ պոլշեւիկեան քարոզութիւններ չպիտի ընեն եւ ոեւէ կերպով չպիտի խանգարեն կայսրութեան ներքին անդորրութիւնը, պոլշեւիկեան գործակալները, նոյնիսկ պաշտօնական մարմինները դրժելով իրենց խոստումները, կը շարունակեն տենդագին պրոպագանդ մղել ամէն կողմ եւ դաւադրութիւններ ու ապստամբութիւններ կը պատրաստեն։ Անգլիական կառավարութիւնը քանիցս Լոնտոնի խորհրդային ներկայացուցիչին ուշադրութիւնը հրաւիրեց այս մասին։

«Այնքան ատեն որ Խորհրդային կառավարութիւնը յամառի հրապարակաւ անուանարկիչ խօսքեր ընել Անգլիոյ դէմ եւ կամ համաշխարհային յեղափոխութիւնը չատագովել, կարելի չէ որ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները բարուոքին»։

Սըր Զէմսըլէյն այստեղ կը յիշէ Զիւերինի, Վօրոշիլովի, Քամենեֆի, Պուխարինի, Րիքովի ճառերը, ու մասնաւորաբար կոմկուսի Քաղաքական Բիւրօի,—«որ իսկական կառավարութիւնն է»,— զրգռութիւնները հանքագործներու գործադուլին առեն։

«Եթէ անգլիական կառավարութիւնը հաշտարար դիրք բռնեց խորհրդային գործակալներուն եւ ոուս քաղաքացիներուն հանդէպ, առիկա չի նշանակեր թէ անտեղեակ էր անոնց ծրագիրներուն»։

«Խորհրդային վարիչներուն բռնած ցաւալի դիրքը ընդգծելով, Լոնտոնի կառավարութիւնը երբեք նպատակ չունի վիճաբանութեան մտնել անոնց հետ, այլ կը բաւականանայ նկատել տալ անժխտելի իրողութիւնները եւ վեր հանել անոնց իմաստը։ Խորհրդային կառավարութիւնը թող տպիտութեան, տկարութեան կամ քաջալերանքի չվերագրէ հանդուրժողական քաղաքականութիւնը։ Լոնտոնի կառավարութիւնը չի խառնուիր Ռուսիոյ ներքին գործերուն, ո՛չ ալ անոր վարչաձեւին։ Իր ուզած միակ բանը այն է որ Մոսկուայի կառավարութիւնը չմիջամտէ զուտ բրիտանական գործերու մէջ եւ հրաժարի բրիտանական հպատակներու դէմ ոեւէ թշնամական արարքէ կամ քարոզութենէ։

«Ընդհակառակը անհրաժեշտ կը նկատէ խստիւ ազդարարել խորհրդային միութեան թէ սահմաններ կան, ուսկից անդին վտանգաւոր է անգլիոյ հանրային կարծիքին վրայ ազդել, եւ թէ այս կարգի արարքներու մէջ յամառիլը վերջ ի վերջոյ անխուսափելի պիտի դարձնէ ջնջումը առեւտրական համաձայնագրին, որուն տրամադրութիւնները բացէ ի բաց դրժուած են, ու նոյն իսկ կրնայ անգլիոյ եւ խորհրդային միութեան միջեւ դիւանագիտական յարաբերութենէ խզում առաջ բերել։»

Ծանուցագիրը կը վերջանայ յոյս յայտնելով որ Խորհրդային Միութիւնը լուրջ ուշադրութեան պիտի առնէ գայն եւ թէ անգլ կառավարութիւնը այլեւս գանգատելու պէտք չպիտի ունենայ։

Մոսկուայի մէջ մեծ յուզում առաջ բերած է այս ազդարարագիրը, մանաւանդ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելու սպառնալիքը։ Կոմկուսի Քաղաքական Բիւրօն արտօնած է մամուլին արտայայտուիլ անգլիական խնդրին մասին, ինչ որ արգիլուած էր ատենէ մը ի վեր։ Հականգլիական բուռն պայքար մը կը սպասուի, մանաւանդ երբ Անգլիա յաջողի հաստաձայնութիւն կնքել Չինաստանի հետ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Շանկայի իշխանութիւնները, զօրավար Սըն-Շուան-Ֆանկի հրամանով գրաւեցին այն երկու ըմբոստ յածանաւերը, որոնք առջի օր կրակ բացած էին Շանկայի վրայ։

Քաղաքին մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ։ 30000 բանթողներ գործի վերսկսան, սակայն դեռ 80,000 հոգի գործադուլը կը շարունակեն։ Հակառակ կարմիրներու քարոզութեանց, Շանկայի բնակչութիւնը հանդարտ է եւ կը յուսայ թէ Սըն-Շուան-Ֆանկ պիտի կրնայ ազգայնականներու յառաջխաղացումը կասեցնել՝ շնորհիւ Զանկ-Զօ-Լինի աջակցութեան, որ չպիտի ուշանայ հասնիլ։ Ֆրանս. իշխանութիւնները օգնական ուժ խնդրած են եւ կը զգուշանան ոեւէ խնդիր ունենալ տեղական բնակչութեան հետ։

Խորհրդարարներու դէմ խստութիւնները կը շարունակուին։ Սակայն քանի մը օրէ ի վեր գլխատման դէպքերը նուազած են։ Չօնկ-Քինկ հասաւ փոխադարձաւ մը, հազար անգլիացի ծովային հրացանակիրներով։ «Թայմզ» կը գրէ թէ Հարաւի եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸՆ

Երէկ տուած էինք Հայաստանի երկու գաւառներուն մարդահամարին ժանրամասնութիւնը։ Այսօր կուտանք ուրիշ երկու գաւառներու պատկերը.—

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳԱՒԱՌ

Վաղարշապատ քաղաք.— 8035 հոգի, 4028ը այր, 4007ը կին։ 1922ին՝ 7966. աճած՝ 0.5 առ հարիւր համեմատութեամբ։

Աշտարակ աւան.— 4848 հոգի, 2432ը այր, 2416ը կին։ 1922ին 5167։ Մանկատուներու փակումին պատճառով, նուազած՝ 6.2 համեմատութեամբ։

Սարտարապատ կայարան եւ աւանը.— 481 հոգի, 359ը այր, 122ը կին։ 1922ին՝ 128 հոգի, աճած 275.7 համեմատութեամբ։

Գիւղական վայրեր.— 100,566 հոգի, 51,153ը այր, 49,413ը կին։ 1922ին՝ 85,133 հոգի, աճած՝ 18.1 համեմատութեամբ։

Ամբողջ գաւառին մէջ.— 113,930 հոգի, 57,972ը այր, 55,968ը կին։ 1922ին՝ 98,424, աճած՝ 15,8 համեմատութեամբ։

ԼՈՌԻ ՓԱՄԲԱԿԻ ԳԱՒԱՌ

Ղարաքիլիսա քաղաք.— 8301 հոգի, 4115ը այր, 4186ը կին։ 1922ին՝ 6427 հոգի, աճած՝ 29.2 համեմատութեամբ։

Ստեփանաւան քաղաք.— 4936 հոգի, 2492ը այր, 2444ը կին։ 1922ին՝ 5847 հոգի, նուազած՝ 15.6 համեմատութեամբ։

Ալլահվէրտիի հանքային շրջան.— (Ալլահվէրտի, Մանիս, Պիւրիտիկ, Ախտալա, Շամլուխ, Սիսիմադան եւ Սանահին կայարան).— 4927 հոգի, 2761ը այր, 2166ը կին։ 1922ին՝ 2260 հոգի, աճած՝ 118.0 համեմատութեամբ։

Գիւղական վայրեր.— 114,177 հոգի, 57,453ը այր, 56,724ը կին։ 1922ին՝ 102,683 հոգի, աճած՝ 11.2 համեմատութեամբ։

Ամբողջ գաւառին մէջ.— 132,341 հոգի, 66,821ը այր, 65,520ը կին։ 1922ին 117,217, աճած՝ 12.9 համեմատութեամբ։

Կրիմբը Հայաստանի մէջ.— Այս ձմեռ թէեւ կրիմբի համաճարակ չկայ Հայաստանի մէջ, սակայն ամբողջովին ալ չէ անհետացած։ Առողջապահական մարմիններու վիճակագրութեան համաձայն, 1923ին Հայաստանի մէջ կային 5016 վարակուածներ, 1924ին՝ 8243, 1925ին՝ 11,726, 1926ին՝ 19,793։ Անցեալ տարուան մէջ մէկ ամսուան ընթացքին վարակուած էին 1600 հոգի, սեպտեմբերին՝ 649, Հոկտեմբերին՝ 1133, Նոյեմբերին՝ 1580, Դեկտեմբերին՝ 1460։

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ԺԱՄԸ

Խօսակցութիւններ կը կատարուին Ֆրանսական, անգլիական, պելժիական եւ հոլանտական կառավարութիւններուն միջեւ, որոշելու համար ամառուան ժամը հաստատելու օրը։ Ֆրանսա սովորութիւն ունի ամառուան ժամը սկսելու մարտ ամսուան վերջին շաբաթ օրը, Անգլիա՝ ապրիլի կիրակի օրը, իսկ պելճիքա եւ Հոլանտա երբեմն Ֆրանսական, երբեմն ալ անգլիական ժամը կ'ընդունին։

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄատան դատը նորէն կ'արձարծուի։ Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կը տեղեկանանք թէ դրամատան տնօրէն Պ. Թագուր Սուքիասեան նորէն դատարան կանչուած է, վճռաբեկ Ատեանը բեկանած ըլլալով անպարտութեան վճիռը։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ճեպընթացները չեն կրնար բանել Արեւելեան թրակիոյ մէջ մինչեւ պատճառաւ, որ տեղ տեղ չորս մեթր բարձրութեան հասած է։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՄԱՅԻՍԻՑ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ԴԱՏԱ

ՓԱՐԱՁԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Մոսկվայի ամառային ժամանակով ապրող ընթերցողներին ուղարկված հեռագրերից մեկում ասված էր, որ Ռուսաստանի մայրաքաղաքում ամռան ընթացքում ամենաշատ խոսակցության նյութ է դարձել մի դատական գործ, որ ներկայացվել էր Մոսկվայի ժողովրդական դատարանին։ Ամռան ընթացքում Մոսկվայի ժողովրդական դատարանը քննել է բազմաթիվ գործեր, որոնցից շատերը հետաքրքրական են եղել, բայց ոչ մեկը այնքան, որքան այդ գործը։ Ինչո՞ւ։ Ահա այդ հարցին պատասխանելու համար մենք պետք է ծանոթանանք գործի էությանը։

Ամռան, ուրախության ու զվարճության ամիսներին Մոսկվայի ժողովրդական դատարանը ստիպված էր զբաղվել մի գործով, որ ոչ մի առնչություն չուներ ամռան ուրախությունների հետ։ Դատարանը ստիպված էր զբաղվել մի գործով, որ ներկայացնում էր ամենամռայլ, ամենաանուրախ կողմերից մեկը մեր կյանքի։ Դատարանը ստիպված էր զբաղվել մի գործով, որ ներկայացնում էր ամենամռայլ, ամենաանուրախ կողմերից մեկը մեր կյանքի։ Դատարանը ստիպված էր զբաղվել մի գործով, որ ներկայացնում էր ամենամռայլ, ամենաանուրախ կողմերից մեկը մեր կյանքի։

Ամռան, ուրախության ու զվարճության ամիսներին Մոսկվայի ժողովրդական դատարանը ստիպված էր զբաղվել մի գործով, որ ոչ մի առնչություն չուներ ամռան ուրախությունների հետ

Հիւսիսի Զինագիները հաւանարար պիտի յաջողին համաձայնիլ եւ միացեալ կառավարութիւն մը կազմել, նպատակ ունենալով կարգադրել օտար պետութեանց հետ առկախ բոլոր խնդիրները եւ Զինաստանի վերադարձնել իր գերիշխան իրաւունքները։ Այս ձեւով կարելի պիտի ըլլայ վերջ տալ քաղաքացիական կռիւներուն։

Վերջին լուրերու համաձայն, Շանթունկի կառավարիչ Շանկ-Ցունկ-Շանկ 90,000 հոգիի գլուխն անցած՝ գրաւած է Հու-Զէուի եւ Շանկ-Զէուի միջեւ բոլոր դիրքերը։ Իր զինուորներուն մէջ կան նաեւ ճերմակ ռուսեր։

Մանչուրիոյ ընդհ. բանակատեղիէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Զինաստանի նախկին գեսպան Գարախան մանաւանդ կառախումբով վլատիվոսթոք հասած է փետրուար 14ին։ Կառախումբի շատ մը վակոններուն մէջ ռազմանիւթ կար։ Փեքինէն հեռագիրներ ղրկուեցան գաւառական իշխանութեանց, հրահանգելով որ խստիւ հսկեն Գարախանի բոլոր շարժումներուն վրայ եւ արգիլեն անոր Քանթոն մուտքը։

Լոնտոնեն Պաղտատ ծրթը օրեն

Առջի օր Քրոյտընի օդակայանէն ճամբայ ելաւ «Ճիւթիթը» օդանաւը, որ եօթը օրէն Պաղտատ պիտի հասնի, անցնելով Մարսիլիայէն, Նափոլիէն, Պէնկազիէն, Գահիրէէն եւ Ղազայէն։ Օդանաւին մէջ կան ութ ճամբորդներ, հինգ կին եւ երեք այր։ Առնցմէ զատ երեք օդանաւորդներ եւ մեքենավարներ ալ կան։ Օդանաւը ժամը 160 քիլոմեթր արագութեամբ պիտի երթայ։

Պատերազմի սարսափը Ռուսիոյ մէջ

«Թայմզ» կը գրէ թէ Մոսկուայի «Կարմիր Մորհրդարան»ին վերջին նստաշրջանը բոլորովին անհետաքրքիր եղած է։ Նախագահ Մուսաբէկոֆի ճառը բոլորովին իմաստէ զուրկ էր։ Կոմկուսի քաղաքական Բիւրօն յատկապէս հրաման տուած է որ արտաքին քաղաքականութեան մասին ազատ վիճաբանութիւններ տեղի չունենան,

Համայնավարներէն շատեր սարսափի մատնուած են Ռիքօֆի, Վորոշիլովի եւ Պուխարինի ոազմաշունչ ճառերէն, որոնք ոչ միայն վտանգի ենթարկեցին սովետական յարաբերութիւնները արտասահմանի հետ, այլեւ խուճապի մթնոլորտ մը ստեղծեցին երկրին ներսը։ Շատ տեղեր ժողովուրդը սկսած է պաշար ամբարել պատերազմի «վտանգ»ի մը դէմ պաշտպանուելու համար, իսկ վաճառականները ապրանքներու գիները բարձրացուցին։ Պատերազմի հեռանկարը, զոր պոլշեւիկ վարիչները բացէ ի բաց ցոյց տուին, ոչ միայն կոուելու եռանդ չներշնչեց ժողովուրդին, այլ ընդհակառակը սարսափ առթեց նոյնիսկ համայնավար «քաջարի» շարքերուն մէջ։ Իշխանութիւնները հիմա կը ջանան խաղաղասիրական յայտարարութիւններով հանդարտեցնել բնակչութիւնը։

Մարզպանը կը հերքէ

Երէկ հրատարակած էինք «Թայմզ»ի Հայֆայի թղթակցին հեռագիրը, որուն համաձայն Սուրիոյ մէջ Սահմանադրական Միապետութիւն պիտի հռչակուի եւ գահ պիտի բարձրանայ եգիպտացի իշխան մը։

Սուրիոյ մարզպան Պ. Հանրի Փոնսօ, որ քանի մը շաբաթէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի, կը հերքէ այս լուրը։

Ծանր տագնապ մը Գերմանիոյ մէջ

Տնտեսական սուր պայքար մը ծագած է Գերմանիոյ մէջ, որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ։

Մինչեւ հիմա, բանուորներու աշխատավարձերը կարգադրուած են աշխատաւորներու եւ գործատէրերու սէնտիքանեռուն փոխադարձ համաձայնութեամբ։ Գերմանական ճարտարարուեստի գրեթէ բոլոր ճիւղերուն մէջ,— մետաղագործութիւն, քիմիագիտութիւն, հիւսուածեղէն, ծխախոտ եւլն.— գործատէրերը այժմ կ'ուզեն չեղեալ համարել այդ համաձայնութիւնը։ Անոնք ոչ միայն նոր գիջումներ չեն ընել, այլ եւ կ'ուզեն ջնջել նախապէս եղած յաւելումները։

Իսկ բանուորները, նկատի առնելով ապրուստին սղութիւնը, նոր յաւելումներ կը պահանջեն։ Գործատէրերը կը մերժեն եւ նոյն իսկ կը սպառնան զեղչել մաս մը բանուորներու աշխատավարձէ։ Բանուորական Միութիւնները ազդարարած են թէ երբեք չպիտի համակերպին։ Գերմանիոյ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը միլիոնաւոր անդամներ ունի որոնք պատրաստ են կռուելու։ Եթէ գործատէրերը յամառին, քանի մը շաբաթէն 2-3 միլիոն բանուորներ ընդհ. գործադուլ պիտի ընեն։ Գործատէրերը արդէն փակած են իրենց դուռները Սաքսոնիոյ մէջ, 150,000 բանուորներ փողոց ձգելով։

Գործադուլները ձրի պիտի ճամբորդեն

Լիոնի ընկերվարական երեսփոխան Վիքթոր Տարմ առաջարկ ներկայացուցած էր երեսփ. ժողովի հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին, հրաւիրելու կառավարութիւնը որ գործադուլ բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն ձրի երթեւեկի բաժնետոմսեր տրուին երկաթուղիներու համար։ Յանձնաժողովը ընդունեց այս առաջարկը։ Գործադրութեան վկայութուղթ ունեցող բոլոր բանուորները պիտի օգտուին այս դիւրութենէն, երբ կառավարութիւնը վերջնապէս տայ իր հաւանութիւնը։

Պատուանշան ծախողները դատապարտուած

Առեւտրական նախարարութեան ազդեցիկ պաշտօնեաներէն երեք հոգի՝ Մարսել Ռիւօթ, Տիւմուլէն եւ Քամիւզ իրենց պատգեցութիւնը չարաչար գործածելով պատուոյ Լէգէոնի պատուանշաններ կը ծախէին անհատներու, փոխարէն ստանալով 100,000 ֆրանք։ Իրենց այս գեղծարարութիւնը ամիսներ առաջ երեւան հանուած ըլլալով ամբաստանեալները ձերբակալուած էին։ Դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ անցած շաբաթ եւ վճիռը տրուեցաւ առջի օր։ Ռիւօթ դատապարտուեցաւ երեք տարի բանտարկութեան եւ 95,000 ֆր. տուգանքի, Տիւմուլէն 18 ամիս բանտարկութեան եւ 125,000 ֆր. տուգանքի, Քամիւզ մէկ տարի բանտարկութեան եւ 95,000 ֆր. տուգանքի։ Տուրքերն ալ հաշուելով այս տուգանքներու քանակը պէտք է բազմապատկել 4ով, ինչ որ ընդհանուր գումարը կը հասցնէ 1,200,000 ֆր-ի։ Ռիւօթ 900,000 ֆրանք ունի դրամատան մէջ։

Եթէ դատապարտեալները չկարենան վճարել տուգանքի իրենց բաժինը, բանտարկութեան շրջանը պիտի երկարի։

Զեմի մերեսից ու երեսան հանուած

Փարիզի ոստիկանութիւնը զողցուած ինքնաշարժ մը գտնելու համար փնտռտուքներ կատարելու պահուն Սէն-Մարսէլ թաղի մէկ կառատան մէջ գտաւ կարգ մը զէնքեր։ Կառատան տէրը՝ Թանքար հարցաքննուելով, յայտնեց թէ զէնքերու հաւաքածոյ կը կազմէ։ Գաղտնի ոստիկաններ խուզարկեցին նաեւ յիշեալին բնակարանը, Փասքալ փողոց թիւ 67, վեցերորդ յարկ, ուր տեսան թէ ճաշարանը իսկական զինարանի մը երեւոյթն ունի։ Պատերը ծածկուած էին վերջին դրութեամբ խոշոր հրացաններով,— Լըպէլ, Մաուզէր, ամերիկեան, անգլիական, ռուսական հրացաններ, բոլորին ալ սուին անցուած եւ փամփուշտները լեցուած, պատրաստ անմիջապէս կրակելու։ Պատերուն վրայ կախուած էին 100 հրացան, 100 սուին, 100 ատրճանակ՝ զանազան մեծութեամբ, նոյնպէս լեցուած, քովնտի պահարաններէն գտնուեցան 16,000 փուփուշտ, 10 քիլօ վառօդ, շէտիթ, մէլինիթ եւ ուրիշ պայթուցիկ նիւթեր։

Երեք բեռնատար ինքնաշարժ պէտք եղաւ, այս բոլորը Ընդհ. Ապահովութեան պաշտօնատունը փոխադրելու համար։

Թանքար ձերբակալուեցաւ։ Ակէ առաջ ալ քանի մը անգամ բռնուած էր, սակայն ղրացիները կը պատմեն թէ անմեաս մարդ մըն է։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Վիճաբանական ժողովը այս երեկոյ ժամը 8ին

ֆլաս տ'Իթալի, քաֆէ ֆլէռ-տը-Լիւնի վերնայարկը։ Մէթրօ՝ Իթալի։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

27 փետր. կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ

Մասնակցութեամբ Լիոնի Դոմէյթի Տրամ. Թատերախումբին

կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

27 փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին

վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc

կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Յ. Դ. ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԵՒ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

վաղը՝ Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Րիվէ Յուն. պարասրահը

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԻԼԱՑԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ՝

ցառաջդիմասէր երկսեռ միութեան կողմէ 26 փետր. վաղը երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ ժամը 5, SALLE PELISSIER, Place Jean-Jaurès. Ղեկավարութեամբ ծանօթ հայ եւ ֆրանսացի փրօֆէ սէօրներու։ Լնակնկալներ եւ ֆոնքուրներ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. փարիզի Շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր խումբի եւ Սէն Միշէլի Շրջանին մէջ գտնուող բոլոր Դաշնակցականները 26 փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Café Rocher, Métro Odéon:

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին:կը հրաւիրուին պիյեանքուրի, Իսի լէ Մուլինոյի, Մէօտոնի եւ պուլոնեի շրջանի բոլոր Դաշնակցական ընկերները:

Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արմէնդարօի, Ռոստոմի, Խաժակի, Գէորգ Զավուշի եւ Պէլվիլի շրջանին մէջ գտնուող եւ ցարդ ոևէ խումբի չմասնակցող բոլոր ընկերները, վաղը 26 Փետր. Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Faubourg du Temple, Belleville.

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատ. միութեան ընկերական ընդհ. ժողովը՝ 27 փետր. կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Rue République 63 սրահին մէջ: Անդամատետրերը միասին բերել:

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջանային կոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին:կը հրաւիրուին պիյեանքուրի, Իսի լէ Մուլինոյի, Մէօտոնի եւ պուլոնեի շրջանի բոլոր Դաշնակցական ընկերները:

կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն մը, 2 Մարտ, Շորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ։ Պիտի խօսի Փրօֆ. Ըշար (Ֆրանս. Բժշկ. Ակադեմիայէն) Նիւթ՝ Տպաւորութիւններ Հնդկաչինէն։ Մուտքը ազատ է։

ՓԵՏՐ. 27Ի ՆՈՒԱԴԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դաշնակահարուհի Օր. Տիրուհի Զառափեան կը մասնակցի նուագահանդէսիմը, որ տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Փետրուար 27ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle des Agriculteurs, *մասնակցութեամբ նուագախումբի։*

կ'ուզուի սպասուհի մը տնական ամէն գործերու համար. Դիմել՝ 26 Rue de Constantinople չորրորդ յարկ աջ կողմ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մասնաւորապէս գաւառներէն կը խնդրուի մէկ օր առաջ ղրկել ժողովի ազդերը, որպէսզի կարելի ըլլայ հասցնել յամապատասխան օրուան:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՔԷ ԶԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մատենադարանի մը ունի գիրքերու։

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՐՈՒԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆՆԵՐ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Բերան, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երկուշաբ. եւ Ուրբ. օրերը ժամը 11—12։ Առտնին բժշկութիւն ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԸՆՀՐԱԾԵՑՏ ԲՈՒԼՈՐ ՓՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ։ Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով։ Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, եւ անձնագրի գործողութիւններ։

ԱՐԱԳ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

VAHAN YARJANIAN

CONTENTIEUX

5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)

Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY

» GUTEMBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITÉ

Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9-12 և 2-7 բացի կիրակի

ՋԱՆԱՋԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Ծաքիր թուշրա պէյ 5, Բերա-Գիւրքէն փրցուած էջեր 12.50, Նահապետ տարեգիրք 25, Ռաքըպ 15, Նամուս 10, Զար ոգի 10, Պատմութիւն Համար 10, Լուսինը 8, Երազ 6, ինչպէս նաեւ ուրիշ քան տեսակ այլեւայլ գրքեր։

ԴՐԱՅՈՒՅԱԿԸ ՁՐԻ

Առաջին տպագրութիւնը սպառելուին տպուած ըլլալով, հրապարակ հանեցինք երկրորդ տպագրութիւնը։

կարդացէ՛ք եւ կարդացնել տուէ՛ք

ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ

(Թարգ. վ. Սեւունի)

Գինն է 5։

Հրատարակութիւն «Լուսաբերի» մատենաշարի որ թարգմանական գործերու հետ միասին պիտի հրատարակէ նաեւ յաջորդաբար հայ երիտասարդ գրողներուն անտիպները։ Գիրքերուն ճաշակներու եւ թերթերու գործակիցներուն մատնուած գովեստ չեղաւ։ Ծախքը եւ գաղութներուն համար, փոխադրութիւնը չկայ։

Ստանալու համար՝ դիմել փոստակով՝ Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123

(Métro: St. Denis և Réaumur)

ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Ջերմամիզութեան, ֆրանսատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։

Բժշկական տարրալուծումներ։

Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—6։ Կիրակի՝ 9—12։

Ժողով բդեական գիներ

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒՏ

Մարսէյլի St-Jéraume (մերձակայքը) արուարձանին մէջ, տունը մը, տակը խանութ պարտէզ, որուն առջեւը կը գտնուի հանրակառքը։ վարձել փափաքողները դիմեն՝ կղերոս խանի, 8, Rue Barbarosse, Stambul։

ԱԿԱՆԱՆ

24 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ

Ստերլին,	L. St.	125
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի)	100 Mark	600
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	1125
Թրք. ոսկի	» or	1100
Մէճիտիէ	Médjidié	89
Լէվա 100 հատ	Léva	325
Տրախմի	» Drachme	1100
Լիր	» » Lire	70
Պելճ. ֆրանք	» Frc. Belge	89
Զուից.	» Frc. Suisse	450
Լէյ 100 հատ	Ley	375
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԱՆԹԻՊԵՐ

Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3000
»	II »	1800
»	III »	1600
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	100

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration / Խմբագրութիւն — 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82

MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

ՇԱԲԱԹ 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

26 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 271

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ՄԵՂՔԸ

Յատկանշական էր «Խորհրդային Հայաստան»ի բուռն յարձակողականը՝ հին հնչակեաններու հասցէին:

Քաղուած մը ներկայացուցինք երէկ, ամէնէն հիմնական կէտերը առնելով: Բայց «Խ. Հ.» տակաւին ունի բացատրութեան ձեւեր, որոնք ատելութեան սաստկութիւնը կ՚ապացուցանեն.—

«Հնչակեան գրչակներն այնքան են տափակ ու բութ, նրանց ցանգերն այնքան փտած, որ այլեւս ոչ մի հունար (հնարք) չունին մի ինքնուրոյն խօսք ասելու, մի նոր միտք արտայայտելու:»

Ուրիշ տեղ մը, դաշնակցական և հնչակեան «նախկին մարդկանց սրճարանային եռուզեռը» համարելով իբրեւ «պատերի ճեղքերից դուրս եկած մողէսներու սլքտոց», Երեւանի պաշտօնաթերթը կը պատգամէ.

— «գաղութահայ բանւորները երկաթէ կռունկներով, յեղափոխական անխնայութեամբ եւ վճռականութեամբ պէտք է կոխկրտեն այդ մողէսներու գլուխները»:

Լսեցէք եւ սարսափեցէ՛ք. կոմիսար Ա. Մռաւեանն է որ ազդանշան կուտայ, երբեմն նախանձելով պաշտօնակից Աշոտ Յովհաննիսեանի, որ կը գոռար երեք տարի առաջ.— «Մեր պատկոմների բահերով (պատանի կոմունիստներ) նրանց կ՚աննենք չանսատակ»: Այդ «նրանց»ը նորէն Դաշնակցականներն ու Հնչակեաններն էին, որոնց անքաւելի մեղքերը կը պարզէր ժողովի մը առջեւ:

Ի՞նչ է շարժառիթը այս շանթ ու որոտին: Շատ պարզ: Հին հնչակեաններն ալ, երկար թարթափումներէ յետոյ, տեղտեղ յանգեր են այն եզրակացութեան, թէ «սխալ է այսօրուայ Հայաստանը իր ներկայ դրութեամբ եւ ներկայ քաղաքական կացութեամբ եւ սահմաններով համարել հայ ժողովրդի իտէալ եւ նպատակ»: Այս տեսակէտը կ՚արծարծէ մանաւորապէս Փարիզի հնչակեան շաբաթաթերթը, շարք-շարք անաթեմաներ կարդալով, լէնինականութիւնը նմանցնելով... մահմէտականութեան, պահանջելով սահմաններու ընդարձակում, Ախալքալաքը, Նախիջեւանը, Ղարաբաղը եւ ուրիշ ինչ որ կը պահանջեն Դաշնակցականները, երազելով «Անկախ եւ Մեծ Հայաստան» եւլն.: Եւ դեռ ի՛նչ ամբարիշտ արտայայտութիւններ, որ միայն «Դաշնակ»ներուն վայել են.—

«Բանւորի եւ գիւղացիի շահերը պաշտպանելու պատրուակին տակ Մոսկուայի քոմիսէրները կը միջամտեն բոլոր երկիրներու ներքին գործերուն, կը գրգռեն Թուրք, պարսիկ, մոնկոլ, հնդիկ եւ չին ազգայնական եւ կրօնական զգացումները, յենլով փաշաներու, խաներու, շէյխերու եւ մանտարիններու նման աւատապետներու եւ մոլլաներու նման յետադիմական կրօնապետներու ուժերուն վրայ: (Նոր Երկիր, 16 Յունուար):

Այս բոլորին մէջ ուշագրաւը ոչ թէ հնչակեան շաբաթաթերթին շեշտած տարրական ճշմարտութիւններն են, այլ նոյն ինքն հնչակեաններուն բռնած դիրքը՝ այդ իրողութիւններուն հանդէպ: Առաջին անգամը չէ որ «մայր-կուսակցութեան» ներկայացուցիչներէն անհատներ մէջտեղ կուգան եւ խելօք միտքեր կը յայտնեն: Բայց արդի՞ւնքը: Բոլորովին արգահատելի:

Մենք չենք գիտեր գոնէ մէկ շրջան, ուր միատեսակ խորհին ու գործեն խումբ մը հնչակեաններ: Եթէ Սօֆիան և Ռուսճուքը մէկ բերան խօսին, Վառնան ուրիշ եղանակ մը կը հնչեցնէ: Աթէնք ինկած հնչակեանը չի հասկնար Փարիզի լեզուն, եւ Թէհրանի կամ Թաւրիզի վեթերանը կ՚ապշի, կարդալով Հալէպի հաւատակցին գոհարները:

Միտքերու, կեցուածքի, կիրքերու այս խառնիճաղանճին շնորհիւ է որ, հնչակեանը ազաներուն, խաւարեաններուն եւ դաւանափոխներուն հետ թեւ-թեւի կը քալէ Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ մէջ, Դաշնակցութիւնը հարուածելու համար, «պլօք»ներով եւ Հօկերով. իսկ այստեղ կը ճակատի Հօկերուն դէմ, որ իրենց համար սրբութիւն էր մէկ տարի առաջ, կը փորձէ Հօմեր կազմել, եւ, հրա՜շք, լեզու կը գտնէ Դաշնակցութեան հետ (Մարսէյլ):

Սկզբնական մեղք մը կայ, որ թոյլ չի տար ներդաշնակել խօսքն ու գործը, եւ հակասութենէ հակասութիւն կը գլորէ մարդիկը, միեւնոյն ատեն այլասերելով նուիրական գաղափարներ: Այդ մեղքը շողիքներ վազցուց երէկ, խորհրդային Հայաստանի հանդէպ, իսկ այսօր խոշորացոյցով կը թուէ անոր վէրքերը, գոնէ Փարիզի մէջ: Ու փոխարէն կը լսէ «փինաճի»ներ, «փտած գանկեր», «կաղ էշաւոր գործիչներ» եւլն.:

Ո՞ւր է ելքը այս անբնական եւ ախտաւոր վիճակին:

Մեզի չի յնար տալ պատասխանը: Եթէ այդ ջարդուփշուր կուսակցութեան մնացորդները կը հաւատան թէ իրենք ալ առաքելութիւն մը ունին այս ժողովուրդին մէջ եւ բաց մը գոցելու կոչուած են, ապա ուրեմն իրենք պիտի գտնեն առողջացման եւ փրկութեան միջոցը: Չի բաւեր միայն հեռացնել տատանողները: Անոնք արդէն իրենց գլուխն առած կ՚երթան: Եւ անոնք էին որ կազմեցին Ֆրանսայի հայ պոլշեւիկներուն առաջին կորիզը: Կարեւորը՝ մնացողներուն պահպանումն է, որ կը պահանջէ պայծառ տեսակէտ, ամուր նկարագիր եւ կենդանի գործ:

Ընդունա՞կ են թօթուելու սկզբնական մեղքը:

Գոնէ՝ իրենց համոզումներուն համաձայն շարժելու, ինչպէս Մարսէյլի մէջ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՇԻՐԱԿԻ ԱՂԷՏԸ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի համազգային համագանակից յանձնախումբի հաշուեփակին առթիւ, «Յուսաբեր» կը գրէ.—

«Հայրենի երկրի ծանրագոյն աղէտը քով-քովի բերած եւ միեւնոյն նպատակին շուրջ համախմբած էր այս համայնքի մինչեւ իսկ ամէնէն անհաշտ տարրերը: Եղբայրական այս համերաշխ մթնոլորտին մէջ էր, որ ստեղծուեցաւ Հանգանակ. Յանձնախումբի Գործադիր Մարմինը: Եւ այս համերաշխութեան ու գործակցութեան հետեւանքով է, որ շուրջ 3 ամսուան մէջ մօտ հինգ հազար ոսկի հանգանակուեցաւ, որմէ 4000ը՝ Եգիպտոսի, իսկ 1000ը՝ անոր կից շրջաններու մէջ. ասկէ դուրս երկիր ճամբուեցաւ նաեւ մօտ 5000 կտոր հագուստեղէն:

«Մեծ չէ անշուշտ այս գումարը, սակայն Անկախութեան Փոխատուութենէն ետքը առաւելագոյն գոհողութիւնն է այս, որ Եգիպտահայ գաղութը կ՚ընէ ի նպաստ իր հայրենիքի»:

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԷՆ

Շարունակելով Հայաստանի գաւառներուն մարդահամարի մանրամասնութիւնները, կուտանք մնացեալ երեք գաւառներու թիւերն ալ.—

ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԳԱՒԱՌ

Գորիս քաղաք.— 2668 հոգի, 1309ը այր, 1355ը կին: 1922ին՝ 3660 հոգի:

Ղափանի հանքերը.— 1507 հոգի, 1199ը այր, 308ը կին: 1922ին՝ 108 հոգի:

Գիւղերը.— 64.685 հոգի, 32 հազարը այր, 32.685ը կին: 1922ին՝ 63.425, աճած՝ 2.0 առհարիւր համեմատութեամբ:

Ամբողջ գաւառին մէջ.— 68.860 հոգի, 34.508ը այր, 34.352ը կին: 1922ին՝ 67.193 հոգի, աճած՝ 2.5 առհարիւր համեմատութեամբ:

ԴԱՐԱԼԱԳԵԱԶԻ ԳԱՒԱՌ

Բէշիշքէնտ աւան.— 1580 հոգի, 865ը այր, 715ը կին: 1922ին՝ 1370, աճած՝ 19.3 առհարիւր համեմատութեամբ:

Գիւղերը.— 28.494 հոգի, 14.954ը այր, 13.540ը կին. 1922ին՝ 25.648 հոգի, աճած՝ 11.1 առհարիւր համեմատութեամբ:

Ամբողջ գաւառին մէջ.— 30.084 հոգի, 15.819ը այր, 14.225ը կին: 1922ին՝ 27.018 հոգի, աճած՝ 11.3 առհարիւր համեմատութեամբ:

ՄԵՂՐԻԻ ԳԱՒԱՌ

Մեղրի աւան.— 1129 հոգի, 607 այր, 521ը կին: 1922ին՝ 1100 հոգի, աճած՝ 2.6 առհարիւր համեմատութեամբ:

Գիւղերը.— 6947 հոգի, 3725ը այր, 3221ը կին: 1922ին՝ 6660 հոգի, աճած՝ 4.3 առհարիւր համեմատութեամբ:

Ամբողջ գաւառին մէջ.— 8076 հոգի, 4334ը այր, 3742ը կին: 1922ին՝ 7760 հոգի, աճած՝ 4.1 առհարիւր համեմատութեամբ:

ԱՄԲՈՂՋ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Քաղաքները.— 159.760 հոգի, 80.715ը այր, 79.045ը կին: 1922ին՝ 144.738 հոգի, աճած՝ 10.4 առհարիւր համեմատութեամբ:

Գիւղերը.— 710.961 հոգի, 358.710ը այր, 352.251ը կին: 1922ին՝ 636.273 հոգի, աճած՝ 11.7 առհարիւր համեմատութեամբ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Անգլիական ազդարարագիրն վերջ

Անգլիոյ ծայրայեղ պահպանողականները բոլորովին յուսախաբ եղած են Սըր Չէմպըրլէյնի կողմէ խորհրդային ներկայացուցչին յանձնուած ազդարարագրին առթիւ: Ասիկա վեցերորդ ազդարարագիրն է քանի մը տարուան ընթացքին: Ծայրայեղ պահպանողականները կը սպասէին որ ազդարարագրին ոճը աւելի խիստ ըլլայ եւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները բացէ ի բաց խզուէին պոլշեւիկներուն հետ:

«Տէյլի Մէյլ» կը գրէ.—

«Սըր Չէմպըրլէյնի ծանուցագիրը՝ իբրեւ տկարութեան եւ վախկոտութեան արտայայտութիւն՝ կ՚եռացնէ ինքզինքը յարգող ամէն մէկ Անգլիացիի արիւնը: Ռամսէյ Մաքտօնալտ իսկ աւելի կորովի դուրս եկաւ, երբ 1924ին պատասխանեց Զինովիէվի նամակին: Կը հարցնենք թէ բրիտանական առիւծը թաղուա՞ծ է արդեօք, եւ թէ մեր նախարարները անոր տեղ ճերմակ նապաստա՞կ մը դրած են»:

Միւս հոսանքներն ալ գոհ չեն Չէմպըրլէյնի ծանուցագրէն: Աշխատաւորականները կը ծաղրեն կառավարութիւնը՝ ըսելով թէ ճառերէ եւ լրագրական յօդուածներէ զատ մեղադրելիք բան չէ գտած: Մաքտօնալտ հեգնանքով դիտել կուտայ թէ ատիկա աւելի շատ մեծ թերթի մը խմբագրականին կը նմանի քան դիւանագիտական վաւերաթուղթի մը:

Ազատականները, մանաւանդ Լոյտ Ճորճի հետեւորդները, որոնք սկիզբէն ի վեր հակառակ եղած են կառավարութեան հակապոլշեւիկ քաղաքականութեան, հաստատելով հանդերձ ծանուցագրին մէջ յիշուած իրողութիւնները, կ՚առարկեն թէ սպառնալիքը անտեղի է եւ վեր կը հանեն խզումի մը վտանգը:

Նախարարներն ալ երկար ատեն անհամաձայն գտնուած են ծանուցագրի պարունակութեան մասին: Մեծամասնութիւնը, խմբուած Չըրչիլի շուրջը, կը մտածէր թէ առեւտրական համաձայնութեան ջնջումը եւ դիւանագիտական յարաբերութեանց անմիջական խզումը ազգու եւ արժանի պատասխանը պիտի ըլլար պոլշեւիկեան դաւերուն, ընդդէմ կայսրութեան:

Վարչապետը եւ Լորտ Պալֆուր ալ Չէմպըրլէյնի կարծիքին էին, որուն համաձայն խզումը շատ հակառակ պիտի ըլլար Լոքառնոյի ոգիին, միւս կողմէ ալ աւելի մեծ ազատութիւն պիտի տար պոլշեւիկներուն՝ իրենց պրօպագանդը ուժովցնելու համար Անգլիոյ դէմ: Արտաքին Նախարարը նոյնիսկ չէր ուզեր դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումի խօսք ընել ազդարարագրին մէջ, վախնալով որ ետքէն ստիպուի գործադրել զայն: Երկու հակառակ տեսակէտներուն միջեւ պէտք եղաւ միջին ճամբայ մը գտնել եւ խմբագրուեցաւ այն ծանուցագիրը, զոր երէկ հրատարակեցինք:

Միայն չափաւոր պահպանողականներն են որ չեն քննադատեր կառավարութիւնը, սակայն չեն ալ արտայայտուիր ազդարարագրին մասին:

Գործադուլը վերջացած է Շանկայի մէջ

Շանկայի մէջ ընդհանուր գործադուլը վերջացաւ եւ բամպակի հիւսուածեղէնի, ինչպէս նաեւ միւս գործարաններու մէջ աշխատանքը վերսկսաւ: Կացութիւնը հանդարտ է. միայն տեղական թերթերը դեռ չեն հրատարակուիր: Բանթոններ Շափէյ թաղին մէջ յարձակեցան պահականոցին վրայ, սակայն օգնական ոստիկաններ հասնելով ձերբակալեցին զանոնք, որոնցմէ երկուքը գլխատուեցան անմիջապէս: Այս գլխատումի դրութիւնն ալ հետզհետէ վերջ կը գտնէ:

Զինական նաւային իշխանութիւնները պաշտօնապէս նեցողութիւն խնդրեցին ֆրանս. եւ անգլ. ներկայացուցիչներէն՝ Երեքշաբթի օր Շանկայի առանձնաշնորհեալ հողամասերուն ռմբակոծման համար:

Քանթոնի ազգային բանակին դէմ ճակատելու համար չինական մեծ բանակ մը պատրաստուած է եւ կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ ազգայնականներու յառաջխաղացումը արգիլել: Սըն-Շուան-Ֆանկ գացած է Նանքին, ուր կը խորհրդակցի Շանթունկի կառավարիչին եւ Ֆէնկքինկի բանակին սպայակոյտին հետ, ռազմական յատակագիծ մը պատրաստելու համար: Հիւսիսայիններու յառաջապահները արդէն հասած են Ու-Սիհ, Շանկայէն 120 քիլօմէտր հիւսիս-արեւմուտք եւ Ֆէնկքինկի զինուորներէն 30.000 հոգի անցած են Եանկ-Ցէ-Քիանկը՝ ճակատելու Քանթոնցիներու հետ: Շանթունկի զինուորներէն 8000 հոգի Շանկայ կը սպասուին: Ամէն օր 2000 նոր զինուորներ կը հասնին Շանկայ:

Մակեդոնիոյ ինքնավարութիւնը

Քանի մը օր առաջ Սօֆիայի մէջ գումարուեցաւ Մակեդոնացի գաղթականներու համաժողովը: Երկար վիճաբանութիւններէ վերջ քուէարկուեցան շարք մը բանաձեւեր, որոնք ուշադրութիւն կը հրաւիրեն Պալքաններու անկայուն վիճակին վրայ եւ իբր միակ դարման կ՚առաջարկեն ինքնավարութիւն տալ Մակեդոնիոյ:

Կ՚ըսուի թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը Մակեդոնիոյ մէջ ալ գործադրել պիտի տայ փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան դաշնագիրը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ՇԻՆԱՐԱՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Աղեքսանդրիայէն ստացանք նամակ մը, «Հա յգիւղատնտես ուսանողներու օգնութեան յանձնախումբ»ի կողմէ: Գնահատելով այս շինարար ձեռնարկը, ստորեւ կը հրատարակենք յանձնախումբին կոչը, որ անշուշտ առանց պատասխանի չպիտի մնայ.—

«Աւելորդ է շեշտել թէ՝ մեր ազգային տնտեսական քաղաքականութեան հիմնաքարն է երկրագործութիւնը, որ միեւնոյն ժամանակ պահապանն է նաեւ մեր ազգային նկարագրին: Նոյնպէս հանրածանօթ ճշմարտութիւն մըն է թէ՝ մեր ազգային այս նուիրական արհեստը՝ ազնուագո՛յնը արհեստներուն՝ դեռ մեծագոյն չափով նահապետական դրոշմ կը կրէ եւ անոր արդիացումը անյետաձգելի պահանջ մը դարձած է: Այս հայրենանուէր նպատակին հասնելու կարուկ միջոցը դպրոցաւարտ գիւղատնտեսներու միջոցաւ գիտութեան լոյս ջամբելն է հայ գիւղացիներուն: Եւրոպայի եւ Ամերիկայի երկրագործական վարժարաններուն մէջ կան բազմաթիւ հայ ուսանողներ, մեծագոյն մասամբ որբեր՝ որոնք ժամ առաջ իրենց ուսումնը աւարտելով Հայաստան կարենալ երթալու համար պէտք ունին նիւթական աջակցութեան:

Ահա այս եւ յաջորդ գիւղատնտես կարօտ ուսանողներուն օգնելու նպատակով կազմեցինք «Հայ Գիւղատնտես Ուսանողներու Օգնութեան Յանձնախումբ»ը, եւ ներկայիս կոչ կ՚ընենք ձեզի՝ ազնիւ հայրենակիցնե՛ր, զօրավիգ ըլլալ մեզի, միշտ մտքի մէջ ունենալով սա պարագան թէ՝ ուղիղ եւ իրական հայրենասիրութեան միակ ճամբան՝ հայ գիւղացիութեան զարգացման եւ հայ գիւղատնտեսութեան յառաջդիմութեան սատարելն է: Լուսամիտ եւ առողջակազմ գիւղացիները հայրենիքին անսասան սիւներն են եւ ներօժ մշակութեան ենթակայ արտերն ալ՝ անոր անսպառ բերքերը:

Յանձնախումբիս նշանաբանն է «ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՈՂԷՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԶՕԹԱՅԻՆ ՊԱՐԱՐ»ով:

Վստահ ենք թէ՝ հայ ժողովուրդին գիտակից եւ խորաթափանց ոգին գիրաւ պիտի ըմբռնէ մեր նշանաբանին բազմակողմանի նշանակութիւնը»:

Յանձնախումբի անդամներն են.— Նախագահ՝ Մամբրէ Տ. Վ. Սիրունեան, ատենապետ՝ Տքթ. Կ. Գասպարեան, գանձապետ՝ Ղազար Փափազեան, քարտուղար՝ Սեպուհ Սահակեան:

Այս առթիւ յանձնախումբը իբրեւ նշանաբան կը հրատարակէ նշանաւոր դէմքերու խօսքերը, որոնցմէ կ՚արժէ ուշադրութեան յանձնել Թրիմեան Հայրիկի պատգամը.—

«Չկայ աւելի արդար, ազատ եւ անխարդախ վաստակ աշխարհի վրայ, քան հողագործութիւնը: Սիրել հայրենատուր հողն ու դաշտը, երբեք չբաժնուիլ անկից, գիտնալով թէ իր կեանքն հողն է, ու հողագործութիւնը արդար վաստակ»:

ԷՍՓԵՐԱՆԹՈՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Եօթնամեայ եւ երկրորդական վարժարաններու մէջ պիտի բացուին էսփէրանթօ լեզուի դասընթացքներ, որոնց հետեւիլ՝ ձգուած է ուսանողներու կամքին: Քաղաքներու մէջ ալ ժողովուրդին էսփէրանթօ սորվեցնելու համար պիտի բացուին մասնաւոր դասընթացքներ:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

22 փետր.

«Յառաջ» գրից փետր. 13ի նամակին մեջ մի քանի տող կը գրեմ ինձ համար ալ հետաքրքրական նկատողութիւնների մասին, որոնք ունեցաւ Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կեդրոնական վարչութեան ներկայացուցիչ ընկ. Ղազարեանը։ Ես ինքս ալ ներկայ էի այդ նամակի կարդացման ատեն։ Ընկ. Ղազարեան ուզեց ինձմէ իմանալ, թէ ինչո՞ւ ես ոչ մի տող չեմ գրած Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի մասին։ Ես պատասխանեցի, որ ինձ համար անհասկանալի է, թէ ինչո՞ւ Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կեդրոնական վարչութիւնը ինքն իրեն կը զրկէ ամէն տեսակ կապէ մամուլի հետ։ Ես ինքս ալ ուզեցի կապ հաստատել Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի հետ, բայց ինձ ոչ ոք չպատասխանեց։ Ես ալ ինքս ինձ զրկեցի այդ կապէն։ Ընկ. Ղազարեան ինձ հարցուց, թէ ինչո՞ւ ես չեմ գրած Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի մասին։ Ես պատասխանեցի, որ ինձ համար անհասկանալի է, թէ ինչո՞ւ Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կեդրոնական վարչութիւնը ինքն իրեն կը զրկէ ամէն տեսակ կապէ մամուլի հետ։ Ես ինքս ալ ուզեցի կապ հաստատել Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի հետ, բայց ինձ ոչ ոք չպատասխանեց։ Ես ալ ինքս ինձ զրկեցի այդ կապէն։ Ընկ. Ղազարեան ինձ հարցուց, թէ ինչո՞ւ ես չեմ գրած Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի մասին։ Ես պատասխանեցի, որ ինձ համար անհասկանալի է, թէ ինչո՞ւ Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կեդրոնական վարչութիւնը ինքն իրեն կը զրկէ ամէն տեսակ կապէ մամուլի հետ։

Ընկ. Ղազարեան ինձ ըսաւ, որ Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կեդրոնական վարչութիւնը ունի ձեռնարկ մը հրատարակելու մասին, որ պիտի ըլլայ 2500 մինչեւ 3000 տպաքանակով։ Այդ ձեռնարկի մէջ պիտի տպուին Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի կանոնադրութիւնը, ներքին կանոնագրութիւնը, Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի ծրագիրը, Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի պատմութիւնը, Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի ներկայ կազմակերպական վիճակը, Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի ներկայ գործունէութեան ուղղութիւնը, Ս. Ֆ. Ի. Օ.ի ներկայ գործունէութեան ծրագիր

ԴԱՏԱ

ՓՈՐՁԱՊԵՏ ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ

Ը ստորև ներկայացվող դատական նյութը ոչ միայն հետաքրքրական է, այլև ուսանելի։ Ինչպես կտեսնեք, այդ գործի քննությունը տևել է ավելի քան երկու տարի։ Ամբաստանյալների թիվը հասել է տասնհինգի։ Նրանցից ոմանք ոչ միայն ինքնամոռաց կերպով ստորացրել են իրենց անձի արժանապատվությունը, այլև ամեն կերպ փորձել են ստորացնել դատարանի հեղինակությունը։ Ամբաստանյալների մի մասը, ինչպես կտեսնեք, ոչ միայն չի ընդունել իր մեղքը, այլև ամեն կերպ փորձել է ինքն իրեն արդարացնել։ Ամբաստանյալների մի մասը, ինչպես կտեսնեք, ոչ միայն չի ընդունել իր մեղքը, այլև ամեն կերպ փորձել է ինքն իրեն արդարացնել։

Գերմանիա մտահոգ

Անգլիոյ ռուս վէճը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Գերմանիոյ: «Տէօյչէ Թակէս Ցայթունկ» «Անգլիա, Ռուսիա եւ մենք» խորագրով յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ.

— Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ լռելեայն գոյութիւն ունեցող վէճին ծանրացումը հակառակ է Գերմանիոյ շահերուն, որովհետեւ իրականին մէջ Գերմանիան է որ ամէնէն աւելի պիտի տուժէ երկու երկիրներու միջեւ առաջ եկած կնճռոտութիւններէն: Մինչեւ վերջին ատեններս Անգլիա ջերմապէս կողմնակից էր Լոքառնօյի դաշինքին մէջ խոստացուածները գործադրելու, մանաւորապէս Հռենոսեան երկիրները պարպելու. սակայն հիմա Անգլիան իր ամբողջ ուժը կուտայ Եւրոպայի մէջ հակառուս ճակատ մը ստեղծելու: Այս ջանքը կը կատարուի ի վնաս Գերմանիոյ:

Դարձեալ պարտքերու խնդիրը

Երեսփ. ժողովին մէջ Պ. Լուի Տիւպուա խստիւ քննադատեց վարչապետին ելմտական քաղաքականութիւնը՝ մանաւորապէս պարտքերու խնդրին մէջ: Ինչպէս գրեցինք, Փուանքարէ, առանց սպասելու խորհրդարանի վաւերացման, գայն կերպով մը կատարուած իրողութեան առջեւ կը դնէր՝ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի վճարումներ ընելով Քայօ-Չրչիլ եւ Մէլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրներու հիման վրայ: Տիւպուա անընդունելի նկատեց այս երկու համաձայնագիրներն ալ եւ յայտնեց թէ անկարելի է որ խորհրդարանը վաւերացնէ զանոնք, որովհետեւ, աւելցուց, եթէ վաւերացնէ, Ֆրանսա պարտաւոր պիտի ըլլայ ամէն տարի 6,848 միլիոն տոլար վճարել Ամերիկայի մինչեւ 62 տարի, ինչ որ կը նշանակէ թէ ամբողջ 62 տարի Ֆրանսա տնտեսական եւ ելմտական աճռելի գերութեան մէջ պիտի ըլլայ:

Պ. Տիւպուայի ճառը ջերմ ծափերով ընդունուեցաւ:

Վարչապետ Փուանքարէ բեմ ելլելով յայտարարեց թէ այդ վճարումները ընելով, կառավարութիւնը երբեք չի կապեր խորհրդարանի իրաւունքները: «Ո՛չ մէկ պարկեշտ Ֆրանսացի կրնայ մերժել պարտքերու վճարումը: Պարտական ենք եւ պէտք է վճարենք:»

Ընկերվարական Վէնսան Օրիօլ ուզեց հարցապնդում ուղղել, սակայն վարչապետը վստահութեան խնդիր յարոյց: Վիճաբանութիւնները չեն վերջացած եւ Փուանքարէ լայն բացատրութիւններ պիտի տայ Երեսփ. Ժողովի ելմտական յանձնաժողովին:

Թուրքիա եւ Պալքանները

Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյ «Ժուռնալ տը Ժընեւ»ի թղթակցին յայտարարութիւններ ըրած է Պալքանները մասին: «Պէտք է որ, ըսած է, բոլոր Պալքանցիները խաղաղօրէն եւ անկեղծօրէն հաւաքուին եւ հաշուեյարդարի ենթարկեն իրենց փոխադարձ դժուարութիւնները: Մանաւանդ պէտք է որ Պալքանեան երկիրները դադրին ուրիշներու ձեռքը գործիք ըլլալէ, եւ սակայն անհրաժեշտ է որ նկատի առնեն միւս բոլոր պետութեանց շահերը եւ ոչ թէ պալքանեան խնդիրները մեկուսացնեն, ինչպէս կը թելադրեն ոմանք: Այս խնդիրները Եւրոպայի ընդհ. խնդիրներուն հետ սերտ կապակցութիւն ունին: Պէտք չէ որ պալքանեան ազգերու համաձայնութիւնը ուղղուի այս կամ այն մեծ պետութեան դէմ, կամ սոր կամ անոր ազդեցութեան ենթարկուի: Այս համաձայնութիւնը պէտք է գնահատուի բոլոր պետութեանց կողմէ:

«Ու մանաւանդ գիտցէք, որ ոչ մէկ արդիւնաւէտ բան կարելի է ընել Պալքաններու մէջ, առանց Թուրքիոյ եւ մեր բարեկամ Ռուսիոյ հաւանութեան»:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Թանի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Թերթերը կը յայտնեն թէ Թոքիոյի Թուրք դեսպան Ֆուատ պէյ Փեքինէն անցած ատեն տեսակցած է Չինաստանի արտաքին նախարարին հետ: Սակայն այս դէպքին մեծ կարեւորութիւն տալու տեղի չկայ: Չինաստան եւ Թուրքիա, աշխարհագրապէս բաժնուած, երբեք տեւական յարաբերութիւններ չեն ունեցած պատմութեան ընթացքին: Շատ շատ, Չինաստանի կայսրերը ժամանակին կարգ մը թանկարժէք նուէրներ ըրած են սուլթաններուն, օրինակ, Թօփգաբուի պալատին կիտուածազարդ յախճապակիները: Միւս կողմէ, յայտնի է թէ Թուրք հանրապետութեան արտաքին քաղաքականութիւնը, որ միաժամանակ իրապաշտ է ու խաղաղասէր, համասիական յարձակողական հեռանկարի մը զոհուիլ չուզեր: Կը տեսնուի ուրեմն թէ երկու երկիրներու միջեւ հասարակաց քաղաքականութիւն մը հաստատելու կարելիութիւն չկայ: Այս պարագան արգելք չէ սակայն, որ Թուրք մամուլն ու հանրային կարծիքը կը համակրին ազգայնական Չինացիներուն, Անգլիոյ դէմ իրենց պայքարին մէջ: Այս կերպով, Թուրքերը անգամ մը եւս առիթ կը գտնեն Անգլիոյ դէմ արտայայտելու այն խորունկ ատելութիւնը, զոր Թուրքիոյ մէջ առաջ բերաւ Լոյտ Ճորճի քաղաքականութիւնը 1919էն 1923:

Վենիզելոս Կրետէ կ'երթայ

Աթէնքի «Էլէֆթէրօն Վիմա» թերթը կը հրատարակէ Վէնիզէլոսի մէկ նամակը, որով նախկին վարչապետը կը յայտնէ թէ Ապրիլին Կրետէ պիտի հասնի:

Վէնիզէլոսեան շրջանակները կը հաւաստեն թէ իրենց պետը ժամանակ մը Կրետէ մնալէ վերջ Մակեդոնիա պիտի այցելէ, և Սեպտեմբերին Աթէնք պիտի երթայ:

Փոթորիկ եւ հրաբուխ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն 24 փետր. Թուականով.—

Քոսթանցայէն առնուած լուրեր նայելով, Սեւ Ծովու շրջանին մէջ շատ գէշ օդ կ'ընէ:

Կովկասի նախկին Սուխում, հրաբուխը որ ատենէ մը ի վեր արթնցած է, կատարեալ բորբոքման մէջ է: Բոցավառ լաւայի հեղեղներ պաշարած են շրջակաները, մեծ վնասներ պատճառելով:

Գիտական մարմիններ մեկնեցան դէպի Սուխում, ուսումնասիրելու համար հրաբուխը: Միւս կողմէ երկրաշարժներ արձանագրուած են Սեւ Ծովու մօտակայ շրջաններու մէջ:

Սեւ Ծովու վրայ փոթորիկը կը շարունակուի մեծ սաստկութեամբ: Բաց ծով գտնուող բոլոր նաւակները ընկղմեցան:

Համայնավարութիւնը ջնջուած Չիլիի մէջ

Սանթիակօէն կը հեռագրեն թէ Չիլիի կառավարութիւնը ձերբակալել տուած է խորհրդարանի բոլոր համայնավար անդամները, ինչպէս նաեւ համայնավար եւ բոլոր անիշխանական վարիչները: Ժու Թիսիա համայնավար թերթը ջնջուեցաւ: Կարմիր դրօշը արգիլուեցաւ եւ վարչապետը կը յայտարարէ թէ համայնավարութիւնն ու անիշխանութիւնը բոլորովին պիտի ջնջէ երկրին մէջ: Ձերբակալուած երեսփոխանները կղզի մը պիտի աքսորուին:

Հ. Յ. Դ. ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ենթակոմիտէին հրապարակային բանախօսութիւնը վաղը՝ 27 փետր. կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Երիտասարդաց Ակումբը:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

վաղը կիրակի ցորեկ ժամը 2.30ին Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ Մասնակցութեամբ ԼԻՈՆԻ ԳՈՄԼՏԻ ՏՐԱՄ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ կը ներկայացուի **ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ**

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ - ՇԱՄՕՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին վարուժան ակումբին մէջ 15 Rue Jeanne d'Arc կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՖԱՔԻՐ ՋԻԽԼՖԻՔԵԱՐ ԷՖԷՆՏԻ

Միջազգային մեծ երեկոյթ ՖԱՔԻՐԻՍՄԻ Ամերիկա մեկնումի առթիւ

1 Մարտ Երեքշաբթի ժամը ճիշդ 21ին

(SALLE COMOEDIA 51, R. St-George)ի մէջ պիտի ապացուցանէ թէ ի՞նչ է ԻՐԱԿԱՆ ՖԱՔԻՐԻՍՄԸ:

Խիստ հետաքրքրական փորձեր, Հայ եւ օտար բժիշկներու ներկայութեամբ: Եւրոպական Orchestre: Տոմսերու համար դիմել՝ Salle Comoediaի Տնօրէնութեան:

ՑՈՒՑԱՏԵՍՐ

Հ. Յ. Դ. փարիզի Շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր խումբի եւ Սէն Միշէլի շրջանին մէջ գտնուող բոլոր դաշնակցականները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Café Rocher, Métro Odéon:

Հ. Յ. Դ. Ալֆօրվիլի ենթակոմիտէին դասախօսական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին երիտասարդաց միութեան ակումբը:

Հ. Յ. Դ. Ջաւարեան խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ ճաւաքատեղին: կը հրաւիրուին Պիյեանքուրի, Իսի լէ Մուլինոյի, Մէօտօնի եւ Պուլոնեի շրջանի բոլոր դաշնակցական ընկերները:

Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արմէն-Գարօի, Ռոստոմի, Խաժակի, Դէորգ Չաւուշի եւ Պէլվիլի շրջանին մէջ գտնուող եւ ցարդ ոև է խումբի չմասնակցող բոլոր ընկերները, այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Faubourg du Temple, Belleville.

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Պատ. միութեան ընկերական ընդհ. ժողովը՝ վաղը կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Rue République 63 սրահին մէջ: Անդամատետրերը միասին բերել:

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջանային կոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Հայ ժողովրդային Լսարանի մէջ: Բոլոր ընկեր-ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՐԺՇԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն մը, 2 Մարտ, Չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ: Պիտի խօսի Փրոֆ. Աշար (Ֆրանս. Բժշկ. Ակադեմիայէն) նիւթ՝ Տզաւորութիւններ Հնդկաչինէն:

Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու անգործ բոլոր որբերը կը հրաւիրուին ցափ. երկս. Որբերու Միութեան ընթերցասրահը (61, Rue Mr. le Prince Métro St. Michel) վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

անգամ Ռաքքայէն (Մէսքէնէ) լուր առնուած էր: Փնտռողն է իրենց քոյրը՝ Քնար Ազնաւորեան, հասցէն՝ 3 Rue Champollion Paris (5e.):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Իգմիթցի Ազնիւ, Վաղինակ եւ Հայկանուշ Եղիաեան, հօր անուն Կարապետ, մօր անուն Զարուհի, որոնցմէ վերջին

ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ Թատերախումբը իբրեւ հրաժեշտի ներկայացում կը խաղայ «Դաւաճանութիւն»ը, որմէ վերջ կ'երթայ Մարսիլիա, ուր քանի մը ներկայացում տալէ յետոյ կ'անցնի Եգիպտոս եւ Հնդկաստան:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի «ՔՆԱՐ» երաժշտասիրաց Ընկերութեան, այսօր Շաբաթ, 26 Փետրուար իրիկուան ժամը 8.30ին, Սալօն Լիւլլիի մէջ, 5, Rue Lulli, (Salon Lulli): *Երգ, բանախօսութիւն, արտասանութիւն, պար եւլն.: Պիտի երգէ յայտնի թէնօր Պ. Ազատ Սաստուրեան: Տոմսերու գիներ՝ Ա. կարգ 6 Ֆր., Բ. կարգ 4 Ֆր.:*

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կ. խաչի Օգնութեան Մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը *այսօր Շաբաթ գիշեր, ժամը* 10.30ին, Salle Hocheի մէջ, 9, Ave. Hoche, Paris (8e).

Պարահանդէսի արդիւնքին մեծ մասը, ուրիշ տարիներու պէս, պիտի յատկացուի Հայաստանի Արփա Գիւղի Հիւանդանոցին, մնացեալ մասը, պիտի ծառայէ՝ Փարիզի աղքատ-հիւանդներուն դեղ ու խնամք տալու ծախքերուն, գործազուրկներու Հաց ու Մանուկներուն կաթ տալու:

Ջանք չէ խնայուած՝ հաճելի եւ արդիւնաւոր ընծայելու համար սոյն պարահանդէսը, որ պիտի ըլլայ ծպտեալ եւ դիմակաւոր (Paré et Masqué), բայց ո՛չ պարտաւորիչ:

Երջանկաբեր «ֆէթիշ»ներու պարահանդէսն է այս

ՓԵՏՐ. 27Ի ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դաշնակահարուհի Օր. Տիրուհի Ջառափեան կը մասնակցի նուագահանդէսի մը, որ տեղի կ'ունենայ վաղը Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle des Agriculteurs, *մասնակցութեամբ նուագախումբի:*

ՆԱՐԵԿ Հայ Մատենագրութեան գլուխ-գործոցը, աշխարհաբար լեզուով, գիրք՝ ընթերցումի եւ աղօթքի: գին 40 Ֆր.: կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, Պալենց գրատունը եւ Սեւունիի մօտ (5, Ave. Quihou, St-Mandé):

ԽՄԵՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ

ՀՈՏԱՒԷՏ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ

ԵԱՎՐՈՒԻ ԹԷՅԵՐԸ «THÉ YAVROU»

Հաստատուած 1880ին

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ

ՆԱՓՈԼԻԻ 1906ի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԱԾ

ԵԳԻՊՏՈՍ.— Դաւնիկ Պաճալեան 7 Mahmoud Pacha El Falaki Alexandrie

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Միհրան Սարգիսեան 11 Rue Philonos le Pirée

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Կ. Աֆէեան եւ Ընկ. Վառնա

ԻՏԱԼԻԱ.— Zovighian Setrak, Via Mentana 27 Padova

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Tamer Frères Boite Postale N° 84

ԹՈՒՆՈՒԶ.— Daniel Cartozo Rue de Tunis Bizerte

ՄԱՐՕՔ.— Elbaz Frères Boite Postale 29 Casablanca

PARIS.— O. Papadopoulo 18 Rue Poulet Paris XVIII

NICE.— J. Ciais 5 Rue Dabray

Գնումներու եւ ամէն տեղեկութեանց համար թղթակցութիւնք ուղղել նաեւ Comptoir des THÉS YAVROU 23 Rue Senac Marseille (B. du R,)

ՏՈՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վեներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երկուշ. եւ Ուրբ. օրերը ժամը 11—12: Ատամնաբուժը ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18:

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux

Médaille d'argent

Տօքթ. Յ. ԽՈՒՄԷՍԷՐԵԱՆԻ Աշխատակցութեամբ

Կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթային, վեներական հիւանդութիւնները: Երակալայնութիւններու (varices) *հիմնական դարմանում առանց գործողութեան:*

Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2-8, կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:

142 R. DU FB. St. DENIS

Կառ տը լ'Էսթի մօտ, Հեռաձայն՝ Nord *31—49:*

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ՁԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

որ հրատարակիչն է մանաւորապէս Լուսաբեր *ընթերցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մատենագարանի գիրքերու:*

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՍԱԿԱՐԱՆ

25 Փետրուար 1927

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթեռլին,	L. St.	124	—
Տոլար,	Dollar	25	57
Մարք (ոսկի) 100	Mark	606	—
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12	90
Թրք. ոսկի	» or	115	--
Մէճիտիէ	Médjidié	9	—
Լէվա 100 հատ	Léva	18	75
Տրախմի »	Drachme	32	50
Լիր » »	Lire	111	85
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	71	25
Զուից. »	Frc. Suisse	492	—
Լէյ 100 հատ	Ley	15	25
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	97	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ

Եգ. Քր. Ֆօնսիէ I	Cr. Fonc. Eg.	3010	—
» II	»	1890	—
» III	»	1690	—
Թուրքիոյ երկթղ.	Lots turcs	160	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿԵՐ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Arakélian, Contes et Nouvelles, 12 frs.:

Aharonian, Vers la Liberté

Aslan K., L'Arménie et les Arméniens 20.

Baronian, Maître Balthazar

Barsamian, L'Homme et la Femme 6.

Barsamian, Elle et Moi 7

Basmadjian, Histoire Moderne des Arméniens 12.

Chirvanzadé, La Possédée

Djivani, Les plus belles chansons, 5.

Macler F., Ancienne Eglise d'Arménie 12.

Macler F., Contes et Légendes de l'Arménie 12.

Macler F., La Version Arménienne 12.

Macler F., Contes Arméniens 12.

Mesrob K. L'Arménie au point de vue... 12.

Minasse Mme Iskouhi, Nouvelles et Contes 15.

Minasse Mme Iskouhi, Fleur Attique, poème 6.

Minasse Mme Iskouhi, Voix dans la Nuit, poème 7.50.

Morgan J. de, Histoire du Peuple Arménien 40.

Papazian V., Santho 12.

Raffi, Samouel, 2 volumes

Sandaldjian, Père J., Histoire documentaire de l'Arménie des âges du Paganisme, 2 grands volumes 100.

Tcheraz M., Nouvelles Orientales 12.

Tchobanian A., La Femme Arménienne 6.

Tchobanian A., La Roseraie d'Arménie, 2 grands volumes illustré 150.

Zartarian R., Clarté Nocturne 12 francs.

Պատարագամատոյց հայերէն 1926 փարիզ 35 Ֆր.:

Ֆրանսայի եւ գաղթավայրերու փոխթի ծախք չկայ:

Դիմել՝ Librairie BALENTS 233 Fbg. St. Martin, Paris

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹ

Մարսէյլի St-Jéraume (Քէրոմ) արուարձանին մէջ տուն մը, տակը խանութ պարտէզ, որուն առջեւ կը գտնուի հանրակառքը: Վարձել փափաքողները դիմեն՝ Կղեմեսեանի, 8, Rue Barbarosse, յարկ:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԳԻՆ	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ		»	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն — 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

TÉLÉPHONE : NORD 57-82 — MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1927

27 FÉVRIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 272 — ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿԱՊԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առանձին կարգ անցած է մեր կապկելու սովորութիւնը, կեանքի բոլոր երեւոյթներուն մէջ:

Ժողովուրդը խորապէս կը պահէ իր ինքնուրոյն գիծը, բայց, լուսաւորիչներ կամ «լուսաւորեալ»ներ յաճախ կը սայթաքին, կեղծիքէն մինչեւ մոլեռանդութիւն յանգելով:

Այսպէս եղած է, քրիստոնէութեան առաջին փորձերէն մինչեւ Պոլսոյ ջերմանոցներու գրականութիւնը: Առեւտուրի մէջ անգամ, ուր այնքան հռչակ ունինք, աւելի շատ միջնորդի, հետեւակի դերն է որ աչքի կը զարնէ:

Բայց հնոցները չերթանք: Ահա կենդանի փաստ՝ հայկական համայնավարութիւնը: Հայ համայնավարը շատ աւելի սուրուկ է եւ մոլեռանդ, քան դրացի Թաթարն ու Վրացին, քան Ֆրանսացին, Գերմանացին, Իտալացին կամ Չինացին: Ընդհանրապէս միջակութիւններ, հայ կոմունիստները աչքերը կապուած ձիերու պէս կը դառնան ու կը դառնան տառերու եւ «ֆորմիւլ»ներու նեղ շրջանակին մէջ, եւ բերանաբաց երեւոյթ կը նային, երբ դիտողութիւն ընես:

Շատերու մէջէն, յիշենք նոր ախտանշան մը:

Արեւմտահայ երիտասարդներ կան որոնք հազիւ Կովկասը տեսած կամ անոր բարբառը լսած, կը մոռնան իրենց լեզուն, եւ կը սկսին ճռուողել... ռուսահայերէն: Եւ ի՜նչ գեղգեղանքով.— զեկուցեց *կամ* զեկուցանեց (*զեկոյց*), կառուցանեց (*կառոյց*), փրոփագանտի մտքեր, դրատիցիա *են.: Գո՞նէ ճիշդը գրէին:*

Թուրքիոյ խորերէն Երեւան գացած նորընծաներ կան որ արեւելահայ բարբառով կը փայլին այսօր, անշուշտ ամէնէն առաջ բուն Ռուսահայերուն ծիծաղը շարժելով: Անոնց մէջէն պոլսեցի մը, դերասան եւ 1922ին տեղափոխուած, քայլ մը առաջ նետուելով, տակաւին առջի օր «Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ կ'առաջարկէր պետական լեզուի վերածել... Պարոնեանի գործերը, «Մեծապատիւ Մուրացկաններ» կամ «Պաղտասար Աղբար»: Այս առթիւ ռուսահայերէն ուսումնասիրութիւն մըն ալ գրած էր, որ կրնայ նմոյշ ծառայել լեզուի ճոխութեան...

Ինչո՞ւ այս կապկութիւնները, մանաւանդ տեսնելէ յետոյ սա անգիտաց անպէտ պետական լեզուն եւ իր «գավֆիզկուլտխորհ»ը, «գլխքաղլուսվար»ը, «փոխօգնկոմգանձարկղ»ը, «սոցգասվար»ը, «ուչկպրոֆսոժ»ը, «սանլուսաշխատանք»ը, «սանգրոյց»ը, «լուսաշխ»ը, «ժողտնտխորհ»ը, «աշխժողկոմ»ը, «հայսոցապ»ը, «սոցապմուծանք»ը, «արհլուսգլխվարում»ը եւ միւս հրաշալիքները:

Այս շոշորթութեան թագ ու պսակը պիտի կազմէ Թէհրանի պոլշեւիկ շաբաթաթերթին, «Գաղափար»ի գիւտը: Խմբագրականի մը մէջ, այդ լրագրին նորընծայ խմբագիրը կ'աւետէ որ երկու բարբառները ձուլելու «ծանր եւ դժուարին պրոբլեմը բարեյաջող պայմանների մէջ է գտնւում»: Ի՞նչպէս, — «շնորհիւ այն բանին որ թիւրքահայութիւնը մասսայաբար (զանգուածօրէն) գտնւում է ներկայիս գաղթական վիճակում»: Եւ, զանազան գաղութներու մէջ «ծւարած սովյալուկ թիւրքահայութիւնը իր վերջնական հանգիստն է առնելու ռուսահայութեան ծոցում»:

Գոհութիւն եւ փառաբանութիւն ե՛ւ մէկուն ե՛ւ միւսին: Չէ՞ որ խոշոր հող մը կը պակսի գրչի մէկ հարուածով, ինչպէս եղաւ, ժամանակին, Զինէրինի բերնով, հայ գաղթականութիւնը Քուպան եւ Թըրկըզներու աշխարհը փոխադրելու համար: Երեւանի վարիչները կորեցին-նետեցին թրքահայ դատը, իբրեւ անգոյ կամ անիմաստ բան մը: Անոնց փոքրաւորներն ալ ահա կը լուծեն լեզուի հարցը, իրենց ծոցին մէջ ձուլելով զանազան կապիկներ, եւ «վերջնական հանգիստ» խոստանալով «ռուսահայութեան ծոցում»: Խեղճերը մոռցած են որ բուն Ռուսահայերը իրենք գունդագունդ կը գաղթեն այդ երջանի՛կ հանգստավայրէն, բախտ փնտռելով Ռուսաստանի խորերը:

Ահա թէ ինչպէս կը զարգանայ կապկութիւնը, ե՛ւ արեւելահայ ե՛ւ արեւմտահայ իմաստակներու շնորհիւ:

Երկու բարբառներու խնդիրը կարելի չեղաւ լուծել սովորական ժամանակներու մէջ, երբ ողջ եւ իր բոյնին մէջ էր թրքահայ ժողովուրդը: Հարցարաններ բացուեցան, թելադրութիւններ եղան, բայց ամէն ինչ մնաց իր վիճակին մէջ, քանի որ արհեստական ճիգով լեզու չի կազմուիր: Իսկ եթէ այսօր թրքահայ ժողովուրդին մէկ երրորդը կոտորուած է եւ միւսը կը հառաչէ եօթը կամուրջներու վրայ, այդ չի նշանակեր թէ ռուսահայերէնը դատը շահած է արդէն, եւ մեզի կը մնայ ողջ-ողջ թաղել գեղեցիկ, հարուստ եւ կենդանի բարբառ մը եւ հետեւիլ կարաւանին:

Ընդհակառակն, մեր պարտքն է գուրգուրալ անոր վրայ, ուժ տալ անոր զարգացման եւ տարածման, դարմանել անոր թերութիւնները, (մանաւանդ Պոլսէն մնացած թրքաբանութիւնն ու ֆրանսաբանութիւնը), իբրեւ միակ ամուր ազդակը ազգային միութեան:

Հասարակ լուր մը թրքավարի կը խմբագրուի Պոլսոյ մէջ, կէս-թրքահայերէն կէս-ռուսահայերէն՝ գաղութներու մէջ: Թերթեր կան որ դպրոցական շարադրութիւն կը հոտին քրոնիկներէն մինչեւ խմբագրականները, հում եւ թխածոյ:

Ասոնք մանրամասնութիւններ են, բայց սերտ կապ ունին թրքահայ արձակին տկարացման հետ, մանաւանդ որ, միւս կողմէ, անարգել կ'արշաւէ կապկութիւնը, Երեւանէն մինչեւ Փարիզ ու Ամերիկա:

Ո՞ւր կանգ պիտի առնէ այս անիշխանութիւնը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ

Անգլիերէն թերթերը կը շարունակեն զբաղիլ պոլշեւիկներուն ուղղուած ազդարարագիրով:

«Իվնինկ Նիուզ» (Պահպանողական), կը գրէ.—

«Սովետներուն ուղղուած անգլիական ծանուցագիրը վերջինը պէտք է ըլլայ: Այլ եւս վերջացնենք պոլշեւիկներուն հետ:

Մէկ անգամի համար, մէկ կողմ դնենք պատշաճութիւնները եւ գոհունակութիւնը ունենանք ճամբայ տալու Մոսկուային:

«Երբ մեր կառավարութիւնը ատիկա ընելու քաջութիւնը չունի, աւելի ծիծաղելի չդառնանք, շարունակելով մեր վայրահաչութիւնները:»

Պահպանողական բոլոր թերթեր ալ գրեթէ այս իմաստով կ'արտայայտուին եւ բացէ ի բաց դժգոհութիւն կը յայտնեն:

Միւս կողմէ, խորհրդ. կառավարութիւնը տակաւին չէ պատասխանած, սակայն իր պաշտօնական բերանները՝ «Իզվեսթիա»յի եւ «Փրավտա»յի գրածներէն կարելի է գաղափար մը կազմել ազդարարագրին առաջ բերած տպաւորութեան մասին.

«Իզվէսթիա» կը գրէ.—

«Ծանուցագիրը իր նպատակին չհասաւ: Անոր մէջ չկայ ո՛չ մէկ որոշ ամբաստանութիւն, որ արդարացնէ առեւտրական դաշնագիրը ջնջելու կամ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելու սպառնալիքը: Խորհրդային կառավարութեան դէմ անգլիական մամուլին բրած գլխաւոր ամբաստանութիւններն էին սովետներու կողմէ Անգլիոյ հանքագործներուն տրուած կարծեցեալ նպաստը եւ Չինաստանի մէջ անգլ. շահերուն դէմ կարծեցեալ միջամտութիւնը: Արդ, այս մասին ո՛չ մէկ յիշատակութիւն կայ ծանուցագրին մէջ:

«Գալով սովետական միութեան դէմ եղած այն ամբաստանութեան թէ համաշխարհային յեղափոխութիւն կը փափաքի կամ Անգլիոյ դէմ կ'արտայայտուի, Մոսկուայի կառավարութիւնը երբեք որ եւ է մէկուն չէ խոստացած արգիլել ռուս քաղաքացիները, ըլլան անոնք պարզ անհատներ թէ կառավարութեան անդամներ, ճառերու մէջ արտայայտելէ իրենց հաստատ համոզումը թէ համաշխարհային յեղափոխութիւն մը անխուսափելի է, մանաւանդ երբ այդ կարգի կարծիքները կ'արտայայտուին սովետական հողի վրայ:

«Կարելի՞ է հարցնել թէ ի՛նչ պիտի ըսէ անգլ. կառավարութիւնը Չըրչիլի Համի մէջ արտասանած ճառին, որով անգլիացի նախարարը կը հրաւիրէր կառավարութիւնը տապալել «պոլշեւիկեան վարչաձեւը»:

«Փրավտա» իր կողմէ դիտել կուտայ թէ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզման սպառնալիքը մէկ արդիւնք միայն կրնայ ունենալ՝ այն է՝ աւելի գէշ դարձնել երկու երկիրներու յարաբերութիւնները:

«Եթէ Անգլիացիները կը կարծեն թէ Ռուսիոյ հետ կրնան խօսիլ այնպիսի ոճով մը, որ գաղթավայրի մը բնակիչներուն անգամ չեն ընդունիր, շատ կը խաբուին»:

ՏԱՐԻՈՅՆ ամէնէն տաք օրն էր երէկ... Արժանթինի մայրաքաղաք Պուէնոս-Այրէսի մէջ: Արեւահար մեռաւ մարդ մը, եւ 17 ուրիշներ հիւանդանոց փոխադրեցին: Աստիճանը ցոյց կուտար 37 աստիճան 2:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա եւ Իտալիա

Իտալական կիսապաշտօն «Սթէֆանի» գործակալութիւնը կը հրատարակէ հետեւեալ զեկոյցը.—

Իտալական մամուլը չարտատպեց այն պարբերական դիտումնաւոր զրոյցները, որոնք կը շրջին արտասահմանի մէջ՝ Թուրքիոյ հանդէպ իտալեւանգլիական համաձայնութեանց մասին:

«Ամէն առիթ լաւ է այս թունալից բամբասանքներուն համար. հիմա ալ այս զրոյցներուն հետ կը կապեն չինական խնդիրը, մինչդեռ ամէն մարդ գիտէ թէ Չինաստանի մէջ իտալական գործողութիւնը ներշնչուած է բացարձակապէս իտալական շահերու պաշտպանութենէն: Կառավարութիւնը միշտ եւ ամէն տեղ կը ձգտի այդ շահերը պաշտպանել: Այս կարգի լուրերու աղբիւրներն իսկ,— այն է Ժընեւի եւ Փարիզի հակաֆաշիստ շրջանակները— ցոյց կուտան անգամ մը եւս թէ անոնք յերիւրուած են այնպիսի տարրերու կողմէ, որոնք մասնաւոր շահ ունին արգելքներ հանելու իտալական կառավարութեան խաղաղ ու պայծառ քաղաքականութեան դէմ եւ ամէն կերպով վնասել Իտալիոյ: Բայց այս միօրինակ խաղը ի վերջոյ հակառակ արդիւնք պիտի տայ եւ անոր հեղինակներուն չարամտութիւնը հասկցուելով ծիծաղելի պիտի դառնան»:

Անգլիացիները պիտի պաշտպանեն Շանկայը

Շանկայի անգլ. զինուորներու հրամանատար Սէնկթըր փետր. 25ի առտուն յանկարծ հրամայեց իր 5000 զինուորներուն գրաւել ռազմագիտական բոլոր կէտերը միջազգային առանձնաշնորհեալ հողամասին շուրջ: Անգլ. զինուորական մեքենան անմիջապէս շարժման մէջ դրուեցաւ եւ կէսօրին երկաթուղիներն ու բոլոր կարեւոր դիրքերը գրաւուած էին: Անգլ. եւ հնդիկ զինուորներ պաշարեցին ամբողջ քաղաքը, գնդացիրներ եւ թնդանօթներ դրուեցան կարեւոր տեղեր:

Միայն Իտալացիներն են որ կը գործակցին Անգլիացիներուն: 50 իտալացի զինուորներ ցամաք ելան եւ պաշտպանութեան գիծին վրայ փոքրիկ կէտ մը բռնեցին:

Ամերիկացիներն ու Ճափոնցիները առ այժմ սպասողական դիրք կը բռնեն եւ մինչեւ որ բացառիկ պարագայ մը չներկայանայ անհաւանական է որ մասնակցին:

Ֆէնկցիէնի եւ Շանկ-Ցուն-Շանկի զինուորները եւս կը մասնակցին Շանկայի պաշտպանութեան գործին:

Փեքինի օտար դեսպանները Փեքինի, Հանքէուի եւ Շանկայի զինուորական իշխանութիւններուն ծանուցագիր մը տալով ազդարարեցին որ զինուորական խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, եթէ Շանկայի միջազգային հողամասին մէջ անդորրութիւնը խանգարուի:

Վերջին լուրերու համաձայն, Քանթոնցիներու բանակը Շանկայէն 40 քիլոմէթր հեռու կը գտնուի: Ազգայնականներուն դէմ ընդհ. հրամանատարութիւնը վերջնապէս ստանձնած է Շանկ Ցուն-Շանկ, որուն զինուորները շարունակ կը հասնին Շանկայ: Իր տրամադրութեան տակ 90.000 զինուոր ունի:

Թուրք-Յունական համաձայնագիրը

Աթէնքէն փետր. 25 թուականով կը հեռագրեն թէ հելլէն խորհրդարանը միաձայնութեամբ վաւերացուց թուրքեւհելլէն համաձայնագիրը, որ, ինչպէս յայտնի է, կը վերաբերի Յունաստանի Թուրքերուն եւ Թուրքիոյ Յոյներուն կալուածական, բնակութեան եւ հպատակութեան խնդիրներուն: Արտաքին Նախարարը յայտարարեց թէ «Ենկիւրիի անցեալը պիտի մոռցուի երկու երկիրներուն կողմէ»: Ու աւելցուց որ Յունաստան չպիտի միջամտէր մեծ պատերազմին, եթէ Թուրքիա չեզոք մնացած ըլլար:

Պոլշեւիկները Անգլիայէն կը քաշեն իրենց դրամները

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ թէ անգլիական ազդարարագիրը շատ խոր տպաւորութիւն գործած է Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան շրջանակներուն մէջ: Դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումէն շատ կը վախնան:

Անգլիոյ Մոսկուայի գործակատար Սըր Ֆրանսիս Հօճսըն ներկայիս Լոնտոն կը գտնուի եւ իր պաշտօնատեղին սեկնումը պիտի յետաձգէ, մինչեւ որ յայտնի ըլլայ պոլշեւիկներուն բռնելիք դիրքը Անգլիոյ հանդէպ:

Պոլշեւիկներուն սարսափը եւ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզման կարելիութիւնը կը բացատրուի մանաւանդ անով, որ քանի մը օրէ ի վեր խորհրդային գործակալները Անգլիոյ դրամատուններէն կը քաշեն իրենց դրամները: Ելմտական շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ մինչեւ հիմա քաշուած դրամը կը հասնի երկուքուկէս միլիոն ստերլինի:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ
ՎԵՑ ՀԱԶԱՐ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿ ԱՒԵԼՑԱԾ

Աշխատանքի Նախարարութեան պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, փետրուար 24ին Փարիզի եւ գաւառներ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄ

Դրած էինք թէ ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան վարիչ մարմինը պատասխանատուութեան կանչած է իր ընկերներէն Մօրիս Մօրէնը, որ ձախ թեւի գլխաւոր ներկայացուցիչն է, պոլշեւիկեան հակումներ ունի, կուսակցութեան դէմ քննադատութիւններ հրատարակած է եւ յարձակած է ընկերվարական երեսփոխաններ Լէոն Պլումի եւ փօլ Պօնքուրի վրայ:

Գերագոյն Մարմինը յետ քննութեան կուսակցութենէն կախակայեց Մօրէնը, զայն զրկելով քանի մը տարի կուսակցական որ եւ է պաշտօն ստանձնելու իրաւունքէն:

Այս որոշումին համաձայն՝ Մօրիս Մօրէն կը կորսնցնէ կուսակցութեան վարիչ Մարմինին մէջ ունեցած իր աթոռը, եւ չպիտի կրնայ իբրեւ թեկնածու ներկայանալ գալ տարի երեսփոխանական ընտրութեանց առթեն:

Ընկերվարական կուսակցութեան Ռօնի (Լիօն) մարմինը բողոքի բանաձեւ մը քուէարկեց Իզէռի ընկերվարական ծերակուտական Պրընիէի դէմ, որ եկմտացոյցի քուէարկութեան առթեն ճառ մը խօսած եւ փոխանքարէն պաշտպանած էր:

Ո՛Վ Է ՄԵՂԱՒՈՐ.— «Խորհրդ. Հայաստան»ի մէջ յօդուածագիր մը կը գանգատի թէ սխալ կը հասկցուին, այսինքն՝ կը թարգմանուին Երեւանեան լեզուով գրուած յօդուածները: Մեղադրուողը Փարիզի «Երեւան»ն է, որ Հայաստանի Հնութիւններու Պահպանութեան Մարմինին տեղեկատուութիւնը թարգմանած է թրքահայերէնի «ոչ-իրազեկութեամբ»:

Արեւելքի մէջ առած մը կայ. «ուղտերը չեն խնդար մէկ-մէկու սապատի վրայ»: Կը բաւէ միայն խնդրել մաքուր հայերէն թէ մեղադրողէն, եւ թէ մեղադրուողէն:

ԴԱՇՆԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄ.— Վերջերս Վարշաւիայի մէջ տեղի ունեցաւ, Շոփէնի յուշարձանին բացման հանդէսին առթիւ, միջազգային մրցում մը դաշնակահարներու միջեւ: Կը մասնակցէին բազմաթիւ ազգեր, 32 ներկայացուցիչ՝ ռուսական դրախտէն: Ա. մրցանակը ստացաւ ռուս Օբորին, չորրորդը՝ զարձեալ ռուս Գինզբուրգ:

Օբորին ծնած է Մոսկուա, դեռ 19 տարեկան է: Երաժշտական նախնական վարժարանը աւարտած է 13 տարեկանին, յետոյ՝ Մոսկուայի երաժշտանոցը: Այժմ այցելութեան ելած է եւրոպական երաժշտական կեդրոնները. յետոյ պիտի անցնի Կովկաս, համերգներ տալու:

ՍԻՊԵՐԻՈՅ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ.— Աւարտած է մարդահամարը Սիպերիոյ, ուր կը գտնուին 8.600.000 հոգի: Մարդահամարը երեւան հանած է 10 հոգի, որոնք 100 տարեկան են, եւ ուրիշ մը (Եակուտիայի մէջ), որ 130 տարեկան է:

*ՀԱՅ ԱՔՍՈՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ.— Երեկ առտուան իւմանիթէ կը գրէ թէ Պէյրութէն Րաքքա աքսորուած չորս համայնավար Հայերը՝ Մասէեան, Պօյաճեան, Փափազեան եւ Պարտիզպանեան փետր. 2ին Սուրիոյ մարզպանին նամակ մը ուղղած են, խնդրելով ազատ ձգել զիրենք: Նամակը իր հասցէին չէ հասած, որովհետեւ նամակատան պաշտօնեան վար դրած է զայն: Պոլշեւիկեան թերթը կը պահանջէ որ յիշեալները անմիջապէս իրենց տուները վերադարձուին:

ՊԱՐՈՒՆ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՐԱՏԵՎ ՊԱՅՔԱՐԸ ՀԱՆԴԵՍ Է ԳԱԼՈՒ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈՂԵՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հայկական ժողովրդի հարատև պայքարը հանդես է գալու մեր հայրենիքի հողերը պաշտպանելու համար

Պարոն Ա. Սարգսյան

Հայկական ժողովրդի հարատև պայքարը հանդես է գալու մեր հայրենիքի հողերը պաշտպանելու համար, ինչպես մեր աչքը ենք պահում մեր հայրենիքի հողերի վրա, որ ոտնձգություն չանեն մեր հայրենիքի հողերի վրա։ Մենք մեր հայրենիքի հողերի վրա ոտնձգություն չենք անում, մենք մեր հայրենիքի հողերի վրա ոտնձգություն չենք անում։

ԴԱՏԱ

ՎԱՉԱՌԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔՆԵՓ

ՆԱՀԱՆՋՈՒՄ ԵՄ ՀԱՐՍՆԻՔՍ

Ես ամուսնացել եմ ութ տարի առաջ։ Ամուսինս ինձ շատ է սիրում, ես էլ նրան։ Մենք ապրում ենք միասին, ունենք մեր տունը, մեր կահ-կարասին, մեր ամեն ինչը։ Ամուսինս ինձ ոչ մի բանում չի նեղացնում, ոչ մի բանում ինձ չի հակառակվում։ Ես էլ նրան ոչ մի բանում չեմ հակառակվում։ Ամուսինս ինձ ոչ մի բանում չի խանգարում։ Ես էլ նրան ոչ մի բանում չեմ խանգարում։ Ամուսինս ինձ ոչ մի բանում չի նեղացնում։ Ես էլ նրան ոչ մի բանում չեմ նեղացնում։ Ամուսինս ինձ ոչ մի բանում

րու մէջ արձանագրուած նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 79,689 հոգի, որոնց 59,625ը այր եւ 20,064ը կին։ Անցած շաբաթ նպաստընկալներու թիւն էր 73,632, որով մէկ շաբաթուան մէջ 6000 հոգի աւելցած է։ Միայն Փարիզի մէջ մինչեւ փետրուար 19 նպաստ կը ստանային 36,023 հոգի, իսկ Սէն նահանգի միւս համայնքներուն մէջ՝ 26,696։

Գաւառներու մէջ ամէնէն աւելի գործազրկութենէ ազդուած նահանգներն են Ռօն՝ 3335 նպաստընկալ, Նօռ՝ 2874, Հօթ-Վիէն՝ 2258, Լուառ՝ 1913, Իլ-է-Վիլէն՝ 802, Պուշ-տիւ-Ռօն՝ 786 եւլն.։

Ինչպէս կը տեսնուի, փարիզի հետ բաղդատելով գաւառներու մէջ գործազրկութիւնը շատ աննշան համեմատութիւն մը կը ներկայացնէ։

Գործազրկութեան վերջին տագնապին տեն, 1921 Մարտին, նպաստընկալ բանուորներու առաւելագոյն թիւն էր՝ 91,225 հոգի։ Այս թիւը եաքէն հետզհետէ ինկաւ. 1922 Յունուարին 10,071 հոգի եղաւ, 1923 Յունուարին 2674, 1924 Յունուարին՝ 1228, 1925 Յունուարին՝ 705, 1926 Յունուարին՝ 547 հոգի։

1926 Դեկտեմբերէն ի վեր նպաստընկալ գործազուրկներու թիւը աճեցաւ հետեւեալ կերպով.— Դեկտեմբեր 8ին՝ 1396, Դեկտեմբեր 23ին՝ 6703, Յունուար 6ին՝ 7178, Յունուար 22ին՝ 45,222, փետրուար 5ին՝ 64,434 եւ փետրուար 24ին՝ 79,689։

Վերջին շաբթուան ընթացքին, Աշխատանքի Նախարարութեան Օտար բանուորներու Գրասենեակը տեղաւորած է 480 օտար անգործ բանուորներ, եւ 3 նորեկներ։ Միւս կողմէ, Տեղաւորման Գրասենեակները աշխատանք հայթայթած են Ֆրանսա գտնուող 519 օտար աշխատաւորներու։ Ուրեմն մէկ շաբթուան մէջ 1002 օտար բանուորներու գործ հայթայթուած է։

Վերոյիշեալ 480 հոգին տեղաւորուած են հետեւեալ վայրերը.— Փարիզ՝ 165, Մարսիլիա՝ 147, Թուլուզ՝ 50, Պօրտօ՝ 45, Նանթ՝ 28, Լիոն՝ 26, զանազան՝ 19։

Աստնք տեղաւորուեցան հետեւեալ գործերու մէջ.— երկաթի հանքեր՝ 54 հոգի, քարահանք՝ 18, մետաղագործարան՝ 33, շինութիւն՝ 72, ատաղձագործարան՝ 37, հիւսուածեղէն եւ հագուստ՝ 2, սպասաւորութիւն՝ 3, բանուորութիւն՝ 78, հողագործութիւն՝ 96, զանազան՝ 35։

Վերջին շաբթուան ընթացքին Ֆրանսա մտան 20 օտար բանուորներ, իսկ մեկնեցան 2165 հոգի։ Եկողներն են 6 սպանիացի եւ 11 իտալացի հողագործներ, 3 զանազան ազգէ։ Մեկնողներ.— 460 իտալացի, 449 Սպանիացի, 334 Չեխոսլովաք, 262 Լեհ, 135 Զուիցերիացի, 92 Պելժ, 78 Փորթուկալցի, 60 Յոյն, 26 Գերման եւ 262 զանազան ազգեր։

Շաբթուան ընթացքին կարելի չէ եղած գործ հայթայթել 96,466 դիմողներու, 70,194 այր եւ 26,272 կին, աստնցմէ 68,768ը միայն Սէն նահանգին մէջ։ Շաբաթ մը առաջ աստնց թիւն էր 94,097, հետեւաբար մէկ շաբթուան մէջ 2300 տրամադրելի բանուորներ աւելցած են։

Իտալիա եւ Ալպանիա

Թիրանայի դաշնագիրը վաւերացման համար խորհրդարանին ներկայացնելով, Մուսոլինի տեղեկագիր մը կը կցէ իտալեալպանական յարաբերութեանց եւ խնդրոյ առարկայ դաշնագրին իմաստին մասին.

«Ալպանիոյ հետ բաղդատմամբ, Իտալիոյ աշխարհագրական դիրքը, կը գրէ, մասնաւոր բնոյթ մը կը պարտադրէ երկու պետութեանց քաղաքական յարաբերութեանց եւ անոնց միջեւ կը ստեղծէ շահերու նոյնութիւն մը, որ հիմնուած է փոխադարձ օժանդակութեան վրայ։ Իտալիա Ալպանիոյ անկախութիւնն ու հողային ամբողջութիւնը կը նկատէ իրրեւ երաշխիք մը Ադրիականի մէջ իր կացութեան։» Յիշելէ վերջ Իտալիոյ ջանքերը Ալպանիան պետութիւն մը դարձնելու համար, Մուսոլինի կ'եզրակացնէ թէ Թիրանայի դաշնագիրը պարզապէս կը հաստատէ այն բարեկամական յարաբերութիւնները, որոնք արդէն բնական կերպով գոյութիւն ունէին երկու երկիրներուն միջեւ։

*** Ալպանիոյ նախկին վարչապետ մօնսէնեօր Ֆան Նոլի ակնարկելով Եուկոսլաւիոյ նախկին արտաքին նախարար Պ. Նինչիչի «Մաթէն»ի ըրած յայտարարութիւններուն, կ'ըսէ թէ վէրսայլի դաշնագրէն ի վեր Իտալիա եւ Եուկոսլաւիա իրարու հետ կը մրցին Ալպանիան իրենց թեւարկութեան տակ առնելու համար։ 1924ին Նինչիչ կարծեց թէ Սերպիոյ այդ աշխարհակալական երազը պիտի կրնայ իրականացնել Ահմէտ Զոկուի միջոցաւ։

Ահմէտ Զոկու Պելկրատէն մեկնեցաւ, եուկոսլաւ բանակի մը գլուխն անցած, Ալպանիա արշաւեց, իշխանութիւնը խլեց, ինքզինքը նախագահ հռչակեց, եւ սակայն ի վերջոյ ստիպուեցաւ ընդունիլ իտալական թեւարկութիւնը, համաձայն 1926ին ստորագրուած իտալեալպանական դաշնագրին։

Նախկին վարչապետը կ'ըսէ թէ իրականութիւնը այս է իր ամբողջ մերկութեան մէջ ու կ'աւելցնէ թէ այս կացութիւնը վտանգներով լեցուն է։

Մենեղիկեանի դատավարութիւնը

Կրընոպլէն կը հեռագրեն թէ Իզէրի ոճրադատ ատեանը 1927ի իր առաջին նստաշրջանին պիտի դատէ կօշկակար Տիգրան Մենեղիկեանը, որ 1926 Նոյեմբեր 22ին վիէնի մէջ իր կնոջ՝ Սաթենիկ Գահվէճեանի գլուխը կտրած էր կացինով։

Ժամանակին գրած էինք այս ահռելի ոճիրին մանրամասնութիւնները։ Ֆրանսերէն թերթերը դարձեալ կը զբաղին այս խնդրով եւ կ'ըսեն թէ Սաթենիկ Գահվէճեան առաջին ամուսնութենէ մը ունէր Տիգրանուհի անուն աղջիկ մը, տասը տարեկան, եւ թէ ոճիրին օրը յայտնած էր իր նոր ամուսինին թէ չէր ուզեր գաւակ ունենալ իրմէ եւ կ'ուզէր բաժնուիլ՝ ուրիշի մը հետ ամուսնանալու համար։

Ոճրագործ Մենեղիկեան Դեկտ. 25ին վիէնի բանտին մէջ կատաղութեան նշաններ ցոյց տուած եւ ոստիկան զօրաց միջոցաւ զսպուած էր։

Իզէրի դատական ատեանն ու երդուեալները պիտի տան իրենց վճիռը։ Ընդհանուր դատախազն է Պ. Ռէյ։ Մենեղիկեանի պաշտպանութեան ծանր գործը ստանձնած է կրընոպլի կաճառէն յայտնի փաստաբան Պ. Պարպ։

Հ. Յ. Դ. ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ենթակոմիտէին հրապարակային հանդէս բանախօսութիւնը վաղը կիրակի 4 Մարտ օրէ վերջ ժամը 2·30ին երիտասարդաց Ակումբը։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆ-ՇԱՄՕՆի ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄԸ
4 Մարտ Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին վարիէթէ սինեմային մէջ
կը ներկայացուի "ՕԹԷԼԼՕ,,

ՓԱՔԻՐ ՋԻՒԼՖԻՔԵԱՐ ԷՓԷՆՏԻ

Միջազգային մեծ երեկոյթ ֆաֆիրիսմի, Ամերիկա մեկնումի առթիւ
1 Մարտ Երեքշաբթի ժամը ճիշտ 21ին
SALLE COMOEDIA 51, R. St-Georgesի մէջ պիտի ապացուցանէ թէ ի՞նչ է ԻՐԱԿԱՆ ՖԱՖԻՐԻՍՄԸ։
Խիստ հետաքրքրական փորձեր, Հայ եւ օտար բժիշկներու հակողութեամբ։ Եւրոպական Orchestre։ *Տոմսերու համար դիմել* Salle Comoediaի *Տնօրէնութեան։*

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է
ԵՒ ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,,

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻԻՆ Հ. Յ. Դ. ՓՐԱԿԱՑԻ ՈՒՍԱՆՈՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Գինը՝ Ֆրանսայի համար 5 Ֆրանք, Արտասահման՝ 25 սէնթ։ Մեծաքանակ գնողներուն՝ զեղչ։
Դիմել *Յառաջի* խմբագրատունը, կամ Օր. Սաթենիկ Յակոբեանին *Դրօշակի* խմբագրութեան։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴՈՂԻ առաջիկայ գրական երեկոն, (3 Մարտ, Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Ֆլօրիա) նուիրուած է Պ. Վ. Թէքէեանի գրականութեան։ Հեղինակը ներկայ պիտի գտնուի երեկոյին։ կը խօսի Հրանտ Բայուեան, կ'արտասանեն Մարուքեան, Ֆոչաեան, Սարեան, Սինէմեան, դաշնակ Օր. Ն. Գալփաքեանէ։

կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն մը, 2 Մարտ, Չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ։ Պիտի խօսի Ճ. Ֆրանս. Բժշկ. Ակադեմիայէն) Նիւթ՝ Ցպաւորութիւններ Հնդկաչինէն։ Մուտքը ազատ է։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պելվիլի մասնաճիւղի ժողովը Ուրբաթ 4 Մարտ ժամը 8.30ին 40 Rue de Belleville։

ԵՒՐՈՊԱՀԱՅ թատերախումբը ի գիտութիւն բոլոր կազմակերպութիւններուն կը յայտարարէ որ իր Բ. ներկայացումը տեղի կ'ունենայ 9 Ապրիլ Շաբաթ երեկոյ նոր եւ սիրուն թատրոնի մը մէջ։

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՎԱՃԱՌՆԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Վաճառանի նոր ակումբ ընթերցարանի հասցէն է. 26 Bld. Vauban, բաց է շաբթուան երկու, շաբթի, Ուրբաթ եւ Շաբաթ օրերը երեկոյեան ժամը 8էն մինչեւ 10ը, իսկ կիրակի օր առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ 12։ Հայ հասարակութիւնը կրնայ օգտուիլ սոյն պատեհութենէն, ակումբին մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ թերթեր եւ գրքեր ընթերցման համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դաշնակահարուհի Օր. Տիրուհի Ջառա փեան կը մասնակցի նուագահանդէսիմը, որ տեղի կ'ունենայ այսօր Կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle des Agriculteurs, մասնակցութեամբ նուագախումբի։

ՖՈՒԹՊՕԼ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կը մրցի այսօր S A Nord-Estի Ա.ին դէմ Aubervilliersի մէջ։ Հաւաքավայր ժամը 2ին Villetteի մետրոյին ելքը։ Բոլոր խաղացողներէն կը խնդրուի ճշտապահ ըլլալ։

*** Այսօր կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պելվիլի մասնաճիւղի Ֆութպոլի Ա. խումբը գաւառ պիտի երթայ (Montereau) մրցելու տեղական A. S. A. Montereauի Ա. խումբին դէմ։

Ժամադրավայր կիրակի օր ժամը ճիշտ 11.30ին կառ տը Լիոն։

Պելվիլի պահեստին պիտի մրցի U. S. Gennevilliersի պահեստիին դէմ, ժամադրավայր այսօր 12ին Porte de Clichy։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Սէն Փիէռ, Թ. Գ.— Մատեան 15 ֆր.։
Պերլին, Գ. Շ.— Մատեան 100 ֆրանք։
Լիոն, Յ. Բ.— Մատ. 20 ֆր.։
Վարէն, Զ. Ե.— Մատեան 15 ֆրանք։
Փարիզ, Մ. Ղ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Լամպերթ, Ա. Պ.— Մատեան 17 ֆր. մինչեւ 1 Մարտ վճարած է։
Լամպէճեան, Խ. Պ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Վալֆրոնպոնպոն, Մ. Բ.— Մատեան 140 ֆր.։ Մկսանք դրկել։
Շաթօ Ռէնօ, Մ. Գ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Մարսէյ, Դոբ.—Մատեան 485.50։
Պէյճօռ, կ. Հ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Վալմանմ, Ե. Թ.— Նոյնպէս։
Վիլէն-Լա-Քուռէլ, կ. Օ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Լիոն-Պրօն, Ա. Մ.— Մատեան 35 ֆրանք։
Քրէօզօ, Դ. Ա.— Մատեան 20 ֆրանք։ Սկսանք դրկել. կը պարտիք 15 ֆրանք։
Սէն Մաթուրէն, Պ. Մ.— Մատեան 25 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Իզմիթցի Ազնիւ, վաղինակ եւ Հայկասէր Եղիազան, հօր անուն Կարապետ, մօր անուն Զարուհի, որոնցմէ վերջինս անգամ Ռաքքայէն (Մէսքինէ) լուր առնուած կը։ Փնտռողն է իրենց գոյքը՝ Քնար Ազնաւորեան, հասցէն՝ 3 Rue Champollion Paris (5e.)։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ
ԿԸ ՀԱՅՑԱՅԱՐԷ ԶԵԶԻ
ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճոխ մատեաններ մը ունի մատենադարանի գիրքերու։
Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis և Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզութեան, Ֆրանկաւտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։
ժողով բդական գիներ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

Le Gérant : H. TEURNIER

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Chirurgien - DENTISTE
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ
126 RUE BOLIVAR (մէթրօ Պոլիվար կամ ժօռէս)
Մատնադիտութիւն ատամնաշարերու (քաուչու եւ ոսկի) և պրիճ։ Բոլոր աշխատանքները ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ, ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչեւ 8ը։ Ուրբաթ ատեն՝ ժամադրութեամբ։

ATELIER D'ÉLECTRICITÉ ET DE T.S.F
ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ
Ամէն կարգի ելեքտրական գետեղումներ, ելեքտրական գործիքներու, մօթէօրներու եւն. նորոգումներ։
ԿԸ ԾԻՆԷ
Ինթել հեռաձայնի գործիքներ, որոնց ջոցով կը լսէք Եւրոպայի անթելի կայաններէն տրուած բոլոր քոնսէրները օրուան լուրերը։
M. G. BASMADJIAN, 93, RUE DU GAZ, PARIS (16)
Tél: Goblins 52—18. Metro Italie

ՊԻՅԵԱՆՔՈՒՒՐԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ
ՁԱՇԵՑԻՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆՔ
ՆԱԽԿԻՆ ՄՈՍԿՈՒԱ—ԿՈՎԿԱՍ
41 Rue de St. Cloud *կամ* 30 Rue Nationale
3.75 *ֆրանքի Համեղ եւ մաքուր ճաշ*
Ջրի առատ հայ

STRAND IMPERIAL HOTEL
STRAND (OPPOSITE GAIETY THEATRE) LONDON, W.
Լոնտոնի կեդրոնը հաստատուած այս մեծ պանդոկը մասնաւոր ղիւրութիւններ կուտայ հայ հայրենակիցներուն։
ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ Telephone: 4788 GERRARD

PRIMEROSE
183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)
Téléph. Richelieu 91-64 Métro: Pyramides - Palais-Royal
GALERIES MAUBEUGE
39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)
Téléph. Trudaine 75-55 Métro: Cadet
Սոյն երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատուկ ամէն տեսակ մետաքսեղէն եւ բրդեղէն կերպասներ շատ նպաստաւոր գիներով։ Հոխ մեծերը քրէվ տը շինի։

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—կիրակի եւ տօն օրեր 1-
ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3—5։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երկուշաբ. եւ Ուրբ. օրերը 11—12։ Առաւմնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18։

ԱԿԱՆԱՏԵՍ
26 Փետրուար 1927

ԳՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	123	—
Տոլար,	Dollar	25	57
Մարք (ոսկի)	100 Mark	606	—
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	12	90
Թրք. ոսկի	» or	116	—
Մէճիտիէ	Médjidié	9	—
Լեվա	100 Հատ Léva	18	75
Տրախմի	» Drachme	32	50
Լիր	» Lire	111	85
Պելժ. Ֆրանք	» Frc. Belge	71	25
Զուից.	» Frc. Suisse	492	—
Լէյ	100 Հատ Ley	15	25
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	97	—

ԱՐԺԵԹՈՒԻՂԹ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ	I Cr. Fonc. Eg.	3040	—
»	II »	1910	—
»	III »	1725	—
Թուրքի երկթղ.	Lots turcs	160	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՏՕՔԹ. Տ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
փարիզի բժշկ. Համալսարանէն նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իզմիրի Ազգային Հիւանդանոցին
44, Rue Poissonnière, Paris (2e)
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14էն 18 եւ ժամադրութեամբ։

ՋԱՆԱՋԱՆ ԳԻՐՔ
Ծախքը Թուշրա տէր 5, Բ. գիրքէն փոքրատած էջեր 12.50, Նահայ տարեգիրք 25, Ռուզան 15, Նամուս 10, Հար ոգի 10, Համար 10, Լուսթիւնը 8, Երազ 6, ինչպէս նաեւ աւելի քան տեսակ այլեւայլ գրքեր։
ԳՐԱՏՈՒՅԱԿԸ ՁԻ
Առաջին տպագրութիւնը ջրվէնն սպառած ըլլալով, հրատարակիչը հանգցինք երկրորդ տպագրութիւնը կարդացէ՛ք եւ կարդացնել։
ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐ
(Թարգ. Վ. Սեւունի) Գինն է
Հրատարակութիւն՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պատենադարանի որ թարգմանական ծերու հետ միասին պիտի հրատարակէ նաեւ յաջորդաբար հայ երգիչներուն անտիպները։ Ձայներու եւ թերթերու գինը ներուն մատենադարանի դիրքերու եւ գաղութներուն համար, ծախք չկայ։
Ցանալու համար՝ դիմել մակով՝ Vahram Sévouni 5 nue Quihou, Saint-Mandé.

ՁԱՇԱՐԱՆ COSTE
ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵԻՐՈՊԱԿԵՐԱԳՈՒՐԵՐՈՒ ՄԱՄԱՆԱԿ
Խնամեալ սպասարկութիւն
Ընդարձակ սրահներ
Մատենադարան սենեակներ
54, Rue du Pont-Neuf
BRUXELLES.
Tel. 118.44